HAZIRLAYAN KADİR AYDEMİR

90'lar Kitabı

Çocuk mu Genç mi?

yitik ülke yayınları

Yitik Ülke Yayınları • 90'lar Kitabı - Çocuk mu, Genç mi?
Hazırlayan: **Kadir Aydemir** • Genel Yayın Yönetmeni: **Kadir Aydemir**
Kapak Tasarımı: **Savaş Çekiç** • Düzelti: **Cemre İlkan**
© Delta Yayıncılık, 2012 1. Baskı: Ocak 2012 ISBN 978-9944-362-28-3
Yayıncı Sertifika No: 11223 Basımevi Sertifika No: 12142
Baskı: **Ezgi Matbaacılık Sanayi Tic.Ltd.Şti.** Sanayi Cad. Altay Sok.
N:14 Yenibosna Çobançeşme B.Evler-İstanbul Tel: 0212 452 23 02
Delta Yayınları Teyyareci Hayrettin Sok. Selma Apt. 67
Bakırköy-İstanbul Tel/Faks: 0212 543 36 48
yitikulke@gmail.com • www.yitikulkeyayinlari.com
Yitik Ülke Yayınları, Delta Yayınları'nın bir yayın markasıdır.

Yayıncının Notu: Kitapta yer alan birçok terim ve tanımın yazılışı yazarının inisiyatifine bırakılmıştır.

90'lar Kitabı

Çocuk mu, Genç mi?

Hazırlayan:
Kadir Aydemir

yitiK ülkE yaYınLArı

Doğan Ergül ve Serkan Karaçeper'in anısına...

İçindekiler

11 | Yitik Ülke ve Benim Öyküm / Kadir Aydemir
16 | 90'ların Karanlık Filmleri / Ahmet Meriç Şenyüz
22 | Art Dağına Düşen Zar: Hep Yek / Ali Aydemir
24 | İnadına Hepimiz Birer Metin'iz / Alper Turgut
29 | Ne Olur Gülme Gülme, Yazamıyorum / Arzu Uzunali
32 | Özal Öldü / Aslı Vuslateri
36 | Hayallerin Peşinde 90'lar; Gülsuyu, Kadıköy, Beyazıt... / Aydın İleri
41 | Emeğin Başkentinde Maden İşçisinin Oğlu Olmak / Aykut Küçükkaya
44 | Ben, Biraz Dayım, Biraz Anneannem ve Rahmetli Cevdet / Ayşen Aksakal
49 | Saddam Kuveyt'i İşgal Etti / Barış Güven
52 | Bütün Bu Yaşananlardan Sonra / Başak Daşman
55 | Ege'de İsyan / Başak Yener
61 | Kara Bahtlı Kem Talihli Kahraman: Hugo / Begüm Akıncı
64 | Star 1 ve Teleon TV / Betül Kanbolat
68 | Hâlâ "Doya Doya"ydı Her Şey / Bihter Dinçel
72 | Çağrı Cihazından Cep Telefonuna Geçiş / Birsen Tarhan
75 | Barış Abi'ye Mektup... / Burcu Özefe
78 | Bakir Hevesler: Mırcinia / Burak Yağız Seçen
80 | 90'larda Geçen Bir Günün Hikâyesi / Buse Seda Yıldız
84 | 6 Kasım 96 / Bülent Çolak
87 | 90'larda Yaşadın mı? Bülent Karslıoğlu
90 | Nüfus Cüzdanımdaki Yalan: Sivas / Caner Öztürk
93 | 90'lar ve Markalar / Cem Kartal

96 | Deprem... / Ceren Kurt
99 | Double Dragon / Ceyhan Usanmaz
101 | Islık Çal, Ben İnerim! / Cihan Hatipoğlu
104 | Pop Çağı Ateşi / Cüneyt Asi Duru
106 | Anlaşılamadığımız Masallar ve Kurt... / Çiğdem Aldatmaz
109 | Deli Bahar Pastanesi / Çiğdem Eren Kiziroğlu
113 | Çocuk Olabilme Sanatı / Çisel Onat
116 | Kurt Cobain Ölmüş / Ece Erdoğuş
119 | 90'larım / Ela Barlas
122 | Sanal Bebek / N. Elif Tanverdi
126 | 90'larda Ne Dinliyorduk? / Emre Baransel
130 | "Gitmiyorum Lan Bakkala Mąkkala, Gitmiyorum İşte" / Emre Fidangül
134 | Sosyal Bilgi / Erdem Aksakal
138 | Kuponla Biriken Hatıralar... / Esma Yakut
141 | Ken-Taş-Diz... / Esra E. Karaosmanoğlu
144 | Kardak Keçileri / Esra Tanrıbilir
147 | Aboneyi Mabone / Eylem Selin Mumcu
150 | Trakya'da Ne Güzeldi Heavy Metal / Ferhat Uludere
154 | 19 Nisan 1993 Pazartesi / Gonca Vuslateri
156 | Sınırlarda Yüzmek; Yani Asker Çocuğu Olmak / Gökçe İspi Turan
160 | Oyuncak Zaferler / Gökhan Çınar
164 | Ulan Hayat, Bari Ölene Kadar İdare Et Beni! / Göksel Bekmezci
169 | Tarkan / Gülşah Elikbank
172 | Tetris / Güray Gürsel
174 | Cebinde Telefon Olmadan Yaşamak / Gürgen Öz
179 | 90'larda Gazeteci Olmak... / Hakan Bayhan
183 | Gelincik / Hakan İşcen
188 | 90'larda Giyinmeye Çalışmak / Hale Ceylan Barlas
191 | Garson Boyda Arkadaşlık Teklifi / Hande Ortaç Aksoy
194 | Karışık Kasetler ve Ses Getiren Tepkiler / Handan Aybars

197 | Ben Doğduğumda Televizyon Vardı / Hilal Ergenekon
201 | 90'larda Kot ama Özellikle Loft / Işıl Karpuzoğlu
205 | 90'larda Biz Kadınlar / İlknur Bektaş
208 | Yarım Elma / Kadri Karahan
211 | Dos'tan Windows'a / Kayra Keri Küpçü
213 | Bir Şehir Efsanesi Olarak Doksanlı Yıllar / Kerem Işık
219 | 90'ların En Mühim Cihazı: Yükseltici / Köksal Aras
222 | Kara Kutu ve Diğer Şeyler / Mehmet Erikli
225 | Yoldaş Kurt Cobain / Mehmet Ünver
228 | Turbo Sakızları Neye Yarar? / Mehmet Yılmazer
231 | Çılgın Radyo Maceraları ve David'e Karşı Kyle Masters... / Melissa Mey
234 | Taso / Merve Pınar Şiranlı
237 | "Devekuşu Kabare Uçarı ve Asi Dayımdı Benim" / Miraç Zeynep Özkartal
240 | 90'ların Televizyon Gençleri / Murad Çobanoğlu
243 | Ankara, 90'lar... / Murat Girgin
246 | Cemal Süreya'nın Öldüğü Kış / Mustafa Akar
249 | Bodrum / Nazlı İlter
253 | "Dagvada Kalırs" / Nefin Huvaj
257 | Taksim - Beşiktaş - Maçka Otostop Hattı / Neşe Açıker
260 | Kedileri Sakla Babaanne! / Neşe Karataş
264 | Kâğıt Bebekler / Nihal Konar Naş
266 | Haydi Toplanın Televizyon Başına / Nihan Bora
269 | Marka, Alışveriş ve Bizim Çocuklar: Galleria ve Fame City / Nilay Örnek
272 | Vor Der Kaserne... / Nilgün Yokes Şimşek
275 | 90'larda Nasıl Korkardık / Onat Bahadır
277 | Çim Adam / Onur Akbudak
281 | Facebook'ta Mektubu Yâd Edenler "Beğen"sin! / Ömür Kurt
284 | Eli Kana Bulanmış ABD... / Özlem Özyurt
287 | Ben Bugün Çingenelerle Tanıştım / Özden Aydoğdu
291 | Ey 1990'lar, Sen mi Büyüksün Yoksa Biz mi? /Özge Mumcu

295 | 90'ların Müziği 90'larda Kalamadı / Özge Ç. Denizci
299 | 90'lı Yıllar Çok Delikanlıydınız... / Özgür Özgülgün
301 | Amerikan'ca Aşk / Papyon Tayfun Türkkan
303 | "Ne Umay Umay'sız Ne Gecesiz" / Rana Çepelioğlu
306 | Ölümü Geciktirmeyi Öğrenmek / Sabri Kuşkonmaz
309 | 90'larda İmam Hatipli Olmak / Sefa Çolak
311 | 90'larda "Nerde Buluşalım?" / Selcen Doğan
314 | Leblebi Tozu Kokan Siyah Önlüğüm / Selma Şiranlı
317 | Hepimiz Aynı Gemideyiz / Serdar Çekinmez
321 | Utanmasallar / Serdar Orçin
325 | 90'larda Rock'n Roll Hayat / Serhat Filiz
329 | Kıyametini de Al Git / Serhat Uçak
332 | Nazan Öncel ve Bir Dönemin Şarkıları / Serkan Türk
336 | Kulağın Yolu Birdir / Sevil Aksu
339 | Kırmızı Pabuçlar / Sevinç Erbulak
342 | O Zamanlar Vampirler Özeldi, Bizlerse "Garip" / Sibel Tekyıldız
345 | Kim Bilir O Büyük Gün Belki Bugündü... / Suat Başkır
349 | Çiçekçi Zeki / Şahin Özbay
353 | Müsaadenizle Çocuklar / Tanem Sivar
356 | Bizi Dinlemeye Devam Edin / Tijen Bolulu Güler
359 | 90'lar, Bir Efsanenin Vedası... / Tolga Yenigün
375 | Erdal İnönü / Turgay Yılmaz
377 | Ben Eziğim Bebek - Ben Bir Sürüngenim / Yaprak Öz
381 | "Ayyy Yayyy Yayyy Lambada!" Yeliz Aras
384 | Mart'ın 3'ü Unutulan Şehir / Yeşim Gökmen
386 | Fırıldaklı Yıllar / Zerrin Soysal
389 | 90'larda Yaşlanmak! / Zeynep Altıok Akatlı
392 | "Carteeell Bir Numara En Büyüüük!" / Zeynep Tüzün

Yitik Ülke
Ve Benim Öyküm...

Kadir Aydemir

90'lar, kendimizi aradığımız, kişiliğimizin temellerini attığımız, "büyüdüğümüz" yıllardı. Ne çok şey yaşamışız 90'lı yıllarda... Şöyle geçmişe bir dönüp bakmak, bu 10 yıllık süreci baştan sona gözden geçirmek zor geliyor. Yine de geçmişle uzlaşmalı ve sırası birbirine karışsa da, aklımdakileri, yani unuttuklarımın dışındaki her şeyi yazmak istiyorum...

90'lı yıllarım Gülsuyu Mahallesi'nde geçti. Müstakil bir gecekondu evde büyüdüm. Evimiz bakımsızdı, o köhne eve pek sığamıyorduk. Rüzgâr eve sinsice giriyor, kediler pencere önünden ayrılmıyor, kömür sobamız için sürekli kömür taşıyorduk. Solcu arkadaşlar, komşular, mahalle maçları, ilk dostlar, Ertuğrul Gazi Lisesi'ndeki ortaokul maceram, okuduğum ilk kitaplar, bir "yazar olma hayali"nin başlangıcı... Gülsuyu'nda dedemlerin incir ve ceviz ağaçları içinde büyümek bambaşkaydı.

90'larda pek çok iyi insan sayesinde hayatıma anlam katıldı desem yeridir. Beni bir dershaneye yazdıran ve eğitimime katkıda bulunan rahmetli "Yavuz Amcam" Yavuz Sarımurat, liseyi okumam için beni Fenerbahçe Lisesi'ne yazdıran ikinci annem dediğim "Emel Teyzem" Emel Sadıkoğlu olmasa, hayatımda bir şeyler sanırım hep eksik kalırdı.

Gülsuyu'nda yaşayıp Orta 2'de öğrenciyken hastalanmış ve Kartal Devlet Hastanesi'nde 40 güne yakın yatmıştım. Ölümden dönmüştüm adeta. Oradaki doktor ve hemşireler, sahip olacağım "ilk kitaplarımı" hediye etmişlerdi bana... İtiraf etmek gerekirse yazı maceram aslında

böyle başladı. Jack London'ın Doğan Kardeş'ten çıkan "Kurt Kanı" adlı romanı, yeryüzünde okuduğum ilk "kitap" oldu böylece. Sonra mahalle abilerim sayesinde mizah dergileri ve farklı müzik türleriyle tanıştım. Fırt, Limon, Hıbır, Gırgır, Pişmiş Kelle okur dururdum. Mizah dergileri bir servet değerindeydi benim için.

Çok erken yaşta çalışmaya başlayan biriyim. SSK'ya 1994'te kaydoldum, gerisini siz düşünün. Yazları bir uluslararası nakliye şirketinde vize/pasaport işlerini takip ediyordum. 90'lar her şeye rağmen keyifli geçiyordu ta ki o küçük gecekondu eve kötü günler uğrayana dek.

Bir gün eve geldiğimde babamın öldüğünü öğrendim. Tarih 17 Şubat 1994'tü. Açıkça yazabilirim: 90'larda "birden" büyüdüm ben, ama bir sözcük eksilip gitti yaşamımdan...

Fenerbahçe Lisesi'ndeki eğitimim devam ediyordu. Evde babanın ölmesi ne demektir bilen bilir, çok zor yıllar kapıda bekliyordu, ama içimdeki iyimser güç beni hep diri tuttu. Mızmızlansam da her acıya bir şekilde dayanırım. Babam gidince evimiz büyük bir sarsıntı yaşadı. Beş parasız kalakalmıştık.

Her şey olup biterken yıldızlara bakıp hayaller kuruyor, yazılar yazmak istiyordum. İçimde bir güç vardı ve bu bir gün ortaya çıkacaktı, hissediyordum. Karman çorman duygularla ilerledim yılların içinde. Mahallemdeki yegâne dostlarım Aydın İleri, Ayhan Gökçe ve Barış Erdoğan, bir de halamın oğlu Murat Aktaş'tı. Başka kimler vardı görüştüğüm? Sadık Tekin, Muharrem-Hüseyin-Hasan İleri, bir de Ali ve Mahsuni. 90'lardaydık ve "Mahalle abisi" kültürü devam ediyordu ve Hakan abi, Aykut abi, Kel Yakup, Tanker Yılmaz uzun sohbetlerin insanlarıydı benim için. Akrabam olan Fait abi telsizle arkadaş arıyordu, ben dedemgillerin bahçelerinde üzüm-incir-iğde toplayıp Murat'la kavga edip duruyordum. Evimizin alt yolundan geçen sokakta arkadaşlarla maç yapıp haylazlık ediyor, horozşekeri satan amcanın bize doğru yaklaştığını görünce tarifsiz bir heyecana kapılıyorduk.

Lisedeyse en iyi dostlarım Naim ve Kâşif Bayar, Murat Yılmaz ve Cengiz Kılıç'la kendiliğinden bir ekip olmuştuk. Bağdat Caddesi başka, biz bambaşkaydık. Bir şekilde adapte olduk o hayata. Naim ve Kâşif, Ahmet Kaya seven, çok iyi kalpli iki Laz kardeş; Cengiz dünyanın en iyi

kalpli ve güçlü karaşını, ben ayrı bir dünyada yaşayan hayalperest, Murat ise en şapşal âşıklardan biriydi (lise boyunca bir kızı sayıklayıp durdu). Yıllar içinde herkes bir yerlere dağıldı, herkesin farklı yetenekleri ortaya çıktı. Lise yıllarından sonra düzenli olarak sadece Cengiz'le görüştüm, ki hâlâ arada bir bir araya geliriz onunla. Cengiz gitar çalar, Levis kot sever, kavgadan asla kaçmazdı, cesur ve dobraydı. Çok uzun zaman Kadıköy'de gezip durduk. Akmar'da takılıyor, İstanbul'u talan ediyor, Nirvana ve Sepultura dinleyerek dünyaya başkaldırıyorduk. Siyah tişört alıp Sepultura'nın S'sini bile çizmiştik, kumaş boyasıyla ilk ve son randevumuzdu bu. Ertuğrul Söyler ve Levent Ocak da Kadıköy yıllarımın en iyi dostlarındandı. Üçümüz çok uzun zaman beraberdik ve kültür sanat projeleri yaptık, fanzinler çıkarttık... Ne günlerdi ama... Lise dedim de, lisedeki dostlarımdam Erdem Mekki'yi anmadan edemeyeceğim. Erdem, bana Nirvana'yı ilk dinleten, beni ilk kez sinemaya götüren (Terminatör'ü Süreyya Sineması'nda birlikte izledik!) insandı, kulakları çınlasın...

Lise hayatım boyunca mizah dergisi okudum ve 21 G Kadıköy-Gülsuyu Mah. otobüsünde onlarca kitap bitirdim. Kadıköy'deki eskicilerden ve stadın ordaki sahaflardan alıp Varlık Cep Kitapları'nın koleksiyonunu yaptım örneğin. Yıllarım Kadıköy'de geçti, her sokağını karış karış bilirim... Cidden oturup yazılar, şiirler yazmaya başlamam da 90'ların sonlarına rastlıyor. Mizah dergilerinin okur sayfalarına ve yazar/çizerlerine mektuplar yazıp duruyordum. Bir gün Aptullica'dan bir yanıt ve davet geldi, onu ziyaret etmek büyük bir keyifti... "Grup Perişan"ın ünlü karakterlerine ait bir çizim hediye etmişti bana, hâlâ saklarım onu Türkçe Sözlük'ün içinde; Pişmiş Kelle dergisinde yazan Gamze Deniz'in yazılarına bayılır, Cezmi Ersöz'e de mektuplar yollardım arada bir. Mizah dergilerinde küçücük bir köşede de olsa adıma rastlamak çok mutlu ediyordu beni. Metin Fidan'ın "Ayrıntılar"ında bir "ayrıntım" bile yer almıştı, o ne keyifti ama... Yazıyla olan bağım gittikçe güçleniyordu. Leman'ın okur mektuplarında çıkan bir yazımdan sonra mahalle postacımız gülümseyen yüzüyle 30'a yakın mektup arkadaşımdan mektuplar taşımaya başlamıştı. Her gün ama her gün mektup yazıyordum artık. 1997'de okumak için gittiğim Kütahya'ya 3 ay dayanabildim ve "şiir

yazabilmek için" orayı terk ettim. Akademiyi de, kariyeri de, parayı da, her şeyle birlikte reddetme kararı aldım. -Pişman değilim.- Orada başıma gelen en iyi şey şuydu: Emet Kaymakamı olan Mehmet Oduncu hocamız bana ilk daktilomu hediye etmişti. Daktilom hâlâ evimde ve onu çok seviyorum. Kütahya deyince, 90'larda sevgili dostum Şeref Bilsel'le tanıştığımız günü de anımsıyorum. Zaman nasıl da akıyor... Yıllar geçmiş.

Bülent Aydınel Dershanesi'ni yazmadan edemeyeceğim. Orası tek kelimeyle bir okuldu hepimiz için. Türkçe hocamız Bülent Aydınel bambaşka bir insandı. Hazırlık testlerinden birinin kapağında bir şiirimi yayımlamıştı. Şaşırmıştım. Bülent Hoca iyi bir şair, iyi bir insandı. Bülent Aydınel Dershanesi'nde kurduğumuz dostlukların bizi Toplumsal Araştırmalar Vakfı'na (TAV) sürükleyeceğini nereden bilebilirdik? Muhteşem insanlar ve unutulmaz paylaşımlar bizi bekliyordu. Kadıköy'de dostumuz İlker Özdemir'i genç yaşta yitirdik... Acı tatlı anılarla yaşadık Kadıköy'ü... Ertan ve Serkan Karaçeper, Mahir, Aslı, Sevda, Ergün, Barış, Başak, Fahri abi, Aydın, Rıfat, Ertuğrul, Levent... daha onlarca dostla, yıllarca daha iyi bir dünya için sokaklarda emek verdik, kültürel çalışmalar yaptık. 1997'de "Başka" isimli bir şiir dergisi çıkarttık ve bu dergi benim hayatımı değiştirdi. Aynı yıl ülke olarak internet denen şeyi de keşfetmiştik ve "chat" dünyasına giriş yapmıştık. MiRC ve ICQ ortamlarında saatlerce, hatta internet kafelerde sabahlara dek chat yapıyor, çeşitli sohbet kanallarına girip çıkıyorduk. "Op" olmak için canımızı vermeye hazırdık... derken bir gün dal.net server'da #yitikulke kanalını kurdum. Evet, bulmuştum, Yitik Ülke projesi kafamda hazırdı... 1999'da amatörce web sayfası yapmaya başladım, o yıllarda bilgisayar şirketlerinde satış ve teknik destek elemanlığı yapıyordum. Çalıştığım şirketteki web tasarımcısı arkadaş "Front Page kullan" dedi, "Tamam" dedim... deyiş o deyiş... Yitikulke.com macerası başlamıştı... İlk toplama bilgisayarımı yapmış, Windows 95'ten sonra Windows 98 devrimini analog modemle 146'dan internete bağlanmaya çabalayarak kutlamıştım. Evden internete bağlanmak inanılmaz bir duyguydu. Yepyeni bir çağ başlıyordu.

Gülsuyu ve Kadıköy... 1 Mayıs'lar... Aç kalıp edindiğim, cebimdeki simit parasıyla eskicilerden/Çingenelerden alıp deli gibi okuduğum

kitaplar, dergiler... Yeryüzünde, para biriktirip alabildiğim ilk albüm olan "Bad" ve Michael Jackson'a olan büyük hayranlığım, Technotronic ve Vanilla Ice sevdası, sokakta yaptığımız break dance ve sonrasındaki acid fırtınası, indirimli ya da defolu Lee ve Levis kot alabilmek için Çarşı mağazalarını gezişimiz, yayımlanan ilk şiirlerim... Mutsuz, kırgın, yoksul geçen yıllar... Yiten dostlar... Şair, yazar, ressam arkadaşlar... 90'larda Kadıköy, herkesle birlikte anlamlı ve güzeldi... Kadıköy "mendirek"teki şiir ve şarap keyiflerimiz... Her yıl düzenli olarak organize edip katıldığımız, "Umutsuzlar Parkı"ndaki, yani kayalıklardaki Edip Cansever ve Turgut Uyar'ı anma günlerimiz... Kadıköy Yazı Kitabevi'nde yıllar boyu düzenlediğimiz "Salı Şiir Akşamları". Yazı Kitabevi önemli, çünkü orası bizim evimiz gibiydi... "Şiir Oku" dergisinin yeri içimde apayrıdır. Yazı Kitabevi'ndeki ortamımız sayesinde pek çok insan tanıdık, bugün de sapasağlam süren dostluklar bunlar...

Rastlantıların bilimselliğine inanırım. Yitik Ülke benim kurduğum en büyük hayallerden biriydi ve bugün bir yayınevine dönüşüp kitaplar yayımlamak, dünyaya "biz de varız" diyebilmek cidden hoş bir duygu... 90'lar pek çok şeyi aldı benden ve pek çok şeyi de hediye etti... Yaşadığım her şeyden bir ders çıkarttım. Kitaplar ve gelişkin hayal gücüm olmasa, bugün ben de olmazdım diyebilirim. Düşlerimiz yoksa yaşamamızın ne anlamı var ki? "90'lar Kitabı"nı, yitirdiğimiz dostların, insanların anısına hazırladım; umarım okuyan herkes kendinden bir şeyler bulur bu sayfalarda.

Yolculuk başlasın...

90'LARIN KARANLIK FİLMLERİ

Ahmet Meriç Şenyüz

90'lı yılları ne tarif eder derseniz benim yanıtım tek sözcükle "bunalım" olacaktır. Boşuna Batılılar bu kuşağa kayıp kuşak ya da X kuşağı isimlerini takmamış tabii. Eh, adına "depresyon hırkası" dediğimiz mevzuyla bu yıllarda tanıştığımız düşünülürse hiç de haksız sayılmazlar. Batı'daki en önemli kahramanı Kurt Cobain olan bu kuşağa bizden bir simge isim vermemi isteseniz hiç tereddütsüz Kanat Güner ismini zikrederim. Nihayetinde 90'ların biraz karanlık yıllar olmadığını kimse iddia etmeyecektir ve doğal olarak bu yılların sineması da bir nebze karanlık bir sinema olacaktır. Gelin 90'ların sinemasında beraberce bir yolculuğa çıkalım. Yolculuk falan derken kastımız bir 90'lar sineması panoraması değil, 90'ların (bizce) en iyi filmleri üzerinden, bu yılların sinemasına genel bir bakış. Bu yazı, bir liste yazısı ve tüm listeler gibi de öznel, doğal olarak.

Tim Burton'ın 90'lar deyince akla gelen ilk yönetmenlerden biri ve ayrıca 90'lar gençliğinin favorisi olması hiç şaşırtıcı sayılmamalı zira Burton filmleri karanlık atmosferleri ve 'ucube' karakterleriyle tam da 90'lar ruhunun mükemmel tezahürleri... Bu bağlamda, listeyi *Makas Eller*'le (Ed Sccissorhands) açmak yadırgatıcı olmasa gerek. 1990 yapımı *Makas Eller*, gotik atmosferi ve bir dışlanmışı merkeze almasıyla tipik bir 90'lar filmiydi. Filmin başrollerini 90'lar gençliğinin ilahları arasında yer alacak iki isim Johnny Depp ve Winona Ryder ki bu ikili o zaman sevgiliydi, paylaşıyordu. Depp 105 dakikalık film boyunca yal-

nızca 169 sözcük sarf ederek sergilediği sessiz ama dokunaklı performansla göz dolduruyor; Ryder, kariyerinde ilk ve son kez orijinal sarışın olarak arz-ı endam ediyordu. Amerikan orta sınıf banliyö hayatını fon edinen bu gotik masal dokunaklı öyküsüyle, kendisini hep 'kara koyun' gibi hisseden, 'öteki'ye hayran 90'lar gençliğinin yüreğine işlemişti.

Ertesi yıl, 90'ların bir başka önemli yönetmeni Lars von Trier, son derece ilgi çekici bir estetik anlayışla kotardığı *Avrupa* (Europa) ile Danimarka'dan başını uzatıp "ben buradayım" dedi. Sinemaya yaşlı kıtanın dekadansını anlattığı Avrupa üçlemesiyle başlayan Trier, biçim deneylerinin ön planda olduğu *Suç Unsuru* (Forbrydelsens Element) ve *Salgın* (Epidemic) ardından, üçlemenin son filmi ve ilk başyapıtı olan *Avrupa*'yı çekti. Büyük savaş sonrasında babasının ülkesi Almanya'ya gelen bir Amerikalının başından geçenleri anlatan *Avrupa*, Nazizmin yarattığı yıkıma daha önce bakılmayan bir yerden bakmayı başarıyordu. Film daha önce eşine rastlanmamış şaşırtıcı görsel buluşların resmigeçidi gibiydi. Siyah beyaz çekilen filmin kimi yerlerinde pelikül stüdyo ortamında renklendirilmiş bu da sinemasal görüntüyle bir ressam gibi oynama olanağı bulan yönetmenin elinde yepyeni bir anlatı olanağı haline gelmişti. Avrupa'nın bazı sahnelerinde sayısı dokuzu bulan görüntü değişik tekniklerle üst üste bindirilmişti. Her biri farklı objektiflerle çekilen bu görüntülerin birlikteliği seyirciye ilk anda nedenini anlayamadığı çok farklı bir sinemasal deneyim yaşatıyordu. Alman ekspresyonistlerinin elinden çıkmış gibi duran dekorlar, Tarkovskivari uzun kaydırmalar, alışılmadık kurgu numaraları ve stilize bir oyunculuğun da katkısıyla *Avrupa*, o güne değin bulunmuş sinemasal anlatım araçlarını en üst düzeyde kullanarak, zamanını aşan bir plastik yetkinlik yakalamıştı.

Claude Berri'nin 1994 yapımı filmi *Germinal* internette bulabileceğiniz "90'ların en iyi filmleri" listelerinin gediklilerinden değil; ne var ki her liste gibi bunun da öznel bir liste olduğunu en baştan söylemiştik ve bizce Emile Zola'nın natüralist romanı ancak bu kadar güzel aktarılabilirdi beyazperdeye. Berri, 19. yüzyılda bir madenci şehrinde yaşanan direnişi anlatan romanı sinemalaştırırken soğuk, acımasız, hiçbir duyguya ya da özdeşleşmeye imkân vermeyen bir sinema dilini tercih ede-

rek Zola'nın natüralizmine tam anlamıyla sadık kalmıştır. Vahşi kapitalizmin ilikleri kurutan sömürüsü, bu sömürüye karşı el yordamıyla direnişi öğrenen işçiler, ihanet, isyanın şiddete dönüşmesi, Bakuninci bir anarşistin tek çözümü madeni havaya uçurmakta görmesi... Keskin sınıfsal karşıtlıkların uzlaşmaya yer vermeksizin resmedildiği film, etkileyici görüntü yönetimi, Gerard Depardiu, Miou Miou ve Laurent Terzieff'in unutulmaz oyunculuklarıyla tüm sinema tarihinde beyazperdeye yansıyan en gerçekçi işçi direnişlerinden biri olarak 90'lar listemizin nadide bir parçası olmayı hak ediyor.

Bütün bir 90'lar sinemasına damgasını vuran asıl film ise 1994'te geldi. 90'lar, felsefede post-modernizmin altın çağını yaşadığı bir dönemdi, *Ucuz Roman* (Pulp Fiction) da, sinemada post-modernizmin mükemmel bir yansıması olarak ortaya çıktı. İlk filmi *Rezervuar Köpekleri*'yle (Reservoir Dogs, 1992) kayda değer bir yönetmenin gelmekte olduğu sinyallerini veren Quentin Tarantino, referanslarla örülü yapısıyla post-modern pastişe, parçalı kurgusuyla ise post-modern zaman algısına dayanan *Ucuz Roman*'la kendisinden sonraki tüm filmleri etkileyerek sinemada yeni bir çağ açtı. *Ucuz Roman*, şiddeti hiçbir şekilde dramatize etmeyerek sıradanlaştırmasıyla da 90'lar sinemasında büyük etki sahibi oldu. *Ucuz Roman*'dan sonra pek çok film *Ucuz Roman*vari nitelemesiyle anılsa da, o klişe cümle pek tabii ki geçerliydi: Taklitler asıllarını yaşatıyordu.

90'ların ortasında Coen kardeşlerin sineması da zirve yapmaktaydı. İkili 1996'da, fonda, memleketleri Minnesota'nın karlı kışını kullanan bir suç ve gerilim filmi çekti. Coen'lerin çok iyi bildiği, "Minnesota nice" adı verilen kibar, İsveç kökenli kuzey aksanı ve küçük kasaba atmosferi filme çok şey katmıştır. Coen'ler, bu filmle bembeyaz bir fonda da kara film çekilebileceğini gösterdi. Birçok Coen filminde rastladığımız birbiri ardına gelen yanlışlıklar bu defa bir yanlışlıklar komedyası yerine bir trajediye dönüşür. Mükemmel oyunculuk, filmin anlatımına çok şey katan müzikler ve Joel Coen'in artık ustalığın doruklarına ulaşmış ve bu yüzden de alabildiğine sade sinemasıyla *Fargo*, kusursuz bir gerilimdir. Ama Fargo, yalnızca iyi bir gerilim filmi olmakla kalmaz tüm bu özelliklerinin yanında bir 'yabancılaşma' ve 'şeyleşme' eleştirisine dönüşür.

1998'de bütün 90'lar sinemasının en özel filmlerinden biri, büyük Yunan usta Theo Angelopoulos'dan gelir: *Sonsuzluk ve Bir Gün* (Mia Aioniotita Kai Mia Mera). Kanser olduğunu öğrenen ihtiyar bir şairin bir gününün hikâyesidir bu ama anılarla ve düşlerle sonsuza kadar genişleyen tek bir günün hikâyesi. *Sonsuzluk ve Bir Gün* o kadar büyülü bir filmdir ki, araya bir mesafe koyup üzerine analitik bir şeyler yazmak neredeyse imkânsızdır. Eleni Karandriou'nun insanın içine işleyen müzikleriyle, Angelopoulos'un mizansen yönetiminin tüm ustalıklarını sergilediği eşsiz plan sekanslarıyla örülü bu 137 dakikalık deneyim sonunda sinema salonundan esrimeden çıkmak mümkün değildir. Yıllar sonra bile tek bir karesi görüldüğünde veya müziği işitildiğinde insanın aklına düşüveren ve bütün atmosferini yeniden yaşatan eşsiz bir filmdir bu. *Sonsuzluk ve Bir Gün* izlendikten sonra geriye bir olay örgüsü, belirgin bir savsöz değil de bir ruh hali, bir duygu durumu kalır. Tabii ki bir de soru: Yarın ne kadar sürer?

Aynı yıl çekilen *Geçmişin Gölgesinde* (American History X) ise *Sonsuzluk ve Bir Gün*'ün belki de tam tersi bir sinema anlayışını temsil eder. Apayrı bir havada başka bir muazzam filmdir. Filmde siyah çetelerin yoğun olduğu bir mahallede yaşayan gencin önce Amerikan neo-Nazileri arasına katılması, siyahlara yönelik şiddet eylemlerinden sonra hapishaneye düşmesi orada siyahlarla dostluk ilişkileri kurarak bir dönüşüm geçirmesi ve hapishaneden çıktıktan sonra da kendi geçtiği yollardan geçen kardeşini kurtarma çabası anlatılır. 90'ların sonlarında ünlü olsa da bu 10 yılın en önemli yıldızları arasına adını yazdıracak Edward Norton'ın ortaya çıkışı bu filmle olacaktır. *Geçmişin Gölgesinde* bir yaşamın üzerine kurulduğu tüm inançların tamamen safsatadan ibaret çıkmasının yarattığı düş kırıklığının muazzam bir tasviridir. Sadece sinema tarihinin en tok sözlü ırkçılık eleştirilerinden biri olmasıyla değil, aynı zamanda biçimsel özellikleriyle de takdire şayan bir filmdir *Geçmişin Gölgesinde*. Tarantino'nun *Ucuz Roman*'la birlikte dünya sinemasında açtığı yeni pencerenin en özgün örneklerinden biri bu filmdir. Tarantinovari bir şiddet estetiğinin şiddeti asla sıradanlaştırmadan kullanılması, Tarantinesk kurgu numaralarının post-modern fragmantasyon için değil tam tersine gayet modernist bir yapı kurmaya vesile

kılınması, bu filmi *Ucuz Roman* ardılları arasında ayrıksı bir yere koyar ki sırf bu bile *Geçmişin Gölgesinde*'nin 90'ların en önemli filmleri arasında sayılması için kâfidir.

Ertesi yıl, yani 90'ların son yılı, sinemanın özellikle de Amerikan sinemasının zirve yaptığı yıl oldu. Şahsi kanaatime göre üzerinden geçen 11 yıla karşın halen sinema açısından bu kadar verimli bir yıla tanık olamadık. Bu anlamda listemize 1999'dan üç filmin birden girmesini yadırgamamak gerekir. Üstelik her üç filmin ortak bir özelliği de vardır. Üç film de, birer 'uyanış' ve isyan filmidir ve adeta bu özellikleriyle aynı yılın kasım ayında ortaya çıkacak Seattle Başkaldırısı'nın müjdecisi gibidirler. Bu üç uyanış filminden ilki Sam Mendes imzalı *Amerikan Güzeli* (American Beauty)'dir. Filmde, klasik Amerikan orta sınıf banliyö yaşantısından bunalan Lester Burnham'ın arayışını izleriz. Alan Ball'un usta işi senaryosu adeta Frankfurt Okulu düşünürlerinin ortaya attığı; 'kültür endüstrisi', 'metalaşma', 'yabancılaşma', 'fantazmagorya' gibi kavramların 20. yüzyıl sonu ABD banliyösü fonunda vücuda getirilmiş hali gibidir. Amerikan Güzeli akıcı ve biraz konvansiyonel anlatımıyla, oldukça radikal alt metnine karşın ana akımın da bağrına bastığı bir film olur. Eleştirmenlerin beğenisine mazhar olmanın dışında hem gişeden, hem de Oscar ödül töreninden zaferle ayrılmasını becerir. 90'ların bir diğer önemli yıldızı, Kevin Spacey'nin bu filmde döktürdüğünü de anmadan geçmemek gerekir.

1999 Seattle direnişiyle patlama noktasına ulaşan yeni toplumsal hareket (ya da bir başka deyişle küresel direniş) 90'lar gençliğinin bunalımının sokağa taşması olarak görülebilir. Bu hareketin daha önceki toplumsal hareketlerden belli başlı farkları vardı. Birincisi hareket klasik işçi sınıfı hareketlerinden çok yeni orta sınıfın başını çektiği kesimler tarafından yürütülüyordu. İkincisi, hareket, klasik Marksist şablonun sınıf çelişkilerinden çok, Frankfurt Okulu düşünürlerinin altını çizdiği, yabancılaşma, şeyleşme, metalaşma gibi kapitalizmin 'psikolojik' denebilecek etkilerine karşı başkaldırıyı temel alıyordu. İşte *Dövüş Kulübü*'nde (Fight Club) bu yeni hareketin ruhunu bütünüyle yakalamak mümkün. David Fincher imzalı bu filmde yeni orta sınıfa mensup bir adamın, yaşadığı topluma yönelik şiddet, coşku ve delilik dolu saldırısı

mükemmel bir sinematografiyle peliküle aktarılmıştı.

Listemizi yine bir isyan filmi olan *Matrix*'le (The Matrix) kapatıyoruz. İçinde yaşadığımız şu lanet kapitalist düzenin bundan iyi bir alegorisi olabilir mi? Sıradan bir insanın uyanışı... Devrimciler arasına katılışı... Düzenle karşı karşıya gelmesi... Yasadışı bir devrimci hareketin yeraltı faaliyeti... İhanetler... Sonra korkularını aşarak önderlik konumuna yükselişi... Bütün bunlar, bundan daha yaratıcı, daha coşkulu ve daha estetik bir tarzda anlatılabilir mi? Evet, bu bir Hollywood filmi. Elbette bir ticari film... Ne var ki, Engels'in Kralcı Balzac için dediği gibi bazen bir yapıt, yaratıcısının amacını aşarak daha derin anlamlar kazanır. *Matrix* hiç kuşku yok ki, her izleyeni isyana çağıran muazzam bir sinema şöleni. Wachowski Kardeşler'in yapıtı, 90'ların perdesini kapatırken, hem bilim kurgu janrına hem de sinema teknolojisine getirdikleriyle bir sonraki 10 yılı müjdeleyen film oldu aynı zamanda.

Art Dağına Düşen Zar: Hep Yek

Ali Aydemir

Kâzım Koyuncu'ya ve o çocuklara...

Sahi beni ne kadar seviyordun?

Böyle sesleniyordum babama; o beni başka bir dünyaya sürüklüyordu... Doğduğu yerde büyümesini istiyordu belki de oğlunun: çocuktum; babamın çocukluğuna, göç ediyordum hiç bilmediğim bir coğrafyaya...

Göçün ne olduğunu bilmeden göçüyordum. Ben göçüyordum karşı kıyımız yanıyordu, onlar da amansız telaşla göçüyorlardı. Ben bulutlarla yarışırcasına seğirtiyordum Karadeniz'e...

Çocukken bulutlara takılıyor insan, yağmurlara, seyyar satıcılara, bakkallara, manavlara, kasaplara, bitmek tükenmek bilmeyen yasaklara, deniz kıyılarına, okul bahçelerine, geniş çimenliklere, beyaz yakalı siyah önlüklere, kuş lastiğine, köpeklere, derelere, denizlere, kokillere, çiklet kâğıtlarına, gazoz kapaklarına, kamyon tekerlerine, bisikletlere, toplara, büyürken kızlara, büyürken erkeklere, ağabeylere, ablalara, sokaklara, susam sokağına, çizgilere, filmlere, hayallere...

Dillere...

Yolculuk, başkası ya da kendi olmayı öğretiyor insana, eksikliğine bakıp kahroluyor insan.

Korku yalnızlıktır.

Göçtümdü birden bire yeni bir yaşama, hiçliğin uzun ve yorucu yollarından geçerek. Derken yağmurlar... Radyoaktif zehir serpen, toprağına ihanet eden yağmurlar... Kim bilir kaç insan o günler sırıksıklam ıslandı yağmur altında, kaç insan sevdiğine "seni seviyorum" dedi, kaç insan o

gün her zamanki yağmurlar sanıp aldattı kendini, göğün rengi değişti, günler kararadı, acının tohumu tutundu toprağa; sonra, yeniden yeşermeye başladı doğa, sonra yeniden yaşam. Çaylar toplanıp ambalajlandı başka bir adla, markayla ve iki misli fiyata dönüp satıldı, fındıklar poşete girip dağıtıldı okul sıralarında, sanki her şey bilinçliydi, bir 'bakan' elinde çay bardağını yudumlarken keyifle, bir çocuk Karadeniz'e bakıp hayal kuruyordu yarım kalacak bir hayatı için; ama yine de teşekkür ederek dünyaya, her şeye rağmen...

Zarın terkisi nereye düşerse insan da oraya düşermiş.

Çocuktum, doğduğum şehirden ayrıldım, dilimden uzaklaşıp ağzıma gittim. Dilim babamın toprağı kadar yarıktı. Göçümüz de göç. Çok sonra anlayacaktım: Kuzeye doğru işemek ve şarkı söylemek marifetti.

Yeşil ve orman bir ev miydi?

Sorup durdum kendime...

Sessizliğe bin yıl mahkûm kalan toprağa ve karşı kıyıma sessiz kaldım, benim yaşımda bir çocuk, Çernobil denilen kasabada babasına ıslık çalıyordu. Bense yolunu gözlüyordum hiç dönmeyecek olan babamın.

Ölüm ve var oluş.

Susuyorum...

Sen benim kadar yokluğunu sevdin mi göçünün?

Göçme, göç.

İNADINA HEPİMİZ BİRER METİN'İZ

Alper Turgut

1990'lı yıllarda gazeteci olmak... Evet, baskı, tehdit ve şiddet ile sürekli burun buruna idik ama bir avuç genç muhabirdik, omuz omuza verdiğimizde haberi takip etmek ve yazmak kolaydı, fotoğraf çekmek de keza öyle. Hem gündüz, hem de gece muhabirliği yaptığımız seneler bunlar, dayanışmaya inandığımız, paylaşmaya bayıldığımız dönemler yani, birbirimize haber atlatmak değil, haberi aramak, bulmak, kazımak, çekip kopartmak idi biricik derdimiz. Toplumsal olaylara bakıyoruz; polisiye vaka peşindeyiz; emniyet, adliye, hastane ve cezaevi arasında mekik dokuyoruz. Gazeteye uğrayabilirsek iyi, yoksa ceviz kırmaya yarayan Aselsan ile ortak bir kanaldan hem sohbet edip hem de polisleri dinlediğimiz Motorola marka telsizlerimiz var. Cep telefonu yok, giriyoruz bir bakkala veya kahvehaneye haber yazdırıyoruz merkeze. İnternetimiz bile yok, bu yüzden Google da yok ama arşiv var. Magazincileri, ekonomicileri, spor servislerini sevmiyoruz; bizi ise hiç kimse beğenmiyor, umurumuzda değil, kaba saba adamlarız. Yangından çıkıp, defileye gidiyoruz, herkes bizden kaçmaya çalışıyor, başbakanı, cumhurbaşkanını takip ettirmiyorlar bize; çünkü itiş kakış konusunda neredeyse uzmanız. Hareketsiz duramıyoruz ki, sabırsız ve açız. Haberi getiriyoruz, ense yapan meslek büyüklerimiz ilk imzayı kendi çakıyor, karşı çıkmak yok; "Bokumuz henüz Haliç'e inmedi ki".

Ülke ise karmakarışık... Faili meçhuller, gözaltında kayıplar, hücreevi baskınları, yargısız infazlar, yükselen öğrenci muhalefeti, mahalle-

lerde kurulan barikatlar, korsan gösteriler, çatışmalar, cenazeler, cenazeler, cenazeler... Sokaklar, meydanlar hep bizim, günde iki kez coplandığımız oluyor, asla yılmıyoruz. Seke seke ertesi gün görevdeyiz. Metin Göktepe ile tanışıklığımız 1993'e dayanıyor, üç yılımız daha var önümüzde, nereden bileceğiz? Birlikte fotoğraflarımız yok, genciz; hatıralara değil, yaşanacak güzel günlere inanıyoruz.

Nice yaşanmışlık var, tehlike altında sınandı resmen arkadaşlığımız. O, sol bir dergide, ben günlük bir gazetede çalışıyoruz, ikimizin de sarı basın kartı yok, ancak benim kurum, adı yüzünden, gücü yüzünden koruyucu bir kalkan gibi, Sirkeci'den Cağaloğlu'na mı çıkacağız? Metin gelir koluma girer, hadi Alper, çıkar bizi bu cendereden der, sivil polislerin nefret dolu bakışları altında, cesur ama sakına sakına tırmanırdık yokuşu. Nasıl unutabilirim mesela, İstanbul Üniversitesi'nin merkez kampusunda, fotoğraf makinelerimizi görmelerine ve polise rağmen, ülkücülerin bizi kovaladığı günü. Solcu gençler yardımımıza koşmuştu hemen. Metin minicik bir adam, ben sırık gibiyim. Koşuştururken hep arkada kalıyor. O yüzden takılıyor: "Bacaklar uzun tabii, can havliyle nasıl da kaçıyorsun. Çıkardığın toz bulutu yüzünden, boğulacağımı sandım bir an." Benim yanıt hazır: "Yok be canım, ne kaçması... Sadece geri çekiliyordum."

Gerçek Dergisi, *Evrensel* gazetesine çevriliyordu. Bir akşam vakti, Metin, *Milliyet*'in Cağaloğlu'daki bürosuna, çayımı içmeye gelmişti. İş teklifi yapmıştı ayaküstü. Yeni açılacak gazeteye çağırmıştı beni. Kadrosuz çalışıyordum, kadro sözü bile vermişti. Düşündüm taşındım, sonra "Hayır" dedim. Evet, hepimiz solcuyduk; ama fraksiyonlarımız farklıydı.

Gazi Mahallesi olayları, sokak eylemlilikleri, rastlaşıyorduk hep. Ancak Metin'i son görüşüm, 13 Aralık 1995 akşamıydı. Yaklaşık bir ay sonra ufak tefek, dost canlısı Metin'in yaşamı çalınacaktı, Ümraniye Cezaevi'ne (Üsküdar E Tipi Cezaevi) operasyon düzenlenmişti. Sol görüşlü mahkûmların kurdukları barikatlara, İslamcı tutuklu ve hükümlüler de destek olmuştu. Saatlerce süren baskında, çok sayıda tutuklu ve hükümlü yaralandı. Kış kendini göstermişti. Hava buz gibiydi. Dondurucu soğuk, insanın iliklerine dek işliyordu. Ama her şeye karşın haber takip

edilmeliydi. *Milliyet* gazetesinde çalışıyordum o sıralar. Cezaevindeki olaylar sona erince, arabamızın yönünü yaralıların kaldırıldığı Numune Hastanesi'ne çevirdik. Artık kollu flaşıyla birlikte müzelik sayılan, manuel fotoğraf makinelerinin haslarından olan ve bana sayısız röle kirlenmesi, donma, kilitlenme gibi oyunlar oynayan efsanevi Nikon F3'ümle görevdeydik yine. Vizörün ve objektifin buharını da temizledikten sonra önümden kanlı sedyeler geçerken arka arkaya bastım deklanşöre. Sabaha birkaç saat kalmıştı. Hastanenin basın odasında, uzun zamandır görüşülmeyen meslektaşlarla yapılan kısa süreli bir sohbetin ardından soğuktan korunmak için görev otosuna koştum hemen, telsizin kısa kanalından şoföre, "Kalorifer çalışmıyorsa benden çekeceğin var" demeyi unutmadan. "Yahu kaç saattir seni bekliyorum. Açlıktan öleceğimi sandım. Şu hiçbir şeye benzemeyen kumanyaları bir an önce yiyelim" diye sitem üstüne sitemle karşıladı beni. Tam kumanyalara girişeceğiz. Basın odasının camında Metin'i gördüm. Göz göze geldik. Şoför arkadaşa, "Bekle biraz bir misafirimiz var" dedikten sonra gittim Metin'i getirdim.

– Metin, daha az önce basın odasındaydım, sen ise yoktun. Yeni mi geldin?

– Evet. Yaralılar acil serviste mi?

– Yaralıları, ambulanstan çıkartılırlarken güçlükle çekebildik. Jandarma zorluk çıkardı. Acil servisin girişene çoktan etten duvar örmüşlerdir. Sabaha dek yapacak bir şey yok anlayacağın. Şu karnımızı bir doyuralım.

Önce haberle ilgili notları paylaştık, ardından kumanyamızı. Güneş daha doğmamıştı.

Ümraniye Cezaevi'ne yönelik ikinci ve ölümcül olan operasyon ise, 4 Ocak 1996 tarihinde gerçekleşti. Baskın saat 09.00'da başladı, saat 15.30 sıralarında bitti. Tam 6.5 saat süren baskında, birbirlerine kenetlenerek hayatlarını savunmaya çabalayan tutuklu ve hükümlüler, demir çubuklarla, kalaslarla dövülerek tek tek birbirlerinden koparıldı. Koğuş, malta, hücre; her yer kana boyandı. Baskında, DHKP-C davası tutuklu ve hükümlülerinden, Abdülmecit Seçkin, Rıza Boybaş, Orhan Özen ve Gültekin Beyhan hayatlarını kaybetti; 40 kişi yaralandı.

Bir tek içerisi değil, dışarısı da kaynıyordu. 1996 yılı belli uzun geçecekti. Gerçekten muhaliflere göz açtırılmadığı, genç kanlarının akıtıldığı, korkunç bir bilançoyla girilmişti 1996'ya. Daha ilk günlerden bu şiddetin devamının geleceği belliydi, Ümraniye Cezaevi'ne baskının ardından, Sabancı Kuleleri'nde, üç kişinin yaşamını yitirdiği suikast gerçekleşti; silahlı Çeçenlerin kaçırdığı Avrasya Feribotu, İstanbul'a doğru hareket etmişti. Gazetecilerin bırakın dinlenmeyi, soluk almaya dahi ayıracak zamanları yoktu. Sokaklarda, alanlarda, her türlü toplumsal olayda şiddet onlara da yönelmişti ve tehdidin, hakaretin, saldırının ve gözaltının sıradanlaştığı bir ortamda, tahmin bile edemeyecekleri, farklı bir acıyla yüzleşeceklerdi.

Cezaevinde öldürülen Boybaş ve Özen için Alibeyköy Mezarlığı'nda yapılmak istenen cenaze töreni, devletin hışmıyla karşılaştı ve Metin'i de aramızdan aldı. Polis, sabahın erken saatlerinden itibaren mezarlıkta etten duvar ördü ve yukarıdan gelen bir emirle, tutuklu yakını, öğrenci, avukat, cenaze törenine katılmak isteyen herkesi, gözaltına almaya başladı. Sıra gazetecilere geldi. Önce sarı basın kartı olmayanların görev yapmasına izin verilmedi, sonra kendilerince muhalif gazete ve dergilerin muhabirleri keyfi bir şekilde tek tek gözaltına alındı. Evrensel muhabiri Metin Göktepe de gözaltına alınanlar arasındaydı. Cenazeleri gömme işlemini de üstlenen güvenlik güçleri, bini aşkın insanı (1052), hukuk dışı bir tutumla, emniyet müdürlüğüne veya karakollara sevk etmek yerine, spor salonuna doldurdu. Şili Cuntası'nın işkencehaneye çevirdiği Santiago Ulusal Stadı'nın küçük ölçekte bir benzeri Eyüp Kapalı Spor Salonu'nda yaratıldı.

Dayak faslı gözaltına alınanların spor salonuna taşındığı belediye otobüslerinde başlamıştı. Tanıklar, yere yatırılan ve tekmelenenler arasında görmüşlerdi Metin'i. Polis şefleri, kadınlara "O... bu taraftan", erkeklere ise "P... bu taraftan" diyerek, iki farklı noktadan salona soktular, gözaltına alınanları. İşkence, spor salonunda ağırlaşarak sürdü, tribünler, saha, tuvaletler ve salonun altındaki koridor, canhıraş çığlıklarla inledi.

Metin, "İşte bu gazeteci, buna özel muamele" diyenler tarafından çepeçevre sarıldı. Çok sayıda polis, coplarla ve üzerinde "Haydar" yazılı

kazma sapına benzer sopalarla dövdüler Metin'i. Cansız bedeni spor salonunun yakınlarındaki bir çay bahçesine atıldı, ölüm nedeni "Kafa travmasına bağlı beyin kanaması ve doku içi kanama"ydı. Meslektaşım Metin Göktepe, devletin verdiği sarı basın kartına sahip olmadığı için keyfi bir şekilde gözaltına alındı. İnsanların yaşama özgürlüğünü korumakla yükümlü olanlar, işkencede katlettiler Metin'i... Hepimiz isyan ettik, öfke ve hüzün ile bilendik, tereddütsüz.

Sonra Metin'in cenaze töreni... Nasıl bir kalabalık, anlatılamaz. Akın akın geliyorlar Metin'i uğurlamaya. Ölümünün birinci yıldönümünde gerçekleştirilen anma töreni de inanılmazdı, binlerce kişi tek yürekti. Ailesi ve meslektaşları davanın peşini bırakmadı, sorumlular yargılandı. Genç gazeteciler, o günlerde "İnadına hepimiz birer Metin'iz" diye yürüyorlardı... Metin Göktepe davası, yıllarca İstanbul, Aydın, Afyon, Ankara arasında mekik dokudu. 48 kamu görevlisine açılan dava 6 polisin nispeten az cezalara çarptırılmasıyla sona erdi ve "mahkûmiyet kararı çıkan ilk gazeteci cinayeti" olarak tarihte yerini aldı.

Metin benden iki yaş büyüktü, şimdi ben ondan 13 yaş büyüğüm. O hep güleç, genç ve ölümsüz bir adam olarak kaldı, benim saçıma sakalıma ak düştü. Onsuz geçen on beş yılın özeti bu; son söz ise Can Baba'nın (Yücel):

"Metin'in kafasında bir darp var
Polis karakolundan morga kadar
Mosmor
Bir darbe var yüreğimizde beynimizde
Soruyor bir işaret fişeği
Biz üzülerek mi yaşayacağız hâlâ..."

Ne Olur Gülme Gülme, Yazamıyorum

Arzu Uzunali

Şuursuz 80'ler ve bilinçli 2000'ler arasına denk gelen 90'lar, büyük kafa karışıklıklarının yaşandığı bir geçiş dönemi. İnsanlar şaşkın, vatkalarından kurtulup kurtulmayacaklarını, kazaklarını pantolonlarının içine sokup sokmayacaklarını tam kestiremiyorlar. Kadınlar erkeksi kıyafetleri ve maskulen duruşlarıyla artık yarışta biz de varız derken, erkekler birbirlerine "Abi tayt giymeyelim artık yakışmadı bize, bir dönemdi geldi geçti" telkininde bulunuyor. Bir neslin boyun damarları "I Will Always Love You"yu hakkıyla söyleyeceğim diye çatlamış. Gerçek aşk Brian Adams'ın kırçıllı "Everything I Do"suyla yaşanıyor. 23 Nisan'da tüm okullar "Oooo Macarena" yapacak. Ve hayatımızdaki temel sorun şu: Acid'çi misin metalci mi?

Biz mahalleden dört kız bu sorunun cevabı hakkında herhangi bir fikir sahibi değiliz. Pop devrinin çocukları olarak arkadaşımızın terasında buluşup, birbirimize zombi hikâyeleri anlatıp, arkadaşlarımızdan birinin hâlâ rüyalarıma giren dünyanın en başarılı zombi taklidinden sonra çil yavrusu gibi etrafa kaçışıp, "Kâbeye döndüm, yeşil tuttum; nolur tamam daha yapma şu taklidi" yalvarmaları ve kahkahaları arasında tekrar bir araya toplanıyoruz. Sonrasında ise şöyle sıkı bir dansla az önceki stresimizden tamamen arınıyoruz. Hayat o zamanlar sadece birkaç saniyeliğine korkunç çünkü.

Bu sırada dinlediğimiz şarkıların en önemlileri Harun Kolçak şarkılarından oluşuyor. Hepimiz Harun Kolçak'ın dansının ve saçlarının et-

kisindeyiz. Bize onun şarkılarını aşılayan ise o yaşına rağmen gerçek bir aşk kadını, tabii o zamanlar ise aşk çocuğu olan arkadaşımız. -Büyüyünce dolayısıyla aşk kadını oldu. Zemini çocukluktan sağlam hazırlamıştı çünkü.-

Terasın bol çiçekli bölümüne doğru -ki burası dans pistimiz oluyor- çeviriyoruz teybi, ilk önce önden patlatıyoruz bir "Gir Kanıma" bekârlığın sultanlık olduğunu kendimizden geçişlerle haykırıyoruz. Hepimiz kendimize göre çok güzeliz ve en iyi Harun Kolçak performansını sergiliyoruz. Ufak bir çekişme var dans konusunda aramızda; ama çaktırmadan, saçlarımızı hafif savurarak ve bu sırada birbirimize sırıtarak durumu ele vermemeye çalışıyoruz. Bazılarımızın dili dışarıda, hafif gergin, o derece hırslıyız yani. Ben çok iddialıyım zaten, çünkü hep çok iyi oynadığım ve hatta Michael Jackson'ın arkasında bile dans edebileceğim söyleniyor. -Neden arkasında hâlâ düşünüyorum.- Bu iltifatların verdiği gazla Allah ne verdiyse tüm yeteneğimi sergiliyorum. Hevesli rap zıplamalarından, hızla çapraz bacak yana açılma hareketlerine dönemin en hip dans koreografilerini seri halde yapabiliyorum. Ama dans kariyerim arkadaşımın doğum gününde lambada yaptığımın kız kardeşim tarafından anneme ispiklenmesiyle son buluyor. "Anne, lambada çok eğlenceli" diyorum ama nafile, yasak dansı icram nedeniyle dans cennetinden kovuluyorum. Ah ah...

Neyse "Gir Kanıma" ile iyice havaya giren kız topluluğumuz, sonrasında hızını alamayıp, ritmiyle seksenlerden yadigâr bir şarkı olan "Sensiz Olmam"la hafif salınmaya devam ediyor. "Sözlerim belki bir şeyler anlatmıyoooor, sanırım böyle bir tutku sana pek yetmiyor" diye bağırıyoruz bu defa. Şarkının çıkışa hazırladığı bölüm orası çünkü.

Bu şarkıyla temponun düşüşünün ardından ise geçeceğimiz yer tabii ki slow parçalar. Slow parçalarımızın büyük solisti ise tabii ki aşk çocuğu arkadaşımız. Hepimiz teybin etrafında yerlerimizi alıp parçanın başlamasıyla birlikte uzaklara dalmaya başlıyoruz. Aşkların en büyüğünü yaşayıp, her türlü acısını tatmışçasına hüzünleniyoruz birden. Harun Kolçak'ın o tertemiz dokunaklı sesine eşlik etmeye başlıyor aşk çocuğumuz. Kafa hüzünle titretiliyor, kaşların ortası kalkmış, dudaklar gergin, ses en ince perdede ve şarkıyı son derece profesyonel bir edayla,

Kolçak'ın vokalinin bir yansıması gibi birebir aynısıyla söylüyor. Artık ayna karşısında ne kadar çalışıldıysa.

Hayır, neden o kadar üzgünüz onu da hiç bilmiyorum. Erkeklerle de işimiz yoktu çünkü. Birbirimize tükürmek dışında bir alışverişte bulunmazdık. -Gerçi aşk çocuğumuz Türkiye'nin en küçük nişanlısıdır. O yaşta âşık olduğu çocukla küçük bir tören eşliğinde merdiven altında nişanlamıştık onları.- Ama ben mesela hiç sevmezdim erkekleri, dolayısıyla onlarla ilgili hüzünlenecek durumum da yoktu. Ben o sıralar aldığım o elem habere üzülüyordum bir tek. Çünkü biz başka bir 'sayko' arkadaşımla da merdiven arasında buluşup birbirimize vampir ve kurt adam dünyasından haberler verirdik. Arkadaşım bana surat bir karış "Arzu sana kötü bir haberim var. Kurt adam Ankara'daymış trene binmiş ve İstanbul'a geliyormuş" demişti dünyanın en dramatik bakışıyla. Üç buçuk atmıştım. O zamanlar tüm günümü kurt adamın gelip beni bulacağı anı düşleyerek geçiriyordum. Yani fonda hüzünlü Harun Kolçak şarkısı çalarken ben kurt adamdan nasıl kaçacağımın planını yapıp ona hüzünleniyordum yüksek ihtimal.

Sonraları yaş büyüdükçe, Harun Kolçak'ın çok saf damıtılmış sözlere sahip aşk şarkılarında kurt adam dışında başka adamları düşünmeye de başladım tabii. Taşlar, şarkılar, deneyim kazandıkça yerine oturmaya başladı. Hele şimdi "Yıllar birer birer eskiyerek değiştiler, oysa bir zamanlar çocuk gibi masum ve gençtiler" sözlerinin ne demek olduğunu tam olarak biliyorum sanırım.

ÖZAL ÖLDÜ

Aslı Vuslateri

"Bir kere ölüm diye bir şey yok, dönüşüm var. Evrendeki her şey dönüşür.

Ayrıca reenkarnasyon da var. Yani bir ruh sürekli olarak tekrar başka bir bedende var olabilir.

Hiçbir şey göründüğü gibi değildir.

İnsanlar rüyalarında bile fiziksel bedenlerinden ayrılıp bilinçli yolculuklar yapabiliyor.

Çok fazla bilim adamı moleküllerimizi ayrıştırıp duvarlardan geçebilecek zihinsel yeteneklere sahip olduğumuzu da söylüyor.

Işık hızı denen başka bir gerçek var. Biz çok yavaşız, hızlanamadık gitti..."

90'lı yıllarda çift rakamlı yaşlara yeni geçmiş bir çocuk olarak televizyonda gördüklerimden farklı gerçeklerle ilgileniyordum. Sabahları gazete okumadan kahvaltı hazırlayamayan, her hafta dört beş kitap okuyup hepsini elime tutuşturan, fikirleri sürekli değişebilen, en ufak yeni bir bilgi karşısında önüne çıkan ilk insanla öğrendiklerini paylaşmak için can atan bir annem vardı benim. Hatta bir süre Hıncal Uluç'la aynı kitapları okuduğumuzu garanti ederim. Çünkü annem alın okuyun dediği hiçbir kitabı es geçmemiştir o yıllarda. Farklı konularda çok fazla bilgiyi, aynı anda işlemeye çalışan bir çocuk için, hayatın gerçekleri ve kendi gerçekleri arasında büyük uçurumlar olması çok şaşılacak bir durum değil elbette. Leo Buscaglia, Jostein Gaarden, Aziz Nesin, An-

toine de Saint Exupery, Richard Bach, Eflatun, Paulo Coelho, J. Krishnamurti, Can Dündar, Shirley Maclaine, Mevlana Celalettin Rumi, Herman Hesse, Erich Von Däniken aynı anda girmişti hayatıma. Steven Hawking bile. Ana-kız ve kız kardeş en sevdiğimiz filmler Steven Spielberg filmleriydi. Yatmadan önce uzaylılar beni kaçırsın diye dua ederek büyüdüm. Gerçeklerimiz biraz karmaşıktı açıkçası. Eğlenceliydi de aynı zamanda.

'90 ya da '91 senesiydi. Bursa Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesinde, operasyonla, sağ işaret parmağımdan ufak bir kitle alınıp Ankara Hacettepe Üniversitesi Patoloji'ye gönderildi. Biz de gittik annemle. Üç gün beklemek durumundaydık. Tandoğan'da orduevinde kalıyorduk. Ben hiç korkmamıştım, en kötü dönüşecektim canım korkacak ne vardı. Yalnız annem niye bu kadar ağlıyordu ki? "Ölüm yok anne" diyordum sürekli o kadar okuduk biliyoruz işte. Çığlık atıp sus diyordu. Annemden daha çok korkmuştum, dönüşmek ne ki... Üç gün boyunca Anıtkabir'e gittik yürüyerek.. Her yerini dolaştık. Annem çok korkuyordu Anıtkabir'i görmeden dönüşeceğim diye. Dönüşmedim. Huyu güzelmiş benim kitlenin. Çok yaklaşmıştım, heyecanlanmamıştım desem yalan olur.

Başka bir gerçek daha vardı evimizde 1,80 boyunda. Otuzlu yaşlarda üniformalı, etkileyici ve otoriter bir karakter... Zaman zaman aldığı anason etkisiyle çakır gözlü bir ejderhaya dönüşüyordu. Nasıl yapardı bilmiyorum, ondan hem korkar hem hayran olurdum. En çok, o bir gün bizi dönüştürür mü acaba, diye ürkerdim. İnsan dönüşecekse daha fantastik bir son bekliyor. O zamanlar Adana İncirlik'te Amerikan üssünde hava radar operatörü idi bizim ejderha. Kuveyt Savaşı sırasında uçak kaldırıp indirmekten çok stresli günler geçirdi. Ben anlamazdım, ne oluyordu acaba orada.. Savaş benim hissettiklerim kadar gerçek miydi? Kim bilir? Biz Akaşa Yayınevi'nin kitaplarını okuyor, ruhani rehberlerimizle irtibata geçmeye çalışıyorduk. Ona da çaktırmıyorduk hani, belki alıp götürürlerdi bizi.

Aksiyon hiç bitmedi o günlerde 1991 senesiydi yanılmıyorsam. Babam nöbetçi... Televizyonda Richard Dreyfuss, Audrey Hepburn gibi oyuncuların yer aldığı Daima (Always) diye bir film vardı. Yönetmen el-

bette Spielberg. Tabii ki ölümden sonra sevgilisiyle iletişim kurmaya çalışan aşık bir adamdı konu. Askeri lojmanlarda oturuyorduk. Kışın elektrik parası almıyordu bizden askeriye. Herkes elektrikli ısıtıcı kullandığından filmin en heyecanlı yerinde elektrikler kesildi. Bir baktık sadece üç blokta gitmiş. Annem "sigorta attı muhtemelen" dedi. Bekleyemedi. Elektrik kutusuna gitmeye ve şalteri kendisi kaldırmaya karar verdi. Biz de filmi izleyebileceğiz diye çok sevindik kardeşimle. Hepimiz aynı gerçeklikte değil miyiz? Annem koşarak gitti elektrik kutusuna. Pencereden izliyorduk. Bir anda kocaman bir ışık belirdi kutunun orada ve tüm üssün elektrikleri gitti. O anda bile ışınlanmış olup olamayacağını düşünmüştüm. Karşı komşunun kapısını yumruklamaya başladık ki annem apartmana girdi. Her ne kadar apartmana gelme hızı ışık hızına yakın da olsa ışınlanıp dönüşmediğine içten içe sevindim. Sonrasında birçok kez televizyonda yayınlandı film. Her seferinde elektrik kesildi izlerken. Geçen yıl DVD kiralayan bir dükkânda bulana kadar filmle aramda özel bir bağ olduğunu düşünüyordum. Sorunsuz izledim sonunda.

Çok fazla arkadaşım vardı benim. Çok şanslı bir çocuktum aynı zamanda. Lojmanda oturduğumuz için gece geç saatlere kadar dışarıda kalabiliyorduk. Her gün yakan top, dansa davet, ayağımın altını yala gibi oyunlar oynuyorduk onlarla. Golf ve beyzbol bile oynuyorduk zaman zaman Amerikalı çocuklarla. Birimizin Bmx bisikleti olması, org çalması, atarisi olması da önemliydi. Ailesine çaktırmadan Tutti Furitti izleyebilmiş biri varsa içimizde ertesi gün havasını atardı. Bazen birbirimizden hoşlanıyor, gizlice ağaç tepesinde yahut kuytu bir yerde birbirimize bir öpücük kondurup yeni duygular tanıyorduk ailemiz duyacak diye ödümüz kopsa bile. Evet, çok heyecanlıydı çocuk olmak '90'lı yıllarda benim için, ama evde olmak her zaman daha heyecanlıydı. Orada kimsenin bilmediği gerçeklerle ilgileniyordum. Bu yüzden belki de en son benim tetrisim oldu. Herkes artık tetris oynamaktan sıkıldığında. Zaten Barbi bebeklerim de olmazdı benim ya da sanal bebek büyütmezdim. Benim kitaplarım vardı bir kere, filmlerim ve annem..

Büyüdükçe algısı gelişiyor insanın. Ejderha emekli olmuştu. Bursa'da yaşıyorduk artık. '95 ya da '96 yılı. Üç gün eve gelmedi. Bir akşam

kapı çaldı, iki polis; "Hanımefendi, kocanız emniyette. Merak etmişsinizdir. Haber vermeye geldik" dedi biri. Annem cevap verdi: "Ohhh emniyetteyse sevindim teşekkür ederim." Göz göze geldik polislerle. Kolunu tuttum annemin: "Anne, karakolda demek istiyorlar..." Artık ayırt edebiliyordum gerçekleri. Annemi de anladım yıllar sonra.

Kız kardeşim benden beş yaş küçük olmasına rağmen tüm bu bilgi paylaşımına dahil oluyordu bir şekilde. Eminim onun için de gerçekler diğer insanların ya da çocukların algıladığından farklıydı. İlkokula başlamıştı hiç unutmuyorum. 17 Nisan 1993... Ben annemin elime tutuşturduğu çok mühim bir kitabı okuyor mıknatıslama tekniği üzerine çalışıyordum. Kız kardeşim televizyon izlerken birtakım sesler çıkarmaya başladı.

"Öööö...zzzzzz...ööözzzzaaaa" ...

O sırada okuduğum kitaptaki bir cümle beni çok heyecanlandırdı. Anneme koştum. Annemle aramdaki bilgi alışverişi ve ortaya çıkan enerji çok yüksek olduğu için küçük kardeşimin de bundan etkilenip annemle bir şeyler paylaşabilmek ve aferin alabilmek için can atması çok normaldi. Konuşmamızın ortasına heyecanla daldı:

"Anne okuduuumm..Televizyonda altyazı geçti okudum onuu.. Özal ölmüşşş.. Özal ölmüş anne, okudum. Yaşasın okuyabiliyoruuumm..."

Annemin yüzündeki şoku ve "neeeeeee!!!!" diye bağırmaya başlayıp televizyona koşuşunu hatırlıyorum. Kız kardeşimin de gerçekler hakkındaki hayal kırıklığını, ilk o zaman yaşadığına inanmışımdır hep.

HAYALLERİN PEŞİNDE 90'LAR; GÜLSUYU, KADIKÖY, BEYAZIT GÜZELLEMESİ

Aydın İleri

90'ları yazmak 80'leri yazmak kadar keyifli olacaktı. Elinizde okuduğunuz kitap projesinin fikir babası Kadir Aydemir'den kitabı genç yaşta aramızdan ayrılan dostlarımıza ithaf ettiğini öğrenince hüzün ve özlem yüklü değinmeler kaçınılmaz oldu. Genç yaşta kanser hastalığına yenik düşerek 2 Haziran 2007'de aramızdan ayrılan "içinde zamanı uyutan" şair dostumuz Doğan Ergül'ü ve 19 Nisan 2009 tarihinde sabaha karşı bıçaklanarak öldürülen 90'ların önemli bir zaman diliminde aynı mekânları paylaştığımız, aynı fikri mücadeleyi sürdürdüğümüz kardeşimiz, dostumuz "hep gülen çocuk" Serkan Karaçeper'i sevgi ve özlemle anarak başlayalım zaman tünelindeki seyrimize...

90'ların başında ortaokulu bitirerek liseli bir delikanlı olmuştuk. Yaşadığımız mahallede lisemiz olmadığı için komşu mahallenin lisesinde başlamıştı lise maceramız. O günlerde okula gittiğimiz günlerin sayısını çetele olarak tutardık. Oyun salonlarında, bilardo salonlarında geçen hızlı bir eğitim yılı... Kaçınılmaz son lise birinci sınıfta sene tekrarı. Çift dikiş öğrenci olmanın dayanılmaz ağırlığı çökmüştü üstüme. Bu bir dönüm noktasıydı. Zengin bir çocukluk geçirdiğimiz mahallemizin politik ortamı bizi de rüzgârına katmıştı. Başkaydı artık yaşam. Yürüyüşler, sloganlar, bildiriler, duvar yazıları... Mahallemizin en devrimci ağabeyleriyle yoldaş olmak bir başkaydı.

Kitaplı günler başlıyor

80'lerin sonunda atari oynadığımız oyun salonu kapanmış yerine mahallemizin ilk kütüphanesi "Kitap Kulübü"müz açılmıştı. Çocuklar ve yetişkinler için kitapları, durmak bilmeden oynadığımız satranç takımları olan küçük ama içinde büyük hayallerin kurulduğu, okuldan çıkar çıkmaz gideceğimiz bizlere ait olan bir kütüphanemiz vardı. Her güzel şey gibi ülke genelinde yaşanan politik hareketlilik mahallemize de yansımıştı. Kitap Kulübü'nü kuran devrimci ağabeyler, ablalar güzel atlara binerek uzaklara gittiler.

Kitap Kulübü'nden Halkevi'ne...

Zaman ilerliyor, liseli yıllar hızla geçiyordu. Kitap Kulübü'müz kapanmış yeni arayışlar başlamıştı. Mahalle dışına yönelmiş Kartal Halkevi'ne gidip gelmeye başlamıştık. Kitaplar yine bırakmamıştı bizi. Halkevinde kütüphane, kurslar ve gençlik aktiviteleri mekâna bağlamıştı bizi.

Evden ilk kaçış...

Tarihler 24 Ocak 1993'ü gösteriyordu. Gazeteci yazar Uğur Mumcu bombalı bir saldırı sonucu yaşamını yitirmişti. 27 Ocak tarihinde Ankara'da gerçekleşecek cenaze töreni için İstanbul'dan sendikaların, odaların organize ettiği araçlarla Ankara'ya evden habersiz olarak yola çıktım. Bu evden ilk kaçışımdı, son da olmayacaktı. Kitlesel bir katılımla gerçekleşen cenaze töreninde o güne kadar hiç görmediğim bir kalabalık da yan yana gelmişti. Bu tören kişisel tarihim açısından bir dönem noktası olmuştu. 93 yılı acılarla devam edecekti. 2 Temmuz günü Sivas'ta önceden tertiplenen bir katliam uygulamaya geçirilmişti. Yazarlar, ozanlar, güzel sanatların birçok alanında üreten aydınlarımız Sivas'ta Madımak Oteli'nde sıkıştırılarak ölüme semah dönmüşlerdi. Bu acı günün bilançosu Türkiye'nin karanlık tarihine yerleşecek ve hiç çıkmayacak bir leke olarak kalacaktı. İstanbul'daki protestoların hepsine katılarak karanlığa olan öfkemizi, içimizdeki bitip tükenmeyen yangını haykırdık.

Üniversitenin sarp ve engebeli yolu...

Lise son sınıfa gelmiş, mezun olma, üniversiteye girme hayalleri kurmaya başlamıştık. Vasat bir öğrenci olsak da üniversite sınavlarına hazırlanacaktık. Efsane okul ODTÜ, en baba bölüm felsefe, devrimci önderlerin okulu Ankara SBF, Denizlerin yürüdüğü İstanbul Üniversitesi'nin o eski kapısı hayallerimizi süslemeye başlamıştı.

O yıllar çoğumuz politik mizah dergisi olan Leman'ın sıkı bir okuruyduk. Oradaki yazarların yazdıklarına özenerek başladık yazın hayatına. İlk yazarlık deneyimlerimiz Leman'ın arka iç sayfadaki okur mektupları köşesi olmuştu. Okur mektuplarıyla yazın yaşamına başlama vuruşu yapan bizler imge cambazlığını hiç bırakmadan, hiç yılmadan, yazmaya, okumaya devam ettik. Dönemin dergilerine yazılar, şiirler göndermeye başladık.

1995 yılı Eylül ayında Kadıköy Bülent Aydınel Dershanesi'nde yeni bir hayata başladık. Üniversite sınavına hazırlık için yazıldığımız dershane bizim hayat okuluna hazırlandığımız bir yere dönüştü. En güzel, en unutulmaz dostluklarımızı o sıralarda kurduk. Bugün halen, o dönemin öğrencileri görüşmelerimizi devam ettiriyoruz. Kimimiz yayıncı, kimimiz gazeteci, kimimiz öğretmen, kimimiz avukat oldu...

Yazının başında, aramızdan ayrıldığını yazdığım kardeşimiz Serkan Karaçeper ile bu dönem en güzel günlerimizi yaşadık.

Kadıköy bizim için ayrı bir öneme sahip olan mekândı, her sokağı her köşesi anılarla doludur. Dershane sürecimizle paralel 1995 yılında bizler için unutulmayacak başka bir mekân, başka bir okul Toplumsal Araştırmalar Kültür ve Sanat İçin Vakıf'tı (TAV). Vakıf, bizlerin fikri ve sanatsal olarak beslendiğimiz, yazar, çizer ve akademisyenlerle buluştuğumuz, üretime dayalı bir alandı. "İnadına Aşk, İnadına Devrim, İnadına Sosyalizm" sloganı ile Özgürlük ve Dayanışma Partisi kuruluş rüzgârıyla yüzümüzü güneşe dönerek partili hayatımıza da başlamıştık. Solun birçok rengi, önderleri ile 3 kuşağın sosyalistleri, devrimcileri bir araya gelmiştik. Zaman hızla akıp gidiyordu. Yıl 1996 olmuştu. Üniversite Har(a)çları ortalığı kasıp kavuruyordu. "Ferman Devletinse Üniversiteler Bizimdir" diye sokağa çıkan üniversite gençliğinin sesine ses kattık. Henüz o yıllarda üniversiteli olamasak da alanları birlikte doldurduk.

Tarih 3 Kasım 1996'yı gösterdiğinde, bir kamyon bir otomobile çarpmış, derin devlet ilişkileri ortalığa saçılmıştı. Gündem çok sıcaktı.

Bir meydan: Beyazıt, bir rektör: Alemdaroğlu

6 Kasım 1996 hem öğrenci har(a)çları, hem de derin devlet ilişkilerini protesto eylemlerini ortaklaştırmıştı. Dershaneyi kırarak, "Paralı Eğitime Hayır" ve "Çeteler Halka Hesap Verecek" diyerek Beyazıt Meydanı'na çıkmıştık. Hep bir ağızdan "Polis Boş Durma Çeteleri Yakala" sloganı meydanı inletiyordu. Söylemlerimiz zülfiyare dokunsa gerek, çember içine alınarak cop kalkan ekibinin karşılamasıyla 500 kişilik büyük bir gözaltı yaşadık. "Sürekli Aydınlık İçin 1 Dakika Karanlık" eylemleriyle sokaklara çıktık, ışıkları söndürdük, çeteleri süpürdük, sifon çektik...

Hayat okulu, dershane, gençlik mücadelesi hızla sürerken Kadir Aydemir ile şiir ağırlıklı "bAŞKa" kültür-sanat dergisini yayımlamaya başladık. İnternetin hayatımıza yeni girdiği günlerde dergiye gelen yazıları, şiirleri mektup aracılığı ile sürdürdük.

Üç yıl uzman dershane öğrenciliği süreci sona ermiş, 1998 yılının iki sınavlı sistemi ile İstanbul Üniversitesi'nde üniversite yaşamım başladı. Rektör Alemdaroğlu'nun baskıcı yönetiminde, pek rahat duracak bir öğrenci değildim.

Gülsuyu-Gülensu Kitap Kulübü'nden, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Kütüphanecilik Bölümü'ne gelen keyifli bir süreç yaşamıştım. Üniversiteye hazır bir muhalif olarak gelmiş, dışarıdan hayal ettiğim üniversite eğitimi, gençlik mücadelesini bulamayarak kocaman bir hayal kırıklığı yaşamıştım. Hayallerimiz, iddialarımız bizi var ediyordu durmak yoktu bize...

YÖK-Polis-Medya ablukası, kılık kıyafet yönetmeliği, parasız eğitim talebi, harçlar, yurtlar, yemekhane ücretleri, öğretmenlik hakkı; "Özerk, Demokratik Üniversite", üniversitede söz, yetki ve karar süreçlerinde var olma talebimiz gündemlerimizdi. Ve bu gündemlerimizin peşinde mücadele sürüyordu. Bu mücadele sürecinde 90'larımız bitti. Özlemlerimizi, hayallerimizi, gençliğin dinamizmini kuşanarak yeni milenyuma girdik.

Selam olsun 90'larda yaşamın her alanında üreten, emek veren, dire-

nenlere; selam olsun erken yitirdiklerimize...

Benim 90'larımın anahtar kelimeleri:

Bülent Aydınel Dershanesi, Kadıköy Postane Arkası, Kartpostal Tezgâhları, TAV, ÖSYM, ÖSS, Pavlonya Yokuşu, Mendirek, Moda Burnu, Şiir, Limon (Leman), bAŞKa, ucuz şarap, Akmar, Heavy Metal, siyah kıyafet, uzun saç, Devrimci Gençlik, Genç Bakış, Yeniden, yeşil parka, Yıldız Yumruk, Yazı Kitabevi, Fanzin, Ali Asker, Özgürlük Dayanışma, Sivas Katliamı, Susurluk, Uğur Mumcu, üç nokta, Show TV, kırmızı nokta, Güvercin Taklası, Cine 5, Teleon, şifreli futbol, Güner Ümit, Çarkıfelek, Cemil Ozalit, Necdet Ozalit, Kemal Alemdaroğlu, formasyon, YÖK, Ada Vapuru, Halkevi, Bulutsuzluk Özlemi, Moğollar, Yaşar Kurt, Grev, Eğitim-Sen, Siyasetler Toplantısı, Bağımsızlar, Anarşistler, Müslüman Genç, Yurtseverler, Hergele Meydanı, Beyazıt Meydanı, paso, gemi kartı, demli çay, 6 Kasım, walkman, kaset...

Emeğin Başkentinde Maden İşçisinin Oğlu Olmak...

Aykut Küçükkaya

20 yıl öncesiydi...

Zonguldak'ta tarihler 4 Ocak 1991'i gösteriyordu. Emeğin başkenti Karaelmas'tan bir çığlık yükseliyordu. Tüm dünyanın duyacağı bir çığlık!..

Grevin 36. günüydü...

Ankara gergindi... Çankaya Köşkü'nde oturan Cumhurbaşkanı Turgut Özal madencinin gözünde artık bir "işçi düşmanıydı"! Madenci sloganını kentin sokaklarında yürürken yaratmıştı:

"Çankaya'nın şişmanı; işçi düşmanı!"

Otobüsler kente sokulmuyordu. Yüz bini aşkın kalabalık Zonguldak'ın caddelerini doldurmuştu...

Saat: 09.30...

Karar verildi, Ankara'ya yürünecekti...

Yüz bini aşkın madenci yanlarında eşleri; önlerinde liderleri Şemsi Denizer ile Madenci Anıtı'nın önünden dünya tarihine geçen "Büyük Madenci Yürüyüşü"nü başlattı...

Önlerine askerle barikat kuruldu; gözaltına alındılar, soğuktan can verdiler; ama asla vazgeçmediler...

Tüm dünyanın gözleri artık o 100 bin Zonguldaklı maden işçisinin üzerindeydi...

Ankara kavşağına 8 kilometre kala liderleri "anlaşma umudunun belirdiğini açıklayarak" geri dönün dedi, döndüler...

Tahriklere kapılmadan tarihi bir eylemi gerçekleştirdiler, tüm Türkiye'ye seslerini duyurdular.

Tüm bunlar yaşanırken 18 yaşına basacaktım....

İstanbul Üniversitesi'nde gazetecilik eğitimine başlamıştım...

Babam, abim, eniştem, amcam, amcamın oğlu, neredeyse tüm tanıdıklarım grevdeydi!..

Çünkü benim neredeyse tüm tanıdıklarım, maden işçisiydi!..

İstanbul'da, üniversitede, yurtta herkes Zonguldak'ı konuşuyordu... Tüm Türkiye Zonguldak'ı konuşurken ben de Zonguldak'ta olmalıydım, maden işçilerinin yanında.

Ailemin yanında!..

Öyle de yaptım...

Site Mahallesi'ndeki evimiz kente hâkim bir tepedeydi. Kozlu'dan yürüyürek kente gelen maden işçilerini görür, koşar adımlarla evden çıkar, onlarla kentin merkezinde buluşurdum. Aralarına karışırdım... Ver elini Genel Maden İşçileri Sendikası'nın binası...

Sahi!..

Kim bilirdi binlerce maden işçisini yitirmeden önce Zonguldak'ın şirin beldesi Kozlu'nun adını. Tıpkı Gelik'in, Karadon'un, Kandilli'nin, Armutçuk'un ve diğerlerinin bilinmediği gibi...

Hep facialarla tanıdık bu yerleri. Binlerce maden işçisinin yitip gitmesi bizlere duymadığımız yerlerin adını öğretti...

Zonguldak'ın derin toprakları binlerce maden işçisini yaşamdan alıp götürdü.

Bize ise neleri yitirdiğimizin farkına varmadan, yitirdiklerimize yenilerini ekleyerek tükenmek kaldı, o kadar...

Dün gibi aklımda…

Kentimizin Mecburiyet Caddesi'nden koşar adımlarla Fener Mahallesi'ndeki stada doğru gittiğim günler.

Küçükken tanımadığım bir ağabeyin kardeşi oluverirdim. Turnikeleri geçince, ağabey-kardeşlik biter, ben doğru taş tribünlere doğru koşar, o tarihi pankartın asıldığı tribünde yerimi alırdım:

"Vardır senin renginde şehit madenci kanı; Başarılı ol ki sürsün yıllarca madencinin şerefi şânı..."

Tel tribünlere asılan bu pankart yerin yüzlerce metre altında "Karaelmas"a kazma sallayan babamın alın terini anımsatır, kırmızı-lacivert formayı göğsündeki çekiç-tokmaklı armadayla giyen Zonguldaksporlu futbolcuları bir başka severdim...

Yine aklımda unutamadığım bir olay, bir fotoğraf karesi...

Maden işçileri kentin caddelerinde yürüyor... En önlerinde Şemsi Denizer... Denizer'le kol kola yürüyen isimler *Cumhuriyet*'in simge yazarları Uğur Mumcu ve İlhan Selçuk...

İşte o an kararımı vermiştim, *Cumhuriyet*'te gazetecilik yapacaktım!..

Ve öyle de yaptım!..

Babam tam 34 yıl 6 ay yerin yüzlerce metre altında çalıştıktan sonra emekli oldu, köyüne yerleşti.

Zonguldaklı da olsam, babasını kömürün karasına bulanmış yüzüyle maden ocağından çıktığında tanıyamayan bir çocuk bile olsam, hâlâ düşünmeden edemiyorum...

Yerin yüzlerce metre altına inip çalışmak, "karaelmas"a kazma sallamak!..

Benim bu şaşkınlığımı maden işçisi babam duymuş olacak, suskunca yanıt veriyor:

"Çocuklarım gülsün diye dost!"

Hey!..

Korkusuz yürek, bilmezsin ki "sen yeraltındayken bizim evde gülen yok!"

Ben, Biraz Dayım, Biraz Anneannem Ve Rahmetli Cevdet

Ayşen Aksakal

1990'a ilkokul beşinci sınıfta girdim ben. Yılsonu gösterilerinde boğazı yırtılırcasına "Eyy mavi göklerin beyaz ve kızıl süsü" diye şiir okuyan kızlardandım. Suyu emen sünger misali, öğretileni içendim zira 80 darbesinden sonra doğmuştum. Tayinlerden tayin beğenip duran memur ailenin kural, kaide bilir kızıydım.

Beni anneannem büyütürdü. Yazları onun yanında; erik ağacı çiçeği renginde, asma gölgesi serinliğinde, salçalık domates kokusunda, sedirlerde öğle uykusu huzurunda geçerdi. İki kilometre ötedeki dereden kovalarca ıslak kum taşıyıp bana kum havuzu yapacak kadar özverili anneannemin evi benim özgürlüğümdü. O bahçeli köy evi hep sürprizler yaratırdı. Bir gece önünde cambaz gösterisi olurdu, bir gece ben karagöz oynatmaya kalkar çarşafları ateşe verirdim, bir gün gelir rahmetli dedemin kendi yazdığı notlar ve kitapları çıkardı bir sandıktan.

Ben o evde Aziz Nesin ile tanıştım. Dedemin kitapları bitince annem bana yeni Aziz Nesin kitapları aldı. Orta direk ailenin haddini bilir kızı, ben dokuz yıllık hayatımda ilk kez bir imza gününe gitmek için yalvardım ve orada görüp vurulduğum yeşil ciltli "tüm eserleri" kitabı için ağladım. Dokuz yıllık hayatımda annem ilk kez ağladı; bana o kitabı alamadığı için. Hâlâ evde saklıdır, kıymetlidir onun yerine alınabilen imzalı, incecik *Bay Düdük*.

Dayım yaşadığım şehrin en sevilen, en bilinen matematik öğretmenidir. Voleybol takımı da kurar, maket uçak kursu da açar. Ortaokulda da şansa bakın ki matematik öğretmenimdi. Dayıma rezil olmamak için çok çalışırım, lakin bu seferde notlar akla "dayı torpili" getirecek diye korkarım. Lakin dayımda öyle bir adaletli mizaç vardır ki, korkulan olmaz, kimse dayımın ismi ile torpili aynı cümle içinde kullanmaz. Benim matematik bilgim alır başını gider, ne zaman ki dayım artık öğretmenim değildir, benim matematik çuvallar.

Ben yazlarımı ergen bunalımları ve platonik aşklarla geçirmek yerine anneannemin evine atarım kapağı. Huzur zaten bunalıma geçit vermez. Ve muhakkak her panayır, şenlik zamanı tezgâhlar açıldığında o küçük şehrin "Sevgi Yolu" isimli, arnavut kaldırımlı caddesine; ben sahaflarda yeşil ciltli "tüm eserleri" kitabını ararım.

O arayışlarda *Gülünün Solduğu Akşam* ile tanıştım, *Darağacında Üç Fidan* ile. Memur ailem korktu ama okuma denmezdi okuyana.

Uğur Mumcu öldürüldüğünde dayanamadı bu sürgün mağduru memur aile, başkaldırdı memur yasasına; birlikte katıldık yürüyüşlere, ailece kısıldı sesimiz gözyaşları içinde "Uğurlar Olsun" söylemekten.

Sonra *Komünist Manifesto* ile karşılaştım. Okudum anlamadım, anlatmaya istekli insan çoktu. İnsandılar, anlattılar defalarca, 14 yaşımla anlayabileceğim kadar anlattılar. Anladım ve okumaya devam ettim. Bilim ve Sosyalizm Yayınları bitene dek okudum.

90'ların ikinci yarısında hepimiz solcuyduk, hepiniz solcuydunuz, herkes solcuydu. Belki de bize öyle geliyordu. Ama sanki o kadar yakındı ki devrim hani "gelecek ay olursa doğum günüme denk gelir belki" hesaplarındaydık.

O hesaplar ortasında ben Siyasal'ı kazandım. Okulun ilk günü, fakülteye girer girmez bir yangın söndürme kovası tutuşturdular elime. "Su bastı fakülteyi arkadaş, yardım gerek" dediler. Yardımlaştık dört sene boyunca. Sigaralar hep masada ortaktı. Çaylar hep tepsi ile alınır, sıra ile ödenirdi. Paramın bittiği Maltepe içmemden belli olurdu; o akşamlar çantamdan nereden geldiği belli olmayan 5 milyonluk çıkardı. Bazen de benimkinden bir başka çantaya kayıverirdi beşlikler. Paylaşmayı anlatıyorduk, en az anlattığımız kadar paylaşıyorduk hayatı. Kar-

deşlikten bahsediyorduk, öz kardeştik hepimiz. Anket yapıyor, maçlarda nane şekeri, İstiklal'de gül, Kadıköy'de hediyelik satıyor, somyalarda yatıyor, ekmek ve makarna ile besleniyor, çimenlerde oturmayı, halay çekmeyi, türkü söylemeyi ve hayatı çok seviyorduk.

Patlamıştı artık halk; halklar. İstanbul Üniversitesi'nde 80 darbesi sonrası ilk öğrenci işgali oluyordu, Gazi Mahallesi'ni artık tüm Türkiye biliyordu. Ölüm Oruçları'nı takip ettikçe ben iştahtan kesilmiş 45 kiloya düşmüştüm. Ve tek değildim, çevremdeki herkes bir deri bir kemik kalmıştı. Ben Armutlu'yu, Gazi'yi, Sarıgazi'yi merak ediyordum. Koskoca bir işadamı "Korkuyorum bir gece gelip boğazımı kesecek bu proleterler" diyordu. 1 Mayıs'ta Kadıköy'de kıyametler kopuyordu. Devrim geliyordu. Kiminle tanışsam bizdendi. Şile bezi gömlekli, kadife pantolonlu, heybe çantalı kızlar, bıyıklı, yelekli erkeklerdik; çok insandık. Her gün birimiz kanıyordu, kalanlar kan durdurmaya koşuyordu. Ölümün kıyısında, 27 yaşı göremeyeceğimiz inancındaydık. Cezaevi bir ceza bile değildi gözümüzde. Kafamızda binlerce teori, kanımızda eylem, söylemimizde haklılık vardı. Sivillere lakap takardık, onlar da bize. Biz okula kalemtıraş sokamıyorduk, içeride bizi satır bekliyordu. Panzerler önünden geçerek siyasal sistemleri okumaya gidiyorduk. Okuduklarımıza bakıldığında düpedüz oligarşi vardı, faşizm hayatımızın içindeydi. Yeni kurulan plazalardaki kariyer sahipleri için ana haberlerde bir kareydik, dört sene sonraki krizde işsiz kalacaklarını bilmiyorlardı, biz ise 10 sene sonra onlar gibi olacağımızı.

Biz gülmeyi ayıp saymayan, hem davaya hem sevgiliye aynı anda âşık olabilen, hayatın içinde çocuklardık, seyircisi değildik. Seyircimiz vardı ama; okul tiyatrosundaydım. Halkoyunları oynar, ebru yapar, kısa filmler çekerdi arkadaşlar. Ben sahneyi seviyordum. Bir gün sevgili, Tamagotchi hediye etti bana. Kardeşimin Sanal isimli arkadaşı vardı, adının manasını bilmiyordum; sanal bebek ile tanışana kadar. Öğrenci işlerinde bilgisayar dahi yoktu. Sevgili, okulunda duyduğu kadarıyla bana interneti anlatıyordu. Tamagotchi o teknolojisizlikte bir mucizeydi. Bir sorumluluktu. Ev arkadaşımla nöbetleşe bakıyorduk sanal bebeğimize. Sınav döneminde sevgilime bırakıyorduk. Bütün biletlerin satıldığı bir oyunda, Tamagotchi'yi besleyeceğiz diye sahnenin ışıklarını yaka-

madı ev arkadaşım, ben sahneden kulise geri girdim zavallı Cevdet'in (adı buydu) acı acı öten bip bip'lerini duyunca. Tiyatro hocası patladı, "ulan sıçtınız oyuna, sanalınıza bir bebeğinize iki" diye. Cevdet'i kurtardık, oyunu batırdık.

98 yılı 6 Kasım'da YÖK'ü protesto etmek için Beyazıt'taydık. Ben YÖK'ü protesto ediyordum, onlar benim burnumu kırıyorlardı. Ucu çivili cop'lar sırtımda yol yol izler bırakıyordu, dudaklarım patlamıştı. Cevdet cebimde acı acı bip'liyordu. Üç metrekarelik odada 12 kişi kalıyorduk, bir koca emniyette toplam 200 çocuk. Açtık, açlık grevindeydik. Her şeyimizi almışlardı. Cevdet artık yoktu. Ne koku, ne soğuk koymuyordu da, düz tahtaya yattığımızda kot pantolonun zımbaları işkenceye dönüyordu. Annem ve babam deliye dönmüştü, yollardan araba durdurup İstanbul'a gelmiş, neye, kime kızacaklarını şaşırmışlardı. Evlat acısının yongasını gördüm 98'de. Memurdular, izin almak zordu, iznin sebebini açıklamak tehlikeli. Duruşmaya babam gelemedi. Annem ve dayım geldi. Annem kalamadı. Memurdu.

Dayım kaldı. Ben salıverildim. Ertesi sabah hastaneye gittik göçük burnumu göstermeye. Doktor 6 Kasım'da olduğunu anladı. Bir demir çubuk sokup içine, anestezisiz yüklendi. Bir feryat koptu benden. Dayım kapıdan hışımla daldı. Onca yılın naif öğretmeni "hay senin hipokrat yeminine..." dedi aldı beni, çıkardı oradan hastaneyi birbirine katarak. Sessizce yürüdük uzunca. Sonra bana dedi ki; "bırakalım böyle kalsın burnun; sen hep güzelsin kızım benim." Sonra da "nereye gidelim?" diye sordu. Başka da bir şey sormadı. Sorsa anlatılabilecek gibi değildi. Biz Eminönü'nde balık ekmek yedik, Vefa'da boza içtik, Taksim'de İnci Profiterol'e gittik, tramvaya bindik, vapura da ha keza.

Ben unuttum dayımın neden geldiğini, güldük, eğlendik.

Nasıl mı geçti 90'lar?

Gazi Mahallesi olaylarında 17 kişi öldü.

Sivas'ta 33 aydın yakıldı. Aziz dedemin de hayatından çalındı, çok dayanmadı.

Ölüm oruçlarında 12 kişi öldü.

Faili meçhuller ve kayıplar Galatasaray Lisesi önüne sığmaz oldu.

Bulgaristan'dan göçe zorlanmasından 50 sene sonra anneannem,

kırık burnuma bakıp "Sana bunu yapandan yana olamam" diyerek sosyalizme yeniden inandı. İlk seçimlerde benimle aynı partiye oy verdi. Hâlâ da veriyor.

Dayım beni müsteşarlıkta işe yerleştirecek dayılardan değildi ama vardı ve en gerçeği benim dayımdı.

Ben küçücüktüm, büyüdüm, bir Tamagotchi'yi koruyamayan ben, iki çocuk annesi oldum.

Yeşil kapaklı, *Aziz Nesin'in Bütün Eserleri* bulunamadı.

Devrim olmadı...

Saddam Kuveyt'i İşgal Etti

Barış Güven

O gün neden oradaydım hatırlamıyorum. Öğlene doğru herkesi kavuracak olan Ağustos güneşinin yeni yeni parlamaya başladığı, insanı akarsu gibi içine çeken kalabalıkların devlet dairelerine doğru ağır ağır yayıldığı bildik bir Ankara sabahıydı. Köşedeki büfeden bir gazete almış, Güven Park'ın o heybetli heykellerinin dibine oturmuştum.

Üniversite sınavı sonuçları birkaç gün önce açıklanmıştı ve ben iyi kötü bir yere kapağı atmıştım. Artık üniversiteliydim yani. Memlekette ve dünyada neler olduğunu bilmek, arkadaş ortamlarında elle tutulur bir iki yorum yapabilmek gerekiyordu. Altımda koca harflerle duvara işlenmiş "Türk, övün, çalış, güven" yazısı, üstümde apaçık bir gökyüzü, şevkle gazetemi açtım.

Tarih 3 Ağustos 1990, günlerden Cuma. Gazetenin manşeti: "Dibimizdeki Saddam Belası!". Irak Kuveyt'i işgal etmişti. Saddam'ı bizler TRT'den bilirdik. İran ve Irak arasındaki savaşta kimin Irak, kimin İran olduğunu karıştırmamak için Irak'ı hep Saddam, İran'ı da hep Humeyni ile işaretledik. Biz Saddam'ı tutardık. Zira 8 yıl boyunca hepimize sevdirilen bir figür olmuştu Saddam. Televizyonlar onu sık sık gösterirdi. Humeyni'nin pörtlemiş gözleri ve bize ölümü hatırlatan kapkara solgunluğunun yanında Saddam cıvıl cıvıldı. Yaşlı teyzeler onun altın kaplı tüfeği ile balkona çıkıp, bir yandan havaya ateş ederek ve bir yandan da kara bıyıklarının altından hınzırca gülümseyerek halkını selamlamasını hayranlıkla izlerlerdi. Kahve köşelerinde "Helal olsun lan Sad-

dam'a, anasını ağlattı Humeyni'nin" sohbetleri hiç eksik olmazdı. Irak ve İran'a savaş döneminde kamyonculuk yaparak mal götüren amcalarım vardı. Anlatırlardı, "İran çok gerici, hiçbir şey yok, Irak bizim gibi, Dallas bile oynuyor." Dallas bile oynuyordu. Biz Saddam'ı hakikaten sever olmuştuk.

Tarih 3 Ağustos 1990, günlerden Cuma. Dün, dibimizdeki Saddam belası Kuveyt'i işgal etmişti. Kimdi Kuveyt, Saddam'ın Kuveyt ile ne derdi vardı? Humeyni'yi sevmeyen Amerika Kuveyt'i neden çok seviyordu? Almanlar ellerinde çekiçlerle Berlin Duvarı'nı yıkmaya başladığında artık dünyada silahlara gerek kalmadığını düşünecek kadar saflaşıvermiştik. Henüz bilmediğimiz şey ise, soğuk savaşın bitişini aslında Berlin Duvarı'nın değil de Saddam Hüseyin'in ilan ettiğiydi.

Daha bilmediğimiz çok şey vardı. Amerika ve dostlarının körfeze milyona yakın asker yığacağını bilmiyorduk. Çölde saklanacak yer bulamayan Irak ordusunun müttefik uçakları tarafından böcek gibi avlanacağını bilmiyorduk. Soğuk savaştan kalma eski cephanesinden kurtulma şansı bulan Amerika'nın bunu 200 bin Iraklı'nın bedenlerini közleyerek yapacağını ve bunu yaparken de sadece birkaç yüz kayıp vereceğini de bilmiyorduk. Hele, insanlık tarihinin bu en adaletsiz savaşının televizyondan naklen yayınlanacağını biri bize söylese, büyük ihtimalle önce dumur olur, sonra heyecandan yerimizde duramazdık.

Güncel haberleri bitirip spor haberlerine geçtiğimde güneş iyiden iyiye alnımı yakmaya başlamıştı. Galatasaray'ın transfer haberlerini okumamın üzerinden bir ay geçmeden Turgut Özal "bir koyup on alacağız" diyerek bizi yaklaşan savaşa sokmaya çalışacaktı. Gazetemi katlayıp Bahçelievler otobüsünün yolunu tutmamın ardından altı ay sonra ise Saddam'ın Scud füzelerinin gölgesi Ankara sokaklarında kol gezecekti. Irak askerlerinin yol kenarlarında dağılmış kavruk cesetlerini gazete manşetlerinden görecektik. Savaşın ardından, birkaç yıl önce Saddam'ın gazabından kaçarak sınırımızda yığılan ve bizim Kürt deme cesaretini gösteremeyip, Peşmerge dediğimiz biçare insanları koruma bahanesi ile göbeğimize Çekiç Güç'ü oturtacaktık. Fırtınadan öylesine başımız dönecekti ki, dünya düzeni kat değiştirirken, biz asansörde mahsur kalmış bir ülke olarak 21. yüzyıla girecektik. Ama dediğim gibi, bun-

ları henüz bilmiyorduk.

Bilmediğim bu kadar şey olduğunu bilmiyor olmanın verdiği hafiflikle mahalleye girdiğimde bizim İsmail'i görmüştüm. Artık üniversiteliydim, her şeyi bilmeli, her şeyi merak etmeliydim. Saddam Kuveyt'i işgal etmişti.

"İsmail duydun mu, Saddam Kuveyt'i işgal etmiş!"

"Niye etmiş lan?"

"Niye mi?.. Ne bilim lan, etmiş işte... Oğlum CD diye bir şey çıkmış, lazerle okuyormuş müziği, kaset hiç eskimiyor yani."

BÜTÜN BU YAŞANANLARDAN SONRA

Başak Daşman

90'lı yılların başlarında, TRT'de, Out Of This World adlı, Maureen Flannigan'ın başrol kahramanını canlandırdığı bir dizi vardı. Kızın adı Evie'ydi. Evie, işaret parmaklarının ucunu birbirine değdirip zamanı durdurur, sadece onun dokunduğu şeyler hareket edebilirdi. Evie'nin babası bir uzaylıydı ve ona bu gücü armağan etmişti. Kızıyla, kızın odasında bulunan kristal bir küre aracılığıyla iletişim kurardı. Babası onun yol göstericisiydi.

Herhalde hiçbir bölümünü kaçırmamışımdır.

"Gerçekten inanırsam ben de zamanı durdurabilirim!"

Neler yapılmazdı ki!.. İşin muzip tarafını da bir yana bırakacağıma söz vermiştim kendime. Çünkü böyle bir güç gerçekten iyi şeyler adına kullanılmalıydı. Bir yerlerde yardıma muhtaç, kötü insanların zulmüne uğrayan çocuklar vardı muhakkak.

Mesela o yıllarda Bosna'da yaşayan İbro vardı. Bir gün, çalıştığı radyo istasyonuna gitmek için yola çıktığında çapraz ateş altında kalarak, bacağını sakatlayan ve bu yüzden saatlerce yol ortasında kurtarılamadan yatan ablasını izlemek zorunda kalan İbro...

Ablasının o halini ömrü boyunca unutmayacak olan İbro...

Neyse ki şimdi İbro'nun ablası yaşıyor, hatta iki çocuğu var ama Amar'ınki öldü.

Mesela Filistin'de, Leyla vardı. İsrail-Filistin arasında (sözde) barış sürecine girildiğinde, İsrail'in (aslında, o güne kadar kazandıklarını perçinlemek ve kapitalizme eklemlenebilmek için) yürüttüğü mücadeleyi, gazetelerden inançla takip ederek, bu duruma sevinçle kanan ve o sırada İsrail topraklarında işçi olarak çalışan Muhammed'in kızı. O da babasının gözlerindeki barış sevincine ortak olmuştu. Muhammed o sırada yeni yapılan Yahudi yerleşkelerinde işçi olarak çalışıyor, evine ekmek getiriyordu. Kısa bir zaman içinde, bu -sözde- barış süreci onu işinden etti ve Leyla'nın karnını doyuramadığı için geceleri gizliden gizliye gözyaşı döktü.

Mesela Afganistan'da, üç küçük kardeş vardı isimlerini bilmediğim. Taliban ülkeyi ele geçirmeye başlamıştı o yıllarda. Din ve özgürlük adı altında insanları katlediyordu. Kâbil'de, bu üç küçük çocuk bir bodrum katında, hayali arkadaşlar yaratarak ve birbirlerine biraz daha sıkı sarılarak, ölümden saklanmaya çalışıyorlar; 'yola erkeksiz çıkma' suçu işlemiş iki kadın, dayak yememek için, askerlerden saklanmalarını sağlayacak dar yollarda kan ter içinde koşup duruyorlardı.

Mesela, Ankara Karlı Sokak'ta, o gün içine tuhaf bir his doğduğu için babasıyla beraber gitmek istemeyip, evde kalan 11 yaşındaki Özge vardı. Babasını uğurlayıp, kapıyı kapattıktan sonra, binmediği arabaya konan bombanın, babasını ve hayallerini paramparça ettiğine tanık olan Özge. 15 yaşındaki abisi Özgür ise Bulutsuzluk Özlemi konserinde 'Bütün Bu Yaşananlardan Sonra' adlı şarkıyı dinliyordu, tam o sırada.

"Nazizm, faşizm, kapitalizm, izm, izm, izm,
Vietnam, Kamboçya,
Afganistan ve Lübnan'dan sonra...
Terör ve şiddet,
Irk ayrımı, trafik kazası,
Kuraklık ve açlık,
Bir yudum su ve ekmekten sonra...
Dünyadan topu topu yetmiş senede

Gelip geçerken
İnsanoğlu...
Özgürlük, daha daha.."

Ben parmakuçlarımı birbirine değdirerek zamanı durdurmaya çalışırken dünyada bunlar oluyordu. Kurtarmak istediklerimin hikâyesini henüz bilmiyordum. Aslında o zaman, iyiler iyi, kötüler kötüydü. Bu kadar karışık değildi. Herkesin bir hikâyesi olduğunu, farklı gerçeklerden hayata bakmak gerektiğini henüz öğrenmemiştim. Herkesin hikâyesini, bir diğerini yok etmek için haklı gerekçe olarak sunduğunun farkında değildim. Demokrasi ve adalet gibi bir türlü anlaşılamamış, kuvveti, basılı banknotların çokluğuyla kantara vurulan kavramların, henüz ne menem şeyler olduğunu tam kavrayamamış; bu kavramları, "birini durduk yere oyuna almazsan, o da sonra seni oyuna almaz o zaman üzülürsün ve buna ne gerek var" üzerinden değerlendirmeye devam ettiğim yıllardı. Elbette bu, 90'ların başlarından, ortalarına ve sonlarına doğru oldukça şekil değiştirdi. Beni bir çocuktan, genç bir kız yaptı. Bu on yıl içinde kendi yol göstericimi kaybetmiş; acıyla, farklılıklarla, kavgayla, küfürle yakından tanışmıştım.

Yıl 2011.

Dünyada süregelen ve beni dehşetle üzen şeyler var gücüyle devam ediyor ama aynı zamanda birileri, notaları birbirine karıştırıp şarkı yazıyor, birileri çıkıp meydanlarda bağıra bağıra bu şarkıları söylüyor ve birileri bu şarkılara eşlik edip dans etmeye devam ediyor. Henüz zamanı durduramadım ama bunu bir gün yapacağıma olan inancım da, gizliden gizliye devam ediyor...

EGE'DE İSYAN

Başak Yener

Sokaklarında taşlarında tozunda çamurunda her bir köşe başında ayrı bir hayattır Ege'de çocuk olmak, birçok insanın buluşma yeri olduğu gibi arkadaşlarla benim buluşma yerimizdi Konak Meydanı'nda Saat Kulesi, beklerken kuşlara yem verin, kanatlarına takılıp uçarsınız birkaç dakika... Arkanıza dönün Kemeraltı girişi, arkadaşlarla buluşmadan gir içeri, her yer renk renk coşkuyla bağıran esnaf ağabeyler, yeni gelen bir şeyler varsa bakarsın hızla çıkarsın geri.

Her hafta yönümüz aynı, Atatürk Kütüphanesi'nde yapılan ödevler, bendeniz camdan dışarı bakıp hayaller sererdim özenle binaların çamaşır ipine. Kurgu denilince kurmamak imkansızdı. Bu arada Konak Çınar sinemasının kafesinde, boyoz yumurta, gevrek çoktan yenilmiştir artık. Çınar Sineması deyince aklıma geldi, aşıkların buluşma yeri ve birçok aşkın iz bıraktığı koltuklar, sıradaki der gibiydi. İzmir sinemasını unutmamak gerek; denize nazır iyot ihtiyacınızı karşılayıp bir de dönemin meşhur filmlerini izledik mi keyfimize diyecek yoktu, yönetmenliğini Polonyalı sinema yönetmeni Krzysztof Kieslowski'nin yaptığı bir filmdi. *Üç Renk: Beyaz*, bu filmden sonra eylem yapmayı planlamıştık çocuk aklımızla. Beyaz'da Fransız devriminin ideallerinden olan toplumsal eşitlik konu edilmekteydi.

Dönemin Hülya'sı akıllı kadın, çocuk yaşıma rağmen o günlerden sevmiştim, çekildiği yıllarda büyük gişe başarısı sağlayan *Berlin in Berlin*'de, Hülya Avşar'ın mastürbasyon sahnesinden etkilenmemek

mümkün değildi. Mastürbasyon sahnesinin yanı sıra, senaryonun çalıntı olduğu manşetler aklımda.

Televizyon dünyası haftada bir gece Türk filmi verirdi, çocuk bedenimle uykuya dalmazsam ailecek izlerdik, alkışlarla uyusun, Kemal Sunal'ın ağız dolusu kahkahası neşe verirdi, umut örerdi, küçük yüreğime.

İzmir, her zaman sanatı yakından takip eden bir kent oldu, İlk Ağrı Dağı Efsanesi'ni ve Gılgamış Destanı'nı izlemiştim; ardından tiyatroya aşkımın başladığı yıllardı, kitaplar okur, nerede hangi oyun var takip ederdim, arkadaşlarla sokak oyunlarına giderdik, hatta bazen kendim tiyatro yapardım ama beceremezdim. Sanki ben oynayan değil, yazan, kurgulayan olmalıydım.

Şanslıydım, Ege'de doğup büyüdüğüm, zeki bir babanın çocuğu olarak dünyaya geldiğim için; kalemimin, ruhumun, edebi dilimin geliştiği yerlerin Ege toprağı olması ve mutlak artı katkısı olduğu için.

Düşlerim, öykülerim, romanlarım, şiirlerim ve denemelerimin "merhaba" dediği yıllara dalıyorum. Her şeyi kaleme aldığım, boşluk bulsam araladığım, bir köşede kalemimle araladığımı seyre daldığım, edebiyat dersinden gözüm kapalı yırttığım, tuttuğum günlüklerden babamın iç dünyama yaptığı yolculuklar, endişeler yasaklar ve dönülmez yıllar. Özgür ruhuna giyindiğin cinsiyet ve çocuk bedeni bünyeni zorluyordu. Alsancak Kordon'da La Sera ve Üsküdar çay bahçesinde kahvaltı şimdilerde yenilenen yüzüyle halen gözümde nostalji, bir de demlik demlik çay içip, bir gevreği paylaşıyorsak bizden mutlusu inanın yok.

Altayspor, Göztepe ve Karşıyaka maçlarının arasında kalmamış taraf kız... Tarafsızlık mı? Biraz pol-i-tika gibi geliyor. Ben tabii ki Karşıyakalı... Hentbol ve İzmir Spor Kulübü serüvenim gençlerde oynadığım yıllara kadar uzandı. Tabii ki bu aşkın da bir muhalefeti vardı, bir elde beş tane karpuz taşınmaz diyen babam, matematik aşkı, hentbol aşkı, okul takımı, bilyelerim, çelik çomak arkadaşları, saklambaç ve sürekli ağaca tırmanan bir kız çocuğu, akşam yemeklerine zorla oturtulan hiper bir kız hayal edin, ders çalıştığımı hatırlamam, kara kız maceraları, etrafım yeşil mi yeşil, çünkü İzmir'de büyüdüğüm ev önlü arkalı bahçeli bir ev, dolayısıyla beni bulabilene ödül şart. Bir o kadar da duy-

gusal, babası gözbebeğinin içine baktı mı o vakit erirdi, o kız çocuğu.

Ege'de yaşayan insanların geneli doğal yaşamak için özenir; hani, yaşıyorsan yaşamanın hakkını vermek gibidir, kanımca. İzmir'deki insanlar bir avuç toprak bulsa üretmek isterler, apartmanda yaşıyor olmanız İzmirliyi engellemez; bir yoğurt kabında bile sivri biber yetiştirir İzmirli. Buna örnek, sevgili annem. Bahçemize rağmen, boş bulduğu bütün atılabilir kutuları saksı yapmıştır.

Bahçemizde, eli öpülür büyüklerden kocaman bir söğüt ağacı, kavak ağacı, zeytin ağacı, iğde ağacı, erik ağacı, çardakta asma, hanımeli ve yasemin, küçüklerden marul, maydanoz, dere otu, taze soğan, Ege diliyle domat yani domates, patlıcan, salatalık ve sivri biber vardı, küçük baş hayvan kardeşlerimizden tavuk, bıldırcın ve tavşan vazgeçilmezdi, çiftlik evi benzerliği içersinde, doğal beslenerek büyümenin ödülünü, İstanbul'da fazlasıyla alıyorum. Sabah kahvaltıda taze tavuk yumurtasını rafadan çay kaşığı ile yedikten sonra yumurtanın kabuğunu ilk kim kavak ağacının en tepesine dikerse o gün o kişinin en şanslı günü olurdu. Oyunlara artı bir puanla iştirak ederdin, daha ne olsun. Bahçenin ortasında kocaman gövdesi kalın, çınar ağacı gibi bir söğüt ağacımız vardı, bu ağaca yaslanmış bir de salıncağım. Kendime yolculuğumda binerdim; sallan İzmir sallan. Malum, macera erik ağacında, resmen can eriği büyük ve bir o kadar da lezzetli. Başında nöbet bekletir cinsinden. Şaka değil. Torba torba toplayıp herkese verirdi babam, meyvesini hızlı verirdi bereketliydi, bir de gölgesinde oturmadın mı küserdi inan...

Hissederdim, çünkü ağaca dokunduğumda ağaç oluyordu iç dünyam. Gel gelelim bu erik ağacı sınırları zorlayıp dallarını bahçeden dışarı sarkıttığında, torba torba verdiğin insan eli illaki doymaz, dalından koparmak ister, can yakmak ister. Can bulduğum can eriği ağacımın yemyeşil yapraklarını, gövdesinden ayrılmış dallarını, ıslak ıslak duran yanaklarını yerde sere serpe gördüğüm günü unutmam. O ağlar, ben ağlarım, O susar, ben susarım. Mahallede can eriği, can kavgası başlamıştır; bir süre böyle sürer gider. Gelip de yakmasınlar canını koparmasınlar dalını diye, zeytin aklımla nöbet beklerim. Baktı ki babam olacak gibi değil, topraktan gövdesini alır, can eriğimin. Belki kova dolusu ağlamıştır zeytin gözlerim. Bak doldu yine gözlerim. Zeytin aklım:

kara kuru bir kız oluşum ve zeytin gibi bereketli gelişimdendir, ailemin, zeytine yakılan şarkıları benden dinleyişleri, beni görünce "haydi zeytin" demeleri...

Çocuğum ama bayağı sosyal bir çocuk. Aliağa'ya termik santral kurulmasın diye İzmirli ayağa kalkmış durumda, dönemin Belediye Başkanı Yüksel Çakmur ile beyaz, çevre dostu yazan önlüklerimizi giyip el ele yola çıktık, sayısını hatırlamadığım öğrenci, elinde küçük fidanlarla, büyük amcalar ablalar, öğretmenlerimiz ve ailelerimiz. Başkan'ımız, basın açıklaması yapıyor, benim elim halen Başkan'ımızın elinde, kimse ayıramaz bizi ve tüm gazetelerde günün eylemi, saklarım halen o gazete kupürünü.

Doksanlı yılların başıydı, İzmir'de yer yerinden oynadı, Uğur Mumcu'nun ölümü ile sarsıldı küçük bedenim, bu nasıl bir acıydı halen dün gibi titrer içim, Turgut Özal'ı kaybedişimiz de aynı dönem, o günlerde İzmir'de kırk yılda bir dediklerinden kar yağısı tüm kente hakimdi. Sokaklar buz pisti, ölüm haberini aldığımızda dik bir yokuştan pazar yeri dedikleri noktaya kadar ani iniş yaptım, düşmeme ne kuvvetli kaslarım, ne sporcu kimliğim ne de beni tutmaya çalışırken göz göze beraber yuvarlandığım bir amca engel olabilmişti. O günlerden etkilenmiştim. Etkilenmemin sebebi, dünyayı sarsan ölüm haberi miydi? İzmir'in ilk kez beyazlar içinde tül vadisi görünümü müydü? Ya da mizahi düşüşüm müydü ? Evet, bembeyaz kar altında yatan, nice çocuğu coşturan, İzmir'den etkilenmiştim ama bu ölümün siyasi çatlakları, en köşe noktada yaşayan küçücük bir aileyi bile etkileyecekti, bunu düşünmüştüm, üzülmüştüm. Nitekim öyle oldu.

Ve, hasretti o yıllar büyümek kendi kanatlarının üzerinde uçma çabasıydı, özlemdi, sevdaydı, isyandı, özgürlüktü. Ne diye var olmaya aşk duyarsak. Öyle bir şey olmalı. Ağız dolusu doksanlı yıllar diyenlerdenim. Gururla çatıştım, kendimle, düzenle ve her şeyle. Asi bir yaprağın dalında durmaksızın dalgalandıkça, dalına gövdesine çarpması, ya da asi bir kısrağın üzerine binmek isteyeni kaldırıp atması doğru bir ifade olur. Kabuğuma sığmayan cinstendim. Sınırları zorlayan, korkusuzluğu edindiğim, isyankâr tavrımla kendime yolculuğumun başladığı güzel yıllardı.

Siyasi hayatın içinde yoğun olan babamı beklediğim Ankara dönüşü geceleri hep hüsran olurdu, çünkü bin bir çeşit rüyaya dalardım, bir sese bir tıkırtıya uyansam da, gücüme hayrandım "devam et" derdim rüyam bölünmez devam ederdi, en çok neyi görmek istiyorsam neyi özlüyorsam, çok isteyince gelirdi yanı başıma, rüya da olsa (...) Sabahındaysa arayın ki bulasınız. Babalar erken yol alır. Doksanlı yıllar çocuk aklımla önemli kararlar aldığım yıllardı, kesinlikle isyan edecektim, klasik babasına aşık kız çocuğu olsam da doğduğum, büyüdüğüm kenti her şeyi herkesi terk edecektim. Özgürlük kendime gittiğim tek yol olacaktı. Ve beni ancak bir tek şey (!) dizginliyebilirdi 'sevda'; lakin, özgürlüğümü değil.

Sabahı ayrı güzeldir, gecesi ayrı İzmirimin, fırından yeni çıkmış boyoz satan çocuklar, sokak aralarında dolaşırken burnunun direğini uyandırırlar, bir de gazete kokusu içimi dağlardı, tiner çeken çocuklar gibi yapışırdım Ege'nin sesi Yeni Asır gazetesine. Körfeze doğru gün batımını izlemek bana müthiş huzur verirdi. Kent huzur içinde dinlenmek için karanlığında geceyi yorgan bellerdi. Canımı yakansa, taşla toprakla güzelim masmavi denizimi doldurma çalışmalarıydı. Evet, belki geniş caddeler sokaklar olacaktı, belki ulaşım rahatlayacaktı ama deniz tutkunu bir kız çocuğu olarak canım yanardı. O geniş caddeler sonrasında motosiklet tutkumla tanıştı, sesini duymaya göreyim, içimin başakları, sazlıkların, ırmakların debisi, güneşin yüzüme vurduğu resim. Amca çocukları, teyze çocukları, arkadaşlar kimi bulsam, Evden markete kırtasiyeye gidiyoruz deyip, Çeşme'de bir yengen-kumru, dön geri İzmir'e doğru... Sonuçta tehlike arz ediyorsa ebeveynler her şeyi bilmek zorunda değiller, koruma içgüdüsü ile olsa da sindirilmek her çocuğun sindirebileceği bir durum değildi.

İzmir, medeniyetin uygarlığın kale kapısı, her sokağı keşfedilmeyi bekleyen doğal güzelliğe sahip, eski Rum evlerinde bir balık-salata yemezseniz, sandalyeniz gıcırdamazsa keyifsizdir orası, havra sokağına girip İzmir tulumu, sıcacık köy ekmeği almazsanız, o havayı solumazsanız, Karşıyaka çarşısında bir piyango bileti çekip, midye dolma yemezseniz, fuarda çay içip bir de fuar dönemiyse sevdiğiniz müzisyeni dinlemeye gitmez, şenliklere katılmazsanız, sahilde bir bira içmezseniz, Gündoğ-

du Meydanı'nda yeşilliklere uzanıp hayaller kurmazsanız gökyüzü ağlar buna, bazı haftalar kütüphaneye gidiyorum deyip, müzik eşliğinde dans edilen kafelere gitmediyseniz, gazoz kapaklarını biriktirip, midye kabuklarından evcilik oynamadıysanız, evin çatısına çıkıp uçurtma uçurmadıysanız hiç çocuk olmamışsınız demektir, Ege'de farkında bile olmazsınız yıldızlar dans ettirir insana, kendi başıma yapmadım yıldızlar tuttu elimden, bir buçuk yıl kadar bale, daha sonra folklor ve koro çalışmaları, perküsyon darbuka ve şimdinin üç yıllık Flamenko dans bölümü talebesini ve Flamenko perküsyonu cajon'u ağırlıyor, tutkuyla ve keyifle..

İzmir'deki çocukların arıdan korkmayanı yoktu, severim aslında, sanırım arılar da bizi seviyor, sevdiğini sokuyor insan gibi belki de... Malum, bahçeli böcekli bir yaşam alanı, 'bal'sın bal' diye diye acımı dindirmişlerdi. Arısıyla, balıyla, peteğiyle, bol macerasıyla, isyanıyla acı tatlı geçti çocukluğum diyeceğim ama ben halen çocuğum.

Geçmeyen en güzel şeysin, Zeytinim.

Kara Bahtlı Kem Talihli Kahraman: Hugo

Begüm Akıncı

Sıradan bir "oyun günü" öncesi, oyun arkadaşım yani kendimden bir buçuk yaş küçük kardeşimle (mercimeğim) birlikte yaptığımız ilk şey Susam Sokağı izlemekti sanırım. Aslında kahvaltı, diş fırçalama gibi o zamanlar gereksiz görülen ancak şimdilerde telaş içinde gerçekleşmesi için işe geç kalıp patronun yüzünü çekmek dahil pek çok şeyi göze alabileceğiniz aktiviteler sonrası yapılacak ilk şey desek daha yerinde olur

Yanlış hatırlamıyorsam Susam Sokağı gün içinde sabah ve akşam olmak üzere iki kere veriliyor ve annem; sadece sabah saatinde, konu bir şeyler öğrenmek olduğundan mıdır, ömrünü çürütmediğimiz nadir zamanlardan biri olduğundan mıdır bilinmez televizyonu yakından izlememize izin veriyordu. Kahvaltıdan sonra kardeşle birlikte, boyumuz kadar koltuk minderleri yerde sürüklenerek hemen televizyonun önüne atılır, annem gittikten sonra onun belirlediği uzaklıktan çıkılıp neredeyse Kermit'le bir olmak suretiyle havada kare, üçgen ve benzeri çizilmeye çalışılırdı. Bu bir süre böyle sürüüüüp gitti... Ta ki, Hugo denen, tek dişi kalmış ve ne yazık ki ihmale gelmeyen kahraman hayatımıza girene kadar. İşte o günden itibaren, annemin ıstırap dolu günleri başlamış oldu. Aslında bizim de...

Başlangıçta her şey çok normal görünse de, durum zamanla benliğimizi ele geçirmişti. Şimdiye kadar eşi-benzeri görülmemiş bir olaydı ne de olsa; Türk televizyon tarihinde çocuklar için yayınlanan ilk interaktif yarışma. Sen evinden bir tuşa basıyorsun, o kocaman, çirkin ama

sevimli yaratık ekranda hareket ediyor, sorumluluğu da büyük; yanlış tuşa basarsan karısını kurtaramıyor, çocuklar kafeslerde perişan, rezil bir durum. O yaşta bunca sorumluluğu yüklenmek zor ama herkes de hevesli.

Hatırlıyorum rüyalarımızda bile TV'deki çocukları yönlendirir olmuştuk; "Dört-dört-dört-dört-dört" "Ya! Orada altıya basılır mı ama?", "Ben katılsam kesin kurtarırım o adi cadı Scylla'nın elinden Hugolina ve çocukları" şeklinde sayıklamalar. Program boyunca sürekli telefon başında beklenip düşürülmeye çalışılır ama bir türlü başarılamaz ve anne çıldırtılır... "Neden bu şehirde -Kırıkkale- oturuyoruz ki!" diye hayıflanılır, "İstanbul'a taşınsak ne olur sanki" diye babanın başının eti yenilirkeeeen, sonunda Kırıkkale'den de bir çocuk Hugo'ya ve Tolga Abi'ye ulaşmayı başardı. Tabii hemen ümitlendik kardeşle, acaba biz de düşürebilir miyiz diye! Neyse, memleketlimiz ya, heyecanla oturduk izliyoruz. Ne de olsa Kırıkkaleli, bizi temsil ediyor sayılır bir yerde...

Bizim eleman tren-dağ, uçak-orman seçeneklerinden trenli olanı seçmiş olsa gerek, trenle çufçuflamaya başladı. Aslında tam olarak çufçuflayabildi denemez, daha çok çuvalladı! Ve daha işin başındayken sahip olduğu üç hakkı da yedi... Yenilgiyi hazmedemeyen hınzır arkadaşımız, o kadar hırs yapmış olacak ki; bastı küfrü! İşte tam o anda utancımdan yerin dibine girdim. Hayır! Olamazdı, en azından diğerleri gibi o da "Ben bastım, tuş basmadı" gibi bir bahaneyle telefondan ayrılsaydı. Hugo maceram böyle sonuçlanamazdı. Ben de en azından Tolga Abi'yle bir defa konuşup Hugo'yu yönlendirebilmeliydim. Hugo benim de parmaklarımın ucunda olmalıydı ama ne mümkün, nasıl bağlanıp da "Nereden katılıyorsun?" sorusuna Kırıkkale'den şeklinde cevap verebilirdim ki artık! Olamazdı, aşkımı kalbime gömüp, ondan, kara bahtlı kem talihli kahramanımdan vazgeçmeliydim. Nitekim öyle de oldu. O günden sonra ne bir daha Hugo'yu aramak istedim ne de izlemek.

Annemin ıstırap dolu günleri bir anda sona ermişti. Artık telefon başlarında beklemek zorunda kalmıyor, telefon faturası da iyice kabaracak diye endişelenmiyordu. Bense öylesine ket vurulmuş ve kızgın hissediyordum ki! Günlerce o çocuğu bulup ben de aynı şekilde ona sövmek istedim. Yıllar geçti, kızgınlık yerini kahkahaya bıraktı ama Hugo hâlâ

ekranları bırakmadı. Şu anda özel bir kanalda yayınlanıyor, hâlâ Tolga Abi sunuyor programı, adamcağız bu işle öyle özdeşleşti ki, başka bir şeyden ekmek yiyemedi zaten. Neyse özetle hâlâ onu özlediğim oluyor, eşek kadar oldum artık arayamam da! Sanırım sonunda bu saçma engellenmişlik duygusunun bedelini Hugo'ya benzeyen bir adamla evlenip ömür boyu kurtarılmayı bekleyerek ödeyeceğim... "Nayır! Nolamaz!.."

Televizyonculuğumuzun Kaşları Alınmamış Hali: Star 1 ve Teleon Tv

Betül Kanbolat

Neden kalınlaştı kaşlarım? Bu sorunun cevabını aramakla geçti 90'ların ilk yılları. Neyse ki, bunu bir takıntı haline getirmeme fırsat vermeyen yenilikler cereyan etti yaşadığım ilçede. İlçemizin batıda olması çok da modern kılmıyordu yaşayış şeklimizi aslında. Yine de kentten ayrı, nabzı kentten bir parça aşağıdaydı. 80'lerin sakin ilçesini, 90'ların değişim rüzgârları hareketlendirdi. 80'lerde sıkıntılarımızı bir kalıp çikolata yiyerek ya da Taş Devri çizgi filmini seyrederek giderebiliyorduk. 90'larda farklı ve yeni olan ne varsa onu elde etmek gayreti sardı bünyelerimizi. Kadife eşofmanların yerini hışırtılı Adidas'lar aldı. Lokantalar arasında tek tük hamburgerciler kendilerine yer buldu. LC Waikiki, Limon Company ve Quiksilver ilçenin çocuk gençlerini büyüledi, ortalığı kasıp kavurdu. Şadırvandan bidonla evlerine su taşıyan çocuklar bu görevlerinden utanır, sıkılır oldu. Tuhafiyeci, züccaciyeci tamamdı da hediyelik eşya dükkânı neyin nesiydi? Bu ne renk, bu ne çeşitti!

Yenilikler kimilerini altüst etti, kimilerini duruma temkinli yaklaşmaya mecbur etti. İşçi ve memur çocukları için sancılı bir dönemdi. Babaları tabakhaneci, mandıracı ya da esnaf değilse ulaşmaları zordu bu yeniliklere. Avukat ve doktor çocukları şanslıydı. Onlar sokakların "trendsetter"larıydı.

TRT izlerdik. Gece yarısı Türk bayrağı dalgalanana dek... Magic Box Star 1 adında yeni kanalın yayına gireceğini öğrendik sonra. İşte

genç yaşlı, zengin fakir demeden herkesin aynı zamanda erişebileceği bir yenilik dedik, sevindik. NBA basketbol liginden görüntüler ve yabancı müzik klipleriyle test yayını başladı. Hayranlık duyduğumuz ünlüler, yakın gelecekte bizleri bekleyen eğlencenin anonslarını geçtiler. Komşu teyzelerin TRT'den düşkün oldukları pembe dizilere yenileri eklendi. *Bütün Çocuklarım*, *Hastane Günlüğü*, *Santa Barbara*...

Kaşlarım kalınlaşmaya devam ediyordu. Çizgi filmler ile Parliament Sinema Kulübü filmleri arasına sıkışıp kalmıştı ruhum. Parliament mavisi çok seksi değil mi, sorusuna maruz kaldım bir gün. Şımarık bir oğlandı bu soruyu soran. İlk kez o zaman kelime dağarcığıma seks kelimesi katılmıştı. Aktüel dergisini karıştırırken anlamını öğrendim. Öyle utanmıştım ki kalın kara kaşlarım dahi kızarmıştı.

Kaan Yakuphanoğullarından, Rana Elik, Jülide Ateş havalı TV figürleriydi. Aynadaki görüntüme inat onları izlemek güzeldi. 91 yılına girdiğimiz gece yılbaşı ekranından hatırıma kazınan pek çok şey var. Mavi fonda koşan kır atıyla İmar Bankası reklamı... Dolara ve marka yüksek faiz anonsları... Tekrar tekrar. "Zap"lama lüksümüz de yoktu. Kanal yeniydi, sıkılmak olmaz! Bir dansöz ne ki? Tam on ayrı dansöz kıvırdı ekranda. Kanalın bizlere uzattığı büyük bir havuç daha vardı o gece. Programları seyredip verilen şifreleri toplayan kişilere bir BMW, üç Mazda otomobil kazanma şansı vaat ediliyordu. Babam memurdu. Arabamız yoktu. Çıkar mı, çıkar? Bekledik. Ne umut ne heyecan!

Kaşlarımın kalınlaşmasına neredeyse alışmıştım ki, platonik aşk denen o kontrolsüz akıma kapıldım. Hormonlarıma yenildim. Minik ve kararlı sivilcilerim vardı artık. Aynalarla aramı düzeltmeme yardımcı olacak yeni yeni terapi yolları aramaya koyuldum. Sınıf başkanı oldum. Erkek düşmanı oldum. Karne döneminde müdür odasına kapandım, el yazısıyla takdir, teşekkür belgeleri doldurdum. Kuralsız çocukları öğretmenlere şikâyet eden onur kurulu üyesi oldum. Lacivert formamın lacivert kurdelesini bir kez bile gevşetmedim. Nemrut mu nemrut oldum. Sivilcelerim azalmadı ama sınıfımdaki haydutlarla aramdaki husumet arttı. Kayahan dinledim öfkeli öfkeli. Yakarım gemileri hiç düşünmeden...

Aynı dönemde Teleon TV'nin tanıtımı başladı. Müjdat Gezen ve Cenk Koray'ın kısa parodileriyle 10'da buluşacaktık. 10'u bekliyorduk.

Beklemeye değmişti. Bu ikilinin şovu keyifliydi. Anne, baba ve bir tabak meyve ile çok iyi gidiyordu. Teleon renkliydi, müzikliydi. Ahmet Kaya'nın Hani Benim Gençliğim, Oya Bora ikilisinin Ara Beni, Tarkan'ın Selam Ver şarkılarının klipleri ekranlarda döndü de döndü. E.T.'yi ve Geleceğe Dönüş serilerini izleyebilmek de cabası... Parliament mavisinin seksiliğini bilmem ama gece yarısı Yasemin Evcim'in yakın plan aerobik dansı dönemin en cesur hamlesiydi sanırım. Bazı akşamlar erotik yayınlar çıktığını öğrenip meraktan gizli seyirler yapmıştım. Açık saçık sahne izlediğim için göğüslerimin büyüdüğünü düşünecek kadar da saftım. Teleon ailemizin televizyonu sloganıyla yayın yaparken dönemin mizah dergilerine malzeme olmayı çoktan başarmıştı.

Genç bir kıza evrilirken, her akşam haberlerde yüzünü gördüğüm tonton amca öldü. Arkadaşlarımın duvarlarını *Blue Jean* dergisinin yakışıklıları süslerken ben bir yıl boyunca odamda Turgut Özal posteri ile yaşadım. Bu hüznü ne ailem ne de ben anladım.

Lise yıllarında ekranlar kalabalıklaştı. Kral TV, HBB, Show TV ardı sıra yerlerini aldı. Üniversiteye hazırlanma zamanıydı; Süper Turnike yarışmasının curcunası, Olacak O Kadar programının kahkahası, Kırmızı Koltuk programının serin havası, Şaban Askerde dizisinin orta yaşlı Kemal Sunal'ı, Ateş Hattı'nın yırtık sesli Reha Muhtarı'nın hatıralarıyla... Teleon'un ömrü önce Kral TV ile birleşip sonra Star TV içine eklemlenerek son buldu.

Çok geçmeden batıdaki ilçeden bir memur çocuğu üniversitenin yolunu tuttu. Önce kaşlarını aldı. Sonra biriktirdiği tüm sancılı ergenlik anılarını... Kentli arkadaşlarıyla tanıştı, yaşanmışlıkları onların biraz gerisinde kalsa da kentlilerin cevvalliğini sevdi, kentliler de onun saf hallerini. Yeni bin yıla yaklaşırken, 90'ların altyapısız yeniliklerinden ne kadar çok şey öğrendiğini fark etti. Zihninde yer etmiş Star 1 ve Teleon'un patronlarının kimler olduğunu artık biliyordu. Ton ton amcanın oğlu da bir dönem bu işle geçiniyordu. Dolara ve faize yüksek kazanç sloganının mağdur ettiği insanlar çoğalıyordu. İlkler hoştu hoş olmasına ancak bazen ardındaki zihniyet çok da hoş olmayabiliyordu. Rekabet ve entegrasyonun gelişigüzel uygulamaları kişiler ve toplumlarda irili ufaklı yaralar açabiliyordu.

1999'un son gecesi, Sepetçiler Kasrı'ndan Boğaz'ın puslu görüntüsüne baktı. Üniversite bitiyordu artık. Havai fişekler patlarken, biriktirdiği son öğrencilik harçlığı cebinde, yüreğinde aşk, aklında iş bulabilme kaygısı vardı. Kadife eşofmanıyla beden eğitimi dersine katılmaya utanan kalın kaşlı kız çocuğu yüreğinin bir köşesini tutuyordu sıkı sıkı. Tüm masumiyetini tırnaklarıyla zerk ediyordu bedenine. On yılda bir ülke, on yılda küçük bir kızın yaşamı değişmişti. Değişmeyen tek şey, sırada yeni ne var sorusuydu. Oysa hiçbir yeniliğin incelmiş kaşlarının yerini tutamayacağını çok iyi biliyordu.

HÂLÂ "DOYA DOYA"YDI HER ŞEY

Bihter Dinçel

Rüya ile gerçek arası bir uzunluk... Hiç uyanamayacakmışım gibi ve hep uykusuzmuşum gibi... Uzun saatler, bitmeyen günler geceler, mevsimler... Seksenler öyle değildi, bebektim; iki binler öyle olmadı, büyümüştüm! Çocukluk - ergenlik - ilk gençlik arası uzun bir yolculuk... Operadaki Hayalet korkum yerini Freddy Krueger'a bırakmıştı... Çünkü doksanlar ile beraber yaşantımıza rüya-gerçek paradoksu bulaşmıştı!

Küçük ev partileri şeklinde yapılan her doğum günü partisinde Yonca Evcimik'le dans ediyorduk, Yasemin Evcim'e yetmiyordu boyumuz, gece jimnastik yapmak olmuyordu o yaşlarda... Bir baksak olurmuş aslında. Şimdi gece jimnastiği yok ama Yonca Evcimik hâlâ aynı! Tayfun-Tarkan ve sonra da Tarkan-Burak Kut savaşında saf tutuyorduk. Panço paketlerini biriktirip Tarkan'ın konserine gidebilmeyi düşlüyorduk. Saçımızı küt kestirip arkadan kıl kuyruk bırakıyor ve hatta onu boncukla örüyorduk, bunu yapmak için o saçı sabırla uzatıyorduk belki de... Radyodan kasete şarkı kaydedip caanım eski kasetleri piç ediyorduk... Okul dönüşü Hugo ve Tolga Abi'yle şenlenip, ardından Son Söz Sevgi'nin ile akşam yemeklerimizi yiyorduk. Muhabbet kuşumuzu konuşturmaya çabalamaktan hiç vazgeçmiyorduk. (Kedi konuşturmaya çalışanlar bile vardı hatta.)

İzel-Çelik-Ercan'a ve sonra da bu üçlünün ayrılığına alışıyorduk, Çelik şarkılarına çalışıyorduk. Olmuyordu, bizim bir hatamız yokmuş meğer, onlar şarkı değil, "şarkımsı"ymış ve herkes söyleyemezmiş aslında. Cuma geceleri korku kuşağını, büyükler evde değilse, yakalamaya çalışıyorduk. Her on dakikada bir Teletex'e bakıyorduk, televizyonunda Teletex'i olmayanların yanında bunu daha büyük bir bilgiçlikle yapıyorduk... Teletex'in her güncellenişi, bizim kanımızın tazelenişiydi adeta! Özel kanalların yayına başlamasına anormal sevinip okula Telegün (gazetenin haftalık televizyon programı eki, mini dergi) götürüyorduk. Hiçbir şeyi kaçırmamak gerekirdi.

Ayşenur Yazıcıoğlu'nun dudak hareketleriyle yapılmış Atv tanıtımları, Plastip Show'lu Show TV, Tele On ve Ceylan Palay, Kanal 6 ve Market yarışması... İner misin Çıkar mısın? Boran Kaya badi ayak hareketleriyle zıp zıp zıplayacak kadar yaşıyor ve mutlu... Carrusel (Atlıkarınca) ve zengin kızı Maria Hoakina ve zavallı fakir Srillo, İlk Öpücük, Manuella, Bizimkiler, Susam Sokağı...

Kral TV'nin üç büyük şehri aşarak tüm ülkede yayına başlamasını şenliklerle kutluyorduk. Artık Sibel Bilgiç, Akın, Kenan Doğulu, Tüzmen T, Ünlü ve Reflex dinliyorduk. Bir Demet Tiyatro'yu seyretmekle kalmayıp, Lütfiye gibi Mükremin gibi yaşıyorduk, geceleri yatmadan evvel otogargara yapıyorduk... Bunlar yetmiyordu ki; Cine 5'in decoderini çözmek için ortalığa yayılan her türlü hurafeye inanıyorduk. (Aynaya saç spreyi sıkarak televizyon ekranına tutup şifre çözülsün diye beklemişliğim var mesela.)

"Seven" filminde Brad Pitt ile tanışıp beğeni kotamızı yükseltiyorduk. Tayt üstü postal giyip renkli diş telleri takıyorduk. Her ne kadar yağları pörtletse de buzzy elbise ve buklet kazaktan vazgeçmiyorduk. Okulun son günü okul gömleklerimizi arkadaşlarımıza imzalatıp anne fırçası yiyorduk. Dana gibi boğazlı kazaklarımızın ve oduncu gömleklerimizin altına, bayramda bir adet Loft veya Oil kot alabilmeyi hayal ediyorduk. Oksijenli su veya perhidrolü sulandırıp kafamıza döküyor, balkona çıkıp onların nasıl bebek kakası rengine dönüştüğünü seyrediyorduk... Birbirimize ne kadar da korkunç göründüğümüzü söyleyemeyip, lastik gibi uzayan yanmış saçlarımıza geceleri içleniyorduk.

Gülten Dayıoğlu ve İpek Ongun okuyarak genç kızlığımıza şahlanıp "regl" hadisesini kutluyorduk. Zaten o yıllarda Orkid devrimi de olmuştu, kanatlı Orkid incelmişti! (Bir de Libresse vardı, artık o da yok!)

Barış Manço'ya büyük bir kederle veda ederken, milletçe "Panik Atak" hadisesiyle tanışıyorduk. Artık her türlü sıkıntının adına "depresyon" diyorduk. Bir de bunun üstüne okulda "Amerikan Kravatı" takıyorduk... Ne felaket!

Cem Yılmaz diye komik bir adamın "komedi kaseti"ni -ki bu baya müzik setinde dinlenen kaset, video değil- toplaşıp dinliyor ve hatta ezberlediğimiz bazı slogan kelimelerle "marjinaller" arasına katılıyorduk... Ve hayatımıza Şebnem Ferah diye bir kadın giriyordu, mest oluyorduk...

Her sabah okul bahçesinde merhaba dediğimiz (kız-erkek) herkesle yanaktan öpüşüyor ve okul çıkışında bu gereksiz hareketi tekrar yapıyorduk, öpüşmekle büyümeyi ve de medenileşmeyi, sanıyorum ki ve ne anlamsızmış ki, bir tutuyorduk. Sevgiliyle her fırsatta saatlerce, söz gelimi değil, tam da gerçek anlamıyla "saatlerce" ev telefonundan konuşuyorduk. Yeni çıkmaya başlayan cep telefonlarını algılamaya kafa yormuyorduk. Kafelere, gündüz diskolarına ve pastaneler gidip koca bir günü bir küçük bardak çay ve bir adet maden sodası ile geçiriyorduk, hesabı geçirmelerine izin vermiyorduk. Sevgilinin parası yoktur diye düşüncesizce arsızlıklar yapmıyorduk. Sevgililer gününde cam bardağın üstüne sevgili adı yazdırıp kalp içine alıp o bardağı (ki hediye edilen şahsın kendi ismi yazdırılmıştır) hediye etmeye bayılıyorduk. Bu isimler t-shirtlere, yastıklara ve canımız nereye isterse oralara da yazılıyordu. Hâlâ mektup vardı, pullu zarflı posta alışkanlıkları parfüm kokardı. Disket normal, CD lüks kıvamındaydı. Daktilosu olanlar, bilgisayarı olanlara oranla daha fazlaydı...

Mavi Saçlı Kız (Burçak Çerezcioğlu), Aziz Nesin, Uğur Mumcu, Metin Altıok ve Hasret Gültekin'in gidişi içimizi eritti.

Kablosuz nesnelerin normal karşılanmadığı son zamanlardı... Mutluluklarımız uzun bir rüya, alıştırılmaya başlanan sanal yalnızlığımız uzun bir gerçeğin başlangıcıydı. Hiçbirimiz rüyada ölmedik, milenyumun yüzü suyu hürmetine bekledik. Freddy'den korkacak kadar uzun

değil artık zaman. Beş yaşındaki çocuklar bile günlerin ne kadar da çabuk geçtiğinden dem vuruyorsa eğer... Doksanlar güzeldi, doya doyaydı her şeye rağmen...

Çağrı Cihazından Cep Telefonuna Geçiş

Birsen Tarhan

Bizim zamanımızda diyerek cümleye başlayacağım yılların geldiğine inanmak istemiyorum aslında; ama sanırım şu anda tam da bu gerçekle karşı karşıyayım... 90'lı yıllar benim iki basamaklı yaşlarıma başladığım döneme tekabül ediyor. Bu da aslında teknolojinin hız kazanmadığı ve hayatımıza her gün yeni bir icadın girdiği yıllar anlamına geliyor... Bir bakıma manuelden otomatiğe geçiş de diyebiliriz bence... Her yeni şeyin mucize olarak algılandığı, "yok artık bu kadarı da fazla" denilerek şaşkınlıkla karşılandığı yıllar.. Ama şaşırdığımız şeylerin yaşam biçimi haline gelmesi de uzun sürmedi tabii ki...

90'lı yıllar arkadaşlarımıza, eşimize, dostumuza sadece ev telefonundan ulaşabildiğimiz yılları da geride bıraktığımız yıllar olarak hafızalara kazındı. Çok iyi hatırlıyorum Samsun'da yaşıyorduk o zamanlar ve babam bir gün küçük bir cihazla geldi eve... Çağrı cihazıymış.. Diğer çağrı cihazlarına not bırakabildiğiniz, ama size not bırakıldığında cevap yazamadığınız ayrıca kelime sayısı sınırlı olduğu için de kısaltmaları anlamak zorunda olduğunuz bir cihaz... Tabii ablamla beraber babamın peşinden ayrılmadık bütün akşam.

Bilirsiniz, artık ötesinin olmadığını düşündüğünüz anlar vardır.. Mesela eve çamaşır makinesi ilk geldiğinde öyle sanmıştık ablamla.. Hatta oturduk karşısına izledik hayran hayran.. Ama kısa süre sonra bırakın karşısına oturmayı, yanından geçmek bile tehlikeli olmaya başladı zira sıkma işlemi sırasında çılgınca yürüyen ve önüne geleni ezmeye kalkan

bir canavara dönüştü makine... Her neyse işte çağrı cihazı da öyleydi ilk zamanlar... Yoktu ötesi... Her ne kadar günlerce sessizliğini muhafaza etse de bizim cihaz, yine de uzun süre büyüsünü yitirmedi ta ki tahtını cep telefonu mucizesine bırakana kadar...

Belki hatırlarsınız; Türkiye'de ilk cep telefonu görüşmesi 1994 yılında dönemin Başbakanı Tansu Çiller ile Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel arasında gerçekleşti. İyi ki Mesut Yılmaz ile Erdal İnönü arasında değildi, yoksa sonsuza dek sürebilirdi o konuşma... O tarih itibarıyla da cep telefonu furyası hızla yayılmaya başladı... Öyle ki "2" rakamıyla başlayan numaralar için birbiriyle yarıştı insanlar... 1997 yılı bizim eve cep telefonun girdiği yıldı... Kocaman anteni olan, siyah ve ekranı küçücük -zaten başka renk seçeneği de yoktu- telsizden hallice bir telefon... Hiç unutmam ablamla bütün gece kuzenime mesaj atıp durduk, o bize cevap yazamadı çünkü onların cep telefonu mesaj alan ancak cevap yazamayan bir modeldi... Düşünsenize marka yetkilileri piyasaya bir an önce girebilmek için "tamam, tamam; olduğu kadar, başlayın dağıtıma" demiş resmen ve mesaja cevap yazamayan telefonu sürmüşler satışa...

Kısa bir süre sonra babamın telefonuna el koydum, o dönem lisedeydim ve pek yaygın da olmadığı için cep telefonuyla dolaşmak ayrıcalık gibi geliyordu... Ama gelin görün ki ne arayanım ne soranım vardı... Özellikle arkadaşlarımla buluştuğumda çalsın isterdim ki çantamdan çıkarayım da görsünler diye. Çaldığı zaman da hemen açmazdım ki, uzun uzun çalsın ve mekânda kim var kim yok duysun, görsün telefonun sahibini... Yine o yıllarda sınıf arkadaşlarımızla cep telefonu icadının önüne ne geçebilir diye konuşup görüntülü konuşma fikrine "yok artık, daha neler" şeklinde tepkiler verirdik. Sene 2011 ve görüntülü telefon artık bizim için gayet sıradan.

Bir de cep telefonu aksesuvarları var tabii ki... Bence en unutulmazı bele takılan cep telefonu kılıfları... Bakın, dönelim 15 yıl öncesine, o zamanki cep telefonlarından eser kalmadı ama hala o kılıflar var ve hâlâ onları beline takanlar da var... Ne yalan söyleyeyim ben pek ısınamadım... Bu yazıyı okurken, belindeki kılıfla göz göze gelenler kırılmasın, gücenmesin... Ama bir erkek için beldeki cep telefonu kılıfı baştan 1-0

yenik başlamaktır hayata. Çok mu abarttım acaba, ne kadar kinliymişim meğer bu kılıflara...

Zaman şaşırtıcı derecede hızlı ilerlerken yenilerin ne kadar da çabuk eskidiğine şahit oluyoruz. Devamlı hep bir şeylerden bir şeylere geçiş ve alışma süreci yaşıyoruz. Annelerimizin, babalarımızın gençliğinde bu süreler daha uzun olduğu için, onlar sanki o dönemleri daha tadını çıkararak yaşama fırsatı buldular. Yıllarca sadece radyo dinlediler, ardından yıllarca siyah-beyaz televizyon izlediler... Daha iyisini beklemeden... Ama bizler sürekli en iyiye sahip olma yarışı içinde yaşarken sahip olduklarımızın keyfine bile varamadan daha iyisini hedefliyoruz. Kim bilir, belki de o yüzden hayat bizler için daha zor...

Murakami'nin Sınırın Güneyinde, Güneşin Batısında kitabında bir cümlenin altını çizmiştim... "Bazı şeyler bir kez ilerledi mi başladıkları yere geri dönemezler." Teknolojide de işte o noktadayız... Bizi şaşırtan, mutlu eden, heyecanlandıran dönemi 90'lı yıllarla beraber geride bıraktık. Şimdi her yeni gelişmeyi o kadar olağan karşılayıp kabulleniyoruz ki, hatta bir süre aynı bilgisayarı ya da aynı cep telefonunu kullandığımızda, yeni modelini çıkartmakta geciktiler diye şikâyet etmeye bile başlıyoruz.

Ama ne yalan söyleyeyim, daha ötesini merak ediyorum. Nelerle karşılaşacağız, "2000'lerde Çocuk Olmak" kitabında kimler, neler yazacak? Torunlarımıza, "çocuğum nasıl kullanıyosun bakiyim onu" sorusunu neler için soracağız? Daha da ötesi, zaman makinesini kullanmak hangi neslin çocuklarına nasip olacak?..

Barış Abi'ye Mektup...

Burcu Özefe

...Şimdi seni, şarkılarını ve televizyon ekranından anlatmış olduklarını en çok yollarda düşünüyorum. Bir belgeselden seslendiğinde "şarkılarımın hemen hepsini yollarda yazdım" demiştin. Seni o yollarda, kendi yollarımda, anlattığın hikâyelerin çağrıştırdıklarında, arabada, otobüste ya da doğduğum ve varlığımı duyumsadığım semtlerin sokaklarında yürürken o kadar çok anıyorum ki. Özellikle de bugünün yollarında... Çok değil, sadece çocukluğumun geçtiği 90'lı yıllara bakmak bile dünyanın nasıl bir hızla döndüğünü, dönendiğini hissettirmeye yetiyor. Bugün bunu, buruk bir erişkin duruşuyla gülümseyerek daha da derinden duyumsuyorum.

90'lar... Popüler kültürün patladığı; el işçiliğinin, zanaatkârlığın, yerel ezgilerin, tarihi ve kültürel zenginliğin her tür motifinin hayatlarımızdan eksileceğinin; dahası bir devrin tüm saflığı ve her yönüyle iyiden iyiye seyreleceğinin en belirgin habercisi olduğu yıllardı. O zamanlardan bize kalan en güzel anılarda senin sesin, şarkıların var. O şarkılarda yalnızca hislerini çağdaşlarınla paylaşmadın; bize o ezgilerin taşıdığı yaşanmışlıkları, hikâyeleri de aktardın. Sadece bilge bir seyyahın gözünden dünyayı anlatmak değil, bilgiyi ve yaşamı sonrakilere aktarmaktı da yaptığın. Çocukken çikolatalarımı, bir masal objesine benzeyen kurmalı duvar saatimizin içine saklayışım gibi, sana sevgimi de her yaşımda içimde taşıdım. Sana, o uzun saçlı, milyonlarca yüzüklü kahramanıma içimden geçenleri anlatmalarım çocuk dünyamın en sev-

diğim monologlarıydı.

Şimdi ağaçların türlerini tanımayan, çiçek isimlerini öğrenmeyen ve doğanın tüm bilgeliğiyle kaynaklık ettiği kompozisyon, tasarım ve duygulanım kanallarından olasılıkla beslenmeyi ıskalayabilecek bir nesil mi geliyor arkamızdan? Belki de biz akşama kadar mahallenin tozuna bulanan; toprağa, suya, ağaca dokunarak öğrenen son çocuklardık. Dizlerimizdeki yaraların kabuklarını soyarak büyüdük. Senin gibi rol modellerimizin aktardıklarını, tam bu yolla, dokunarak harmanlayan ve duyarlılığını, merak ederek, keşfederek geliştirebilmiş bir nesiliz. Yazan, kitap okuyan, doğaya ve insana hoşgörülü, sevgi dolu... Pilli sanal bebek atarilerini, oyundaki bebek öldüğü için toprağa gömüp, tören düzenleyen... Sadece eczanelerde birkaç çeşitten ibaret satılan ve "durumu iyi" ailelerin, karne ve doğum günü gibi özel günlerde hediye aldıkları barbie'lerimizi, oynadıktan sonra yine kutusuna kaldıran çocuklardık... Bayram sabahlarına, başucumuzdaki ayakkabılarımızla uyanırdık. Cam misketlerimiz ve onların zamanla dönüştükleri cips ambalajlarından çıkan Taso'larımız, eğlenmek ve paylaşabilmek için yeterdi bize. Paylaşmak diyince... Büyüdükse de hâlâ muz tüketirken derinlerden gelen bir dürtüyle tedirginiz sanki. Ne de olsa muz çok pahalıydı ve alım gücü olmayan birinin karşısında muz gibi bir meyveyi paylaşmadan yemek affedilemezdi. Yerli malı haftalarında aynı tastan meyve ve yemiş bölüşürdük. Kütüphane kolu, sınıf başkanından çok daha fiyakalı sayılırdı. Tebeşir tozunu yutup hasta numarasına yatanlarla, birbirinin yüzüne leblebi tozu püskürtenleri gammazlamak yerine, sınıf kitaplığının anahtarını taşımak vardı işin ucunda. Süper Baba ve Bill Cosby gibi rol modellerimiz vardı; öldürdükçe değil yaşattıkça kahraman olunduğunu öğreten... Biz bir yanımızla da o çocuklar olarak kaldık Barış Abi, en azından buna hâlâ inanmak isteyenlerimiz var... Bunu, belki de vefa duygusunu ve duyarlılığını, duygusal genetiğinde taşıyan ve yeşerten son nesil olduğumuza ilişkin inancımla da ifade ediyorum.

Diana'nın ölümü ile masallardaki pembe tüllü prensesin aslında sonsuza kadar mutlu yaşamadığına ayılmak, Körfez Savaşı'nı televizyon camından bir atari oyunu gibi seyretmek, SSCB'nin gidip yerine Rusya'nın gelmesi gibi meseleler bir çocuk için, dünyayı kuşkusuz daha da

acayip bir hale getirmişti. İzlediğimiz o görüntülerde kimlerin yaşamında nelerin değiştiğini nereden bilebilirdik ki. Buruk bir duyarlılıkla bir kara mizah kurgusunun kahramanları olduk biz Barış Abi. Daktiloyla bilgisayarın aynı masayı paylaştığı evlerde, hem plaktan sanat müziği hem de kasetten pop müziği dinledik. Biraz analog biraz dijital fotoğraflarda gülümsemiş çocuklarız. Ispanak yedik, arabada arka koltuğa oturduk, süt içtik, şarkı söyledik, keşfettik, yaşadık, okuduk, yazdık, sevdik, sevdalandık. Galiba, bu dünyaya rağmen yine de güzel çocuklardık Barış Abi.

Şimdi biz geldik bir başka Adam Olacak Çocuk'un sonuna, ama yine de 7'den 77'ye hâlâ aynı evdeyiz: Barış Manço, Moda, 81300.

BAKİR HEVESLER: MIRCİNİA

Burak Yağız Seçen

Ortada 90'lara dair bir muhabbet dönüyorken içimi garip bir mutluluk alır. Hevesle dahil olmaya çalışırım, gözlerim ışıldar. Dizilerinden müziklerine, filmlerinden reklamlarına, giyim tarzına, siyasetine kadar çok özel bir şeyler var sanki bu sürecin içinde. Bünyesinde bulunmasam da uzaktan böyle hisseder miydim bilmiyorum. Ama 90'lara dahil olmak bundan yıllar sonra bile kendimi şanslı hissetmeme sebep olacak bir hadise.

80'lerin sonu, 90'ların başında çocuk olmak son derece ilginçtir. Keskin çizgilerle değişim başlar o dönemle birlikte ülkede. Her alanda üstüne konur bir şeylerin, ama en bariz gelişmeler teknoloji üzerinedir. Cep telefonu ve bilgisayar, günümüze kadar -hatta bizden de sonrasına- uzanacak bir serüven olarak ortaya çıkarlar.

Söz bunlardan açıldı mıydı, konunun bir şekilde ICQ'ya ya da MIRC'e gelmemesi olanaksızdır. Bunun önünü isteseniz de alamazsınız. Bilgisayarla tanışan Türk insanının giderek daha tehlikeli olmaya başladığı dönemler.

Ben hayata 90'larm başında gözlerini açanlardanım. Ucundan köşesinden vâkıf olabildim dönemin bu ıskalanması talihsizlik olacak geyiklerine...

"Ruhsar" adlı kült olmuş bir dizi vardı mesela. Karısını hazin bir kazada kaybetmiş, reklam ajansında çalışan ve sıradan bir hayat süren Mazhar, kaderin ağlarını örmesiyle bambaşka bir hayata sürükleniyordu.

Onun annesinin peşinden ayrılmayan meymenetsiz kız kardeşini ve kız kardeşine âşık şapşal dostu Müfit'i hatırlarsınız hepiniz. İşte o dönem benim çevremdeki aşkların hepsi bunun bir kopyası gibiydi. Hep köşe bucak yaşanan, "Bir tebessüm etse ya da bir telefon açsa da dünyalar benim olsa..." beklentileriyle evin penceresinde ya da mahallenin köşesinde yolları gözlenen türden. MIRC belki insan hayatı için değil ama, Türk insanının hayatı için önemli bir devrim niteliği taşır bu bağlamda.

"Düşünebiliyor musun, oturduğun yerden X hatunla bıcır bıcır muhabbet ediyorsun ağğbii..." diyalogları hâlâ kulağımdadır. Bu sıçrama tahtası milletçe ufkumuzu açmış, "Neden daha yükseğe zıplamayalım?" sorusunu gür sesle sormamıza yol açmıştır. Adını "mirç, mırç, me-i-reçe, em-ay-ar-si" gibi değişik kombinasyonlarda telaffuz eden bizlerin "ASL" ile tanışma faslını hatırlıyorum da, birçoğumuz için pek sancılıydı. "Önce selam verilir" diyerek ağırlığını koyan ve karşısındakinin "Aleykümselam" dediğini sananlardan, "Benle Türkçe konuş yoksa ağzını yüzünü dağıtırım" diyenlere kadar uzanabilen geniş bir yelpazeden söz ediyorum.

Zamanla "ASL"nin açılımını çözse de, maceraları bununla bitmedi Türk erkeğinin. Age'ye "Yakın Çağ", Sex'e "Evet", Location'a "Net Cafe" ya da "Nerde istersen..." diye cevap vererek dünya çapındaki itibarımızı önemli ölçüde zedeleyen bu güruh, epey bir süre "Elimden geleni yapıyorum ama neden kız düşmüyor anlamıyorum" şeklinde veryansın ederken görüldü dost meclislerinde. Ama inanırsak elimizden ne uçan ne de kaçan kurtulur bizim. Zaman alsa da başardık, zaman içinde birkaç fotoğraf koparmayı. Şanslı olanlarımız çay/çorba içmek üzere randevu bile kaptı.

Şimdi Facebook'tan dürtüyor, Messenger'dan titretiyor, Formspring'den yokluyor, Twitter'dan takip ediyoruz. Çay/çorba içtiğimiz günler de, müdavimi olduğumuz muhallebiciler de geride kaldı. Gnctrkcll'le kampanyalı fast food menüler yiyor, Starbucks'ta frappuccino içiyoruz. Hayat bize güzel, orası kesin ama biz hayat için güzel miyiz onu kestiremiyorum...

90'LARDA GEÇEN BİR GÜNÜN HİKÂYESİ

Buse Seda Yıldız

– Günaydın anneciğim.

Hiçbir zaman ne erken yatmayı sevdim, ne de erken kalkmayı. Uyku benim için vazgeçilemez bir tutku ama bir o kadarda hayattan kopmaktı. Her zaman içimdeki öğrenme merakı beni insanların içine içine iterken, "Hayır; odana", "Onu izleyemezsin", "Çocuklar kahve içmez", "Onlar benim ayakkabılarım", "hiiig! Benim rujumu mu sürdün?" ve 90'lar... "Derslerini çalış, ödevlerini bitir!"

Sabah uyandığımda artık süt sırası minik kardeşimindi. Ben süt yerine her zaman babam gibi çay içmek isterdim. Kocaman afili bir bardağım olsun, onunkinden biraz farklı, üzerinde Donatello olsun. :)

Kahvaltı saatlerinin süslenmesi adına geriye gittiğimizde "Bak, yemezsen onlar gibi güçlü olamazsın" edalarıyla hatırlayacağımız renkler; 1984'te başlayan mutant kahramanlar furyası 1990'da "Teenage Mutant Ninja Turtles" ve 1991'de "Teenage Mutant Ninja Turtles II: The Secret of the Ooze" ile daha ateşlenmiş, 1993'te ise "Teenage Mutant Ninja Turtles III" ile son bulmuştur. Üzerinde Donatello'nun olduğu t-shirtler, silgiler, kalemler, defter kapları ve etiketler derken, dünyam bir anda vazgeçemeyeceğim rengim mora dönüştü. O zamanlar tüm kızların defter kapaklarında Cindy'ler varken sanırım benim elimde "Bö" yerine kullandığım oklavayla dolaşmam ilerleyen zamanlarda ne kadar yaramaz bir kız olacağımın göstergesiydi. (Bö-Bo Japon dövüş sporu aletidir.)

07.30. Kahvaltıya oturduğunuz anda anneniz seslenir;

– Elini-yüzünü yıkadın mı?

...ve siz her zaman;

– Eveeet, dersiniz.

Çay içerken Donatello ile kesişmenin bedeli ise çayınızın içine katılan 2 tatlı kaşığı bal, biraz yeşil biraz siyah zeytin taneleri (çekirdeği anne tarafından itina ile ayıklanmış) ve biraz peynir eşliğinde birkaç süt damlasıdır. Yalancı paparamızın yine de adının çay olması yeni yeni büyüyen bir çocuk için vazgeçilmez büyüklük olgusudur. Annem kahvaltı boyunca gözlerini benden 1 dakika olsun ayırmazdı ve verilen mesaj şuydu:

"Gözüm üzerinde, henüz miden patlama raddesine erişemedi. Lokmalarını yavaş çiğniyor olman, zamanın uzaması senin geride kalan o ekmek dilimini bitirmeyeceğin anlamına gelmez."

07.30. Kahvaltı sonlarına doğru başlayan Ninja Kaplumbağalar ve klasik geç kalma sendromu anne feryadı eşliğinde okul hazırlığı. Mavi önlükler, beyaz işlemeli yakalar... Her seferinde önlüğümü 2 kez giymek zorunda kalırdım. Önce annem getirir önüme koyardı ve ben her giyinişimde düğmelerimi yanlış ilikler, sonunda bir tarafım uzun bir tarafım kısa kalırdı. Ve hiçbir zaman yakam Kont Dracula'nınkinden farksız olmazdı. Yakayı düz takmak daha kolayken nasıl becerirdim acaba o kadar dolayarak kabak çiçeği süsü vermeyi kendime?

Tek dileğim Kanal Muhabiri April O'Neil'in yerine geçmekti. Onun kurtarılması gereken sadece Shreder ve onun ortağı ve aynı zamanda ona emir verebilen Beyin'dir. Ben ise nelerle uğraşıyordum.

Saat 08.00. April itina ile kurtarılmış, fark etmediğiniz bir arada saçlarınız örülmüş, çantanız hazırlanmış ve ayakkabılarınızı giyme vaktidir.

08.30. Okul girişindeki yangın çanlarını anımsatan kalın bir halatla bağlı okul zilimiz çalıyordu. Sınıf başkanımız yine erkenden gelmiş, öğretmenimiz Muhsine Hanım eşliğinde bizi tek sıra halinde sınıfımıza alıyordu.

Bugün 1 yıldız geriden geliyordum Ayşegül'den. Sınıfımızın en çalışkanı Nazlı ile ise dağlar vardı sanırım. Ama yinede en iyi arkadaşım

oydu, Cindy kaplı defterlerine rağmen. Nasıl olsa müzik dersinde herkesten çok yıldız alacaktım.

14.30. Artık okul için gün sonudur. Sırtımda kaplumbağa kabuğu desenli çantam, kenarından ucunu çıkarttığım Bö çakması cetvelim ve 10 dakika içerisinde servis gelecektir.

15.30. Apartman kapısında fırlatılan ayakkabılar, portmantoda yere bırakılan çanta, oracıkta fırlatılan önlük ve çizgi film tekrarları.

16.00. Ninja Kaplumbağalar tekrar. Çaya gelmiş komşular ve çocukları eşliğinde her ne kadar çekilmese de izlemeye değerdi. Ben televizyon izlerken oyuncaklarımın dağıtılması ise ayrı bir olay unsuru. Üst kattaki komşumuzun oğlu anlamsızca sürekli kollarını bacaklarını ayırır, odamın kapısına tırmanır, defalarca düşer ağlardı. Ali bu yüzden zulmümden kurtulan çocuklardandı.

Arda, mahallemizin en iri ama aynı zamanda en pısırık çocuğuydu. Evcilik oynarken hep anne olmak, akşam yemeğine patates püresi hazırlamak Arda'yı kapı arkasında sıkıştırmaktan beni alıkoyamaz, en son çığlıkla annemin kurtuluş fermanını imzalamış olurdum. Daha fazla hiçbir anne çocuğunu odamda tutmaya dayanamaz artık akşam olduğu farkına varır ve evine giderdi.

Annem odamı toplarsam karşılığında resim yapmama izin verecekti. Her zaman; tepesinde güneşin alevlendiği, bahçesinde kaplumbağalarımın gezdiği, iki dağın arasından akan nehirlerimin olduğu ve yaz da olsa kış da olsa bacası hep tüten evimin olduğu resimlerim...

Akşam saatleri kapı zili çaldığında babamın kapıdan girmesiyle evde başlayan hareketlilik günün sonu değil adeta yeniden başlamasıydı. Babamın asker olması belki de bizi daha düzenli bir hayata sürüklemişti. Babam ailemizin Usta Splinter'ıydı. Yakışıklı ya da çirkin olması önemsizdi. Koruyucu kalkan ve eğitici ustaydı, yol göstericiydi, bir karizması vardı.

Saat artık 19.45. Hiçbir kaçışım yok. Ödev saati.

– Seda, ödevlerini bitir!

– Tamam anneeee, söz tam sekizdeee... 15 dakika dahaa..

Mutlaka ders çalışmak için saatin ya tam ya da buçukta olması gerekirdi. 10 dakika daha oyun oynamak... Hayatım Mario'nun

sevgilisini kurtarmak, akşama kadar mantar yutmakla geçti. Ama saat 20.00 ve hâlâ ödev başına geçmediysem ayvayı yeme zamanıdır.

Babam seslenir;

– Seda, anneni duymadın mı?

– Tamam!

21.30. Oyun saati çoktan sona erdi. Ödevler bitti. Ailemizin ufaklığı çoktan uykuya daldı bile. Annem odama girer.

– Aferim kızıma. Dişler?

– Baaak... "ıııııı"

– Eller-ayaklar?

– Koklaaa...

Kaplumbağa desenli nevresim takımım içinde anne şefkatiyle, mis kokulu öpücüğüyle uykuya dalmak... Hangimiz özlemiyoruz ki o günleri?

6 Kasım 96

Bülent Çolak

Bulutsuzluk Özlemi o günün şarkısını bile yapmıştır:

"6 Kasım 96, her an aklımda kaldı.
Y nokta, Ö nokta, K nokta. Yani YÖK!"

YÖK'ün yıldönümüydü.

Öyle bir gündür yani. Çevik kuvvet hiç olmadığı kadar çevik ve hiç olmadığı kadar kuvvetlidir. Genç kızları saçlarından tutup yerde sürükleyecek kadar da orantısız. Ama ben de kuvvetliyimdir; tabanıma doğru. İyi kaçarım. Beyazıt Meydanı meydan olalı böyle bir yakalamaç görmemiştir. Bana lisede 'İorfa' derlerdi. İorfa Galatasaray'da top koşturur, durduk yere fişek gibi hızlanırdı. Ona benzerliğimden lakabım İorfa değildi. Adam basbaya zenciydi çünkü. Olay ikimizin de boş yere hızlı koşmasındaydı. Ama tarih... heyhat! Şimdi boş yere koşmuyordum işte. Bu sefer bacaklarımı parasız eğitim için açıyordum. Yakalanmayayım diye koşarken kafamda hep 'devletin şefkatli eli' fotoğrafı. Koşarken yaşlandığımı hissediyorum. Çevikler yılmıyorlar, düşmüyorlar, kalkmıyorlar. Oksijenden gözlerim yaşarıyor, kafam güzelleşiyor. Oğlum diyorum "Cadde uzun, sokak kısa". Aslında gördüğüm ilk sokağa değil, mevzuya dalıyorum yarım spin atarak. Çevikler peşimden sokak esnafına sesleniyorlar; "Tutun ibneyi. Yakalayın!" Beni topluma kazandırmak isteyen

faşist esnaf güruhu, yüzüme linç linç bakıyor. Yeni devrimciyim ya; ben de onlara bilinç bilinç bakıyorum. Uyuz oluyorlar. Bilincimi sonuna kadar açıp 'Braveheart' ruhuyla üzerlerine gidiyorum ve aralarından Casper gibi nasıl geçebildiğime bi türlü anlam veremiyorum. Peşimdeki bir grup çeviğe bir grup faşist daha ekleyip bilmediğim sokaklara koşmaya devam ediyorum. Yoruluyorum, yığılıp kalacağım diye çok korkuyorum. Daha on dokuz yaşındayım. Bırak mahkemeyi savcıyı, peşimdekileri bu kadar yormanın bedeli olarak kafadan bir iki sene yerim diye düşünüyorum. "Benim ilk çocuğum, ilk kocam, ilk yoldaşım. On dokuz yaşım ulan!" diye bağırarak Nâzım ile endişelerimi bertaraf ediyorum. Tabii üç sene sonra bu şiiri tiyatro sahnesinde oynayacağımdan habersiz, delikanlı gibi kaçmaya devam ediyorum. Sekiz çizerek, yeri öperek çıkmalı bir sokağa sapıyorum ama çıkmıyorum. Bir uğultu... Duruyorum... Kahvehane uğultusu... Okey taşları, zar sesleri... Dışarı masa atmışlar. Ne güzel masa, sırf ahşap. Otursam ya şuracığa. Kalan ömrümü çay içerek, şu masada geçirsem ya. Derken saçmalamayı bırakıp kahvenin açık kapısından içeri sızıyorum. Bütün kafalar aynı anda bana dönüyor. Uzun bir sessizlik. "Bu nasıl dikkat çekmek lan" diyorum içimden. Birden götümden soluduğumu fark ediyorum. Kahvenin tüm gürültüsünü bastıran bir soluma. Nefesimi kontrol ederek okey oynanan bir masayı gözüme kestirip yavaş yavaş yürüyorum. Ben yürüdükçe kahvedekilerin başı da senkronize bir şekilde beni takip ediyor. Peşimdekilerin sokağa girişini o sessizlikte duyabiliyorum. Ve hemen masanın kenar köşesindeki sandalyeye yığılıp yancı oluyorum. Bütün kahve normal rutinine geri dönüyor. Hemen üstümdeki bok rengi kızılordu ceketimi çıkarıyorum, top edip kıçımın altına sokuşturuyorum. Aynı anda beklediğim güruh gürül gürül akıyor kahvenin önünden. Ben hariç herkes gayri resmi geçidi izliyor. Sonunda bir oh çekiyorum. Ohhhh... Çekmez olayım. Çeviğin biri ağır adımlarla kahvenin kadrajına giriyor ve kahvenin açık kapısının önünde dikiliyor. O da benim gibi götünden soluduğu için mi, yoksa kahve milleti insanlarının o kendine has kolektif sezgisinden midir bilemiyorum ama ahali senkronize baş çevirme olayını gene kusursuz biçimde sonuçlandırıyor. Dikkat çekmeyeyim diye, senkron dışı da olsa ben de onlara katılıyorum. Büyük ses-

sizlik... Çevik bize bakıyor biz çeviğe... hiçbir hareket yok. Çok saçma ama sadece bakıyoruz. "Bu kahvenin olayı bu herhalde" diyorum içimden. Bakmak... kahvecek bakmaya doyamıyoruz... Beyazıt meydanından kopup gelmiş arena suratlı gladyatör hepimizi süzüyor... gözleri, bok rengi kızıl ordu ceketli çocuğu ararken, kahve ocağına kalıbına hiç de yakışmayan, dublajını civcivlerin yaptığı bir sesle sesleniyor; "bi su versene abi". Kahve rutinine tekrar geri dönüyor. Çevik dışardaki masaya yorgun vaziyette oturuyor. Bir Allah'ın kulu demiyor ki; "Ne oluyor birader, hayırdır?" Sanırsın yıllardır bu kahvenin müdavimiyim. Kahve milletini seyrediyorum, zar tutan ellere bakıyorum, okey taşlarına... Havada asılı duran dumana... Tavana çengellenmiş piknik tüplü lüks lambaya... Ağızlara ... küfür eden ağızlara... Elli bir oynarken kayıtsız görünen sıfatlara... Süzülen gözlere bakıyorum, bitik ve yorgun olmasına rağmen sırası geldiğinde kalan gücünü de iskambil kâğıdını sertçe masaya vurmaya harcayan abiye bakıyorum. Önüme demli bi çay geliyor. Kafamı kaldırıp kahveciye bakıyorum; çeviğe su götürüyor. Çayımdan bi yudum çekiyorum... gevşiyorum... bi yudum daha... sonra bi daha...

90'LARDA YAŞADIN MI?

Bülent Karslıoğlu

– Alo. Alo... orada mısın?

– Efendim?

– 90'larla ilgili bir kitap hazırlıyorum. Sen de yazacaksın.

– Ne? Ne 90'ı?

– Kendi 90'ını yazacaksın. Güzel olacak. 90'larda yaşamıştın, değil mi?

– Hı?..

* * *

Sahi, o buldozerin altında ben de kalmış mıydım?

* * *

Ruhsuz bir yenilgi hatırlıyorum. Yalan ve doğruluğun hesaplaşması. Belki de bana bunu anımsatan şimdi kimin söylediğini hatırlamadığım "Şiir yalan söylemenin en yüce biçimidir. Yalan, burada Doğruluk'a ulaşmaya yardım eder", bu söz.

Şiirlerimin dergilerde ilk çıktığı yıllar. İstanbul. Baş edilemez yalnızlığın çıkılamayan merdivenleri. Sıla. Her şeyin küf ve fare bokuyla ovulduğu yıllar.

* * *

Sonrasında gelen gemicilik serüveni.

* * *

İlk bir gemiye çıkıyorum. Olağanüstü. Her yer metal. Çok şaşırıyorum. Hemen tulumu giydirip çalıştırmaya başlıyorlar. On yıllık gemiciyim sanki, her yerim pas içinde. Boya küpleri. Oysa ben böyle hayal etmemiştim. Nerede şarap fıçıları? Bıçkın gemiciler? Bin yüzlü fahişelerin ekşi yüzleri?

* * *

(Gittiğim ülkelerde şiirler yazdım. O zamanlar modaydı; nerede yazıldığını da not düşerdiniz. Dergilerde yayımlanırdı. Her seferinde şiirlerin altında farklı şehir adları.)

* * *

Gece yarısı açılıyoruz. Sabah kalktığımda şaşkınlığım iki misli artıyor. İlk kez karadan bu kadar uzağım. Dört tarafımız deniz. "Ertesi gün Ukrayna'dayız" diyor Reis. Mutluluk. Yıllarca kitaplarda okuduğum o 'büyülü' ülke. Sonunda onu görebileceğim.

Nâzım, Gorki, Dostoyevski ve daha niceleri... Solcu hülyalarımı süsleyen dâhi büstlerin toprakları...

Sisli bir sabah limana yanaşıyoruz. Coşkuluyum. Kimse neden olduğunu anlamıyor. Anlayamazlar.

Akşamüzeri şehre çıkıyorum. Rusya'nın kitaplarda okuduğum soğuğunu şimdi iliklerime kadar hissediyorum.

Her yer bar ve gece kulübü. Kadınlar sokaklarda. "Çok ucuz" diyor yanımdaki Bartınlı gemici. Midem kalkıyor. Düşlerim karın altında ipe serilmiş ıslak çamaşırlar gibi. SSCB yeni dağılmış. Dağınık bir gardırop gibi sokaklar. İnsanlar.

* * *

Eski sevgilin geneleve düşmüş de senin hediye ettiğin gecelikle kendini pazarlıyor.

* * *

Herkes sarhoş ve bir şeyler satmaya çalışıyor. Tarkan çalıyor gittiğimiz gece kulüplerinde. 'Kadınların' şarkı sözlerini ezberlemiş. Bizleri görünce slogan gibi yüzümüze höykürüyorlar. Vıcık vıcık her şey. İdealist bir genç için bütün bu olan biten çok fazla.

* * *

Benim 90'larım denizde geçti. Birçok ülkenin o yıllarını nasıl geçirdiğini gördüm. Limanları sevdim. 90'ların kadınlarına âşık oldum. Gemide isyan yaşadım. Sayısız fırtına atlattım. "Batacak" sesini iki kez duydum. Kavga ettim. Çok sarhoş oldum. 90'ların sonunda İstanbul'da bir kıza âşık oldum. Pusulamı buldum. Deniz arkamda kaldı.

* * *

Milenyuma girerken bir martı gagası kadar katı olmuştum.

Nüfus Cüzdanımdaki Yalan: Sivas

Caner Öztürk

Babaannem ekran başında dizlerini döverek gözyaşı dökerken TRT spikeri "insanlığın ölüm listesi"ni okuyordu: Muhlis Akarsu, Hasret Gültekin, Asım Bezirci, Behçet Aysan, Uğur Kaynar, Nesimi Çimen... Liste uzadıkça uzuyordu. Türkiye'nin güzel insanları Cumhuriyet'in temelinin atıldığı kentte, ortaçağ ateşinde can veriyordu...

14 yaşımda çocukluğumun sona erdiği gündür 2 Temmuz 1993... Ortaokulu yeni bitirmiştim. Dünyayı anlamaya, öğrenmeye çalıştığım bir dönemde meydana geldi Sivas katliamı. Zihnimde büyük travmalar yarattı. Madımak'ın neredeyse 1000 kilometre ötesinde İstanbul'da genzime giren duman bir daha da çıkmadı.

O günden önce başım dikti. Soranlara göğsümü gere gere yanıt verirdim "Sivaslıyım" diye. En güzel türkülerin yurdu, Âşık Veysel'in diyarıydı Sivas. Türkiye'nin bağımsızlık ateşinin yakıldığı, Kızılırmak'ın hayat bulduğu... Çocuk dünyamda güzel bir şehirdi Sivas.

Ama unutmuştum, aynı zamanda Pir Sultan'ın asıldığı kentti Sivas... Pir Sultan Abdal'ın idamından dört asır sonra, temmuz sıcağında insanın kanını donduran, hafızalardan kolay kolay silinemeyecek katliamı izledik ekranlarda. Genci yaşlısı, Türkiye'nin dört yanından ozanlar, şairler, yazarlar, çizerler Sivas'ta buluşmuştu. Yağmur gibi başına taşlar yağarken dostun gülünden yaralanan Pir Sultan'ı, katledildiği kentte anmak istediler. Sadece anmak! Şiirler okunacaktı, türküler söylenecekti, semahlar dönülecekti. "Olmaz" dedi birileri: "Din elden gider, öldür-

mek gerek böylelerini..."

Madımak Oteli'nin önüne yığılmış 15 bin kişi coşkuluydu. "Kahrolsun laiklik", "Sivas Aziz'e (Nesin) mezar olacak", "Müslüman Türkiye" sloganları yükseliyordu. Cennetin vizesini alacaklardı öldürerek! Defalarca izledim o görüntüyü, her seferinde lanetler okuyarak... Katliamcı gruptan birkaçı otel lobisine ulaşmayı başarmıştı. Kitlenin farklı noktalarından sesler yükseliyordu: "YAK LAA YAK YAK!"

Yaktılar! Anadolu'dan, Rumeli'den, Karadeniz'den, Akdeniz'den, Ege'den, dünyadan 35 can turna olup, gökyüzüne uçtu. Karikatürist Asaf Koçak mızıka çalarak karşıladı ölümü, 12 yaşındaki Koray Kaya ve ablası Menekşe Kaya kardeşler birbirine sarılarak... Hasret Gültekin daha kısa süre önce öğrenmişti baba olacağını; doğmamış çocuğunu düşünüyordu. 16 yaşındaki lise öğrencisi Özlem Şahin rengarenk iplerle, üniversite öğrencisi 19 yaşındaki arkadaşı Handan Metin'in saçını örüyordu. Hollandalı araştırmacı Carina Cuanna 10 gün önce ayrıldığı ülkesine bir daha dönemeyeceğinin farkındaydı. Metin Altıok "Kalanlar, ölenler için şiirler yazar" diyordu...

Vicdan sahibi insanlar için bilinçli bir kırım ve yok etmenin adıdır Madımak katliamı. Pek çok toplumsal olayda yaşandığı üzere "birileri" yine faillerin sırtını sıvazladı. Yurtdışına kaçtığı ileri sürülen sanık Cafer Erçakmak'ın Türkiye'de olduğu "ölünce" ortaya çıktı. Başta asıl sorumlular olmak üzere katliamcıların pek çoğu 18 yıl boyunca mahkeme önüne çıkarılamadı. Firari sanık olmasına karşın askere giden, ehliyet alan hatta katliamdan 2 hafta sonra düğün yapan da oldu, kırmızı bültenle aranırken yurtdışında işyeri kuran da... Yangın sadece 2 Temmuz'da kalmadı. Alay edercesine Madımak Oteli'nin giriş katında yıllarca kebapçı dükkânı işletildi. Biz, ölenlerin anısına "Madımak müze olsun" derken insanlar afiyetle et yedi orada. Altı yıl önce Sivas'a gittiğimde gözlerime inanamamıştım. İçeride, iştahlı iştahlı, ağızlarında lokmalardan balonlar yapmış insanları gördüğümde ben dışarıda yutkunamıyordum.

* * *

2007 yılında Facebook'ta "Madımak Oteli Müze Olsun" adıyla grup

kurdum. 50 binin üzerinde kişi katıldı gruba. Olaylarda yaşamını yitirenlerin yakınlarının da aralarında olduğu güzel insanlarla acımızı paylaştık, bir talebimizi dile getirdik. Bundan bile rahatsız oldu katliamcı zihniyet. Kimi, Sivas'tan yazıyorum diye başlıyordu cümleye kimi Almanya'dan. Ardı arkası kesilmedi, tehdit ve küfür içerikli elektronik postaların... "Müze olursa yine yakarız orayı" diyorlardı.

Anlayamadılar bizi. Yitirdiklerimizin anısını yaşatmayı bile çok görüyorlar. Madımak'ta Asaf Koçak'ın karikatürleri sergilense, Muhlis Akarsu, Hasret Gültekin, Nesimi Çimen, Edibe Sulari'nin ezgileri yankılansa, Metin Altıok, Behçet Aysan, Uğur Kaynar'ın şiirleri seslendirilse, orada insanlığın yakıldığı insanların yüreğine ve belleğine kazınsa ve bu bir daha aynı insanlık yıkımının yaşanmaması için hatırlatıcı olsa kötü mü olur?

Zaman zaman rüyamdadır Sivas'ta yitirdiğimiz canlar. En çok da Hasret Gültekin'in elindedir bağlama. Önce söze "Bütün evren semah döner..." diye başlar, ardından Turna Semahı'nı okur, 22 yaşında kalan Hasret ağabeyim. O söylerken semah döner Madımak'taki diğer canlar. En küçük kardeşim Koray Kaya ablası Menekşe Kaya'yla birlikte semah dönenler arasındadır. Herkesin yüzünde sıcak bir tebessüm vardır. "Bütün evren semah döner" diye söze başlayan Hasret Gültekin, en son mezarında yazan şu sözleri söyler ve rüya biter: "Ve dünya alışkanlıktan değil, sevgiyle mutluluktan dönsün diyor, hepinizi yüreğinizden öpüyorum..."

Asuman, Özlem ve Yasemin... Kim mi onlar? Koray ve Menekşe gibi Madımak Oteli'nde can veren çocuklar... 90'ların hep aynı yaşta kalacak, gelecekleri, hayatları çalınan çocukları onlar...

18 yıl oldu, sizce yangın söndü mü? Neden genzimde hâlâ duman var?

Nüfus cüzdanımda doğum yerim "Sivas" yazıyor... Devlet yalan söylüyor...

90'LAR VE MARKALAR

Cem Kartal

90'lar Kitabı'na yazmak isteyip istemediğim sorulduğunda bir an duraksadım. Yazmak istiyordum ama o zamanlar çocuk değildim. Sessiz kalırsam belli etmem diye düşünüp teklifi onayladığım manasında sesler çıkarmakla yetindim. Fazla ayrıntılı sual edersem belki yaş mevzuuna girilebilirdi. Allah'tan öyle bir şey olmadı. "Peki o zaman sen de dahilsin" dediler. Şimdi böyle söyleyince yanlış anlama da olmasın. Çocuk değilim dediysem dört, beş yaşından bahsediyorum yoksa çocuktum tabii. Daha sonra konuyu belirleme aşaması var ki onu burada anlatırsam sanırım başka bir şey yazacak yerim kalmaz. Bana markalar düştü diyelim de kısa olsun.

Neyse bu kısa girişten sonra gelelim konumuza. 80'lerin ortalarına doğru Türkiye'nin meşhur duvarları inmiş ve yabancı markalar bu bakir pazara yavaşta olsa girmeye başlamıştı. İlk hangisi geldi çok emin değilim doğrusu. Bu konuda kronolojik bir sıra vermem mümkün değil. Ancak aklımda kalanlar Levi's, Lee Cooper, Wrangler, Reebok, Nike ve Adidas gibi üç beş marka. 80'lerin dünyasını; özellikle ikinci yarısını yaşamışlar bilir; marka adedi belli olduğu için "havalı" olmak, aynı markanın belirli ürünlerini kullanmakla sağlanıyordu. Mesela Levi's'ın 501'i önemli bir üründü. Onu giydiğiniz zaman önemli bir insansınız demekti. Misal 506 giyerek o havayı yakalayamazdınız. Nike'ın Air Jordan'ı ile de aynı havayı yakalayabilirdiniz. Böylesine sade ve dar bir dünyaya sahiptik biz.

Sonra birdenbire 90'lar geliverdi. Hiç bilmediğim, adını bile duymadığım markalar çıkıyordu her gün. Kafam çok karışmıştı. Neden böyle oluyordu bir türlü anlam veremiyordum. Arabalar bile kontrolden çıkmış, yeni yeni modeller piyasaya girmeye başlamıştı. Bunca markaya neden gerek vardı ki şimdi? Mutlu mesut bir dünya kurmuş gidiyorduk hepimiz. Ardından marka bağımlılığı diye bir kavram çıktı piyasaya. "Hangisine bağımlı oluyordun? Bu nasıl tesis ediliyordu? Onca marka arasında nasıl bağımlı olacağın markayı seçiyordun?" gibi sorular beynimde dönüp duruyordu ama cevap bulmak benim için olası bile değildi. Ne yalan söyleyeyim bir ara ben de olayı yakalamaya çalıştım ama olmadı... Beceremedim. Ya benim beğendiğim marka havalı sınıfına girmiyor ya da aldığım ürün saçma bir markaya ait oluyordu. Bir türlü o treni yakalayamadım. Ortalık toz dumandı ve bu kadar markayı bilebilmek benim için mümkün değildi. Örneğin benim dünyamda pantolonların arka ceplerindeki dikiş izlerinden hangi markaya ait olduğunu çıkarmak kolaydı. Hemen hangi marka giydiğini anlayabilirdiniz. Şimdiyse garip garip pantolonlar görüyor, "Bu ne kadar çirkinmiş yahu" diyecek oluyordum ki hemen "Olur mu? O bilmem ne marka" şeklinde cevaplar alıyordum. Artık uzaktan insanlara bakıp ne marka giydiğini anlayabilen insanlar türemişti. Bunlar o kadar uzmandılar ki bir bakışta hangi marka olduğunu, sahte mi gerçek mi olduğunu veya bu yılın modası olup olmadığını hemen anlayabiliyorlardı. Kendimi onların yanında eksik hissetmeye başlamıştım. Bu konuyla alakalı bulabildiğim en uygun çözüm direk olarak "Baksana üzerindekilerde sahte" cümlesini tekrarlamak oldu. Orijinal bile olsalar en azından bilgili görünüyor, insanların aklında bir soru işareti bırakabiliyordum. Size de tavsiye ederim her zaman işe yarıyor.

90'lardan beri marka konusundaki fikirlerim değişmedi. Hâlâ bu kadar markaya neden ihtiyaç var anlayabilmiş değilim ama iş iyice zıvanadan çıkmış durumda onu biliyorum. O zamanlarda atılan temel sayesinde bugün bir insanın markalarla tanımlanabileceğine şahit oluyorum. Artık sadece giyilenler, binilenler birer marka değil; oturduğun yerden tut, yediğin şeylere kadar markalanmış durumda. İnsanların sadece bununla tanımlanması garip geliyor ama yapacak bir şey yok.

Markalar insanların yerlerine geçiyor ve karakter/kişilik ise ne yazık ki "marka değeri" taşımıyor artık. Hepinize güzel markalı günler diliyorum bu nedenle.

DEPREM...

Ceren Kurt

İlk saçlarına ulaştık; sevdiğini saçından tanımak kadar büyük acı yok...

Yol bitmek bilmiyor. Sıcak gözümü, yüreğimi dağlıyor. Dün geceydi; İstanbul beşik gibi sallandı. İlk kez yerkürenin ayaklarımın altından kayıp kayıp gittiğini; dalgalanıp yürüdüğünü hissettim. Çocukluğumdan beri eğri şeylere bakamam; yamuk düzlemlerde duramam. Tansiyonum düşer, midem bulanır. Bir garip dengesizlik problemi benimki. Kötü olaylarda ayaklanan kalbim, beynimi bir türlü yerine oturtamam. Sabit durmalı her şey hayatımda. O yüzden belki; sürekli içimin hoplaması, yatışmayan iç organlarım. Ağrıyan kalbim.

O gece sallana sallana dünya durduğunda; ardında resmi kayıtlara göre toplam 17 bin 480 kişinin can verdiği; yüz binin üzerinde insanın evsiz kaldığı bir felaketi bırakacaktı. Yaklaşık 24 bin kişinin yaralanmasına, çok sayıda kişinin sakat kalmasına neden olan 17 Ağustos 1999 depremi... Sadece Kocaeli Bölgesi'nde 17 bine yakın bina depremin ilk dalgasında çökmüştü.

Uykumdan uyanıp dışarı fırladığımda nasıl büyük bir felakete adım attığımı bilmiyordum; hatta öyle ki; babamla Erenköy'deki evimizden çabukça çıkmıştık. Koyu karanlık ve yıldızların başımın etrafına indiğini hatırlıyorum; "Biz" dedim, "sadece biz mi hissettik? Kimse yok etrafta..."

NTV'de Güne Başlarken programını sunuyordum. Partnerim Faik Uyanık. Can arkadaşım; çalışma hayatımın yıldızlı pekiyi'si... Çoğu zaman gülme krizlerini zar zor kesiyoruz haber arası. Ve çok başarılı...

Faik; İzmit Gölcüklü. Stüdyoya geldiğimde; Faik'in haberleri sunduğunu görüyorum. Yayının başlamak üzere; Faik'in sürekli telefonla ailesini aradığını hatırlıyorum. Cevap alamıyor. Paniklememeye, onu da panikletmemeye çalışıyoruz. Ama kalbim sürekli dönüyor; durduramıyorum.

Sonrasında Faik'in koşarak binadan çıkıp gittiğini hatırlıyorum.

O gün ben tam 9 saat canlı yayında kalmıştım.

Saatlerle ben de öğreniyordum. Deprem 7.4 büyüklüğündeymiş. Tam saati 03.02 ve Kocaeli'nin Gölcük ilçesini merkez üssü olarak seçmiş. Arkadaşım Faik'in ailesini de seçmiş olabilir mi?

Marmara kıyısı da etkilenmişti. Deprem, Kocaeli'nin yanı sıra Sakarya, Yalova, İstanbul'da hatta geniş bir alanda hissedilen sarsıntı sonucu Eskişehir'de bile binalar yıkılmıştı.

Henüz ölü, ölüm, göçük, ağıt; bu sözcükler bültenlerimizde geçmeye başlamamıştı. İçime soruyordum; ne zaman biter bu dağınıklık; ne zaman yerine oturur kalbim; cevap bile vermiyordu.

Saatler sonra Faik'in ailesinin göçük altında kaldığını öğreniyoruz. Nefes alamadığımı hatırlıyorum.

Sıcak yüzümü dağladığında Gölcük'e ulaşmıştım. Arabamın arkası yiyecek, içecek, çocuk bezi, el fenerleri ve en çok işlerine yarayacak olan inşaat eldivenleri doluydu. Bir de Nescafe almıştım Faik için; vitamin haplarının yanında, bekleyecektik çünkü biliyorum; uzun bir bekleyiş olacaktı.

Gölcük'e vardığımda; arkadaşımın felaketinin; aslında herkesin felaketi olduğunu anladım. Yolda gördüklerim; yaşadıklarım; şahit olduklarım; bugün hâlâ yüreğimin içine gömdüklerimdir. Çaresizliğin; umudun; acının yitip gittiği; gerçekliğin acımayan en parlak noktası...

Faik'in gözleri belki de ilk o gün ışığını kaybetti; gece yanına varabildiğimde; her zaman umutlu bakışlarının yerini; nefessiz bakışlar almıştı. Annesi; babası ve canından çok sevdiği kız kardeşi göçük altın-

daydı. Umutluyduk önce; Allah'ın izniyle sağ sağlim çıkacaklardı. Arkadaşımı böyle teselli ediyordum ama; içim bulanıyordu; bedenimin altı üstü birbirine geçmişti; sanki beynim yoktu; onun yerine kalbim boğazıma çıkmıştı; midem başımda gibi zonkluyordu. Tıpkı Faiklerin apartmanı gibi... Sanki büyük bir dünya deliği yutmuştu 6 katlı binayı. Bileklerimizde çatılar. Başım dönüyordu. Sabitlenseydi artık her şey; içim dışım... Dursun'du.

Bekledik; bekledik; bekledik...

Artık biliyorduk.

Yaşamıyorlardı. Bir ev yok olmuştu; ardında bir dağlanmış yürek bırakarak. Tek avuntum; o ev içinde yaşamayan Faik'in evli 3 ablası olmasıydı. Ona aile olabilecek birilerinin varlığıydı.

Sonra karanlığın bir yerinde; Faik bana sarıldı... Kız kardeşine ulaşmışlar; önce saçlarına... Kestirmeye kıyamadığı saçlarına...

Double Dragon

Ceyhan Usanmaz

90'ların başıydı, 10'lu yaşlarımızın da... Erişmeye can attığımız, sabırsızlıkla beklediğimiz 18'in bulunduğu çift haneliler kulvarındaydık artık; çocuk olmadığımızı göstermek için her şeyi yapmaya hazırdık. İlkgençliğin kaynatmak üzere kanımızı yavaş yavaş ısıtmaya başladığı o günlerin birinde, Mustafa'nın peşine takılmıştım; pek ayrılmazdık zaten. Birbirimize de benzerdik, kardeş sanabilirdi bizi tanımayanlar eğer o esmer ben sarışın olmasam. Annemin, "Hava kararmadan eve dönmüş ol mutlaka"sına kulak asmadan fırlamıştım, sokaktan adımı seslendiğini duyunca. Sorguya suale gerek olmazdı aramızda, yine de meraklanmıştım ısrarla beni çağırmasından. Kız arkadaşına "yamuk" yapanlar varmış meğer; güya zorla sürüklemişler kızı, nerede olduklarını biliyormuş, kurtarmalıymışız onu ellerinden. Bunu bir misyon edinmiş gibiydi. Kızın kim olduğunu biliyordum elbette; güzel bir kızdı, ama kasabadaki herkes onu kendi sevgilisi sanırdı. Kavgaya karışacaktık demek. Kalın bir kot pantolon giydiğime sevindim; bir karate filminde görmüştüm, kalın giyinmek, inecek muhtemel darbeleri yumuşatacaktı, ama üstüm biraz inceydi, kotla hemen hemen aynı renk mavi bir tişört. Mustafa ise kırmızıyı tercih etmişti.

Kasabanın merkezinden giderek uzaklaşmış, daha önce hiç adım atmadığım sanayi mahallesine ulaşmıştık. İnceden inceye bir müzik eşlik ediyor adımlarımıza, ama kestiremiyorum nereden geldiğini. Dükkânlar, tamirhaneler kepenklerini indirmiş, in cin top oynuyor mahallede. "Beni

keşke maç yapmak için çağırsaydı," diye düşünüyorum bir yandan. Çocukça bir refleksle oradan kaçmakla "delikanlı" gibi davranmaya devam etmek arasında gidip geliyorum. Uzaktan birileri geliyor üzerimize doğru, diğer kararı vermek için çok geç artık. Ne bir konuşma, atışma ne de bir tereddüt, Mustafa yumruklarını sallamaya başlıyor. Ben onun biraz gerisinden, daha çok olanları izliyor gibiyim. Hiç yardımım olmadan, iki kişiyi de bertaraf ediyor. Yumruklar, diz atmalar bir yana, uçan ve dönen tekmelerle hatta. "Nasıl yapıyorsun bunları," diye sorduğumda; "Hareketlerimi izle anlarsın," diyor, esrarengiz bir tavırla. Biraz daha ilerliyoruz netameli mahallenin içlerine doğru. Kapalı kapıların bir anda açılmasıyla birkaç kişiyi daha karşımızda buluyoruz; aralarında oradan buradan buldukları kabloları kırbaç gibi kullanan acayip kıyafetli kızlar da var, bir çeteyle kapışıyoruz anlaşılan. Mustafa'yı dikkatle izliyorum, onu taklit etmeye çalışıyorum, ne de olsa bunda daha tecrübeli ve evet, ben de uçan tekmeler atmaya başlıyorum. Ara sıra aldığımız darbeler bizi durduramıyor; artık üzerimdeki kalın kot pantolondan mı, adrenalinden mi, hiç acı duymuyor, hemen kalkıyorum yerden. Ellerinden düşürdükleri odunları kapıp savuruveriyor Mustafa. Önden arkadan yuvarlanan variller, duvarlara dayalı merdivenlerden tırmanmalar, ağaçlardan üzerimize atlayanlar, düşeni yutan çukurlar; kim kime vuruyor anlaşılmıyor, panik içinde oraya buraya saldırıyorum yalnızca, bilinçsizce. İlerledikçe ilerliyoruz, daha ne kadar var ulaşmak istediğimiz yere, meçhul. İri cüsseli tipler de akın ediyor, onları devirmek için diğerlerine göre daha çok efor sarf etmemiz gerek. Giderek zorlaşıyor mücadele.

Tam o anda, bir bıçağın parıltısı alıyor gözlerimi. Bana doğru fırlatılan bıçaktan son anda kurtarıyorum kendimi. Sanki kare kare izliyorum; havada döne döne ilerleyen bıçak Mustafa'nın sırtına denk geliyor. Kalkamıyor yerden, canını kaybediyor. Sarsılıyorum...

Sarsılıyorum... Omzumu kavrayan bir el beni sarsıyor... Kafamı elin sahibine doğru çeviriyorum, karşımda Mustafa, sapasağlam. Gülümsüyorum...

Gülümsüyorum... "Oğlum ne sırıtıyorsun lan, jeton atsana oyun bitecek."

Game over...

Islık Çal, Ben İnerim!

Cihan Hatipoğlu

Babalarımızın anlattığı dönem hikâyeleri ile kesilirdi gözlerimi bir noktaya dikip kurduğumuz hayaller... O sonunu mutlaka dinlememiz gerektiğini anlatan, aralarda yükselen ses tonu ile irkilirdik düşlerden... Bayram sohbetlerinde tadından yenmez bir hal alırdı bu sonu merakla(!) -ne zaman bitecek- beklenen; yazlık sinema hikâyeleri. Yazlık sinemalar hükmünü yitirmek üzereydi, bizim ona yetişmeye çalıştığımız yıllarda... Kıyısından, köşesinden baktık da anlam veremedik. Başka telaşlarımız vardı, bir de babanın anlattığı her şey sıkıcı olmalı diye düşündüğümüz zamanlardı, önemsemezdik.

Mahallenin delikanlıları iki dakika buluşmak için bir yer keşfetmişlerdi. Tam apartman kapısının önü olup, aynı zamanda balkondan bakınca asla görünmeyen, koca çınarın altında buldukları buluşma noktası bile onlara hayran olmamız için bir nedendi o zamanlar ve biz sadece onları görmenin derdindeydik. Yan apartmanın kızları ile önceden söz verilmiş saatlerde, hani o her akşam evin en küçüğünün bakkala gönderilme olasılığının tavan yaptığı saatlerde inerdik bahçeye. "O zamanlaaaaar telefon bile yoktu! Bilmem anlatabiliyor muyum" edebiyatı yapmayacağım, vardı. Ama muhabbet kart efsanesi ile buluşan ve aynı zamanda kontörü olan arkadaş sayımız azdı. "Çaldır-kapat" dönemlere ramak vardı ama biz "ıslık çal-ben inerim" evresindeydik daha...

En sevimli pijamalarla, babaya bakkal süsü verilmiş kaçak ağaç altı sohbetlerinin en keyifli cümlesindeydik. Bu kısa kaçışlara sığmayan ya

da söylemeye utanılan kelimelerimiz vardı, her gece yeni bir şarkıya hayat veren aşklara yazılan sayfa sayfa mektuplarımız... Hikâyemizin, kahramanı tarafından okunabilme ihtimalinin heyecanı, babanın okuma ihtimalinin korkusuyla durmadan yazardık... Vakit eksik kalırdı, biz de haliyle okula geç. Üşengeçlikten değil, tamamen zamansızlıktan; okul gömleğinin bir yeri hep buruşuk, bir yakası da hep havada kalırdı. En çok zaman alan, bütün kızları en zorlu sınavdan bile çok yoran kravat mevzusuna hiç girmiyorum; tabii ki düğümü hep vefalı erkek dostların elleri ile oluşurdu.

Okulda geç kalınan listesinde adının yazılması, annenin bilmem kaçıncı kez okula çağırılması, müdürün odasından mağlup ama mağrur olarak çıkabilmek; kahramanlık sayılırdı. Evden bakkala kaçmak cesaret... Ders çalışıyorum diyip, mektup yazmak söyleyebileceğimizi düşündüğümüz en büyük yalanken, baba tarafından sigara içerken yakalanmak; başımıza gelecek en büyük felaketti o zamanlar. Daha kötüsünü hiç düşünmüyorduk. Yani içimizde olmayan kötülük; aklımıza gelmiyordu -bir zamanlar... Ne güzel çocuklardık!..

Kahramandık biz, herkes kendi devrine ait kahramanlık hikâyeleri anlatsa da bizimle boy ölçüşemezdi, biz muhteşemdik!

Gerçekten gülen gözlerimiz vardı, en masum ayrılıkların ardından asla bitmeyecek sandığımız gözyaşlarımız... "Bundan daha kötü ne olabilir ki" dediğimiz ama aslında, incir çekirdeğini doldurmayan dertlere sahiptik... Her şeye rağmen, inatla vazgeçmediğimiz bir umut vardı. Yeni güne sığamayan hevesler... Heyecanla beklenen sabahlarımız bir de...

Kızlarla aynı evde kalıp, sabaha kadar susmadan konuşabilmek için türlü yollar arardık. Benim odamın camından gördüğüm yıldızı, o da görüyordur belki diyebilmekti aşk'ın tarifi. Sonra o aşkla birlikte izlenebilecek bir dolunayın hayali vardı...

Dönüp dolaşıp başa sarıyorum biliyorum ama; özlediğim... içten gülen gözler vardı... Her şeyin üzerine edilen yeminler, bir ömür boyu süreceğine inandığımız bir sevgilimiz, geri adım atmamak üzere verilen sözler, yeri asla dolmayacak dostlar vardı...

Var-Vardı... derken; -mişli geçmişe doğru gidiyor bu koşar adım he-

vesle çıktığımız yolculuk?! Bir varmış-bir yokmuş masalının neresindeyiz şimdi?

Kim yalancı? Kim sahtekâr? Yani kime güvenebilirsin her şeyiyle... Gülebiliyor musun eskisi gibi, bekliyor musun yarını aynı hevesle? İstiyor musun bilinmez yollara düşmeyi? Ne acıtır canını mesela, neye ağlayabilirsin artık, hıçkıra hıçkıra?...

Peki, nereye kadar gidebileceksin böyle yapayalnız, söylesene! Böyle aşktan korkup kaçmak, hatta nerdeyse hayattan caymak var mıydı? Hani kahramandınız?.. - demezler mi bize?

O her gece mektuplar yazdığın adam yanında olsa şimdi, bir şey değişir mi? O beş dakikalık sohbet için bin bir dolap çevirdiğin arkadaşların nerdeler şimdi? İşten güçten ya da her neyse bahanen; vaktin yok mu iki satır muhabbete?

– Var

– Vardı...

– Yok oldu...

– Aslında yoktu...

– Yani yokmuş!

Bir vardı ya zaman, artık –di'li, hatta tadı, tuzu da geçmiş zamanın, bitmiş! Dolmuş heveslerinin son kullanma tarihi de, eskiden kalma heyecanlarını da saklama artık, bir gün yine öyle güleriz sanma...

Yani bir vardı - ama artık yok halim de, hevesim de. Kahraman da değilim artık. Eskisi gibi uzun cümleler de kurmuyorum mektuplara konu olabilecek... Hem altında saklandığımız ağacın dallarını da kesmişler zaten. Altında oturanlar apaçık ortada şimdi. Saklandıklarını zannetseler bile, sahte yüzlerini görebiliyorum beş kat yüksekten.

Özlüyorum ama beklemiyorum artık gelmeyecek olanı...

Kabullendim...

O durup durup yinelediğim; içten gülen gözler hayatımda noksanlar...

Bir sonuca varmam gerekiyor ya hani... Kısaca açıklamam gerekirse;

Tebessüm ederek hatırladığım ne varsa 90'larda kaldılar...

Pop Çağı Ateşi

Cüneyt Asi Duru

Memleketin pop rüzgârına doğru saçlarını bıraktığı zamanlar bol cafcaflı, bol tantanalı, ziyadesiyle renkli yıllara denk gelir. Türkiye Magic Box'la tanışadursun ben TRT'de başta Müzik Yelpazesi, Video Müzik Türkiye, 1 Numara ve Genç Çizgi olmak üzere her hafta televizyon başına geçip; video cihazına programları kaydetmekle meşguldüm. 80'lerde evimize giren betamax ve VHS video aletleri, müzik takipçiliğimin hızlandığı 90'lar itibarıyla; benim için film izlemekten çok, şahane bir kayıt cihazı olmuştu.

1990'lı yılların başında ben betamax video kasetlerle oynarken; özel televizyon ve özel radyolarla tanışan ülkemizde değişim rüzgârları yaşanıyordu. Dünyada duvarlar yıkılırken; Türkiye'de TRT tekeli rahatlıkla yıkılıyor ve bir anda bir sürü televizyon kanalı, yüzlerce radyo istasyonu altın çağını yaşıyor ve yaşatıyordu.

90'lı yıllar demek belki de müziğimize gençlik aşısı yaptırmak demekti. Daha önceleri kimselerin adını bilmediği yepyeni vokallerin; müzikseverler tarafından neredeyse eski starlarımızdan bile daha şaşaalı bir şekilde sarınıp sarmalanmalarıydı. 80'li yıllarda ki derin uykusundan kimselerin ummadığı bir anda 90'lı yıllar tarafından öpülerek uyandırılan hafif müziğimiz; Türk pop müziğine hızlıca adapte olacak ve tüm memlekette Türkçe pop şarkılar ezberlenip söylenecekti. İmajlar içinde hapsolmuş yepyeni yetenekli şarkıcılar kimi zaman rüküş bile görünseler; hallerinden memnun bir şekilde şarkılarını hep bir ağızdan söyleye-

cek, şarkı bitiminde özel koruma (bodyguard) eşliğinde evlerine gideceklerdi. Aynı ritim üzerine söylenmiş tekerlemelerden oluşan şarkılar birkaç ay moda olacak sonra sabun köpüğü gibi sönerek; yerini bir yenisine bırakacaktı. 90'lı yıllar itibarıyla hayatımıza hızla yayılan fast food yaşam yani 'kullan at' kültürü müzik piyasasına da rahatlıkla sıçrayacak ve binlerce mırıldanıp unutulacak pop şarkısını bizlere sunacaktı.

90'lı yıllar denilince dönemin ünlü yönetmeni Samim Değer'i ve onun kült TV programı Bir Başka Gece için çektiği klibimsi görüntüleri unutmak olmaz. Bir Başka Gece, Yarım Elma ve Salı Pazarı gibi programlar sayesinde ilk kez evlerimizde ağırladığımız yepyeni sesler, slogan olmuş şarkılarını tuhaf danslar eşliğinde söyleyecek ve ülkemizde hemen hemen herkes hızlıca poplaşacaktı.

Sadece müzik dünyasında değil, her yerde, her alanda bir pop salgını yaşanıyordu. Bu salgın; yiyecekten, politikaya, mimariden, kılık kıyafete kadar her yere imzasını atıyor ve yepyeni bir yaşam tarzı olarak hepimizin hayatına katmak istediği bir moda oluyordu. Genç şarkıcıların yarattığı yenilenme görüntüsüne imaj deniyor ve bu pop imajlar toplum tarafından rahatlıkla kabul görüyordu. Siyasette bile pop şarkıları gibi fikirleri birbirinden ayırt edilemeyen yeni liderler boy gösterir oldular ve bu liderler imaj konusunda adeta popçulara özeniyor, kimi zaman blue jean giyerek halkın arasına karışıyor ve dönemin ünlü fotoğrafçılarının karşısına geçip boy boy fotoğraf çektiriyorlardı. Pop çağı ulus olarak hepimizi etkilerken, ülkemizi yönetenleri de içine alarak 90'lı yıllara silinmeyecek imzasını atıyordu.

Pop çağının ateşi kaset olarak evimize girip, biraz imaj, biraz tekerleme tadında şarkılar derken çoktan yakılmıştı. 90'lı yıllar boyunca sönmeden yanmaya devam eden bu renkli ateş, 2000'lerde küllerinden yeniden var olsa da bir daha asla eskisi kadar renkli yanmayacaktı.

Anlaşılamadığımız Masallar Ve Kurt'ün Hüzünlü Hırkası

Çiğdem Aldatmaz

Penceremin kenarında oturmuş, yaz ortasında yağan zamansız yağmuru izliyorum. Zihnim sıralı sırasız pek çok anıyı çağırıyor. Eski günler peşini bırakmaz insanın ve bu çoğu zaman iyidir. Örneğin, sizi ilk gençliğinize götürebilir; yani düşününce pek de uzak olmayan, fakat bin ışık yılı kadar geride kalmış gibi hissettiğimiz zamanlarımıza, doksan başlarına...

O yıllarda zaman ışık hızıyla ölçülüyor gibi gelirdi bizlere. Şu yaşadığımız anlardan bir adım gerideydi her şey. Ne var ki aldanmışız; çünkü ışık hızı şimdilerde, yani iki binlerde yaşanıyor. Doksanlar, aslında kendimizi keşfedecek kadar zamanımızın olduğu ve hayatımıza yepyeni renklerin katıldığı yıllarmış. Bunu bugün daha iyi anlıyorum. Tahta oyuncaklar yerini daha mekanik bir şeylere, zihnimizdeki kuşlar yerini çelik kanatlara bırakıyordu. Zihnimiz havalansa da kalbimizde hâlâ bir şeyler yerli yerinde duruyordu ve bu denge inanın çok güzeldi. Dünya çok hızlı değişmiyordu, hayır. Sadece insan dünyayı sanki son gününü yaşıyormuş gibi aceleyle değiştirmeye kararlıydı. Çocuk aklım bunu bilmese de seziyordu.

Tatil günlerinde gazeteyi elime alır, TV'deki yayın akışına bakar, bütün korku filmlerini bir kalemle işaretleyip sırayla izlerdim. O günlerden beri geceyi severim. Sonra korktuğum için uykularım kaçardı ve uyumak için 166 Masal Servisi'ni ararım. Bu numarayı çevirdiğimde telefonun ucunda sıradan fakat bana ürkütücü gelen bir ses durmaksızın

masal anlatmaya başlardı. Artık değişen dünyamızda büyükler bize masal anlatamayacak kadar yoğundu ve biz makinenin ucundaki sese kulağımızı verir, masalların hayatımızı değiştireceğine inanırdık. Korku filmleriyle masum masallar arasında olmayacak şeylerin olabilirliğine inanıyordum aslında. Yani inandığımız masallar bir gün gelip yerini yalanlara bırakacaktı ve ben bu gerçekliği, bize gerçek diye öğretilmiş masalları ve "masal bunlar", denen hikâyelerin olabilirliğini öğütüyordum kafamda.

Çünkü inanmak hayatımızı masala çevirebilirdi.

Çünkü inanırsak kalbimiz güzel günlerin can çekiştiği dipsiz kuyuya atılan bir ip olabilirdi.

Sonra büyüdük ve masallar sürdü aslında. Kimileri daha az, kimileri daha çok masal duyuyor, kimileri masallara kilit vuruyor, bir gerçek dünyadır tutturmuş gidiyordu. Bu arada 166 Masal Servisi doksanlara dair tatlı bir anı ve ben doksanların sonunda hâlâ dünyayı değiştirebileceğine inanan liseli bir kız oluyordum. Yolculuklar, büyük seferler ve hezimetler hayal ediyordum. Seksen dokuz yılında çekilmiş *When Harry Met Sally* (Harry ile Sally Tanışınca) adlı filmi ilk kez o zamanlar izlemiştim ve bu filmin doksanların sembolü olan romantik komedinin rakipsiz en iyi örneği olduğunu daha o günlerde anlamıştım. *When Harry Met Sally* seksenlerin başı ve doksanların sonunda ince bir sınır çizgisi gibiydi. İlişkilere ve hayata dair düşlere ve kalp kırıklıklarına dair iyi bir tanıklıktı.

Elbette doksanlı yıllarda seksenlerle iki binler arasındaki uçuruma köprü olmuştu. Sovyetler dağılmış, ABD patronluğunu ilan etmiş, Körfez Savaşı patlak vermiş, Türkiye siyasetinde koalisyonlar devri başlamış ve bizler "küreselleşme" kelimesini tam olarak idrak etmiştik ki bu kelime bize anlatılan kirli masalların en korkuncuydu. Artık tatillerimiz beş yıldızlıydı. Cep telefonları ve internetle başlayan teknolojik gelişmeler ahir zamanları, şehirlerin göz alıcı ışıkları gökteki yıldızları silmeye başlamıştı. TV'de her şeyden habersiz, sevimli mi sevimli bir ifadeyle insanları izleyen, değişimin tek simgesi olmuş Dolly adlı bir koyun görünüyordu. Bu demekti ki artık klonlanmış hayatlar yaşamaya başlayacaktık. Kişisel zevklerimizi bile hayal gücüyle edinmek yerine

oradan buradan klonlayarak oluşturuyorduk. Son mektuplar yazılmış ve Peter Pan, tahtını Transformers'lara bırakmıştı.

Dünyanın hızı içimize koskoca bir boşluk bırakmışken öğrendiğimiz ikinci kelime ise "depresyon" olmuştu. Hiçbir şeyin eskisi gibi olmamasının hüzünlü ve neşeli yanları vardı elbette ama bu kadar yorulmasak iyi olacaktı, sanki.

Yine de masallar yalnız bırakmıyordu bizi. Artık şekil değiştirmiş olsa da doksanlarla iki binler arasındaki on yıllık süreçte iyi filmler, iyi kitaplar, iyi şarkılar gördük. Özellikle rock müzik yetmişlerin efsanelerinin üzerine yenilerini koyarak büyülü çığlığını atmaya devam ediyordu. Düşünüyorum da yetmişlerin ve doksanların bu kadim dostları olmasa kulağımızın ve ruhumuzun pasıyla nasıl baş ederdik?

Romantik komediler, minimalizm ve rahatlık. Woody Allen, bir kot bir tişört, Pretty Woman, Roller Blade ve Viagra... Hayır, hiçbiri kötü değildi. Bunlar gözlerimizi bulutlara çevirebilmemiz için iyi renklerdi. Yeraltı kültürü önce moda haline getirilip sonra da imha edilmeye çalışılmıyordu üstelik. Sayısız fanzin çıkıyor, bizim çocuklar korkunç ve muhteşem düşler peşinde koşuyor ve bunlar değer görüyordu. Dünyayı değiştirmeye önce içimizden başlıyorduk.

Kurt Cobain hüzünlü gözleri, eski yün hırkası ve dağınık, sarı saçlarıyla bize ne çok şey anlattı. Ben hayranlıkla ne çok dinledim onu. İntihar ettiği haberini bir dergide görmüş ve "Neden yaptı ki bunu?" demiştim kendi kendime. Gerçekten çocukmuşum! Oysa bu adam herşeye rağmen masallara gerçekten inanmıştı ve onun masallarında mutlu sonlar böyle bitiyordu işte. Ardında bıraktığı ve bugün yine tartışılan veda notunda şu satırlar geçiyordu:

"Hepimizin içinde iyilik var ve insanları çok seviyorum. Fakat öyle çok ki bu beni mutsuz ediyor."

Bu dalgın bakışlı adama âşık olmamak için hiçbir sebep göremiyordum.

Evet, doksanlar kirli dünyamızın iyi masallarıydı aslında.

Rock, Grunge ve anlaşılamadığımız masallar adına,

Doksanlara selam olsun!

Deli Bahar Pastanesi

Çiğdem Eren Kiziroğlu

Yaşamımın guguklu saati ilk aşk gong'unu vurduğunda 15 yaşındaydım. Takvimler 1990'ların başlarını gösterirken, sokaklar da değişim rüzgârını ardına iyice almış; bakkallar marketlere; sokak aralarında, pasaj kuytularındaki, içinde makaradan örgü yününe, giysilerden çantalara, minik takı-tokalardan çoraplara, hatta oyuncaklara kadar envai çeşit ürünün yer aldığı, adıyla uyumlu "tuhaf"iyeciler, kentin şık semtlerinde konuşlanan albenili butiklere dönüşmekteydi. Mahalle berberleri yerlerini, anlamını çokluk çalışanlarının ve müşterilerinin bile bilmediği ya da doğru telaffuz edemediği yabancı sözcüklerle isimlendirilmiş kuaförlere bırakmaktaydı.

Önce isimlerinden bir harf eksilten Pastahaneler, bütün bütün serpilip büyümekte, bir bir Café'lere dönüşmekteydi.

Deli ruhum sevdaya düşmeye müthiş hazır; büyümek, oje sürmek ve fena halde âşık olmak istiyordum. Çocukluğum kapıdan çıkmak üzere sıkı sıkı giyinmiş; bir gün kendisini özleyeceğim anların da olacağını, bilip de göstermeyen vakur bir tebessümle, hafifçe el sallıyordu.

Belli ki büyümüştüm; oyun oynamak sıkıcı geliyordu. Belli ki küçücüktüm; mis kokulu bir pastane kaçamağı, olmazsa olmaz limonatası ve bir dilim piramit pastasıyla, hâlâ vefalı bir arkadaş tadı veriyordu.

Masum ve çekingen buluşmaların aynalı mekânları, vanilya, mahlep ve çikolata kokulu pastanelere oldum olası bayılırdım. İçlerinden kavuşanlar, ayrılanlar, özleyip de buluşanlar, bir kilo kuru pasta için uğra-

yanlar, koşturmalar içinde bir taze poğaça yanına çay içimlik duraklayanlar geçerdi. Uzun uzun da otursalar, kısacık da nefeslenseler, pastane müdavimlerinin duyguları, telaşları, gözyaşları ve kahkahaları katılırdı, sırrı bol tariflere. Kim bilir, belki de duvarlara, sırlı aynalara, alçak koltuklara, içerideki harlı fırınlara dek sızmış yaşanmışlıkların, tam da orada dillendirilmiş karışık duyguların yüzündendi biraz da, pastane kokusunun hiçbir kokuya benzemeyen o karmaşık efsunu...

O dönemlerde, ilk kez "el değmeden hazırlanmış", paketli ve dilimli seri üretim ekmekler giriverdi yaşamımıza. Tüm steril kolaylıklarına, tahıllı, çavdarlı, çekirdekli, susamlı, odur budur çeşitlerine karşın, yaşamsal tatları ne sokak fırınlarında sıra bekleyip aldığımız tazecik somunlara ne de ev yolunda hoop diye üçte biri tükeniveren sıcacık ramazan pidelerine benzediler. Unlu mamullerin ortak kaderiydi belki de... Çok ışıklı, çok çeşitli, çok Avrupai kafeler, sanki el değmeden dilimlenip paketlenmiş pastaneler gibiydiler!

Pastaneler, isimlerindeki "H" harfinin ardından, azar azar kokularını da kaybetti. Eski pastanelerin bir kısmı tamamen kapanmak yerine, zamana ayak uydurup mönüsüne farklı yemekler ekledi. Bazısı mahalle pastanesi olarak kalmaya dirense de, boş masaları toz tutarken, sadece tezgah ardından kutuya konulmuş bir yudum pastane kokusu satmayı seçti. Hiç kendini bozmadan dimdik duran, kökünü yıllara salmış koca çınarlar gibi, kendi kuşaklarını yaratmayı başaran tek tük pastane de oldu elbet, ama azınlıkta kaldılar. Tenha köşelerde yaşanan cilveli heyecanlar, şıkır şıkır süslenilip de hevesle gidilen akşamüstü buluşmaları, eksile eksile tebdil-i mekân eyledi. Nostaljik ve hayli romantik pastane kültürü, bir daha eskisi gibi olmadı.

Yüzümdeki makyajsız duruluğun ardından, uçarı çocukluğumu da, gel-geç ve acemi ilk sevdalarda eksiltim ben. 90'larla birlikte, usul usul, genç bir kadına dönüştüm inceden. Her ne kadar, çocukluk coşkularının bir kısmını yetişkinliğe de aktarabilen; çocuksu düş gücünü, bazen derinlerde taşıyıp, bazen alabildiğince saydamlıkla gösterebilen ender şanslılardan olabildimse de, ilk aşkın tüketen coşkusundan, kalp kıran deli acısından sonra, esrik ve hayli romantik benliğim, bir daha eskisi gibi olmadı.

Büyüyüp öğrendikçe, değişip geliştikçe, alışıp yenil(en)dikçe, tabii ki sevdalandım yeniden. Hem başka adamlara, hem de kafelere!

93'ün son günlerinde Ankara'nın ilk kafesi olarak kapılarını açan sıcacık mekân, son yılların en şıkırtılı köşesi Arjantin Caddesi'nin çehresini nasıl değiştirdiyse, benim de vazgeçilmezlerimden oldu. Açıldığı günden beri değişmeyen tanıdık garsonları, devasa hayal salatası, bahçesindeki dev meşe ağacıyla ne yaptı etti, pastane sever kalbimi onikiden vurdu.

Aradan geçen yıllarda öğrendiğim önemli bir hayat bilgisi, insanın eskiyi tüketmeden de yeniyi yaratabileceği, yeniye sevdalanabileceği gerçeği. Ben, 1950'ler, 60'lar, 70-80 ve 90'lar Türkiyesi'nin, ne yazık ki hep yıkarak yerine yenilerini yapmak üzerine kurulu kentleşme ve modernleşme kültürüne inat, içinde yeniyle eskiyi aynı anda barındırabilen dokuları seviyorum. Çok farklı dönemlerin müziklerini peşi peşine dinleyebilmenin; antika büfemi atıp satmadan da yanına post-modern bir sehpa kondurabilmenin; çok gelişmiş gıda teknolojisinin leziz ürünlerinden, %70 kakaolu bitter çikolatalarımı yerken, parlak yeşil kâğıda sarılı fıstıklı Mabel'lere, bol sütlü şemsiye çikolatalara göz kırpmanın dayanılmaz hafifliğini yaşıyorum.

Yine de içinde yaşanmışlık taşıyan mekânları daha çok seviyorum. Gittiğim tüm şehirlerde, o şehrin en yıllanmış, en buluşmalarla çoğalmış kafe ve pastanelerinde, kısacık da olsa vakit geçirmekten keyif alıyorum. Şimdilerde, hayatımın en büyük ve kalıcı aşkıyla birlikte yaşıyor olduğum büyülü kanal şehrinin, tıpkı eski zaman masalcıları gibi yaşamın süzgecinden geçmiş anlamlı öyküleri biriktirmiş; çok uzun yılları içrelemiş minicik kafelerini bir bir keşfedip, yaşam serüvenimi zenginleştiriyorum.

Ahh 90'lar... Türkçe popun ilk gerçek patlamasını yaptığı, kliplerin hayatımıza heyecan kattığı, internetin bir daha çıkmamak üzere yanı başımıza yerleştiği yıllar...

Vahh 90'lar... Toplu unutuşların başrolü kaptığı, paketlenen ekmekler gibi, hayatlarımızın da sterilize olurken inceden eksildiği, milenyuma köprü, hoş ve boş zamanlar...

Yine de "can" 90'lar... Ben en çok sizinle büyüdüm; yüreğimin pas-

tanelerinde hâlâ, çocuk mu genç mi olduğuma tam karar verememiş olduğum o ergen deli bahar yıllarının vanilya kokusunu taşıyorum!

Çocuk Olabilme Sanatı

Çisel Onat

Her şarkıcının, oyuncunun çocukluğunda olduğu gibi elimde bir fırça, perdelerin arasından fırlayarak duvarlara şarkı söylediğim, kendimi türlü rollere bürüdüğüm yıllardaydım. Sanatçı ruhunun büyüdüğü yaşlarda... Bugün hâlâ hatırladıkça gülümsediğim bir anı; Şenesenevler'de Uçarsu Apartmanı... Yılı net değil ama 90'lardayız. 13 kişilik bir arkadaş grubumuz vardı. Hepimiz aynı sokakta, çoğumuz aynı apartmanda oturuyorduk. Bakkala ekmek alınmaya gidilecekse inanılmaz bir organizasyonla anında herkes bir araya geliyor ve bakkala öyle gidiliyordu. Şimdilerde yerine rekabet ve hırslara bırakmış bir birliktelik!

80'li yıllarda yapmaya başladığım apartman etkinliklerini buraya da taşımıştım. Bir gün herkesle toplanarak bir tiyatro-konser etkinliği yapmaya karar verdik. O dönemin meşhur şarkılarını ve arada da kısa kısa oyunlar sahneleyecektik. Çelik'in 'dumkahka dumkahka'sı, Yonca Evcimik'in 8.15 Vapuru, Ajlan-Mine'nin şarkıları vs. sıkı bir çalışmaya girmiş, sanki dünyanın en ciddi işini yapıyormuşçasına prova saatlerimize kadar ayarlıyorduk. Aslında çok da ciddi bir işti, sanat. Belki ufak bir adımdı, kendimizce ama mühim bir işti! Apartmanın arka bahçesindeki beton setin üzerinde çalışıyorduk. Tek kasetçalarlı müzik setiyle, evden uydurduğumuz kostümlerle, değişmeyen kek ve salçalı ekmek eşliğinde...

Elimizle hazırladığımız biletleri gidip kırtasiyede fotokopi çektirerek çoğaltmıştık. Hatırladığım kadarıyla 3 milyon gibi bir rakamdı. Apart-

manlarımızdaki ve sokağımızdaki sakinlere satacaktık. Ayrıca o gece annelerimizin de yardımıyla hazırladığı kek, börek, poğaça vs. satılacaktı. Perdemiz bir çarşaftı. Sahnemiz bir beton zemindi. Işığımız bahçe ışığıydı. Şarkıları iki dakikalık kaset değişimi süresiyle çalabiliyorduk. Ancak öyle bir disiplinle çalışmıştık ki her şey mükemmel olmuştu. En azından o alkışları hiç unutmadım. "Bu yaşta ne konseri, ne tiyatrosu!" diyerek bizi kapıdan çeviren yobazları da o dönem tanımıştık tabii...

Çocuksu gösterimiz devam ederken büyük bir sürpriz oldu. Aynı apartmanda oturduğumuz Sayın Öztürk Serengil bir anda görünüverdi. Yerini aldı ve bizleri izledi. O andan itibaren daha büyük heyecanla, daha büyük gururla sahnedeydik. Gösteri bittiğinde ayağa kalktı ve alkışladı. 'Bravo' diyerek! Başarmıştık. Bazılarımız yıllar sonra da bu işin peşini bırakmayacaktı...

96 yılında Müjdat Gezen Sanat Merkezi'nde Şan-Solfej bölümüne, bir süre sonrada Piyano bölümüne başladım. Her hafta sonu ve okul sonrası koşa koşa o büyülü beyaz köşke gidiyordum. Bir odadan Shakespeare dizeleri, bir odadan gitar sesleri, diğerinden sopranolar... Her köşesinde sanat yaşıyordu. Bir sabah piyano dersinin ortasında kapı çaldı. Müjdat Gezen içeri girdi. Çalma sırası bendeyken denk gelmesi kalbimi yerinden çıkaracaktı. Piyano başındaki yerimi aldım gözlerimi tuşlara diktim ve çalmaya başladım. Arkamda onun gözlerini hissetmek beni iyice heyecanlandırmıştı. Parça bittiğinde ayağa kalkıp selam verdim ve gözlerimi dudaklarına diktim. Ne söyleyecekti, beğenmiş miydi, kötü müydü?

Ayağa kalktı, elini omzuma koydu ve gözünü kırparak "Bravo!" dedi ve sınıfa dönerek "Çocuklar; burada olmanız benim mutluluğum. Sanat için uğraşmanız gururum. Bu ülke sizin varlığınızla şaha kalkacaktır. Koruyun kendinizi, sanatı, ülkenizi! Özgür ve modern bir yaşam için çalışın. Hadi şimdi devam edin. Öpüyorum gözlerinizden..." dedi ve bir eliyle selamlayarak çıktı sınıftan. Ben ve buna şahit olduğum arkadaşlarım bu yolda onun o gün tembihlediği yolda yürüdük. İyi müzisyenler, oyuncular, öğretmenler çıktı aramızdan...

Sanırım yetmedik... 90'larda daha mı özgürdük? Daha mı yakındık dünyaya? Sanat daha mı kıymetliydi? Demokrasi biz 13, 14 yaşınday-

ken daha mı çoktu? Şimdi sanatı öğrendiğim o okulları kapatmakla tehdit edenlerin mi memleket? 2000'ler mi yaramadı bize? Hatırladığım özgür ülke 90'larda mı kaldı? O yıllardan bugüne yitirilmeyen ne kaldı?

O gün sahnede bizi izleyerek ne yapmış olursak olalım "iyi bir şey yapmaya" teşvik eden alkışları için Öztürk Amca'ya, şarkısını söylediğimiz Ajlan-Mine'nin 99 yılında yitirdiğimiz Ajlan'ına, Barış Manço'ya, 90'larda yitirdiğimiz tüm sanatçılarımıza, demokrasi ve laiklik savaşçısı Uğur Mumcu'ya, bugün üzerimizdeki emeğine minnettar olduğum Müjdat Gezen'e teşekkür ediyorum.

Biz büyüdüğümüz için değil küçük başlarla dolduğu için kirlendi dünya! 90'lardaki çocuk olabilme sanatıydı! Bugünlerde bizi, sanatı yok etmeye çalışanlara oynanacak çok sahne var daha...

Kurt Cobain Ölmüş

Ece Erdoğuş

Radyoda "Smells Like Teen Spirit" çalarken ses yavaş yavaş kısılıyor, yerini bir intihar haberine bırakıyor. Kurt Cobain ölmüş... Bir tüfekle kafasını havaya uçurduğundan söz ediyor spiker. Tüm bencilliğimle bir çift fişekle havaya uçan onlarca notayı, şarkı sözünü düşünüyorum. Sonra tam o anda, yani tüfek ateş almadan önce aklından neler geçtiğini...

Ama haber devam ediyor, uzun süredir yaşadığı hastalıkları, *junkie* oluşunu ve ardında bıraktığı son notu ayrıntılarıyla anlatarak. Hüzne bulanmış bir çocuğun ağzından konuşur gibi naif, dürüstçe yazılmış o pür cümleleri okuyor spiker. Çıkışsızlığın incecik camlı bir fanusa tıkılmış halini çiziyor adeta. Gerçeğin, işte o naif ve pür gerçeğin değişmezliğini, eğer ki kafası Kurt Cobain kadar çalışan biriyseniz kendini kandırmanın, dahası başkalarını kandırma girişiminde bulunmanın dahi nasıl da dayanılması güç, üstelik aptalca olduğunu ince ince fısıldıyor. Zaman bazen nasıl da ezerek geçiyor üzerimizden, diye düşünüyorum. Zaman bazen nasıl da ezerek geçiyor üzerimizden ve altında duygularımız kalıyor. Hatta dümdüz olup pestilleri çıkıyor. Ya da bir tüfek maharetiyle dağılıyor her şey... Bu şekilde tasvir etmek istemesem de, böylesi sert tanımlamalar ihanet gibi görünse bile, gerçeğin hep tahmin ettiğimden sert olması beni yoluma döndürüyor. Bir tüfeğin ucuna... Geriyeyse şarkılar ve belki de kâğıtlara sessizce karalanan, yaşama karşı yakılmış ağıtlar misali notlar kalıyor...

Böylesi düşüncelere kapılıyorum işte... Belki de hayattan, hayatından fazlaca sıkılmış birinin, Kurt Cobain'in cümlelerini daha derin anlamlar türetebilmek adına zorluyorum. Her şey mümkün... Hatta kalemi kâğıdı kapıverip, -her ne kadar kâğıtlara tarih kazımaktan haz etmesem de- günün tarihini çiziktirip yazmaya başlıyorum... Kalemin ucu kâğıda ulaştığında aklımda sadece 'çamurlu' kelimesi var. Hayatta ya da ölü, ben ona en çok bu kelimeyi yakıştırıyorum.

5 Nisan 1994

Çamurlu bir ses. İçine çekildikçe daha derine açılan yüz. Mavi cam kırıkları dolu iki göz. Yaşları çamurlu. Mide ağrılarına saplandıkça kırılan iğnelerin ucu. Durup dururken uykuya düştükçe üşüşüveren boşluk. İçi birden donuvermiş, içi buzmuş, içi eski bir buzdolabında unutulmuş gibi uyuyuveren narkolepsili. Tek kelimelik bir uyku, tek notalı bir dörtlük, Nar-Ko-Lep-Si.

Ormandaki binlerce çalı arasında bulunmuş notalar, bir deftere eğri büğrü çiziktirilmiş intihar notları... Ormandan yontulma bir kalemle. Kalemin ucu kurşun... Bir tüfek. Ormancının çalılar arasında unuttuğu. Bir çift fişekle kum kum olan onlarca çakıl taşı, kurşunun eti parçalayışı, kanın oluk oluk etrafa saçılışı... 'Sönüp gitmektense yanmanın yeğ tutulması...' Tüfeğin ruhu uçan elden yavaşça yere kavuşması.

Saksıdaki çiçeğin altından usulca sızan su dağıtıyor işte birkaç kelimeyi... Ağlamış olsaydı keşke yerine... Kimseyi hiç sevmemiş olsaydı. Ormanda ve yalnız. Bir tüfek yerine bir gitar. Güneş sızsaydı dalların arasından. Saçları parıldasaydı ve yüzünü güneş görebilseydi. Gözleri önce kamaşsa da alışsaydı. Bir gitarı kırar gibi dağılıverseydi buzdan duygular. Isınıp sonra eriseydi.

Bir düşünce takılsaydı aklına, yeni... Bırakıp çamurlu iplerini düşseydi yere. Uyusaydı, sonrasında uyanacağı bir uykuyu. Hâlâ yerinde olacağı kelimelerinin, bir ağzı olsaydı... Boş verseydi ve aldırmasaydı. Ezberlenmeseydi artık kelimeler. Yok olmasaydı insanlar kelimelerin

içinde. Bir helezona takılmış gibi küçüldükçe küçülüp bir müddet sonra görülemez olsalardı...

Ama çaresizlik dünya kadar genişti ve yüzyıllardır ritim değiştirmeksizin dönen de dünyanın ta kendisiydi. Gizli olmasaydı çıkış kapısı.

Yirmi yedisinde olmasaydı artık kimse. Yasaklansaydı ve kanlı bir gömlek gibi nehre atılsaydı o yaş... Nefret etseydi herkesten yine, yedi yaşından beri. Yalnız olsaydı. Ya da 'kalabalık' yüzlerce yalnızın kavuşması olsaydı. Aptal hissetmeseydi. Kansa mıydı? Gerçeklerle hisler aynı yolda yürüyebilseydi. Anlatsaydı daha... Anlatmak anlamlı olsaydı...

Oysa ANLAM, artık beş harften ibaret bir kelimeydi sadece. Tıpkı SAÇMA gibi. APTAL gibi. DÜNYA gibi. ÇAMUR gibi. MÜZİK gibi. ŞARKI ve GİTAR gibi.

Ve tıpkı TÜFEK gibi...

90'LARIM

Ela Barlas

90'lar benim ömür boyu bilinçaltımda referans alacağım yıllarımdı.

Zira 90'lı yıllar başlarken ben 13 yaşında genç kızlığa adım atmaktaydım ve biterken genç kadın olmanın idrakindeydim.

Yani popüler kültürü sünger gibi emip tükettiğimiz yaşlardı...

İdoller

Mesela benim idolüm Christiane Amanpour'du; CNN'de bombaların arasında savaş muhabirliği yapan, cool aksanlı cesur kadın önemli bir karakterdi. O ara birde General Schwartzkopf vardı, hani Çöl fırtınası operasyonunu yöneten, o da gençlerin ilgisini çeken bir action hero gibiydi adeta...

Bir de fiksiyon karakterler vardı... Benim bu alanda tek geçtiğim bir tip vardı. Ben bir yamyam'a hayranlık duyuyordum! Bu yamyam klasik müzik eşliğinde karakalem resim yapıyor, hangi İtalyan şarabının insan etiyle en iyi gittiğinden laf açıyordu. Bu yamyama olağanüstü karizmasını veren Sir Anthony Hopkins İngiliz bir tiyatro oyuncusuyken 90'larda Hollywood'da yıldızını parlatma fırsatı bulmuştu.

Bir de dönemin en sempatik genç kadınının, Fahişe rolüyle kariyerinin en populer rolünü oynayan Julia Roberts olması da başka bir çelişkili durumdu.

O yılların seks sembolü şüphesiz Sharon Stone'du. Ama bence en dramatik ve estetik sinema filmi Kraliçe Margot idi. Olağanüstü güzel-

liği ile Isabelle Adjani ve Vincent Perez bir dönem filminde kasting, kostüm, senaryo ve Goran Bregovic'in imzasını taşıyan müziği ile La reine Margot Drama'nın en güzel örneklerindendi.

İstiklal Caddesi

Okulum Beyoğlu'nda olduğundan İstiklal Caddesi'nin geçirdiği evrimin kareleri benim hafızamda gün ve gün yer almakta. İstiklal'de trafik tıkandığı günlerden, ilk tramvaya, hatta ilk Çiçek Pasajında kendimizi kaybetmemiz gibi anlar lise yıllarının tadı tuzuydu.

İstiklal'de tatlı bir deli vardı o yıllar, herkese sessizce yaklaşıp korkuturdu, o da İstiklal'in vazgeçilmezlerindendi. Onun eşliğinde Tünel'den Çiçek Pasajı'na kadar ilerlerdik... Artık oradan İmroz'a gidip pastırmalı börek mi yerdik, entelektüel Cavit'e gidip babamızdan selam mı söylerdik, yoksa Mahsen'e gidip sululuk mu yapardık orası keyfimize kalmıştı... Acıkmak için en doğru yerdi bizim okulun semti, Balık Pazarı'nda dev baget ekmeğe bir Rus salatalı, ezmeli sandviç yaptırıp yarım saat onu yemeğe konsantre olmak keyifin doruk noktasıydı. Neleri konuşurduk biz o yaşta? Müzik, moda, ders tabii... Türk pop müziği açısından bence, en cool heyecan verici parça Mirkelam'ın siyah beyaz klibi olan "Bu yüzden her gece ben..." nakaratlı parçasıydı... Yani arada kalmış tiki pop kültüründen kurtulup gerçekten modern tipleri Kral TV ekranlarında görmek heyecan vericiydi. Madonna, Michael Jackson ve Guns N'Roses gibi grupların İstanbul'a gelmesi 90'larda genç olmayı çok keyifli bir kıvama soktu. Benim kendimi bildim bileli hayran olduğum Michael Jackson'ı canlı izlemem kesinlikle sihirli bir deneyimdi. İptal olan ilk konseri esnasında tanıdığım gitaristinin, bir sonraki sene bana Jackson'ın annesinin yanındaki özel koltuğa bilet vermesi gençliğimin en güzel anılarındandı. Aramızdaki en gırgır muhabbet ise tabii Erbakan, Özal ve Demirel tiplemeleri yapmaktı. "Aziz ve muhterem din kardeşlerim"le başlayan, "Dün dündür bugün bugündür"le devam eden, şapkalı gerdanlı denemeler... Lise sonda dedemin isim hakkına sahip olduğu *Pazar Postası* gazetesini annem tekrar çıkarmaya başlayınca ben de arka sayfada yazı yazmaya başlamıştım.

Geriye baktığımda yaptığım en anlamlı işlerden biri olduğunu hep

düşünürüm. 90'ların başında hâlâ boğazda yüzebildiğimiz yıllardı. Kolibasili dilemeden boğazın cesur sakinleri son demlerine kadar kendilerine akıntıya bırakırlardı. Rakımsal uyarı yapanlara "Biz boğaz çocuğuyuz bana bir şey olmaz" demek delikanlılık göstergesiydi. İlk e-mail adresimi alır almaz "Merhaba" diye e-mail kullandığını bildiğimiz tanıdıklara deneme mesajı atıyorduk ve telefonla teyit ediyorduk. DVD hayatımızdaki en yeni teknolojiydi.

Üniversite bitince hayalimdeki işi yapmak üzere bir teklif aldım. 90'ların son senesini 'Adhyge' adlı belgesel projemi hayata geçirmek için çalışarak geçirdim. İdolüm Amanpour gibi ıssız ve sorunlu memleketlerde kendi başıma gezip son derece ilginç insanlar tanımanın heyecanını yaşadım. Bu tecrübem vesilesiyle eşimi ve işimi de bulmuş oldum.

Sanal Bebek

N. Elif Tanverdi

90'lı yılların sonlarıydı, daha net söylemek gerekirse 97 yılıydı, dünyada ve neredeyse eşzamanlı olarak Türkiye'de Tamagotchi yani sanal bebek denen şey moda oldu. 90'larda çocuk olduysanız siz de bir sanal yavruya analık veya babalık etmişsinizdir muhtemelen.

Tamagotchi; doğumundan itibaren besleyip büyüttüğünüz, uyuyan, yemek yiyen, çiş-kaka yapan ve sizinle oyun oynamak isteyen, avuç içinize sığacak boyutta, hatta anahtarlık şeklinde modelleri de olan elektronik bir oyuncaktı. Tahtakale'den o zamanın parasıyla 5-10 milyon liraya satın alabileceğiniz sanal bebeğin üzerindeki basit 2-3 düğme sayesinde bir kedi, bir köpek veya başka bir hayvanın bakımını üstlenebiliyordunuz. Milyonların ona bağlanmasının en önemli sebebi bu elektronik oyuncağın size ihtiyaç duyuyor olmasıydı. Şöyle ki; siz onunla oynamazsanız size küsüyorlardı. Hatta gecenin bir yarısı siz bilmem kaçıncı uykunuzdayken onlar cırtlak monofonik sesleriyle acıktığı beyanatında bulunuyor, siz onu iyi beslemezseniz de ölüyorlardı. 10 yaşında yaşadığın travmaya gel! Japonlar yapıyor!

90'ların hemen başında dünyaya gelmiş kardeşim ve 80'lerin son çeyreğinde doğan ben de, her çocuk gibi "sanal bebek istiyoruz" diye tutturmuştuk. Kardeşimin Almanya'yı süpermarket sandığı, işi gereği sık sık yurtdışına gidip oradan bize çeşitli oyuncaklar getiren babamınsa bu oyuncaklarla bizden çok oynadığı yıllardı. Daha on yıl önce hayatlarında ilk kez gördükleri renkli televizyona sevinen anne babalarımız

şimdi bir ithalat çılgınlığı içinde acaba kaç ekran olsa, hangi markasını alsak diye düşünür olmuşlardı. Her şey öyle hızlı gelişip ilerliyordu ki benim bezlerimi elinde yıkamak zorunda olan annem benden yalnızca üç yıl sonra doğan kardeşimin zamanında kullanıp atılan bebek bezleri çıktığı için rahat etmişti.

Ben 6., kardeşim 3. sınıfa giden bebeklerdik; ama biz de kendi bebeğimiz olsun istemiştik. Oyuncağa karşı genel tavır "alalım çocuklara, sorumluluk öğrensinler" şeklinde olduğu için bize de Tahtakale'den birer Tamagotchi alındı.

Günün belli saatlerinde yemek yemek, çiş-kaka yapmak ve oyun oynamak istiyorum anlamında öten, sonra da üzerindeki bir düğmeyle bu ihtiyaçlarını giderdiğimiz sanal bebeklerimizle tabii ki hiçbirimiz sorumluluk almayı falan öğrenmedik. Dahası, daha kendimize bakamazken bakmaya çalıştığımız bu bebekler öldüğünde de o zamanki çocuk aklımızla birkaç gün üzülüp sonra bir kenara attık onları.

Hem bu bebekler öyle insan falan da değildi. Benimki dinozordu mesela. İlk başta bir yumurtaya bakmıştım sabırla. Evet, yumurta! Bir yumurtayı besleyip ona şefkat göstermiş, büyüyüp kabuğunu kırmasını, serpilip genç ve güzel bir dinozor olmasını heyecanla beklemiştim. Şimdi düşündüm de sanal bebeğimin dört-beş yaşından fazla büyümemesi iyi bile olmuş. Hem dünya ergen bir dinozora hazır değildi, hem de ben o dinozora uzun yıllar bakıp sonra bir de onla duygusal bağ kurmadığım için şanslı hissediyorum kendimi. Düşünsenize 'dinozora bile baktım, insan yavrusuna illa ki bakarım, harika bir anne olacağım' gazıyla büyüdüğümü veya romantizm anlayışımın 'senden dinozorum olsun istiyorum, gözleri senin gibi baksın' şeklinde geliştiğini... En büyük hayali 'yavru raptorlarımız olsun, koşuştursunlar etrafta, elimizi falan ısırsınlar' olan genç bir kadın... Evet evet, facianın eşiğinden dönülmüş belli ki.

Tamagotchi gibi son derece basit bir oyuncağın bile belli stratejileri vardı. En önemlisi bebeğin dünyaya geliş saatiydi. Bu saati düzgün ayarlamazsanız sizden bile şımarık olan bu bebekler doğum günlerini siz okuldayken –ki bu bir sanal bebek sahibi için en heyecanlı andı, çünkü yeni yaşına giren sanal bebek şekil değiştirirdi- kutlar, sabahın

5'inde oyun istiyorum veya gecenin bir yarısı acıktım diye bağırmaktan çekinmezlerdi. Evde yalnız bırakmaya kıyamadığımız yavrularımız bize ihanet ederek dersin orta yerinde "anne bitti" diye zırlayıp, eğitim hayatımızı tehlikeye de atabiliyorlardı. Neymiş efendim, kaka yapmışmış! Derste öten Tamagotchi'lerimiz öğretmenlerimiz tarafından toplanırdı. Karşı koyamazdık, okula getirmek yasaktı neticesinde; ama biz yine de öğretmenlerin evde onlarla oynadığına emindik.

80'lerin sonunda 90'ların başında doğmuş, Ukrayna'nın güzide kenti Çernobil'de yaşanan radyoaktif faciadan nasibini almış kuşaktan kime sorarsanız sorun sanal bebeğinin nasıl öldüğüyle ilgili acıklı bir hikâyesi vardır. Okula götürmek yasak olduğundan ötürü, emanet edildiği sanal anneannesi tarafından yeterince beslenmediği için ölenler, sahibinin arkadaşları tarafından "Aa ver bakiyim seninki ne?" diye incelenirken yanlışlıkla reset tuşuna basılan veya fazla sarsıldığı için kendiliğinden sıfırlanan masumlar... Bizim onlardan çektiğimiz kadar, onlar da bizden çekmiş... Kardeşiminki piyanonun üstünden düşüp yummuştu gözlerini hayata mesela. Sanal bebeklerimiz öldükçe bizim hevesimiz de geçiyordu, 1-2 seneye kalmadan modası geçen oyuncaklarımızı ya bir yerlerde unuttuk ya da attık bir köşeye ve bir daha da yüzlerine bakmadık. 90'larda yani tüketim çağında çocuk olmuştuk ne de olsa. Tabii sanal bebeğini aylarca yaşatan arkadaşlar da yok değildi; vardı olmasına da, o arkadaşlardan şimdi haber alınamıyor. Muhtemelen evli, mutlu ve çocuklular.

Benim sanal bebeğime veda edişimse hiç unutamadığım bir çocukluk anımdır, hâlâ içimde ukdedir. Yürüyerek gittiğim gece gezmelerinden babamın omzunda uyuyarak döndüğüm günlerdi. Bir bebeğin sorumluluğunu alamayacağım çok açıktı. Misafirlikte büyükler sohbet ederken ben sanal bebeğime o hiç sevmese de kitap okutuyor, canı sıkılınca da bana küsmesin diye onu dondurmalarla besleyip, şımartıyordum. Sonra içim geçmiş olacak ki uyumuşum, eve yine babamın omzunda dönmüşüm. İşte ben o gece sanal bebeğimi misafirlikte unuttum. Umarım benden sonra ona iyi bakmışlardır. İlk ve son sanal bebeğimdi. Unuttuktan sonra bana yenisini alın diyecek yüzüm olmadı. Zaten muhtemelen bir iki ay içinde şimdi ismini unuttuğumuz yeni bir oyuncak sanal be-

beği tahtından etmiştir.

Biz çocuktuk ama sanal bebek sadece çocuklar arasında popüler değildi. Hadi biz oyun oynuyorduk ama 20. yüzyılın son demlerinde kozmopolit hayatın yabancısı 80'lerle milenyum arasında kalakalmış bir kuşak vardı ki; bir insana yönlendiremediği bağlanma ve şefkat duygularını belki de bu sanal bebeklere yönlendiriyorlardı. Bu yüzden sanal bebekler 90'larda yaşamış, yetişkin-çocuk herkesin anılarında yer eden bir oyuncaktır.

90'LARDA NE DİNLİYORDUK?

Emre Baransel

90'ların başları... Yani bugünkü teknoloji manyaklığı devrinden biraz daha farklı olarak, oyuncak süper kahramanlara kendi aduketlerimizi manuel modda kendimiz attırıp dövüştürdüğümüz 80'lerin bir çentik üstü... Yani, bebeklikle çocukluk arasındaki dönemimizin bir tık sonrası... Yani sokakların bugünkü ıssızlığının yerine; dopdolu, gür, mutlu, kahkahalar atan, ağlayan, bağıran, bisiklete binen, mahalle maçı yapan, düşen kalkan çocuk seslerinin olduğu ve dünyanın nasıl döndüğünden bihaber olduğumuz, özlenen yıllar... Aslında o dönemlerden bahsedebileceğim o kadar çok şey var ki... Bir kaldırım kenarı veya bir bahçe duvarı görünce "Acaba onlar da hatırlıyor mu lan?" diye iç geçirerek eski arkadaşlarımı ve yaşadıklarımı andığım, hep hatırlanacak olan onca şey... "Onyüzbin baloncuk" gibi uçup giden anılar... Sonrası ilk aşk! Çocukluk aşkım... Ailemin o zamanki halleri ve daha niceleri... Hepsi de birbirinden değerli... Bu anların en önemli özelliği de o dönemde çocuk olan herkesin yaşadığı ve duyunca "Aaa evet lan! Harbiden de öyleydi" deyip yüzünde ufaktan bir gamze oluşturacak birbirinden komik, duygusal ve orijinal anlar olmaları sanırım. Çok abarttığımı düşünüyor olabilirsiniz ama bana bugün bir zaman makinesi verseniz 1 dakika durmazdım buralarda emin olun... O sebeple hangi materyalden bahsedeceğimi gerçekten bilemiyorum ama madem kısaca esip geçeceğiz 90'ların üzerinden, o zaman sanırım ben müziği seçeceğim... Hepsinden çok daha farklı bir yeri vardı çünkü bende. Ve sanırım mahalledeki diğer çocukları et-

kilediğinden çok daha derinden etkilemişti beni, ki hâlâ da etkisi devam ediyor. Yani o zamanların "yeni" müzik akımları... Özellikle de rap...

Bizim o günlerde anladığımız haliyle "No haşhaş no vitamin, no eroin, no kokain" dediğim zaman sanırım 90'larda çocuk ya da genç olan herkesin beyin damarlarına ufaktan bir kibrit çakmış olacağım ve herkes ritim tutup eşlik edecektir bana... Üstteki sözlerin doğrusu olan; "We no want no coke, no heroin no hasch-hasch, no amfetamin" kelimelerini içeren şarkıyla başladı benim müzik hikâyem aslında... Yani ilk hatırladığım buydu... Aslında uyuşturucuya karşı olarak gayet iyi niyetli yazılmış ama bizim neslin uyuşturucu diye bir şeyin varlığını bu şarkıyla öğrendiği, asıl mesleği doktorluk (dişçi) olan ama çeşitli olaylardan sonra müzik yapmaya karar veren Dr. Alban'a ait o senelerin efsane parçası... Aynı albümde bulunan ve aynı zamanda albümün de adı olan "Hello Africa" hiti de acayipti. Yine o dönem Vanilla Ice "Ice Ice Baby", MC Hammer "U Can't Touch This", Kris Kross "Jump", daha sonra Ini Kamoze "Here Comes The Hotstepper", Snow "Informer" ve tabii ki Michael Jackson Efsanesi ve daha niceleri nasıl unutulabilirler ki?.. Şu an o dönemin dansları ve kıyafetleriyle beraber düşünüp hatırlayınca güldüğümüz ama 90'ların ilk yarısında Türkiye'de abartısız tüm gençleri ve çocukları sallayan, kısa süreliğine de olsa birçok kişiyi adını ve manasını çok fazla bilmese de break dance ve rap'e yönlendiren isimler ve şarkılardı bunlar... Çok ilginçtir Michael Jackson, gibi 'anaç' bir isim hariç hepsi önce tüm dünyada acayip parladı ama sonra tek şarkı ya da tek albümlük müzisyenler olarak o döneme gömülüp kaldılar, daha sonraları bir şey yapamadılar veya yaptılarsa bile bizim haberimiz olmadı, bazıları da tutulmadı. Zaten o dönemden sonra da Türkiye'de çoğu kişi yeni çıkan Türkçe Pop saçmalığı nedeniyle böyle bir dönem yaşandığını unuttu... Ama bir kısmı da hiç unutmadı ve bu yönde geliştirdi kendini... Müzisyenler için de bu unutulma-unutulmama olayı gerçekten çok ilginç oldu bu yıllarda. Demin de dediğim gibi yukarda saydığım çoğu isim 'tek şarkıyla kalıcı' ama sürekliliği olmayan isimler olmuştu, gelgelelim diğer bir tarafta kelimenin tam anlamıyla 'efsane' olan, özel hayatlarının aksine müzik yaşantılarında bir sürekliliğe ve istikrara sahip, hiç unutulmayacak isimler de 90'ların hanesine artı puan olarak

yazılmıştı. Mesela RunDMC, Public Enemy, 2 Pac, Notorious BIG, Wu Tang, Nas, Jay Z gibi... Biraz rap'in dışına çıkarsak; Kurt Kobain'li Nirvana, Portishead, RadioHead, Metallica, Massive Attack, Skunk Anansie, Slash'li Guns N' Roses gibi... Eski MTV'yi ve Beavis&Butt-head'i kim unutabilir ki? MTV sayesinde tanımıştık bunların hepsini...

İşte beni asıl etkileyen ve hayatımı bu yönde çizmemi sağlayanlar bu efsane isimler olmuştu ama temeli de o saydığım unutulanlar atmıştı... Yani naçizane 90'ların müzik akımlarının etkisinden kurtulamayan ve unutmayanlardanım. Daha 9-10 yaşlarında elimize sonradan bir hiphop efsanesi olan 'pilli kasetçalar'ları (boom box ya da ghetto blaster efsanesi) alıp mahallenin sokaklarında break dance yapmaya çalışmamız bunun göstergelerinden biriydi sanırım ve acaip de eğlenirdik... İlkokulda gösterilere çıkardık. Kris Kross döneminde kıyafetlerimi ters giyip sokağa çıkmışlığım bile vardır. İnsanların uzaylı görmüş gibi kesişleri ve hatta bazı teyzelerin "Evladım pantolonunu ters giymişsin, git düzelt şunu yaaav" şeklindeki ciddi uyarılarını da hiç unutmuyorum...

Sonra yavaş yavaş büyüdük tabii, mahalleden 2-3 kişi hariç nerdeyse herkes taşındı. Ancak karşılaşırsak konuşabiliyoruz artık (O sohbetlerin de zevki ayrı oluyor, gerçi paylaşım siteleri bu karşılaşma ve sohbetlerin sürpriz efektini aldı ama olsun ara sıra hâlâ mümkün.) Hepsi o müzikleri ve dans etmeyi çoktan unutmuş ve doğal olarak hayat kavgasına düşmüşler... Benimse müzik hâlâ içimde söndükçe küllerinden tekrar alev alan bir ateş gibi. Kendimi bu yönde geliştirdim ve sonunda hayal ettiğim gibi bir müzisyen olabilme yolunda iyi adımlar atıyorum sanırım... Ki kanımca bu yolculuk hiç bitmez ve hiçbir zaman gerçek anlamda 'olmazsınız' ne kadar ileriye giderseniz gidin hep bir tık ilerisi vardır. Bunda o günlerin payı çok büyük. Ve taşınmadım da, hâlâ o eski mahalledeyim. Mahallemiz, sokaklar, dans ettiğimiz, oyun oynadığımız o eski güzel tasasız günler, yani hatıralar ve müzik bir tek bana kaldı sanırım. Balkondan her baktığımda mahalle maçları yaptığımız şimdi çiçekler ve ağaçlarla dolu olan o toprak bahçe mesela... Belki gitsek ben de hatırlamak zorunda kalmayacaktım diye düşündürten ama iki saniye sonra iyi ki de gitmemişiz dedirten tüm o yerler...

Neyse çok uzattım sanırım. Son olarak söylemek istediğim şey şudur

ki: 90'lar çocukları olarak çok şanslı olduğumuzu düşünüyorum. Çünkü ortak olarak anabileceğimiz müzik haricinde de birçok şeyimiz var. Ama ben gerçekten merak ediyorum, 2000'lerin ve özellikle 2010'ların çocukları biraz büyünce ortak neleri olacak? O döneme ait ortak nelerden bahsedecekler? Cevap olarak 2-3 istisna haricinde neredeyse hiçbir şey bulamıyorum. Çünkü o kadar fazla seçenek ve sunum var ki sizinle aynı dönemde doğmuş insanlar arasında aynı şeyleri takip etmiş olanları bulmanız gerçekten zor olacak gibi duruyor. Var mı mesela bu dönemin neredeyse hepsi tarafından pür dikkat izlenen bir Denver'ı, Heatcliff'i, Müfettiş Gadget'ı, Taş Devri? Bunları çoğaltmak mümkün... 90'ların çocukları olarak aynı çocukluk ve gençlik dönemi içerisinde hem sadece ev telefonlarından iletişim kurulabilen, hem cebe geçişi, hem de internete adım atışı görüp değerini bilen bir nesil olmak sanırım bir artı bizim için ve şanslıyız... Böyle avutabiliriz kendimizi en azından. Ayrıca bence en önemlisi biz, "Susam sokağı çocukları"yız. Mesela şimdilerde; çocuklarda zekâ geriliğine neden olduğunu düşündüğüm Teletabis'lerle, bizim her şeyi öğrendiğimiz ve aynı zamanda da çok eğlendiğimiz zekice düşünülüp tasarlanmış olan Türk-yabancı ortak yapımı Susam Sokağı'nı karşılaştırdığınızda ne demek istediğimi anlayacaksınız...

"Gitmiyorum Lan Bakkala Makkala, Gitmiyorum İşte"

Emre Fidangül

– Emre kalk hadi oğlum saat 7 buçuk oldu.

Annemin sesi... Temmuz ayının ortaları... Okuldan uzak geçirilen günler...

Annem gözlerimi açmamı bekliyor olacak ki gözlerimi açtığımda arkasını dönüp odadan çıktığını görebildim sadece... İlk iş olarak hemen ellerimle yastığımın altını yokladım. Allah yine dualarımı kabul etmişti. "Allah neydi? Ne yapardı? Neden vardı?" gibi sorularla kendi içimde saçmaladığım dönemlerden uzaktım. Sen isterdin, o verirdi. Futbolcu kartlarını elime aldığımda Hami Mandıralı ile yüz yüze geldim. Aylar sonra öğrenecektim o kartları her sabah yastığımın altına koyanın babam olduğunu.

Yazın ortasında bir çocuğu sabahın köründe kaldırabilecek tek güç olan Tsubasa'yı izlemek üzere açtım televizyonu. Tsubasa ve Misaki ikilisini izlemek 90'ların çocuklarının en büyük zevklerinden biriydi. Tsubasa bittikten sonra annem kahvaltıya çağırdı. Mutfağa girdiğim gibi hemen yapraklı takvime sarıldım. Bir gün öncesinin yaprağını kopardım ve o yaprakta fıkra olduğunu görünce mutlu oldum içten içe. Ayda bir takvimi kartonundan söküp tek tek bütün fıkraları okuyan bir çocuk için ilginç sayılabilecek bir davranıştı ama çocuktum işte. Mutlu olmaya meyilli diğer çocuklar gibi... Takvim yaprağındaki günün isimlerine baktıktan sonra "Belki bir gün benim ismim de burada çıkar" diye düşünerek kahvaltıya oturdum.

Kahvaltıdan sonra evde geçireceğim her dakikanın bir kayıp olduğu düşüncesi ile kendimi sokağa attım. Tsubasa üzerine günün kritiğini yaptıktan sonra "9 aylık" oynamaya karar verdik arkadaşlarla. 9 aylık 90'ların en popüler oyunlarındandı. Ebe, kaleci olurdu bu oyunda. Diğer oyuncular farklı puanlandırılmış hareketlerle gol atmaya çalışırdı. Kafa 5'lik, röveşata 9'luk sayılırdı mesela... TSE garantisindeki kurallar yönlendirirdi bu oyunu. Kızdırmalı mı kızdırmasız mı önceden karar verilirdi. Oyun tüm heyecanıyla devam ederken birden o ses duyuldu: "Emre, Emreee, Emreeeee, bana 3 yumurta, 1 ekmek alır mısın bakkaldan?"

90'ların kâbusu yine bir oyun sırasında kapımı çalmıştı, oyunumu çalmıştı, adeta canımı almıştı. Bazen Yüksel Teyze olarak çıktı karşıma, bazen Aysun Teyze, bazen Şadan Teyze... "İsmi lazım değil, beni o zalim yıktı." Oyunu bırakıp hemen gittim bakkala. Siparişleri verdikten sonra para üstünü verir umuduyla öyle bir baktım yüzüne ama "İsmi lazım değil, o bir hayırsız çıktı." Yine para üstünden koklatmadı Yüksel Teyze. İçimden "Almıyorum lan bir daha, gitsin kendisi alsın" diyerek çıktım apartmandan. Tam arkadaşların yanına giderken Aysun Teyze yolladı bu sefer bakkala. Parayı öyle bir ayarlamış ki tek kuruş kalmadı onda da para üstü olarak.

Şimdilerde düşünüyorum da bu teyzeler kendi aralarında anlaşıp sigorta yaptırsalardı bana, bugünlerde emekliliğime ne kadar da az kalmış olacaktı. Bakkal çırağı desen değilsin, kapıcı desen değilsin, evin oğlu desen değilsin. Altın gününden altın gününe gezen bu kadınların sigortasız çalışanısın sadece.

"Nerde kaldın oğlum ya?" dedi Ömer. Ömer, mahallenin bakkalının küçük oğluydu. Bakkala gittiğimizde içerisinde taso var mı diye cipsleri elleyebiliyorduk Ömer sayesinde. Diğer bütün bakkal çocuklarına söylendiği gibi "Bizim bakkalımız olacaktı her gün çikolata, cips, dondurma yerdim lan." gibi laflar ona da söylenmişti mahalledekiler tarafından ve o da bütün bakkal çocukları gibi "Biz de onları parayla alıyoruz oğlum" cevabını vermişti hiç düşünmeden.

Benim gelmemle birlikte oyun kaldığı yerden devam etti. Arada "Sende de aynısı oldu" kavgaları güzelleştiriyordu oyunu ve ben yine

adımı duyuyordum: "Emre, Emreee, Emreee..."

Yine oydu, yine oydu, yine yine yine. Arkadaşlar bana öyle bir baktılar ki onlardan aldığım gazın da etkisiyle daha sözünü tamamlamadan balkondaki Yüksel Teyze'ye döndüm ve "Gitmiyorum lan, gitmiyorum işte, gitmicem bundan sonra!" diye bağırdım. Arkadaşlar da bu kadarını beklemiyordu herhalde, hepsi hayretle bana bakakaldılar. Yüksel Teyze neye uğradığını şaşırmış ve içeri girmişti. Ben sanki hiçbir şey olmamış gibi oyuna devam etmemiz gerektiğini anlatan hareketlerle topu sektirmeye başladım. O anda arkadaşlardan birisi bana dönüp "Abi bizim geçen hafta kaybolan topu aşağı mahalledekilerde görmüşler" dese, 8 yaşındaki bir çocuktan beklenmeyecek şekilde "Yürü reis, yanına birini daha al, dalalım" derdim herhalde. Öyle bir güven gelmişti işte kendime.

"Sanki bütün komşuların bu olaydan haberi varmış gibi hiç kimse o gün içerisinde beni bakkala yollamadı bir daha. Mutlu olacağımı düşünürken eksikliğini hissediyordum sanki. Kapı kapı çalıp 'Alınacak bir şey var mı?' diye sormak istiyordum teyzelere. Para üstünü beklemek istiyordum. Para üstü olmasa bile teyzelerin bir şeyler ikram etmesini beklemek istiyordum" tarzı düşüncelerle günü geçirmiyordum tabii ki de "Oh lan iyi oldu. Gitsin kendisi. Eşek miyiz lan biz burda?" diye soruyordum tekrar tekrar kendime gün boyunca.

Ter, diz yaraları, yırtık tişörtler, şortlar ve diğerleriyle birlikte imamı hakem, ezanı hakemin son düdüğü olarak kabul etmiş 90'ların çocukları için ezan sesine karışan ebeveyn sesleri duyuluyordu. Atan galip, yiyen mağluptu o gün de.

"Emre hadi artık içeri, al şu parayı bir kilo yoğurt al gelirken" diye bağırıyordu annem balkondan. Eve geldiğimde doğrudan kan ter içinde yemeğe oturdum her zamanki gibi. Daha bir lokma yemeden babam yüzüme baktı: "Sen bugün ne dedin Yüksel Teyzene?" diye sordu. Anlattım derdimi, hep oyunun en heyecanlı yerlerinde böldüğünden bahsettim. Tabii ki bunlar geçerli nedenler değildi babamın katında. Babam upuzun bir konuşma yaptı o akşam. Bizim patron beni devlete şikâyet etmişti. Devlet de ayarı vermişti tabii. Lokmalar boğazıma dizilmişti fakat hâlâ içimden "Gitmiyorum lan, gitmiyorum işte!" diye tekrar ediyordum. Oysaki ondan sonraki her gün tıpış tıpış gitmiştim bakkala.

Şimdilerde düşünüyorum da Yüksel Teyze hâlâ bizim sokakta oturuyor ve ortalıkta hiç çocuk yok artık. Acaba ne yapıyor Yüksel Teyze? O yaşta bakkala kendisi mi gidiyor? Yorulmuyor mu hiç merdivenlerden çıkarken? "Keşke şurada çocuklar olsa da onlara ekmek aldırsam" diye düşünüyor mu? Bilmiyorum. Artık 90'lar bitti Yüksel Teyze. O çocuklar artık yok. O çocuklar artık bilgisayar başındalar, o çocuklar artık evlerine kapandılar.

Sosyal Bilgi

Erdem Aksakal

Seçim pusulasına vuran mühürde ya da üniversite sınavının sınavdan çok streslendiren bir aşamasında karşıma çıkan soğuk bir kelime "tercih". Tehciri çağrıştırıyor fonetik olarak. Sözde bir özgürlük belirtse de, sana şıklardan birisini sunuyor. Kötünün iyisini seçiyorsun çoğunda. Tercihlerin senin çizdiğin yollar değil. Başkasının senaryolarında figüransın. Hiç olmayan bir şeyi yaratmıyorsun tercih ederek. Ne mümkün, ancak olanlardan birini işaretliyorsun.

90'larla birlikte girdi hayatımıza tercihler. Ondan önce yoktu. Tercih yerine üretmekten bahsedebilirdik. Var etmekten. Günler aynı 24 saatten ibaretti ve zaman daha çoktu. O zaman üretebiliyordun. Bir fikri üretiyordun, ne bileyim işte en kerkenez ortaokul öğrencisi bile tahta bir plakaya çiviler çakıp futbol oyunu icat etmiştir illa ki. Futbolu sevmek ya da zamanı daha enfes geçirmek için bir plakaya çivi çakmak, tercih falan değildi. Marx'ın "Özgürlük zorunluluğun bilince çıkmasıdır" sözüne atıfta bulunasım geldi. Şartlar buna izin veriyordu, mecburduk ve bunun o kadar farkındaydik ki dibine kadar özgürdük. Özgür olmayı ya da mecbur olmayı tercih mercih etmiyorduk.

Pompalanan her bir tercih tüketim odaklıydı. Tüketip tüketmemek, tüketmek ya da üretmek arasında değildi yapacağımız tercih. Elbette tüketeceksin adlı anayasanın bir alt maddesinde "Paran yettiği sürece neyi tüketeceğini tercih edebilirsin" yazıyor; "İnsan tercihleriyle insandır" safsatası seni kıçındaki kotun belindeki etiketle ifade etmeye zorluyordu. Bir haltın da farkında olmadığımız için zamka yapışmış fare kadar özgürdük işte.

Hepsi aynı donuk bakışlara ve bindokuzyüzyirmiküsurlü tevellütlere sahip donuk bakışlı Demirel-Erbakan-Özal-Ecevit-Türkeş'ler arasında tercih yapmakta özgür ebeveynlerin, Tayfun-Burak Kut-Aylin Livaneli-Yonca Evcimik'ler arasından birini idol olarak tercih edebileceği genç nesilleriydik.

Ben çok utanıyordum talep etmekten, tercih yapmaktan. İstemek arsızlıktı. Edep temel kelimeydi ve öyle öğretilmişti. İhtiyaçlar belirliyordu hayatın dengesini. Gerekli olmayan her şey, üzerinde konuşulamayacak kadar gereksizdi ki bir kişi (mesela John Capitalism adlı bir Amerikalı) tercih hikâyesini soktu aklımıza. Tarz, trend, moda, imaj, breh, heyhat, yürübe. Sivilceli tuhaf tipleriz lan altı üstü, burnumuzdan enerji, götümüzden ter, aklımızdan karşı cins fışkırıyor. Neyin tercihi?

Hay çıkmaz olaydı özel televizyonlar, istediğin zaman istediğin programı izliyorsun kolpasıyla yedirdiler. Ne istediğimizi hiç bilemediğimiz ve harbiden istediklerimiz yedi bin ışık yılı uzakta olduğu için yirmi senedir hâlâ bulamadık neyi istediğimizi. Next and Next Star dijital uydu alıcısında 654 kanal var. Herkesin bir gün önce aynı Zeki Metin filmini izleyip, ertesi gün okulda "dohuzbindohuzyüzgırhdört" diye altın sayma parodisini tekrarladığı günlerdeki ortak bilince kurban olayım ben. Zaten hâlâ kafam karışıyor "Ne içersiniz?" diye sorulduğunda. Seçemediğim seçeneklerde kalıyor üç gram aklım. Yemeğin yanındaki bir içecekten tat aldığım tek an babamın bana sormadan "Çocuklara da gazoz getir. Portakallısından olsun" diye Yedigün ısmarladığı mermer masalarda pembe kağıtların durduğu pideci oldu. Şimdi "Buzsuz soğuk bir cola zero. Bardağa gerek yok, kutudan içeceğim; ama yanında bir dilim limon rica edeyim" demeyi tercih ediyorum. Üç yıl önce cola zeroyu tercih etme hakkı bana lütfedildiği için.

Önüne konulanlar içinden bir tercih yapıp yolunu çizmeyi bir halt sananlara ben çok kıl oldum aga. Babaya "Ben içecek istemiyorum" demek bir tavırdı, asildi. "Pide bitince dondurma da alır mısın baba?" demek şımarıklıktı, yıvıştı. Tercih etmek ise en dip noktasıydı. Ulen pideci sana sarı gazoz mu kara gazoz mu demiş işte, çapını çerçeveni koymuş ortaya. Karayı seçsen neren asi olacak, sarıyı seçsen neyin gurmesisin?

Çizgimiz yoktu, seçenek olarak sunulan karate salonlarına gitmeyi

tercih edecek kadar perişan haldeydik ki, internet dalgası çıktı. İnternet kafede sigaradan kasası sararmış monitörün ışığında sabahlara kadar chatte şiirler yazdık abicim. Böyle bir bitmişlikten, icq white pages'dan falan bahsediyorum. 90'ların interneti Türkiye'de #zurna, internet Mahir ve porno demekti. Tam da 90'ların bitimine yakın, bizim bildiğimiz internete doymuş bir üslupla peydah oldu Ekşisözlük'ü, forumu, bilmemnesi. Arama sonuçları Altavista kadar kusursuz sonuçlar vermese de, bildiğimiz her şeyle ilgili (lisedeki edebiyat öğretmeni, dayımların yazlığının olduğu site, dün izlediğim müthiş film falan) bildiklerimizi doğrulayan komik sonuçlar veriyordu. İnternet yazılan değil okunan bir şeydi. Okuyorduk paso. Bilgiyi Altavista'dan, sosyalliği #zurna'dan karşılıyor; sosyal bilgiyi ise ilkokul 5'ten beri görmüyorduk. Şimdi ise küçük hayatlarımızdan kesitler, sadece bizim bildiğimizi sandığımız underground gruplardan şarkı isimleri bulmayı başardık. Ne güzel işti bu birader, birileri bizimle aynı şeyleri tercih ediyordu. Bir boka ait olamayacak kadar kibirli bizler, ait olacak bir topluluk bulacak gibiydik. Gerçek hayatı anlatan internet siteleri üzerine gerçek hayatta konuşarak sosyalleşme şansı tanındı bize. Harbiden kusursuz bir düzenekti. Politika yapmayı beceremediğimiz, üretemediğimiz, kendi rengini ortaya koyabileceği tek alan satınalma tercihleri olan arafın çocuklarına bir nimetti bu. Üretir gibi olup yazıyor, sosyalleşir gibi olup tanışıyor, bilgilenir gibi olup okuyorduk. Şansımız varsa aşkımızı oradan buluyorduk yahu. Kebap iş.

90'lar biteli çok vakit oldu. İnternet Mahir çok ülke gezdi, çok da hatun götürdü. #zurna zırt dedi sanırım. Baktığımda 90'ların külünde şunu görüyorum. Kendimiz olmayı başaramadık dayıoğlu. Seçenekler sunuldu onlara tabi olduk. Yırtmayı ve yırtılmayı göze alamadık. Zorlamadık sınırları, hatta telörgüyü uzakta gördüğümüzde yönümüzü değiştirdik. Fotokopi tarzlarla dindirdik özgürlük istemimizi. Takımının renginde forma, Iron Maiden'lı tişört, heybe çanta, asker postalı falan tercih ettik. Tercih etmemeyi tercih edemedik. Tavır koymadık, yenildik. Tavır koyan az sayıda arkadaşım oldu. Yaşıyorsa ve Türkiye'deyse, çoğu F tipinde yatıyor şu an. Suya sabuna dokunmadık. Sabun kirlidir, kimbilir benden önce kimler elledi o sabunu paranoyasıyla yaşayıp sıvı sabunlar icat ettik. Elini fotoselin önünden geçirdiğinde kâğıt havlu

veren yana doğru çekiniz makinelerinin hijyeninde bitik bir hayat kurduk. Şimdi şikâyet var sitelerinde paramızı iade etmeyen kaka şirketlere giydirerek, gece 2'de çağrı merkezindeki çocukları azarlayarak, pizzayı rokasız tercih ettiğimizi kırk kere söylediğimiz halde nasıl olup da roka koyup getirdiğini anlamadığımız garsonlara haddini bildirerek daha kusursuz bir dünya kuruyoruz. Böyle bir dünyada yaşamayı tercih ediyoruz.

KUPONLA BİRİKEN HATIRALAR...

Esma Yakut

90'lı yılların çeyiz tamamlama furyasıydı "kupon biriktirmek". Yazılı basının tiraj arttırmak uğruna başlattığı bir furya... Öyle ki, önceleri bilgi edinmek amaçlı alırken gazeteleri ve okuduğumuz gazete siyasi görüşümüzü simgelerken, beğensek de beğenmesek de en iyi ürünü en az kupona veren gazeteyi almaya başladık o yıllarda...

Kimi gazeteler ansiklopedi, kitap, sözlük, gibi eğitim serileriyle babalarımızın ilgisini çekmeye çalışırken, kimileri de televizyon, müzik seti, yemek takımı, çatal-bıçak takımı, elektrik süpürgesi, stres bileziği -ki hiçbir işe yaramayarak asıl stres kaynağı olan, ama buna rağmen hemen her yaşlı insanın kolunda bulunan enteresan bir bilezikti-, tencere, tava setleri gibi ev aletleriyle annelerimizin gözdesi olma çabasındaydı. Biz çocuklara yönelik ise bisiklet ve atari veren gazeteler vardı ki, anne babasını bisiklet almaları için ikna eden çocukların, ya anne-babaları kendi taleplerinden vazgeçer sadece bisiklet için kupon biriktirilir ya da aynı gazeteden iki tane alınır ve bu da çocukların yüzüne haklı bir gurur olarak ister istemez yansırdı.

Tatlı bir rekabet başlamıştı artık gazeteler arasında 90'lı yıllarda. Diğer gazetenin verdiği kırılmaz, rengi solmaz Arcopal marka yemek takımını yere atarak kırmaya çalışanlar mı (ki kendi verdiği yemek takımı da yine aynı markadır), ansiklopedileri üst üste koyarak içindeki bilginin öneminden ziyade boyutunu ölçerek "Görüyorsunuz işte bizim vereceğimiz ansiklopedi daha kalın" diyerek ilgi çekmeye çalışanlar mı,

yoksa Sezen Aksu'nun "Bana ne bana ne bana ne, beni al beni al onu alma!" şarkısını reklam müziği olarak kullananlar mı reklam dehasıydı o dönemlerde bilinmez.

Kupon biriktirmek marifetti 90'lı yıllarda. Şimdilerdeki gibi 59 değil, 49 değil, 39 hiç değil sadece ve sadece 29 kupona ulaşamazdık ürünlere. 100, 200, 300 hatta 500 kupon biriktirmeye kadar dayanırdı işin ucu. Televizyon, müzik seti hatta araba verilirdi belirli bir sayıda kupon biriktirip üstüne bir de çekilişe katılma karşılığında. Emek ister, sabır ister, özveri isterdi. Hafta sonları da dâhil olmak üzere evdeki en küçük birey sabahın erken saatinde zorla bakkala gönderilirdi. Anneler gazete gelir gelmez unutulmasın, bir an önce kupon kesilsin diye gazeteye sarılırken, babalar annelerin elinden gazeteyi kapıp, kuponların olur olmaz yerde olmasından, kesildiğinde haber okunamaz hale geleceğinden dolayı müsaade etmezlerdi o günün akşamına kadar kuponun kesilmesine.

Bir de büyük kupon, süper kupon, mega kupon, süper mega kupon ve hatta multi mega kupon gibi adını ilk kez duyduğum kavramlar vardı ki biz bir ürün için tam 150 kupon biriktirmişken, gazete tirajını daha da artırmak uğruna kaçıranlar için 150 kupon değerinde multi mega kupon vererek, bir anda bizim o ana kadar gösterdiğimiz çabayı yok sayar ve hiçbir emek sarf etmemiş biri de günler, haftalar hatta aylar sonra bizimle aynı ürün için kupon biriktirmeye ve çekilişe katılmaya hak kazanırdı. Boşuna biriktirilen yüzlerce kupon için hayıflansa, onca söz sarf edilse de paşa paşa devam edilirdi kaldığın yerden biriktirmeye.

Bizim evimiz de kupon ürünlerinden bolca nasibini alanlardan. İlk olarak çekilişle 37 ekran televizyon sahibi olmak umuduyla biriktirmiştim kuponları. Yaşım tutmadığından babamın adını yazarak kuponları teslim ettik. Talihlilerin açıklandığı gün daha biz gazeteyi almadan, yine bir umutla çekiliş sonucunu bekleyen bir tanıdığımızın babamı arayarak; "Ağabey senin ismini gazetede gördüm, televizyon çekilişine katılmış mıydın?" demesiyle sevinç çığlıkları atmıştım evin içinde. Sonrasında 1 sene boyunca 55 ekran televizyon sahibi olmak için başladık kupon biriktirmeye. Bu sefer çekiliş olmadığından yine, yeniden bir televizyon sahibi olmuştuk. "Televizyon sahibi olunur da müzik seti sahibi olunmaz

mı?" diyerek bir de müzik seti için biriktirdik 100 adet kuponu. Müzik setimize kavuşma günü ise sadece bizim için değil herkes için tam bir hüsrandı. Reklamlarda kocaman gösterdikleri o müzik seti, elimize aldığımızda bir oyuncaktan farksızdı. Bu da yetmezmiş gibi bir de aynı gazetenin, yapılan şikâyetler üzerine "Önceki verdiğimiz müzik setini küçük buldunuz, beğenmediniz. İşte size büyük boy Vestel müzik seti" diyerek, daha fazla kuponla yeniden kampanya başlatması, gazetelerin artık kupon rekabeti konusunda çığırından çıktığının, bu işin artık hizmet amaçlı değil de kâr ve tiraj amaçlı yapıldığının göstergesi olmuştu.

Bir süre sonra gazetelerin çılgınlık konusunda işin ucunu kaçırmasıyla, kültürel ürünler dışında promosyon vermek yasaklanır hale gelmişti. Tam "Yaşasın! Artık ihtiyaçlarımızı gazeteden karşılar hale gelmekten kurtulduk, yeniden normal yaşantımıza döndük" derken yine olanlar oldu. Gazeteler hediye veremiyordu ama bu sefer de satılan ürünler, yanında promosyon olarak gazete vermeye başlamıştı. Böylelikle gazetelerin çanak çömlek yarışı, bir anda ürünlerin gazete verme yarışına dönüştü ve öyle ya da böyle bugünlere kadar devam etti kupon biriktirme serüveni.

Günümüze dek uzansa da, eski tadı kalmadı artık bir amaç uğruna gazetelerin belirli sayfalarında makasla işaretlenmiş bölümleri, işaretli yerlerinden kesmenin ve saklamanın. Gün geçtikçe kâbusa dönüşse de, o yıllarda biriktirilen kuponlar tatlı hatıralar olarak yer edindi hafızalarımızda. Yine, yeniden o yıllara dönüp aynı hüsranı yaşayacağımı bilsem dahi "O müzik seti için sayısız kupon biriktirir misin?" diye sorsalar, sabahın erken vaktinde kalkar ve bakkala koşardım... Bu sefer üfleyip püflemeden...

Ken-Taş-Diz Veya Yozlaşmanın Dayanılmaz Hafifliği

Esra E. Karaosmanoğlu

Siyah beyaz renklerden daha yeni kurtulmuş televizyonlarımıza, gösterişli dansları ve rengârenk şalvarlarıyla girdi. Sahne adıyla MC Hammer'ın "You Can't Touch This" şarkısı 1990 yılında, Ankara'da kömür kokusunun geceyle birlikte bir yılan misali sızdığı şehrin her bir köşesine pırıltılı bir nağme gibi inmişti. Betamax'tan VHS'ye terfi eden video cihazlarımızla klibi kaydediyor, burnumuz ekran camına yapışık defalarca seyrediyor, izlediğimiz hareketleri beceriksizce taklit etmeye çalışıyorduk. Henüz doğal gazla yeni tanışmış gri şehri, mavi, turuncu, sarı, yeşil şalvarları ile renklendirmişti MC Hammer. Tahran Caddesi'nden başlayıp Kızılay'daki okuluma kadar yürüdüğüm Atatürk Bulvarı'nda -Frenk icadı diğer sözcükler Türk Dil Kurumumuzu istila etmelerine rağmen, fazla batılı göründüğünden midir nedir ana caddelere artık "bulvar" denmiyor-, nakaratı mırıldanır, kimseye çaktırmadan adımlarımı video klibinde gördüklerime uydurmaya çalışırdım. Okula vardığımdaysa, her yenilik gibi, MC Hammer'ın dansları önce alay konusu olur, çok geçmeden hayranlık uyandırdığına oybirliğiyle kanaat getirilirdi.

Simsiyah taytlarının üzerinde spor büstiyerleri ile merdivenlerin üzerinde dans eden, Kate Moss'tan yirmi kat kilolu yuvarlak hatlı zenci kadınlara hayran kalmamak elde değildi. O yıllarda "zenci" sözcüğüne utanma duygusunun daha yüklenmediğini hatırlıyorum. "Zenci" derken çocuk kalplerimize herhangi bir aşağılama tohumu henüz ekilmemişti.

Sonradan öğrendik bu sözcüğü kullanırken utanmamız, kapalı kapılar ardında fısıltıyla söylememiz gerektiğini; her koşulda "siyahi" sözcüğünü tercih etmemizin şart olduğunu henüz kimse bize diretmemişti. Ayırımcılık, dünyanın birçok yerinde olduğu gibi, önce "dil" ile beyinlerimizi şekillendirmeye başlamıştı. 1980'lerden beri zaten bu ülkede dil, "onlar" ve "bizler" olarak bir Berlin Duvarı inşa etmişti hayatlarımıza. "Onlar" ve "Bizler"...

MC Hammer'ı neden kendimize yakın hissediyorduk, bunu çocuk aklımla defalarca sorguladığımı anımsıyorum. Cevabı şalvarlarda bulmuştum: O rengârenk şalvarlardı akrabalık duygusu uyandıran, MC'yi "bizden biri" yapan. Sonra henüz yasaklardan kurtulamamış bir toplum olarak, yasaklı bir cümleyi yine hayatımızın bir parçası olarak *şrak!* diye kabul etmiştik: elleye-*mezsin*! 80'lerde alışık olduğumuz bir dayatmanın capcanlı hatırası ile karşı karşıyaydık: yapa-*mazsın*, ede-*mezsin*, okuya-*mazsın*, toplana-*mazsın*, slogan ata-*mazsın*, dışarı çıka-*mazsın*, el ele tutuşa-*mazsın*... Dış dünyaya açılmaya başlayan darbelenmiş bu yeniyetme toplumda, biraz da yasaklayıcı sözcüklere atfettiğimiz sözde evrensellikti belki şarkıyı çabucak benimsememizin nedeni.

Pop-rap'in yaratıcısı olarak kabul edilen MC Hammer'nn *"You Can't Touch This"* şarkısının yerli versiyonu kısa sürede kulaklarımıza çalınmıştı. 90'lı yılların başında, Gökhan Semiz, Ufuk Yıldırım ve Ercan Saatçi'nin kurduğu, hicivleriyle tanınan Türk pop müzik grubu "Vitamin", *"Ken Taş Diz"* veya Türkçesi *"Bana dokındırabilirseniz"* olarak şarkının yerli versiyonunu bestelemişti. Yanık sesli gencin "Herkeş biraz davar" deyişi, sözcükleri daha yeni yeni serbest bırakılan bir toplumun gidişatına tercüman olmuştu: Türkiye, kaybolduğu hızla ilerliyordu.

Fakir bir ailede yetiştirilen ve daha sonra dünyaca ünlü bir pop-rap yıldızı olan, künyesine sinema oyunculuğunu, televizyon şovmenliğini, işadamlığını, tekstilciliği, hara sahipliği, müzik stüdyosu patronluğunu ve yapımcılığı altın harflerle yazdıran MC Hammer Amerikan rüyasının ete kemiğe bürünmüş haliyse, *"Ken Taş Diz"*deki yanık sesli gencin canlandırdığı "*inşaat ustasıyım, her an türkücü olabilirim*" karakteri, bunun ay yıldızlı sürümüydü. Köyden şehre inen bu genç, "*yabancılık çekmiyordu*", "*sanki doğma büyüme buralıydı*" ve "*en fazla üç sene*

sonra İstanbul'un kralıydı".

Gerçekten de öyle olmuştu.

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde, çocukluğu yoklukla yoğrulmuş inşaat ustası kara yağız genç İstanbul'a göçmüş, *üç sene sonra* şehrin "Kralı" olmakla yetinmemiş, adını bir de "İmparator" sıfatıyla taçlandırmıştı. Kısa sürede "İmparator" müzik dünyasını fethetmiş, sinema oyuncusu olarak toplumda kabul görmüş, turizmcilik, tatlıcılık, lahmacunculuk, talk show'culuk (tolkşov diye okunur), radyoculuk, yönetmenlik, gıdadan havacılığa kadar her türlü işkoluna girişmiş ve kendine altından bir dünya yaratmıştı. İnşaat şantiyelerinden projektörlü stüdyo sahnelerine transfer olan bu yanık sesli adam, değerlerimizi yozlaştırdığını her bir televizyon kanalında gözümüze gözümüze sokuyor, alkışlar eşliğinde toplum ve medya tarafından onaylanıyordu. Arabesk, türkülerimizin yerini gasp ederek müziğimizi istila ediyor, "küçük" yanık sesli yorumcular yetiştiriyor, televizyon programlarımıza, dizilerimize, ruhumuza ve toplumsal davranışlarımıza hunharca yerleşiyor ve kolay para kazanmanın sınır tanımaz yollarından ilerlemeyenin aklından şüphe ettiriyordu.

Bir müzik akımından çok hayat tarzı haline gelen arabesk, yurtdışındaki otel odalarında mangal yakarken tezahür ediyor, kadınların yüzlerine inen mor darbelerle renkleniyor, günbegün banka kasalarına tıkıştırılan altınlarla manşet oluyordu. "Türk Rüyası" gerçekleşirken, aydınlığımızın ve çağdaşlığımızın yitmesine, medeniyet kavramına bambaşka bir tanım getirilmesine, doğululara has bir kabulleniş ve kadercilikle izin veriyorduk. "Yasaklar" dönemi gitmiş, "Benim memurum işini bilir" dönemi başlamıştı... Herkes "işini" bir şekilde biliyor, toplumsal dilsizliğimizin teşvikiyle refah merdivenlerini çabucak çıkma yolunu buluyordu. Fazıl Say'ın da söylediği gibi, emeğin karşılıksız kaldığı bir toplum kültürünün anahtarı olmuştu arabesk. Bu ülkede unvan, emek ve saygı, söke söke satın alınabilinecekti bundan böyle.

KARDAK KEÇİLERİ

Esra Tanrıbilir

90'ların ikinci yarısına henüz girmişiz. Yarıyıl sınavlarını güç bela bitirmiş, soluğu İstanbul'da almışım. Kişisel olarak sıkıntılı günler geçiriyorum. Kalbim kırılmış, sanki hiç geçmeyecek sandığım sancılarla boğuşuyorum. Kulağımda walkman, döndürüp döndürüp sürekli aynı şarkıyı dinliyorum. Madonna "You will see" diyor, bütün benliğimle inanarak bed sesimle ona eşlik ediyorum. Annem kötü kötü bakıyor, ama ne dediğimi anlayamadığından mıdır yoksa delidir ne yapsa yeridir diye düşündüğünden midir pek de ses etmiyor.

Sevgili ülkemin halinin de benim ruh durumumdan aşağı kalır yanı yok. Her zamanki gibi kafalar karışık, suratlar asık. Seçimler yeni yapılmış ufukta koalisyon görünüyor ama bir türlü hükümet kurulamıyor. Ortalıkta yeniden seçim yapılsın lafları dönüp duruyor, sanki sonuç değişecekmiş gibi...

Üstelik tek derdimiz hükümetin kurulamaması da değil, uğursuz bir ocak ayı yaşıyoruz. Önce Fehriye Erdal ve arkadaşlarının Sabancı suikastı, ardından *Evrensel* gazetesi muhabiri Metin Göktepe'nin polis tarafından dövülerek öldürülmesi... Adeta her gün başka bir kötü haberle gözümüzü açıyoruz. Tam bunların şokunu atlatıyoruz derken ülke olarak kendimizi garip bir durumun içinde daha buluyoruz. Kardak Krizi...

Aralık sonlarında Figen Akad adlı bir Türk şilebi, Ege Denizi'nde bulunan, daha önce tek bir Allah'ın kulunun bile adını işitmediği Kardak Kayalıkları'nda karaya oturuyor. Türk ve Yunan ekipleri gemiyi kimin

kurtaracağı konusunda bir türlü anlaşamayınca Kardak Krizi patlak veriyor. Önce bu durum iki ülke arasında karşılıklı notalar verilerek diplomatik yollarla çözülmeye çalışılıyor. Bütün bu yaşananlardan uzunca bir süre biz sıradan vatandaşların haberi olmuyor, ta ki basın duruma el koyana kadar. Yunanistan'da güvenoyu almak için uğraşan yeni hükümet belli ki tribünlere oynuyor. Onlar bizi, biz de onları topraklarımıza göz dikmekle itham ediyoruz ki kullanılan ifadeler bile neredeyse birbirinin aynı. Yunan televizyonu ANT1 muhabirlerinin adaya çıkarak bayrak dikmesi televizyon ekranlarına ve gazete sayfalarına yansıyınca asıl kıyamet kopuyor ve böylece Yunanistan-Türkiye bayrak dikme müsabakaları başlıyor. Durumdan vazife çıkaran bazı gazetecilerimiz, törenle Yunan bayrağının yerine Türk bayrağını yerleştiriyorlar. Televizyonlarının karşısında bunları izleyen insanların da sanki maç izliyorlarmış gibi ellerinde bayraklar tezahürat yaptıklarını bugün gibi hatırlıyorum. İki ülke basının rayting uğruna yaptığı savaş çığırtkanlığı ortamı iyiden iyiye gerginleştiriyor ve iş bölgeye savaş gemilerinin gönderilmesine kadar varıyor. Yunan askerleri kayalıklara çıkıp, kahraman gazetecilerimizin diktiği bayrağı indirip yerine tekrar kendi bayraklarını yerleştiriyorlar. Ardından güzel başbakanımızın o ünlü sözleri geliyor: "O asker gidecek, o bayrak inecek." Muhtemelen dünyanın geri kalanı bu komediye kahkahalarla gülerken biz iki komşu devlet bir trajediye doğru emin adımlarla ilerliyoruz.

Nihayet 31 Ocak 1996 saat 01.40 sularında on iki kişiden meydana gelen SAT timi Yunanlıları atlatıp varlığından ancak o zaman haberdar olduğumuz ikiz adacığa çıkartma yapıyor ve buraya Türk bayrağını dikiyor. Böylece beraberliği sağlıyoruz. Ancak bu durum çok da uzun sürmüyor. "Big Brother"ın kavgacı iki küçük kardeşin kulaklarını biraz esnetmesi ve şükürler olsun ki her iki ülkede de hâlâ varlığını sürdüren mantıklı düşünebilen bazı insanların sayesinde sorun çözülüyor. Sabahın erken saatleri itibarıyla karşılıklı olarak askerler bayraklarını da yanlarına alıp geri çekiliyorlar ve böylece günlerdir huzurlu bir uyku uyuyamayan adanın gerçek sahipleri tavşanlar rahata kavuşuyorlar. İkinci günü gazetelerde atılan "Çıktın Açık Alınla" manşetleri ile Yunanlılara nasıl hadlerini bildirdiğimize milletçe seviniyoruz.

Daha birkaç gün öncesine kadar Türkiye'ye 3,8 deniz mili, en yakın Yunan adasına 5.5 deniz mili mesafede, 400 m² büyüklüğünde olan bu kayalıklardan, orada yaşayan yabani tavşanlardan ve martılardan başka kimsenin haberi yokken aniden tek konumuz haline geliyor. Ben bile bütün dertlerimi unutmuş, olayları anı anına takip ederken buluyorum kendimi. O kadar çok hayatımıza giriyor ki sonunda hepimiz Ege'de egemenlik hakları, adacıkların veya kayalıkların statüsü, gri adalar, karasuları sorunu ve kıta sahanlığı konusunda birer uzman olup çıkıyoruz. Gündemi işgal eden her olaydaki gibi kelime dağarcığımıza yenileri ekleniyor ve SAT timi, Zodyak botu, Skorsky helikopter ne demek, bir daha unutmamak üzere hep beraber öğreniyoruz.

Atılan bütün zafer nidalarına rağmen sonradan anlıyoruz ki ortada kazanan filan yok. Kayalıkların duruma hâlâ belirsizliğini koruyor. Hatta çok fazla kaybeden var. Kaza sonucu düşen Yunan helikopterinde ölen üç kişi, hiç uğruna ölenlerin uzun listesine ekleniyorlar. İki ülkenin basınının kendilerini düşürdüğü komik durum ise hepimizin malumu zaten... Belki de bu gerginlikten tek fayda sağlayan savaş turizmi oluyor; normalde kışın sinek avlayan Turgut Reis ve Gümüşlük aniden ziyaretçi akınına uğruyor. Bir yandan bölgeye koşan yerli ve yabancı basın, öte yandan meraklı vatandaşlar... Birkaç gün için bile olsa yöre esnafı Kardak kıyılarını görmek isteyenlere dürbün ve teleskop kiralayarak ek gelir elde ediyorlar, boş oda bulmaksa neredeyse imkânsız hale geliyor.

Bütün bu yukarıda anlattıklarım zaten hepimizin az çok hatırladığı detaylar ama benim aklıma Kardak deyince tek bir şey geliyor. Biz Ege'nin iki yakası tam anlamıyla keçileri kaçırmış gibi davranırken, kameraları gördükçe ne yapacaklarını şaşıran oradan oraya koşturup duran zavallı keçiler... Tıpkı kayalıkların durumu gibi keçilerin aidiyeti konusu da biraz karışık. Keçileri oraya kimlerin bıraktığından emin değilim ama yarısının Türk diğer yarısının da Yunan menşeli olması yüksek bir ihtimal. Bazılarının kırmızı boya ile işaretlendiklerini -herhalde karışmasınlar diye- ve tam on iki adet olduklarını çok iyi hatırlıyorum.

Tansiyon düşüp taraflar evlerine döndükten sonra gariban keçilerin akıbeti ne oldu, ne yediler ne içtiler hiç bilmiyorum. Bütün iyimserliğimle kendi kaderlerine terk edilmediklerini ummak istiyorum.

Aboneyi Mabone

Eylem Selin Mumcu

Anket defterim hâlâ durur. Pembe jelatin kaplı saf yüzünün hemen içine Donatello'ya olan bağlılığımı kazıyarak dile getirmişim. Suretlerini dahi hatırlamadığım onlarca çocuk ve ben bugün sorulsa cevap dahi veremeyeceğimiz tüm soruları büyük bir ciddiyet ile yanıtlamışız.

Adı: Eylem

Hayalleri: Richie Richie ile evlenmek, karate kuşağı almak, dansçı olmak.

Kiremit kıramıyor, temizliği bir robota yaptırmıyor ve çekinmeden dans edemiyor olabilirim ama çocukluk hayallerimden kolayca vazgeçtiğim sanılmasın.

Richie, Monamilerle yaptığım mektuplara cevap vermiyordu. Karate kuşağı hayalimi ise mahallemizin tekvando hocası Salim Abi "Abla ölür bu kızcağız burada" diyerek yok etti. Richie ile ilgili yapabileceğim pek bir şey yoktu. Ne de olsa gururlu bir kızdım. Zengin bebesine bu kadar yüz vermemin cezasını çekiyordum. Mektuplarla beraber giden Cinoları ve kırık kalbimi unutup yoluma devam etmeliydim. Salih Abi'nin peşini ise o kadar kolay bırakmadım elbette. Sitenin içinde araba ile tur atıp sabah ezanına Cengiz Kurtoğlu karıştırdıkları gecenin ertesinde zavallı, uykulu, mor gözlerimi babası Bakkal Hacı Musa'ya bir bir anlattım.

"Nenem ezanı duyamamış Hacı Amca. Allah Baba yakar mı Salih Abi'yi?"

Sorumun cevabını alabildim mi hatırlamıyorum? Tezgâhın tepesinde löp löp götürdüğüm altın çikolatalar biraz olsun intikam ateşimi

dindirmiş olacak ki çok da üstelemedim. Bu mesele de böyle kapandı gitti.

Dans kariyerimde ise hepsinden inatçıydım. Kışın ortasında kalın taytların üstüne kırmızı lambada eteğimi giymeme annemi ikna edebilecek kadar. Kreşin oyun parkında Susam Sokağı ile Alf arasında, eve gelen her misafirin karşılamasında, doğum günlerinde, bayram sabahlarında kırmızı eteğimi bir sağa bir sola fır ettirirdim. Seneler sonra fotoğraflara bakan bir arkadaşımın "Kızım senin başka eteğin yok muymuş?" demesi bundandır. Lambadanın esmer ritmi artık beni sıkıyordu, Hey Corc ise oğlanların saç çekme şarkısına dönüşmüştü ki o geldi. Teyzelerimin pek sevdiği Madonna'ya benziyordu. Arkasındaki adamlarla dans ediyor, şarkı söylüyor, o ne yaparsa herkes onu yapıyordu. Üstelik sarışındı. Annem kısacık boyu ile ne kadar da genç gösterip durduğunu söylüyordu. Yonca Evcimik... "Lambada" eteğim gözdeliğini çoktan yitirmişti. Artık teneffüs zili "Abone" dansı için çalıyordu. Sınıfın kızları erkekleri bahçeye kovalayıp "Aboneyi Mabone" söylüyorduk. Şarkıyı her duyduğumda koridoru büyük hızla geçip televizyonun sesini sonuna kadar açıyor dans ediyordum.

Aboneyi Mabone
Biletleri cebimde
Balı lokma tatlısı
Aman hadi hayırlısı

Önce alnımın terini siler gibi ellerimi oynatıyor, sağ elim alnımda Sadri Alışık selamında sol elim göbeğimde bir aşağı bir yukarı salınıyor, bunu hiç bıkmadan gün boyu yapıyordum. Halının ortasında ağlanarak aldırdığım "Yoncimik" şapkamla dans gurubumuzun lideri, biriciği olmuştum. "Efervesan vitamin"in ne olduğunu ise hiç mi hiç merak etmiyordum. Siyah taytım, beyaz tişörtüm ve çoraplarımla küçük bir Yonca'ydım. Büyüdüğümde de onun gibi olacak "okumuş çocuklara" şarkılar yazacaktım. Eğer o yatağı kırmasaydım.

Annemin işte olmasını fırsat bilip mahallenin bütün çocuklarını eve toplamıştık ablam ve arkadaşları atariye dalmış ellerinde silahlarla ördek

avlıyorlardı. Yasak olan her şey oradaydı: meybuz, kola, Cheetos... Ben ve dans ekibime ise odalar dar geliyordu. Klip çekmek için gerekli imkânları yaratmak zorundaydık. Kocaman yatağın tam karşısındaki aynalı dolap ve vantilatör ile yatak odasına sızdık. Beyaz üzerine pembeli kaseti takıp dans etmeye başladık.

Sana kaptırmam ben onu
İki yıl kaç bölüm oldu
Daha çok sürer bu dizi
Hiç kaçırmam saatini

Yatağın üzerinde bir sürü kız, zıplayarak pozlar veriyor bir ağızdan bağıra bağıra şarkıyı tekrar tekrar başa sarıp dinliyorduk.

Onu ilk gördüğüm zaman
Pat bayıldım aman aman
Annem bu iş olur dedi
Ruhumuz uydu tastamam

Saatin nasıl geçtiğini anlayamamıştık ki atarinin sesi kesildi. Koridordan kapıya doğru çekingen bir koşuşturma başladı. Kızları susturmaya çalışırken büyük bir gürültüyle ayağımızın altındaki yatak dayanamadı çöktü. Çığlığımızı sinirden irileşen vücudu ile odanın kapısında beliren annem kesti. Kızlar yağ gibi süzülüp çıktılar odadan. Yoncimik şapkam son kez başımdaydı.

Annem hâlâ Yonca Evcimik'i televizyonda her gördüğünde gelinlik yatağının hazin sonunu ve dans kariyerimin nasıl bittiğini anlatır durur. Bense ona ve terliğine teşekkür ederim.

TRAKYA'DA NE GÜZELDİ HEAVY METAL

Ferhat Uludere

"Come on, come on, lovin' for the Money/Come on, come on, listen to the money talk..."

Neredeyse her şey bu nakaratla başlamıştı. Brain Johnson'ın dişlerini hafif sıkarak çıkardığı bu ses önce bir çocuğun hayatını belirledi, ardından birkaç arkadaşının... Sonra bir kasabanın, en son da bir bölgenin...

Abartıyor muyum? Belki biraz, ama o minibüste siz de olsaydınız ve bu nakarat çalarken headbang yapsaydınız, orada her şeyin sizinle başladığını düşünürdünüz. O yüzden de kendimi ele vermek için sorduğum soruyu tekrarlıyorum. Abartıyor muyum? Hayır, abartmıyorum... Birazdan okuyacaklarınızın hepsi gerçek... İsimler, insanlar, mekanlar ve müzikler... Bunların hepsi doksanlı yılların başında yaşandı ve Trakya'da bir kültür bu nakaratla başladı...

"Come on, come on, lovin' for the Money/Come on, come on, listen to the money talk..."

80'li yılların sonlarıydı. Dünya heavy metali yeni yeni tanımaya çalışıyordu. Ona kızıyor, sövüyor; onu yasaklıyor ama gençlerin dinlemesini bir türlü engelleyemiyordu. "Anadolu Rock" gevezeliğini bir kenara bırakır ve bahsini bile açmazsak, Türkiye'ye İstanbul'dan sızdı heavy metal. Ardından İzmir'i etkiledi ve korsan kasetlerin kötü kayıtlarıyla birlikte Trakya topraklarına ulaştı. Besbelli, memlekete bağlı olsa da memleketten kopuk yaşayan bu halkın huzurunu kaçırmak istiyordu. Daha geldiği andan itibaren kendine dinleyici bulmakla kalmadı,

mekânını ve kültürünü yarattı. Trakya'nın ortasında her şeyi ön yargısız kabul etmeye alışmış olan Lüleburgaz, her zamanki gibi çabucak etkilendi bu kültürden...

Çorlu'da pek varlık gösteremeyen, "Kilim Cafe" ve çevresiyle sınırlı kalan heavy metal, Edirne'de Trakya Üniversitesi öğrencileri arasında boy gösterdi ilkin. Kendine ait birkaç mekân yarattı, ama hepsi mezuniyet törenleriyle birlikte kepenklerini kapattı. Heavy metal Trakya'da bir hayalet gibi dolaşırken Kırklarelililer de boş durmadı. Kuramasalar da "İstasyon"u heavy metal'e dönüştürdüler...

Civarda bunlar yaşanırken Lüleburgaz, hâlâ hatırlanan mekânlar yarattı. Hatta bununla kalmayıp bir müziğin altın çağına ev sahipliği yaptı. Yani o, Trakya'nın ortasındaki küçük bir kasabada bir alt kültür yaratmaya çalışıyordu. Bol müzikli, bol küfürlü, bol alkollü bir alt kültür...

O minibüste AC/DC dinleyerek kafa sallayan çocuklar 1992 ve 1993 yılları arasında Özcan Çeltikli'ye ait Portre Fotoğrafçılık'ta takılıyorlardı. Bazıları orada çalışıyor, bazıları sadece geceleri düğünlerde kamera çekimi yapıyor ve bazıları da sadece muhabbet için oraya geliyordu. Küçük, hem de küçücük bir kasetçalarda Slayer, Manowar, Metallica, Sepultura ve tabii ki AC/DC çalıyordu. Hepsi her şeyin böyle devam edeceğini düşünürken bir gün garip bir şey oldu. Özcan Çeltikli'nin bir vesileyle tanıştığı garip astsubay Enver Gürsoy dükkâna geldi. Öyle sıradan bir geliş değildi onunki, onun gelmesiyle birlikte dükkân kimlik değiştirdi. Kolyeler, kasetler, tişörtler, bileklikler ve daha birçok şey... Portre Fotoğrafçılık, artık küçük bir müzik mağazasıydı, hatta sadece heavy metal'in satıldığı bir mağaza... Ve elbette kasabanın metalcileri yavaş yavaş oraya gelmeye başlamışlardı.

Başta kimsenin ilgisini çekmeyen, kimsenin umursamadığı bu birliktelik T-Rock-ya Metal Shop'la bağımsızlığını ilan etti. Hemen ardından Trakya'nın ilk rock cafe'sinin temelleri atıldı. İçinde rock müzik yayını yapılan bir kafe açmak doksanlı yılların başında hiç mi hiç kolay değildi. Çünkü o zaman bu müzik bir grup sefil azınlığın dinlediği gürültüden başka bir şey değildi. Haliyle hiçbir zaman yeteri kadar müşterisi olmayacaktı.

Çok ortaklı bir mekândı T-Rock-ya Rock Cafe. 1993 yılında Azman Pasajı'nın bodrum katındaki yan yana üç dükkândan oluşuyordu. Siyaha boyalı camların üzerine Metallica baskısı dışarının ilgisini uyandırır, ama genelde kimse içeriye girmeye cesaret edemezdi. Mekân ortaklar arasında yaşanan anlaşmazlıkların ardından Özen Gürsoy'un işletmesinde kaldı. Yavaş yavaş yayılan ünü sayesinde Trakya'daki tüm metalcilerin buluşma yeri haline geldi.

Her üç metalciden birinin müzik grubu kurmaya çalıştığı yıllardı doksanlar. Herkes gitar öğrenmeye çalışır, kalabalıktan sıkılanlar da basgitar ya da bateri çalmaya merak salardı. Haliyle Trakya da grup kurma işine kısa zamanda girecekti. Hatta T-Rock-ya Rock Cafe, Lancelot ve Lost Patrol gibi müzik gruplarına mekân oldu. Uzun soluklu olamasalar da Lancelot, Kenan Doğulu konserine altgrup olarak çıkmayı, Lost Patrol da birçok rock festivalinde boy gösterdikten sonra "Lost World" adında bir demo hazırlamayı başardı. Zira demo hazırlamak o zamanlar büyük bir başarıydı. Çünkü heavy metal gruplarının çalışmalarını yayınlayan plak şirketleri o zaman yoktu. Gruplar demolarını posta yoluyla dağıtırdı.

Lost Patrol, "Blue Jean"in ciddiyetini yitirmediği yıllarda, hazırladıkları müzik listesinin üst sıralarında yer bulmuştu kendine. Şimdi bakmayın bu kadar sıradan söylendiğine bu hâlâ da övünülecek bir şey...

Bu iki grup Lüleburgaz'ındı, Legion, Destur, Nemesis, Vajinal Stench gibi gruplar da Kırklareli ve Çorlu'ya aitti. Ama hepsinin toplandığı yer elbette ki T-Rock-ya Rock Cafe'ydi.

Mekan, gruplar ve müzik derken Lüleburgaz'ın sokak aralarına saklanmış çocuklar yavaş yavaş kentin kimliğine karışmaya başlamıştı. Artık görünüyorlardı. Siyah giymekte ısrar eden, analarına özenip saç uzatan, bıyık bırakmayı marifet saymayan bu çocukları kasabalı izliyor ve onlara karışmıyordu. Ama doksanlarda sadece metalciler değil, Ülkü Ocakları'nda Ülkücüler de yetişiyordu. Onlara göre bu çocuklar vatan hainiydiler... Büyük Türk ülkesine ve Türk İslam birliğine zarar verecek musibetler elbette bunlardı. Yok edilmeliydiler... Önce faşistler bastı kafeyi... Bir iki kendini bilmeze pabuç bırakılmayacaktı elbette...

Faşistlerin ardından sivil polisler, polis muhbirleri peş peşe baskınlar düzenliyordu mekâna. Polisler uyuşturucu arıyor ama bulamıyorlardı. Polisler yine yanlış istihbarat almıştı. Tüm bu baskılar sonrasında, artık işe Terörle Mücadele bakmaya başladığında mekânın siyah duvarları beyaza boyandı ve kapı bir daha açılmamak üzere kilitlendi. 1994 yılıydı...

Mekân kapanmıştı ama Trakya'da müzik susmayacaktı. Önce "Rock Reaction" adlı fanzin yayımlandı. Trakya genelinde oldukça etkiliydi. Üç sayı yayımlanmasına karşın özellikle İstanbul ve yurtdışıyla Trakya'nın haberleşmesini hızlandırmıştı. Rock Reaction'dan sonra birçok fotokopi makinesinde fanzinler basılıyordu.

T-Rock-ya Rock Cafe'nin ardından başka sığınaklar bulundu. No Frost adlı grubun bir apartmanın kömürlüğünde kurduğu stüdyo, artık yeni bir mekândı. Kömür kokuları özellikle kışın katlanılmaz oluyordu ama orası herkesi her şeyden gizliyordu. Buradaki barınma da fazla uzun soluklu olamadı. Apartman sakinleri, kömürlüklerindeki sakin olmayan bu çocukları kovdular.

Konsere gelen gruplar, civardan gelen metalciler artık sokaklardaydı. Artık mekânlar da değişmişti. Kentin en işlek caddesi olan İstanbul Caddesi'nde buluşuyor ve cadde üzerindeki apartman girişlerinde oturuyorlardı. Yine apartman sakinleri devreye girdi ve çocuklar tası tarağı toplayıp Lüleburgaz Lisesi ve dengi okulların bahçelerine gittiler... Böylelikle ucuz alkolle birlikte herkese yakın, ama bir o kadar da herkesten uzak olmanın tadını çıkartıyorlardı. Bu sefer de alkol sevmeyen emniyet görevlilerinin tacizleri başladı. Suç işledikleri söylendi onlara, işlenen suç; "Umuma açık yerlerde alkollü içkiler tüketmek"ti. Bir dönem havanın kararmasıyla lise bahçesine gidenler, havanın aydınlanmasıyla birlikte karakoldan çıkar oldular.

Tüm bunlara rağmen Lüleburgaz'da Trakya'nın en güzel yeraltı günleri yaşandı. Mekânlar açıldı, insanlar geldi, gitti ve mekanlar kapandı. Onlar kapanırken, Trakya da kimliğini yavaş yavaş yitirmeye başlamıştı...

"Come on, come on, lovin' for the Money/Come on, come on, listen to the money talk..."

19 Nisan 1993 Pazartesi

Gonca Vuslateri

Sevgili günlük,

Bu sabah çok güzel uyandım. Birazdan servisim gelecek. Artık askeri araçla okula gidiyoruz. Çünkü geçen gün lojman çıkışında servisimizi taramışlar.

Sanırım İncirlik dışında her yerde savaş var ve ben dışarı çıkmayı hiç istemiyorum.

İki gün önce kendimi ve ailemi sevindiren harika bir olay yaşadım. Ama bunu anlatmak için bir gün önceye gitmeliyim.

İlkokul birinci sınıfın hemencecik bitmesini istediğim kocaman bir üzüntüyle uyanmıştım. Okuma günüydü yine.

Sınıftaki herkesten daha geç söküyorum okumayı. Kamuran öğretmen beni üzecek bir sürü şey söyledi. Ama onu sevindirmeyi başardım.

Okulumun adı: İsmet İnönü İlkokulu diye yazılıyormuş. Bütün yıl ben İsmetin Önü yazıyormuşum. Annem ve öğretmenim bana bunu öğretmek için çok bağırdılar. Ama doğru yazabildiğim için çok sevinçliyim.

Eve geldim. Akşam İncirlik'te danaburnu ameliyatı vardı. Bir sürü danaburnu yakaladım. Ablam, Amerikalı arkadaşlarıyla dut ağacında sohbet ediyordu.

Akşam ablam eve iki tane ipekböceğiyle döndü. Çok sevindim.

Bütün gece ortada sıçan, dansa davet oynadık. Ben Whitney Houston'ı çok seviyorum.

Dua ediyorum ki bir gün Paşa vurulsun ve ben "he is my bodyguard"

diye bağırayım. Ama Amerikanca bilmediğim için sanırım benimle hiç konuşmayacak.

Eğer okumayı sökersem, annem her gece, lojmanda okumayı söken arkadaşlarım hakkında konuşmayacak. Ayrıca ben de Paşa'ya Amerikanca masallar okuyabileceğim.

Askerlere emir de vereceğim. Burada herkes birbirine emir veriyor. Hemen cadılar bayramı gelsin istiyorum.

Selin, Buket ve ben çay bahçesinin yanındaki direğin altında oturuyorduk. Tam onlara geçen gün bir kurbağanın üzerine bıraktığım taştan bahsedecektim ki pazartesi günkü okuma ödevi hakkında konuşmaya başladılar.

Sanırım beni sevmiyorlar, dedim. Ama içimden.

Bir sonra ki gün cumartesi günü oldu.

Uyandığımda annem makyaj yapıyordu. Televizyonu açtım. Annem içerden seslendi "Televizyonda gördüğün bütün yazıları oku bana Gonca."

Bu durum beni çok üzüyor. Hiçbir şey izleyemiyorum, her zaman da yazmıyor zaten.

Bazen konuşmaları yazıymış gibi okuyorum. İstersek yazabiliriz de çünkü.

Bir anda televizyonun altında kırmızı bir şerit çıktı. Üstünde harfler var.

R'yi nerde görsem tanırım. Çünkü R için annemle çok kavga ettik. Ben r'yi konuşurken bile kullanmıyorum. Annem dedi ki kullanıyormuşum.

Annem beni sevmiyor.

T..
RR..RR..
ÇOK R VAR...
OKUYAMIYORUM BEN İŞTE.!
OKULA DA GİTMEYECEĞİM.
İçeri gidiyorum.
Oyuncaklarımla oynamak için.

Hepsini teker teker diziyorum.

Öğretmen olup okuma dersi yapacağım ve okuyamayanların hepsini döveceğim.

Parçalıyorum oyuncakları.

Amerikanca parçalıyorum onları.

İçeri gidiyorum. Hâlâ Casper var.

Yazı orada, kırmızı şerit daha koyulaştı.

T..

tur..

ZAL..LA TURG..

TURGUT ÖZAL ÖLDÜ!..

YAŞASIN TELEVİZYONDAKİ YAZILARI OKUYABİLİYORUM.

Annemin yanına koşuyorum. "Anne televizyondaki yazıyı okudum TURGUT ÖZAL ÖLDÜ."

Annemin yüzü üzülüyor.

Ben üzülüyorum.

Annem beni sevmiyor diye düşünüyorum.

Kendime ceza veriyorum.

Televizyonda okuduğum ilk cümlemi kimseye söylemeyeceğim.

Hafta sonu benim için biraz garipti. Akşam olduğunda ödevlerimi yaptım. Burak Kut dinledim. Dans ettim.

Sevgili günlük,

Türkiye'nin sekizinci Cumhurbaşkanı Turgut Özal iki gün önce dünyaya gözlerini yumdu.

Bunu ilk öğrenen ben oldum ama kimseye söylemeyeceğim.

Ben de bunu bir tek sana yazdım.

Sınırlarda Yüzmek; Yani Asker Çocuğu Olmak

Gökçe İspi Turan

Kızın biri çıkmış. Sesi Sezen'e benziyor diyorlar. E zaten onun vokalistiymiş. Ama güzel şarkı. "Ayrılmam, sarılırım hayallere... Ayrılmam sevişirim özleminle." Aşkın'mış adı. Güzel isim. Körfez'de savaş çıkacak mı? Sanmam. Bence çıkacak. Dün gece rüyamda Saddam'ı gördüm. Kaç çocuk rüyasında Saddam'ı görüyordur baba? Türkiye' de yaşayan kaç çocuk yani? Bir Saddam'ı görüyorum zaten, bir Öcalan'ı. Geçen gece de rüyamda, kardeşimi Öcalan'dan kaçırıp sakladım elbise dolabının içine! Evimizin bir odasını niye böyle sığınak gibi yaptık? Savaş çıkacak diye mi? Uzanıyormuş füzelerin menzili Malatya'ya kadar. Bursa'ya gidelim anne, akrabaların yanına? Olmaz, babanı yalnız mı bırakacağız! Olmaz tabii ya, babamı hayatta bırakmam. Kardeşim de bırakmaz... Aç, aç televizyonu aç, bak savaş çıktı! Hulk vardı bu saatte. CNN fonundaki bu hüzünlü müziği hayatımın sonuna kadar unutmayacağım. Savaş bitti. Evli ve Çocuklu yeniden başladı.

Kafam karışık...

Bu zıp zıp zıplayarak şarkılar söyleyen kız Aşkın'a rakip olur mu? Kulvarları farklı ama. "Abone" miymiş neymiş şarkının adı. Başkaları da geliyor gümbür gümbür. Sertab Erener çıktı. Kocası da şarkıcı. Dur beyaz şapkalı şarkıcı kadın gelecek daha...

Özal ölmüş diyorlar. Doğru.

Tarkan diye bir çocuk çıkmış. Tayfun'un taklidi gibi biraz ama... Yok, o sana öyle geliyor. Bu çocuğun önü daha açık. Ama şarkısı kötü

yahu... Sırf ilgi çekmek için, ayıptır! Sen de diğerlerini dinle, onlar güzel... Yarın arkadaşlarla şehre inebilir miyiz baba? Olmaz. Gazinoda oturun işte kızım ya da pastanede, ne gerek var! Alışverişe gidiyoruz ordupazarına, bir şey ister misin? Ama baba Bodyguard diye bir film gelmiş. Olmaz Gökçe. Peki. Kayısı ağaçları çok güzel zaten. Dallarına çıktın mı tüm dünya görünüyor oradan. Dışarı çıkmama gerek yok ki. Sonsuzlukta yüzüyoruz burada... İlk defa bir kadın başbakan oldu. Hadi hayırlısı. Özel radyolar var. Yasak ama onlar. Tuhaf... Evet...

Hadi, İzmir'e yerleşiyoruz. Malatya'ya ne oldu. Bitti. Hop, İzmir. Özcan Deniz diye bir adam "hadi hadi meleğim" diye bir şarkı söylüyor. Her yerde o var. Oduncu gömlek almak istiyorum kendime. Bakarız... Günaydın, Ankara'ya taşınıyoruz. İzmir'e alışamadım ki ben. Olsun, bu da geçer. Hop Ankara. Ya şu klibinde koşan adamı gördün mü? Bir gecede şöhret oldu diyorlar. Evet ya, çok acayip. Ama adı daha acayip: Mirkelam. Soyadıymış zaten. İstanbul'a gidiyoruz. Nasıl yani? Öyle yani. Anne biz nereliyiz? Bursa'ya gidince de kayboluyorum. Malatya'yı da unuttum şimdiden. Bu nasıl iş? Öyle. Sormayın sakın bana "Memleket nere?" Ne güzel bir sürü arkadaşın oldu daha şimdiden, ilerde Facebook listen kabarık olur. Hadi canım, isimlerini hatırlasam kesin 1000'i bulurdum ben, kendimden çok eminim...

Niye bu kadar azız öyleyse? Kısmet.

Peki ya zamanlamalar böyle miydi anne? Önemli değil kızım, sen 90'larda yaşayan bir lojman çocuğusun. Bir kaset çıkar, lojmana neredeyse eskiyecekken gelir. Zaman mevfumu farklı akar lojmanlarda Tanpınar romanı misali...

Daha elastik...

E hafif şizofrenik değil miydi bu?

Olsun, biz affettik!

Öcalan yakalandı. Romantik başladık doksanlara, 99 depremiyle gümbür gümbür bitirdik.

Ağır aksak değildik hiçbir zaman. Hep devindik. Kayısı ağacından görünen ufku sonsuz bildik. O dönem çeşmeden su içilirdi, fıskıyelere tiksinmeden dudaklarımızı değdirdik, kana kana içtik. Ayakkabılarımızın sayısını gurur meselesi haline getirmedik. Sonsuzlukta koşar gibi koştuk

sınırların arasında, hepimiz kahramanların çocuklarıydık. Ama bu gezmelerin bedelini "memleketsizlikle" ödedik...

Oyuncak Zaferler

Gökhan Çınar

Pek şanslı bir çocuk sayılmazdım. Gereğinden fazla farkındalık ve insanın şansa inancı aynı kaderde barınamazdı sonradan öğrendim. Farkındalığım şansı inkâr ederdi çocukluğumda. Takvimin doksanlarıyla benim çocukluk noksanlarımı aynı döneme denk getirmişti tarih. Bakmayın gelecekten yazılmış afili cümlelerime. Yalnız, yalın, gösterişsiz ama içerden bakıldığında karmakarışıktı benim doksanlardaki çocukluğum.

Sandalyede oturup şarkı söylerken "Umrumda Değil" diyen kadın ilginçti. Bakışları, tavırları, sesi meydan okur cinstendi. Şimdiye kadarkilere benzemiyordu. Farklı bir gücü vardı ve belli ki meydan okuyacaktı. Sonra İstiklal'de yürüdü takipçileriyle. "Hangi Aşk Adil ki?" diye sorarken tanımadığım bir hisse eşlik etmemi sağladı. Aşkın sürekli kendinden yana olan taraflı adaleti fena dert oldu içime sonraki yıllarda. "Zaferlere ödül yalnızlıktır" dedi sonra. Anlamamıştım ama fena bir sözdü bu belli ki. Fena halde anladım büyüyünce! En fenası ise şu cümlelerdi;

"Daha,
Vazgeçer miyim sanıyorsun
Geçtiğim harabeler hâlâ ayaktalar
Daha,
Çok olmalı

Yok olmalı
Yeter mi bu acı, ah bu acı"

Okuldan eve gelip yalnız başıma geçirmem gereken saatlerim vardı. Benim her anı kıymetli zamanlarımdı onlar. Sokakta kalabalık oyunlar oynanırdı ve benim pek oyun arkadaşım yoktu. Kendime özel, müzikli tek kişilik gösteriler yapmayı severdim. Siz bilmezsiniz ama stardım ben doksanlarda. Bildiğiniz büyük star! Ama siz bilmezdiniz. Evde salona geçer mikrofonumu alır, milyonların doldurduğu konser salonlarında sahne alırdım. Evet! Milyonlar doldurabilirdi benim çocukluğumda bizim evin 40 metrekare salonunu. Işık şovları, dançı kızlar, çığlık çığlığa milyonlar, salon kapısında bekleyen hayranlar eşliğinde çıkardım sahneye. O zamanın şarkılarından araklanmış, ama kendime has, şarkılarım vardı. Bana rakip gösterilen "o çocuk"la ilgili demeçler verirdim koridorda bekleyen kameralara. "Kendine gel kendine, dön de bir bak haline" demesini üstüme alınmıştım. Benim nitelikli şarkılarıma "Şıkıdım"lı sözlerle rakip olmamalıydı. Bir iki albümde söner sandım, nispet yapan öpücükleriyle geri döndü. Bu Sezen'den ben de şarkı almalıydım. Anlamıyordum ben varken ona "megastar" demelerini. O da zaten "Beni Anlama" demişti. Büyüyünce bulduğum oyun arkadaşıma ben de söyledim o sözleri:

"Beni sev! Sev de anlama
Dokun hisset ne olur sorgulama
Sakın beni yargılama
Yapma değiştirmeye çalışma
Ah vazgeçme
Arzula sev okşa beni üzme, ne olur üzme"

Tasolar, bilyeler, ateriler falan vardı da pek gözüm yoktu onlarda. Varsa yoksa kasetlerim! Bizimkiler isyandaydı. Rafta yeni bir albüm varsa ve ben onu henüz almadıysam oyunu kaybetmiş hissediyordum. Bavullarca kasetim vardı. Uzun yolculuklara o kasetler olmadan çıkmam mümkün değildi. Bir tanesini unutmam; yolculuğu bırakıp geri

dönmeme sebep olabilirdi. Yeni açılan bir tatil köyünün DJ'i yoktu henüz. Kimseye sormadan geçtim setin başına. Albümler arasından benim "deli kadın"ı buldum. Deli tanımıma o uyuyordu. Şahane bir delilikti onunkisi. "Düşmedim Daha" dediğinde toparlanıyordum. "Sevemedim onları ben bir türlü, naylon öfke kuru gürültü" benim kaçıp saklandığım kalabalığımı da anlatıyordu. Adı da Umay, soyadı da... Çalacağım şarkının klibinde kâğıttan kayıklar yüzdürüyordu küvette. Bir at arabasının arkasında yol alırken özgürlüğünü kutluyordu. En önemlisi bırakıp gidebiliyordu! İlk çaldığım şarkı "Hareket Vakti" oldu.

"Çağıran bir şeyler var hep beni uzak şehirlerden
Bana ait bir şeyler var o sert gülüşlerde.
Sen yine olduğun gibi kal benim için sakın değişme
Giderim bugün ha yarın hareket vakti gelince"

Salonun kapısı kapanır saatlerce açılmazdı. Kendi kendime radyo programları yapardım. Yayında şarkılar konusunda ahkâm kesen programcı, telefonun diğer ucundaki heyecanlı ses, haftanın sanatçı konuğu hep bendim. Haftanın Top 20'sini hazırlar, heyecanla geri sayar, görkemli ödül törenleri düzenlerdim. Star olamazsam radyocu olacaktım. Bizimkiler endişeliydi. Beni bir psikoloğa götürmek konusunda ısrarcılardı. Seneler sonra hem radyocu oldum hem psikolog. İyi ki o vardı! "Gülümse" benim de hayatımı değiştirip şehre film getirmişti. "Deli Kızın Türküsü"yle defalarca "Yitirmeli ne varsa, başlamalı yeniden!" diyebildim. "Işık Doğudan Yükselir" beni bilmediğim hayatların müziğiyle tanıştırıp sakinleştirdi "Yakala saçından tut hayatı, çevir yüzüne, öp" dedi "Düş Bahçeleri". Tam düşerken toparladım ve yakalayıp öptüm. Farkındalığın sancısıyla hayatın aslında "Düğün ve Cenaze"den ibaret olduğunu ve hep yan yana durduklarını öğrendim. Daha çok tanımalı, daha fazla anlamalı ve sorgulamalıydım onu. Hikâyelerini uzun uzun anlatsa da şarkısı "Adı Bende Saklı" diyordu. Ben hep büyüdüğümü zannediyorum Sezen! Yaş aldıkça yol aldım sanıyorum. Ne kadar az yol aldığımı, yolun başında olduğumu söyledin. Saçmaladığımda dürttün sen. İktidar savaşlarının oyuncak zaferlerini soktun aklıma. Başka yol yok

biliyorum. Artık kaybolduğum o yerde bir küçük iz bırakmak için didinmiyorum. Sadece ve inadına yaşıyorum artık. Farkındalığı katlanır hale getirdin. Sağ ol!

"Ne kadar az yol almışım
Ne kadar az
Yolun başındaymışım meğer
Elimde yalandan, kocaman, rengârenk
Geçici oyuncak zaferler"

Ulan Hayat, Bari Ölene Kadar İdare Et Beni!

Göksel Bekmezci

İlk dersi kaçırdım. Artık acelem yok. Canan'ın doğum günü yaklaşıyor. O anahtarlık almıştı, "Sen nefes almazsan Ben de osurmam" yazan... Verdiği kafede kaybetmiştim de günler sonra itiraf edebilmiştim. Benimki daha kalıcı bir hediye olmalı diye düşünürken Onun en sevdiği kazağı giyiniyorum formamın üstüne. Aynaya son bir bakış! Evet, evet saçlarım bu sabah da jöleyi kaliteli gösteriyorlar! "Çel şu kılın aklını Allahım" diyorum içimden; *"Alıp da kaldırsın beni dağlara"* diye toparlıyor Sibel Alaş, sanki derinden...

* * *

Okul kapısındayım. Mazlum nöbetçi. "Sevgi" diye bir sevgilisi var. Kıza müzmin âşık. Her konuyu "Sevgi"ye bağlama gibi özel bir yeteneği var. Kazağımı çok beğeniyor. Ben anlıyorum Sevgi bu rengi seviyor. "Bir gün ver de beş gün giyim" diyor hemen. Beni gören Müdür Yardımcısı "Çık'şarı" diye söyleniyor. Yanıma kadar gelip, okulun dışına eliyle itekliyor. "Çık'şarı! dedim. Velin gelsin!" Demir kapı gürültüyle kapanıyor yüzüme.

Sınıfa bakıyorum. Canan. *Ulu sanrım!*

Eve geliyorum. Mahsun'un içten gelen sesi karşılıyor beni; *"Dağlar oy oy oy / Yollar oy oy oy"* Babam kahvaltıda. Hanımıyla biraz gergin

mi ne? *Âdem de aynı şeyden yakındı hep. Havva muhalefeti...* "Nedenini bilmiyorum ama Müdür Yardımcısı seni çağırıyor baba!" diyorum. Yüzünün şekli değişiyor. "Dün bir, bugün iki, hoş geldin eşeğin s.ki" diyerek aramızdaki bilinmezliğe açıklık getiriyor.

Arabadayız. Kontağı çevirdiğinde açılan radyoya kulak verirken soruyor, "Kimdi bu, Kubat mıydı, Şubat mı?", "Kubat" diyorum, Radio One'a alırken kanalı. *"Orda her kiminleysen / Belki sevgilinleysen / Söyle kumralım için sızlamaz mı?"* "Orda her kimleyse, dişi niye sızlasın ki?" diye muhabbetin dümenini kırarken dar bir yola giriyoruz, öndeki araç oldukça yavaş, "Merasimle gidiyor şerefsiz" diye söyleniyor babam...

Okuldayız. Öğretmen konuya direkt giriyor ve kazağımı gösteriyor. "Öğrenciye benziyor mu, siz söyleyin Oktay Bey?" "Haklısınız Hasan Bey" diyor babam. Aralarındaki sohbet derinleşiyor. Ben yeni ders saatini beklerken babam, okulun kalorifer işini alıyor. Çıkarken de "Aslında hocayı, itin g.tüne sokup çıkaracaktım ama konuya kazaktan girince bir şey diyemedim" diyor.

Din dersi. Özgür'le konuştuğumu gören hoca; kaba, gürültülü ve ağzında sanki bir yük kamyonu taşıyormuşçasına sesiyle "Hayvan eti yemiş, kazaklı evladım, söyle bakim" diyerek kaldırıyor beni. İlk derste işlenen konuyla ilgili bir soru soruyor. "Bilmiyorum" diyorum. "Senin fiziki yapın tamam, gelişmiş, mükemmel ama beynin yoookkk! Beynin yookkk! Beynin yok!" diye oturtuyor yerime. Bir süre sesimi çıkarmıyorum. Bütün bir ders canım sıkılmış gibi yapacak olmaya üşeniyorum. Canan dönüyor arkasını, teselli eden gözlerle bakıyor bana. Ben de ona... *Ah ulan Canan! Bari bir gün kadroya girsem şu kalbinde, n'olur ha? Bir yalnızlıkta ilk akla gelecekler listende...* "İyiyim" diyorum, "Bir şeyim yok..."

"Gönül yâreler içinde / Yürüyor hüzünler şehrine..." Önüne dönerken, elime dokunuyor, tebessümle... Saatim var, vaktim yok. Aklımdaki parçayı alelacele armağan ediyorum kendime. *"Seni o yolda ilk gördüğümde / Aman aman / Sanki içimden yapraklar koptu / Elin elime ilk*

değdiğinde / Aman aman / Ürpertimle her yan titriyordu"

Teneffüs! Özgür hızla yol istiyor. "Hadi hadi.. Zilin yarısı bitti..."

* * *

Doğum günü sürprizi! Naci'yle parti vermeyi düşünüyoruz ve bunu konuşmak için akşam Canan'a gitmeye karar veriyoruz. Canan geleceğimizi duyunca telefonda bir an tereddüt ediyor. "Ama akşam 4, 5... 6... 7, 8 gibi misafir gelecek" diyor. Naci'yle birbirimize bakıyoruz! Yıldızım hiç yükselmeden kayıyor astroloji haberlerinde. Kalbimse kendine çalan bir Dj! *"Seviyorum seni / ekmeği tuza banıp / balık yer gibi"*

* * *

Hafta sonu. Gazi Paşa Bulvarı'nda, Canan'la karşılaşıyorum. "4'te Naci'yle buluşacaklarını" söylüyor. Daha bir saat var. Mc Donald's'a oturup, birlikte bekliyoruz Naci'yi. *"Bir gün bir çılgınlık edip / Seni sevdiğimi söylesem / Alay edip güler misin / Yoksa sen de sever misin"*

"Gülay diye bir şarkıcı var, dinledin mi hiç?" "Hayır" diyor. "Albümüne ismini verdiği şarkı var bi tane, mutlaka dinle! Benden sana gelsin o şarkı..." "Tabii ki dinlerim..." diyor gülümseyerek...

Saat 3.55. "Ben gidiyorum" diyor, Canan. *"Gidersen doğmaz güneşim / Sarar gözlerimi acı bir telaş"* "Gidiyor musun?" "Tam 55 dakikadır bekliyorum!" "5 dakika sonra Naci gelecek ama..." *"Gitme desem canım kalır mısın benimle / Gitme desem canım..."* "Daha fazla bekleyemem Göksel" diyor. Ve tam 4'te Naci geliyor. "Canan gitti" diyorum.

"S.ktirsin gitsin" diyor, tek nefeste!

* * *

Doğum günü. Yakışıklı olmam lazım. Emin ağbinin kapısını çalıyorum bu özel günde.

Beyefendiliğin vesikalık fotoğrafıdır Emin ağbi. Abbate giyiniyor.

Ablamın sevgilisi.

Hangi gömleğini istesem veriyor. Ama ben onun huylarını alıyorum daha çok...

Aldıkça, ruhum, bedenimin ağbisi oluyor...

* *

Büyük bir yaş pasta! Hastasıyım! Tanrım nerden geliyor aklına böyle şeyler... Mumları üşütmeden üflüyor Canan, pastayı incitmeden kesiyor... Birlikte dağıtıyoruz arkadaşlara... Gülümseyerek bakıyor bana... *Ah ulan Canan, şimdi yeniden doğsam, 10 dakikada hazırlanırım sana...* Pastayı çaktırmadan kaldırıyor... "Ben yemedim ama..." diyorum.

"Akşam annemlerle de kutlayacağım; yeseydin..." diyor... *"Anla beni / laz aşkım!"*

* * *

"Başka hiçbir şarkıda bir sevgiliye bu kadar psikolojik baskı, bu kadar temizlikçi muamelesi yapan sözler duymadım!" diyorum. "Hangi şarkıda?" *"Her telefona sen çık / Her kapıya sen koş / Beni hatırla"* Gülümsüyor... *Ulan..! Hani diyorum, açlık grevine başlasan, elimde bir kepek ekmekle yanına oturup, sana destek olabilmenin saflığı...* "Hadi dans edelim" diyor...

"Sen gençliğimin büyük parçası / Sen gençliğimin anlamı / Biz neler neler yaşadık beraber / Kalın bir roman kitap gibi" "Çok seviyorum bu şarkıyı" diyor, başını omzuma dayarken...

"Kalın bir roman kitap gibi, ne demek?" diyorum, biraz daha sarılırken. Gülüyor...

"Cesaretin var mı aşka / Çarpıyor kalbim bir başka / Sen de böyle sevsen keşke..." "Bak! Dinlemeni istediğim şarkı. Benden sana gelsin demiştim hani..." Hatırlıyor... Aynı gün dinlediğini söylüyor. "Ben senin müzik zevkini her zaman beğeniyorum,

bu da çok güzel bir şarkı Göksel..." diyor.

* * *

Şok tanrılı bir dinde kalbim!
Bir ölüye, canlı örnek verebilmenin acizliği.
Biliyorum, kalbim, içimde bir aksesuvar yalnızca!
Biliyorum, Nobel olmasa da bir Noel hediyesi gibi gelecek bu yalnızlık bana.

Hiç hesapta olmayan bir hüzünle büyümeye başlarken şimdi birden-bire hayatıma, *"Sevdadandır dedi annem aldırma / aldırma gel yanıma"...*

Arap Gibi Söyleyip Amerikali Gibi Oynayan Türk: Tarkan

Gülşah Elikbank

1990'lı yıllar ülkemizin ilk özel kanalına kavuştuğu zamanlardı. Yaşamımıza aniden giriveren 'özel' kanal kendi starlarını yaratma ihtiyacındaydı. Her ne kadar birçok isim sabun köpüğü misali bir anda şişip yok olduysa da bazı isimler yıllara meydan okuyarak varlıklarını sürdürmeyi, her dönemde adından söz ettirmeyi başardı. İşte O da 1993'te, ben daha on üç yaşında bir genç kızken çıktı karşıma! Televizyon ekranından her an fırlayıverecek kadar kıvrak danslarıyla, o güne kadar diğer erkek sanatçılarda görmeye alışkın olmadığım kışkırtıcı bakışlarla... Hele dudaklarından dökülen sözlere ne demeliydi! Annemlerin taş plaklarını dinleyerek büyümüş biri olarak neredeyse beni koltuğumdan düşüren o tuhaf sözleri nasıl unutabilirim? "Giyinmiş rengârenk, perperişan hali, üstelik çorabı da kaçmış, kıl oldum abi" diye odaya doluyordu buğulu sesten yankılanan aykırı kelimeler. Kendimi bir an koşarak odanın kapısını kapatırken bulmuştum. Böyle bir şarkıyı dinlediğimi, hele ki dinlerken garip bir şekilde içimi kıpır kıpır ettirdiğini annemin görmesini istememiştim, nedense.

Ben büyüyordum ve Tarkan beni kara kutunun içine çağırıyordu. Büyülenmiş gibi onu dinliyor, göz renginin mavi mi yeşil mi olduğunu anlamaya çalışıyor, bir yandan da kendime kızıyordum. Daha önce hiç kimsenin şarkısına çığlık çığlığa eşlik etmemiştim çünkü. Tarkan beni farklı olmaya, sürüden ayrılmaya davet ediyordu. Kendi gibi kalıpların dışına taşmayı vaat ediyordu sanki. Peşine takılmamak, ekrana bur-

numu yapıştırarak onu izlememek mümkün değildi. Üstelik ertesi gün okula gittiğimde yalnız olmadığımı görmüştüm. Sınıftaki kızlardan bazıları ona deli olmuştu. Bazıları da nefret etmişti. Arası yoktu. Sanırım yıllar boyunca da bu durum böyle oldu. Tarkan'a ya hayran oldu insanlar ya da ölesiye nefret etti, yok saydı. İşin ilginç yanı ne kadar kız hayranı varsa bir o kadar erkek hayranı vardı onun. Sanki erkekler onlara dayatılan sert erkek imajının kabuğunu onunla kırıyorlardı. Erkekler için saçları uzatmak, renkli giyinmek, çılgınca dans etmek ve küpe takmak onunla meşrulaşmıştı. Tarkan belki farkında olarak belki de tamamen tesadüfen bir devri kapatmıştı. O popüler kültürün doğurduğu ilk çocuktu!

İkinci albümüyle yolunun Sezen Aksu'yla çakışması onu zirveye yerleştirerek, ülkenin mega starı yaptı. Albümü iki buçuk milyon sattı. Konserleri yurtdışına taştı. İnsanlar onun sarsılmaz imajının sihriyle ardı sıra sürüklendi. Listeleri zorlayan "Şımarık" Fransa'da 3, Belçika'da 1 numaraya kadar yükseldi. Tatilde size durduk yerde öpücük atan Rus kızları işte o zamanlar türedi. Neyse ki biz de onlardan farklı değildik, aynı frekansta, aynı adamın yörüngesinde, *Şımarık* şarkısının büyüsündeydik. Bir umut Tarkan bizi yakalarsa öpecekti. Ama daha ziyade medya onu yakalıyordu o sıralar. Eşcinsel olduğu söylentileri de o vakitler ortaya atılmıştı. Ama bu dedikodu kız hayranlarını azaltamadığı gibi arttırdı. Kızlar onu her haliyle kabul ediyordu. Tarkan, yolda yürürken 'Kız hepsi senin mi?' diye bize seslendiklerinde yüzümüzde şapşal bir gülümsemeyle bakakalmamıza sebep olan adamdı.

İnsanı daha da şaşırtanı, bu yerinde duramayan star, "Vazgeçemem", "Gitme" gibi insanın yüreğini titreten şarkıların da sahibiydi. O yılların gençlerine, doksanlı yıllara damgasını vuran isim kim diye sorulsa, yüz kişiden doksan dokuzu şüphesi onun adını telaffuz eder. Kalan yüzde birlik kısım da sanırım Bilge Öztürk'ü yani Tarkan'ın yedi yıllık uzatmalı sevgilisini söyler. Zira halen daha onun kadar sıradan bir kadının nasıl olup da Tarkan'ı kendine âşık ettiği bir muammadır. Oysa biz diğer dünya starları gibi onun da bir Brithney Spears hak ettiği kanısındaydık. Hadi olmadı Spice Girls kızlarından birini! Yurt dışında bizi başarıyla temsil eden isimlerin başında gelir. 1999 yılında Tarkan ilk

büyük ödülünü World Music Awards'tan "Yılın En Çok Satan Ortadoğulu Şarkıcısı" olarak aldı. Belki de o yüzden ona, "Arap gibi söyleyip, Amerikalı gibi oynuyor," diyorlar kim bilir! Meksika'da Platin; Fransa, Hollanda, Almanya, Belçika, Lüksemburg, İsveç ve Kolombiya'da da Altın Plak ödülleri kazandı. Bu anlamda Tarkan'ın mega star olduğuna itirazı olan yoktur tahminen. Peki ondan başka starımız var mıdır? Ondaki sahne ışığı, stili kimde vardır ya da? Kimsede! Belki de bu sebeple aradan geçen onca zamana, yeterince başarılı olamayan albümlere rağmen o hâlâ mega stardır. Bir de onun alçak gönüllü duruşu var elbette, kameraları görünce muzip bakışlar atmadan duramayan ama bir yandan da utanıp sıkılan bir çocuktur adeta. Hakkında yazılıp çizilen haberlerden sonra dudak büzüp medyaya küsmesi de çocukluğundadır belki. Ondaki samimiyeti, içtenliği dönemin diğer sanatçılarında bulamamışızdır üstelik. Kırdığı potları hep hoş görmüşüzdür bu yüzden. Ailemizin haşarı ama başarılı, ele avuca sığmaz bireyiydi Tarkan. Öylece kabullenmiştik onu. Onca varlığın içinde hep mahzun, boynu büküktü sanki. Yaptığı bestelerle taçlandırdığı, hayat öpücüğü verdiği Sibel Can'dan ya da Kibariye'den para almıyor, onun yerine çeşitli vakıflara bağış yapılmasını istiyordu. O, bir insanın hem yakışıklı, hem karizmatik, hem yetenekli üstüne üstlük bir de iyi niyetli ve saf olabileceğinin canlı kanıtı gibiydi. Bizden sonra yani yeni yetme genç kızlardan sonra annelerimizin gönlünü de böylece fethetmeyi başarmıştı Tarkan.

2000'li yıllar da popülaritesini eskiye oranla yitirmiş olsa da hâlâ daha ülkenin tek mega starıdır o. Pop kültürünün tüketemediği isimlerin başında gelir üstelik. Kim ne derse desin, o bizim müziğe, dansa başka bir gözle bakmamızı sağlamış, bizim de bir dünya starımız olabileceğine bizi inandırmıştır. Tarkan 90'ların ilahı ve her şeye rağmen 2000'lerin de medar-ı iftiharıdır!

TETRİS

Güray Gürsel

– T geliyor!

Normalde akşam işten gelmiş, pijamasını giymiş standart bir Türk babası evde bu şekilde bir çığlık atmaz. İşte bunu sağlayan o başlıktaki dikdörtgen aygıttır.

Sizin dışınızda biri 10 dakika sesi açık bir şekilde oynadığında katil olabileceğiniz Tetris, elinize geçtiğinde yuvarlak hatları olan bir kadına sarılıyormuşsunuz hissiyatını verirdi. (Kadınların hissiyatını bilememem normal değil mi?) Dört sütunu birden yok ettiğiniz o an da adeta o kadının bir öpücüğü gibiydi. Kumanda kavgalarını "tamam sen kumandayı al, ben bi tur oynayayım" şeklinde sona erdiren tetris, aynı zamanda o dönemki çocukların ebeveynlerine karşı ilk zaferidir. "Hep oyun oynuyorsun, ödevler ne olacak?" serzenişindeki ebeveyne diklenen çocukların baş silahı "Sen de oynuyosun yea!" çemkirmesine konu olan bu aygıttı. Devlet dairelerinde, hatta öğretmenler odasında bile rastlardınız. Kocaman adamların elde tetrisle yakalanıp mahcup sırıtışlar yaşadığı bir dönemdi. O dönem misafirliğe giden insanların ilk sohbeti "Rekorun kaç?" oluyordu ve oyunun hitap ettiği yaş aralığı çok geniş olduğundan gözlükçülerin de oldukça verimli bir dönemidir tetris yılları. Anne -babaların çocukları oynamasın diye değil, kendileri için sakladıkları bu efsanenin takım kadrosunu sayalım:

1-Kare: Diğer adı olan küp'ü kilolu olduğunu çağrıştırdığı için sevmeyen kare, tetrisin rotate (döndürme, çevirme de denir) tuşuna

başkaldıran tek unsurdur. Bu yüzden genelde sadece hizalama yapılarak alt okla hızlı indirilir. Hizalamanın tam yapılamaması durumunda bile çok fazla soruna yol açmaması tetrisin en naif ve sevilen kişilerinden olmasını sağlamıştır. Orta sahadaki görev adamıdır, sadece denileni yapar.

2-Dirsek: İsmini sobaların birleştirici köşe ayrıntısından alan bu arkadaşımız mahallenin en küçüğüdür. O geldiğinde pek heyecan yapılmaz ve genelde "bu geleceğine T gelseydi be" serzenişi duyulur. Hatalı bir biriktirme yaptıysanız aralardan manevra yaptırabildiğiniz için bazen hayat kurtarır.

3-L: Alfabede adlandırıldığı gibi çağırılır ve genelde baş aşağı olarak geldiğinde 3 sıra birden yok edebildiği için önemli bir unsurdur. Tabii bununla birlikte yanlış yerleştirildiğinde de telafisi en zor olan arkadaşlardan birisidir kendisi. Kısa kenarının üzerine yanlış yerleştirildiğinde yerinize oturan ve kaldırmaya gözünüzün kesmediği kadar iri birisi gibi görünür gözünüze. Genelde kararsız kalıp öyle mi çevirsem, böyle mi döndürsem derken bir dala asılı kalıp küfür yer.

4-T: Aynı L gibi adıyla çağırılmasına rağmen T, küçük ve büyük olarak ikiye ayrılır. Büyük olanı hemen hemen L ile aynı özellikleri göstermekle birlikte level 8-9 gibi süreçlerde evirip çevrilmesi en riskli olan kahramanımızdır. Küçüğü ise dirsek gibi aralara girebilen, hatta duvara malayla vurulan çimento hazzında bir yerlere sokuşturabildiğimiz sempatik biridir. Baş aşağı koymanız gereken yere ters bile koysanız telafisi vardır. Munistir.

5-Z: Aslında tam bir Z harfi gibi değil ama alfabede bu arkadaşın şekline en yakın çağrışımı yapan harf o. Genelde evde asla yer bulamadığınız, ama evden çıkarmak çok zor olduğu için de atamadığınız bir mobilya gibidir. Z ile başladığı için zalim çağrışımı yapar ve o kadar kombinasyon arasında en zor yerleştirilendir. Pek sevilmez.

6-I: Halk arasında çubuk, sopa, direk gibi adlarının yanı sıra gelmemesi gereken durumlarda geldiğinde erkeklik uzvunun kaba tabirleriyle de anılan arkadaşımız içlerinde en stratejik olandır. Kare için söylediğimiz "görev adamı" tanımından yola çıkarsak; bu, takımın yıldız oyuncusudur. Onu kullanamadığınızda veya yanlış yerde oynattığınızda

oyunu kazanamazsınız. Oyuna adını veren tetris -yani dört bloğu aynı anda yok etme- durumu için kendisinden başka şansınız yoktur. Kötü bir yerleşimin üzerine gelen bir çubuk, sevgilinizin sizi terk ettiği gün arabanızın çalınması gibi duygusal bir çöküntüye yol açar.

Bunları yazmadan önce "Bir yerden tetris bulup bir baksam mı?" dedim fakat sonra vazgeçtim. Çocukken hayran olduğum birçok şeyin büyüdüğümde tekrar yaşadığımda anlamsız gelişi beni bu yola itti. Voltran'ın neden hemen ışın kılıcını çıkarmadığını sorgulamam gibi bir mantık arayışına düşmekten korktum. Tetris, birçok hayat felsefesini içinde barındırdığını düşünebileceğin bir yapıyken ona basit bir oyun gözüyle de bakabilirsin. Yıllar geçtikçe yukarda saydığımız arkadaşlar hızlanıyorlar hayatımızda. Ve bir kez oynayabildiğimiz için bu hayat oyununu, illa ki ilk oyununu oynayan bir tetris oyuncusu gibi yığıyoruz hayatımızı ortadan ortadan...

Çocukken hep kare geliyordu da şimdi hep Z geliyor gibi.

Cebinde Telefon Olmadan Yaşamak

Gürgen Öz

90'lar benim için Guns N' Roses'ın "Sweet Child of Mine" parçasıdır. Kuveyt'e haksızca giren Irak'a karşı iyi bir bahane yakalamış olan ABD'nin "kahramanca" müdahalesini, petrol kurtarma operasyonunu televizyondan "canlı" izleme dönemidir. Günümüzden bakınca Amerika bu işi hobi haline getirmiş gibi duruyor.

Neyse efendim... Kafamda o tatlı Guns N' Roses parçası çalarken ve henüz cep telefonu yokken, hoşlandığım kızla buluşma serüvenimdir 90'lar.

Peki, ama nasıl? Şöyle ki:

Hoşlanılan kızla uzun bakışmalar, garip sataşmalar ve ürkek, utangaç konuşmalardan sonra en nihayet ortak bir paydada buluşulur. O da, iki tarafın 'birbirinden hoşlandığını' itiraf etmesidir. Tanrım, ne güzel, ne heyecan verici bir andır o an, tam o dönemde! (lisedeyim!)

Teneffüslerde alev alev yanarken, kalbiniz ağzınızın içinde atarken ve bu yüzden doğru düzgün cümle bile kuramayıp saçmalarken, hiçbir hocaya çaktırmamaya çalışarak -ki hepsi çoktan çakmıştır- buluşur konuşursunuz. Artık, dönemin deyimiyle siz; "çıkıyorsunuzdur"! Masum "ilişkiniz" ilerler ve en önemli aşamaya gelirsiniz. İlk kez dışarıda bir pastanede buluşmak. Bunun için cumartesi günü seçilir, (pazar günü yapılması gereken korkunç ödevler vardır), yer ve saat kararlaştırılır. Cuma gününden her şey konuşulur, çünkü akşamında cepten telefonlaşmak ya da mesajlaşmak gibi bir lüksünüz yoktur. Facebook, MSN,

Twitter gibi kavramlar ise henüz *Solaris* filmi kadar anlaşılmaz ve uzaktır. O derece yoktur yani dünyada. Kızımız okul çıkışı servise binmeden önce, merdiven altında güzeller güzeli dudağından bir anlığına öpülür ama bu size dünyalar kadar kocaman gelir. Eve uçarak, teniniz alev alev yanarak gelirsiniz...

Gece telefon açılarak durum teyit edilemez; çünkü telefona anne ya da baba çıkabilir. Telefona rahatça isteyemezsiniz onu çünkü hemen çakarlar. 2000'lerin rahatlığı henüz oluşmamıştır. (Hoş şimdi bile çoğu şey tabu hâlâ. İnternet çoğu insanın kurtarıcısı, bazen gerçek, bazen sanal.) Ancak kurnazca araya kanka ya da iyi kalpli bir kız arkadaş sokup, onu aratıp, teyit ettirip daha sonra da sizi tekrar arayarak bilgi vermesini rica edebilirsiniz.

Ertesi gün kaset çalara radyodan kayıt yapılarak doldurulmuş bir kaset konur, (kasetin altındaki boşluklar kayıt yapabilmek için pamukla tıkanmıştır) ve Sweet Child Of Mine ya da Inxs'ten Beautiful Girl veya bizimkilerden Mavi Sakal, hadi olmadı Bon Jovi'den havalı, neşeli bir aşk şarkısı çalarken siz de havaya girip, o dönem fazlaca moda olan briyantininizi, daha iyisi Hobby jölenizi sürerek, o da yoksa limonu sıkarak saçlarınızı kaskatı yapar, yine dönemin ünlü baba parfümü Brut ya da Fahrenheit'ı henüz tüy bitmemiş cildinizi yakma pahasına sıkar ve yola çıkarsınız. Şanslıysanız kızla buluşacak, pastanede bakışacak, sonra "çift" olan birkaç arkadaşla buluşup yine o dönemin Matrix'i sayılan Terminator'ü izlemeye gidecek, orada el ele tutuşarak aşkla kafayı bulacaksınızdır.

Stresli serüven başlar. Saat 13.30'daki randevuya geç kalmamak için 12.00 civarı evden çıkarsınız. Saat 13.00'te çoktan ordasınızdır. Kafanızda Snap'ten *I've Got the Power* çalmaktadır. Saat 13.30... Kız yok... Normal... belki naz yapıyor belki de biraz gecikecek... o kadar olsun. 13.35... yok... tamam, sorun değil 5 dakika. 13.40... yok, nerede acaba... çıkamadı mı evden? 13.45... vaz mı geçti ya? Yanlış bir şey mi dedim son anda acaba... öpmese miydim okul çıkışı... dur, ne konuştuk biz en son... hmmm... yoo, her şey gayet yolundaydı... 13.55... nerde oğlum bu kız... herkes bana bakıyor... anladılar mı acaba? 14.00... diğer çiftler buluşmaya başladılar pastanede... çaktırmıyorum, havalı havalı gülümsüyo-

rum. 14.15... bir şey mi oldu acaba? Ödevi mi bitmedi... annesi çaktı, izin vermedi mi... acaba evi arayıp ya da birine aratıp, haber verdi mi... ama ben erken çıktım... anneme haber gelmiş olabilir... telefon kulübesi nerde... 10 dakika mesafede... gitsem mi? Arasam mı? Ne yapsam ya? *Sweet Child of Mine* artık çalmıyor kafamda... Ya ben telefona gittiğimde gelir beni bulamaz, "ben geç kalınca o da haliyle gitmiş tabii" diyerek oradan giderse... sonra ben bunu bilmeden geri döner ve "dur ya hâlâ gelebilir, ne olur ne olmaz" diyerek yine kös kös beklersem... iki taraf da böyle aksilikleri çok iyi bildiği için hep fazladan bir saat bekler. Ne yapsam? Pastaneye not mu bıraksam... olmaz... küçük şirin bir şehir burası. Pastaneci, kızın babası o pastaneye gelince, "Refik Bey biliyor musunuz sizin kız geçen gün Çetin Beylerin oğluyla..." diye lafa girebilir... Neyse, acaba geldi pastanenin içinde mi bekliyor?.. Öyle mi konuşmuştuk? Dur hatırlayamadım... yoo... zaten önce ben geldim... dur, bir girip bakayım yine de... ümitsizce pastaneye girilir, tüm kafalar sana döner, gözlerle hızlı bir tarama ve kaçarak dışarı... Yok yok gideyim telefon kulübesine... hadi fırla... şu büfeden jeton al... (daha sonra kart çıkmıştı jeton yerine... hey hey!) hızla devam et... kulübede biri var! Hay ben... neyse... bekle... bekle... hah çıktı... ara ara, annemi ara... "Anne, biri aradı mı beni?" "Yok oğlum kim arayacaktı?" Ne yapsam... onu arasam mı? Arayayım... annesi çıkarsa kaparım telefonu... Ararsın... baba çıktı, kapa kapa... jetonlar da bitti.... Dön dön, geri dön... 10 dakika oldu çoktan... koş... Geldim, pastane önündeyim tekrar... bu ne şimdi? Hayat mı bu? Dur bekle biraz daha... gelmedi... Saat 15.15 matinesine gidecektik... ordadır belki... deliler gibi koşarak oraya. Kafamda *Pump Up The Jam* çalıyor şu an nedense!! Sinemanın önüne vardım, ama yok! Ne yapsam, bilet alayım iki kişilik, tükenmeden... gelir de bilet bitmiş olursa daha büyük rezillik.... gelmezse, harçlık gitti... olsun, kız güzel, onun için değer.... Dur, o ne? Geliyor, vallahi geliyor... oğlum geliyor!! Dünyanın en mutlu anı... tekrar *Sweet Child Of Mine* çalıyor kafamın içinde!!!! Heeey! Dudağın kenarına değecek şekilde yanaktan hızlı bir öpücük... Ne oldu? Anneyle kavga, ödev yüzünden... ödevi bitirememe... babaya yalvarma... arkadaşlarıma rezil olurum yalanları, ağlamalar, şuydu buydu derken en son olarak sinemada bekleyeceğimin ümidi ve tahminiyle güç bela bu-

raya yetişme hali... Telefon çalınca anlamış hatta ben olduğumu... olsun, buradasın ya... mutluyuz, bu kızla evleneceğim ben! Sinemadayız... gerçek bir aşk bu... öyle olmalı... baksanıza ne emekler... bir buluşma için harcanan saatler, yorgunluk, gerilim ve heyecan... bir türlü ulaşamama, merak, kavuşamama... insan ne olsa âşık oluyorum sanır. Yani buluşacağın tavuk olsa o ruh haline girersin be arkadaş. Bu kadar eziyetten sonra... Her anı dolu dolu, gıdım gıdım, tutkuyla yaşıyorsun... Amaaaa... bir cep telefonu olsa, bir mesaj; "gecikebilirim!" ya da bir telefon... olay bitti!!! Döneminizin değerini bilin gençler, asabımızı bozmayın... Allah'tan 90'ların sonunda cep telefonları geldi Türkiye'ye. Motorola'nın küçük "kaplumbağa" modeli ya da Matrix filminde kullanılan, Nokia'nın o efsane, bir basışla kapağı aşağı doğru hızla açılan cep telefonu tasarımı üstüne hâlâ tanımam... Ve fakat, jetonlu telefon kulübeleriyle yine de daha güzeldi sanki aşklar... her anı hissederek, yaşayarak, merak ederek, savaşarak...

90'LARDA GAZETECİ OLMAK...

Hakan Bayhan

1990 yılının başıydı. Çalıştığım gazetenin aracıyla bir habere giderken şoför arkadaş:

"Biraz bekler misin? Promosyon servisinde paketler varmış onları da götürmemiz gerekiyor" dedi.

"Tamam" diyerek beklemeye başladım. Bir süre sonra yanında iki adamla beraber bizim şoför arkadaş çıkageldi. Ellerinde kolilerle beraber tıknefes bir şekilde:

"Kapıyı aç kapıyı" dedi.

İndim arabadan, kolileri yerleştirmelerine yardım etmeye başladım. Önce bagaja, sonra arabanın arka ve şoför yanındaki koltuğa kolileri yerleştirdikten sonra bana dönerek: "Hadi bin de gidelim" dedi.

Nereye bineceğim diyerek söylenirken, "Eeee sen bilirsin" deyip aracın gazına bastı ve gitti. O gün o haberi yapmak için kendi imkânlarımla yola çıkmıştım ancak yetişememiştim...

1990'lı yıllarda Türk basınında bir çılgınlık haline gelen "Ansiklopedi Savaşları" yaşandığı o günlerde bir yanda işçi eylemleri diğer yanda öğrenci eylemleri her geçen gün sokaktaki muhalefet artarak devam ediyordu. Ancak Türk basınının önde gelen gazeteleri sanki ülkede hiç muhalefet yokmuş gibi davranıp Temel Britannica, Memo Larousse, Meydan Larousse gibi ansiklopediler vererek tirajlarını arttırmaya çalışıyordu. Hatta hal öyle bir noktaya gelmişti ki gazeteyi almayıp ellerinde makaslarla dolaşan bir okur profili çıkmıştı gazete bayilerinin

önünde. İşte o günlerde yine haber için (YÖK'ü protesto edeceklerini söyleyen öğrenciler...) İstanbul Üniversitesi'nden bir grup gazeteciyle beraber Saraçhane'deki Bozdoğan Kemeri'ni hızlı adımlarla geçtikten sonra Unkapanı'na doğru yürümeye başladık. Yağmur yavaş yavaş yağmaya devam ediyordu. Canımızın sıkıldığını birbirimize belli etmeden; ancak gözlerimizde "böyle bir havada korsan gösteri mi olur"u okumak hiç de zor değildi.

Bu arada etrafımızı keserek İMÇ Çarşısı'nın 2. Blok kısmında otobüs durağının olduğu noktada beklemeye başlıyoruz. Kimseler yok, aslında var da bizim beklediklerimiz değildi. Saatime bakıyorum. Acaba erken mi geldik diye... Tam o anda yüzleri maskeli bir grup yolu kesip slogan atmaya başlıyor. Pankart açan grup giderek kalabalıklaşıyor... Gruptan birkaç kişi ellerindeki poşetlerden talaşları düzgün bir şekilde yola seriyorlar. Üstüne de pet şişelerde getirdikleri benzini döküyorlar. Kendime fotoğraf çekeceğim iyi bir nokta ararken, maskeli gençlerden biri yanıma yaklaşıyor ve "Ateşin var mı abi" diyor. "Nasıl yani" diyorum kimsede ateş yok mu?" "Yok abi" diyorlar "her şeyi aldık ama bir onu almayı unutmuşuz." Gülümsüyorum. Gazeteden aceleyle çıkarken ben de hem sigaramı hem de çakmağımı unuttum diyorum. Hızla yanımdan uzaklaşıyor. Bu arada nereden geldiğini görmediğim bir kibrit kutusunu havada uçuşurken görüyorum. Maskeli gençlerden biri kibrit kutusunu havada kapıyor. Yola döktükleri benzinli talaşı yakmaya çalışıyor. Bir türlü talaş yanmıyor. Yağmur da iyiden iyiye bastırıyor. Tüm çabalarına rağmen maskeli genç bir kutu kibriti talaşın üstünde bitirip yakamadan ayağa kalkıyor...

Polis arabasının sireninin sesini duyuyoruz. Polis ekip otosunu gören grup slogan atarak yanmayan talaşın üzerinden geçerek aşağıya Unkapanı yönüne yürüyüşe geçiyor. Polis de peşlerinden kovalamaya başlıyor. Bu arada polis telsizinden bir anons:

"Bütün terli olanları gözaltına alın..."

Biz de fotoğraf çekmeye çalışıyoruz. Öğrenciler maraton yarışçılarını aratmayacak bir şekilde koşarken polisler tıknefes kovalamayı bırakarak yanımıza geliyorlar. Ayaküstü sohbet etmeye başlıyoruz. Hangi gazeteden olduğumuzu soran bir polis, heyecanla: "İyi ki sizinle karşılaştım.

Ben de Temel Britannica kuponu biriktiriyordum, ancak iki kupon eksiğim var. Nasıl yardımcı olabilirsiniz?"

Not: 1990'lı yıllarda katledilen (aşağıdaki liste) ve amaçları sadece habercilik olan gazetecileri saygıyla anıyorum.

Çetin Emeç,	Hürriyet gazetesi,	İstanbul,	7 Mart 1990
Turan Dursun,	İkibine Doğru-Yüzyıl	İstanbul,	4 Eylül 1990
Gündüz Etil,	Yeni Günaydın gazetesi	İstanbul,	18 Eylül1991
Mehmet Sait Erten,	Azadi-Denk dergisi,	Diyarbakır,	3 Kasım 1992
Halit Güngen,	İkibine Doğru dergisi,	Diyarbakır,	18 Şubat 1992
Cengiz Altun,	Yeni Ülke gazetesi,	Batman,	25 Şubat 1992
İzzet Kezer,	Sabah gazetesi,	Cizre,	23 Mart 1992
Bülent Ülkü,	Körfeze Bakış,	Bursa,	31 Mart 1992
Mecit Akgün,	Yeni Ülke gazetesi,	Nusaybin,	2 Haziran 1992
Hafız Akdemir,	Özgür Gündem gazetesi,	Diyarbakır,	8 Haziran 1992
Çetin Ababay,	Özgür Halk dergisi,	Batman,	29 Temmuz 1992
Yahya Orhan,	Özgür Gündem gz.	Ceylanpınar, Gercüş,	9 Ağustos 1992
Hüseyin Deniz,	Özgür Gündem gazetesi,	Ceylanpınar,	9 Ağustos 1992
Musa Anter,	Özgür Gündem gazetesi,	Diyarbakır,	20 Eylül 1992
Yaşar Aktay,	Türkiye gazetesi,	Hani,	9 Kasım 1992
Hatip Kapçak,	Hürriyet gazetesi,	Mazıdağı,	18 Kasım 1992
Namık Tarancı,	Gerçek dergisi,	Diyarbakır,	20 Kasım 1992
Orhan Karaağar,	Özgür Gündem gz.	Van muhabiri, Van,	19 Ocak 1993
Uğur Mumcu,	Cumhuriyet gazetesi,	Ankara,	24 Ocak 1993
Kemal Kılıç,	Yeni Ülke gazetesi,	Şanlıurfa,	18 Şubat 1993
M. İhsan Karakuş,	Silvan gazetesi,	Silvan,	13 Mart 1993
Ercan Güre,	HHA,	Bergama,	20 Mayıs 1993
İhsan Uygur,	Sabah gazetesi,	İstanbul,	6 Temmuz 1993
Rıza Güneşer,	Halkın Gücü gazetesi,	İstanbul,	14 Temmuz 1993
Ferhat Tepe,	Özgür Gündem gazetesi,	Bitlis,	28 Temmuz 1993
Muzaffer Akkuş,	Milliyet gazetesi,	Bingöl,	20 Eylül 1993
Ruhi Can Tul,	TDN,	Kırıkkale,	14 Ocak 1994
Nazım Babaoğlu,	Gündem gazetesi,	Siverek-Urfa,	12 Mart 1994
Kamil Koşapınar,	Zaman gazetesi,	Erzurum,	19 Mart 1994

İsmail Ağay,	Özgür Ülke gazetesi,	Batman,	29 Mayıs 1994
Erol Akgün,	Devrimci Çözüm dergisi,	Gebze,	8 Eylül 1994
Metin Göktepe,	Evrensel gazetesi,	İstanbul,	8 Ocak 1996

Gelincik

Hakan İşcen

İnsani duyumlara gerçekten yabancı. Korku... Nefret... İhtiras... Hiçbir şeyden ne korktu ne de bir an için nefsine yenilip ihtirasa kapıldı. Çocukluğumda mahalleye baştanbaşa yayılan o mis gibi tarçın kokusuna dayanamayıp dünyanın en sevimli pastacısı olan Yugoslav göçmeni Meriç (Mrmiç) Usta'nın, kendi eliyle yaptığı lezzetli çöreklerinden bile bir kez olsun araklamamış demek ki... O'nu hiçbir zaman hiçbir şey de şaşırtmadı; bu gidişle şaşıracağı da yok. Asla sürpriz yapamazsınız O'na. Ayrıca hepimizden çok daha zeki olduğunu da söylemek zorundayım. İtiraf etmeliyim ki, bir arkadaş olarak O'nunla yaşamak çok sıkıcı olurdu... Buna karşılık en çok sır paylaşan da tartışmasız yine O! Size hak verip vermeyeceğinden pek emin olamasanız da, zamanlı zamansız en çok O'nun kapısı çalınır. Oysa ne tasa, ne keder; kapısından geçmez!

Ama O'nun da bize öyküneceği şeyler var. Mesela aşk! Eğer kıskanmayı becerebilseydi sırf bu yüzden Yunus'u veya Sultanların Pir'ini kıskanırdı elbet. O'na illa "bize has" bir duygu yakıştırmak istiyorsak, en çok sevgiden bahsedilebilir belki... Sonsuz bir sevgi! Hatta O'nun bütün işlerini sevgiyle yaptığı da söylenebilir. Hamurumuzdaki sihirli maya bu belki de. Bazılarımızda sonradan ekşimeye yüz tutsa da. Yine de O'nun gibi mükemmel bir planlamacının, adaleti eninde sonunda sağlayacağına inanılır genelde.

Baştan beri yapayalnız. Ama yalnızlık bile hissetmiyor. Bu uçsuz bu-

caksız boşluk içinde tek başına olmaya ancak O katlanabilirdi. Gerçi tüm zamanı (Sizin anladığınız zaman kavramıyla uzaktan yakından alakası yok) dolu dolu geçiyor. Yapması gereken o kadar çok iş var ki, şimdiye dek sıkılmaya bile hiç vakti olmamış. Bir kere milyarlarca hayat onun belleğinde saklanıyor. Trilyarlarca dokunuş ve öpüş, trilyonlarca veda ve kavuşma, milyarlarca doğum ve ölüm... Tabletlerce, sayfalarca, disklerce aşk ve intihar mektubu...

Bizim aklımızın alamayacağı genişlikte kozmik bir bellek! Her gün gelen yeni bilgilerin ilgili çekmecelere yerleştirilmesi, yeni dileklerin, yakarışların, ilençlerin incelenmesi, her canlının günlük olarak dirimsel gözlenmesi yeteri kadar zamanını dolduruyor. İlk canlı hücreden beri her yaşam kıpırtısının kendine özgü devinimlerinin, bunların sonuçlarının, birbirleriyle olan ilişkilerinin, her sözün, her sesin, hatta en gizil hüzünlerin ve yüzlerdeki belli belirsiz mimlerin bile tek tek sınıflandığı kusursuz bir arşiv! (Üstelik tahmin edebileceğiniz gibi, ortada ne dağ gibi bir disk yığını ne de sihirli bir çip var.)

Kendinden başlayan ve bir kar topu gibi büyüyen zincirleme yaratım ağı... Her zaman dinlemekten keyif aldığı Aristo'nun dediği gibi 'Hareketsiz Hareketlendirici...' (Pek İnsanca!) Yaratım işi kutsal bir iş; ama bu sadece O'nun tekelinde değil. Aslında yaratılan şey, bir canlı hücre veya bir heykel, çok önemi yok. Asıl önemli olan yaratım işinin parçası olabilmek. O'nun bu hasletine öykünüp hayatı yeniden kurgulayarak, serüvenimizin sırrını çözebilme çabamızın sonucu değil mi zaten sanat dediğimiz şey?.. Yaklaşık beş bin yıldır sanat adına üretilen her şey, O'na ilişkin bir ipucu içermiyor mu aslında?..

* * *

Hepimize eşit uzaklıkta dursa da, bazılarımızla zaman zaman hasret gidermesini umarım kıskanmazsınız:

Wolfgang Amadeus Mozart; do major 41 no.lu senfoni: Jüpiter... 1788 baharı...

Senfoni daha Mozart'ın beyninin kıvrımlarında. Her şeyin başlangıcı, her zaman heyecan verici değil midir? (Bazı eleştirmenlerin Mozart'ın

yaratımsal yeteneğini Tanrısal bulmasına O'nun kızdığını hiç sanmıyorum. En azından bu senfoniyi dinledikten sonra.) Notalar eşsiz bir senfoniye dönüşmeden önce, o tınıyı Amadeus'un ruhunun iç seslerinde algılamak sadece O'nun tadabileceği bir keyif...

Peter İlyiç Çaykovski; opus 35 re majör keman konçertosu: Kısa acıklı bir andanteden sonra konçertonun finalinde Çaykovski her sanatçının duyacağı yaratım sancılarını yaşarken, onun gözlerinde bir kemanın yemyeşil bir kırda dörtnala yelelerini sallaya sallaya koşuşunu canlandırarak az da olsa iltimas geçmişti.

Madame Butterfly'ın o unutulmaz melodisini Puccini'nin kendisinden dinlemek, put kırıcı Hume'la sohbet etmek veya kendisinin öldüğünü ilan eden Nietzsche ile yüz yüze tartışmak oldukça eğlenceli olsa gerek: "Ben gelecekteki başka bir tür yaşam için bu yaşamın asla değiştirilmemesi, bastırılmaması gerektiğini öğretiyorum. Ölümsüz olan bu yaşamdır, bu andır; ölümden sonra yaşam yoktur; bu an sonsuza dek varlığını sürdürür ve tek seyirciniz siz, yalnızca sizsiniz!.."

Ve perde! Tabii ki Shakespeare! (Kesinlikle doğru seçim!)
"Esin ey rüzgârlar, çatlatın yanaklarınızı! Kudurun!
Esin kasırgalar, seller, sulara gömün kulelerimizi
Tepelerindeki fırıldaklara kadar!
Siz ey düşünceden hızlı kükürtlü ateşler,
Meşeleri yaran yıldırımların habercileri,
Dağlayın şu ak saçlı başımı!
Gürlemeleriyle evreni sarsan gökler, siz de yamyassı edin
Şu kaba yer yuvarlağını. Kırın doğanın kalıplarını,
Yok edin hemen nankör insan üreten bütün tohumları..."
III. perde, 2. sahne, Kral Lear.
Tek kişilik özgün gala. Yine sadece O'nun için.

* * *

Artık biliyorum; Odessa'nın merdivenlerinden yuvarlanan bebek arabası sahnesini Ayzenştayn'ın nasıl kurguladığını... veya "Bir daha çal

Sam…" derken, Bogart'ın nasıl öyle bakabildiğini?.. Raffaello'nun Roma'da Stanza della Segnatura'daki duvarları süsleyen Atina Okulu'nun ilk taslağını nasıl oluşturduğunu... "Düşünsel tutku nefis düşkünlüğünü defeder" diyen Leonardo'nun ördek tüyü fırçasında hayat bulan kâinatın o en muhteşem tebessümünün sırrını… Veya Floransa'da "Mermer ne kadar küçülürse heykel o kadar büyür" diyen Michelangelo'nun çelik keskisinin ucunda şekillenen Davut'un kusursuzluğunu…

Biliyorum artık! Cezanne'nın elmalarının (Bunlar yasak değil!) ve Malagalı meşhur kübistin Avignonlu Kızları'nın altındaki düşsel renk ve biçim çağrışımlarının nasıl oluştuğunu da…

Voltaire'in "Bu mümkün olan dünyaların en iyisi mi?" sorusunu neden sorduğunu ve Mayakovski'nin 1930 yılının o soğuk Mart gecesi kafasına kurşunu sıkarken ne düşündüğünü değil belki ama, 1925'te intihar eden devrimci arkadaşı Yesenin için bu dizeleri nasıl yazdığını da biliyorum:

"Yarınlardan koparıp
almalıdır mutluluğu insan.
Şu yaşamda en kolay iştir ölmek
Asıl güç olan
yepyeni bir yaşama başlamak..."

ve…

"...En güzel günlerimiz:
henüz yaşamadıklarımız
Ve sana söylemek istediğim en güzel söz:
henüz söylememiş olduğum sözdür."

diyen Nâzım'ın bu dizelerinin ardındaki gizil gücün de ne olduğunu biliyorum!

O… 2 Temmuz 1993 günü, evrenlerin kesiştiği, sonsuz boşluk ve ıssızlığın merkezinde ilk kez insanca bir duyguyla tanıştı: Utanç!

Çıkardığı işten utandı... Çaresiz bu utançla yaşamaya ve sonsuza dek var olmaya devam edecek; artık bizim adımıza yalnızca umut edebilir.

Bazılarının sandığının aksine O da "bir şeylere" inanıyor olmalı. Belki biz O'nun peşindeyken O da hâlâ bizimle ilgili evrensel bir hakikatin peşinde, kim bilir?.. "Özgür olmayan hakikati söyleyemez!" diyen Mevlana neyin peşindeydi? Özgür olmayan yaratamaz. Yaratamazsak o hakikate asla ulaşamayız!.. Biliyorum ki kendi aşına su katmak isteseydi, oyunu böyle kurgulasaydı, O'nun kudretinin gölgesine sığınan Papa VIII. Urban'ın yanında değil; Galileo'nun yanında olurdu.

Ve bizi O'nun adına, O'nun yolunda diri diri yakmalarına asla izin vermezdi:

"...Bir sap gelincik iki taş arasında
Bulmuş da boyunu uzatan hızı,
Sallanır durur çiçeğiyle rüzgârda;
Bütün gelinciklerden daha kırmızı..."
Metin Altıok

90'LARDA GİYİNMEYE ÇALIŞMAK

Hale Ceylan Barlas

"Leopar desenli elbise mi, HAYIR, HAYIR, YÜZ BİN KERE HAYIR..." İşte benim çocukluğumun özeti. Moda, Barış Manço ve eğlence...

1980'lerden sonra apolitik bir kuşağın temsilcileriydik biz. Bugünkü gibi internet yoktu ama bugünkü çocuklar ve gençler gibi ne kadar yakın olsak da bilgiye aslında ilgilendiğimiz çok farklı şeylerdi.

Doğu'da anlamsız bir savaş vardı ve benim kuşağım bırakın kimin kiminle savaş yaptığını bir savaş olduğunun bile farkında değildi. Hele ki o dönemde çocuksanız, savaşın olmadığı İstanbul'da hayat aslında çok güzeldi. Özellikle kızların tek düşündükleri kıyafetler, saç ve makyajdı.

Ben de güzel giyinmeyi çok severdim. Teypte müzik çalarken, aynanın karşısında kendimi seyretmek, yapılacak bir alışverişe dahil olmak en büyük zevkimdi. Harçlıklarımın hepsini kendime kıyafet almak için harcardım. Hatta bir keresinde biriktirdiğim parayla sanırım 1993 yılıydı, kendime şık bir kaban almıştım. Ama şıklık kavramı o dönem çok farklıydı. Gerek genç kızlar gerekse kadınlar vatkalı bir ceket ve pilili yüksek bel kumaş pantolonlarla, pantolonun altına giyilen yüksek kalın topuklu sivri burunlu ayakkabılarla kendini çok şık hissederdi. Ama şimdi baktığımızda bu şıklık rüküşlük olarak lanse ediliyor. Neden? Çünkü zaman geçtikçe eskiden giyilen kıyafetler özellikle kadınlar tarafından beğenilmez. Muhtemelen 20 yıl sonra bugüne bakarken, bugünkü kıyafetler bize rüküş gelecektir.

Hadi biraz da 1990'larda nasıl rüküşmüşüz onu hatırlayalım. İlk akla gelen oduncu gömlekler ve İspanyol paça pantolonlar oluyor. Mesela oduncu gömlekler moda olduğunda ilk giyenlerden biri ben olmuştum. 1960-70'lerin en popüler kıyafeti İspanyol paça pantolonlar tekrar moda olmaya yüz tuttuğunda yine ilk olarak benim ayağımdaydı.

Uzun salaş kot gömlekler (üzerine kot yelek ya da ceket giydi mi de pek bir havalı olurdu), renkli taytlar (bana şu an iğrenç geliyor ama sanırım yine moda olacak), vatkalı ceketler, baklava desenli kazaklar, timberland ayakkabılar, freebagler, kızların ince çorabın üzerine giydikleri beyaz diz altı çoraplar, karpuz kollu bluzlar, bez ayakkabılar ve daha niceleri...

Yukarıda saydıklarımı ilk deneyen ve tecrübe eden biri olarak şunu söyleyebilirim ki, 90'lı yıllar tüm dönemler arasında giyimin en kötü olduğu dönemdi. Şimdiki aklım olsa, sırf moda adına hiçbirini giymezdim. Ama ne yapayım huyum bu, illa tarz giyinmek zorundayım!

Bendeki bu giyinme merakı aslında ortaokul zamanlarında başladı. Erkeklere karşı ilgimin daha yeni yeni gün yüzüne çıktığı dönemdi. Her genç kız gibi ben de kendimi güzel görüyordum. (Aslında birçok insan benimle aynı fikirdeydi ve ben bunun farkındaydım) Ama sadece güzel olmak yeterli değildi. Bir de güzel giyinmek gerekiyordu.

Annemle alışverişe çıktığımız zaman kararları ona bırakmamaya başlamıştım. Ama bugün baktığımda zaman zaman isabetli karar vermediğimi de kabul etmem gerekir. Çünkü bazen moda olduğunu düşünerek öyle kıyafetler alıyormuşum ki, o zaman bana alımlı gelen bazı kıyafetlerin bugün komik olduğunu itiraf etmek zorundayım. Mesela İspanyol paça diz kısımları dantelli pantolonumla uzun ve salaş kot gömleğimi giyip (o dönemde benim gibi giyinmeye çalışanlar hatırlarlar) bir de bu kıyafetin üzerine kalın lastikli bel kemerini takmayı pantolonun altına da yine dantelli converse tarzı botlarımı giymeyi ihmal etmezdim. Şimdi çok uzak olan bu tarza eski resimleri karıştırırken baktığımda "Ayyyy o da neymiş nerden bulmuşum bu kıyafetleri" demekten kendimi alamıyorum.

Sadece çocukluğum değil, gençliğim de modanın etkisinde geçti. 18'ime geldiğimde lise bitmiş staj yaptığım yerde yazın çalışmaya

devam ediyordum. Artık çalışan biri olarak hatta az da olsa para kazanan biri olarak hem kendime olan güvenim daha da artmıştı hem de bir iş kadını gibi giyinmeye çalışıyordum. Çalışıyordum çalışmasına ama hâlâ bazen kendi kendime sorarım "Neden 18 yaşında insan leopar desenli bluz giyer?" diye.

Çocukken beğenmediğim bu kıyafeti genç kızken tercih etmiştim. Tamam o zamanlar bu tarz kıyafetler modaydı moda olmasına da sanırım bana gitmemişti. Üstelik saçlarım da kıvırcık ve uzun olduğu için Hülya Avşar, Serpil Çakmaklı karışımı bir hal almıştı. Bu da yetmiyormuş gibi makyaj yapmaya da başlamıştım. Aahh zaten ne oluyorsa bu 18'den sonra oluyor. Kendimizi ne sanmaya başlıyorsak? Rahmetli babam da hep ufak ufak kızardı bana "Kızım bak daha yaşın çok küçük. Neden yaşına uygun kıyafetler giymiyorsun? Hem cildin de çok güzel makyaj yaparak mahvediyorsun" derdi de dinlemez, bildiğimi okumaya devam ederdim.

Artık 31'ini bitirmiş evli ve bir çocuk annesi genç bir kadınım.

Giyinmeyi süslenmeyi kendime bakmayı, alışveriş yapmayı hâlâ seviyorum. Bazen çevremdeki çoğu kişi "Artık annesin" dese de eşim ve çocuğum dışında benim için hayat modadan ibaret. Ve modaya olan bu tutkum şu an işimde de bana çok yardımcı oluyor. Çünkü çalıştığım gazetede de genelde moda haberleri yazıyorum. Tasarımcılar, modacılar, defileler yeni koleksiyonlar, ucuz alışveriş adresleri ve pek çok moda ile ilgili konuda haberler yapıyorum. Ve bunu da büyük bir zevkle yapıyorum.

Benim bu özelliğim sanırım biraz kızıma da geçiyor. Annem çocukluğuma dair hikâyeler anlattığında "Ablanın bütün kıyafetlerini dener, ayakkabılarını giyinmeye çalışırdın. Hatta çoğu makyaj malzemesini de mahvederdin" derdi. İşte kızım da şimdi aynı şeyleri bana yapıyor! Böyle devam ederse, sanırım ileride o da benim gibi olacak. Ama ben de dayanamıyorum. Bazen onu öyle giydiriyorum ki, görenler podyumdan fırlamış sanıyor ve "Yine benzettin kızı da kendine" demekten kendilerini alamıyor.

Velhasıl 90'larda çocuk olmanın zorluğu dışında 90'larda giyinmeye çalışmak da zordu.

Garson Boyda Arkadaşlık Teklifi

Hande Ortaç Aksoy

90'lı yıllar benim garson boy zamanlarıma denk geliyor. Çocukluktan yetişkinliğe geçilen o ne idüğü belirsiz, kendini hayatta konumlandırmaya çalıştığın ergenlik yıllarına... Gelişmeye başlayan göğüslerin tatsız sızısı gibi büyüme sancılarının her daim vücudunun belirsiz yerlerinde kramplara neden olduğu sevimsiz, ama bir o kadar da şen yıllara...

Garson boy demek, bıyıkların çıkması, sesin çatallanması, regl olmak, boyunun birden uzaması, boyunun hiç uzamaması, göğüslerinin irileşmesi ya da asla çıkmaması, ağda baskısı, jiletle yanağını veya bacağını kesmek demek. Porno dergilere bakmak, müzik dinlemek, hayal kurmak, günlük tutmak, yazı yazmak, atari oynamak, sigara tüttürmek, bira içmeye çalışmak, rakıya heves etmek ve hepsinin sonunda mutlaka kusmak demek... Ama en mühimi bunların hepsini yapabilirken sana hiçbirinin asla uygun olmaması; üstüne, aklına, kendine hiçbir şeyin yakışmaması demek. Garson boy âşık olmak ama aşkının karşılığını asla alamamak demek. Yani bir nevi arabeskin çocuk hali demek.

ÖYS'yle üniversiteye giren son kuşak Türkiyeli gençlerden biriyim. Bizim zamanımızda –kim düşünebilir böyle başlayan cümlelerle ilk gençlik yıllarını yâd edeceğimizi, büyümek geçmişe yeni anlamlar yüklemek belki– liseler yedi sene, ilkokul henüz beş yıl. Yani bir kere Anadolu Lisesi gibi bir okula kapağı attın mı, fen liselerinde gözün yoksa eğer, çocukluktan yetişkinliğe giden o bol testosteronlu, bazen ağlamaklı

ama çokça kahkahalı büyüme yolunu aynı laboratuvar ortamında geçirebilirsin. Laboratuvar dememin bir sebebi var tabii. Bir kere dört yanı yüksek duvarlarla çevrili, sabah erkenden girip akşam dörtten önce çıkmadığın, yaşı on birle on sekiz arasında değişen çocuk irilerini kızlı erkekli kapatırsan bir yere, işte o zaman vur patlasın çal oynasın doğal olarak başlar. Bu kominite kendi dilini geliştirip farklı bir toplumsal yaşama formu oluşturur ister istemez. Birlikte büyüme kavramının çok boyutlu bir hal aldığı ortamda en büyük konu çok normal olarak cinselliktir.

Ben Sakarya Anadolu Lisesi'nde okudum. Daha genelden özele doğru ilerleyen hikâyenin en önemli noktası belki de mekânı. Burası Tatangaların anavatanı... Faili meçhul cinayetlerin en gözde mekânı... Bir yandan Sait Faik Abasıyanık'ın, diğer taraftan Hakan Şükür'ün memleketi... Karmakarışık, kesin doğruların ve toplumsal bir uzlaşmanın asla olmadığı bir kent. Buranın çocukları da kendilerine göre uydurdukları bir değerler sistemi içinde yaşamaya ve her şeye uymaya hazırlamışlar kendilerini. Konuşmaları da ona göre şekillenmiş.

90'larda Adapazarı'nda sadece iki tane sinema vardı. Biri her hafta farklı bir filmin gösterildiği Abasıyanık sineması. Filmler vizyona yeni giren filmler değildi ama yine de her hafta farklı bir film izleme şansımız vardı. Cumartesi gündüz vakti sanki kombinemiz var gibi sinemaya giderdik. Tıpkı rakibini önemsemeden takımını her hafta izlemeye giden taraftar gibi. Diğer sinemaysa sadece seks filmlerinin gösterildiği Fitaş. Önünden bile geçmeye çekinirdik. Sinemanın kapısında mutlaka meme uçları ve apış araları bantlı kadın afişlerini seyreden bir grup adam olurdu. Fotoğraflardaki kadınlar bizmişçesine bize dik dik bakarlardı. O kadınların çıplaklığından utanırdım. İçersi her daim karanlık bir mağara gibi gözükürdü. Koşar adımla önünden geçip bulvara çıkardık.

Benim büyüdüğüm yıllarda Adapazarı'nda insanlar hâlâ birbirlerini tanırlardı. Uzun Çarşı'nın ve Çark Caddesi'nin esnafı da önlerinden geçen her bir kimseyi. Orada herkes babasının kızıydı. Yeterince hareketli, yettiğince güler yüzlü olmalıydınız, asla fazlası değil. Lafın dönüp dolaşıp nereye, hangi kulaklara ve ne şekilde ulaşacağını asla bilemezdiniz.

Benim ilk gençlik yıllarımda cinsellik hâlâ bir tabuydu bizim memlekette. Erkeklerle kızlar derin tartışmalara girerlerdi. "Ben ancak bozulmamış bir kızla evlenirim" duyabileceğiniz en yaygın sözdü gençler arasında. Bunun aksini savunan delikanlılar hakkında "İçten içe o da kesin öyle düşünüyordur" diye güvensizlik duyulurdu. Hatırlıyorum damarlarımız çıka çıka kadın ve erkek cinselliğinin eşitliğinden dem vururduk. Fakat aksi bir harekette bulunmayı gözümüz yemeyecek kadar da içine saplanmıştık bu ideolojinin. İşte bu baskılar altındaki garson boylar, nasıl henüz yuvarlanmamış kalçalarına kotları daraltarak oturtmayı ya da sutyenlerin içine pamuk tıkıp göğüslerini irileştirmeyi başarıyorlarsa, ilk aşklarını da bu çevreye uydurmayı başarmışlardı. Bizim zamanımızda hoşlandığınız kişiye *arkadaşlık teklif ederdiniz*. İçinde cinsellik barındırmayan bir yakınlaşma, özel bir arkadaşlık...

Aramızda haberler uçuşurdu. "Sana arkadaşlık teklif edecekmiş." Cinselliği, arkadaş kisvesi altında bastırılmış bu sözler, şimdi hiçbir anlam ifade etmeyebilir. Aslında bu istek, içinde sevgili olma durumunu barındıran ama bunu tamamen saf dillilikle sevimleştirerek o ilk cinsel temasın, öpücüklerin ve dokunuşların üstünü ustalıkla kapatıp durumu sadece arkadaşlık çerçevesine alan başarılı bir jargondur. Son on yıldır nasıl tüm medyatik insanlar çok düzeyli bir ilişki yaşıyorsa biz de o zamanlar arkadaşlıklar başlatıyorduk. Zamana ve mekâna bağlı olarak içimizden taşan o yakıcı duygulara cici kılıflar bulmuştuk. Eğer bu teklife cevabınız olumsuzsa, "Benim yeterince arkadaşım var" demeniz yeterliydi.

Karışık Kasetler Ve Ses Getiren Tepkiler

Handan Aybars

İlkokulu bir kenara bırakırsak, kalan tüm eğitim hayatımı 90'lara sığdırdım. 90'lara dair aklıma gelenler bu nedenle 80'lerden aklımda kalanlardan çok daha fazla. Aklımız eriyor biraz biraz, siyasete de bakıyoruz, gündemdeki gelişmelerden de haberdarız. TRT'nin egemenliğinin yerinde, özel TV kanallarıyla çeşitlenen bir medya var. 900'lü hatların bini bir para. Siyasette bir Tansu Çiller fırtınası esiyor, yılların siyasetçisi Necmettin Erbakan'la el ele 'iki anahtar vaat eden, bir omzuna attığı eşarbı ile ekol olan kadın başbakana sahip ülke' imajını pekiştiriyor. Tabii bu imaj; anahtarların yalan olması, 1994 yılında da 5 Nisan kararları ile allak bullak oldu. O gün, Kadıköy'de döviz bürolarının hepsinin kapalı olduğunu, anneme neler olduğunu sorduğumu çok iyi hatırlıyorum. Batan bankalar da cabası tabii.

O 10 yılda daha çok şey oldu. Milenyum, 17 Ağustos depremiyle akıllardan hâlâ çıkmayan bir felaketle noktalandı. X neslinin ikilemleri mi dersiniz, 90'ların ilkyarısında dağılan SSCB ve "Prestroyka" ile anılan Gorbaçov mu, müzikte Acid hareketliliği ile başlayıp, Nirvana ve Pearl Jam ile trend olan Seattle'ın sesi Grunge mı, eğitim hayatının ayrılmaz parçası olan Susam Sokağı ve unutulmaz karakterlerini mi hatırlarsınız, yoksa her akşam *Cesur ve Güzel*, *Yalan Rüzgârı*, *Alcazar* veya *Manuela* ile devam eden pembe dizi izleme misyonunu mu... İmar Bankası'nın "Macit beni otomobillendir" sloganlı reklamları da bir döneme çok fena (!) damga vurmuştu.

Ama o dönemde iki gelişme, bunları izleyen iki olay ve yarattığı toplumsal hareketliliği atlamak olmaz. Bunlardan ilki; karışık kaset doldurma misyonu 80'lerden o güne devam eden gençler için bulunmaz bir nimetin hayat bulmasıydı: Özel radyolar. Meltem Cumbul'lu Radyo Tek (sanırım yazılışı böyleydi), Mustafa Sandal'lı Power FM, çalınan müziği seven ya da sevmeyen, hiç fark etmez, herkes FM'ler arasında keyifli gezintiler yapılıyordu. Ama benim tercihim, her zaman Kent FM'di. İtiraf zamanı: Lisedeyken sabahları eski rock parçalarının çalındığı programı dinlemek için Walkman'in kulaklığını hırkamın içinden geçirir, öğretmen orada bir şeyler anlatırken, ben de bir taraftan müzik dinlerdim. Evdeki dolu, boş, 60'lık, 90'lık tüm kasetlere bir şeyler kaydetmek için radyonun 'Rec' tuşunun yanında, hazır ve nazır dururdu parmağım. Hatta bu karışık kasetlerde neler olduğunu unutmamak için A ve B yüzünde neler olduğunu gösteren, afili kâğıtlar hazırlar, kutuların içine itinayla bunları yapıştırırdım. Yeni, güzel bir şarkı varsa, elimdeki çekme kasetlerde üstüne kayıt yapılıp harcanacak bir şarkı bulmak, çok acı dolu bir an olurdu.

Favorim, lise döneminde Kent FM'di. Yaş kemale erdi, o radyo bildiğim kadarıyla tarih oldu. Ama bir dönemin sevilen grubu Kronik'in elemanlarının sunduğu esaslı rock programları, tiyatrocu Levent Ünsal'ın istek parçalar çaldığı, *Baykuşun Gör Dediği* ismindeki, gecenin bir vakti korku hikâyeleri anlattığı, Kara Tren ile country müzikle tanıştırdığı programlar, Kemal Ayyıldız'lı programlar, *Kaybedenler Kulübü*, Kadıköy'de beliren Kadife Sokak realitesi... Bir çırpıda aklıma gelenler bunlar. Ama neden olduğunu hatırlamıyorum da, bu radyoları kapatma kararı alınmıştı. Bugün dönüp baktığımızda eksikliğini hissettiğimiz o toplumsal hareket işte o zaman hayat bulmuştu. Arabalarının radyo antenlerine siyah kurdeleler bağlayanlar, en sonunda sesini duyurmayı başardı, radyolara yeniden kavuşuldu.

90'ların bence bir unutulmazı da, özel radyolardan sonra çok kel alaka olacak ama, Susurluk Olayı. Bir kamyonla çarpışan araba, içinde çok farklı geçmişlerden insanlar, sonrasında ortaya çıkan iddialar, karmakarışık olan gündem ve her kafadan çıkan sesler, nasıl bir karışıklık yarattığını bilmeden saf saf kameralara bakan, bu abuk kitlenin en ma-

sumu kamyon şoförü... O zaman herkes bir şeyler söyledi, kimin ne olduğuna, ne kadar masum olduğuna dair iddialar, yorumlar birbirini kovaladı. Ama yıl 2011 ve hâlâ net bir sonuç olmadığı herkesin malumu. Bugünün harala gürelerinde kimsenin derdi değil belki, ama o zamanlar insanlar hak, hukuk, aydınlık için her gece 1 dakika karanlığa kucak açtı. O zamanlar evin ışıklarını söndürmek, sessiz ama güçlü bir protestonun simgesiydi. Neyse oldu bitti, o dönem kapatılan ışıklardan sağlanan enerji, yasal bir sonuç olmasa bile önemli bir tasarruf olarak tanımlana geldi.

Sivas katliamı da benzer bir tepkiyi oluşturdu aslında. O tepki bugün de hâlâ diri. Uğur Mumcu suikastı da... Toplumsal tepki gösterecek çok olay vardı 90'larda. Ya da toplum, o zamanlarda neye nasıl tepki göstermesi gerektiğini biliyordu. Hatta bir adım ileri gidelim: Gelinim olur musun, benimle evlenir misin, hünerini gösterir misin gibi programlarla, herkesin olmasa bile, en azından çoğunluğun gündemi bulandırılmamıştı...

Ben Doğduğumda Televizyon Vardı

Hilal Ergenekon

Ben doğduğumda televizyon vardı. Renkli televizyon hem de... ITT Shaub-Lorenz'in üzerindeki düğme sayısının çokluğu o zaman tek olan TRT'den başkalarının da olacağının habercisi gibiydi. Ekranda beliren insanlara bakıp onların televizyon kutusunun içinde yaşayan küçük küçük adamlar olduğunu zannederdim. Hatta bazen kutuya girip yanlarına gitmek isterdim.

Televizyonlu büyüdük biz, televizyonla büyüdük. Televizyon da sanki gözümüzün önünde büyüdü... Ne de olsa yaşıt sayılırdık. Çocukken İstiklal Marşı yayınlandığında uyanır, gece yine İstiklal Marşı okunmadan televizyonu kapattırmazdım. Annemin "Hadi artık, hiçbir çocuk uyanık değil bu saatte!" çıkışmalarına rağmen ağlayıp, bağırıp ille de yayın bitişinde İstiklal Marşı'nı izleyip öyle yatardım. Gün içinde yayın kesilip necefli maşrapa çıktığında bile onu pür dikkat izlerdim. Büyüdüm ve o ekrandaki küçük küçük adamların yanına gitmeyi başardım! Çocukluk günlerimde bunu gerçekten yapabileceğimi bilemesem de...

Ailecek akşam oturmalarımız hep televizyon karşısındaydı. Reklam pastası tüm ihtişamı ve iştah kabartan haliyle işte seyircisinin karşısında öylece duruyor ve paylaşılmayı bekliyordu. Yeni kanalların açılması adeta bir devrim niteliğindeydi. Star1'imiz oldu TRT çoğaldı çeşitlendi, televizyondan eğitimlere bile başladı. HBB ve Kanal 6 da hayatımızda yerini aldı. Televizyon evin başköşesindeydi ve önemliydi. Ondan daha önemli fişe takılı bir alet yok gibiydi. Akşam ne izlersek ertesi gün o ko-

nuşulurdu. Çocuklar arasında, bahçede, okulda, parkta... Anneler alışverişte, dost sohbetinde... Tüm ahali çarşıda, pazarda, durakta sokakta... Onu konuşurduk....

Sana'yla beslenen özenle büyütülen çocuklardık biz daha sonra fark ettik ki annemizin margariniyle bir yere kadar. Belli bir yerden sonra kendi beslenmemizi kendimiz hazırlamamız gerekiyor. Pıt diye Luna açtık kendi ekmeğimizi hazırladık... Eğer beceremezsek kınarlardı bizi "Yoksa sen hâlâ annenin margarinini mi kullanıyorsun?" diye... İşte 90'ların çocukları böyle kavradı hayatta esas olanın kendi ayakları üzerinde durmak olduğunu.

On yüz bin baloncuk yutmuşluğumuz vardı da hapı yutmamaktı önemli olan... Yine de çantada, cepte Bonibon olmazsa ananesinin ilaçlarını Bonibon zannedip yutan çocuklar görmüştü 90'larda hastaneler...

"Kadın olmak nasıl bir şey?" diye sorsalardı herhalde bize, Parizyen reklamındaki ablaları gösterirdik... Hele bir tanesi vardı ki... Alımlı çalımlı sokaklarda dolanır en son siyah bir arabanın üzerine Parizyen yazardı. İşte cazibe oydu! Mini etek, özgüvenli yürüyüş ve ardından parmak ucundan çıkan belli belirsiz el yazısı...

Ama dikkat edecektik nihayetinde ince çoraptı giydiğimiz. Cırt diye kaçabilirdi. Cırt Ayşe Teyze'yi çağırsak o bile derdimize derman olamazdı zira onun uzmanlık alanı beyaz gömleklerdi... Cırtladığı anda yanında bitip el çantasından koca bir şişe ACE çıkartarak hepimizi dumura uğratırdı.. Yüzümüz bembeyaz kesildiğinden o reklamın beyazlık garantisi vardı...

Aklımıza bir bilmece geldiğinde, "Bir bilmecem var çocuklar" dendiğinde bugün bile hep aynı cevabı almamızın tek nedeni vardı Eti Eti Eti... Madem cevap belliydi "Sor hadi sor sor!" diye yaygara koparmanın âlemi neydi? Sorsakta sormasak da fark göremiyorduk, ya sen? Bu fark görememeler mi tek tipleştirdi kişileri? Yoksa gelir dağılımındaki uçurumları gözmezden gelerek "fark göremiyor" gibi mi yapıyorduk? Cevabını veremiyorum. Ya sen?

Eğilimler hep televizyonun gösterdiği yöne doğru oldu. Reklamlar tüketim toplumunun temellerini atıyor inceden inceden yer ediniyordu minik minik hayatlarımızda...

Mesela yıkıyor ve çıkıyorduk... Şampuana ayrı, saç kremine ayrı zaman ayırmıyorduk... Üstelik aç-kapa artema kullanıyorduk ve biz bunu hep yapıyorduk! Çabuklaşıyorduk, hızlanıyordu aktivitelerimiz... Daha hızlı daha tempolu yaşıyorduk anne ve babalarımızdan... Sanki hızlı büyüyorduk. Olgunlaşıyorduk daha çocukken... Üstelik her bir şeyin daha çabuklaşmasına, pratikleşmesine rağmen sanki zaman hiçbir şeye yetmez olmuştu. Ancak 90'ların çocuklarında adaptasyon problemi yoktu. Teknoloji ile büyüyen çocuklarken ileride belki de ona mahkûm yetişkinler olacaktık.

Akşama babacığımıza "Unutma Ülker getir", bir de üstüne "Gelsin gelsin Oba makarna, bol bol yensin Oba makarna" demeseydik obeziteye daha uzak bir toplum olur, şu an birçoğumuz diyet yapmak zorunda kalmazdık...

Yine de toplumsal savaşçıları vardı 90'lar çocuklarının; Barış Manço'yu sevip, sözünü dinleyip ıspanak yer, arabanın ön koltuğuna oturmaz ve gece yatarken dişlerimizi mutlaka fırçalardık biz... 2000'ler mahrum kaldı bu savaşçıdan... Bizi büyüttü, 7'den 77'ye uzandı, 99'da terk etti bizi bize bırakıp... Tek kanallı dönemin pazar neşesiydi. Çocuk olup da *Adam Olacak Çocuk* programına katılma rüyası görmeyenimiz yoktu.

Bir de TRT Çocuk Korosu vardı... Onlar stüdyoda, biz ekran başında hep bir ağızdan çocuk şarkıları söylerdik. Okula gelip kulağı olan çocukları seçmişlerdi korocu abiler... Beni de seçmişlerdi koroya da annem, babam iş güç yüzünden götürememişlerdi. Çocukken en çok neye ağladın diye sorsalar belki de cevabı koroya gidememekti...

Bizler iyi çocuklardık... Oralet içer, Topitop yerdik. Bahçede sokakta yakartop, istop oynardık. Apartmanlarda büyümedik, sokakta oynamak nasıldır bilirdik. Sek sek de oynadık, ip de atladık. Ama buz pateni ve kaykayla da tanışmıştık. Hamburger ve McDonald's vazgeçilmezlerimiz arasında yerini almıştı... Tombi ve Panço yiyip duvar üstü muhabbetlerinde çekirdek çitlemekten yüzümüzde birkaç minik sivilce de belirirdi arada sırada... Annemiz pencereden seslenince eve girerdik, anne sözü dinlerdik. Yine de sağımız solumuz belli olmazdı çaktırmadan okulu asıverirdik. Onların ruhu bile duymazdı.

Ben doğduğumda televizyon vardı. Şimdi de var... Hayatımızın içindeydi... Şimdi de hayatımda ve ben de onun hayatındayım küçük küçük adamların yanında... Sihirli kutunun içini dışını tanıdım, beğendim, beğenmedim bazı yanlarını da... Yine de yerimizi aldık işte milyonların oturma odasında...

90'LARDA KOT AMA ÖZELLİKLE LOFT

Işıl Karpuzoğlu

İzmir'de, egemenliğini plakanın sonuna konan 0,5 ile ilan etmekle kalmayıp, kızlarıyla da meşhur semtinin çocuklarıydık biz 90'larda. "Ne güzel şeysin, ne yaman şeysin" nameleri eşliğinde hergele* meydanında salına salına eve yürüyen ve tek eğlencesi yolda her gördüğünü âşık etmek olan, her an terslermiş gibi sert duruşuyla iç sesi asla tutmayan ama en önemlisi, İzmir'in denizi kız gibi kokmazken bile, onun gururunu taşımış, denize âşık çocuklardık.

Zengin veya fakir olmayan bir şehirdir İzmir, orta sınıftır herkes, öyleydi 90'larda da, hatta daha çok 90'larda. Türkiye'nin diğer gençleri gibi henüz "marka ile statü sahibi olmak" kavramının yeni yeni hayata sızmaya başladığı yıllarda, İzmir'in orta sınıf güzel kızları ve onların gönlünü almak için çabalayan delikanlıları için, adı marka, alt metni statü isimler dolanmaya başladı Alsancak Ts* köşelerinde. Sırayla sebago geldi, george hogg, Levi's ve derken Loft. Ama özellikle Loft. Hem de İzmir'e özel, İzmir doğumlu; klorak gibi, bardacık, gevrek, darı, çiğdem gibi. Plakasının birler basamağı 5,5 olan bir marka...

Ve tabii ki, şehri konusunda ülke konusunda olduğundan bile fanatik olan İzmir, kendi doğurduğuna layıkıyla sahip çıktı. Loft'un önündeki

* İzmir'in biri Alsancak'ta diğeri Karşıyaka'da, gençlerin çok takıldığı meşhur meydanları.

kuyrukları bir de ancak ramazan ayında fırınların önünde görebilirdiniz. Sokağın taa öbür ucuna uzanan kuyruğun sonuna, arada sırada ön taraflardan haber gelirdi: "Gri 28 bitmiş arkadaşlar!" Bu yaşına kadarki en acı haberi almış kıvamı bir suratla bir kısım dağılırdı sıranın ortalarından. Bir kısım ise hemen yedek plana geçerdi; "E gri bittiyse, Elif'te gördüğüm yeşilden alırım o zaman, o da olur bak."

Loft'un sahipleri iki genç kardeşti, sürekli kot giyen, uzun saçlı iki delikanlı. O zamanların George Clooney – Brad Pitt'i oluvermişlerdi bir anda.

Hayatına daha yeni yeni giren markaları doğru teleffuz etme ve ezberleme misyonu ile başetmeye çalışan 90'lı gençlerin hayatına, şimdi bir de marka savaşları ekleniyordu. Diğerlerinin aksine her renkte kot yapan ve paçalarındaki çift dikişle ünlenen Loft, yerlere sürtünüp hatta az da yırtıldığı zaman, daha karizmatik ve değerli kabul edilirken; özellikle İzmir'in sessiz rakibi Ankara'da belli üç mavi tonun dışına çıkmayan ve tertemiz, jilet gibi oturan 501 giyiliyordu. Loftlu İzmir kızlarıyla 501'li Ankara kızları aynı ortama geldiğinde, Altay – Ankaragücü maçında tribünde sanırdınız kendinizi. O sırada erkekler daha çok c64, amiga500, atari, sega kavgasındaydı, kot meselesini pek de ciddiye almıyorlardı. Sonuçta 90'lar; erkeklerin giyim meselesini kadınlar için, kadınların isteğine göre, kadınların ellerine bıraktığı dönemlerdi.

90 ortalarında kot çılgınlığı marka savaşlarını da aşıp, gözle görülür hale gelmişti, daha doğrusu marka savaşları kot çılgınlığını o kadar tırmandırmıştı ki; süper kahramanlı çizgi filmlerde, uzaydan gelip insan şekline bürünen yeşil renkli sıvı gibi, kot artık sadece pantolon değil, gömlek, ceket, şort hatta ayakkabı şekline bürünüp, dolapları ve sokakları ele geçirmişti. Kendini kovboy zanneden bir sürü atsız kovboy, caddelerde, diskolarda, lise partisi fotoğraflarında, ileride dalga geçilip gülünecek yerlerini alıyordu. "Biz"i ilgilendiren her şeyin olduğu, "biz"e özel dergilerimiz vardı, onun bile Blue Jean'di adı. Sanki Playboy'muş gibi anlamsız bir gizlilikle saklardık ailelerden dergilerimizi, bizim dünyamızı anlamaya kalkmasınlar diye. Hem nasıl anlayabileceklerse? – pek modaydı o zamanlar kuşak farkı demek...

Arada başka başka kot, daha doğrusu 90'ların özenti ruhuyla söyle-

mek gerekirse "jean" markaları çıkıyor olsa da, Loft ve 501 kavgası devam ediyordu ki bir akşam, o zamanlar için gayet özenilmiş, farklı bir video klip gösterildi televizyonlarda. Az kanallı televizyonlar, yeni yeni duvar önünde mikrofonla şarkı söyleyen insanlardan renkli, danslı görsellere benzemeye başlayan video klip dönemleri için gayet dikkat çekici bir çalışmaydı. "Sponsor" lafının genç lügata girmeye başladığı günlerdi ve bir kot firması video klibe sponsor olmuştu. Yıl 1994, zamanın yakışıklı ve popüler isimleri Ufuk ve Ercan (Ufuk Yıldırım ve Ercan Saatçi), böyle Amerikanvari bir hava. Issız bir sokakta bir gece vakti uzaktan sesler duyulur, birden ortalığa dansçı kızlarla Ercan Abimiz çıkar şarkı başlar; "Ebabil bir kuştur, sözünden dönen pustur/toprak olup gideceğiz ooooo"... jeanli dans eden kızlar birden kaybolurlar, adam uyanır, rüya mı gördüm diye bakınırken alt tarafta "mavi jeans" yazısı belirir. O dönemin "çok oluyor bunlar corç" temalı reklam kampanyalarıyla da örtüşen klipte, 90'larda her "yenilik"te olduğu gibi Amerikanvari bir hava vardır ama alt metin "biz de artık o kadar iyiyiz"dir. Bu, az buçuk sert olan, milliyetçi damarlarımıza hafiften değdiren tavırla, jean kavgalarının tam ortasına, Mavi Jeans de düşmüş olur böylece.

Sonra biz ne olduğunu anlamadan, sadece kumaş parçasından başka bir şey haline geldi kot. Sadece devlet dairelerinde, memurların kullandığını sandığımız "makam" kelimesiyle özne-tümleç ilişkisine giriverdi biz anlayamadan. O markadan giye-bil-en bir şey oldu da, diğerinden giyen başka bir şey. Kotun altına beyaz çorap mı giyilirdi canım, ne iğrenç bir "kıro"luktu?! Kendi sözlüğünü getirdi 90'lar, dedi ki; artık hepiniz bu dilde konuşacaksınız. Biz de kabul ettik.

Bizim ailede sınıf kavramı olmadı hiç, öğretmediler bize. İyiydi babamızın durumu, vardı her şeyimiz ama her istediğimizi alamazdık, her aldığımızı gösteremezdik, arkadaşlarımızın babasının maaşını önemsemezdik. Apartman görevlimiz Hüseyin Abiler vardı, annemler ne zaman akşam gezmeye çıksalar bizi onlara bırakırlardı, dünya şekeri, güler yüzlü, kırmızı yanaklı bir aile, aklımda kalanları birleştirip uydurduğum geçmiş fotoğraflarına göre... Biz yaşlarda bir kızları vardı, beraber oynadığımız onca yakar topa, atlanan onca ipe rağmen adını hatırlayama-

dığım. Bir gün dedi ki bana: "Mavi Loftunu versene, bir fotoğraf çektireyim." İsmini hatırlamıyorum kızın, ceketi de hatırlamıyorum ama bunu unutamadım bir türlü. Nasıl olduysa bir anda, Mehmet Bey amcaların 1 evi, 1 yazlığı, 1 arabası, kızlarının da bilmem ne marka kıyafetleri, cümlelerde sıfatı oldu tamlamaların.

Sokak "trend"leri, kelime olarak bile, daha yeni yeni oluşmaya başlamışken, "marka" usul usul girerken hayatlarımıza, şimdi düşünüyorum da ne kadar çabuk öğrenmişiz AVM'leri ve ismini o günlerde hiç duymadığımız markaları. Ne kadar çok alışmış ağzımız, o zamanlar bizim için telaffuz edilmesi çok zor markaların isimlerine. Aslına bakarsanız normal, çünkü çabuk öğrenen çocuklardık biz her zaman; ama işimize geleni elbette... Gerçi sanki böyle de çabucak bitiriverdik 90'ları...

Yazımın sonunu nasıl tamamlayayım diye düşünürken yine tuttu İzmirli hatun damarım da, aklım dürttü hafiften beni. Düşünsenize 90'larda Kıvanç Tatlıtuğ diye biri varmış ve çocukmuş hani...

90'LARDA BİZ KADINLAR...

İlknur Bektaş

Tüp gaz ve 12 Eylül'lerin sıkıntılı dönemini atlatmış, Turgut Özal'ın tonton gülümseyişiyle başlayan yıllardı. İlk kadın başbakanımız Tansu Çiller'in siyasete atılıp beyaz döpiyesleriyle kameralara el sallarken tüm Türk kadınları onunla gurur duyacaktı...

90'lar sakızlarımızda karikatürü aramaktı. Kâh gülmek, kâh düşünmekti. Tipitip'ti.

90'lar kalorisine değil fiyatına içerlediğimiz Cipslerin hayatımıza girmesiydi.

Cola türü tüm içeceklerin henüz cam şişede depozito ile satıldığı, çoğu kadının çalkalayıp yıkayarak iade ettiği yıllardı.

Büyük küçük erkenden uyanıp çizgi filmleri kaçırmamaya çalışırdı. Rönesans sanatçıları Ninja Kaplumbağalar'la ezberletildi.

90'lar; yeni açılacak olan her televizyon kanalını yayınlanacağı gün boş ekran karşısında aynı heyecan ile dakikalarca beklemekti.

90'lar evde televizyon başında en çok Arena programını izlediğimiz hayattan ve erkeklerden daha çok korktuğumuz güvensizliklerimizin tavan yaptığı yıllardı.

Şimdi duymaktan nefret ettiğimiz "Hey Corc versene borç" şarkısıyla büyük küçük coşulur, ezbere bildiğimiz şarkıların nakaratlarıyla maçlarda sloganlar atılırdı.

Dünyada kadınlara dayatılan zayıf kadın modeli oyuncak olarak piyasaya sürüldü. Cindy ve Barby bebek furyasıyla kadınlardan manken

gibi fizik beklentisi çılgınlığa dönüştü. Oysa ülkemizdeki kadınlar aynı bebekleri çocuklarına oyuncak olarak alırken bu alt mesajı okumadı.

Sokak sinemalarının yıldızının söndüğü, evde VHS ve Beta video kiraladığı, kadınların kekli börekli günler, gençlerin ise evde parti yaptığı yıllardı.

90'larda kupon biriktirmeyi o kadar ilerletmiştik ki; tabak, çanak, beyaz eşya, halı alacağım derken ev ve araba alacağına inanan ve aylarca yıllarca kupon biriktiren binlerce insan vardı. Alamadılar o ayrı...

90'ların başında hepimiz yeni bir aletle tanışmıştık o zaman çok lüks ve pahalıydı. 90'ların sonunda artık her evde en azından bir kişide vardı bu alet, cep telefonuydu...

90'larda kırmızı nokta kategorisinde gece yayınlanan aerobiği milletçe porno zanneder, gizlice izler, aerobik sporunu bile gizlice yapardık...

90'lı yıllara damgasını vuran ve en beğenilen televizyon dizisi olarak söz etmeden geçemeyeceğim *Bir Demet Tiyatro* (1995) vardı. Yayınlandığı günler sokaklarda insan bulamazdınız. Oradaki kız kardeşin özelliği âleme racon kesen ağabeyine üstünlüğüydü. Bu rol model toplumun belleğinde yer alan ezik kızın özlenen galibiyetiydi. Bu çıkış bir beklentiye yara bandı olmuştu. Aynı toplum yıllar sonra benzer bir televizyon dizisini uzun yıllar baş tacı etmişti. Bir Demet Tiyatro'yu beğeni ve özen ile izleyen tüm kadınların hazırcevap kız kardeşli Avrupa Yakası'na da dört elle sarılması ondandır.

Güldürürken düşündüren dizilerin dışında aile bağlarını ve insan tarafımızı besleyen "Süper Baba" ile biz kadınlar erkeklerin de duygusal ve hassas bir yanlarının olduğunu gözyaşları ile izleyip kabul ettik.

Dünya kadınları gibi bizim kadınlarımız da çocuklarına He-Man izlettiriyordu. Aslında onun benzer rol modelini arıyorduk gerçek yaşamda. Yani normalde kibar bir prens, tehlike anında yarı çıplak bir kahraman "adam"!

En çok özlediğim şifresiz televizyon kanalları ve bölünmeden izlediğimiz filmler. Öyle alttan üstten sağdan soldan reklamlar girmeyen tertemiz bir ekranımız vardı. Doya doya ağlayıp doya doya gülebiliyorduk.

Plastiklerin hücumuna uğramamış evlerimizde balkon ve camları-

mıza annelerimiz hâlâ Vita kutularında çiçekler dikerdi...

Biz kadınlar için en güzel gelişmelerden biri merdaneli çamaşır makinesinin yerine tam otomatik makineler ve son derece teknolojik elektrik süpürgelerinin yaygınlaşması oldu. Akıllı Türk kadınları artık merdaneli makineleri çamaşır yıkamak için almıyor onları yayık ayran ve tereyağı yapmak için kullanıyordu.

Ev işlerinden kalan zamanlarında kendilerine ve ailelerine faydalı olabilmek isteyen kadınlar çoğaldı. Gelişen, yenilenen teknoloji ve iletişimin gücü kadınların kendi hak ve özgürlüklerine sahip olmalarını büyük oranda tetikledi. Kadın hareketlerinin büyük öncüleri, Mor Çatı (1990) Açev (1993), Kamer Vakfı (1997), Kadın Adayları Destekleme Derneği (Ka.Der) 1997 kuruldu. Kadınlar birbirlerine sahip çıktı...

Velhasıl kadınlık 90'larda zordu; emek ve çaba istiyordu, ama zor olmasına rağmen dayanışma daha samimi ve iletişim teknolojisiz ve daha gerçekti; her şeye rağmen, düşününce yine de çok güzel günler yaşamışız.

Yarım Elma

Kadri Karahan

90'lı yılların başlarında, özel radyolar ve televizyonlar yeni yeni kendini göstermeye hazırlanırken daha sonra TRT 2 adını alacak olan TV 2 ekranlarında her cuma, gece yarısına doğru yayınlanan bir müzik programı vardı karşımızda: *Yarım Elma*. Aslında program yayın hayatına TV1 ekranlarında her cumartesi günü öğleden sonra yayınlanarak dahil olmuştu ama asıl tadını bulması için beklemesi çok uzun sürmemişti. Yeni hareketlenen ya da yeniden hareketlenen pop müzik dünyasına kattıkları-katacakları ile bugün ayrı bir yerde durmakta hafızalarımızda.

Her hafta tek bir konuk ya da grup ağırlanırdı bu programda. Cumhur Atalay ve Mert Özmen'in birlikte yönettiği, yapımcılığını Cumhur Atalay'ın yaptığı program bir mini konser havasında geçerdi. Programın çekimlerinin yapıldığı yer ise dönemin ünlü mekânlarından Airport Disco'ydu ve orayı dolduran gençlerin coşkusu bugün yayınlanan herhangi bir programı dolduran seyircinin coşkusundan çok daha sahiciydi ve çok daha samimiydi. Velhasıl o günün konuğu daha sonra stüdyoda yerini alır, telefon ile katılan seyircilerin sorularını da yanıtlardı. Programın bir de sürprizi olurdu ki; o canlı yayına telefonla bağlanan dinleyicilerin adresleri alınır ve sonrasında kendilerine sanatçının imzalı bir kaseti ve fotoğrafı yollanırdı.

Bir gün -o iki telefon numarası bugün bile aklımdadır hâlâ- düşürmeyi başarmıştım ve soru sormaya çok meraklı olduğumdan değil ama ilk kez bir yayında sesimi duyacağım için heyecanlanmaya da başla-

mıştım. Tadını almış ve bu ilk sınavı başarı ile atlatmış olmamdan hani ilerleyen programlarda "sadık seyirci" olarak anılmaya başlanmıştım. Ama her şey bir yana arşivime kattıkları ile apayrı bir odada bulmuştum artık kendimi. Programı takip eden pazartesi günleri gelen zarftan çıkan imzalı kasetleri, fotoğrafları, posterleri bugün bile kimselere dokundurmayışım sanırım bende bıraktığı en büyük izlerden biridir. Daha çok çoğalmaktadır bir şeyler ama daha da çok anlam bulan şeyler azalmaya yüz tutacaktır belki de. Bugün olsam o yaşlarda, aynı hevesle koşabilir miydim ya da coşabilir miydim acaba?

Programa kimler konuk olarak gelmiş geçmiştir, hepsini sayabilirim bir çırpıda. Örneğin, bugün müzik dünyasının önemli isimlerinden biri olan Nazan Öncel asıl çıkışını yaptığı albümü "Bir Hadise Var"ın şarkılarını ilk kez bu programda seslendirmiştir. Ben de şanslı seyircilerden biriyimdir ve hattın diğer ucundan kendisine müzik hayatı dışında neler yaptığını sorabilmek gibi klasik bir soru sormuşluğum vardır o gece. Yine bir başka özel isim olan Aşkın Nur Yengi'nin o unutulmayan ve bugün bile keyifle dinlediğimiz ilk albümü "Sevgiliye"nin de ilk konseri burada gerçekleşmiştir ve ertesi gün büyük bir heyecanla kasetini almaya gitmişimdir.

90'lı yıllarda patlayan Türk Pop Müziği bugünün birçok ismine önemli bir şans vermişti. Çünkü bir gecede bile hayatınızın değişmesi mümkün olabilmişti. Birçok müzik eleştirmenine ve dinleyiciye göre bu fırtınanın başlangıcı kabul edilen "Abone" şarkısı -hani ballı lokma tatlısı kıvamı- insanların hayatına ilk kez bu program aracılığı ile merhaba demişti. Örneğin, Yonca Evcimik konuk olarak katıldığı günün ertesini kendisi adına bir milat kabul ettiğini şu cümlelerle dile getirmişti: Örgünün ucunu çektiğiniz zaman gerisi gelir. İşte o günden -günlerden sonra pop müziğini, ardı ardına parlayacak yıldızlarını tutabilene aşk olsun. Bugün geriye dönüp baktığında, o şarkılarda az da olsa kalbi titremeyenler varsa kendilerine de aşk olsun.

Beraberinde şunu da unutmamalı elbette. TRT'nin malum bir hassasiyeti vardı ve bir denetim sürecinden geçmediği sürece ekranlarında-radyolarında her şarkıyı-şarkıcıyı dinleme gibi bir lüksümüz yoktu. Belki vardı; hani kırk yılda bir özel yayınlarında mesela yılbaşı akşam-

larında ya da bayram özel programlarında. Örneğin, Bulutsuzluk Özlemi'ni ilk kez bir konser programında doya doya "Yarım Elma" programında izlemiştik ve o zaman için nasıl ayrı bir keyifti bu. O günden tam altı yıl önce kurulmuştu grup ve bir iki şarkı dışında TV ekranlarında onları görme şansını daha önce bulamamıştık. Hatta bu durum "İlk uzun sınav" şeklinde başlık olmuştu basında. Bugün baktığımda o günün kriterlerini hâlâ anlamış değilim ama bugüne baktığımda yine kriterlerin bu kez başka şekillerde hayatımızda var olduğunu da söyleyebilirim. Değişen bir tek biz miyiz acaba?

Hayatıma biri bir güzellik yapsın: Katıldığım programlardaki tüm o telefon kayıtlarını bulup, karşıma bir mucize olarak çıkartsın ve karşıma alayım o günkü kendimi, oturup hıçkıra hıçkıra güleyim, katıla katıla ağlayayım buna. Hani bir yarım elma hani kocaman bir gönül alma adına.

DOS'TAN WINDOWS'A

Kayra Keri Küpçü

1983 doğumlu biri olarak okul yıllarımın neredeyse tamamını geçirdiğim, çocukluktan gençliğe adım attığım yıllardı 90'lar. İşte bu döneme damgasını vuran teknolojinin, bilgisayarların ve tabii ki bilgisayar oyunlarının da hayatımda çok büyük yeri vardı. (Hâlâ var!)

Atari 2600 (Karakutu oyun konsolu olarak da bilinir), Spectravideo, Amiga 500 ve Commodore 64 gibi sistemler sayesinde tanışmıştık ekranın dijital yönüyle. Sonra 80386 modelleriyle ülkemizde bilgisayarlar yaygınlaşmaya başladı. DOS sistemli, pek çok komut ezberlememize vesile olan bir dosya sistemiyle karşıladı bizi o kapkara, üzerinde yeşil veya beyaz yazılar olan ekranlar. O kadar çok kurcalıyordum ki bilgisayarı, sonunda boza boza tamir etmeyi de öğrenmiş, bütün komutları da ezberlemiştim. Buna rağmen çoğu işimi Norton Commander isimli programda kolayca görüyordum. O zamanlarda şimdiki kadar kolay değildi bilgisayar kullanmak. Mouse yoktu bir kere. Komut bilmek şarttı ve ne zaman nerede ne yapılacağını bilmek gerekiyordu.

1992 yılında Windows 3.1 çıktığında bilgisayarlarımızın ekranları daha bir renklendi. Mouse yaygınlaştı ve "tıklayarak" işlem yapmanın keyfini yaşamaya başladık. Pek çoğumuz bilgisayar başındaki boş vakitlerimizi Paintbrush'ta sanatsal denemeler yaparak, Solitaire ve Mayın Tarlası gibi oyunları hevesle oynayarak geçirir olduk.

Üç yıl sonra Windows 95'in çıkmasıyla bilgisayar teknolojisinde bir devrim yaşandı. Artık DOS tabanlı dosya yapıları arka plana atılmıştı.

Yepyeni bir dönem başlıyordu. Windows 95'in çıkışıyla bilgisayarlar da kullanıcılar için daha kolay kullanılabilir bir hal aldı.

DOS altyapısında çalışmayan yüksek görselli oyunlar her geçen gün hem rafları hem hayatımızı doldurdu. Daggerfall, Might and Magic gibi görsel zevkimizi tavana çıkaran oyunlar karşısında günlerimizi harcamıştık. 8-Bit efsanesi (her ne kadar halen sevsem de), yerini daha gelişmiş grafik motorlarına bırakıyordu artık. Sensible Soccer oynayarak büyüyen ben, Fifa 96 ve daha sonraki serilerin müptelası olmuştum. Teknoloji denen klavyeli canavar yapmıştı yapacağını ve bizleri mahalle maçlarından söküp ekran karşısına kilitlemeyi nihayetinde başarmıştı işte.

16X CD-Rom ve Sound Blaster ses kartımız ile yeni oyunlara merak sarar olmuştuk. Şanslıysak 33.6 Kbps hızında bir modemimiz olurdu ve IRC öncesi BBS (Bulletin Board System) alanlarında sohbet eder, yüklü telefon faturası geldiğinde evde nereye saklanacağımızı şaşırırdık. Cine5 şifresi çözen TV kartları aldırırdık bilgisayarımıza ve odamızdan çıkmamıza gerek kalmazdı. Tabii bundan sonra da, "Ee oğlum hiç çıkmıyorsun odandan, yüzünü göremez olduk" lafları gelirdi.

Sonradan anladık ki aslında sosyal bir çocukluğun son evreleriymiş bu yıllar. 90'lı yılların ardından sokakta saklambaç oynayan çocuklar evlerinde saklanır, top oynayan çocuklar da bilgisayar oyunlarında maç yapar oldular. Asosyal bir çocukluğun tohumları ardımızdan yollara serpilmiş meğerse biz fark etmeden. 90'lar, son sosyal, saf, teknolojiden uzak çocukluk ve gençlik dönemleriydi sanırım ülkemizde yaşanan. Küçükken sokakta birdirbir oynayıp gençlik döneminde bilgisayar çağını yakalayabilen son nesil olduğum için kendimi şanslı hissediyorum. Yeni nesil gençliğe hüzünlü bir selam olsun...

Bir Şehir Efsanesi Olarak Doksanlı Yıllar

Kerem Işık

Seksenli yıllar yerini bireyselleşme ve *teknomanyanın* kol gezmeye başlayacağı doksanlı yıllara bırakırken; kışlar hâlâ kış, yazlarsa hâlâ adamakıllı yaz gibiyken dünyada elimi kolumu sallaya sallaya dolaşıyor, geleceğe dair tüm tasa ve endişeleri görmezden gelebiliyor ve –her nedense– bir an önce büyümek istiyordum.

B*k varmış gibi!

Doksanlı yıllar doludizgin başladığında ben hâlâ çizgi roman sayfaları karıştırıyor, dünya atlasına aval aval bakarak saatler geçiriyor, aynı anda üç beş kitap birden okumaya çalışıyor, televizyonda *Songoku*, Parliament Pazar Gecesi Sinema Kuşağı, *Geleceğe Dönüş* falan izliyordum. Dünya dışarıda bir yerde kendi kendine dönüp duruyordu. *Ölmeden Önce 100 Şey* furyalarının adı bile yokken yetişkinlikle uzak yakın ilgisi olmayan hayallerimde gezip görecek yüzlerce yer, okuyacak yüzlerce kitap, yapacak yüzlerce şey biriktirmeye başlamıştım. O yıllarda yaz aylarını annemin yakın bir arkadaşının Çeşme'deki yazlık evinde geçirirdik. Etraf henüz *gaydırıguppak* sitelerle dolmamış, gençler geceleri deniz kenarında yıldızları izleyerek sohbet etmekten vazgeçerek fantastik isimli *beach clup*'lara takılmaya başlamamıştı ve deniz-güneş ikilisi beni en az şimdi olduğu kadar etkiliyordu. Ahşap pergolaların altında oturup geceleri kurtlarla yaban domuzlarının kol gezdiği civar tepelere bakıp hayaller kurardım. Kış aylarındaysa henüz daha yıkılarak *çokkatlı* bir apartman halini almamış evimizin salonunda yanmakta olan soba-

nın çıtırtılarını dinler, boş kâğıtlara ilk yazı denemelerimi karalarken olur olmaz şeyler düşünürdüm. Akıp giden zamanın sıradanlığıyla henüz yaşanmamış ilklerin büyülü cazibesi arasındaki çatışmanın filizlendirdiği bu hayat *manyak* bir şeydi. Günlerin, haftaların, ayların ve yılların hep böyle, yaz aylarına özgü miskin cuma öğleden sonraları tadında geçeceğini sanıyordum. Aslında olacakları tahmin etmeliydim. Ne de olsa ergenlik denen melanet yüzlerimizi sivilce tarlasına, seslerimiziyse kart horozlarınkilere döndürüyordu. Günbegün çirkinleşiyor, *acayip insanlara* benziyorduk.

Şehir Efsanesi – 1

Derler ki; insan büyüdüğünü, hayatın gerçek anlamda bir parçası olduğunu ancak ölümlü olduğunu tam manasıyla idrak edebildiğinde anlarmış. Bu durum kimilerinde kontrolsüz kasılmalar yoluyla istem dışı ve yersiz sırıtmalara kimilerindeyse Hakan Peker'in Bir Efsane şarkısını defalarca kez dinleyip bön bön boşluğa bakma hastalığına neden olurmuş.

Doğduğumuz anı hatırlamayız. Kendimizi epey zorlarsak belki iki yahut üç yaşma dair birtakım şeyler belirebilir zihnimizde. 90'lı yıllar boyunca da tıpkı şimdi olduğu gibi ara sıra gözlerimi kapayıp hatırlayabileceğim en eski anının ne olacağını keşfetmeye çalışırdım. Gözlerimi kapadığımda önümde upuzun, solucan deliklerini andıran bir tünelin belirdiğini ve bu tünelin bir ucunda, belli belirsiz yanıp sönen ışığın dünyaya düşüverdiğim an olduğunu hayal ederdim. Oraya geri dönmenin imkânsız olduğunu bilirdim. Yine de anı üstüne anı yığarak bu kapkara deliğin orasından burasından başımı çıkarmaktan büyük keyif alırdım. Solucan deliğini yırttığım günlerden bir gün kendimi 90'lı yılların sonunda, liseden bir arkadaşımızın ölüm haberini aldığımız anda buldum. Olmayacak şey. Bizim yaşımızda ölünür müydü hiç? Bir yaz gecesi, Çeşme'de denizi tepeden gören ahşap bir banka oturup sohbet etmiştik. Havadan sudan işte. Epey güldüğümüzü hatırlıyorum. Zaten o yıllarda hep gülüyorduk. Sonra o gitti, biz kaldık.

Şehir Efsanesi – 2

Dünya sınırlı sayıda canlıyı barındırabilir. Yeni birinin doğması için bir başkasının ölmesi gerekir.

Bahsettiğim *acayip* insanlardan biri de ilkokul birinci sınıftan beri arkadaşım olan Sarp'tı. Yediğimiz içtiğimiz ayrı gitmezken babasının işi nedeniyle 90'lı yıllar başlamadan Ankara'ya taşınmışlardı. Şöyle görüşeceğiz, böyle gidip geleceğiz diyerek ayrılmış ve iki yıl boyunca görüşmemiştik. O yıllarda Facebook/e-posta/Twitter zart zurt yoktu. İnsanı işine geldiğinde büyüten, olgunlaştıran işine geldiğindeyse oradan oraya savurup duran zaman dostluğumuzu da beraberinde alıp gitmiş gibiydi.

Sonra çok fena bir şey oldu. Bin dokuz yüz doksan yılı dünyaya kötü bir oyun oynadı: Körfez Savaşı patlak verdi. Burnumuzun dibinde, on binlerce insanın acı çekmesine neden olan bir savaş cereyan ederken biz olan biteni televizyondan kanlı (!) canlı izleyip bu tuhaf insanlık durumuna alışmaya çalışıyorduk. Dünya tarihinde bir savaş belki de ilk kez naklen yayınlanıyor, havada uçuşan bombaları düğün gecelerinde fırlatılan havai fişeklermişçesine izlerken akşam yemeğimizi yiyip sohbet etmeye devam edebiliyorduk. Modernizmde gelinen son nokta! Bizi çok ama çok uzun yıllar sonra ikiz kulelerle yolcu uçaklarının kucaklaşmasını izleyeceğimiz on bir eylül gününe hazırlayan bir dönemden geçiyorduk. Schwarzkopf aşağı, Saddam yukarı... Scud Patriot'a karşı... Savaşın başladığı gün kapımız çaldı. Gelen Sarp'tı. Öylesine şaşırmıştım ki selamlaşma seromonisinin ardından epeyce bir süre ne diyeceğimi bilemedim. Annem Sarp'ı içeri buyur edip dışarıda halletmesi gereken işler olduğunu söyledikten sonra kapıyı çektiği gibi gitti. Televizyonu açtım. Haki yelekli bir savaş muhabiri heyecan içinde son durumu aktarıyordu. Sarp ve ben salondaki divana oturup onu dinledik. Sonra haki yelekli muhabir gitti bir başkası geldi. Onu da dinledik. Hiç konuşmuyorduk. Yıllardır birbirimizi görmemiş olmamıza rağmen kucaklaşırken yarım ağızla hal hatır sorduğumuzdan beri ağzımızı bıçak açmamıştı. Büyülenmiş gibi ekrana bakıyorduk. O şekilde daha ne kadar oturduk doğrusu hiç hatırlamıyorum. Sakin sakin savaş haberlerine anlam vermeye çalışırken her nasıl olduysa oturduğumuz yerde itişip ka-

kışmaya başladık. Sonrasındaysa ergenlik döneminin ilk yıllarını yaşayan ve akranlarıyla bir araya geldiğinde içindeki kontrolsüz enerji patlamalarını daha fazla bastırmayı reddeden Türk erkeği klişesine uygun bir şekilde salonun ortasında güreşe tutuştuk. Kahkahalar atarak üst üste alt alta boğuşurken televizyon ekranındaki dehşet haberlerini göz ucuyla takip etmeyi de ihmal etmiyorduk. On dakika kadar boğuşup kan ter içinde kaldıktan sonra kendimizi halıya bırakıp gerçek anlamda sohbet etmeye başladık. Sarp Ankara'dan, edindiği yeni arkadaşlardan, İzmir'de özlediği şeylerden bahsetmeye başladı. Şakalaştık, gülüştük, konuştukça açıldık... Dostluğumuza iki yıl önce bıraktığımız yerden devam ediverdik. Tek bir farkla: henüz ikimiz de farkında değildik ama televizyon ekranındaki savaş görüntüleri bizi yetişkinlerin en az *Çöl Fırtınası* kadar acımasız dünyasına biraz daha yaklaştırmıştı. Gerçek dünyadaki ilk boğuşmamız esnasında Schwarzkopf ve Saddam el ele tutuşup bizi izlemişlerdi. Şimdi düşünüyorum da o gün ekranda savaş görüntüleri olmasaydı yine de durup dururken salonun ortasında güreşmeye başlar mıydık?

Şehir Efsanesi – 3

Denize bakmak tüm yaraları sarar. İnsan büyük ve tuzlu bir su kütlesine uzun süre bakınca sağına soluna tuz basmış gibi olur. Her şeyi unutur. Her şey gelip geçer. İşte öyle.

Denize bakmaya Çeşme'de başladım. Elbette ki bir İzmirli olarak her gün denizi görüyor, yanından yakınından geçip kokusunu –90'lı yıllarda İzmir'de bulunmuş olanlar ne demek istediğimi anlayacaktır– içime çekiyordum fakat gerçek anlamda denize bakmaya başladığım yer Ilıca ile Ildır arasında, her daim dalgaların dövdüğü taşlı kayalı bir yerdi. Denizin iyileştirici etkisini ilk orada hissettim. Taş iskelelere, gün batımında denize girenlere yahut bir kabarıp bir çekilen dalgalara bakarken hayallere dalmanın tadına ilk orada vardım. Sabahları uyanıldığında kahvaltının hazır olduğu yıllar... Akşamüzerleri ablam ya da evinde kaldığımız Nevin Teyzemin oğlu Güven Abi ile birlikte uzun bisiklet gezilerine çıkar, sitenin çevresinden dolaşıp Ildır'a doğru uzanan asfalt yol

altımızdan kayıp giderken denize baka baka pedal çeviririrdik. Bu bisiklet gezileri esnasında çok fazla konuşmazdık. Hem zaten konuşmaya da gerek olmazdı. Ağustosböceklerinin cırıltısıyla rüzgârda sallanan çam ağaçlarının hışırtısını dinlemek yeter de artardı. Günlerden bir gün, sitenin hemen çıkışındaki dönemeçte durmuş güneşin batışını izlerken Ildır yönünden son sürat gelen bir araba yoktan var oluverdi. Evet, olay kesinlikle böyle gelişti, yani araba yoktan var oluverdi çünkü arabanın üzerimize doğru gelmekte olduğunu görünceye kadar ne ben ne de Güven Abi bir ses duymuştuk. Oysa bu kadar hızlı giden bir araç burnumuzun dibine girmeden önce elbet bir motor homurtusu, bir korna ya da bir lastik cırıltısı duymuş olmamız gerekirdi. Yokoğluyok! Hızını alamayan modifiye Murat 131 asfalttan çıkıp mıcırlı zemine geçerken Güven Abi yapılması gerekeni yapıp var gücüyle pedal çevirerek kendini kurtardı. Benimse bulunduğum yerden kıpırdamaya hiç niyetim yoktu, ışığa bakan sinek edasıyla Murat 131'in farlarına bakmaya devam ettim. Arabayı her kim kullanıyorduysa bir gerzeğe çattık diye düşünerek direksiyonu iyice kırmış olmalıydı çünkü tozu dumana katarak mıcırların üzerinde kaymakta olan Murat 131 son bir gayretle yaklaşık iki üç metre kadar yanımdan geçip az ötemde durdu. Ortalık toz duman olmuş, arabanın sıçrattığı mıcırlar her yanıma çarpmıştı. Bisikletini bir yana fırlatıp endişe içinde yanıma koşan Güven Abi'ye bakıp hiçbir şey olmamış gibi başımla ufku işaret ettiğimi anımsıyorum:

"Güneş batmış. Gidelim mi?"

Şehir Efsanesi – 4

Bir şey eğer anımsanabiliyorsa içinde bulunduğumuz evrenden bambaşka, paralel bir evrende yaşanmaya devam ediyordur.

Gökyüzü bulutsuz. Ilık bir rüzgâr yüzümü yalayıp geçiyor. Düşünüyorum. 90'lar da bitiyor. İki binli yıllarda her işi robotlar görecekmiş. İki bin on ikide de dünyanın sonu gelecekmiş. Hadi be sende! Öylece oturuyorum. Yaz geliyor. Keşke yaz hiç bitmese diyorum. Keşke hayat sonu asla gelmeyen bir yaz mevsiminden ibaret olsa. Mevsimler. İlkokul birinci sınıf. Duvara asılı ahşap panoda olması gerektiği gibi sıralanmış

olan mevsimler: İlkbahar, yaz, sonbahar, kış. Kediler. Arkadaşlar. Kitaplar. İlk aşklar. Geçip giden onca şey... Hiçbir şeyi koruyamayız, diye düşünüyorum. Hiçbir şeyi. Anılarımızdan başka. Gözlerimi kapıyorum. Kapkara bir solucan deliği. Uzakta belli belirsiz bir ışık. Hadi bakalım, diyorum kendi kendime. Gidelim!

90'LARIN EN MÜHİM CİHAZI: YÜKSELTİCİ

Köksal Aras

90'lara merhaba derken hayatımıza yabancı olduğumuz birçok 'yeni'yi de aldık ister istemez. Bu 'yeni'lerin getirdiği değişimin en büyük belirtisi de hiç kuşku yok ki; televizyon dünyasında yaşandı. 90'ların hemen başında artık televizyonumuzun kumandasını elimize almamızın zamanı da gelmişti. Çünkü o tarihe kadar kumandayı sadece televizyonun sesini açıp kapamak için kullanırken, *Magic Box* şirketinin kurulmasıyla *Star1* kanalına geçmek için düğmelerine basmaya başladık kumandanın. Cem Uzan ve Turgut Özal'ın oğlu Ahmet Özal ortaklığıyla kurulan Star 1 Almanya üzerinden yayına başladıktan belli bir süre sonra Türkiye'nin hiç de alışık olmadığı yayınlar evlerimize konuk oluyordu. İlginç olan nokta ise, Star 1'i televizyonumuza tanıtırken yaşadığımız sıkıntılardı. Uydu anteniyle tanışmadığımız dönemlerdi o dönemler. Sadece bakır renkli TV antenleri balkonlarımızı veya çatılarımızı süslüyordu. O antenle renkli televizyonunuz varsa eğer karıncalı olarak Star 1'i izleyebiliyordunuz. Daha net izlemek için ise televizyonunuzun yanına koyulan 'yükseltici'ye ihtiyacınız vardı. İşte o yükseltici denilen cihaz evlerimizin demirbaşlarından birisi oluyordu.

Yükselticiyi aldığınızda antenle bağlantısını yapıp, Star 1 yayınını gösterecek şekilde anteni ayarlamanız yeterliydi. O dönemler doğup, büyüdüğüm mahalle olan İstanbul Ortaköy Büyükkuyu Çıkmaz Sokak'ta bu işin erbabı bir ağabeyimiz vardı. Adı Nuri olan ve hepimizin "abi" dediği bu isim, yükseltici konusunda son derece uzmandı. Bu kap-

samda kendisini sürekli çatılarda görüyorduk!.. Çünkü kim evine yükseltici alsa ilk koştuğu adres, Nuri Ağabey oluyordu. Nuri Ağabey hemen kolları sıvayıp çatıda alırdı soluğu. O dönem Nuri Ağabey olmasaydı Star 1'i nasıl izlerdik bilemiyorum doğrusu. Mahalledeki tek muhabbet "Senin evde Star 1 nasıl gösteriyor?" sorusuna aranan cevaptı. Sorun çıktığında ise devreye giren Nuri Ağabey'den başkası değildi. Star 1 yayını TRT'nin yayınlarını da gölgeliyordu. Çünkü gece yarısı yayınlanan *Otostopçu* dizisi buluğ çağını geçmiş olan mahallemizdeki delikanlıların izlediği en önemli diziydi. Ayrıca Yasemin Evcim'in gece yarısı 15 dakikalık kıvrak aerobik hareketlerini de unutmamak gerekir. Televizyon dünyamızda büyük bir kulvar açan Star 1 daha sonra adını değiştirerek *interstar* oldu ama karşısına güçlü bir rakip *Show TV* de geldi. O dönem özel kanallardaki bu tatlı rekabet seyirciye farklı pencereler de açtı. Örneğin Tinto Brass'ın filmlerini sadece hafta sonları sinemada izlemek zorunda kalmıyor, artık evimizde Show TV'de de izleyebiliyorduk.

90'ların başındaki televizyon dünyamızdaki bu devrime çabuk adapte olduk ve birbiri arkasına yeni TV kanalları açılmaya başladı. Bu kanalları kontrol edebilecek bir mekanizma olmalıydı. Hiç vakit kaybetmeden Radyo Televizyon Üst Kurulu kuruldu ve kanallara karasal yayın hakkı verildi. Böylelikle özel kanallar yasal zemine oturdu. 'Yükseltici' ile başlayan 'özel kanalları cam gibi izlemek' bugün dijital yayınların devreye girmesiyle çok daha pratik hale geldi. Eminim bu cihazı evine almak için türlü mücadeleler veren birçok insan unutmuştur o dönemleri. Bu anlamda 90'larda önemli bir yer tutan yükseltici cihazını bir kez daha hatırlatmak istedim.

12 Eylül 1980 darbesinin hükümdarlığı 80'lerin bitmesiyle yavaş yavaş kaybolurken, elbette ki 90'larda, hatta 2000'lerde bile izleri kaldı. Ne bugün Türkiye, 30 yıl önceki Türkiye ne de dünya. Kendini sürekli yenileyen ve halkın her şeyi sorgulayabilme imkânı bulabildiği bir Türkiye var artık. Ayrıca ülkelerin birbirine yaklaştığı ve tamamen globalleşen bir dünyada yaşıyoruz şu an. 90'lardan ülke olarak çıkartabileceğimiz ders niteliği taşıyan birçok olayı yaşarken, şunu da söylemeden geçmek doğru olmaz sanıyorum kendi adıma. 90'larda unutamadığınız en önemli

olay nedir diye sorulsa; 17 Nisan 1993'te Turgut Özal'ın hayatını kaybetmesi ve 28 Şubat 1997'de yapılan post-modern darbe derdim!..

Kara Kutu Ve Diğer Şeyler

Mehmet Erikli

90'lar küçük bir saksı içinde çilek yetiştirdiğim yaz ikindilerini anımsatır hep bana. Ucu bucağı belirsiz ne kadar düş varsa o saksının içinde çilekle beraber kızarmaya koyulurdu. Çocukluğum, içimde ellerimle gezdirdiğim bir arayıştı. Her şeyden önce kullanılmamış oyunlar kurmak için hevesle her parça eşyadan gülümseten anlar, hayal kırıklıkları ve hatta bir çocuğun usunun kabul etmeyeceği savaş ilanları fırlardı... Oyunlar çünkü hep usul usul başlayıp dingin bir havada devam edemezdi. Biraz kargaşa, biraz öfke ve bir anda birkaç parça eşyanın kırılıp tamamen şekil değiştirmesi... İşte tüm bunlar belleğimin şimdiki halini hazırlaması için yok yere uydurduğum (ya da kurguladığım demeliyiz) sakinleştiricilerdi. Sadece olmadık anlarda en alakasız nesnelerle kurduğum oyunlardan ibaret değildi 90'lı yıllar. Her çocuk gibi karşısına kilitlendiğimiz bir "Kara Kutu ateri oyunu" ve çok net izlenemese de bir televizyonumuz vardı. Sadece çizgilerden bütün "Kara Kutu" beni nasıl da karşısında kelepçelerdi bir bilseniz. Bir dönem, sürekli aynı çizgi üzerinde gidiyormuş gibi duran araba yarışına kendimi kaptırmasaydım şimdi belki de astronot olabilirdim. Ya da ne bileyim bir buluşa imza atma olasılığım artardı. Ama olmadı. Kendimi o çizgiler içine kapatmış olmam yetmiyormuş gibi bir de "Micro Games" adlı bir oyun kutusu icat ettiler. Ağlaya, zırlaya, salya, sümük yeni nesil oyun kutusunu aldırmış olmamın neşesiyle günlerce kendimi bulutlar üzerinde yürür gibi hissettim, tıpkı "Süper Mario" gibi. Ama ne var ki bu söz

konusu oyunu bitirememiş olanlardanım. (Oysaki kendimi paraladım bu oyun için) "Kara Kutu"nun tahtı çoktan sallanıp yıkılmıştı bile. Hem bu yeni oyun kutusu daha farklı ve renkli oyunlarla doluydu. Binlerce oyun vardı kasetinin içinde. Çilek yetiştirdiğim saksıdan sonra, 90'lar dendiği vakit, içini açıp "Süper Mario"yu aradığım, ama bir türlü bulamadığım ateri kaseti gelir aklıma hep. Öte yandan televizyonun üzerimdeki etkisi, bir gün büyüyeceğini hiç aklına getirmeden çizgi film delisi rolünü üstlenmiş çocuklara olduğu kadardı. Annem bir mermi kadar çevik sesiyle düzeltirdi televizyonun içine dalmış gövdemi. Fakat 90'lı yıllar çizgi film kıtlığının yaşandığı yıllardı. Belki daha önceki zamanlara göre daha çok seçenek vardı ama bana yetmiyordu işte. Beni ve arkadaşlarımı mutlu kılan tek şey dünyanın hiçbir zaman kötü bir yer olacağına ihtimal vermemekti. Sonradan dünyanın tam ortasından nasıl limon sıkıldığını ve bu ekşi tadın dünyanın kılçıklarına kadar nasıl sirayet ettiğini gördüğümüzde hepimiz sükûtu hayale uğrayacaktık, evet. Bir koro halinde hayal kırıklığı bestesini söyleyecektik böylelikle. 90'lar benim damağıma yazın bahçede vişnenin, kışın sobada kestanenin, baharda desenli kanatlarıyla beni büyüleyen kelebeklerin peşi sıra koşmanın hazzını bırakır. Ayrıca çizgi filmleri de gölgesinde bırakan, yaz aylarının vazgeçilmezi "Tüftüf" oyunu oynamak da kelebek yakalama arzularımdan sonra benim için 90'lı yıllarda aldığım en büyük hazlardandı. Mahalle içinde kamyon tekerleri yakıp üzerlerinden atlayan büyükleri izlemenin keyfi de başkaydı sonra. Bizler de çocuk başımıza "tüftüf"ten yorgun düşmüş bedenimize söz geçiremeyip ateşin en geçkin halinin üzerinden atlayıp atlayıp dururduk. Yine annemin mermi çevikliğindeki sesi kulağıma asılır fakat bu defa bu çevik ses içinde kurşunun ağırlığını da taşırdı. Eve, is içinde dönüşlerim "Micro Games" oyun kutumun yasaklanıp saklanmasıyla hüzünlü bir hal alırken babaannem başını duvarlara vurarak "bu çocuk okumayacak" derdi. Üzerime is karası hiç bulaşmamış olsaydı belki daha temiz bir meslek edinirdim. Diş hekimliği babaannem için uygundu. Sonuçta illa ki adam olacak çocuk bilmem neresinden belli olur dürtüsüyle büyüdük. Yok ben, uzayın hep görmek istediğim derinliklerine ulaşmak için uzay bilimi okumak istedim hep. Diş hekimliği benim için fazla temiz bir iş. 90'lar boyunca ol-

masa da çocukluğumun gittiği yere kadar hep uzayın dünyadan daha karanlık ve daha bilinmez bir yer olduğunu düşündüm. Fakat şimdi yirmi beş yaşımın ortasında görüyorum ki uzay gizemini koruduğu için karanlıkken dünyamız iliğine kadar bilinmesine rağmen karanlık! Tabii 90'lar benim oyuncaklar ve oyunlar üzerine geliştirdiğim felsefelerin yakıcı tesirlerinin gözle görülür hale geldiği sıralarda belleğime çekidüzen vermemi salık veren ailemin her düştüğümde yanımda olacaklarını iyice hissettiğim bir zaman dilimiydi tüm bu her şeyin yanında. Tabii 90'lar, oyundan biraz sıyrılan muzırlığımı Sait Faik'le bastırmaktı. Çocuk aklımla Sait ustanın öykülerini ne kadar anlayabiliyordum bilemiyorum ama usumda bıraktığı tadı hiçbir an unutamıyorum.

YOLDAŞ KURT COBAIN

Mehmet Ünver

İstediğinde Allah'ına kadar isyan eden, hemen ardındansa anasından azar yemiş bir çocuk gibi birden mahzunlaşıveren ses tonu aslında bir şeylerin yolunda gitmeyeceğinin habercisiydi. Kimilerine göre o, müzikte bir çağı kapatıp başka bir çağı başlatmıştı. Kimilerine göreyse; 80'li yılların romantizmini, yarattığı vahşi 'grunge' müziğiyle darma duman ederek, bir neslin ayaklarının suya ermesini sağlamıştı. Bir anda ortaya çıkmış ve milyonların düşlerini yıkıvermişti. Bu yüzden de kendisinden nefret edenlerin sayısı ona tapanlarla boy ölçülecek kadardı. Yetmişli yıllarla gelen asi rock müziği nasıl bir önceki on yılın siyah beyaz naifliğini yıkıp geçtiyse, o da seksenlerin kayıtsız, pastel atmosferini bir anda karartıvermişti. Bir süre öncesine kadar Modern Talking'in yumuşak, ritmik parçalarıyla durdukları yerde salınanlar, artık onun hiç beklenmedik bir anda dank diye adamın kafasına vuruveren sesinden Smells Like Teen Spirit'in yırtıcı ataklarını dinliyor ve bu isyan müziğiyle birbirlerini takdis etmek istercesine havalara zıplayıp göğüslerini tokuşturuyorlardı. Bu tuhaf ritüeli ilk kez gördüğümde diğerlerinden farklı bir on yıla girdiğimizi anlamıştım zaten.

O sıralar günü gelip Kurt Cobain hakkında bunları yazacağımı bilemezdim. Tek bildiğim: 1 Mart 1994 günü radyoda duyduğum bir haberin ardından onun da sonunun Jim Morrison gibi olacağını düşündüğümdür. Roma'da bir otel odasında aşırı dozda ilaç kullanmış olarak bulunup, acilen hastaneye kaldırıldığı duyurulmuştu radyodan. Sami-

miyetle söylemem gerekirse; ta en başından beri erken bir ölüm beklemiştim onun için. Genç yaşta ölüp giderse müzik dünyası yeni bir efsane kazanacaktı. Tıpkı hayranları onlara, onlar da bu dünyaya doyamayıp erken yaşlarında gidiveren Jim Morrison, Janis Joplin, Jimi Hendrix örneklerinde olduğu gibi. Bunları aklımdan geçirsem de böyle olmasını hiç istememiştim. Onun 90'lı yıllarda ilk gençliğini yaşayan nesle, müziğiyle kişilik verdiğine, onlara hiçbir şeyi hemen kabullenmeyip, karşı koymayı ve ısrarcı olmayı telkin ettiğine inanıyordum. Ayrıca o da giderse yeni ve gereksiz bir tozpembe çağa girileceğinden korkuyordum. 80'lerin müziği öyleydi ve ortalığa bu dünyanın hak ettiğinden fazla bir iyimserlik dalgasının yayılmasına neden olmuştu. Buna bir kez daha katlanamazdım.

Sağlık durumundaki gelişmeleri haberlerden takip ediyordum. Kurt, birkaç gün Roma'daki hastanede bilinçsiz olarak yatmıştı. Kimileri bunun bir intihar girişimi olduğunu söylüyorlardı. Sonra da adeta: "Git ne halin varsa gör" denircesine memleketine, yani ABD'nin Seattle kentine gönderildi. Nedense en çok Roma'dan Seattle'a kadar yaptığı uzun uçak yolculuğunu gözümde canlandırmaya çalışmıştım. Ne yapmıştı saatler boyu yerden binlerce metre yüksekteki yolcu kabininde? Hiç sıkılmamış mıydı? Ara sıra aşağılara bakıp, Atlantik'in, rengi zaman zaman griye çalan sularına dalıp gitmiş miydi? Yanındakilere bir şeyler anlatmış mıydı? Aklından geçenlerle ilgili bir ipucu vermiş miydi?

Seattle'ı, eski İstanbul'dakileri anımsatan nostaljik tramvaylarıyla şirin bir deniz kenti olarak simgeleştirmiştim beynimde. Bir de talihsiz yıldız Frances Farmer'ın doğum yeri olduğunu biliyordum. Pasifik Okyanusu'na, balıkçı teknelerine, bir telaş limana girip çıkan kargo gemilerine ve açıklarda kuyruk vurup, su püskürten dev balinalara bağrını açmış bu liman kent, Kurt'ün kararını değiştiremedi ne yazık ki. O gitmek istiyordu artık. Bu kadarını yeterli bulmuştu.

Derken tüm TV kanallarında dedikodu mu yoksa gerçek mi olduğu tam olarak doğrulanamayan bir haber dolaşmaya başladı: 'Kurt ortalıktan yok olmuştu.' Kimileri onu bir barda dertli dertli içerken, kimileriyse bir tramvayın en arka koltuklarından birinde kendi kendine konuşurken gördüğünü iddia ediyordu. Bir süre sonra evinin garajında

ölü olarak bulunduğu duyurulduğunda hiç şaşırmadım. Evvelce de belirttiğim gibi bekliyordum bunu. Nedense Jim Morrison'un Paris'teki ölümünden çok kısa bir süre önce çekilen bir fotoğrafı gözümün önüne gelivermişti. Bir kitapçıda rastlamıştım o fotoğrafa. "Jim Morrison'un bilinen son görünümü" yazıyordu altında. Yorgundu, solgundu, sahnede 'Light My Fire' diye şakıdığı günlerden hayli uzak bir haldeydi.

Kurt'ün son halini kimseler bilemiyordu. Dahası onu son görenin kim olduğu bile belirsizdi. Evinden çıkıp gitmiş, birkaç gün sağda solda görünmüş, hatta ailesi oğlumuz kayıp diye polise başvurmuştu. Oysa o, daha Roma'dayken kararını vermişti bana göre: Gidecekti. Ve öyle de yapmıştı. Genç yaşta bu dünyadan elini ayağını çekip, geride parlak bir ışık huzmesi bırakarak giden rock yıldızları kervanına katılmıştı.

Onun gidişiyle 90'lı yılların yetim kaldığı söylenebilir. Yüzyılın son kişilikli müzik akımının başlatılıp, yaygınlaşmasında büyük payı vardı. Şimdi yeni bir yüzyıldayız. Günümüzde yapılan müziğe bir isim bile koyamıyorum. Tüm liste parçaları birbirinin aynı gibi geliyor bana. Artık takip ettiğimi bile söyleyemem. Hiçbir şeyin eski tadı yok. Erken gidişin iyi olmadı be Kurt. Tek tesellim yolun yarısını geçtiğim 90'lı yıllarda yanımda oluşundu. Üstelik iyi bir yoldaştın. Şimdi sen yoksun. Bense yolun ikinci yarısındayım. Bu saatten sonra senin gibi bir can yoldaşı bulabilir miyim? Doğrusu; pek sanmıyorum.

Turbo Sakızları Neye Yarar?

Mehmet Yılmazer

İnsan bu ya, hep oyun kurmak ister. Gelecekten bihaber, içinde yaşadığı çocukluğun bir oyundan ibaret olmasındandır aslında bu oyun isteği. Daha küçükken ampirik bir şekilde öğrenmişizdir oyun kurmayı. Ne demiştim, evet "Turbo" idi hikâyem.

90'lı yıllarda "Turbo" sakızları vardı. Ne kadar önemliydi benim için ve benim gibi birkaç arkadaş için... Şimdilerde bazen hayatımı geriye doğru okudukça nerde durduğuma anlam veren, zihnimi koşullandırdığım birkaç oyun kurmamdan biriydi. Turbo sakızlarının o zaman için nominal değerini hatırlayamasam da bugün en fazla 10 kuruştan fazla değildir, herhalde. Turbo sakızlarının 3 ya da 4 renk dış kabı olurdu. Yeşil, kırmızı, mavi ve sarı. İçinden çıkan araba resimleri de sınırlıydı. Gerçi sakızı hangi mahalledeki bakkaldan aldığın da önemliydi ya, ulaşabildiğimiz bakkallardan elde ettiğim araba markalarını sıralayacak olsam aklıma gelenler Lamborghini, Subaru, Renault, Porsche, vs. idi. Mesela Subaru resimlerini çok sonraları elde etmiştim. Bu araba resimleri bizim için neden önemliydi bilinmez ama erkek çocuk olmanın verdiği meraktan olacak, çok değerliydi. Bu biriktirdiğimiz araba resimleri ile "alt üst" oynardık. Yani bir nevi ütmek ve ütülmek üzerine küçük bir kumardı. Karşındaki oyuncuya elini kapatıp "alt-üst?" diye sorup cevaba göre istenen araba alttaysa ya da üstteyse ve alt ya da üstte olduğunu bilmişse o resmi vermek; değilse resmi vermemekti. Yani aslında kazanan hepten kazanıyordu ya da hepten kaybediyordu. Bu soruyu kar-

şındakinde resimler varsa sen de sorabiliyordun. Ve aynı oyun istendiği kadar oynanabiliyordu. Çokça resim topladığım günler olduğu gibi kaybetmeyi de o günlerde tanımış olmak da işin bir başka yönüydü.

Kaybetmek insanı daha o günlerde kızdıran, hırslandıran bir şeydi. Çocuktuk, turbo sakızlarından çıkan arabaların bir gerçeklik taşıyıp taşımadığından bile habersizdik. Türkiye'de daha o günler Renault 12 Station ve binek tipi arabalardan başka Murat 124, 131 gibi arabalar vardı. Onlardan sonra Broadway ve sonrakileri ardı ardına takip etti. O günlerde bu arabalara sahip olamayacak olmaktan zahir araba resimleriyle oynanan mutad oyundan sıkılmıştım. Yerine beni daha etkileyecek bir başka oyun planlamıştım. Araba resimleri çok çeşitli olmaya başlamıştı. Her çoğalan şey can sıkıcıdır ya işte bundandır, elbet araba resimleri yerine turbo sakızlarının dış kapaklarına renklerine göre parasal değer vermeye başlamıştım. Bugün bu değerleri hatırlayamasam da az olan daha değerlidir mantığıyla hareket edip bu dış kapakları para gibi kullanmayı o günkü mahalle arkadaşlarıma teklif etmiştim. Peki de bununla nerden ne satın alacak ya da bunların karşılığında ne satacaktık? Mahallemizdeki evler bahçeli lojmanlardı. Ve herkesin o günlerde kamelya dediği bugünlerde adı çardak olan yerleri vardı bahçelerin. Herkes oraları bir şirket gibi kullanacak orada satmak istedikleri oyuncakları sergileyecekti. Peki, ne karşılığında? Turbo sakızlarının dış kapakları karşılığında... Gerçekten hem oyuncak sattım hem satın aldım... En ilginci de ağaçlardan iğde toplayıp sattım bizim çocuklara... Ve iğde satmayı keşfettiğimde hemen hemen bütün dış kapakları ellerinden toplamıştım. Daha o günlerde anlamıştım en iyi sektörün gıda sektörü olduğunu... Zaman zaman sakız alarak dış kapak toplamak yerine yerlerde dış kapak aradığım da olmuştu. Ne ilginç ki bu, enflasyona neden olmuyordu.

Ne günlerdi... Alabildiğine çocuktuk... ve oyun kurmayı öğrendik... Gerçeklerin acı olmasından zahir çocukça yaşadık... Lidyalıları daha okumadan parayı bulmuştum...

Bir de iğde satarak hem paraları topladım hem de o gün herkesin sattığı oyuncakların geneline sahip oldum. Çünkü aslında dış kapakların benim nazarımda bir değeri yoktu. Sadece sahip olmak istediklerime sahip olmaktı amacım. Oysa şu dünyadaki likit krizinde kimsenin sahip

olduğu kimseyi tatmin etmiyor. İlla ki nakit.

Oyunun en önemli tarafı herkesin turbo sakızlarının dış kapağına değer atfetmesiydi belki de...

80'li yıllar benim küçük girişimlerimin yıllarıydı belki de... Gerçek hayatta kurabildiğimiz bir oyun olmamasından sebep kırgınız her şeye. Oyunu kuran hep başkaları ve hep altüst oynatıyorlar. Var mısın? Yok musun?... Tek kelimeyle YOKUM!

Çılgın Radyo Maceraları Ve David'e Karşı Kyle Masters...

Melissa Mey

Şimdi Kyle de kim diyenler olabilir ama ilk ergenlik döneminde 90'ları yaşamış her genç kızın hatırlayacağına eminim. Erkeklerinse Sam Whitmore'u (Kelly Rutherford).

90'ları düşününce öyle çok şey hatırladım ki hangisini yazayım doğrusu şaşırdım. Süper Baba'nın müziği ve her defasında ağlatması mı, parlament sinema kulübü müziği ve filmleri mi, her cuma gece yarısı yayınlanan ve kaçırmamak için tüm gece bekleyip, başladığında yorgunluktan uyuduğum ve sabah olduğunda "off yine mi..." diye kendimle kavga ettiğim korku filmleri kuşağı...

İşte ağır ağır açılıyor bu 90'lar sandığı belleğimin tozlu tavan arasında... Nasıl da naftalin kokuyor... ve o eski fotoğrafların sepya tadı...

Harçlıklarımı biriktirerek aldığım ilk kameram Zenit'i (ki kendisi hâlâ durmakta) çoğu kez içinde film olamasa da kullanışım bu dönemde daha çok olmuştur. Şimdi ki fotoğraf meraklıları ne şanslı... Dijital dilediğin kadar çek, üstelik bedava... Oysa ben film alacak para bulsam onları tab etmeye zor bulurdum. Aylarca filmin makine içinde beklediği olurdu. Hayatı o minik kadrajdan yakalama oyunu en az saklambaç ve doğaçlama şarkılarım kadar keyif verirdi bana.

Ve o kocaman ağır walkmanları hatırlayın. Kocaman bir kasetçalar taşırdık ceplerimizde. Astronotlar gibi dolaşır, kocaman kulaklıklarla belki de Mickey Mouse'ları andırırdık. İlk kasetim Michael Jackson "Bad" albümüydü. Tüm parçaları ezberlemiş danslarını yapmak için gün-

lerce bahçemizde pratik yapmıştım. Zaman ne kadar uzun ve ne kadar kısa, bu ne saçma ironi... Her şey ne kadar uzak ve eskiymiş gibi hatırlanırken, an nasılda çabuk geçiyor...

90'ların müziklerini hatırlıyorum biraz. Bembeyaz tuhaf kıyafetiyle Seden Gürel mesela... Ve hâlâ herkesin âşık olduğu Tarkan... Vazgeçemem.

Ahh bir de ilk özel radyoların çıkışıdır 90'lar. Benimde çılgın radyoculuk deneyimlerimin "Yalova FM" ile başlayıp "NTV Radyo Pop" ile noktalandığı dönem.

Gazetede gördüğüm DJ aranıyor çağrısına müzik aşkı ve merakımdan balıklama atlayışım. Deneme sunumlar, ürkek ve bir pancara eş kırmızı yanaklarla acemice konuşmalarım. Ama bu dönemde yalnız değildim ve her yerde küçücük taşra şehirlerde bile açılan özel radyoların komik DJ'leriydik bizler. Acemi ama heyecanlı, iyi niyetli...

Cıngılım da en komiğinden ve anlamlısındandı. O zamandan belliymiş sembolik anlamlara takılıp kalacağım. Yer "Yalova FM" ve cıngılım konuyla tamamen ilgili. Yalova doğup büyüdüğüm tuhaf şehir. Tuhaflığı önemli bir konuma sahip olmasına rağmen hâlâ önemli bir şehir olamayışındandır bana göre. Bir tek "kaymakamıyla" hatırlanması onu ünlü yapan tek şeyidir. Oysa çiçekleriyle ve özellikle karanfiliyle de ünlüdür. Öyle ki şehrin sembolüdür. Ben de bundan yola çıkıp Yeni Türkü'nün Karanfiller parçasını cıngılım yapmıştım.

Hafta sonları ve haftaiçi akşamları bu cıngılla merhaba derdim Yalovalılara. Klasik istekleri çalma, canlı bağlantılar, müdürümüzün istediği tarzda çalma ve benim aralara kendi isteklerimi koymam. Başka kimse çalmazdı benim çaldıklarımı. Sıkıcıydı çünkü pop dinlemek varken aryaları dinlemek. Sanırım o dönemdeki en farklı DJ'lerdendim. Canlı yayında gitar çalıp söyleyeni olmamıştı çünkü. En azından Yalova'da. Şimdi şöyle bir "hey gidi günler..." diyesi geliyor insanın.

Ve televizyonlar. Az kanallı o yıllarda da dizi rüzgârları vardı ama yerli olanlar değil yabancı diziler. "Mavi Ay"ı hatırlamayan yoktur sanırım. Benim gibi yakışıklı dedektif David'e âşık olmayan da yoktu sanırım.

Ama benim asıl tutkum ve bir döneme imzasını atan dizi "Hayat

Ağacı"ydı. Resmen bir akım yaratmıştı dizi. Tüm sınıf akşamları diziyi izler sabahları okulda tekrarını yapardık. Herkes bir rolü kapmıştı. Ben uzun sarı saçlarımla tabii ki Sam Whitmore'dum. En yakın arkadaşım sınıfın en esmeri olan Adam'dı. Genç biyoloji hocamız Rob. (dizi sayesinde derse feci çalışıp hep 9 alırdım.) Ve Sam'in büyük aşkı kızların bir tanecik platonik aşkı teğmen Kyle... Kyle Masters... O da sınıftan biriydi ve bir dönem dizi etkisiyle platonik aşkım olarak kaldı. (Kimseler bilmedi, bu bir itiraftır.)

Sonra dizi etkisiyle Sam'e de hayranlık duydum. (Bu bir narsisizm miydi acaba?) Dayanamayıp ona mektup yazdım... Hâlâ cevabı gelmedi... Ahh Hollywood!

Hamiş: 90'lardan aklımda takılan en önemli şeyler (daha çok şey var ama çoookkk) özel radyo çılgınlığı ve yabancı dizilerin o zamanda kasıp kavurmasıymış. Bir de Kyle'a olan platonik aşkım.

Bundandır hâlâ uzaktan ve platonik aşklara hayranlığım. Kimseleri rahatsız etmeden... Kendinle kendi içinde...

Ahh 90'lar, romantizmin son dönemleri...

Taso

Merve Pınar Şiranlı

90'lar, Capri-Sun içip, Eti Puf yediğimiz, ışıklı ayakkabılara sahip olmak için anne babaya dil döktüğümüz, sokak oyunlarından sıkılınca apartman zillerine tek tek basıp kaçtığımız, ilk özel kanalların yayın hayatına girdiği, Hugo ile eğlenip, Barış Abi ile düşündüğümüz çocukluğumuzun ve gençliğimizin en özel ve en güzel dönemi.

Bu yazıyı içim biraz burkularak yazıyorum. O yılları hatırladıkça bilmediğim bir duygu karmaşasının içine girdim. 2000'li yılların içinde bulunduğumuz, her şeye bir "tık" kadar kolay ulaşabildiğimiz bir dönemde hâlâ 90'ları hatırlıyor ve özlemle anıyor olmamız biraz düşündürücü. Bu durumun sözcüklere sığmayacak kadar derin izler taşıdığının hepimiz farkındayız. 90'lar her yönü ile çocuklara ve gençlere büyük katkılar sağladı. Bunlardan biri hiç şüphesiz popüler müzik adına geçen en verimli dönemlerden biriydi. Benim için 90'lar ilkleriyle yer aldı hayatımda; ilk kez öğrenci oldum, ilk kez âşık oldum, ilk kez abla oldum...

90'lı yılların başında çocuk olan herkes Taso'ların varlığını hatırlar; hani şu cipslerin içinden çıkan kısa sürede bütün dünyayı saran, kız-erkek cinsiyet gözetmeksizin sabah akşam evde, okulda, sokakta, merdiven aralarında, kısacası zaman ve mekân fark etmeden oynadığımız küçük yuvarlar plastik oyuncaklar...

Tasolar internetin olmadığı bir dönemde girmişti hayatımıza. Üzerinde sevdiğimiz karakterlerin resmi yer alırdı, benim için en değerlileri Bugs Bunny ve arkadaşlarının olduğu tasolardı. Bungs Bunny, Taz-

manya Canavarı, Tom ve Jerry ailemin bir parçasıydı.

90'ların çocuklarının nasıl mücadeleci ve yaratıcı olduğunu biraz sonraki cümlelerimden anlayacaksınız. O dönemlerde, anne babadan alınan harçlık direkt bakkala götürülüp cipslere yatırılırdı. O zamanlar her cipsin içinden taso çıkmadığından dolayı bunun için ayrı bir uğraş sarf ederdik ve çeşitli taktikler geliştirmiştik; önce bütün paketleri süzüp şiş olan paketi gözümüze kestirir ardından elle birkaç dokunuş yaparak tasoyu hissettiğimiz pakete sahip olurduk.

Tasolar; mega taso, süper taso, normal taso olarak adlandırılırdı, içlerinde en güçlü taso mega tasoydu ve bununla 2 super tasoya ya da 4 normal tasoya sahip olmanız mümkündü. Mahalle aralarında tasonun değerine göre değiş tokuş yapılırdı. O zamandan belliymiş ticarete meraklımız.

Tasolara kısa sürede bağlanmamızın en önemli nedeni oynanan oyunlarıydı. O tasolar uğruna ben dahil birçok çocuk gözyaşı dökmüştür ve tıpkı benim annem gibi her çocuğun annesi her an tetikte bekleyip evde olmadığımız zamanlarda sahip olduğumuz tasoları imha etmek için hazır beklemiştir.

Taso oyununun belirli kuralları ve birkaç oyun şekli vardı ama en çok üst üste dizilerek oynanan taso oyunu tercih edilirdi. Bu oyun iki kişi ile oynanır, iki oyuncu ortaya kararlaştırılan miktarda taso koyar ve yazı tura atılarak hangi tarafın oyuna başlayacağı karar verilir, karar aşamasından sonra bilen taraf tasoları arka tarafları yukarıya gelecek şekilde üst üste dizer ve eldeki taso ile üst üste dizilen tasolara fırlatarak tasoları çevirmeye çalışırdı. Resmini açtığı taso ya da tasolar artık atış yapanın olur, yerde kalan tasolar kenarlarından bastırılarak çevrilmeye çalışırdı. Bunun bile hilesini bulan arkadaşlarım olmuştu; taso kenarını duvara sürterek bastırılınca dönmesi imkânsız hale getirilirdi. Çocuktuk işte o küçük yuvarlarlar bizim servetimizdi. Yutmak-yutulmak kelimeleri taso oyunu sayesinde her çocuğun kullandığı bir terim haline gelmişti ve günler sonra anladım hayatın sadece oyunlardan ibaret olmadığı ve sizi yutmak için hep hazır beklediğini;

Soğuk bir cumartesi günüydü,

Hava kararmaya yüz tutmuş, tüm çocuklar yavaş yavaş evlerine git-

meye başlamıştı. Ben ise bir arkadaşımla taso oynuyordum. Ellerim üşüyor ama hiçbir şey kazanma hırsının bedenimi ısıtmayı başardığı kadar etkili olamıyordu. O esnada birinin gölgesinin yaklaştığını gördüm ve kısa süre sonra tanıdık bir yüz olduğunu fark ettim. O tanıdık yüz elimden tutup beni bulunduğum yerden kaldırmaya çalıştı, yüzündeki gözyaşını görünce karşı gelemedim.

"Eve gitmemiz gerek" dedi. Endişeli ve korkmuş bir ses ile.

"Ne oldu?" diye sordum

Aynı umutsuz ses...

"Baban öldü" dedi ve o an hiç kimseyle konuşmak istemedim...

Aradan geçen bir haftadan fazla zamanda çok şey değişti evimizde. Babamsız ilk kez okula gidiyordum. Tüm çocuklar Andımız'ı okumak için sıra olmuştu... Sıranın en arkasına geçtim; kimse ile konuşmak içimden gelmiyor ve sadece susmak istiyordum. Sonra ön sırada oturan kıvırcık saçlı çilli çocuk yanıma yaklaştı. Bir şey söylememesi için içimden dua ediyordum ama duymak istemediğim ilk cümleler dökülüverdi dudaklarından:

"Başın sağ olsun."

Bu sözcüklerden sonra tutamadım kendimi, gözyaşlarım süzülüverdi yanaklarımdan ve bir çocuğun yükselen sesini duymaya başladım çıkardığım hıçkırıkla.

"Türk'üm Doğruyum, Çalışkanım..." ve ben hâlâ ağlıyordum...

Koşarak sırama geçtim; kafamı sıraya koyup etrafımda olup biteni görmek istemiyordum. Sonra yanımda oturan Aysel'in, "Merve" diyen sesini duydum. Aysel sınıfta anlaştığım en iyi arkadaşlarımdan biriydi.

Bakışlarımı ona yönelttiğimde gülümseyen bir ifade ile bana baktığını gördüm. Elimi tuttu ve avucumu açtı, sonradan elinde olduğunu fark ettiğim tüm tasoları avucuma koydu. "Bunlar senin" diye ekleyerek...

Öğretmen ikimize de izin verdi ve biz Aysel'le hiç konuşmadan tüm gün taso oynadık.

Bütün tasoları bilerek mi kaybediyordu bilmiyorum ama o gün sadece tasoların çıkardığı sesler yankılanıyordu sokakta ve arada, "Yuttum seni" diyen ben ve Aysel'in sesi ile...

"Devekuşu Kabare Uçarı Ve Asi Dayımdı Benim"

Miraç Zeynep Özkartal

Ferhan Şensoy bir kitabında der ki: "Haldun Taner benim babamdır; annem-babam bunu bilmezler."

Ben de diyeceğim ki, "Devekuşu Kabare benim dayımdır; Zeki Alasya ile Metin Akpınar bunu bilmezler."

Hem de nasıl bir dayı biliyor musunuz?.. Hani Bedii Faik'in "Yalancı"sındaki gibi; yaramaz, serseri, asi ama hayata dair müthiş öğretici... Elli kere söylenip de akılda kalmayanı şıp diye zihne kazıyan bir dayı. "Onun gibi olunmak istenen" ama anne-babanın kıyameti kopardığı bir model.

Ben de onlar gibi olmak istemiştim. Annem-babam kıyameti kopardı.

Aslında 1967'de, ustaları Haldun Taner'in etrafında toplanmıştı Devekuşu Kabare'ciler. Ekipte Ahmet Gülhan da vardı. Ama benim kuşağım (yani 80'lerde çocuk, 90'larda ergen olanlar) için Zeki ile Metin demekti Devekuşu Kabare.

Ve biz onları sahnede değil; 80'lerde oynadıkları muazzam oyunların 90'larda her eve giren videokaset versiyonlarıyla tanıdık.

"Nurten bulutlara bak/ Sanki hepsi birer koyun/ Çabuk soyun."

80'ler çılgın bir video çağıydı. Yabancı dizilerin rüzgârı esiyordu. Sonra yerli yapımlar keşfetti bu mecrayı ve Ulusal Video & Raksotek furyası başlamış oldu.

90'ların ilk yıllarında başladım Devekuşu Kabare kasetlerini seyretmeye. Sadece seyretmek kelimesi keser mi benim eylemimi bilmiyorum. Seyret seyret, başa sar, bir daha seyret, sonra bir daha, sonra bir daha... Ezberle, replikleri oyuncularla aynı anda söyle, bundan da ayrı bir zevk al.

Yalnızca, kardeşi ve mahalle arkadaşı olmayan bir çocuğun bitmek bilmeyen zamanı tüketme yöntemi değildi bu oyunlar. Önümde açılan muazzam bir dünyaydı da... İçinde yaşadığımdan çok farklı, ailede konuşulanların çok ötesinde bir yaşam.

12-13 yaşlarında birdenbire karşılaşılan bir muhalefet algısı. Sert ama zarif, popülist ama seçkin, çok kıvrak, çok birikimli bir muhalefet. Ne çok şey öğrendim onlardan. Ne çok kelime, ne çok kavram... Ve mizahı öğrendim. Derdini mizahla anlatmanın ağız sulandıran cazibesini.

"Niye gelsin anacığım, niye gelsin o herif eve? 14 milyon götürüyor hergele. 14'te 1'i bana çıksa gider miyim acaba o eve? Biliyor da vermiyor, biliyor da vermiyor..."

Yıllar geçip de bambaşka hikâyelerden gelen akranlarımla farklı mecralarda karşılaşmaya başlayınca bir Devekuşu Kabare kardeşliği başladı aramızda. Meğer hepimiz aynı yollardan geçmişiz. Biri "Alo Galaksi Taksi" dedi mi, diğeri hop tamamlıyor: "Araba yok." "Araba yok demek, araba yok demek..."

Peki ya şu: "Bir şey ya vardır ya yoktur. Demokrasi mi bu?"

12 yaşında demokrasiyle ilk karşılaşmamız. İlerde bizi bekleyenlerin ilk işareti ve mücadelemizin fişeği: Muhalif ol.

"Aşk Olsun", "Yasaklar", "Deliler", "Reklamlar", "Beyoğlu Beyoğlu", "Dün Bugün"... Ne oyunlarmış ki, bugün hâlâ her durumda aklımıza düşüyor replikler ve yalnızca nostaljik bir gülme seansı yaratmıyor, vaziyete cuk oturuyor.

"Merhaba doktor, ben Atilla Matilla.
Karınızdan şikâyetiniz nedir Atilla Matilla Bey?
Ben el âlemin herifine karısını şikâyet edecek adam mıyım ulan?"

Bizi yetiştirdi bu oyunlar, hâlâ ezberden tekrarladığımız replikler. Bugünkü siyasi görüşümüzde, mizah duygumuzda, espri yeteneğimizde izleri var.

Peki, o replikleri bize ezberletenler ne oldu? İşte dram burada. Devekuşu Kabare ile gönül bağımız incelmeksizin sürdü. Ama Zeki Alasya ve Metin Akpınar'la yollarımız ayrıldı çoktan. 90'larda perde kapandı, 2000'lerle birlikte ise Zeki-Metin'in birbirileriyle ve bizimle bağları zayıfladı da zayıfladı.

"Ne var o elde?
As dö per.
Ne var o elde?
Karpuz.
Ne var o eldeee?
Karımın omuz başı."

Artık adlarını muhalefetle de anamıyoruz, mizahla da. İkisi de onların yanaklarına bir veda busesi kondurup gitti yıllar önce. Onlar ekranda görünce kumandayı arar olduk. Hani o uçarı, devrimci, idealist dayımız sisteme yenilmiş de biz onu o haliyle görmeyi reddediyormuşuz gibi...

Ama 80'lerden bir görüntü düşerse ekranımıza, yuvaya dönmüş gibi oluyoruz.

Bana kızmasınlar. Onlara müteşekkirim. 90'lar deyince aklıma ilk gelenler olmaları boşuna değil. Benim ve kuşağım üzerindeki silinmez izlerini hep taşıyacağız.

Ama Zeki Alasya, ama Metin Akpınar... Söylediklerim yalan mı?

"Beyefendi bu kampa giremezsiniz.
Neden?
Çünkü bu kamp bir aile kampıdır.
Burası aile kampı da biz kelaynak sürüsü müyüz?"

90'LARIN TELEVİZYON GENÇLERİ

Murad Çobanoğlu

Televizyonlarımızın seremonik açılışından kurtulduğumuz ve bizim de vayaş vayaş bir çarkın içinde dişli olmaya başladığımız yıllardaydık. Daha henüz darbe ekonomisi son bulmamış, ancak o yasak bu yasak devri de geride kalmıştı. AVM'ler birbiri ardınca açılmamış, özgürleşen Irak'ı da henüz görememiştik. Skud füzelerini helen Bağdat üzerinde gerçekleşen bir havai fişek gösterisi sandığımız yıllarda yeni yeni isimlerle tanıştık. Bunların başında daha sonradan edindiği lakabı biraz da büyümenin etkisiyle yitirecek olan Burak Kut, namı diğer Bebeto Burak vardı. Neredeye yaşdaşımız olan bu çocuğu sempatik olduğu için mi, yoksa o sıralarda izlediğimiz Amerikan dizilerindeki gençlere benzettiğimiz için mi sevmiştik bilmiyorum. Ama şurası bir gerçekti ki, okuldaki tüm kızlar onun posterlerini duvarlarına yapıştırıyor, onun kasetlerini alıyor, onun şarkılarını dillerinden düşürmüyorlardı. Biz de biraz onun gibi giyinerek, biraz da onun şarkılarını ezberleyerek, duvarlarına astıkları posterleri görebilecek kıvama gelmiştik. Daha sonralarda Tarkan adında damalı pantolonu, uzun saçı ve küpesiyle bir gurbetçi daha Kapıkule'den giriş yapmıştı ekranlarımıza. Bir daha da o ekranlardan uzak kalmayacak bir isim olacağını onu orada ilk kez gören tüm Star 1 izleyicileri çok kolay anlayacaklardı.

Kumandalı ve renkli ekran yıllarıydı, artık oturduğumuz yerden, oturma organımıza zarar vermeksizin televizyonumuzun "henüz kanalizasyonlaşmamış" kanalları içinde keyfimizce dolaşır hale geldiğimiz bu

yıllarda; biz de ergenliğimizi tamamlamış hem de olup bitenler üzerine yazı yazar, düşünür hale gelmiştik. Sanırım ki TV kumandasını icat eden kişi televizyonlu evin en küçük çocuğu olsa gerek. Zira bu iş bu evlerde her zaman "kazan dibi" olanlara bırakılır, onların televizyonun "düğmelerinden sorumlu ve sorunlu" olmasını arzu ederlerdi. Star 1 miladını doldurmuş, InterStar olmuştu kanallarımız bir biri ardınca çoğalıyor, yeni yeni izlenceler ekranlarımızı süslüyordu. Artık yeni oyuncaklarımız olan; hepimizin reklamlarıyla ruhumuzu ve libidomuzu meraklara uğratan TeleON, Yayınlarının ansızın bir donukluğa uğrayıp da "yıllarca elinde kahve fincanı bekleyenleri" gördüğümüz ve adının yıllarca İngilizce mi, yoksa Türkçe mi teleffuz edileceği anlaşılmayan HBB (Has Bilgi Birikim), bir "revü" kanalı olacağı kanaatinde olduğum Show TV, ilk şifreli kanalımız olan ve "yayınlarının çözülmesi konusunda" türlü türlü şehir efsanesinin çıkmasına katkıda bulunan Cine5 gibi kanallar vardı.

90'ları geçerken İHH ve Refah Partisi para topluyor "ey Müslümanlar, ey din kardeşlerimiz, Bosna'da dinimiz elden gidiyor, Allah adına para topluyoruz" sloganları eşliğinde, Müslüman, Hıristiyan, Yahudi velhasıl tüm Türkiyeli, ruhu oradaki içler acısı olayları kaldıramayan, herkes "Bir lira da benden" dedi.

Hangi dükkâna giderseniz gidin üzerine REFAH ve İHH amblemli TIP BOX'lar karşılardı sizi. SREBRENİKALILARI "Sırp Kafatasçılara" teslim eden Hollanda Askeri Yönetimi gibi, biz de onca parayı BAŞINDA, MÜCAHİT ERBAKAN sloganları atılan bu ADAMCAĞIZA "emanet ettik", fakat ne ASKERLERE teslim edilen İNSANLAR geri geldi ne de o PARALAR, BOSNALI masum halka gitti. O kadar çok Amerikan "vurdulu kırdılısı" izlemiştik ki; biz Avrupa'nın ortasındaki bu "vahşeti" onlardan ayırt edememiştik.

Yavaş yavaş misketlerimizi "kapış sesleri" eşliğinde bizden küçüklere bıraktığımız yıllardaydık artık. Her bir telden çalan televizyonlar henüz yeni yeni açılıyor. Naim Süleymanoğlu, Turgut Özal, Tansu Çiller, Mesut Yılmaz, Necmettin Erbakan, gibi isimlerle yine yeniden tanışıyorduk. Artık biz de "bilgi sahibi olmadan fikir sahibi olanların" cephesine karışabilirdik. Hani Barış Ağabeyimiz de olmasa, ne süt içer-

dik, ne ıspanak yer ne de arabanın ön koltuğunda çocukların oturmaması gerektiğini anlardık, "Adam Olacak Çocuk" yaptığı işten belli olurdu, bunu da ancak ilerde anlayacaktık.

Ortaokullu yıllarda birbiri ardınca iflaslar yaşadık, çoğumuzun evindeki en büyük eğlence olan televizyonlarımız bile borçlarımıza karşılık başka başka evlerdeki insanları eğlendirdi. Bankaların hortumlanması bir yana, faili meçhuller, hepimizin beyninde sıra bana ne zaman gelecek türünden soru işaretleri bıraktı. Başbakan Özal'a canlı yayında suikast girişimini de izledikten sonra halk şu iki cümleyi daha fazla eder oldu; "aman oğlum/kızım bir şeye bulaşma, görmezden gel". Özal'ın memurları da "işini bilmiş", gereğini yapmıştı "netekim". Darbenin izlerinden henüz kurtulmuş da değildik, her ne kadar Olacak O Kadar'da yeteri kadar dalga geçsek de içten içe bir korku kaplıyordu hepimizi. Hele de peşi sıra "aydınlar öldürüldükten" sonra.

Olacak O Kadar'ın hayatımızda sadece bir gülmece programı olarak da yeri yoktu! Biz orada "iktidara" aslında "cunta"ya söylemediğimiz her şeyi oradan söylüyor, onun "netekim beyle" geçtiği dalgaya bize düşürdüğü halden intikam almak için gülüyorduk. Dersler boş geçince muhakkak birkaç ağabeyimiz-ablamız, üst sınıflardan bizi ziyarete gelir, o haftaki skeçleri bizim için sergilerlerdi. Türk politik hayatının en önemli isimlerine MEB çatısı altında gülmeye başlardık. Şimdi yapsak neler olur... 90'lı yıllar 80'lerin devamıydı kuşkusuz, 80'lerde başlanan kayıp geçliği 90'larda anneleri, her cumartesi aradı durdu, oğullarını, kızlarını bulabilmek umuduyla...

ANKARA, 90'LAR...

Murat Girgin

Boz bulanık bir seksen dönemini yavaş yavaş geride bıraktığımız zamanlardı doksanlar. Sanki sihirli bir değnek değmişçesine birden ama birdenbire oluverdi her şey. Doksanların başında, özel radyo ve televizyonların yayınlarına başlaması Ankara'yı anten cennetine çevirivermişti. Eskiden bahçelerden ve balkonlardan sarkan çamaşırlar, varoşlarda antenlerden sarkmaya başlamıştı. Bizler ne kadar etkili olacak bu yayınlar derken, vatandaş bunu bekliyormuş zaten. Çamaşır kurutma işlevleri hemen harekete geçmişti. Tabii televizyonların ve radyoların asıl amaçları yayıncılıkta bu arada başladı. O zamanlar devlet de ne yapacağını bilemediği için hazırlıksız yakalandığımız bir durum da başlamış oldu... Zaten nelere hazırlıksız yakalanmamıştık bizler...

Yayıncılık kurallarının olmadığı bir ortamda TRT tekeli kırılmış ve her şey serbestleşivermişti. Televizyonun kamu yararı yayın yapar, bilgi edindirir ve haberdar eder ilkeleri, yerini tamamen popüler kültüre bırakmıştı ve çok geçmeden yansımaları oldu tabii.

Ramazan aylarında mahalledeki arkadaşlarla teravih namazları kılınırdı. Ancak daha alınan aptesler camiye bile varmadan bozulur ve tekrar aptesler alınırdı. Kadir Gecesi'ne denk gelen bir akşamda namaz bitti, malumunuz Sakal-ı Şerif'i öpmek üzere cemaat sıraya girdi; bu sırada müezzinlerden biri kendini kaybetmiş, eline mikrofonu geçirmişti. Huşu içinde cemaat Sakal-ı Şerif'i öperken arkadan müezzinden bir ses yükseldi: "Bombastik ala ala ala..." Dönemin en popüler şarkılarından biri

camii içinde yankılanıyor... Müezzin kendi sesini duymadığı için her defasında ses tonunu arttırarak söylemeye devam ediyor "Bombastik ala ala ala..." Özel televizyonların hayatımıza gelişi bu etkileri yarattı. Buradan da anlaşılacağı gibi bilgi akışı da ne yazık ki o dönemde eksikti.

Ankara, doksanlarda alışveriş kültürüyle de tanışmıştı. En önemli merkez tabii ki Tunalı'nın yukarısında bulunan Karum... Bütün gençler toplanır Karum'a giderdi... Radyo yayınları çok etkili olduğu bir dönemdi ve radyolar orada türlü türlü yarışmalar düzenlerlerdi. Genelde yapılan yarışma da belirtilen bir mağazadan bir şeyler almaktı. Bütün gençlerin elinde bir radyo ya da walkman bulunurdu. Belirlenen mağazadan ilk önce ürünü kapan yarışmayı kazanırdı. Sosyalleşmenin en önemli merkezlerinden biri bu şekilde daha da hareketlenirdi.

Biraz önce Tunalı demiştim. Tunalı Caddesi 90'ların başında pazar günleri trafiğe kapalıydı. Ne kadar muhteşem bir olaydı bu. Çeşitli müzik aletlerini kapan insanlar burada buluşur ve caddeye hayat verirdi.

Ya o Kuğulu Park'la sınırlı kalmayan yumurta savaşları... Bakkal kültürünün devam ettiği yıllardı. Karne günü gelince karneyi kapan bakkala koşar, alabildiği kadar yumurtayla savaşa katılırdı. Günlerce sokaklar yumurta koksa da bu savaşın tadı başkaydı...

Ve metro, Ankara'ya gelen en önemli ulaşım aracıydı. Yazın kliması çalışır, kışın sıcacık olur. Ona da alıştı Ankara halkı ama biraz sıkıntı da çekilmedi değil. Otobüse ya da dolmuşa biner gibi binmeye çalıştık ilk önce. Burada inecek var diyip, durmayınca sinirlenen mi ararsın yoksa binince3-5 sefer yapan mı? Çok sevdik metroyu da. Sevdik çünkü her türlü boşluğu da doldurdu. Meğer ne kadar çok kaykaycımız, patencimiz varmış. Ayrıca dans etmeyi seven bir toplummuşuz. Metro bütün bu cevherlerdi de sağ olsun ortaya çıkardı. Metronun kaygan zeminleri çok işe yaramıştı. Ankara'da hâlâ yapılmasını umut ettiğimiz 4-5 metro hattımızın açılışını da aynı hevesle bekliyoruz..

Doksanlarda "outlet" kavramı ortaya çıktı Ankara'da. Bu çıkışın altında yatan en büyük etkense Levi's ve Loft gibi markaların revaçta olmasıydı. Normalde bütçeleri zorlayabilecek fiyatlarda satılan bu ürünler outlet mağazalarında çok uygun fiyatlarla satın alınıyordu. Ama kot işini biraz abarttık sanki. Kot pantolon, kot gömlek ve üstüne kot ceket gi-

yerek sokaklarda dolaşmaya başladık. O zamanlarda bu kadar renk çeşitliliği olmadığı için, neredeyse tek tipe dönüşüyorduk. Tabii bunun yanında oduncu gömlek de unutulmamalı. Kota yarenlik eden oduncu gömleklerimiz, bunların tamamlayıcısı da kovboy çizmeleri. Kadın erkek fark etmeden, yaz kış mevsim ayırmaksızın giydik bunları. Espri anlayışımız da çok gelişmişti. Özellikle Tunalı'da yürürken karşıdan köpeğiyle gelen (bay-bayan fark etmezdi, herkes birbirine takılırdı) kişilere "Aa maymuna bak" derlerdi. Karşıdaki şahıs bozulur ve "O maymun değil köpek" deyince, cevabı verirsin "maymun konuştu" bu kadar zekâ ürünü esprileri üreten toplumumuzda dizilerin önemli etkisi olduğu aşikârdı. Ana gibi bir diziyle tanıştık. Jeneriği hâlâ akıllardadır: "Anaya bak anaya eder 3-5 babaya..." Bu dizi ilk önce Star'da yayınlandı sonra Kanal 6'ya transfer oldu... hâlâ akılda kalıyorsa bir hikmeti vardır herhalde...

Bir zamanlar Ankara denildiği zaman sanki şehir bile kravat takıyormuş gibi düşünürdüm. Resmi kurumların hepsinin bu şehirde olması, ister istemez Ankara'ya bir resmiyet katıyordu. Fakat Ankara'nın bu resmi havasını dağıtan mekânları bu şehirde eğlenmek isteyenleri içine çekerdi. Pulse 8, Ankara'nın havasını kırmış ve şehre bir canlılık katmıştı. Ne yazık ki ömrü çok uzun olamadı ve hafızalarda yerini aldı.

90'larda Ankara biraz öyle biraz böyleydi işte. 90'larda Ankara, aşkı yaşatırdı içinde, sevgiyi-aşkı tattığımız ve daha cep telefonlarına yenilmediğimiz zamanlardı. Sevgiliyi görmek için buluşma saatlerine çok önem verilirdi. Saati kaçırdığında ne zaman, nerede bir daha görebileceğini bilmezdin. Bu yüzden sabır vardı Ankara'da, umutları vardı, beklentileri vardı Ankara'nın. Daha ne kadar büyürüm diye düşünürdü, 80'lerin çocukları 90'ların gençleriydik.

Şimdi, bir masalda kalan yıllara veda etmek de herhalde 1990'lı yılların unutulmaz dizisi olan Süper Baba'nın müziğine yakışır. "Bana bir masal anlat baba..."

Cemal Süreya'nın Öldüğü Kış

Mustafa Akar

Cemal Süreya'nın öldüğü kış on yaşındaydım.

Üst kattaki komşumuz tüm plaklarını ve incelikli gülümsemesini topladı gitti. Annem radyodan duyulan temkinli sese kulak kabarttı, "bir şair öldü," dedi ve sustu. Bir susuş ki sormayın. İmzası kendi fotoğrafı olan şair öldü...

* * *

Kimdi, nasıl birisiydi Cemal Süreya, daha bilmiyordum. Fakat üst kattaki komşumuz Sabahattin Ağabey'in duvarında asılı duran sigaralı fotoğrafı gözümün önünden gitmez. Altında da o meşhur şiiri vardı, *ölüyorum tanrım...*

Ortaokula başlamadan önceki İstanbul yolculuğunda babamı zorlayarak üç Cemal Süreya kitabı aldırmıştım. İlkokulu daha yeni bitirmiş bir çocuğun muhayyilesinde modern şiirin ne menem çağrışımlar yapacağı epey muğlak... Böylece şiire, aşka ve Cemal Süreya'ya çok erken yaşlarda başladım.

Sınıf arkadaşlarım arasındaki gözleri mutedil ve travmatik o Bilecikli kıza dünyayı dar etmem de aynı meseledendi. Her gün on tane şiir yazıyordum ve Sabahattin Ağabey'e okuyordum. Sağ olsun beni hiç kırmadı. Bir gün yeni yazdığım şiirlerden beşincisini yüksek sesle okurken, kafasını 'olmadı' anlamında salladığını anımsıyorum. Sanki kafasını

hem o sallamıştı hem de tam arka yanında Cemal Süreya'nın müthiş fotoğrafı...

İyi şiir yazmak için benim de "çünkü her yüz bir memlekettir" bir kıza ihtiyacım vardı.

Pratik bir aşk için gözleri travmatik kızı seçtim kendime. Bir hafta boyunca izledim onu, notlar aldım. Okul çıkışı mahallesine kadar gizlice sefer eyledim. Ve bir haftanın sonunda tam otuz tane şiir yazdım. Hem de öyle böyle değil, zavallı kızın bir haftada yaptığı, konuştuğu her şey; giydiği kıyafetler, bakkaldan aldıklarına kadar incelikli ayrıntılarla süslü şiirler ve yancağızında da ateşpare bir mektup...

Cemal Süreya "boyun"dan mı bahsetmiş, ben de bahsetmeliydim. Sabahlara kadar sevişmeyi mi yazmış, ben daha fazlasını yazmalıydım. Öpmek mi, kızlık mı, hepsi ve daha da fazlası... Mektubu ve şiirleri sırasının altına gizlice koyuyorum.

Akşam eve geliyorum. Sabahattin Ağabey'e her bir şeyi anlatmalı. Anlattıktan sonra bir sürpriz, Cemal Süreya'dan aldığı eski bir mektubu okuyor bana. Bir kadından bahsediyor o mektupta şair, ortak bir tanışları olmalı diye geçiriyorum içimden. Zihnime bir sürü mısra üşüşüyor. Bizim eve iniyorum, üzerimde o mükemmel hafiflik, Allahım bana bir şeyler oluyor, ben galiba şair oldum, ben galiba uslanmaz ve umarsız bir âşık...

Sabah okula giderken bile bile servise binmiyorum. Uzun bir yürüyüşe çıkmalı. Önüm sıra uzanan sokağa karşı bağırıyorum, hiçbir şeyim yok akıp giden sokaktan başka, keşke yalnız bunun için sevseydim seni... Sokak sanki tanıyor beni, bulutlar bana sırdaş ve sağımdan sağımdan oynaşan denizle aynı boydayım, ne gam.

Okulu çevreleyen sokağa yaklaştıkça hızlanıyorum. Ve işte okul ve gözleri travmatik kızın, şiirlerimden ve mektubumdan sonraki ilk günü...

Sıraya girmemle çıkmam bir oluyor.

Kaşları şimşek çakacak gibi kıvrılmış müdür yardımcımızın eşliğinde dar koridorları geçip, müdür odasına sürükleniyorum. Evet, akan zaman değil, mesafelerdir...

Mesafeler akıyor öyle, donuyor zaman. Bir çocuğun şiir ve aşk hevesiyle tutulduğu merak ve o merakın verdiği tatlı abartmalar tabii ki

yanlış anlaşılıyor. Travmatik kız derin ağlamalarda, annesi ve babası yanında, öte yakasında bir Hitler subayı gibi elleri sürekli havada dolaşan müdür bey. Nasıl olur da bir çocuk aşktan bahseder-miş, nasıl olur da bir çocuk şiir yazar-mış; mış da mış...

Sonrası uzun mesele.

Beni aşktan, Cemal Süreya'dan ve şiirden soğutmak için çok çalıştı çevremdeki herkes. Gözleri travmatik kız Bilecik'e gitti. Ama Sabahattin Ağabey'i unutamam. Cemal Süreya'nın arkadaşıydı. Sürekli yazışırlardı. Yalnız bir öğretmendi. Şiir de yazardı. Süreya öldükten sonra bir yıl daha oturdu bizim apartmanda. Sonra feleğin elinden tutup bir başka yalnızlığın burgacına kaçtı. Giderken bana bazı mektuplarını bırakmıştı şairin, birkaç el yazması ve Sabahattin Ağabey'in Güz Bitiği'nin son sayfasına düştüğü el yakan o not: "Mutsuzluğa gülümseyerek oku bu şiirleri, adımla süsle onu ve şimdi bir karar ver, mutlu olmak istiyorsan, bırak hemen şiiri ve bu kitabı..."

* * *

Ne şiiri ne de Cemal Süreya'yı bıraktım.

Mutsuz muyum, kim bilir? Ama kim istemez mutlu olmayı...

Bodrum

Nazlı İlter

Yokuş başına geldiğinde Bodrum'u göreceksin.
Sanma ki sen, geldiğin gibi gideceksin.
Senden öncekiler de böyleydiler,
Akıllarını hep Bodrum'da bırakıp gittiler...
Cevat Şakir Kabaağaçlı (Halikarnas Balıkçısı)

90'lar... Malum köşeyi dönme olgusunun, uğruna her şeyin feda edilebilecek tek amaç olarak zihinlere yerleştiği zamanlar... Toplumun, yılların açlığı ile sürekli bir arayışta olmasının nihai sonucu: Bağlılıktan uzak, benmerkezci, yenilik heyecanı ile tüketim çılgınlığının tam da patlama zamanları... Samimiyet ve gerçekliğin, yerini plastik zevklere bıraktığı bu hızlı yıllar, sınırsız eğlence anlayışını da yanında taşıyacaktı... İşte böyle bir dönemde, ciddi bir değişim içine girdiğimiz bu yıllarda tatil anlayışı da topyekûn dönüşüme uğradı. Ailecek ucuza ayarlanan devlet ya da banka kamplarının bulunduğu Ayvalık, Erdek, Mersin gibi komün sayfiye yerleri ve Marmara misyonunu tamamladı; yerini yeni bir yıldız gibi parlayan Ege kasabası Bodrum'a bıraktı...

Ege kasabası derken, orada bir durmak gerekiyor galiba... Turkuvaz bir denizin, masmavi bir gökyüzü ile kucaklaştığı, turuncu günbatımlarında çakıl taşlarının kristal kumlarla seviştiği, iki yüz yıllık fuşya begonvillerin boy atmak için birbiriyle yarıştığı, yazın en bunaltıcı sıcağında bile tatlı rüzgârın bedeni hafifçe yoklayıp ürperttiği, daracık sokaklardaki pencereleri çivit mavili bembeyaz kutu evlerin, aralarından gelen mandalina kokularının başları alabildiğine döndürdüğü, ahşap sandalyelerin önüne kurulan masalarda zeytinyağı -kızarmış ekmek-kupez ve rakının eksik olmadığı o canım Bodrum...

Bodrum'un yerlisi yaşlanıp da mal paylaşım vakti gelince, kazancı bol olsun diye daha çok ekilen biçilen tepeleri ve mandalina bahçelerini erkek çocuğa, pek işe yaramadığını düşündüğü sahil kenarındaki arsaları da kız çocuklara bırakırdı... 90'ların başında turizm patlayınca ve Bodrum yeni gözde haline gelince haliyle maç karıştı... O yıllara Bodrumlu açısından bakarsak; bir yandan bunca para kazanıp yerli zenginleşirken, beri yandan kardeş kavgalarının, aile trajedilerinin yaşandığı olaylı bir dönem dersek de tuhaf kaçmaz... Tüm evlerin patlayan talep karşısında, oda oda pansiyona çevrildiği bir dönemden bahsediyorum...

Bitez'in bataklık, Türkbükü'nün köy, Turgutreis'in sahildeki bir heykelden ve birkaç devre mülkten ibaret olduğu yıllar. O dönemde, henüz Bodrum'da bir havaalanı olmadığı için turistler, tur şirketleri aracılığıyla İzmir'den otobüslerle taşınıyordu kasabaya. Gelenler, hemen üstü açık Suzuki cipleri kiralardı. Ciplerdeki bikinili yabancı kızlar, ellerindeki su şişelerinden az içip, fazlasını üzerlerine dökerek Bo Derek görüntüleri verirlerdi şenlikli caddelerde. Yurdum esnafının yabancı dil merakı da aynı günlere rastlar... Torba yeni yeni keşfedilmeye başlamış, bugünkü Türkbükü sosyetesi o zamanlar orada... Savaş Ay'ın iskelesinde akordeon çaldığı Torba sanat evi en popüler sahil, dolmuşların çokluğuna ve sabaha kadar işlemesine rağmen, kasaba içi en popüler ulaşım biçimi 'otostop' idi...

Sabah, Yunuslar Fırını'ndan alınmış poğaça paketleriyle Denizciler Kahvesi'nde çay içen turistler, Bodrum Kalesi gezisi ile güne devam eder, şu anda üzüm suyu verilen (!) İngiliz Kulesi'nde Rodos Şovalyeleri'nin ahşap sofrasında denize bakıp, şaraplarını yudumlarlardı... Tarihi mekânlar keşfedildikten sonra, Atatürk İlkokulu'nun yanındaki dönercilerden, o meşhur sebzeli döneri yiyebilmek için yollarda uzun kuyruklar oluştururlardı. Sahildeki çığırtkanlar ile sıkı bir pazarlıktan sonra, 50 kişilik tekneye 150 kişi binmek sureti ile Tarkan parçaları eşliğinde denize açılırlardı... Açıkçası o görüntüler bana hep mülteci teknelerini anımsatmıştır... Oradan ver elini Akvaryum, Bağla, Karaada... Denize tüple dalanlar, şnorkel ile yetinenler, balık ve ahtapot avcıları, sörf yapanlar, teknelerden sürekli balıklama atlayanlar, sadece güneşlenip dans edenler... Tekne dönüşleri her nedense Mehter Marşı ile

olurdu... Bizim atletik yapılı, yanık tenli Miçolar, turistlerle Türk bayrakları sallayarak limana giriş yaparlardı... Onları her daim karşılayanlar köpeklerdi... Bodrum'un simgesi haline gelmiş o dünya güzeli köpeklerinin adlarını sadece yerliler değil, turistler de bilirdi... Hâlâ da öyledir... Türk insanı köpeklerle barıştıysa ve köpek korkusu azaldıysa, bunu sağlayan ilk yer şüphesiz Bodrum'dur.

Akşamüstü gün batmaya başladı mı, sahile masalar kurulur; rakılar, biralar açılır; fotoğraf makineleri ortaya çıkardı. İddia ediyorum: Dünyada hiçbir şey, hiç kimse, günbatımında Bodrum Kalesi'nden daha iyi fotoğraf veremez! Sıcaklık azalıp, hava biraz kararmaya başlayınca, çarşı hareketlenir; birbirinden renkli cıvıl cıvıl dükkânların yanı sıra, el yapımı takılar satan, karikatür çizen sanatçılar ve sokak ressamları ortaya çıkardı. İnanır mısınız o meşhur 'Barlar Sokağı'ndan, yürüyen insan trafiği ve geçişleri sağlamak için sokağa trafik polisi konduğunu gördüm. Kortan Restaurant, Körfez, Mangal, Mahmut Kaptan veya Hey Yavrum Hey'de yenilen akşam yemeklerinin ardından, kendinizi bu sokaktaki efsanevi barlara ve gece kulüplerine atardınız... Sanat Güneşi Zeki Müren'in müdavimi olduğu Seyfi ve ondan başka kimsenin oturulmasına izin verilmeyen paşa koltuğu; Veli Bar, bir efsane Hadi Gari, Catamaran, dillere destan Darkapı, Körfez, Kestane, Ora, Tample, Sokak, Avlu, Yetti Gari, Bebek, Cemil İpekçi-Varil Bar, Funny's ve Kef bir çırpıda aklıma geliverenler... ve... 'Probably the best Night Club in the World' sloganı, nefes kesen lazer gösterileri ve şovları ile fenomen haline gelmiş Halikarnas Disco... Erkek dansöz Erkan Serçe'nin şovu ülkeyi sallamıştı mesela... Diskonun girişindeki kırmızı halıda çekilen habersiz fotoğraflar, tatil dönüşü evin başköşesine konur, tüm kış orada yaşanan maceralar eşe dosta anlatılır, adeta bununla hava atılırdı. Turgut Özal'ın özel teknesiyle Halikarnas'a geldiğini anımsarım... Tüm dünya buraya akıyordu aslında... Yolu gerçek müzikten geçen herkesin buluştuğu küçücük bir mekândı Mavi... Kapısında 'Kakalaklar Giremez' yazan, Türkiye'de aklınıza gelebilecek her gerçek müzisyenin sahneye çıktığı, bir rock ve jazz eviydi adeta... İki katlı minnacık bir taş ev... Kimler geçmedi ki oradan?..

06 Lokantası'nda gün doğumuna karşı çorba içmek için yola çıktı-

ğınızda; sabahın o saatinde bile yürümekte zorlanırdınız Bodrum sokaklarında... Kaldırımlara serilmiş kadınlar, erkekler... Yollarda öpüşenler, sevişenler, dans edenler, şarkı söyleyenler... Hep geçinemedikleri söylenen ama kucak kucağa uyuyan kediler ve köpekler... Aşklar... Sarhoşluklar... Her canlıyı, her rengi, her milleti, her duyguyu, her kıyafeti, her biçimi ağırlayan bu dar sokaklar; kimilerine sakil gelse de bana hep özgürlüğü hatırlatır...

90'larda... Bodrum'da...

Uyku... Biraz uyku... Bütün isteğimiz buydu...

"DAGVADA KALIRS"

Nefin Huvaj

Çocukluğum eğlenceli geçti benim. Selin, Zeynep ve ben, 90'ların en hayta kızlarıydık. Ekmek arası soğanı biber salçasıyla bezeyip elimize tutuşturan Zeynep'in annesi olmasa, maceradan maceraya koşamaz, bunca anıyı da cebimize dolduramazdık. Salça ekmeğe çok şey borçluyduk. Neden mi? Çünkü biz "Acıkınca eve gidemeyenler"dik.

Annesinin yaptığı dolmalar Selin'in boğazından bir türlü geçmezdi. Çünkü, Selin'in ablası bütün gün evde kitap okur, akşam Selin kapıyı çalarak rahatsızlık verdi diye de onu döverdi. Salça ekmek zamanını çoktan geçirdiğimiz için Zeynep'i de annesi eve alırdı, bir daha da salmazdı o akşam sokağa. Bense, acıkınca eve gitmesi en zor olanımızdım. Saat kaç olursa olsun, annem sokakta zaten yeterince oynadığıma kanaat getirir, yemeği de mutfak masasında "adam gibi" yememi söylerdi. Yemekten sonra çıkabilene aşk olsun. Birazdan babam gelecek, kardeşimin ödevine yardım etmeliyim, hiçbir şey yoksa gideyim odamda oturup kitap okuyayım biraz... Acıkınca eve gitmek çocukluk hayallerimi suya düşürürdü. Ben bu yüzden soğan severim, salçaya saygılıyım.

Ah, hele akşamın bir körü düzenlediğimiz o şarkı yarışmaları yok muydu... Üçümüz arasında en güzel sesli bendim. Ama mahalledeki çocuklar beni değil, Zeynep'i beğenirlerdi hep. Sorunun nereden kaynaklandığını çok sonra anladım.

Düzenlediğimiz bu şarkı yarışmalarında mahalledeki arkadaşlara büyüyünce ne kadar ünlü ve seksi şarkıcılar olacağımızı ispatlıyorduk as-

lında. Bizimkiler herkesin bildiği Yonca Evcimik şarkılarını söylerken, ben tutup kimsenin bilmediği, üstelik de bunalım ve tiz melodisiyle irrite edici olduğu su götürmez olan o şarkıyı söylüyordum her seferinde: "Dagvada kalırs". İngilizce filan hak getire o yaşlarda... Ben de vur gözüne uyduruyordum sözleri: "Hol mayn layf, Dagvada kalırs in dı veyns (all my life, like watercolours in the rain)".

Ben şarkımı söylerken; dinleyicilerimin kimisi bir tur daha bisiklete binmeye gidiyor, kimisi çişinin geldiğini iddia ederek eve kaçıyor, kimisi de "Bu ne ya!" diyerek alenen beni madara ediyordu. Oysa ben bu şarkıyı söylerken gözlerimin dolmasına engel olamıyor, bundan daha güzel bir şarkının olabileceğine de inanmıyordum. Selin her seferinde beni uyarmaya çalışıyor, bu sıkıcı şarkıyı keşke hiç söylemesem istiyordu. Onu dinleseydim, belki de şimdiye ünlü ve seksi bir şarkıcı olmuştum, kim bilir...

Selin ne olursa olsun beni kollayan kan kardeşimdi. İşin aslı, Selin'in Zeynep'le olan samimi arkadaşlığını kıskandığım için Zeynep'e hep mesafeli dururdum ben. Sonra da bir yalan uydurur, koyardım baş ucuma: "Zeynep de çok salak, hep küfürlü konuşuyor."

Gündüz vakti düzenlediğimiz şarkı yarışmalarındaysa daha bir kendime güvensiz oluyordum. Sanki Dagvada'nın duygusal havasına bir türlü giremiyordum. Ancak yine de kendimden ödün vermiyor, her seferinde bu şarkıyı söylüyordum. Millet el çırpıp popüler parçalara hep bir ağızdan eşlik ederken, ben evin arka bahçesine koşup, neyden bahsettiğini bilmediğim bu şarkıya duygulanarak ağlıyordum. Mahallede benden hoşlanan biri vardıysa da, bu şarkı yarışmaları yüzünden sokağın delisi Kadir'in dışında talibim olmayacağı kesinleşmişti artık. Mavi gözleri vardı Kadir'in. Ancak deliydi. Tipim değildi işte... Selin sağ olsun: "Haydi kayısıya dalalım! Haydi duta koşalım!" diyerek enerjiyi yükseltmese, bugün eğlenceli değil, depresif çocukluk anılarımı anlatıyor olurdum. Şarkı söylememi engellediği için Selin'e teşekkürü hep borç bildim. Onun sayesinde ağaca tırmanmayı, dalından kayısı yemeği öğrendim. Bugün şansım olsa, tabaktaki kayısıyı öteler, yine ağaca çıkarım.

* * *

Uzun zamandan beri dün akşam ilk kez hoş bir erkekle yemeğe çıkma şansını yakaladım. Bir arkadaşımın arkadaşının kuzeni. Faceboook'taki fotoğrafıma hasta olmuş, mesaj atmış sağolsun. Muhabbet bir insan olduğum için sadede gelme konusunda onu zora sokmadım. Hem bunca zamandır şurama kadar gelmiş libidom beynime ayar verip dururken, hızlı ve atak olmaktan başka pek de çarem yoktu doğrusu.

Salaş da olsa hoş bir mekânda buluştuk. Siparişim salata ve sodaydı, verdiğim mesaj netti: "Masrafsızım, evlenilecek kızım. Sağlığıma dikkat eder fit kalırım, hayat boyu sana bakarım." Birbirimizi tanıma konuşmalarımız ve benim şuh gülüşlerimle geçen güzel dakikalar, radyoda çalmaya başlayan o şarkı yüzünden sona erdi! "Dag vada kalırs in dı veyns."

Bir anda yüzüme; pörsümüş anılarını anımsayan yaşlı teyzelere özgü bir tebessüm oturmuş olsa gerek ki, karşımdaki hoş erkek cinsel ilgisini kaybettiği bakışlarından okunur halde: "Ne oldu?" diye sordu. (O gece eve yalnız döndüğünde kâğıda yüz kez "Sormaz olaydım!" yazdığına eminim.) Evet, olan olmuştu ve ben artık kedi kokulu bir sokak arasında, sümüklü arkadaşlarına "Dag vada kalırs in dı veyns"i söyleyen o küçük kızdım. Fena çağrışmıştım.

Başladım anlatmaya... "Çocukluğum eğlenceli geçti benim biliyor musun? Mahallenin en hayta kızlarıydık biz... 'Acıkınca eve gidemeyenler'dik."

İlgisizce ve nezaketen sorulduğu belli olan "Selin kayısıya dalan mıydı?", "Zeynep hangisiydi, salça ekmek veren mi?" sorularına hınçla "ya demin anlattım ya, geç mi algılıyorsun sen, Selin kankamdı benim tamam mı!" gibi cevapları yapıştırıveriyordum. Tam konuyu "Dag vada kalırs"a bağlamıştım ki, bu adam kasanın oraya çoktan varmış, hesabı ödüyordu. Ben anılarımla baş başaydım ve o, kibar olmaya çalışarak iyi akşamlar diledi. Facebook'un alık yakışıklısı çaktırmadığını sanarak, ortamdan alelacele kaçtıktan sonraysa istifimi hiç bozmadım. Tadı filan da olmayan ot salatamı tek başıma bitirirken, şarkı çoktan bitmiş, libidom da beyaz bayrağı çekmişti, ama bozuntuya vermedim.

Eve gider gitmez Youtube'dan "Roxette – Watercolours in the rain"i arattım. Bu kez biraz daha hüzünlenerek dinledim. "Ah be, ne güzel günlerdi..." diye iç geçirirken kanepede sızmışım.

Taksim - Beşiktaş - Maçka Otostop Hatti

Neşe Açıker

İstanbul Teknik Üniversitesi'nin Maçka Kampusu, 90'lı yıllarda öğrenci olanlar için otostop gerçeği ile tanışmak demekti. İlk başlarda Akaretler durağında otobüsten inip kan ter içinde yokuşu tırmansanız da, utangaçlığı yenmeniz ve teslim olmanız kaçınılmazdı. Akaretler'e dönen köşeye gelir, yukarı doğru bakar ve anne-babaların nasihatlerini bir çırpıda unutarak sağ başparmağı kaldırıverirdiniz. Rakım 159 cm ve kilo 45 bir insan evladı olarak ben de, kısa süre sonra bir elde çanta, bir elde enstrüman kutusu ile köşe bekçilerinden biri oluvermiştim.

Güzergâhı düzenli olarak kullanan araç sahipleri, artık benimsediklerinden olsa gerek, dönüşte yavaşlar ve arabalarının kapasitesi kadar öğrenciyi alırlardı. Her sabah süregelen bu otostop şenliklerinde gelişen bazı arkadaşlıklara ve hatta sonucu evlilik olan ilişkilere bile şahit olduk. Bu alışılageldik görüntüde bazen öğrenci olmayanlar da arada kaynar, işlerine kısa yoldan gitmeyi başarırlardı.

Aynı dönemde, 80'lerde trafiğe kapanan İstiklal Caddesi ile birlikte Beyoğlu'nun çehresi de değişiyordu. Yeni mağazalar, tokacısından, kitapçısına sıra sıra dükkânlar caddede boy gösterirken, Maçka, Taşkışla, Gümüşsuyu kampuslarında okuyanlar için arka mahalleler ideal öğrenci evlerine dönüşüyordu. Öğrenci popülasyonundaki artışla birlikte onlara hitap eden mekânlar da birer birer açılıyor, hayatımıza Pearl Jam, Nirvana, Guns N' Roses gibi gruplar giriyor ve metalcilikten ödün vermeye çekinsek de bu gruplara kayıtsız kalamıyorduk.

Siyah giyen kitlenin giderek arttığı Beyoğlu sokaklarında Hayal Kahvesi, Kemancı, Karavan, Gitar, Mandala gibi canlı grupları dinleyebileceğimiz mekânların sağını solunu, Madrid, Barcelona, Zürich, 45'lik, Hassicktherr, Çalıntı, Çınaraltı gibi yerler tamamlıyordu. Beyoğlu değiştikçe bizler de sokaklarında yaşamaya, her bir karışını evimiz gibi görmeye başladık. Hayatımızın büyük bölümünü adı geçen mekânlarda geçirir olduk. Öyle ki ben o dönemlerde Fatih'te otururken kendimi bir anda cazibe merkezi Beşiktaş'ta buldum.

Her ne kadar Beşiktaş-Taksim arası yakın olsa ve bir otobüsle yol sorunu çözülse de, asıl sorun şuydu ki çoğu zaman o otobüs biletini alacak paramız bile kalmazdı. Ay sonunu zor getiren memurlardan beterdik ama 8 kişi aynı evde yaşayınca durumu kotarmak mümkün oluyordu. Yine de cebimizdeki son parayı da biraya verince eve dönüş için tek çaremiz otostoptu. Gezi Pastanesi'nin karşısına konumlanır ve uygun araç beklerdik.

Hafta içi her sabah 08.45'te Akaretler yokuşunun köşesinden bir arabaya parmak sallamakla, gecenin 04.00'ünde otostop yapmak aynı şey olmadığından gece görevini sevgilim Çağlar üstlenirdi. Benim yerden yüksekliğim 159 cm ve kilom 45 dedim ya, 1.86'lık siyah uzun saçlı bebek yüzlü Çağlar gecenin karanlığında çok daha dikkat çekici görünürdü. Araba durur, ben yaslandığım duvardan koparak hızla arabaya binerdim, Çağlar da yanıma oturur en kibar haliyle araç sahibine teşekkür ederdi. İlk hayal kırıklığının yerini tatlı bir sohbet alır, maksimum 10 dakika süren yolculukta paylaşılanlar arabadan iner inmez unutulurdu.

Gece işçileri, bürokratlar, işadamları, bizim gibi züğürt olmayan Beyoğlu müdavimleri, yalnız kadınlar, yalnız adamlar, batmışlar, çıkmışlar, bıkmışlar, âşıklar... Gündüz otostop tecrübelerinde asla duyamayacağınız dürüstlükle gecenin karanlığında soyunuveren gerçek hikâyelerin elle tutulabilir kahramanları 10 dakikaya sığan cümlelerle bir çırpıda biz yabancılara kendilerini anlatıverirlerdi.

Yine standart bir gece dönüşünde "özel" aracımızdan inip, Şair Nedim Caddesi'ndeki evimize yürürken eski okul arkadaşlarımla tesadüf ediverdik. Standart olmayan ise hafiften yağan yağmur ve normalden biraz fazla içmiş olmamızdı. Salına sallana ve birbirimizi sarmalayarak

ilerlerken arkadaşımın şu cümlesini duyduk ve yıllar boyu esprisini yapmayı da ihmal etmedik. "Yazık, bu Neşe de çok Metalika"...

Kızcağız bana acıdığından olsa gerek bir daha selam vermemeyi tercih etti ve yıl 1999'u gösterdiğinde ne anlama geldiğini bile bilmeden bana söylediği cümlenin kahramanları ikinci kez konser vermek üzere Türkiye'ye geldi. Benim hayatımda değişen tek şey Cihangir'e taşınmaktı ve hâlâ yol parası durumlarında bir değişiklik yoktu. Konsere 1 saat kala koşarak evden çıkan Yekta'yı izleyen Enis, Volkan ve ben, yaya yolunu kullanarak Ali Sami Yen Stadı'na kadar vardık. Para yok, bilet yok, akıl yok... Bütün kapılara bir yalan söyledik ama Yekta'yı konsere sokmayı bir türlü başaramadık. Tam başımız önde geldiğimiz gibi gidecekken, takım elbiseli "abi" yanımıza yaklaşıp bir memura işaret etti ve ondan aldığı zarfı bize uzattı. Zarfta konser biletleri vardı. 2. şarkıda içerdeydik ve evet Neşe o gün çok çok Metallica'ydı. Hırs yapıp sahne önüne varacak kadar...

Kedileri Sakla Babaanne!

Neşe Karataş

Bizler tatil anlayışının "memlekete gitmek" olduğu bir kuşağız... Bugünlerde bazılarının pek sevimsiz bulduğu "memleket" kelimesi hâlâ ciğerimin ince teline dokunur, burnumun direğini sızlatır.

Bizim memleket, eski Rum evlerinin pencerelerinin parke taşlı büyük bir meydana baktığı, yağ kutularında yetişen sardunyadan gayrı tarlalarda mor hareleriyle büyümeyi bekleyen patates çiçeklerinden ibaretti... Geçim kaygısı güzelim bağları çoktan söktürmüş, şarabın buğusu taassubun kekre tadında yok olmaya başlamıştı... Şimdi olduğu gibi o yıllarda da en sevdiğim şey, her şeye rağmen "memlekette" soluklanmaktı...

Babaannem küçücük boyuyla her şeye yetişen dev bir kadındı. Büyükbabamsa onun tersine hiçbir şeye yetişmek istemez, upuzun gövdesini çalışmadan gezdirmeyi severdi. Ağabeyim birbirine hiçbir şekilde benzemeyen bu iki insanı, meşhur komiklere gönderme yaparak "Noktayla Virgül gibiler" diyerek tanımlardı. Babaannemin kedileri yüzünden kavga etmedikleri gün yok gibiydi... Büyükbabam elli yıllık evliliğe rağmen kendisini deli gibi kıskanan babaannemin aklından zoru olduğuna inanıyor, kedileri de casus olarak kullandığını söylüyordu...

Nasıl mı? Babaannem bir yere giderken büyükbabamın yanına biri sarman diğeri tekir iki kedisini bırakıp kapıyı kapatıyordu. Eğer döndüğünde kediler dışarıdaysa kıyamet kopuyordu; büyükbabam muhakkak sevgilisiyle buluşmaya gitmişti! Babaannemin bu tuhaf hal-

lerine babam çok kızsa da, ben delilikle aşkın bu müthiş karışımına her zaman bayılmışımdır!

İşte o günlerde yine memleket sancım tutmuş, kendimi babaannemin sedirinde uzanırken bulmuştum... Televizyonu açar açmaz Alf'in müthiş kahkahası odayı dolduruverdi...

90'lı yıllardan istediğiniz kadar nefret edebilirsiniz fakat Alf'i anımsadığınız zaman yüzünüze yayılan o geniş tebessüme engel olamazsınız!

"Dünyaya bir ip bağladım,
Üstüne oturup ağladım..."

Yukarıdaki dizeler Melmack gezegeninden müthiş zekâsı ve olağanüstü esprileriyle dünyamıza düşen Alf'e ait... Burnu karınca yiyene, saçları Elvis'e benzeyen, Müşfik Kenter'in muhteşem sesiyle bir fenomen haline gelen küçük tüylü uzaylı... Melmack büyük bir patlamayla toz zerresine dönüştüğünde ve tüm anıları o toz zerreleriyle beraber savrulduğunda Alf hiç bilmediği insanların arasında buluverir kendini. Ne kadar şanslıdır ki düştüğü yer; bir uzaylıyı ailelerinin bir ferdi olarak kabul edecek kadar iyi kalpli olan Tanner'ların garajıdır... Onu ellerine geçirdiği an Nasa'ya teslim edecek olan Ochmonek çiftine ve çok küçük bir ihtimal olduğunu bilmesine rağmen Willie'nin telsizinden uzayın derinliklerine kendisini merak etmemelerini ve iyi bir ailenin yanında olduğu mesajlarını yollar... Giderek yalnızlaştığımız bir dünyada her birimiz bir tarafa savrulurken Alf umudunu kaybetmeyenlerin neşeli kahkahasıydı belki de... "Biz Malmeck'lilerin on bir önemli organımız vardır; bunların yedisi midedir..." Bu sözünden de anlaşılacağı gibi Alf'in hayatındaki en önemli şey yemekti. Ve elbette en sevdiği yemek kedilerdi! Onun gezegeninde yenilen bir hayvanın insanlar için bir dost olmasını hiçbir zaman anlayamadı... Tanner'ların kedisi Şanslı pek çok defa aile fertlerinin yardımıyla bu garip yaratıktan canını kurtarmayı başardı; adı üstünde, şanslı! Bir bölümde ev halkı Alf'i her zamanki gibi sıkı sıkı tembihleyerek evden çıkar, sonra bir şey unuttuklarını hatırlayıp geri dönerler ve kapı açılır açılmaz Alf o unutulmaz soruyu sorar; "Ne kedisi?" Bir başka bölümde Kedi Şanslı'yı hipnotize etmeye çalışır, "Sen bir hamburgersin" diye telkinde bulunurken bu sefer de imdadına Willie yetişir.

Biz yine babaanneme dönelim... Ben Alf'i izlerken babaannemin kafasından geçenleri duyar gibiydim; "Yaşıtları çoluk çocuğa karıştı, bu kız hâlâ çocuk şeyleri izliyor..." Umursamadım, izlemeye devam ettim. O sırada büyükbabam geldi. İkisi bir köşede oturup benim bu yaratığı izlemekten ne zevk aldığımı anlamaya çalıştılar. Alf, Şanslı'nın peşinde koştukça büyükbabam pek keyiflendi hatta bir ara kahkaha bile attı, babaannem ise öfkelendi ve bizim oraların meşhur bedduasını savuruverdi "Ciğerin yansın! Ne istersin ağzı var dili yok hayvandan?" O günden sonra büyükbabam ne zaman kedileriyle uğraşsa bildiği en büyük hakareti söyledi "Alf!"

Alf'in ekranlarda yıllarca süren serüvenleri sırasında babaannemi ve büyükbabamı anmadığım tek bir bölüm bile olmadı... Alf'e her geçen gün bağlanırken Tanner Ailesi ile birlikte onun bir gün gideceği korkusu yaşamaya başlamamız kaçınılmaz hale geldi... Alf tüm aile ile vedalaşıp onu almak üzere yola çıkan uzay gemisini beklerken kalbimin sızladığını hissettim.

Sahi Alf'i niye bu kadar çok sevdik?

Farklı ve sevmediğimiz alışkanlıkları olsa bile birini her haliyle kabullenebileceğimizi gösterdiği için mi? Yoksa o güne kadar tasvir edilen yahut gazetelerde gördüğümüz fotoğraflara hiç benzemediği için mi? Ne zaman ne yapacağı belli olmadan oradan oraya koşuşturan, evin hanımı banyodayken ronta yatan, geğiren, dolapta ne varsa silip süpüren, gürültücü kahkahasıyla evi çınlatan, ki bir bölümde hıçkırığı tutmuştu çıkardığı ses mahalleyi ayağa kaldırmıştı, bu münasebetsiz yaratığı sevmek için çok derinlerde bir sebebimiz vardı; yalnızdık ve birilerinin bizi sevmesinden, anlamaya çalışmasından ümidi kesmeye başlamıştık... Başka iklimleri bilmem ama bu coğrafyada 80'li yıllar 90'lı yıllara gülmeye mecali kalmamış, yalnız ve korku dolu insanlar uğurladı... Alf'in yalnızlığı kadar büyüktü yalnızlığımız ve toz zerresi kadar bile kalmamıştı umutlarımız...

Sevdiklerimizle vedalaşmak dünyanın en zor şeyi... Babaannem aramızdan erken ayrıldı; tüm kavgalarına rağmen büyükbabam onun yokluğuna alışamadı... Babam yanımıza taşınıp bizimle yaşamasını istediğinde beni çok şaşırtan bir bahanesi vardı; "Kedilere kim bakacak?"

Ölene kadar onlara kasaptan ciğer taşımaya devam etti...

Ne diyordu Alf o tekerlemede?

"Dünyaya bir ip bağladım,
Üstüne oturdum ağladım..."

Bazen bu tekerlemeyi hatırlıyorum ve büyükbabamın Alf ile beraber o ipin yanında oturduğunu, babaanneminse kedileri kucağında onlara baktığını hayal ediyorum...

Kedileri sakla babaanne! Hatıralarımızdan her an Alf fırlayabilir!

KÂĞIT BEBEKLER

Nihal Konar Naş

Bir avuç cam parçası atıyorum çocukluğuma. Kırık parçalara baktığımda türlü oyunlarımızı görüyorum. Benim en sevdiğim oyun, kâğıt bebeklerdi. Gazete okuma oranının çok düşük olduğu ülkemizde gazetelerin satışlarını arttırmak için çıkarttığı bir furya olmuştu. Çanak çömlek vermeyle başlayan promosyon dönemi bir müddet de gazetelerin kartondan ev, gemi, uçak vermesiyle devam etmişti. Gazeteyi büyük bir heyecanla alır; karton parçaları kesip, yapıştırıp yaptıklarımızla mutluluktan uçardık. Misafirliğe gittiğimiz evlerde herkes bir merakla o evde neler yapıldığına bakardı. Ne de olsa küçük bir şehirde yaşıyorduk. Çocuktuk; misafirliğe gitmek büyük bir değişiklikti bizler için. İkram edilen çayların yanında petit beurre yenen bisküviler bir eğlenceydi. Hele ki o evin vitrininde en özel köşeye konmuş kartondan yapılma ev, araba, gemi varsa. Dokunmamıza izin verilmezdi. "Uzaktan bakın, aman ellemeyin çocuklar!" Sanki kristal kül tablasını kıracağız. Televizyonun üstünde evin hanımının göz nuru ördüğü dantel örtü, sobada yanan odunların çıtırtısı ve mandalina kabuklarının kokusu bu tabloyu tamamlardı. Küçük bir şehrin apartman dairesinde geçen çocukluğumda benim en sevdiğim oyun arkadaşlarım, kâğıt bebekler oldu. Ablamla küçük oda dediğimiz çalışma odasından saatlerce çıkmazdık. Kırtasiyeden aldığımız kâğıt bebekler için yüzlerce kıyafet tasarlar çizer, keser, boyardık. Çeşit çeşit kıyafetleri giydirdiğimiz bebeklerle saatlerce oynardık. Yaptığımız kâğıttan kıyafetleri özenle okul dergilerimizin arasında saklardık. Bir tane

kütüphanesi olan, sineması tiyatrosu olmayan; insanların tek eğlencesinin sadece işlek bir caddede yürüyerek dükkânlara bakmak olduğu bir kentte geçmişti çocukluğum. Hayatımda ilk tiyatro oyununu ise çok sonraları lisedeyken izlemiştim. Yine bir tiyatro salonumuz yoktu. 3. sınıf filmlerin çıktığı Fitaş Sineması'nda izlemiştik oyunu. Oyun Sakıncalı Piyade'ydi. Çok değerli saygı değer Genco Erkal oynamıştı. Bizim şehrimize nasıl gelmişti? O tozlu kırık dökük salona nasıl ışık getirmişti... Yüreğimizi nasıl büyütmüştü... Şimdi düşündükçe gözlerim doluyor... 1990'lara döndüğümde dönme dolap diyorum. Sıcak yaz gecelerinin eğlencesi, Çark Deresi'nin orada kurulan lunaparktı. Babamız kırmazdı bizi, toplardı tüm çocukları, kuzenleri, yeğenleri. Bir araba dolusu çocuk giderdik parka. Pamuk şekeri ellerimizde çığlık çığlığa karışırdık eğlenceye ve oyuna. İlk hamburgerci açıldığında ise deliler gibi sevinmiştik. Çocukluğumdan beri pazar günlerini sevmem. Nedensen bende tuzsuz bir tat bırakmıştır. Çünkü benim için pazar günleri deli sıkıcı geçerdi. Gazetelerin kartondan evler, arabalar furyasına kâğıt bebekleri de eklemesiyle pazarlar az biraz renklenmişti. Sakladığımız kartonları pazar günü ortaya çıkarırdık. Şimdi bakıyorum da 20 yıl geçmiş; içindeyken çıkmak; bir an önce büyümek istediğimiz 90'ların çocukluğu... Paylaşmayı öğrendiğimiz, yetinmeyi bildiğimiz, yokluğun hayal gücümüzü zenginleştirdiği, pembe hayallerimizde beyaz bulutların gezindiği çocukluğumuz...

Haydi Toplanın Televizyon Başına

Nihan Bora

90'lar başında çocuk, sonundaysa ergen olan bir nesiliz ve çok şanslıyız aslında! Nedeni basit. 10 yıl içerisine sokakta oynamanın zevkini, televizyonun eğlencesini ve telefonun çevirdiği tuş sesinin internet demek olduğunu sığdırdık. Çok arada kalan bir nesil gibi görünsek de ilkleri yaşadığımız için de farklıyız esasında...

Şimdiki çocuklar için internet neyse benim için de televizyon o demekti. O zamanlar yapılacaklar sınırlıydı; okula giderdim, bir heyecan eve gelip üstümü değiştirip sokağa fırlardım. Arkadaşlarla ip atlamanın, evcilik oynamanın, bisiklete binmenin yerini televizyon henüz almamıştı. Birçok anne gibi benim annem de ezanla eşzamanlı olarak eve çağırırdı beni. Ezan okundu mu geç olmuş, eve girme vakti gelmiş demekti. Sokaktaki oyunun en tatlı anları da o son dakikalardı... Biraz daha direndikten sonra eve girerdim. Zaten bu sokakta oynama aktivitesi öyle her gün olmazdı. Zira hafta içi okul olduğu için erken yatmak şarttı. O zamanlar hayat daha mı düzenliydi ne? Şimdi kaldır kaldırabilirsen çocuğu bilgisayar başından!

Eve girer girmez mahalledeki toz topraktan arınmak için hemen duşa sokardı annem beni.

Daha sonra televizyonun karşısına oturulur, o akşamın eğlencesi neyse ona bakılırdı ailecek. İşte en sevdiğimiz program: Bir Başka Gece. O dönemleri hatırlayanınız varsa hemen jenerik müziğini de hatırlayacaktır! "Bu gece, bu gece, biiir başkaaa geceeee..." Ne kadar da eğ-

lenceliydi. İçinde kahkahalarla güldüğüm skeçler vardı. Şimdi ne anlattığını sorsanız hiçbir şey hatırlamıyorum ama çok güldüğümü anımsıyorum.

Pazar sabahı denince, çocukların da büyüklerin de en sevdiği program "Barış Manço ile 7'den 77'ye" ekrandaydı. Programın içindeki yarışmada "Adam Olacak Çocuk"lar sıra sıra dizilir, şarkı söylemeye çalışır ve birbirlerine puan verirdi. Barış Manço da her çocuğa, "Dişlerini günde kaç defa fırçalıyorsun?", "En sevdiğin meyve hangisi?" diye öğretici sorular sorardı. Programı hep, "Bana her konuda ama her konuda yazmaya devam edin. Adresimi biliyorsunuz, Barış Manço Moda 81300 İstanbul. Tekrar ediyorum Barış Manço Moda 81300 İstanbul" diyerek bitirirdi. Nur içinde yatsın...

Pazar akşamları yıkanmak istemeyen çocuklardık biz... Ertesi gün okul vardı ve pazar akşamı da televizyonda şahane programlar olurdu. Stüdyo Pazar'ın içinde yer alan Tele Kutu yarışmasını izlerdik; rahmetli Cenk Koray, "Kutunuzu açayım mı?" diye sorardı. Bir de seyircilerden, yarışmacı olmak için garip isteklerde bulunurdu hiç unutmuyorum. Misal, o an yanında tırnak makası olan, yarışmacı olmaya hak kazanıyordu. Kutularda ışık yanarsa yarışmacı yanıyordu, ışık yanmasın diye biz de o an yarışıyorduk adeta. Birlikte büyüdüğüm Bizimkiler'i izlemeden bir pazarımın geçtiğini sanmıyorum. Ardından, Parliament Pazar Gecesi Sineması'nın "All My Life" isimli müziği ve lacivert jeneriğini gördüğümde yatma vaktiydi...

Sabah programımız vardı, dikkat edin "programlarımız" demiyorum. Şimdikilere nazaran çok daha saf ve şimdi çok güldüğümüz 90'h yılların sonlarına doğru başlayan "Sabah Şekerleri" sabah neşemizdi. Murat Başoğlu ve Şebnem Dönmez'in sunduğu program ikilinin hoplaya zıplaya ekrana çıkmasıyla başlardı. Konukların söylediği şarkılarda adeta bir klip havası eserdi programda. Programa izleyiciler tarafından, sunucuların tabiriyle "kilometrelerce" faks yağardı. Yıllar içinde birçok "sabah şekeri" türedi, hatta birçok tanıdık simanın sabah şekeri olduğunu sonradan hatırlar olduk. Murat Başoğlu ve Şebnem Dönmez'li olanı şimdi hatırlayınca çok gülüyorum ama bugün olsa yine izlerim diyorum...

Sayı ve kelimeler konusunda beyin jimnastiğine küçücük yaştan başlamamı sağlayan Bir Kelime, Bir İşlem o kadar ciddi bir yarışmaydı ki, ben de o ciddiyetle soruları cevaplandırmaya çalışırdım. Harfler verilirdi, o harflerden en uzun kelimeyi bulmaya çalışırdı yarışmacılar. Ben de o yarışmacılarla ekran başında yarışırdım. Benim kelimelerim, yarışmacılarınkinden kısa kaldığında "Nasıl da aklıma gelmedi" derdim. Hele sayılar, rakamlar verildiğinde hemen dört işlemle mücadele başlardı. Belki de hem sayısalı hem sözeli sevmemin yegane sebebidir bu yarışma.

Sessiz sinema tohumlarının atıldığı Hadi Anlat Bakalım yarışmasını duyunca herkesin aklına eminim yarışmanın müziği geliyor önce: "Hadi anlat bakalım, hadi hadi durma anlat..." Halit Kıvanç'ın sunduğu yarışma, sessiz sinema kurallarına tabiydi. Şimdilerde sessiz sinema da pek oynanmıyor ya, her oyun yerini bir başka oyuna bırakıyor...

Bir Başka Gece'nin jeneriğinde "Haydi toplanın televizyon başına" derdi. Şimdi de televizyon ve internet başından kalkamadığımız bir zamanda yaşıyoruz. Ben sokakta oynayan çocuk gördüğümde durup onları izliyorum... Her dönemin kendine ait anıları oluşuyor elbette. Herkes geçmişini özlüyor; 70'leri, 80'leri ve 90'ları. Ne de olsa herkesin çocukluğunu ve gençliğini yaşadığı zaman daha az kirlenmiş ve daha saf bir sonrakine göre...

Marka, Alışveriş ve Bizim Çocuklar: Galleria ve Fame City

Nilay Örnek

Şimdi sorsan, telaffuzu dahil her dilde bildiğim tek kelime "indirim" de olsa küçükken alışverişle işim yoktu benim. Şu gün hâlâ bisiklete binememi, babamın bana bir dönem çok popüler olan BMX yerine Pinokyo marka bisiklet almasına bağlasam da bakmayın, marka nedir bilmezdim... Pinokyo'yu da sadece "kız bisikleti" diye sevmemiştim. (Ben ne isem!)

İşte o yıllarda, tam da 1989'da, Türkiye her gün yeni bir "değer" (!) ile tanışır, küçük burjuva aileler her bir değeri tatmaya çalışırken İstanbul, Ataköy'de bir "maden" belirdi: Galleria... Ve onun içinde bir çocuk cenneti: Fame City.

Buz Pisti ve Daha Neler Neler...

Biz ki pek çok muhite göre "havalı alışverişe yakın" bir ilçede, Bakırköy'deydik, "yürüyen merdivenli" Marmara Çarşımız bile vardı mesela!

Ama bu Galleria var ya... Başka bir şeydi.

Türkiye'nin gerçek anlamdaki ilk büyük alışveriş merkezi, (İngilizce vurgu yapılmayınca anlamayanlar için; shopping mall'u) Galleria'nın tam göbeğinde buz pateni pisti vardı bir kere...

Türkiye'de pek çok kişi ilk buz patencilerini, buz hokeyi oyuncularını hatta ilk yılbaşı ağacını, ilk klip çekimini o pistte gördü. Buz pateni pisti çevresindeki masalardan birinde yer kapmış olmak, McDonald's

patateslerini parmaklarken saatlerce, kaymaya çalışıp düşenleri izleyebileceğiniz anlamına gelirdi.

Bel Çantası ve 'Dolma' Saçlarla...

Oradan satın alınan her şey dışarıdakiyle aynı fiyata da olsa daha değerliydi sanki... Galleria'nın, yıllar yılı adının okunuşu konusunda fikir birliğine varılamayan kat kat, dev mağazası Printemps'ın (Fransızca 'bahar' anlamına geliyormuş meğer) yeşilli-beyazlı-yoncalı poşetini taşımak bile birine hava verebilirdi.

Özel kanallarla hayatımızdaki yeri daha da artan yabancı dizilerdeki pek çok kavram Galleria'da vücut buluyordu. Bugün 'kes' dediğimde yaşımın ortaya çıkmasına neden olan Converse tipi ayakkabıları, yabancı müzik CD'lerini bana yurtdışından getiren eniştemin papucu da dama atılmıştı mesela; Galleria yurtdışını ayağımıza getirmişti. LC Waikiki'nin neden moda olduğunu anlamadığım dev maymunlu tişörtlerini de ilk oradan aldık, sarı Caterpillar botları da, oduncu gömlekleri ve patlama yapan Benetton ürünlerini de...

Onun dev otoparkı bile bizim için etkileyiciydi. Bir ara Go-card da yapılan, dönemin pek çok klibinin çekildiği geniş otoparkta bel çantası ve "dolma" saçlarıyla poz vermeyen bizden değildi!

Ne Yetenekler Çıktı...

O dönemin pek çok ünlü ismi de benzeri olmayan bu AVM'de karşınıza çıkardı.

Oradaki Pizza Hut bayağı, bildiğiniz lüks restoran kategorisindeydi... Piccatura ise benim cennetimdi. O güne kadar bir arada görmediğim müzik enstrümanlarını, en yeni yerli ve yabancı kasetleri Piccatura satardı. Sahibi Mustafa Kaynakçı, Bülent Ortaçgil gibi üstatlara yapımcılık yapardı. Yıllar sonra öğrencilik yıllarında Piccatura'nın karşısındaki Mudo'da çalışan Yigit Güralp, Kavak Yelleri'ni yazdı, dizide Mustafa Kaynakçı'nın oğlu Sinan'ın grubu Pinhani'nin müzikleri kullanıldı ve grubun ünü arttı. O dönemin Galleria tezgâhları arasından ne yetenekler çıktı...

O Dönemin Disneyland'ı

Her şeyi bir yana Galleria'nın çocuklar için bambaşka bir yeri vardı: Fame City oradaydı. Aileden uzak sınırsız eğlencenin tadı ilk orada çıkarıldı, ilk saçma hayal kırıklıkları da orada yaşandı!

Babamın bir doğum günümde sınıfa "kasayla gazoz" getirdi diye kral ilan edildiği yıllardan bahsediyoruz; Fame City bizim Disneyland'ımızdı. Karneler alınır alınmaz tavaf edilmesi şarttı.

Atarilerden, karaoke odalarına (hâlâ pek çok çocuğun evinde orada kaydedilmiş komik kasetler bulunur; bkz. ben), vurulduğunda piyano çalan adamdan bilek gücüyle kazanılmaya çalışan peluş oyuncaklara, her şey girişi bir diskoyu andıran 'feymsiti'deydi. 16 jeton 10 bin lira idi; ve o jetonları tutumlu kullanmak, oyunlardan kupon almak şarttı. Salak saçma oyunlara para kaptıran çocuk uzaktan izlenir, içten ona "enayi" sıfatı yapıştırılırken eldeki kupon ve jetonlar daha bir sıkı tutulurdu. Kazanılan kuponlar hediye demekti! Patlak gözlü uzun saçlı troll bebeklerini hatırlayan var mı? Benimki Fame City ganimetimdi. Küçükken uzun olmanın dezavantajlıları da vardı; boyu 1.40'tan fazla olan benim gibiler efsanevi Define Adası'na giremezdi. 'Anlatılana göre' o ada cenneti; içinde kaydırak, milletin deliler gibi tırmandığı ağaçlar ve sallanan ipler vardı; çocuklar renkli top havuzunda yüzmeye doyamazdı.

Cüzdanında Fame City kartı taşıyanların ya da yaş günü partisini orada yapanların havasından geçilmezdi.

Cennetin de sonu varmış meğer; Fame City yerini Migros'a bıraktı, Printemps battı; itibar kaybeden Galleria şimdilerde toparlanmaya çalışıyor...

Gözlerimse geçenlerde bir kitabımın arasından çıkan ve kim bilir kaç jeton harcamama neden olan Fame City sticker'ına takılıyor: Bir sincap "Şimdi Fame City'de olacaktım" diyor... Gönül, 30'unda da 10 yaşında Fame City'nin ona yaşattığı heyecanı tatmak istiyor...

Vor Der Kaserne...

Nilgün Yokes Şimşek

Gazeteler önemli haberi manşetten girmişlerdi. İki Almanya birleşmişti. Son bir yıldır olanlara bakılırsa zaten bu sonuç bekleniyordu. Ben oradaydım diye mırıldandım kendi kendime. Ben oradaydım...

Magdeburg yolunda Marlis Teyze gizleyemediği heyecanına karışan suçluluk duygusuyla, üç günlük ziyaretimizin daha başında bizi bu zoraki tura çıkardığı için özür dileyip duruyordu. Daha dün yürüyerek sınırdan geçen kadınlar, çocuklar kapılarını çalmış, sokaklarda yıllar önce sessiz sedasız ayrılan insanlar kaybolan zamanların peşine düşmüşler, tanıdık, tanımadık sarılıp ağlaşmışlar, kapılarını çalan herkesi evlerinde ağırlamışlar, kilerde ne kadar şeker çikolata varsa çocuklara dağıtmışlar, buna mukabil de gelenler bütün Almanya'yı Magdeburg'daki sokak partisine davet etmişler... Altmış yaşlarındaydı. Hayat boyu tanıdığım bütün Alman kadınların -öğretmenlerim, dadım, kayınvalidem, onların arkadaşları- yüzlerinde asılı duran ve benim hiç sevmediğim duygusuz, soğuk ifade o sabah yerini çocuksu bir sevince bırakmıştı. Aile bağlarını sağlam tutmak amacıyla yakın geçmişte ölen kayınvalidemin ailesini ziyarete gelmiştik eşimle. İki Almanya'nın tam ortasında küçük bir sınır köyü olan Helmstedt'te yaşıyorlardı. "Çok heyecanlıyım çocuklar" dedi, "bu inanılmaz bir gün..."

Hava bir sonbahar sabahına hiç yakışmayacak kadar karanlık ve soğuktu. Bu sevimsiz ülkede geride bıraktığım rengârenk sonbaharı çoktan özlemeye başlamıştım. Tel örgülerin dozerlerle yere indirilmesiyle

açılmış eski köy yolundaki derme çatma kontrol noktasında bekleyen askerden benim için birkaç Mark verip bir günlük vize aldık. Asker eski bir filmden artakalmış sıkıntıyı uyandırdı içimde. Yaptığı seçimden dolayı bütün filmlerine küstüğüm Meryl Streep'i alelacele kovaladım zihnimden. Takip etiğimiz yolun sağı solu mayın tarlasıydı. Üzerinde uyarı tabelalarıyla hâlâ davetsiz misafirlerini bekleyen tarla kim bilir kaç kişiyi kucaklamıştı. Bu tatilden hiç hoşlanmamıştım. Bizi Magdeburg'a ulaştıracak otoyola bağlanmadan önce puslu havada yorgun, yere yığılmış gibi duran köylerden geçtik. Birbirine yaslanmış mecalsiz evlerin bazılarının duvarlarında kurşun delikleri kötü bir zaman parçasını unutturmamak istercesine saklanmış duruyorlardı. Eşim kırk beş yıl önce yapılan asfalta gıptayla memleketimin yollarına söyleniyordu. Ben etrafta hiç insana rastlamayışımıza ve köylerin yalnızlığına şaşırıyordum.

Magdeburg sokakları bizi ve beraberimizde gelen binlerce insanı havanın soğuğuna aldırmadan sıcacık kuşattı. Büyük bir meydana otobüslerle birlikte park ettik. Kalabalığın aktığı yöne ilerledik. Marlis Teyze ile kocası birbirinin aynı, kibrit kutusu büyüklüğünde arabaları hayretle incelerken, eşim dükkân vitrinlerindeki beyaz eşyaların sudan ucuz fiyatlarına ve her birinin yanına iliştirilmiş teslimat sürelerine takılmıştı. Bu ülkede beyaz eşya sahibi olmak için en az sekiz ay beklemek gerekiyordu. Geniş camlı restoranların masalarında reserve notları dolu olmasına rağmen içerileri bomboştu. Ama caddeler insan kaynıyordu. Havada birbirine karışan seslerin uğultusu çoğu zaman birbirimizi duymamıza engel oluyordu. Kaldırımın bir köşesinde, sokaklara yerleştirilmiş dev kazanlardan servis edilen sıcak, ekşi lahanayı kaşıklarken, birbirine hasret binlerce kişilik bir ailenin ortasında kalmış gibi hissettim kendimi. Aralarına örülen bir duvarla yitirdikleri o kadar çok şey vardı ki... İnsanlar sarılıyor, kiminin elinde sararmış fotoğraflar, eprimiş giysisi, yolunmuş saçlarıyla yarım kalmış çocuklukları itinayla saklamış bez bebekler, içlerinde hiçbir zaman ortak olamayacağım hasretler, oradan oraya koşuşturuyorlardı. Yıllardır özenle sakladıkları adreslerde bir sevileni veya hiç unutulmayanı bulmaya çalışıyorlardı. Savaş yıllarından kalma yaşlı bir bando, ellerinde kırık dökük enstrü-

manlar, üzerlerinde düğmeleri eksik, sırmaları çoktan kararmış yeşilli kırmızılı üniformalar, çok iyi bildiğim bir şarkıyı çalıyorlardı. Vor der Kaserne, vor dem grossen Tor... Savaştan kaçarken çocuklarını kaybeden dadımın korkunç savaş anıları eşliğinde eski pikabında durmadan çaldığı Lili Marleen, ekşi lahanayı boğazıma dizdi. Ama sokaklarda bu günü hiç gelmeyecekmiş gibi bekleyen insanlar için küllenmiş eski bandonun ne çaldığının önemi yoktu. Herkes dans ediyordu. Bir ara kalabalıkta Marlis Teyze'yi dişleri dökülmüş bir ihtiyarın kollarında vals yaparken gördüm. Akşama kadar her köşede en sevmediğim filmlerin kahramanı olmuş hikâyelerle buluştuk. Bir kahve içimlik zamanda hiç tanımadığımız insanların hayatlarından, kapıları ardına kadar açılmış evlerinin sıcak oturma odalarından gelip geçtik. Kim olduğumuzun önemi yoktu. Tanıklığımız yeterdi. İçimize her defasında hak edilmiş mutlulukların o geniz yakan sancısını bıraktılar.

Pasaport kontrolü yapan askeri köy yolunda yapayalnız bırakıp, midemizde tabaklarca ekşi lahananın, fincanlarla acı kahvenin ağırlığı, zihnimizde birbirine karışmış hikâyelerden artakalan karmakarışık cümlelerin burukluğu evimize dönerken, "Yarın da gelelim mi çocuklar?" diye sordu Marlis Teyze. "Ne olur, yarın da gelelim..." Almanya tatilimizin tamamını Magdeburg'da geçirdik. Ama uzun bir süre ekşi lahana yemedik.

Gazeteyi kapattım. Burnuma kayınvalidemin özel günlerde yaptığı filtre kahve kokusu geldi. Bir ülkenin duvarları bütün acıları, umutları, hayalleri, başarısızlıkları içine alıp yıkılmıştı. Kayınvalidem her zaman hasretle hatırladığı ve hep özlediği arkadaşına, dadım çocuklarına kavuşamadan... Bütün bunlar olurken ben daha çok gençtim. İnsanları ayıran gerçek duvarların içimize ördüklerimiz olduğunu ve onları yıkmanın imkânsızlığını anlamam uzun zaman alacaktı.

90'LARDA NASIL KORKARDIK?

Onat Bahadır

Artık gözünüzü hangi rafa çevirseniz bir fantastik kurgu yahut korku, gerilim romanı, öyküsü görmeniz mümkün. Son on beş senede gelindi bu hale. 90'ların başında *Frankenstein*'ın Mitos Yayınları'ndan çıkan özenli baskısını gördüğümde nasıl sevindiğimi hâlâ unutamam. Kitapçı kitapçı, sahaf sahaf geziyor ancak sevdiğimiz roman, öykü kitaplarını bulamıyorduk. Sinema açısından daha şanslıydık tabii. İlk aklıma gelen yapıt Francis Ford Coppola'nın çektiği *Bram Stoker's Dracula* adlı film. Sanat yönetmenliği ödüle layık görülmüştü yanlış hatırlamıyorsam. Kaç kez izlediğimi, izlediğimizi hatırlamıyorum. Daha bir *Dracula* çevirisi yoktu Türkçede. Düşünün, sinemaya defalarca uyarlanmış, bizde de izlenmiş, bilinen, tanınan bir filmin romanının, bilmem kaç yıllık yayıncılık geçmişimize rağmen bir çevirisi yok... Neden? Neden çok...

Nasıl olduysa şimdi artık sayısını bilemediğim kadar vampir romanı çevrildi dilimize. Hatta vampirler hakkında inceleme araştırma kitapları bile çevrilip basılıyor. Coppola'nın filminin yapamadığını *Twilight* yaptı, o kesin. Hatta öyle bir noktaya geldik ki, bırakın defalarca sinemaya uyarlanmış klasik bir romanın çevirisinde gecikmeyi, artık senaryosuyla eşzamanlı üretilen, *çok satacağı garanti,* romanlar için yayınevleri birbirini eziyor. Hal böyle oldu.

Biz yine dönelim doksanlara. Sözünü ettiğimiz türlere meraklı okurlar olarak elimizde fazla başvuru kaynağı yoktu. Hani gotik, korku, fantastik türlerdeki edebiyatı kim, nasıl başlatmış, klasik yapıtları nelerdir

gibi sorularımız cevapsızdı. Ta ki Mitos Yayınları'ndan *Dehşetin Kapıları* adlı bir kitap yayımlanıncaya dek. Sonra küçük bir yayınevinden bir baskı daha yaptı bu kitap. Yazın dünyamızda hâlâ bu alanda üretilmiş tek kapsamlı çalışma olarak durur. Söz konusu türlere derin bir merak duyan fakat daha çok sinema tarihçiliğiyle tanınan Yazar Giovanni Scognamillo'nun kaleminden çıkmıştır. Kitabı açıp sayfa sayfa karıştırırken yanına koyduğum beyaz kâğıda hangi yazar ve kitap adını gördü isem not aldığımı hatırlıyorum. Sonra elimde o liste Samsun halk kütüphanesine gitmiş ve listede olup da Türkçesini bulabildiğim her kitabı alıp okumuştum. Listenin yarısı bile yoktu tabii kütüphanede. Ama bulduklarım da büyük bir sevinç kaynağı olmuştu. Edebiyattan sinemaya, resimden müziğe gitti geldi bu tekinsiz dünyalar merakım.

1998'de İstanbul'a, Atlas Pasajı'na gelip rahmetli Metin Demirhan'ın dükkânı *Atılgan*'a girdiğimde küçük bir şaşkınlık yaşadığımı hatırlıyorum. Dükkânın her yeri korku, bilimkurgu, fantastik türde kitap ve filmlerle kaplıydı ve öğrencilerle dolup boşalıyordu. Metin, deyim yerindeyse peynir ekmek gibi kitap ve daha çok film satıyordu. Küçük bir şoktu yaşadığım, çünkü karşımdaki dünya kadar malzemeyi nasıl sindireceğimi bilemediğim gibi, yaşı benden en az üç dört yaş küçük müşterilerin çeşit çeşit yönetmen ve yazarlara gömülü sohbeti de aklımı bir hayli karıştırmıştı. Bunca kitabı, filmi ne zaman okumuş, izlemişler diye düşündüğümü hatırlıyorum.

Sene 2011... 90'lar biteli on yıldan fazla oldu. Yeni birçok yazar çevrildi. Okundu. Değerlendirildi. Fantastik, gotik edebiyat eskisine göre çok daha görünür bir yerde duruyor. Bu türlerde öykü, roman yazmaya hevesli birçok genç yazar ve yazar adayı da var ayrıca. Gelgelelim iki şey değişmedi. Biri, halen dilimize çevrilen kitapların çoğu, kâra, çok satmaya odaklı ve ikincisi hem yazın dünyamız hem de okurumuz fantastiğin, gerilimin, bilimkurgunun nitelikli örnekleriyle sık karşılaşmadığı için eksik yahut önyargılara dayalı görüş oluşturuyor.

Çim Adam

Onur Akbudak

Örümcek Adam, Demir Adam, Süper Adam, Dünyayı Kurtaran Adam vesaire tekmil süper kahraman şöyle dursun bir kenarda. İsteyenin kahramanı olsunlar! Benimkisi anti-kahraman "Çim Adam".

Yaşadığı türlü sıkıntı, düşürdü sokaklara bizim Çim Adam'ı. Dolaşılmadık sokak, oturulmadık bank bırakmadı. Bomboş gezdi diyemez, gezentilikte 'benim' diyen bile; salyangoz misali transparan izler bıraktı bulunduğu her yerde... Tabii ne kadar bulunduğu varsayılsa da, bulamadı aslında kendisi, kendisini, hiçbir yerde... Nedendir sandınız, böyle umarsız seyahat hevesi! Bir şeyler keşfetmek niyetinin altında yatan, belki de keşfedilmekti. Sevemediği kendini sevebilecek biriydi, aradığı. Ve düştü bir kadının peşine; kimin olacak, arıza paratonerliği ya benim varoluş nedenim! Derdine deva olacak, onu bu biblo yalnızlığından kurtaracak insanı, sonsuz aşkını (!) buldu sonunda. (Ki ben hâlâ derim, insan, bulduğunu sandığı anda düşer asıl yanılgıya... Anladığını sandığında kapatırsın bilincini)

Çim Adam, ömürlük yanılgılarını cebinde karıştırırken, seslendi o sevgilisine:

"Zengine gidersen lafa, fakire gidersen aşka doyarsın" diye.

Kahramanımı, biraz daha anlamayı dene diye, diyorum ki okur; adam ömrünü, sudan sebeplere saç büyütüp, sokaklarda adım atmadık taş bırakmayarak geçirmiştir... Üzerinden akıp geçen, pik yaptığı yerlerinden gürül gürül dökülüp, avucunda bırakacağı tek damlayı çok gören,

'zaman' denen zalime, aldırmazken; bir yandan da, için için, okumamış olmanın, mebus, devletlû sanatçı, milli ikonik futbolcu veyahut da herhangi bir önemli kişilik olamamanın utancıyla; sevgiyi andıran, turuncu tomurcuklu portakal ağacı manzaralı kırık penceresinden izlediği, kendine dar dünyası içinde, saçlarını çeke çeke, tutununurdu bir köşesinden hayata.

Ben ise, küçücük kendime, kat kat büyük gelen bir koca evde, tek yaşıyordum. Hayatımda kimse yoktu, ben de olmasam. Çim Adam yanıma taşınalı altı ay olmuş, ancak ne bir kötülüğüne ne de bir iyiliğine şahit olmuştum. Kendisinden başka, kimseye zarar veremeyecek kadar duygusal, aynı zamanda da, ben ağlarken ağlayıp, gülerken gülebilen, üstelik derdimi dinleyen tek kişi olmuştu: Biricik hayat arkadaşım Çim Adam.

İkimiz de, işsizlik dışında, hiçbir şeyden şikâyetçi değildik, nesnel dünyaya dair. Ona ezik hissettiren, anlamsız farklarımız olduğu da, şekilsiz, ucube bir gerçekti. Benim üniversiteyi bitirmiş, kariyerinde eğitimin tüm şartlarını yerine getirmiş, öğretmen olmak için atanmayı bekleyen bir işsiz; onun ise, "hayata yeniden gelsem, senin yerinde olmak isterdim" diyen, bir işsiz olması gibi mesela. Defalarca anlatmayı denedim, aramızda bir farkın bulunmadığını, ne ki ortak özelliklerimiz yanında, ama nafile... "Hiç okuyan işsiz ile okumayan işsiz arasında fark olmaz mı?" tezinin, gözü pek avukatı rolüne soyunuyor, bıkmadan, usanmadan başımın etini yiyordu.

Küçük keyiflerimiz, ondan da küçük dünyamızda, ne büyük geliyordu halbuki bana... Akşam olunca, çekirdeğimizi, meyve tabağımızı alıp, radyodan, saatlerce şarkı dinlemek gibi. Evimize telefon bağlatmadığımız için, Şapkalı Serhat'tan şarkı istemeye, her akşam, kahvehaneden arkadaşı Rambo Necdet'in evine seğirtir, onun soluk yeşil telefonundan arayıp, sıralardı Şapkalı'ya istek şarkılarımızı. Bu şarkı "okumuş işsizlere gelsin" diyerek de, işsizlik mevzuundaki inatlaşmamızı, cümle âleme ilan ederdi.

Müzik konusunda da pek anlaşıyor sayılmazdık. Ben türkü dinlemeyi severdim, Çim Adam, Ferdi Tayfur'u! Bilhassa *Sabahçı Kahvesi*, Şapkalı Serhat tarafından, haftanın en azından üç günü illa ki çalınırdı,

bizimkinin sayesinde. Belirtmezsem eksik kalır: Müzik zevkimizin kesişim kümesi de yok değildi hani! Armstrong veya Brams ya da Ozzy uzlaştırırdı kimi akşam ikimizi.

Vakti gelince de uyurduk tabii. Sabahlayıp günü kaçırdığımız çok nadirdi. Kahvaltı yapmadan boş koltuğa oturmazdık. Büyük Usta'nın dediği gibi, biz de inanırdık, kahvaltının mutlulukla bir ilgisi olduğuna. Her sabah, ben çay suyunu koyarken, Çim Adam bakkala gider, rengi solmuş veresiye defterimize birkaç çizik attırıp, ekmeğimizi alır gelirdi. Kahvaltı ayininden sonra, ben günübirlik işlerimi yapabilmek için çıkardım evden. Bunlar, çoğu zaman temizlik ve ütü gibi, kısa vadede tok kalmamızı sağlayan işlerdi. Tabii ben hayatın sillesini, gün boyu ensemde hissederken, Çim Adam da boş durmaz, bizim evin işlerine koşturur: Yerleri süpürür, camları siler, çamaşırları yıkardı... Yapacak başka bir iş bulamazsa, sokağa çıkıp iş arar ve hep eli boş olduğu halde, kahvehanede alırdı soluğu. Defalarca bahçıvan olmaya teşebbüs etti. Tanıdık tanımadık, birçok çiçekçiye not bıraktı: Eğer, bahçe işlerinden anlayan birini arıyorlarsa, aradıkları kişinin, kendisinden başkası olmadığını belirtti böylece. Ama ne bir ses çıktı, ne de bir cevap geldi beklenen bahçelerden... Çimenlerin, çalıların sesine kulak veren yoktu ki! Başka işlerde çalışmaya niyetlendiyse de zaman zaman, uzun saçlarını kesmeye kıyamadığından, ama en çok da bahçıvanlık dışında herhangi bir işi kendine yakıştıramadığından, kısa sürede vazgeçti bu hevesinden. "Benden olsa olsa bahçıvan olur!" deyip durdu usanmadan. Koca çenesi ne zaman açılsa aynı terane... İşsizlik tam anlamıyla çenesine vurmuştu...

Gün boyu kahvede oturup, benim eve gelme saatime yakın o da gelir; bütün dünyanın derdini çekmişçesine, yorgun ve çaresiz, koltukta oturup, koca gün yaptıklarını anlatmak için beklemeye koyulurdu. Günün yorgunluğu bir yana dursun, akşam dinleyeceğim yakınmalar, gün boyu yakama yapışıyor, saatler ilerledikçe, akşam maruz kalacağım radyasyon tüketiyordu beni! Evet, onun sesi radyasyondan farksızdı artık bana göre. Beni yavaşça, sevgiyle ve nazikçe öldürüyordu bu ses. Nazik olması acı verici olmadığı anlamına mı geliyor? Yanılıyorsun. Tahmininden daha acı verici bir ölüm şekli bu aslında Okur. Kendim için ya-

pabileceğim bir şeyler olmalıydı mutlaka.

Yine tükenmek bilmez soluğuyla beynimin icabına bakarken o, bazen yaptığım gibi, beni mutlu eden bir şey bulup onu düşünüyordum. Mesela bir portakal ağacını. Onu dinlemediğimi, gözümün içeri akan ferinden olacak, anladı mendebur. Sonu gelmez kavgalarımıza bir de bu eklendi. Dinlenmeye bile layık görülmemek sanrısı, onun içini ezerken, yine ceremesini bana çektiriyordu.

Bir gün, artık kayışı koparıp; "Bahçeye gömerim seni!" diye bağırdım. Ertesi gün konuşmadık... Daha sonraki günler de konuşmadık... En azından bir efsane olmayı hak etmişti!

– Benim adım papatya.

On yıl verdiler bana.

Bahçeye gömdüm Çim Adam'ı!

Facebook'ta Mektubu Yâd Edenler "Beğen"sin!

Ömür Kurt

Ata yadigârıydı...

Bayramlar, seyranlar, ziyaretler, sohbetler! Kendisi gelemezse mektubu gelir, özlem yiter gider...

O yıllarda, kadife kâğıtlara işliyorduk kelimeleri özenle... Ve özenle süslüyorduk kartpostalları! Bir sanat eseri yarattığımızı bilmeden, bir sanat eseri yaratıyorduk ve hiç tahmin etmiyorduk, gelecekte müzelik olacaklarını!

Ve o yıllarda, sanırım en sevdiğim şeydi mektuplaşmak. Amerikan kaynaklı kültür sömürgeciliğinin üretimi çizgi filmlerden, kahraman Amerikan askerlerinin Uzakdoğu'da verdiği "kahramanlık" savaşlarını işleyen sinema filmlerinden ve bol dövüş soslu atari oyunlarından arta kalan zamanlarda onlarla meşgul olurdum. Mektupların hiçbir zaman şiddet içermediğini anladığım yıllardı. Çünkü bizdendi mektup. Bizim sözcüklerimizle yaşar, bizim duygumuzla coşar, bizim özlemimizi, sevgimizi, hasretimizi anlatırdı. En azından bir koleksiyon yapabileceğim mektuplara, kartpostallara, pullara sahiptim!

Çınarcık'ta oturuyorduk. Çınarcık'ın buğulu sonbaharlarında denize pus yağar. Bu anlarda hüzünlüdür oralar... Çürük kelebek kanatlarının küflü martı çığlıklarına karıştığı anları sadece ve sadece Çınarcık yaşar! İşte tam bu sırada mektup başlar!

En sevdiğim mektup arkadaşımdı dayımın kızı Mukaddes. Yani benim çocukluk deyimimle Mastika. O, Samsun'un soğuğa bakan hey-

betli dağlarının eteklerindeki muhteşem bir ovada yaşıyordu ve ilk çocukluğumun anılarını taşıyordu. Sincapları, serçeleri, keklikleri ve birbirinden güzel çiçekleri anlatıyordu bana. Köy okulunda öğrendiklerini de işliyordu kâğıtlara. Kuru boyalarla kuğulu göller, kulübeler, kuşlar çiziyordu mektubun boşlukta kalan kısımlarına!

Uzun zaman oldu ondan mektup almayalı... Tabii diğer mektup arkadaşlarımdan da! Israrla gönderdiğim 23 Nisan tebrik kartlarına, Kurban ve Ramazan Bayramı kartpostallarına da cevap alamaz oldum. Cevap bir cep telefonu mesajıyla geliyordu, kalıplaşmıştı ve oldukça kısaydı:

"Herkese iyi bayramlar..."

Oysa bir olur muydu bu sözcükler, el emeği göz nuru bir mektupla?

Kalem, kâğıt, zarf, kelime, mektup, harf, damga, mühür, pul...

Kâğıdı harflerle bezeyip, parmak izlerini tarihe yadigâr bıraka bıraka, zarfı dudağa götürüp mühürleyerek özenlice katlamakla bir olur muydu hiç bir cep telefonu mesajı?

Olmazdı tabii, olmazdı! Ama artık insanların birbirinden koptuğu, özlemeyi unuttuğu, özenle seçtiğimiz sözcüklerin yerini İngilizce-Türkçe karması sömürge bir dilin aldığı bir çağda yaşıyoruz!

Kulağımıza müzik çalarımızın kulaklıklarını takıp her geçen gün yalnızlaşan, çevremizde neler olup bittiğini fark etmeyen ve her şeyi "facebook" üzerinden yaşayan bireyler olarak bizler, gerçekte nereye aitiz ve acaba dünyanın bu halini gerçekten seviyor muyuz?

Bilmiyorum!

Sadece, resim öğretmenimizin bize yaptırdığı birbirinden güzel kartpostal örneklerini, zarf süslemelerini ve rengârenk kâğıtları nasıl da itinayla koruduğumuzu hatırladıkça şimdiyi yadırgıyorum... Yadırgıyorum çünkü Türkçe öğretmenimizin dilimize ne kadar önem vermemiz gerektiğini vakur bir tebessümle anlatışını ve aynı adamın büyük bir kararlılıkla *"Eğer otobüste yaşlı birini görüp yer vermezseniz, size hakkımı helal etmem!"* sözlerini de unutamıyorum! Çünkü bu sözler kadar gerçekti mektup. Bu sözler gibi oktu ve saplanırdı!

Eğer dilini yaralarsan oka hedefsindir çünkü! Ve çünkü gerçeği yitirmeye başlamışsındır ve değer görmezsin kendinden sonrakilere, ken-

dinden önce kalanların sana bıraktıklarını...

Oysa şimdi sonbaharı hatırlatıyor bana mektup! Yaprağın ağacı terk ettiği ve bile bile ölüme, çürümeye uçtuğu anları! Yaprak ağacın dibine düşer, toprağa karışır, ölür; ama inatla ağacı besler, bereketlendirir! Bir sonraki bahar daha gür, daha diri ve daha gerçek bir yaprak dünyaya gelir!

Ağacın yaprağı beklediği gibi ben de mektubu bekliyorum; bereketlenmek ve yeşermek için gün sayıyorum!

Not: *Türkiye Cumhuriyeti Kültür Bakanlığı'ndan bir ricamız olacak. Lütfen yılın bir gününü "Dünya mektuplaşma günü!" seçelim de, bari insanlar o günü bayram belleyip birbirlerine mektup göndersinler! Teşekkürler...*

Eli Kana Bulanmış ABD Ya Da Ham Petrol Karasına Bulanmış Karabatak Kuşu

Özlem Özyurt

Sene 1990, on yaşından henüz gün almamışım. Yer Irak. Savaş tamtamları çalıyor. Amerikan savaş uçakları yoğun bir bombardımana başlıyor. Peter Gabriel'in "The Feeling Begins"i eşliğinde uçuşan bombalar, yanan petrol kuyuları, simültane çeviriler ve tabii ki Star 1'in CNN'den canlı aktardığı ham petrole bulanmış, can çekişen karabatak kuşunun görüntüleri... Elini kana bulayan büyük patron ABD'yi, ona İncirlik Üssü'nü kullandıran Turgut Özal'ın 'bir koyup üç al' politikasını ve Saddam'ın sadece insanlara değil hayvanlara bile eziyet eden imajını anlamlandırmaya çalışıyorum çocuk aklımla.

O yıllarda Anadolu Lisesi sınavlarına hazırlanan siyah önlüklü çocuklarınkinden pek de bir farkı olmayan hayatım okul-dershane-ev üçgeninde devam ederken, rutin değişiyor. Saat başı izlenen haberlerde gece görüşlü kamera kayıtlarını takip eder hale geliyorum. Annemse CNN'den simültane çeviri yapan genç mütercim tercüman kıza öykünmekle meşgul. Dersliklerde 'kazık' matematik problemleriyle boğuşurken, duvarlarda asılı 'ikaz ve alarm işaretleri' ilk kez anlam kazanıyor. Üç dakika sürecek düz siren sesi çalmaya başlıyor. Küçük gözler meraktan kocaman açılıyor. Sınıftaki öğretmen sakinliğini koruyarak çalanın tatbikat amaçlı sarı ikaz olduğunu söylüyor. Sarı ikaz, hava saldırısı ihtimali demek. Duvarda asılı diğer ikaz ve alarm işaretlerini o akşam ders çıkışında tek tek okuyorum. En korkuncu kimyasal savaş maddeleri tehlikesi ikazı sanırım. Üç dakika süreli kesik siren sesi... Bu ikazı

duyunca bulunduğunuz binadaki kapı ve pencerelerin bant ve çamaşır suyuna batırılmış bezlerle kapatılması gerektiği yazıyor, içeriye gaz sızmasını önlemek için. Bu detay aklımda nasıl da yer etmiş. Çamaşır suyu belki de ilk kez genzimi yakan kokusu dışında bir anlam kazanıyor. Ve nihayet sonunda tehlikenin geçtiğini bildiren beyaz ikaz!

Adına "Körfez Savaşı" dedikleri cehennem sürerken, günün gazeteleri Türkiye'yi, özellikle de başkent Ankara ve Adana'yı ayağa kaldıracak bir haberi manşetlerine taşıyor: Saddam İncirlik'i vuracak, hem de nükleer ve kimyasal silahla! Görece daha iyi senaryoysa, kimyasal silah kullanımı sonucu oluşacak gaz bulutlarının Türkiye'yi etkileyecek olması. Haberler üzerine Adana'da görülmedik bir hareketlilik başlıyor. Tasını tarağını toplayan Adanalı soluğu Toroslar'daki yaylalarda alıyor. Şehirde kalanlarsa Saddam'ın 'hardal gazı'na karşı kendilerince önlemler almaya çalışıyor. Halkın büyük çoğunluğu, evlerinin kapı ve pencerelerini naylon ve siyah bantlarla örtüyor. Hatta bazıları geliştirdikleri bu yöntemle banyolarını sığınak haline getiriyor. Şehirdeki panik havasından sadece naylon ve siyah bant satıcıları kârlı çıkıyor tabii. Türk usulü sığınak modeli, kısa sürede başkent Ankara'da da popüler oluyor. Ve tabii Beştepe Mahallesi'ndeki 37 numaralı Bizimkiler Apartmanı'nda da... Saddam'ın, İncirlik'ten önce bürokrasinin kalbinin attığı başkent Ankara'yı vuracağı söylentileri her geçen gün artıyor. Çuvallarla pirinç, şeker, un depolanıyor. Savaşa domestik olarak nasıl hazırlanıldığını ilk ve son kez o zaman görüyorum.

Apartmanımızda kazan dairesinin yanındaki odanın sığınak haline getirilmesine oybirliğiyle karar veriliyor. Alelacele badanası yapılıyor, Rıdvan Abi'ye bir güzel temizletiliyor. Tahtadan uzun oturaklar, içme suyu, radyo, fener, pamuk, ilkyardım çantası, kuru gıdalar gibi temel ihtiyaçlar hazır ediliyor. Çamaşır suları, uzun bez ve naylonlar, siyah bantlar da cabası. Her şeyiyle hazır olan yeni yuvamız, herhangi bir tehlike anında on iki daire sakinini ağırlayacağı günü beklemeye başlıyor. Bizimkiler Apartmanı belki de tarihinin en heyecanlı günlerini yaşarken, iki numaralı dairemiz bir perşembe akşamı Bizimkiler Apartmanı sakinlerinden birinin telefonuyla birlikte önemli bir kararla karşı karşıya kalıyor:

– Naime, şu anda arkadaşlarla birlikteyiz. Yanımızda bakanların ve milletvekillerinin eşleri de bulunuyor. Yarın Ankara'ya bir saldırı yapılacağı konusunda istihbarat mevcutmuş. Herkese haber ver, bu akşamdan sığınaklara gitmeye başlayalım. Gayet emin konuşuyorlar.

Panik içinde telefonu kapatıp yanımıza koşan annemi ilk duyduğumda hissettiğim değişik heyecan aklıma geliyor. Bütün geceyi, hatta ilerleyen günleri apartmandaki arkadaşlarımla geçirecek olma fikri hiç de kötü gelmiyor kulağıma. Annem, soğukkanlılığını koruyan babama aldırmadan kıyafetlerimizi küçük bir el çantasının içine doldurmaya başlıyor bile.

Bizimkiler Apartmanı'ndaki sığınak, hiç kullanılmamış olmasına rağmen savaşın soğuk anısı olarak kalıyor zihnimde. Aradan tamı tamına yirmi bir sene geçmiş, farklı psikolojik savaşlarda bizzat taraf olmuşken, değişik bir duyguyla anımsıyorum o günleri. Ha bir de yıllar ama yıllar sonra ham petrole bulanmış karabatağın aslında daha önce 'Exxon-Valdez' adlı tankerin Alaska'da yaptığı kaza sonucu denize yayılan petrolden kirlenen kuş olduğunu öğreniyorum diğer büyük patron 'Medya'dan.

Ben Bugün Çingenelerle Tanıştım

Özden Aydoğdu

90'lı yılların başında 8-9 yaşlarındaydım. O yaşlardaki bana kocaman gelen, küçük bir kasabada, özgür bir çocukluk geçirdim diyebilirim. Anlatacak çok şey var tabii o yıllara ait, hâlâ TV'de denk gelsem oturup izlediğim "Tom ve Jerry", büyüdüğümde dövmesini yaptıracak kadar haşır neşir olduğum "Süper Mario", VHS kasetlerden DVD'lere aktarılmayı bekleyen kırmızı elbiseli Sertap Erener playbacklerim, mahalleler arası yakan top-yakar top diyenler de var- turnuvaları, dev kamp ateşleriyle sonlanan izcilik kampları... saymakla ve anlatmakla bitmeyeceği için ben en sevdiğim kısım olan 'özgür çocuk'luktan bahsedeceğim.

Yaşadığımız yer küçük ve güvenli olduğundan yasaklarımız da büyük şehirlerde yaşayan çocuklara oranla az ve özdü. Belki de o yüzden "Yasak! Yapamazsın!" gibi uyarılar beni durdurmaktansa kızdırır hâlâ. Ve belki yine bu yüzden, doğuştan özgür ruhlu olduğuna inandığım Çingeneleri seviyorum.

İlkokul ikinci sınıfın yaz tatiliydi. Kuzenlerimle birlikte vaktimizin çoğunu, sabahtan akşama kadar bin bir türlü uğraş bulabildiğimiz, dayımın çiftliğinde geçiriyorduk. Bir gün yine kasabaya 1 kilometre mesafedeki çiftliğe gitmek üzere yola çıktık. Çırpı bacaklarımızda kısa taytlar, üzerimizde kare kesim bol tişörtler ve dizlerimizde kalınlaşmış yara kabuklarıyla. Nihal, Elif ve ben, üç 'erkek – fatma'.

Aslında o yaz Nihal'le bir bahane bulup Elif'i oyun dışı bırakmayı

huy edinmiştik çocuk acımasızlığımızla, tek nedeni de bizden iki yaş küçük olmasıydı. Çok da haklı buluyorduk kendimizi, neticede biz her şeyi bilen(!) kocaman çocuklardık, Elif'se henüz 'sadece' çocuktu. Yine de arada peşimize takılmasına izin veriyorduk. Ee o da kuzenimizdi, hem onu ektiğimizi anlarsa halama şikâyet ediyordu.

Çiftliğe doğru ilerlerken, her zamanki gibi yolun kenarından çiçek, böğürtlen, erik toplayarak yürüyorduk. Toplayıcılık çok eski çağlarda kodlanmıştı belki de genlerimize. Erik ağaçlarına dalmak ve böğürtlen çalısı görünce birbirimizi iterek koşup en irilerini kapmaya çalışmak yol boyunca rutinimizdi. Sapandan fırlatılmış 3 taş gibi, ağaçtan tarlaya sekerek bir elma bahçesine ulaştık. Bir iki elmayı ısırıp bıraktıktan sonra -şimdi düşününce, bizi nasıl o kadar eğlendirdiğini anlamakta zorlandığım- bir oyuna başladık. Oyun, ağaçların dibine dökülmüş elmaları toplayıp, yolun bir yanından diğer yanına tek sıra halinde dizmekten ibaretti. Asıl eğlenceli kısmıysa, oluşan elma tümseğinin geçen her araçla püreye dönmesini izlemekti. Kısa sürede yolun üzeri elma püresine bulanmış, biz de yeni bir set yaratmak için ağaçların altında gezinmeye başlamıştık ki, yolun karşısından bağır bağır bir amca bize doğru koşmaya başladı.

"Sizi ziyankar veletler sizi, milli servetimiz onlar bizim, milli servet."

Amca karşıya geçemeden, hem kucağımızdaki elmaları dökmemek için, hem de gülmekten kasıldığı için karnımızı tuta tuta kaçtık bahçeden. Amca arkamızdan hâlâ "milli servet onlaaar" diyordu.

"Aman deli mi ne" dedi Nihal.

Milli servetin ne olduğundan emin değildim ama kulağa çok komik geliyordu gerçekten.

Çiftliğe gelmeden hemen önce, altındaki bir karış suyun, irili ufaklı taşlara çarpa çarpa aktığı bir köprü vardı. Hemen bir oyun da burada başlattık. Suyun akış yönünü arkamıza almış, köprünün bir yanından aşağı yaprak atıyor, koşarak diğer yanına gidip suyla beraber geçmesini bekliyorduk. Sonra iş yarışa döndü. Kimin attığı yaprak daha hızlı yüzüp diğer yandan ilk çıkacak diye koşturduk köprüde bir sağa bir sola uzun süre. Yaprak yarışından sıkılıp, suya taş atmaya başladığımız zaman seslenmişti bize sanırım.

"Aman ha kızlar, kafamızı yaracaksınız!"

'Milli Servet Amca'dan daha genç bir amcaydı, sakin ve sevecen bir yüzü vardı. Belli ki kafasına doğru fırlatılan taşlar onu sinirlendirmemişti, taş milli servetimiz değildi belki de. Aşağıda durmuş, elleri belinde yukarı bakıyordu. Paçaları diz altına kadar kıvrılmış siyah pantolonu, siyah fötr şapkası vardı. Onun çingene olduğunu biliyorduk.

Yaşadığımız kasabada, çingeneler her yaz at arabalarıyla geçerlerdi sokaklardan, ama nereden gelir nereye giderler biz çocuklar bilmezdik. At arabalarının üzerine yığınla eşya doldurur, onların üzerine de kendileri tünerlerdi. Erkekler genelde arabanın ön tarafında oturur, kadınlar ve çocuklarsa eşyaların arasına karışmış olurdu. Şimdi düşündüğümde ailenin babası olduğuna kanaat getirdiğim bir erkek, atların eğerlerini tutardı. Her yanından bir şeyler sarkan ahşap kasanın üzerinde sağa sola sallanarak, takır tukur geçerlerken, sokaktaki oyunumuzu bırakıp arkalarından bağırırdık, ne anlama geldiğini o zamanlar hiç düşünmeden "Çingencik, arkası bit, yangala yungala git" diye. Çocukları pek tepki vermezdi, ama büyükler genelde gülerek bir şeyler söylerdi bu tekerlemeye karşılık.

"N'apıyorsunuz siz orada?" diye cevapladım fötrlü sevecen amcanın uyarısını, köprünün korkulukları arasından.

"Asıl siz ne yapıyorsunuz orada? Gelin bakalım, buraya gelin."

Hiç vakit kaybetmeden korkulukların yanındaki dik patikadan aşağı koştuk. Köprünün altına yerleşmişlerdi. Kazaklar, atletler etraftaki çalıların üzerine serilmişti. Yeşil brandadan üçgen çadırlarının hemen girişinde bir köşeye birkaç parça metal tabak ve tencere istiflenmişti. Bir kızı vardı, adı Sibel, aşağı yukarı bizim yaşlarımızda. Köprünün altında annesiyle eğilmiş bir şeyler yapıyorlardı. Bizi görünce yanımıza geldi.

"Sibel, bak arkadaşlar geldi sana" dedi fötrlü amca.

"Sizin adınız ne bakalım? Kaç yaşındasınız? Nereye gidiyorsunuz?" gibi birkaç soruyla orada bulunma nedenimizi anladıktan sonra elindeki iskambil kâğıtları ile birkaç numara gösterdi bize. Biz şaşkınlıkla tekrar yapmasını istedikçe, keyifle gülerek tekrar tekrar yapıyordu aynı numaraları. Önündeki alçak sehpanın üzerine üç kağıt koyuyor, hızla yerlerini değiştirdikten sonra ilk gösterdiği kağıdı bulmamızı istiyordu.

Bulamıyorduk. Bir sihirbaz gibiydi artık gözümüzde. Kendi adıma, ona nasıl da hayran olduğumu çok iyi hatırlıyorum. Köprünün altına, Sibel'in annesinin yanına gittik sonra. Köprünün duvarları topak topak çamurdu. Sibel yerden bir avuç çamur alıp, iki metre uzaktan duvara fırlatıverdi.

İşin aslını Sibel anlatınca öğrendik, meğer dereden kurt toplarlarmış. Çamurla karışık topladıkları kurtları avuç avuç duvara atıp, kuruduktan sonra da eleyip akvaryumculara satarlarmış. Birkaç saniye Sibel'i izleyip, ardından avuçladık biz de kurtları. Ayaklarımız suyun, ellerimiz çamurun içinde, keyfimize diyecek yoktu. Sihirbaz bir baba, çamur oynayan bir anne, çingenelerin çocuğu olmak basbayağı eğlenceliydi desene!

Hem öyle eğlenceliydi ki, zamanın nasıl geçtiğini anlayamadan köprünün altında akşamı etmiştik. O gün çiftliğe ulaşamadan, üstelik normalden de geç vakitte evlerimize döndük.

Ama tüm gün ortadan kaybolmanın neticesinde payıma düşen azarı yedikten sonra bile gözlerim parlıyordu sevinçten.

"Ben bugün Çingenelerle tanıştım" diye tekrarlıyordum sürekli içimden.

Ey 1990'lar, Sen Mi Büyüksün Yoksa Biz Mi?

Özge Mumcu

Her on yıllık dönem gibi, bu da bir geçiş dönemiydi. Milli birlik ve beraberliğe en çok ihtiyaç duyduğumuz günlerdi. Sinemaya rahat gidemiyorduk, sokaktan "bomba konulur" korkusuyla çöp kovaları kaldırılıyordu. Herkesin canı bir an sonra alınabilecek gibiydi.

Babamın öldürülmesi, Sivas'ta yakılan onlarca insan, düzenlenen terör saldırıları, hava harekâtları, Güneydoğu'da işlenen faili meçhul cinayetler, ekonomik kriz, terör... Hâlâ bu yılları ne kadar sevmesem daha az gelir gibi...

Ergenliğimde tanıştım 1990'larla. Babamın öldürüldüğü yıl ortaokul hazırlık sınıfına yeni başlamıştım. Olay şubat tatilinde oldu. Okulda sessiz sakin ve dikkat çekmeyen öğrencilerken bir anda parmakla gösterilen iki öğrenci olmuştuk; ağabeyimle ben.

Yaşadıklarımız ne kadar ağırsa sonrası daha da ağır gelmişti. Hem özlüyordum babamı deli gibi hem de öldürenlere büyük bir öfke duyuyordum. Üstelik sivilcelerim de vardı ve bana iyi bir öğrenci olmam gerektiği öğütleniyordu. Üstelik hepimiz ergendik. Mesela okuldaki ufak çetelerde bir yer tutmamız gerekirdi; ortaokuldayken kızlar sınıfta üçe bölünmüştü. Birinden tekme yersen diğerine giderdin. Birine kızmışsan diğerinde ayakta durmaya çalışırdın.

Böyle karmaşık dönemlerden geçerken ergenliğin verdiği o öfke nöbetleriyle kendimi odaya kapatır ve ağlardım: "Kimse beni anlamıyor" diye. Gözlerimi silerek dışarı çıkardım, kızarmasının da geçmesini bek-

ler suskunca otururdum yemek masasında. O yıllarda Bosna Savaşı da vardı. Mostar Köprüsü çökmüştü. Hani çocuklukta derler ya "Afrika'daki açları düşün" diye. Kendimi orada yaşayan yaşıtlarımla kıyaslardım. Sonuç, ben daha iyi durumdaydım ama kimse beni anlayamıyordu.

14 yaşında depresyonun da en derinini gördüm. Gazi Olayları yeni olmuştu sanırım, birileri daha öldürülmüştü. Müzik kanalları karıştırdım sabah okula giderken ve bir şarkı çıktı. Bulutsuzluk Özlemi "Yaşamaya Mecbursun". Nihayet beni anlayan biri çıkmıştı ve bu sözler sanki direkt bana söyleniyordu:

"Bugün duyduğun haberler
Sana utanç veriyor
Olabilir.
Bugün din ve ırk uğruna
Cinayet işleniyor
Olabilir.
Mostar Köprüsü çökmüş,
Neretva ne kadar üzgün
Kim bilir.

Günlerin getirdiği,
Açlık ve gözyaşı.
İnsan hep umut eder,
Biliyorsun bunu.

Ne olursa olsun,
Yaşamaya mecbursun.
Ne olursa olsun,
Yaşamaya mecbursun."

Aradan 3-4 yıl daha geçti.

Annem arabayı kullanıyordu. Arabanın içinde gergin ve heyecanlı bir hava vardı. Çok konuşamıyordum. Gergindim, 180 dakika sonra haya-

tımın ne yöne akacağı belli olacaktı. "Çok başarılı değilsin aslında" diyordu içimden bir ses. "Bir sene daha kaybedeceksin, liseden arkadaşlarından sonra mezun olacaksın." Belirsiz ya her şey, her şey olabilirsin ama her an hiçbir şey de olabilirsin. Başarı katsayılarla gösteriliyor ya, sıfır nokta 99'a bağlı yaşamının çizgisi. Yansıtmamaya çalıştığım gerginlik şu sözcüklerle çıkıyor ağzımdan: "Anne, ya kazanamazsam?" Annem nasılsa emin ya da emin görünüyor; "Kazanırsın, aklını bu düşüncelerle sakın bulandırma."

Sınava Atatürk Anadolu Lisesi'nde gireceğim. Dışkapı taraflarında akıp giden kaldırımlara bakıyorum arabadan. Derin nefesler alıyorum, gerilmemeye çalışıyorum. Nafile. Radyo çalıyor bir yandan. Annemle sevdiğimiz bir oyundur, uzun yollarda şarkılar seçeriz, şarkılardan fal tutarız. Bir derin iç geçirme daha... Annem kavşaktan dönerken "Sonraki şarkı senin şarkın olsun" diyor. Şarkı çalmaya başlıyor;

"aman bulguru kaynatırlar
haydi bulguru kaynatırlar
serine yaylatırlar
aman serine yaylatırlar

bizde âdet böyledir
aman bizde âdet böyledir
güzeli ağlatırlar
aman çirkini söyletirler..."

"Hah, şansa bak çıka çıka uyuz fidayda çıktı" diyerek söyleniyorum. Anneminse yüzünde bir gülümseme var, "Bak işte, babanın en sevdiği türkülerden biridir. Sana yukardan şans diliyor." İçim bir buruklaşıyor, bir mutlu oluyorum. Sınava giriyorum.

Üç ay sonra sınav sonuçlarını almış, Bilkent Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü'nü kazanmıştım. Eğitim yılı başlamadan önce iki aşamalı İngilizce yeterlik sınavına girmem gerekiyordu. Çalışmışım ama sınav çok zor. Sınava yine annemle beraber gidiyoruz. Yolda ben yine iç geçirip "Kesin bu sınavı geçemeyeceğim ve bir yılımı

hazırlıkta harcayacağım" diyorum. Annem yine "merak etme, geçeceksin" diyor. Ve araba radyosu yine açık. "Bundan sonraki şarkı senin olsun" diyor. Diğer şarkı bitiyor, yeni şarkı başlıyor: "Fidayda", ama bu defa Hatice'den; altyapısı falan bambaşka. "Nasıl ya!?" diyorum, annemle gülmeye başlıyoruz... "Babam radyoyla ortak çalışıyor herhalde..." diyorum.

"fidayda da Ankaralım fidayda
beş yüz altın yedirdim bir ayda
gitti de gelmedi ne fayda
başını da yesin bu sevda..."

Endişem hafiflemiş, babama içimden kocaman gülerek o sınava giriyorum. Bu sınavdan da geçiyorum.

1990'lar üzerimizden bizleri yutmak isteyerek geçti gitti... Çalan şarkılara, geçen martılara, küçük anılara bağlandık durduk...

Bugünden baktığımda aklıma gelen tek soru: Ey 1990'lar, sen mi büyüksün yoksa biz mi?

O gitti, ama getirdiği kötülükler hâlâ yadigâr.

90'LARIN MÜZİĞİ 90'LARDA KALAMADI

Özge Ç. Denizci

90'lı yıllar her bakımdan oldukça karmaşıktı. Bu karmaşıklık elbette müziğe de yansımıştı. Bana o dönemden birçok şey kaldı ve hemen hemen hepsi de hayatımda halen var. Sanırım bu durum hepimiz için böyle oldu. Sadece bu yüzden bence hepimiz 90'lara teşekkür etmeliyiz. Eh elbette lanet okuduğumuz yanları da yok değil. Bugün 90'lar mı deseler, hepsini toplar, ikisinin de içinden iyileri alır, bana kötü gelenleri geri dönüşüm kutusuna atmaksızın sonsuza kadar silerdim. Akmar Pasajı 'Mendirek' arasında gidip geldiğim o günleri, 'muz likörü + süt' ve 'köpek öldüren'le çarpıp, serserilik zamanlarım ve onlara eşlik eden rock, metal tınılarına böler şimdiki hayatımda bir yerlerde olması için hep çantamın içinde taşırdım. Karanlık, kokulu, nemli barlara girecek yaşta değildim elbette. Az mı masa altlarında saklanırdık. Taksim'e çıkmak çok önemli olmasa da arada bir yapıldığından özeldi. Beni Kadıköy sokaklarında aramaya gelen babam "Özge Aygırlar'da Ahmet Abi" cümlesini halen hatırlar. 'Aygırlar', 'Aykırılık'tan gelir, 'Mendirek'e adını verir dönemin Kadıköy amiri Deli Yusuf'u çileden çıkarırdı. Henüz Akmar Pasajı'nın şeytanla ilişkisinin kurulamadığı zamanlardı. Ama o şarkıların bir gün içinden şeytan çıkabilirdi. Müzikler şimdi dinlediğimde aynı gelse de o zaman için önemli tartışma konularının arasındaydı. Milliyetçi de olsa Manowar'ın "Brothers of Metal" isimli basları sağlam şarkısı, Iron Maden'in "Fear of The Dark"ıyla coşanlar için pek uygun değildi. Ama ikisi de belli bir ekip arasında dinleniyor, kaset

alışverişleri hiç bitmiyordu. Metal bile içinde 'Death Metal', 'Black Metal', 'Heavy Metal', 'Thrash Metal', olarak ayrılıyor, 100 puanlık uzman sorusunu oluşturuyorlardı.

Aslında 90'ların başında ben halen küçük bir kız çocuğuydum ve pop şarkıları daha çabuk hafızamda kalıyordu. Eh çoğu da absürd olunca... Sertab Erener'in 1992 tarihli "Sakin Ol" albümündeki şarkılar bir efsaneydi. Hatta "Bir Efsaneydi" de Hakan Peker'in 90'ların başına damgasını vuran 89 yapım bir şarkısıydı. Yonca Evcimik'in "Abone"si dönemin sevilen ve eğlendiren şarkılarındandı. Harun Kolçak'ın taklit edilesi dansıyla müthiş bir performans sergilediği "Gir Kanıma" müzmin bekârları ilgilendiren şarkılardan olsa da dönemin ergenlerini de pek heyecanlandırıyordu. Seden Gürel "Bir Yudum Sevgi" isimli şarkısını bu dönemde çıkarmış ve çanak anten biçimindeki şapkasının yanı sıra, "Bum bum bum daldan hop dala kondum..." diyen sözleriyle de dillere destan olmuştu. Dönemin en büyük dedikodusu Sertab Erener, Levent Yüksel evliliği, dönemin en iyi pop albümüyse, kuşkusuz Levent Yüksel'in halen büyük bir keyifle dinlenilen "Yeter ki Onursuz Olmasın Aşk" albümündeki her bir şarkıydı. Ya "Kıl Oldum Abi"? Bendeniz, Yeşim Salkım, Tarkan, Ferda Anıl Yarkın, Mustafa Sandal, Serdar Ortaç, Burak Kut ve daha niceleri (Nazan Öncel'i ayrı tutarım). 90'larda olanlar ne yazık ki 90'larda kalmadılar ve bugüne kadar geldiler. Neden mi? Bence bunun en büyük sorumlusu 1994 yılında açılan Kral TV. O başı çekti, gerisi de geldi. O dönemdeki hiçbir müzisyen anılarımızda kalmadı bugüne taşındı ve başta Serdar Ortaç olmak üzere Türkiye müziğinin kaderinde ne yazık ki etkin rol oynadı (biraz elitist mi oldu? Bence hayır!). Oysa ben bunları 90'larda bırakmak isterdim.

90'lı yıllar benim için çok ama çok uzundu. Nasıl mı? Küçük bir kızdım, ergen oldum ve hayata bakışımda büyük bir değişim oldu. "Sen miydin o yalnızlığım mıydı yoksa..." şiirinin Ezginin Günlüğü tınısıyla birleşimi ve ardından gelen her bir Ezginin Günlüğü parçası bu 'eski grubu' yeni keşfetmeme ve bütün albümlerini ezberlememe sebep olacaktı. İlk aşk o dönemdeydi, ilk aşk şarkısı da öyle olmalıydı. Umut etmeyi öğrendim. Demokrasi, aşk, barış'ı... Dinlediğimiz şarkılarda da olmalıydı bunlar. 1992 yılında kurulan Bulutsuzluk Özlemi, "Korkuyo-

rum Anne"li Yaşar Kurt, yeni şarkılı Bülent Ortaçgil'in keşif zamanı gelmişti. 90'ların politik konumuyla, Koma Amed gibi grupları dinliyor, Grup Yorum'dan Lazcayı, Kürçeyi, Zazacayı duyuyordum. Derken Kardeş Türküler'le bilmediğim dillerde ne çok şarkı ne çok zenginlik varmış dedim. Dinledim, ezberledim, sevdim. Zuğaşi Berepe, Kazım'ıyla dönemin sevilen Lazca rock grubuydu. Bu keşifler bugünü şekillendirdi. Hatta öyle sanıyorum ki yarın bile 90'lardaki bu hamleden etkilenecek. Politik duruş, değişim, çatıda buluşmalar... "Ne geçmiş tükendi ne yarınlar..." ya da bize öyle geldi.

Her şeyi dinleyebilecek en güzel yaşlardı herhalde benimkiler 90'larda. Her şeyi bilmek, keşfetmek istiyordum. Evet, Kurt Cobain öldüğünde ağlamıştım. Ama caz da dinliyordum. 1995'te açılan "Kainatın tüm seslerine Açık Radyo" kulağımızda da bir kanalı açtı. 1998 yılında düzenlenen Caz Festivali'yleyse müzikal ufkum adeta daha da genişledi. Ne güzelmiş canlı dinlemek cazı! Albümler almaya başladım. Chick Corea'dan Charlie Parker'a ne bulursam dinlemeye... Bilgi Üniversitesi'nin Caz Bölümü'nde de arkadaşlarım vardı. Her yanımdan caz fışkırıyor, Walkman'ime takıp Aydın Esen prodüktörlüğünde çıkan 'Audio Fact'in "Black Spot" albümünü dinliyor, anlamaya çalışıyordum. Tuhaf aralıklarla bağım da o zaman mı başladı ne? Bir yıl önce basılan Aziza Mustafa Zadeh'nin "Jazziza" albümünün neden bu kadar başarılı olduğunu şimdi daha iyi anlıyorum. Caz söylemek için gelişen merakım ve üslubum en az evde müzik setinden dinlediğim zamanlardaki kadar evdekileri çileden çıkarabiliyordu. Piyanonun tuşlarında emprovize dolaşmalar bile "kes şu gürültüyü"yle bitiyordu. Oysa evde ben dahil herkes müziğin bir ucundan tutuyordu. "Caz!" diyorum ben de "Türkiye'de 2010'ları bekliyormuş".

90'lı Yıllar, Çok Delikanlıydınız...

Özgür Özgülgün

80'li yılların sonu 90'lı yılların başlangıcı büyük ümitler, yepyeni projelerle süslüydü benim için. Hiç unutmam, okulda öğretmen ilk tanışma arifesinde "Sınıfta hangi kurallar olsun hanımlar, beyler?" dediğinde içimden okkalı küfür savurur, kurallara ve onu koyanlara söver dururdum. Sıra bana gelmesin diye de içimden dua ederdim. O kahrolası sıra bana gelince de utana-sıkıla lafları ağzımda eze eze "kemküm" eder klişelere ve topluca verilen cevaplara oldum olası gıcık olurdum. Bana inat sınıftaki tüm arkadaşlarım, öğretmen neyi duymak isterse onu söylerlerdi. Bana inat dedim ya, ben söylemek istediklerimi bir türlü içimden çıkaramaz, kızarır-bozarır, düşünce kabızlığı çekerdim. Eve gidince de kendi kendime içimden söyler gevrek kahkahalar atardım. Ama o yıllarda öğretmenin duymak istediklerini söyleyen sevgili arkadaşlarım ikiyüzlülükle tanıştıkları için mezun oldukları yıllarda da otorite neyi duymak isterse onun borazanlığını yapmaktan geri kalmadılar. Onlar şimdilerde çok büyük insan oldular bense hâlâ 40 yaşına gelmiş oyunlar oynayan, mesleği hiçbir zaman ciddiye alınmayan biri olarak kaldım. İnanmadılar. Yıllar sonra karşılaştığım o büyümüş, kocaman insan olmuş arkadaşlarım göbeklenip "Eeee şimdilerde ne iş yapıyorsun?" dediklerinde "Tiyatro" diyorum. Yüzüme gülüp "Başka?" diyorlar. Ne tuhaf, değil mi? Hayat nasıl da akıp geçiyor elimizden. Eskiden o yıllarda ağabeylerimiz vardı. Afili, delikanlı, yakışıklı... Onlara hep özenirdim. Büyüyünce onlar gibi olmak isterdim. Onlar gibi sa-

halarda çalım atmak, kızlarla dolaşmak, saygı görmek için can atardım. Yaptığımız mahalle maçlarında oyundan çıkacak ağabeylerimizin yerine oyuna girmek için ağzımızdan sular aka aka saha kenarında beklerdik. Biri çıkınca da canımızı dişimize takar mahcup olmamak için deliler gibi çırpınırdık. Hele ki o ağabeylerimizden birileri maç bitiminde iki çift övgü dolu söz söyledi mi geceleri çocuk yüreğimizle rüyalarımıza bile girerdi. Ne günlerdi be... Ne delikanlı günlerdi...

O yıllarda benim kahramanlarım sadece ağabeylerim değil, babam da olurdu. Ne kıyak adamdı be... Ne zaman mahalle maçlarında çalım atsam beni ödüllendireceğini düşünürdüm ama o hep görmezden gelir, beni ödüllendirmek yerine cesaretlendirmeyi tercih ederdi. "Gördün mü baba? Nasıl goldü?" derdim ama o hiç görmezdi. Çalım yiyen arkadaşıma hak verir, sadece bana değil ona da cesaret verirdi. Şimdilerde anlıyorum adam gibi adam olmak böyle şeymiş işte... Benim gerçek kahramanım bu sebepten adam gibi adam olan babamdı!

Hiç unutmuyorum, bir defasında bir derbi maça gidecek kadar paramız yoktu, babam bana söz vermişti. Ama o hafta yoksulluğumuz bize karşı galip geliyor ikimizin de maça gitmesine izin vermiyordu. Delikanlı adama yakışmazdı. Paramız yoktu ama itibarımız vardı. Babamın kendi gibi dostları vardı; esnaf arkadaşları. Ayakkabı almak için ay başını bekleyen biz çocuklar bu hafta da derbi maçını bekleyecektik. Babamı bir sıkıntı bastı. Kalktı, evden dışarı çıktı ve akşama doğru yüzünde bir renkle tekrar geriye döndü. Ben onun biricik oğlu olarak üzülemezdim ve yoksulluk beni boynu bükük koyamazdı. Geldi, başımı okşadı ve hafta sonu maça gidiyoruz evlat dedi. İyi de nasıl oldu? Sürpriz adamıydı babam, yine patlatmıştı bir sürpriz. O hafta maça gittik hem de tüm fakirliğimize rağmen. Babamın omuzlarında sahanın yeşili damarlarıma karışmıştı.

Siyah ile Beyaz aşkım olmuştu. Maç başladı, hayat 90 dakika durdu. Ne para ne pul ne dert ne tasa... Hepsini unuttuk. Aklımda sadece futbolun hayata ne kadar benzediğinin kırıntıları kaldı. Yendik. Yine babamın omuzlarında eve dönüş yolunda babamın kahveci Nejdet'ten aldığı borcu öğrendim. Varsın olsun ay başı öderiz, önemli olan gönüllerimiz bir olsun dedim. Ben de babama benzedim. Erkek adam oldum.

O hafta babam çalışırken ben de harçlığımı biriktirdim kahveci Nejdet'e verdim. Borcumuzu ödedik. Adam olmak için çıktığımız yolculukta kimselere ters yapmadık. Yani biz sevinmeyi Metin-Ali-Feyyaz'lı yıllarda yaşadık. Gordon Milne azmiyle hayata ve yoksulluğa çalım attık. Şimdilerde babam hayatta değil ama ben baba, oğluma ve arkadaşlarına hem futbolu hem Beşiktaşlılığı öğütlüyorum. Ara ara hikâyeler anlatıyorum. Bakıyorum çok sıkılıyorlar, hemen susup; "Ulan 90'lı yıllar çok delikanlıydınız" diyorum...

Amerikan'ca Aşk

Papyon Tayfun Türkkan

*"Sevdim, güldüm ve ağladım..... ..."**

Hatırlamak istemediğim anılarımı yazmakla cezalandırıldım.

Küçük sayfalara küçük harflerle yazdım sonra büyüyüverdi her şey. Sokak aralarında yaşadığımız renkli aşklar gibi, gri bir kentin 90'ları. Yazar egosuyla yüzüne çevrilmiş bir çift söz ezberliyorum. Elin elim, gözlerin körlüğüm ateşe... Bir günden daha da kısa ömürlü kelebekler gibi ama kendi değil, ötekilerin peşinde ve hep uzak yeşillerden... Onlar ve benler...

Aşk sahnede, spotlar (–ki o spotlar...) altında romantik danslar ve müzik yine duvarlardan bahsediyor kulaklarımızda afrodizyak etkisi. Söylemeyi öğrendiğimiz nasıl yaşanacağını bir türlü anlayamadığımız aşkımızla bir büyücünün bahçesinde gibiyiz. Sinema koltuklarında provasını yaptığımız öpüşmeler yüzünden pastanelerinden uyarılarak kibarca kovuluyoruz sokak aralarında 90'ların ticaretindeki serbestliğe hayran fikir dubaları pencerelerden bağırıyor namusuna Ankara'dayız, yıllardan 1993. Ve...

Tabuları aramızda, tenimizle, nefesimizle boğuyoruz, titreyerek. Bir şiire karışıyor bir damla kanla gün.

---

*: Frank Sinatra / *My Way*

Kendi hayatımızın öznesini bulmaya çabalarken, asi nehirler gibi çağlamaya mı çalışmaktır koşuşturmak beton duvarlar arasında? Terli avuç içlerimiz. Şiir deviriyor... Eviriyor çeviriyor. Ekleyelim derken eksiliyoruz. Duvarı yıktık ötesi... hiç...artık.

Artık kurbağaları arıyorum, *"aç gözlü mor kurbağaları."*[**]

Alnımıza dayatılmadan aklımıza kakılan tek tipleşmeye direnmeyi sevgili Jonathan Livingston'dan öğrendiğimizi sanıyoruz. Oysa yetmeyecek bu iyi niyetli naif çığlıkları 90'ların piç gencine. Ütopya. Evrensel bir aşk hayalleri kurabilir ancak toplaşan (pardon: küreselleşen) dünya için.

Üzerinden tankların geçtiği çocukluğumuzun çiçek olmasa da Rocker gençleri olmuştuk. Samimi ve asi. Müziği paylaşırdık kasetlere kaydederek, sevda makamlarını. Sonra yamyassı ettiler, duygu gitti ses kaldı. Sanal değil gerçek çocuklar ve sahte değil, yaşlı gerçek gözlerimiz ve yüzlerimiz vardı bizim. Elbette yediğimiz darbe de post-modern değildi. O günlerde aşka, özgürlüğe, barışa, inanan bazılarımız kıbleyi değiştirdi bilesiniz, biliyoruz.

Yüklemsiz tümceler kuruyoruz; iki kelime ve artık iki öznesi var hayatların en az, her geçen gün yalnızlaşan.

**: Edip Cansever / *Yakup*

"Ne Umay Umay'sız Ne Gecesiz"

Rana Çepelioğlu

80'li yıllarda doğmuş biri olarak müzik yönelimleri konusunda sıklıkla hassas bir dönemde geçti çocukluğum. Elektronik müzik çok yaygın ben çocukken, Depeche Mode, Erasure filan patlama halinde. Öte yandan 80'lerin glam ve punk şahlanması post punk'a akıyor, The Cure, New Order ortalığı kasıp kavuruyor. Herkesin üzerinde birer tayt, Duran Duran'dan "Wild Boys" hayatımızın fon şarkısı.

Derken zaman geçiyor, büyüyoruz. Ergenliğim sırasında, çocukken ablamdan çaldığım müzik bilgisi çok işime yarıyor. Ancak başka müzik türlerini, başka isimleri de sömürüyoruz dönem gençleri olarak birbirimizden. Grunge basıyor dünyayı. Afallıyoruz! Nirvana, Pearl Jam, Alice in Chains, Therapy derken hepimiz derhal tuhaf ve uyumsuz giyimli, dışlanmak için can atan tipler haline geliyoruz. Dünyada hal böyleyken güzel yurdumuzda da farklı olmuyor doğal olarak. Adını anne babalarımızdan beri bildiğimiz müzisyenler dışında yeni isimler duymaya başlıyoruz. Grizu, Athena, Umay Umay... Erkek egemen Türk Rock camiasına ay gibi doğuyor son isim. Bu kez sersemliyoruz.

İlk ezbere söylediğimiz şarkısı "Hareket Vakti", acıtmıyor, ağlatıyor zırıl zırıl. Umay Umay o kadar sakin, o kadar bilerek ve o kadar bizim gibi acısını çekiyor ki şarkıda, hemen sahipleniyoruz. Yine üzerimizde Nirvana baskılı tişörtler var ama bu kez tüm kızlar mavi ruj sürüyor. Taytlar da Duran Duran da çoktan tarih olmuş. Umay Umay bizi kendi dünyamıza, hiç de yabancı olmayan kendi bakışlarıyla sokuyor artık.

Yaptığı müzik dibine kadar sanatken, o zerre kaygı taşımadan bizle konuşuyor sanki her gece kasetçalarlarımızdan ya da walkman'lerimizden. Kasetler bozulana kadar ileri geri sarıyoruz. Her seferinde aynı tadı veriyor Umay. "Böl Beni", "Bozdur Yeminleri" ve daha niceleri aklımızı alıyor başımızdan.

Bu esnada çevremize bir bakıyoruz, erkek egemen Türk Rock camiasında mantar gibi kadın şarkıcılar türüyor Umay Umay'ın ardından. Umay Umay sessiz, izliyor sanki eserine gururla bakan her sanatkâr gibi. Adı geçince insanın aklına deniz gibi, gökyüzü gibi masmavi şeyler gelen o kadın, sadece güzel şarkılarını bizimle paylaşmamış; birçok güzelliğin ve çeşitliliğin de önünü açmış oluyor hepimizin nazarında. Bir kez daha saygı duyuyoruz. Bir kez daha seviyoruz onu. Sırf bizlerin değil; sesini duyurmak isteyen birçok kadının da gizli öznesi oluyor Umay Umay. O kadar mütevazı ki, çıt çıkartmıyor. Az önce de söylediğim gibi, izliyor sadece.

Birkaç yıl sonra sessizlik bozuluyor. Bu kez kızıl örtülere sarınmış, yemyeşil kırlarda çıkıyor karşımıza güzel gözlü, güzel kadın. "Düşmedim daha" diye haykırıyor. İçimizdeki karanlığı o yemyeşil kırlara salıveriyouz sanki şarkıyı her dinleyişte. O yine aynı samimiyetle gülümseyerek fısıldıyor bize kasetçalarlarımızdan ya da walkman'lerimizden. Hasret gideren dostlar gibiyiz onu tekrar dinlerken. Yine kaygısız, yine huzurlu, yine anlayışlı, yine güvenli Umay. Hiç hayal kırıklığına uğratmıyor bizi, hep yanımızda yine. Kendimizi onun sözleriyle koruyoruz içine düşmeye başladığımız hayata karşı: "Naylon öfke, kuru gürültü, ört üstümü şimdiden, kirlenmeden." Biz bağırdıkça, "Edepsiz" diyorlar bize. Olsun. Yine de Umay'la haykırıyoruz son ses.

Bizim yanımızda olduğunu hep hissettiriyor Umay Umay. Sadece kasetçalarlarımızdan seslenmiyor bizlere, okuyoruz onu bir de. Su gibi, masmavi anlatıyor hayatı. İçindeki tüm güzellikler, tüm çeşitlilik, tüm farklılık ve benzerliklerle gözlerimizin önüne seriyor yaşamlarımızı. Onun hiç de yabancı olmayan gözlerinden görüyoruz tekrar kendimizi. Etnik köken, cinsel yönelim, renk, ırk... hepsi birden tek renk oluyor onun sayesinde: Mavi. Sevenlerini birbirleriyle, sevenlerini herkesle bütünleştiriveriyor yazdıklarıyla. Herkese bir bakış açısı öneriyor güzel

gözlerinden doğan. Yine afallıyoruz! O yine samimi mütevazılığı ile karşılıyor bizleri.

Artık Umay Umay'ı özlüyoruz, sessizlik çok keskinleşti. Masmavi bir imza atıyor, bu "Orospu Kırmızı" alevlerle yanan dünyaya. Bir yerden sesi gelse kulağımıza, biz birbirimizi tanır oluyoruz kocaman kalabalıklar içinde. Herkes aynı tanıdık tebessümle bakar oluyor birbirinin yüzüne. Özlüyoruz o sesi, o yüzü. Daha çok bağlanıyoruz bize hatırlattıklarına.

Özlüyoruz ama biliyoruz, o bir yerlerde yine aynı samimiyetiyle, aynı mütevazılığıyla dikmiş güzel gözlerini üzerimize, izliyor sadece.

Umay Umay, nerdeysen gel yanımıza;

Çünkü "Sokaklar Uyudu Artık Öpüşebiliriz".

Ölümü Geciktirmeyi Öğrenmek

Sabri Kuşkonmaz

I

Yaşam bir insan için en değerli şeylerdendir. Belki de en değerlisi. İçerideki, hapishanedeki insan için de öyle.

Öyle zamanlar olur ki, en değerli şey olan yaşamı savunmak için insanlar ölümü tercih ederler. Yaşamı, ölümle savunurlar. Bu ikilemde yaşamak zorunda kalmayanlar bunu anlamasalar, kimi zaman, kestirmeden "ölü sevicilik" diye alçakça aşağılamada bulunsalar da...

Doksanlı yılların ortası. 1996 yılı, bilenler için, Türkiye hapishanelerinde ölümle direnmenin yeniden yaşandığı bir tarihtir. "96 ölüm oruçları" diye bilinir yaşananlar.

1996 yılında, Türkiye hapishanelerinde baskıların, hak gaspları ve kısıtlamaların iyice artması üzerine, ölüm oruçlarına başlandı.

Önceki yıllarda da açlık grevleri, ölüm oruçları, içerde kendini dünyaya ve vahşi iktidara ateşle anlatanlar olmuştu. "96 ölüm oruçları" önceki yaşananlarla sonra yaşanacakların ortasında bir yerde gibiydi, şimdiki zamandan baktığımızda.

II

O yılların ölüm oruçlarında, önceki ölüm deneyimlerinden dolayı bir "40" korkusu vardı hepimizde.

Kırkıncı günden sonra ölümler başlardı.

1996'da, ölüm oruçları başlamış ve kırkıncı gün geçilmişti. Ve ölümler duyulmaya başlamıştı.

Ölenlerden ve ölüm sırasını bekleyenlerden küçük bilgileri birleştirip, yaşamı savunmaya, ölümü geciktirmeye çalışıyorduk. Çağdaş Hukukçular Derneği ve İnsan Hakları Derneği başta olmak üzere, bu kurumlarla ilgili bir grup avukat, hapishaneden hapishaneye deneyimleri taşımaya çalışıyorduk.

Elimde bir liste vardı;
Ölüm oruççuları, güneşte kalmalıydı mutlaka gölgede tutulmaları gerekliydi.
Ölüm oruççuları, hafif eğimli olarak yatmalıydı.
Bulundukları yerde yüksek sesle konuşulmamalıydı.
Bedenleri nemli tutulmalıydı...

Bu ve bunun gibi bilgiler çok ama çok değerliydi. Çünkü ölümle öğrenilmişti.

Ölüm orucu grevine katılanlar için kullanabilecekleri "B grubu" vitaminler, bir de nemlendirici pomad vardı.

Sağmalcılar hapishanesinden bir görüşten çıkmıştım. Elimde liste... Oradan Adapazarı hapishanesine yetişecektim. Bilgileri ve iki ilacı yazıp vermişti bir avukat arkadaşım. Ölüm orucu ve açlık grevi birlikte sürüyordu. Açlıkla ölüm arasındaki insanların arasında gidip geliyorduk.

Öyle bir gittim ki! Şimdi ne yollarda ne gördüğümü, ne de neler yaşadığımı anımsıyorum. Gözüm arabanın kilometre kadranında. Bir de saatte. On iki olmadan hapishaneye girmeliyim; çünkü öğleden sonra da başka bir hapishaneye yetişeceğim...

Saat 11.40'ta kente girdim. Gördüğüm ilk eczaneye dalıp, iki ilacın da adı yazılı olduğu kağıdı genç, çıtı pıtı bir kıza uzattım. Kız, ilaçları derhal verdi. Parasını sordum "Para istemez" dedi. Gözleri biraz dumanlı gibiydi. Başka bir şey anımsamıyorum. Hızla çıktım. Arabayı, kontak üstünde, çalışır bırakmışım. On ikiye on kala içeri girdim. Bil-

gileri verdim. İçerdekilerin soracak o kadar çok soruları, giderilecek o kadar çok merakları vardı ki. Ne yazık ki zaman yetmedi. On iki de görüş bitiyordu.

Çıktım.

Çıkınca, aklıma, eczaneye gidip, teşekkür etmek geldi. Ama ne fayda! Pek büyük bir kent olmayan Adapazarı'nda, on beş-yirmi dakika önce uğradığım eczaneyi bulamadım. Yarım saat yolları, geçmiş olabileceğim yönleri turladım. Bellek sıfırdı. Hâlâ da öyle.

Belki bir ölümü geciktirmiştim. Teşekkürü, inceliği atlayarak... Bilemiyorum.

90'LARDA İMAM HATİPLİ OLMAK

Sefa Çolak

Yıl 96, lise iki öğrencisiyim. Ortaokulun başında elimden tutup beni okulun bahçesine koyduktan sonra, okula bir daha uğramayan babam, ilk defa veli toplantısına gitmiş, merakla eve dönmesini bekliyorum.

Okulumdan pek hazzetmiyor. Oyunu sol partilere verip kendi çapında solculuk yapan babam, kızlarını sırf erkeklerle bir arada okumasın diye İmam Hatip'e göndermiş. Düzce gibi "bir küçük muhafazakâr kale"de kız çocuğuysan okuyabilmenin başka şansı da yok. Okuldan eve dönerken otobüse okulun önünden değil de, iki durak sonra binsem kendimi kötü hissediyorum. Kafamın içinden bir zebellah çıkıyor, sonra o babama dönüşüyor ve hesap sormaya başlıyor. Avuç içi kadar şehirde zaten gizli bir şey yapmak mümkün değil. Posta güvercinleri en çok Düzce'ye çalışıyor ve babam gerçekten karşıma dikiliyor. Okulu sosyal etkinlik sayarsak, onun dışındakilerin hepsi yasak. Bağlama kursuna gitmeye kalkan kız kardeşim bütün sülalenin hışmına uğrarken, babam kendisi bilgisayar kursuna gidiyor. Niyeyse o dönem Windows'un en basit programları word, exel için kursa gidilirdi. İtiraf edeyim, meraktan çok korkuyla bekliyorum.

Bir pazar günü rutini olarak, kalabalık hanemizin Toros Dağları gibi uzanan bulaşıklarını yıkama sıramı savarken (3 kız kardeş sıraya bağlamıştık) bir yandan Yıldız Tilbe'nin ergen ruhumun bütün ihtiyaçlarına cevap veren şarkısı 'El Adamı' nı dinliyorum. Ergenliğimin olup olabildiği tüm sancısı bu kadar. Ne derin çatışmaları var ne de su

yüzüne çıkabilecek cesarette buhranlar.)

Babam tabii ki akşam olduğunda eve gelmiyor. Gecenin geç saatlerinde, demini de almış bir şekilde eve giriyor. Beklentiyle babamın gözünün içine bakıyorum. Ve başlıyor: Hocalardan birinin "Biz burda üniversiteye öğrenci yetiştirmiyoruz. İyi birer ev hanımı yetiştiriyoruz" sözüne çok sinirlenmiş, "Gericisiniz siz, gericisiniz" diye söze başlayıp üç kızına laiklik dersi vermeye başlıyor. Dönem Erbakan-Çiller koalisyonu dönemi. Bütün cumhuriyetçi kızgınlığını ortaya koyarak, hararetle neden 'gerici' olduğumuzu anlatıyor.

Babam memleketin muhafazakâr solcu köylüsü olmanın, bir sürü kız çocuğu olmasının, bu kız çocuklarını daha liseye giderken yapmasının acısını çok çekti. Biz de onun çocukları olmanın... üniversiteler kazandık, arkadaşlarımız pantolon giydiği için dayak yerken türbanlarımızı çıkardık, okuldan eve 10 dakka geç gelemezken başka şehirlere okumaya gittik. Kafamın içindeki zebellahın susması yıllar aldı.

Yıllar sonra üniversiteyi bitirmiş, tek başıma İstanbul'da tutunmaya çalışıyorum. Bir bayram öncesi ailemi ziyarete köye gidiyorum. Köy minibüsünde adamın biri beni yabancı bulup soruyor "Sen kimin kızısın?" Cevaplıyorum. Adam "Komünist olan sen misin?" diyor. Gülüyorum. (Gericilikten komünistliğe terfi etmiş, bu toplumun makul sınırlarında kalmayı beceremeyişim.)

90'LARDA "NERDE BULUŞALIM?"

Selcen Doğan

Arkadaşları arayıp, şimdinin tabiriyle "Burası yıkılıyor, hadi gelin!" diyebileceğimiz cep telefonlarımız olmadığı için, 'buluşma yeri' önemli bir meseleydi 90'larda. Bir gün öncesinden 'buluşma yeri' alternatifleri düşünülür, planlar yapılır, ertesi gün kimin ne giyeceği, saçını nasıl yapacağı uzun uzun konuşulur, heyecanlı bekleyiş geceden başlardı.

İlk gençlik yıllarının en popüler mekânı, pek çoklarımız için 'McDonald's'tı. Taksim McDonald's, kapısının önündeki uzun kuyruklarıyla adeta lüks bir restoran muamelesi görürdü. Bir prestijdi McDonald's'a gitmek. Bir buluşma noktası olarak da 90'lı yıllara damgasını vuran yer kuşkusuz Taksim McDonalds'tı. Annelerimizle gittiğimiz 'Kristal Büfe'nin hamburgeri ve meşhur 'Banana Split'i yerini çoktan 'BigMac'e ve 'Milk Shake'e bırakmıştı.

Taksim'in diğer gözde buluşma noktaları o zamanki adıyla 'Etap Marmara Oteli', 'AKM' ve 'Gezi Pastanesi'ydi. Erken 90'ların yıldız mekânı, 'Etap Marmara'nın yanındaki yokuşta yer alan 'Vakkorama'ydı. İçinde 'cafe'si ve canlı yayınların camekândan izlenebildiği 'Power FM' radyosuyla, burası hem ünlüleri görebileceğiniz hem de moda ve müzikteki son trendleri takip edebileceğiniz nadide yerlerden biriydi.

Sonraları Nişantaşı 'McDonald's da popüler oldu. Artık cumaları okul çıkışlarında 'Nişantaşı Mc'te buluşuluyor, göz süzmeler, tanışmalar burada yaşanıyordu. Hoşlandığınız kişiyi burada görebilir, hatta hayallerinizi süsleyen 'çıkma teklifi'ni burada alabilirdiniz.

Nişantaşı Mc'e bir alternatif de İstiklal Caddesi'ndeki 'Wimpy' idi. Özellikle Galatasaray Liselilerin takıldığı bu hamburgerci de dönemin popüler buluşma noktalarından biriydi. Hemen karşısında yer alan 'Çiçek Pasajı' ise okulun son gününü su savaşı yaparak geçirmiş İstanbul Erkek'li ıslak gençler olarak karne kutlaması yaptığımız ve illa ki 'Bir Baba Hindi'yi söylediğimiz yegâne buluşma noktamızdı.

'Çıkma teklifi' konusuna geri dönecek olursak, ki bunun en zevkli kısmı 'ilk buluşma'dır ve bu buluşmalar çoğunlukla sinema programlarını da içerdiğinden 'Sinepop'un yanındaki 'Bab Cafe' iyi bir seçenektir. İçinde Juke Box barındıran ve self servis olan bu mekândan çıkışta diğer bir güzel seçenek de 'Emek Sineması'dır.

90'lar aynı zamanda 'Galleria' ile birlikte AVM kavramının hayatımıza girdiği yıllardır. 'Galleria'nın içindeki 'Fame City' oyun merkezi bizi hem jetonlu oyunlarla tanıştırmış hem de popüler bir doğum günü kutlama mekânı olmuştur. Sonradan hayatımıza giren ve açılışını dönemin Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'in yaptığı Tatil ve Eğlence Cumhuriyeti 'Tatilya', kanımca Fame City kadar popüler olamamıştır. Galleria'nın yanındaki Marina'da yer alan 'Regatta' ise henüz gece çıkma izni olmayan gençler için gündüz de açık olan barlarıyla önemli bir açığı kapatmıştır(!). Geceleri ise 'Of Aman Nalan' ve Burak Kut gibi isimler burada sahne almıştır.

Eğer yaşlar büyümüş ve akşam programı yapabilme safhasına geçilmişse, dönemin ilk 'tarz' cafeleri olan 'Gayfe' ya da 'Dulcinea' da tercih edilebilir. Beyoğlu programının daha geç saatleri için 'Sex on the Beach' kokteyliyle tanıştığımız 'Roxy', zamanın en iyi dans mekânlarındandır. Atlas Pasajı içindeki 'Sefahathane' da popülerdir. Beyoğlu 'Mojo' ve 'Godet' ile Kadıköy Barlar Sokağı'ndaki 'Karga' da unutulmamalıdır ama dönemin rock müzik kaleleri olan 'Hayal Kahvesi' ve 'Alt Kemancı' özellikle hatırlanmalı, 'Bulutsuzluk Özlemi' ve 'Pentagram'a buradan selam yollanmalıdır.

Beyoğlu'nun dışına çıktığımızda, 'Geç 90'lara damga vuran bir diğer eğlence türü de Etiler ve civarındaki 'Eller Havaya' tarzıdır. En meşhuru 'Dedikodulu Meyhane' olan bu barlar 'Rum Meyhanesi' kavramını da içine alarak Fedon'lu, Hayko'lu, tabak kırmalı, peçete fırlatmalı eğlence

anlayışını tutturmuştur.

Ama Türkçe çalan tiki mekânların kralı tabii ki Baltalimanı'ndaki 'Şaziye'dir. Kenan Doğulu ile sabahlara kadar eğlencenin hakkı verilir. Tiki demişken, dönemin en tiki ve en 'top' mekânı kuşkusuz 'Pasha'dır. Bodrum'daki 'Hadigari'nin ve bir zamanların Halikarnas'ının İstanbul'daki karşılığı 'Pasha', adeta bir efsanedir.

Ne ki, cumartesi günleri düzenlenen lise çay partilerindeki karşılaşmaların, Taksim'de heykelin önünde buluşmaların, İnci'de profiterol yiyip limonata içmenin, okul kırıp Sirkeci'de balık ekmek yemenin keyfi hiçbir şeyde yoktur...

Velhasıl kelam, 90'larda genç olmak bir şanstır, ayrıcalıktır...

Leblebi Tozu Kokan Siyah Önlüğüm

Selma Şiranlı

Sevgili Anneme İthafen

Kokular, duygu dünyamızı etkileyen, hayatımızı yönlendiren en önemli öğelerden biridir. Bazı davranış ve tepkilerin oluşmasına hafızamızda yer etmesine neden olur. Kokuların insanların hayatında çok büyük yere sahip olduğunu çoğumuz biliyoruz. Özellikle bazı kokular 7-8 yaşlarında hafızanıza öyle bir yerleşir ki büyüseniz dahi o kokuyu unutamazsınız. Tabii bu durum herkes için aynı olmayabilir. Kimine göre bir sabun kokusu, kimine göre bir parfüm, kimin göre bir meyve, kimine göre ise bir çilekli sakızın kokusu... Duyduğunuz bir çiçek kokusu baharın gelişi ile bütünleştirebilirsiniz mesela. Bana göre ise "leblebi tozu" Evet! Yanlış duymadınız, "leblebi tozu"; okuyanların iç seslerini duyar gibiyim: "Leblebi tozunun da kokusu mu olur?" diye ama oluyor, o şekerimsi kokuyu yıllar sonra bile nerede duysam tanırım, tabii o anlatılmaz yaşanan lezzeti ben bugün dahi hiçbir lezzete değişmem, şu an bile bir kuruyemişçinin önünden geçsem kavrulan leblebiler beni 90'lara, çocukluğuma götürür. Bu lezzetle 90'lı yıllarda -çok fazla lezzet seçeneği olmayan yıllarda- tanışmışsanız bugün bile hafızanızdan silmeniz mümkün olmaz. Ben de babamın verdiği 100 kuruşla bakkalın yolunu tutar, paramın yettiğince, dilimin döndüğünce alırdım tozlarımı. O lezzeti öyle süslü püslü paketlerde satın almazdınız; dondurma külahı üzerine kâğıttan yapılmış örtüyü lastikle geçirerek tuttururlardı. Maliyeti bu yüzden azdı. Fiyatının düşük olması lezzetinden hiçbir şey kaybettirmezdi. Yine de o paket dünyanın en güzel paketlerinden daha güzeldi be-

nim için. Yaşadığımız şu yılda o paketle satış yapılsa tepki kaçınılmaz olurdu.

En önemli püf noktası ise yeme adabıydı, öyle herkes yiyemezdi. Yemeyi bilmeyenin işi ilk başlarda çok zordu, eğer pipetle hızlı çekilirse ardı arkası kesilmeyen bir öksürüğe neden olurdu, kaşıkla yenirse ağızda boğulurcasına talaş yemişçesine bir his uyandırırdı. Zor işti leblebi tozunu yemek! Yavaş ve aralıklarla, pipetle çekerek yersen ve beklersen o lezzet ağızda yavaş yavaş dağılır ve vazgeçilmez bir lezzet kalırdı damaklarında. Bu şekilde yemeğe devam ederseniz ve eğer benim gibi maymun iştahlıysanız bir oturuşta 4-5 külahı midenize indirebilirdiniz.

Yemeği becerdiğim şeyi üzerime dökmemeyi beceremezdim, o siyah önlüğüme yapışan tozların çıkması imkansızdı. Annemin her seferinde onu yerken ne anladığımı, üzerime bu kadar yapışmasını nasıl başardığımı anlayamadığını söylemesi işin diğer boyutuydu. Önlüğüm farklı bir renk olsa belki de tozu belli olmayacaktı ama işte ben mavi önlük furyasını yakalayamamışlardandım. İlkokul yıllarımın sonuna denk geliyordu mavi önlükle tanışıklığım, ne özeniyordum o renkli önlüğe... Alamazdık, alsak da giyemezdik ama beni leblebilerimden hiçbir şey vazgeçiremezdi. Her okul çıkışı gidiyordum bakkalıma, alıyordum leblebi tozunu elime, hüplete hüplete yiyordum. Annem her seferinde benim önlüğümü yıkayıp paklıyor, çok fazla yememem konusunda beni uyarıyor ve okuluma gönderiyordu ve ben yine beceremiyor, döküyordum üzerime...

Ah o siyah önlük ne kir gösterirdi! Bir de siyah kir göstermez derler! Hayır bal gibi de her gün gösteriyordu tüm kirlerini ve ben her gün anneme yakalanıyordum. Annem bir düzine laf ediyor, kızlar düzenli olur temiz olur seranatı yapıyordu. (Yıllar sonra her hareketimin tıpkı anneme benzemesi kızlar düzenli, temiz olur cümleleri bile değişmeden kullanıyor oluşum, anneden kıza geçer tezini onaylıyordu.) Olmuyordu işte be-ce-re-mi-yor-dum. 90'lı yıllar siyah önlük giymek zorundaydım ve o leblebinin kokusu önlüğümden gitmiyordu. Nereye gitsem o koku çıkmıyordu.

90'lı yıllarda beni en çok leblebi tozu, siyah önlük ve iki dişli tüylü yumaklı Alf mutlu ederdi. İnternet yoktu, birbirimize mektup yazardık

o dönemlerde, çok şey bilmiyorduk ama mutlu çocuklardık. Öğleden sonra oynanan ve izlemeye doyamadığımız o zamanın şartlarına göre özel bir yapım olan Cosby Ailesi adlı dizi vardı ve ben ilk öpüşmeyi, ilk aşkı o diziden öğrenmiştim.

Çok seçenekli yıllarda değildik; sakızlardan Sindy bebekler biriktirip, hüpleterek eğlenirdik. Sinek ilacı sıkan arabaların arkalarından koşardık, Heidi'yi örnek alarak çıplak ayakla yürürdük, taso biriktirirdik, çamurla çivi oynardık, saklambaç, köşe kapmaca, bir dere bir, yerden yüksek, elim sende, istop, yağ satarım gibi oyunlarla gülerdik... *Elm Sokağı Kâbusu* yüzünden yatağımızın altına bakamazdık, biriktirdiğimiz paralarımızla sürpriz yumurta alıp oyuncağını vitrine dizerdik, tetrisle rekorlar kırmaya çalışırdık, *Şirinler* çizgi filminden kendimize rol model seçerdik, kokulu silgilerden vazgeçmezdik, kaptan mağara adamının sakalından o kadar nesnenin nasıl çıktığını anlayamazdık, Adile Teyze'nin masallarıyla uyurduk, pembe horoz şekerleri yerdik, gördüğümüz mavi gözlü birine şeytan diye bağırırdık, oduncu gömlekleri giyerdik, yoklukla terbiye edilirdik. Çok çeşitli giyinmiyorduk ama en önemlisi çok mutlu yetişiyorduk belki şimdi birçok kişinin ulaşamadığı kadar çok seviliyorduk...

Yıllar film hızıyla geçiyor gözümüzün önünden ve bunca yıl sonra bile yolum küçük ara sokakta bir bakkala düşse ilk sorduğum soru "Leblebi tozu var mı?" oluyor; ama yok işte, üretilmiyor artık; bir devir, 90'lı yıllarla kapanıyor.

Mutlu oluyorum çok özel geçen çocukluğumu hatırladıkça, hafızamda kalan: leblebi tozlarım, beni ele veren siyah önlüğüm, arkadaşlarımla severek oynadığım oyunlarım ve ileride anlatacağım torunlarıma anılarım...

Ben 90'lı yıllarda yetişen o masum çocuğum, umutluyum... Mutluyum...

Şu an 28 yaşındayım, üzerinden yıllar geçmiş ve ben leblebi tozunu da, önlüğüme sinen kokusunu da dün gibi hatırlıyorum...

"Affan Dede'ye para saysam satar mı bana çocukluğumu?"

Hepimiz Aynı Gemideyiz

Serdar Çekinmez

Abi şimdi bir milyarın olacak, yatıraca'n repoya, çalışmasan bile faizi yeter!

Hayır hocam dövize çevirece'n; hem dolardan kazanaca'n hem faizden... Yahu bu arada 6 saattir yürüyoruz, daha çok var mı?

Az kaldı hocam. Yarım saat, bilemedin kırk beş dakika... Cevizli'ye geldik mi oradan sonra biletçi gelmiyor... Trene oradan bineriz.

Doksanlı yıllar köylü, işçi, memur, öğrenci, ortaokul terk ya da üniversiteli hepimizin ekonomi doktorası yapanlara taş çıkarttığı yıllardı. Zenginin parası züğürdün çenesiyle başlamıştı işe:

Geçen Derinceli bir ağabeyimiz evdeki eşyaları satıp borsaya girdi. Adamın altında şimdi iki arabası var, bir de Bostancı'da evi...

Tabii o dönemler, kavgalı bir şekilde tanıştığımız ekonomik krize karşı yediden yetmişe herkes gardını almıştı. Emekli kuyruğundan çıkanlar, döviz büfelerinin yolunu tutuyordu:

Nurettin, evladım bir bak bakayım, borsa bileşik endeksi güne alımla mı başlamış?

Yahu git işine Sabahat Yenge allasen! Bu yaştan sonra alsa ne'tçen, satsa ne'tçen?

Şimdi geriye bakınca daha net görüyor insan: Aslında krizlerin acı-

sından değil, bungi jumping gibi bir aşağı bir yukarı "yah-hu!" inip çıkan bir gündelik yaşantının adrenalinden bağlıydık ekonomiye:

"Sevgili vatandaşlar, aralık ayında yüzde sekiz büyüdük, ocakta yüzde on küçüldük, şubatta yüzde beş büyüdük, martta yüzde dokuz küçüldük..."

Gelgelelim bizim "bangi jumping"in don lastiğinden yapıldığını, nisanda yere çakılınca anlayabildik:

"Sevgili vatandaşlar: Hepimiz bu acı ilaçtan içeceğiz, çünkü hepimiz aynı gemideyiz!"

Başımızı sallayıp kabullenirdik kaderimizi sakin ve sessiz; sonbahar yapraklarına uyup da sararan geleceğimizin korkulu sanrılarıyla ve sönmeyen umutlarımızın olasılık hesaplarıyla... "Şşt... Aman çocuk uyanmasın!"

* * *

Doksanlar koalisyonlu yıllardı. Kimisi içeriden destek verir, kimisi dışarıdan... Pat bozuluverir, üç gün sonra yeniden kuruluverir türü bir iktidar paylaşımı anlayacağınız. İşte ne zaman ki bu koalisyon liderleri, suratlar bembeyaz, gözler ağlamaklı, bakışlar yalaz, sözler dokunaklı konuşmaya başladılar mı; milyonlar endişeyle ekrana kilitlenir, başbakanın dudağı "D" harfi pozisyonunu her alışında dehşetle sandalyelerine yapışırlardı:

"Sevgili vatandaşlarım,

Zor bir *"D"önemden* geçiyoruz" – Seyirci gergin...

"D"eğişim kaçınılmaz." – Seyirci kan-ter içinde

Milletçe *"D"ayanışma* içinde olmalıyız..." Seyirci biraz soluklanır: "Bu *"D"*yi de kazasız belasız atlattık çok şükür."

(Şimdi bazı okuyucularım başbakanın *"D"arbeden* bahsedeceğini sanıyorlar. Yanılıyorlar, zira *"D"oksanlı* yıllarda darbe olmadı. Postmodernini saymazsak! Diğer bahis severlerin *"D"emokrasi* diye haykırdıklarını duyar gibiyim. Maalesef *"D"oksanlarda* o da olmadı. Birkaç iyi niyetli okuyucu da *"D"evrim* diyor... Onun da sırası *"D"eğil!* En iyisi başbakanın *"D"udaklarını* okumaya devam edelim...)

"Ekonomimiz *"D"arboğazdadır."* – Seyirci sonun başlangıcını sezer...

"*D"olar* paritesi çok düşük" – Seyirci yılların tecrübesi, bence çözdü...

"*D"öviz* kurları artık böyle gidemez." – Seyirci kendini *"D"arağacına* hazırlandı ve...

"Hükümetimizce "*D"evalüasyon* kararı alınmıştır..."

Hakkı Ağabey Tekel 2000 on altı bin lira olmuş!

Cık cık cık... Cigara da içilmez artık... Bafra'ya mı başlasak?"

Yine de başbakan konuşmasının sonunda bizleri yüreklendirirdi:

"Bu acı ilaçtan içmek görevimiz. Zira hepimiz aynı gemideyiz!"

Oldum olası düşünmüşümdür: "Devletin malı deniz" özdeyişiyle "hepimizin aynı gemide olduğu" gerçeği birbirleriyle ilintili midir diye. Keza deniz bitince karaya oturuverirdik! Tekrar yüzdürmek için ittirme görevine de, sürekli, ben ve benim gibiler layık görülürdü. Kaptanlar ise inadına yapar gibi gemiyi kıyıdan kıyıdan sürerlerdi. Herhalde biz etrafı daha iyi görebilelim diyeydi...

"Bu borcu hepimiz yaptık öyleyse bu acı ilaçtan da hepimiz içeceğiz."

Kadın çok doğru söylüyordu. Bense utanç içinde kendime kızardım:

"Ev yok, araba yok, yeni buzdolabı yok, üstte başta yok!

Nasıl da kaşın gözün arasında yemişim onca parayı?"

Kendimden bile haberim yok!

Beni gidi uslanmaz beni, beni gidi düzenbaz haylaz,

İç bakayım şu acı ilacı,

Aklım başıma gelsin biraz!"

Bu gemi meselesinden ilk şüphelenişim, sevgili dostlar, işyerinde şefimin ücretsiz fazla mesaiye kalmamızı talep ederken, sabah sekizden beri mola vermeksizin çalışan bizlere, "Haydi göreyim sizleri canavarlar! Unutmayın arkadaşlar hepimiz aynı gemideyiz" demesiyle başladı. Gemi içinde gemi olmayacağını parlak zekâm hemen çözüverdi. Aynı gün, kafamda bin bir soru işaretiyle yavaşlayan adımlarım caddeleri tek

tek kat ederken kasetçiden yükselen ses, cevabı bana taşıdı:

"Ah o gemide ben de olsaydım. Açık denizlere yol alsaydım..."

"Tabii ya!" diyerek uyanmıştım yirmi beş senelik uykumdan,

Paraşütlü jetonlarım sert inişler gerçekleştire gerçekleştire: "Yahu meğerse ben gemide bile değilmişim" demiştim, tevekkül içinde...

Ah dostlar şimdi kızıyorsunuz bana: "Eyfel Kuleli yeni geminde keyiflerin nasıl" diye ironiyle takılıyorsunuz. Dedim ya az önce, aslında ben hiçbir gemide değilmişim. Ben habire, o ufukların ardındaki plajları mavi ve yeşil, kumsalları altın renkli kıyılara doğru yüzermişim. Hatta belki de pusulasız kulaçlarımla kendi etrafımda dönermişim. Mavi denizlerde, kâh bir başımaymışım yalnız ve yek... Kâh çok başımaymışım, benim gibi binlercesiyle...

Hatta ben bir ceviz ağacıymışım şarkıda anlatılan... Gülhane Parkı'nda... Polisin, senin ve kimsenin farkına varamadığı...

* * *

– *"D"oksanlı* yıllar bitti mi abi?
– Yok, *"D"epremden* sonra...

* * *

Cevizli'ye çok var mı abi?

UTANMASALLAR

Serdar Orçin

Babam gurbetçiydi benim. Bayburt'un ilk Alamancılarından. Yılda iki kez izine gelirdi. Gördün gördün, tanıdın tanıdın. O kadar. Gitti mi efsanesi kalırdı geride. "Baban şööödledir baban bööyledir" falan filan... Gerçektende her türlü övgüyü hak eden bir adamdı babam... Sadece yoktu işte yanımda. Ammaa... İki tane anam vardı. Biri kendi anam diğeri babamın anası. Ha tabii kapı komşumuz Semiha Yenge'yi de saymamız lazım. Onun oğluyla benim kırkımız karışık olduğu için onun bir oğlu ben, onun oğlunun bir anası benim anamdı. Zaten kapılar birbirine bakıyor. Kahvaltı bizde yapılıyor, bulaşık onlarda yunuyordu. Kocası, uzun yol şoförü Şerife Abla'yla, bize taze süt getirmekten sorumlu Naciye Ana'yı da sayarsak anne sayısının beşe, altıya kadar çıktığı oluyordu. Üstüne üstlük bir de üç kızdan sonra gelmiş erkek çocuğum ki, ne paşalığım kalıyor, ne efendiliğim. Yani benim pipi pek değerli. Günde on beş kez sünnet düğünüm, yirmi beş kez askerliğim, elli beş kez evleneceğim gün üzerine konuşuluyor, olacak şeyler hayal ediliyor şimdiden. Ah benim güzel analarım. O ne güzel sevmektir öyle. Her biri inci tanesi yerine koyar evladını. Başka türlüsünü bilmez çünkü. Aynı anası babası gibi bastığı topraktan, aldığı havadan, içtiği sudan öğrenmiştir ne öğrenmişse. Toprağı gibi bağrına basarak sever. Çoruh gibi deli akar kanı; gürül gürül çağlayan sözlerle, manilerle sever. Ehramını, üstündeki incecik motifleri yapan marifetli elleriyle okşar alnını yüzünü. Öyle bir sever, başka türlüsünü bilmez çünkü. Ah benim güzel analarım. Amaaa

dalgacıdırlar biraz da. Bir gün artık hamama onlarla gitmek istemediğimi söylediğimde çok güldülerdi bana. Ama hamamdan kaçınca azıcık büyüdüm, erkek oldum saydılardı beni. Peh peh peh... Çok seviyorum onları sevmesine ya, mahalle arkadaşları, ilkokul arkadaşları derken az biraz aklım uçuverdi. İstiyorum ki hep arkadaşlarla oynayayım ama anne sözünden çıkma, anneyi üzmek yok. Ta ki biz üç kafadar Şehit Osman Dağı'nı keşfetmeye karar verene kadar. Yol bilmeyiz, iz bilmeyiz ama olsun gözümüz görüyor ya nasılsa fethederiz biz bu dağı diye sabahın köründe çıktık yola. O heyecanla az gittik uz gittik, tıknefes halimizle, kısa bacaklarımızla dere tepe düz gittik. Allahım ne eğlendik ne eğlendik. Sanırsın yeni dünyayı biz keşfettik. Daha ne olduğunu anlayamadan bir baktık, akşam oluyor. Eh yavaştan dönmek lazım diye niyeyse hafif tırsa tırsa geri dönmeye başladık. Biz bir yanlış yaptık galiba ama acaba ne? Dağ yolundan kasabaya yeni girmiştik ki Sülüman gördü bizi "Lan oolum nerdesiz la siz" diye fazladan bir ünledi! "Nooldu ki?" "Oooolum herkes sizi arir. Annengil sabağtan berli sizi arir, siziii" Eyvahlar olsun koş... KOOŞŞŞŞ... Mahalleye girdik, bizim evin önünü daha önce hiç bu kadar kalabalık görmemiştim. Bu kadarı zaten ya düğünde olurdu ya cenazede. Allah'ım herkes ordaydı. Mahalleli hadi neyse de, öğretmenlerimiz, cami imamı, polis memuru Kemal Amca, çarşının bir sürü esnafı. Hepsi toplanmış büyük bir tedirginlik içinde annemin ve annelerimin yanına, onlara destek olmaya gelmişler. Birdenbire o kadar kalabalığı bir arada görünce korktum, ürperdim biraz. Biraz da hayıflandım. Ne vardı canım bu kadar toplanacak diye. Ama ne zaman ki annemin yüzündeki, gözlerindeki o acıyı görünce, anladım ne yaptığımızı. O güne kadar o küçük bedenim, o küçük aklım hiç böyle gerçek bir acı görmemişti. Anamın beni kaybettiği, bulamadığı andaki acıyı gördüm yüzünde. Küçük ciğerim öyle bir cızz etti ki anladım. Anladım. Bir daha asla anama böyle bir acı yaşatmamalıyım. Hiçbir ana böyle bir acı çekmemeliydi. Sonra onlar da bizi gördü tabii... Sevinç, kızgınlık, heyecan, ağlamak, gülmek hepsi bir arada yaşandı, öpüldü, dövüldü, kucaklaşıldı... Sonra anladım ki o kalabalığın orada olması ne iyi bir şeymiş meğer... Önce öğretmenim hafif kulağımızı bükerek bir güzel konuştu herkesin önünde "Sakın analarınızı habersiz bırakmayın, onları

üzmeyin" diye. İmam efendi "Gurban olduğum yaradan sizi bize bagışladi, bunda soora gendize mugayyet olun analarızi üzmeyin. Onnar bizim en gıymetli hazinemizdür. Ne dedi peygamber efendimiz (SAV) "Cennet anaların ayakları altındadu, Bi daar" dedi. Herkes huşu ile boyun eğip katıldı söylenenlere. Polis Kemal amca da hafif kulağımızı bükerek "Bi daa bele bişe edersez sizi Şehit Osman'da aşşağı gındırlaram ha..." dedi herkesi güldüren tavırlarıyla ama sonuçta bulunduğumuza memnun olduğunu, bizim ve analarımızın kendilerine emanet olduğumuzu söyleyip gitti. Bir hata yapmıştım ama çok güzel şeyler öğrenmiştim. İnsanlar bazı konularda farklı düşünebiliyorlardı ama hepimize atadan-dededen öğretilmiş, hepimizin katıldığı ortak bir değer vardı. Kimse bu konuda farklı bir şey düşünmüyordu. "Analarımız en kıymetlimiz, onlar için hemiz her zaman her şeyi yaparız." İyi ki büyüklerimiz vardı, iyi ki bize bu değerleri öğretmişlerdi...

Birkaç yıl sonra İstanbul'a taşındık. İlk başta çok üzüldüm, asla alışamam dedim, ama her şeye, her şeye alışıyormuş meğer insan. Az daha büyüdüm serpildim. Zaman hızlı geçiyor buralarda. Okuyorum bir tarafta, bir taraftan anlamaya çalışıyorum etrafı, şehri, ülkeyi... Her şey çok hızlı değişiyor insanlar, olaylar, ekonomi, müzik, renkli kanallar, renkli simalar, fikirler, siyasi figürler, bakış açıları... Yetiş yetişebilirsen.

İşte hayata yetişmeye çalıştığım bir gün İstiklal Caddesi'nde Galatasaray Lisesi'nin önünde birdenbire beni kasabadaki o güne götüren bir manzarayla karşılaştım. Sanki hepsini çok yakından tanıdığım kadınlar toplanmışlar bir yas havası içinde oturuyorlar. Etraflarında da bir kalabalık. Hiçbirini tanımıyorum gerçekten ama tanıyorum hepsini... Bu yüzlerin hepsini biliyorum ben, iğne oyası eşarbını tanıyorum, bu entariyi biliyorum, bu elleri, ayakları, bu saçlardaki kırları biliyorum, gözlerdeki bu acıyı, yüzündeki o derin kırışığı gördüm ben, tanıyorum... Temkinlice yaklaşıp kalabalıktan birine soruyorum "Kim bunlar?" diye. "Analar bunlar" diyor "yakınlarını kaybetmişler, burada seslerini duyurmak istiyorlar..." Cızzz etti yine yüreğim. Bu acıyı tanıyordum ben. Hiçbir ana bir daha böyle bir acı çekmemeliydi. "Nasıl olmuş?" diyorum. Anlıyorum ki bizim gibi Şehit Osman Dağı'nı keşfe çıkıp kaybolmamış insanlar. Çoğu "gözaltında" kaybolmuş. Bunda bir terslik yok mu allah aşkına;

bir insan hem gözaltında olup hem nasıl kaybolabilirdi? Çok tuhaf... Ama neyse ki aynı bizim kasabadaki gibi herkes toplanmış yanlarına, onlara destek ve moral veriyorlar. Sadece bizim oralarda değil, bu ülkenin her yerinde yetişen evlatlar için en değerli şeydir analar. Bu kalabalığın burada olması iyi bir şeydi. Bu kalabalığın burada olması iyi bir şeydi... de... Şuradaki gerginliğin sebebi ne? Nerden çıktı şimdi bu itiş kakış... Polis kalabalığın dağılmasını istiyor. Anaların da... İyi de bir şey yapmıyorlar ki... Acılarıyla iki büklüm olmuş bu anaların kime ne zararı vardı? Onların acıları bizim de acımız değil miydi? Böyle bir anda ne yapılması gerektiğini gırtlaklarını patlatarak, duygu fırtınaları yaşayarak anlatanlar için söylediklerini gerçekleştirebilecekleri bir an değil miydi bu an? Evet, öyle ama durun bir dakika anlamadım... Anlamadım bir dakika... Bu adamlar anaları saçlarından, kollarından çekerek neden yerlerde sürüklüyorlar? Dursanıza be... Dursanıza... Hayır, bu gerçek değil, ya burada bir film çekiliyor ya da herkesin bana oynadığı bir oyun bu... Dursanıza kardeşim, bıraksanıza kadının yakasını, saçını!..

Durmadılar... Bildikleri gibi yaptılar... Analar cenneti ayakları altına alabilirlerdi ama ayak altında dolaşmasınlardı! Onların yapacak daha önemli işleri vardı... Analar, acılı analar bunu anlasınlardı... Bütün Türkiye bunu anlasındı... Öylesine büyük bir alçaklık çıktı ki gün yüzüne herkes başkasının gözünde kendi çırılçıplak riyasını gördü. O günden sonra utançtan kimsenin yüzü bir daha yerden kalkmaz, birbirine bakamaz sandım. O da olmadı. Ekâbir masallarına bu defa daha yüksekten, gırtlağını patlatırcasına anlatmaya, etraftakilerde inanıyormuş gibi yapmaya devam etti. Oysa hepimiz biliyorduk ki yürekten inandığımız o masallar çoktaaaan bitmişti...

90'LARDA ROCK'N ROLL HAYAT

Serhat Filiz

Gerçek anlamda "Rock n Roll" olmaya başladığımız, ailelerimize gri ve tonları görünen, ancak bize hayatın kendisi kadar cırtlak renkli olan yıllar 90'ların başlarıydı. Benim gibi 70'lerin sonunda doğanların ancak bu yıllarda yani 90'ların başında hayat felsefesini oturtup bundan sonraki gidişatını belirleyeceği yaşlar... 70 ve 80'lerin son mirasçılarının yılları. Gerçek ve doğru müziğin can çekişmeye başladığı yıllar. Warhol'un de belirttiği gibi sadece imaj ve görsel çağı olan yeni dönemde içinde duygu, heyecan, tutku ve bilumum insani şeyin barındığı öğelerin son yılları...

Ruhumuzu kaybettiğimizi sananlara rağmen, asıl yeni yeni kazandığımız zamanlar!

Harçlıklardan kasıp yeni çıkan "Pearl Jam" ve "Use Your Illusion" albümlerini alırdık. TRT 2'deki kısacık *Müzik Pınarı* programında o sıralar çok popüler olan ve Türkçe Rock yapan Kesmeşeker, Objektif ya da Whisky gruplarının canlı performanslarını beklerdik. O zamanlar saçları beline kadar gelen Alper'in yeni kurduğu Soulstuff çıkardı sık sık ve kaydettikleri üç şarkı döne dolaşa yayınlanırdı TRT 2 ekranlarında... Âşık olup "Don't Cry" ve "November Rain" eşliğinde geceleri eski ilkokulumuzun bahçesinde kırmızı votkalı biralardan içtik evden "Otel mi burası lan?" nidalarının yükselmesini göze alarak sabahın üçünde... Kapılar açılmadı, sokakta kaldık. Sonra annemiz acıyıp, baba uyuyunca eve aldı bizi... Terk edildik, bazen terk ettik de... Ama kimsenin kalbini

bilerek kırmadık. Sevdik, sevildik. Kocaman aşklar yaşadık birbirinin aynı ama şimdikilere hiç benzemeyen. Sandık ki ömür boyu o kızla ya da o erkekle geçireceğiz hayatımızı. Hatta bundan emindik. Aldatmak diye bir şey yoktu sanırım o zamanlar. Eğer birisine aşıksan ilelebet ona aşık kalırdın. Gruptaki kızlarla tek tek çıkılan ve hepsiyle iyi kötü birkaç anı yaşanan yıllar değildi 90'lar.

"En iyi arkadaşlarımız" vardı o zamanlar "anca beraber kanca beraber" diyerek sarmaş dolaş gezdiğimiz kızlı, erkekli. Tepenin arkasındaki kaynakta gitar çaldık, şarkı söyledik; tanımadığımız ancak sevdiğimiz uzun saçlı siyah tişörtlü kızlar ve erkeklerle. Ve o zamanlar hepimizin evinde bir "Hard N Heavy Slows" kaseti bulunurdu. Arıza dediler, sorunlu gençler dediler şimdikilerin aksine çok ciddi politik görüşlerimiz olmasına rağmen. Kovboy çizmelerimizle dalga geçtiler, saçımız uzun diye cinsel şakalara maruz bıraktılar. Dövüldük, dövdük de... Ama bizi eleştiren ve nefretle kınayanların hiçbiri 90'lardaki o efsane Scorpions konserine, çocuk yaşta, cepte beş kuruş olmadan, hiç tanımadığı bir şehre otostopla gidecek kadar cesaretli değildi...

Konserden birkaç gün önce babama bu konsere gideceğimi söyleyince hiç düşünmeden "hayır" dedi. Para istemediğimi, bunu kendim ayarlayacağımı, sadece onayını istediğimi söylediğimde aldığım cevap bu kez iki kelimeydi; "İcat çıkarma şimdi." Oysa konser biletleri ve karnımızı doyurmak için hesapladığımız para çoktan ayarlanmıştı. Gündüzleri takıldığımız kocaman gazinoda herkes herkesin arkadaşıydı. Birisine herhangi bir sebep için yüklü bir para gerektiğinde herkesten şimdinin parası ile bir ya da iki lira rica edilir, herkes de bunu severek verirdi. Para işini halletmiştik ama onay alamamıştık babadan. O gece yola çıkmamız gerekiyordu. Beraber gideceğim diğer iki kafadarı ev telefonlarından arayıp gelemeyeceğimi söyleyince onlar da onay alamadıklarını söylediler. Bu biraz içimi rahatlattı. Çünkü ailesinden izin alamayan tek kişinin ben olmadığım hissi, bana kendimi iyi hissettirmişti.

Gece yarısını biraz geçe yatağımdan kalktım. Yırtık kotumu ve kot montumu giydim. Mutfakten ekmek arası bir şeyler ayarlayıp, kovboy çizmelerimi elime alıp evden çıktım. Sokağa çıktığımda diğer iki arka-

daşımı gördüm. Bizim eve doğru geliyorlardı. Onların da uykusu kaçmış meğer (!)

Şehir dışına kadar yayan gidip oradan otostopla önce Bursa'ya, arkasından İstanbul'a maceralı bir otostop yolculuğundan sonra kamyoncunun bizi bıraktığı Fatih'in arka sokaklarında birtakım adamlar tarafından Fındıkzade'ye kadar kovalandık. Konsere giriş, çıkış, konserde yaşananlar... Onlar apayrı bir yazı olur. Konserden sonra 8 saatlik bir vapur yolculuğu ile şirin kasabamıza geri dönüş... ve eve nasıl döndüğümüz, ne hesap verdiğimiz ise yazıdan ziyade kocaman bir hikâye olur. Ama şu var ki 93 Scorpions konseri, grup slow'larından birini çalmaya başladığında cep telefonu yerine çakmaklarımızı çıkarıp "Alengir" yarattığımız en güzel konserdi... Hâlâ bir yerlerde "Still Loving You" dinlediğimde, dakikalarca yanmaktan ucundaki metal kısmı kızgınlaşmış çakmağın elime değdiğinde yaktığı yer sızlar. Ama bu çok hoş bir sızlayış olmuştur.

Aradan on sekiz yıl geçmiş. Küpelerimiz hâlâ çifter çifter, dövmelerimiz de biraz solmuş mu ne? Saçlarımız da kısa artık çoğumuzun. Kilo da almışız, kaybettiklerimiz olmuş, yitip gidenler de... Evlenmiş çoğumuz, boşananlar da epeyce... Ruhunu kaybetmiş bir kısmımız. Artık ceketin altındaki beyaz gömleklerinin içine Def Leppard tişörtü giymeyi tercih etmeyip, dövmelerini kapattıranlar da var. Ruhunu 90'larda bırakanlar bunlar. Ama herkesin bir hikâyesi var değil mi? Kimseyi suçlamamalıyız da zaten ruhunu terk etti diye... Aşkı, sevgiline saf sevgi ile sarılıp kulağına "All we need is just a little patience" diye fısıldamayı bu "Rock n Roll" zamanlarda bıraktık demiştik ya hani defalarca birbirimize, Guns'ın yeni albümündeki şarkıları, "This I Love"ı dinleyince, o kocaman on sekiz yılı boşuna geçirmediğimizi anladım. Evet, birçok şey değişmiş bu onsekiz yılda... Bu hayatın kendisi kadar kocaman ve çıplak bir gerçek... "Don't Cry"dan önce, "November Rain"den sonra ıslanmış ancak gülümseyen gözlerle, "This I Love"... Gözlerimi kapattığımda bana bu on sekiz yılın, 93'ten 2011 e kadar geçen zamanın hikâyesini, sevinçlerini, kalp kırıklıklarını, hüzünlerini, gelenleri, gidenleri anlatan şarkı... Ruhumuzu, 90'ları, "Rock n Roll" yaşamayı ve en önemlisi âşık olmayı unutmamıştık belki asla ama, onu sandığa ka-

patıp üzerini de kapakları hiç açılmayacak olan tozlu ve kalın kitaplarla doldurmuştuk. İyi oldu, iyi ettin Guns... Şimdi uğraş bakalım orta yaşlı rockçıların ertelenmiş yaramazlıklarıyla!

Kıyametini De Al Git!

Serhat Uçak

90'lar deyince nedense aklıma çok fazla şey gelmiyor. Herkes 70'ler, 80'ler, 90'lar deyince birçok şey hatırlar, gözünün önüne sayısız imaj, görüntü, söz gelir. Ancak maalesef benim 90'lar deyince aklıma gelen tek şey bu on yılın "son" gecesi. Yani 31 Aralık 1999. Yeni milenyumun arifesi. Uzay çağma (!) giriş. Bütün bunlar bir felaketin de adıydı. Dünyanın Y2K adıyla hatırladığı dijital kıyamet 90'ların son gecesine damgasını vurdu. Kısacası 90'ların "son vuruşu" da muhteşem (!) oldu!.. Microsoft'un büyük müşterilerine gönderdiği bir hatırlatmanın ortaya çıkmasıyla birlikte kâbus başladı. Eğer önlem alınmazsa 1999'dan 2000 yılına geçişte dünyadaki tüm bilgisayar sistemleri çökecek ve tam bir dijital kıyamet yaşanacaktı! Haberin duyulmasıyla, dünya ayağa kalktı. 31 Aralık 1999 gecesi neler olacaktı? Hayat gerçekten duracak mıydı? Hayatın ne kadarı dijitaldi? O kıyamet gecesi neler yapılmalıydı? Sığınaklara mı girecektik? Bilgisayarlarımızı aç-kapa mı yapacaktık? Yoksa Türk usulü iki tane çakıp "Ne kıyameti ulan adam ol!" diye bağıracak mıydık? İşin bence komik yanı "dijital kıyamet" dedikodusunun aslında bugüne kıyasla hiç de dijital olmayan bir yılda çıkmasıydı. Düşünsenize, 31 Aralık 1999'da henüz birçok kişinin evinde bilgisayar bile yok. Olanlar da zaten bilgisayarı hesap makinesi ya da daktilo niyetine kullanıyor. Liseliler "ders çalışma" ayağına annelerini kandırıp oyun oynuyor. Bir de düşünsenize o zaman ne Facebook var ne Twitter. İnternet bile daha yeni yeni giriyor hayatımıza. İnternetle tanışıklığımız Mirc ve Pirch ile

sınırlı. Bildiğimiz yazılım dili de "mrb-asl-slm"den ibaret! Yani anlayacağınız biz ne kadar dijitaldik ki, bir de kıyametini yaşayacaktık? Peki, dışarıda durum neydi? Felaket tellallarına göre o gece banka hesapları altüst olacaktı. Herkesin cebinde bir banka kartı vardı. Kredi kartı ise henüz ceplere sızamamıştı. Tamam da kıyametten etkilenmek için bankada paramın olması gerekmez miydi? Yurdum insanı dijital kıyametten korkuyor, ama ne olacağını da tam olarak kestiremiyordu. İçten içe kıyameti umutla bekleyenler vardı. Kıyamet sırasında birinin hesabı boşalır, para benim hesaba dolar mı? Hesapları bile yapıldı (!) Savaşa hazırlanır gibi dijital kıyamete hazırlananlar 31 Aralık'tan önce parasını çekti. Tabii repo yapanlar vadeyi kesinlikle bozmadılar (!) Peki ya trafik ışıkları kıyamet nedeniyle bozulursa ne olacaktı? Olsundu. Çünkü zaten dünyanın bu kısmında (Türkiye) ışığa kimse uymazdı. Cep telefonlarındaki bozulma bile bizi o kadar etkileyemezdi ki. Çünkü herkeste birden fazla cep vardı, ancak o ceplere koymak için telefona çok az kişi sahipti. Devasa cep çalışmazsa rahatlıkla çivi çakmak için kullanılabilirdi zaten. Dijital kıyamet hızla yaklaşırken aslında pek de dijitalize olmamış Türkiye'de kötü gazeteci ağzıyla endişeli bir bekleyiş (!) hâkimdi. Sadece banka hesapları değil dijital saatler de birer saatli bombaydı! Neden? Çünkü alarmınız kıyamet nedeniyle erken çalabilir, maazallah işe bir saat erken gidebilirdiniz! Al sana büyük felaket!.. Günler geçiyor felaket haberleri bitmek bilmiyordu. Her sabah kalktığımızda yeni bir haber geliyordu. "Sayın seyirciler saat 13.00... Bültenimize 'dijital kıyamet'in yaklaştığını haber vererek başlıyoruz. Bu arada, 1 Ocak 2000 günü asansörler çalışmayabilir!" Sevgili dijital spiker kardeşim, asansörün çalışmaması neden felaket olsun? En fazla yürüyerek çıkarız merdivenleri değil mi? Asansörde kalanlar için dijital olmayan, tamamen kol gücünü kullanan mekanikler devreye girecektir. Asansörde saatlerce kalıp kıyameti bir fırsata dönüştürecek çiftlere ise diyecek sözümüz yoktur! Kredi kartları, uçaklar, trafik ışıkları, saatler, alarmlar, telefonlar. Kıyamet gelir de hükümet boş durur mu? Başbakan Ecevit (evet o zaman başbakandı) halkı sakin olmaya çağırdı ve "asansöre binmeyin" dedi! Hem de olağanüstü bir basın toplantısı düzenleyerek. İşte zaten sorumlu bir Başbakan'dan da beklenen buydu. Ecevit tabii halka

"yurttaşlar" diye seslenecekti. Bu arada "devletimizin" aldığı en zekice önlemin en büyük mağduru Ankaralılar oldu. Ankaralılar bugün EGO'ya ne kadar teşekkür etseler azdır (!) Doğalgaz dağıtımını gerçekleştiren EGO dijital kıyamet nedeniyle faturalar hatalı olacak düşüncesiyle vatandaşa, pardon yurttaşa doğalgaz dağıtımını durdurdu! Böylece Ankaralılar bu zekice plan sayesinde donakaldılar! Kopacağı söylenen "dijital kıyamet"in Türkiye'ye faturası o zamanın parasıyla yaklaşık 4 trilyon TL oldu. Alınan önlemler için harcanan paraydı bu!

Peki, bütün bunların ardından neler oldu? 31 Aralık 1999 gecesi saat 23.59'da felaket yaşandı mı? Tabii ki beklenen olmadı. Ne hesabıma yanlışlıkla para geçer de zengin olurum diyenler ne de hoşlandığı kızı ne yapıp edip asansöre bindiren zamparalar mutlu olabildi. Maalesef kıyamet onlar için çok farklıydı. Ne bankamatikler bozuldu ne de paralar "1 ve 0"lar halinde bilinmeyen bir hesaba yelken açtı. Sabah saatler tam da kurulduğu saatte çaldı. Kimse işe 2 saat geç gidip "dijital kıyamet"! diye bağırıp patrona el-ense çekemedi. 90'lar intikamını fena halde almış, hiç unutulmamayı on yılın son gecesinde başarmıştı. 90'lar unutulmadı. Unutulmayacak.

Nazan Öncel Ve Bir Dönemin Şarkıları

Serkan Türk

Her on yılda bir ülkede belli şeyler değişirken değişmezlerden biri olarak ailelerin çocuklarıyla ilgili gelecek kaygılarını sayabiliriz. Ortaokulu bitirmiş uzun bir yaz tatili yapmıştım. Liseye yazılacağım eylül ayını iple çekiyordum. Yeni bir okula gidecek olmak, arkadaşlıklar edineceğimi bilmek inanılmaz heyecan veriyordu bana. Güzel bir öğle vakti babam eve telefon ediyor ve okul kaydı için işyerine gelmemi istiyor. İstediği evrakları yanıma alarak çabucak evden çıkıyorum. Buluşuyoruz. Kentin en eski okullarından birine kayıt yaptıracağımızı sanıyorum. Oysa babam fotoğrafçının karşısında poz verirken başka bir okuldan bahsediyor. Trabzon Ticaret Lisesi'ne kayıt yaptıracağımızı söylüyor kasadaki görevliye. Ben itiraz ediyorum ama sonucu değiştiremiyorum. Birlikte istemeyerek Ticaret Lisesi'nin kapısından içeri giriyoruz. O dönemlerde meslek liseleri tercih edilen okulların başında geliyor. Okulu bitirip üniversiteye devam edemeyen öğrenciler en azından bir meslek sahibi olabilir diye düşünüyor büyükler. Benim gibi öğrenme merakı olan bir öğrenci için yapılacak en büyük haksızlıklardan biri o gün gerçekleşiyor.

İstemeyerek başladığım okulu benimsemem oldukça zor oluyor. Ortaokulda üç gün kütüphanede fen bilimleriyle ilgili araştırma yapan, o konuda istekleri olan bir öğrenci olarak muhasebe, turizm, hukuk gibi konuları kolayca benimsemiyorum. Bunu da ilk dönem karnemde çok sayıda zayıfla gösteriyorum aileme. Yorum yapmıyorlar, eleştirmiyorlar

karnemi. Tepki vermemelerine daha çok kızıyorum. Sanki o saatten sonra istediğim okula gidebilecekmişim gibi.

Ticaret Lisesi öğrencileri ikinci sınıfa başladıklarında zorunlu olarak haftada üç gün bankalarda, mali müşavir ve muhasebecilerin yanında staj yapıyorlar. Ben de staj için kentin en işlek caddesi üzerinde bir mali müşavirin yanına gidiyorum. Staja başladığım günlerde her şeyi daha farklı gözle görme olanağına da kavuşuyorum. Turgut Özal'ın Cumhurbaşkanı olduğu dönemler. Yıldırım Akbulut'un koyunlu fıkraları her gün gazetelerin sayfalarına mizah konusu ediliyor. Mesut Yılmaz'ın başbakan olmasına, konuşmalarının arasına çok es vermesine bir süre daha var o zamanlar. Ülkede birçok şey değişmiş seksenlerden sonra.

Doksanlı yıllar benim yaşadığım bölgede biraz Ruslarla anılır. Sınır kapısının açılmasıyla, valizlerinde uyduruk eşyalarla bölgemize akın eden okumuş ve ülkelerinde açlık sınırında gezen Ruslar bir süre sonra satış taktiklerini değiştirdiler. Güzel kadınlarla karşılaşan çapkın erkeklerimiz cinselliklerini yeni keşfetmiş gibi varlarını yoklarını onlarla birlikte olabilme uğruna harcadılar. Ailelerin dağıldığı, boşanmaların, cinayetlerin arttığı bir sürecin yaşanmasına neden oldu Sarp sınır kapısının açılması. Özellikle belli sektörlerdeki işyerlerinin kapısına iflas yüzünden kilit vurulduğu bir dönem olarak hafızamda yer ediyor o süreç. Mahallemizdeki ayakkabı işi yapan komşularımızın çok zor bir dönemden geçtiğini ve işsizlik üzerine konuştuklarını bugün bile çok net hatırlıyorum.

Kapılar açılır, dünyaya kulak kabartan bir nesil büyür evlerde.

Etraftan yükselen seslere kulak kabartıyorum. Yonca Evcimik'in dans ederek söylediği "Abone" şarkısı patlamış, gençlerin dilinden düşmüyor. İzel, Çelik, Ercan'ın "Özledim"i, Fatih Erkoç'un "Ellerim Bomboş"u o günlerin en gözde şarkıları ve benim en sevdiklerimin başında geliyor. Türkiye'de özel radyolar yeni yeni ses veriyor. Ülkemiz açılan televizyon ve radyo kanalları sayesinde renkli bir döneme giriyor. Seksenli yılların çok ses getiren Türk Sanat Müziği sanatçıları bu yeniliğe ayak uyduramıyor. Emel Sayın başta olmak üzere birçok sanat müziği solisti pop şarkıları kendi yorumlarına göre düzenletip okuyorlar albümlerinde.

O günlerde Trabzon'un en önemli kasetçisi Anılar'ın camında beliren bir albüm afişi dikkatimi çekiyor. İçeride çalan Nazan Öncel'in şarkısıysa sokağı inletiyor. "Aynı nakarat, hep aynı aynı" diyor şarkı. Günlük dilde alıştığımız bu sözcükler o anda yakalıyor beni. İçeri girip kaseti satın alıyorum. Arşivimde hâlâ sapasağlam duran bu albümü o günden sonra yüzlerce kere dinliyorum. "Bir hadise var" albümü sayesinde tanıştığım Nazan Öncel'in şarkılarını o tarihten sonra hayatımda yaşadığım çeşitli olaylarla özdeşleştirmeye başlıyorum. "Âşık değilim olabilirim/yüzde elli sevebilirim/Sana inat yapabilirim/ her an âşık olabilirim" doksanların günlük alışkanlıklarına göre bir değişimi yansıtıyor. "Aynı çatı altında aşkımız bir yalanmış", "Seni görmek imkânsız rüyalarım olmasa" gibi şarkılarla büyümüş bir nesil kendine yeni bir alan gösteren Nazan Öncel'i albümü çıktıktan altı ay sonra benimsiyor ve listelerde haftalarca kalmasını sağlıyor.

Her nesil kendi alışkanlıklarını yansıtır yaşadığı eve, odasına. Tek başıma paylaşacak bir odam olmadığından istediklerimi rahatlıkla yapamıyorum. Albüm afişini yalvararak kasetçiden aldığımda benden mutlusu yok ama onu kendi duvarıma asamıyorum. Çok yakın bir arkadaşımın odasında duvarı süsledi afiş uzun süre. Liseyi bitirmiş, üniversitede istemediğim bir bölüme kayıt yaptırmak zorunda kalmıştım. Okula uğramıyordum bile. Liseyi bitirdiğim günlerde özel radyo kanallarından birinde program yapmaya başlıyorum. Dilediğim şarkıları çalıyor, dilediğim şekilde programlar yapıyorum. Tanımadığım onlarca insan her gün programları arıyor, rahatlıkla yaşamlarını anlatıyor bu da işi benim için daha cazip hale getirmeye yetiyor.

Eşinin Rus bir kadınla ilişkisi olduğunu anlatan bir dinleyicimin başından geçen şu hikâye o dönemi özetlemeye yeter sanırım. Kocasını günlerce takip eden kadın bir otel lobisinde erkek kılığında oturur. Bir saat kadar sonra kadının kocası yanında sarışın hatunla merdivenlerden aşağıya doğru sarmaş dolaş iner. Lobide oturmakta olan erkek kılığındaki kadın, sesini değiştirerek laf atar sarışın Nataşa'ya*. Adam bunun üze-

* Nataşa: Bir dönem Rusya gibi ülkelerden ülkemize gelen kadınlara verilen ortak isim.

rine "hop hemşerim, yanımızdaki kadına laf atmak yakışmaz sana" der. Kadın peruğunu da, cebindeki silahını da aynı anda çıkarır. Karısıyla göz göze gelen koca yirmi yıllık eşini soktuğu pozisyonun vahametini anlar ama oradan hemen sıvışmak en doğru seçenekmiş gibi görünür. Dinleyicim başından geçmiş bu olayı anlattıktan sonra bir şarkı isteğinde bulundu. Kocasına armağan ettiği şarkı geçtiğimiz yıl Gülşen tarafından yeniden yorumlanan ve ses getiren eski bir Nazan Öncel şarkısıydı. Nazan Öncel'in kariyerini sağlamlaştıran albümü "Ben Böyle Aşk Görmedim"in en eğlenceli şarkılarından biri "Dillere Düşeceğiz Seninle"ydi.

İlk kadın başbakan, Tansu Çiller'in doksanların en büyük siyasi figürlerinden biri olduğu tartışılmaz. Yine aynı dönemlerde televizyon ekranlarında gördüğümüz plastip şov programı bugün yapılsa nasıl bir tepki alırdı? O dönemle bu dönemi kıyasladığımızda eski siyasilerin daha hoşgörülü olduğu su götürmez bir gerçek.

Nazan Öncel kendi müzik tarihindeki en önemli albümlerini arka arkaya doksanlarda yayımlıyor. Göç, Sokak Kızı, Demir Leblebi. Hem müzikal anlamda rock müziğine kayarken şarkıları da daha derinlikli sözlerden oluşuyor. Bir kadın olarak çoğu müzisyenin yapmaya cesaret edemeyeceği temalarda şarkılar yapıyor, söylüyor o yıllarda. "Sokarım Politikana" ile kızdırma, kışkırtma derken, "Demir Leblebi" ile hâlâ önemli bir durum, toplumun ikiyüzlülüğü diyebileceğimiz, ensest ilişkilerin konuşulması gerektiğini işaret ediyor.

Yalnız toplumsal konulara gönderme yapmıyor şarkılarında Nazan Öncel. "Sen Beni Öldürüyorsun" şarkısı bir kadını veya erkeği sevmenin, onu hep yanında istemenin ama olmazların sarsıcılığım ortaya koyuyor. O belki de hepimizin kalbinden geçeni okuduğu, anlayabildiği için bunca içimizi titreten şarkılara imza atıyor o yıllardan bu yıllara. Ve bir dönemi hatırlarken yalnız siyasileri, olayları ile değil de çok önemli şarkılara imza atmış yanıyla müziğimizin özel kadınlardan biri olarak Nazan Öncel'i hatırlatmazsak doksanlar eksik kalır.

Kulağın Yolu Birdir

Sevil Aksu

Biz ailecek Ahmet Kaya'yı çok severdik.

98 yılında Ahmet Kaya'nın "Dosta Düşmana Karşı" adlı albümü çıkmıştı. Bir düğünden dönüyorduk. Tam 12 yaşındaydım. Tüm aile "Fosso Necdat"ın sadece kafiyeli bölümlerine eşlik ediyorduk arabada. Bana kalsa şarkının adı "Hop trila trilom" olacaktı. Eşlik ederken tek umursadığım şey şarkının o bölümünü kaçırmayıp avaz avaz bağırmaktı. Şarkıda "Fosso Necdat" diye bir ismin geçtiğini bir 10 sene kadar daha bilmeyecektim. Biz üç kardeş bu kocaman sakallı adamı çocuk halimizle neden seviyorduk bilmiyorum. Çünkü biz Yonca Evcimik'i de çok seviyorduk.

O yaz pikniğe gidiyorduk yine ailece. Halam "Saza niye gelmedin"i söylüyordu. Bir yerde tıkandı. Şarkının sözünü unutmuştu. Atılıp, söylemiştim sözleri. Halam "aferin halacım" dediğinde çok gururlandığımı hatırlıyorum.

Bir akşam ailecek Ahmet Kaya'yı sevmediğimizi fark edecektim.

99 yılında bir ödül töreninde Kürtçe şarkı söyleyeceğini ve bunu yayımlayacak yürekli insanlar olduğunu vurgulamıştı Kaya. Az önce ödül verilen bu adamı çatal, bıçak fırlatarak indirdiler sahneden. Çatal, bıçak seslerinin bir dilden daha güzel tınısı olmalıydı o zamanlar. Sonra arkasından, çocukken yine çok sevdiğim bir adam "bu devirde kimse sultan değil"i sözlerini değiştirerek ulvi bir görevle söylüyordu. Bence ortada büyütülecek bir şey yoktu. Öyle sanıyordum.

Halamlara gitmiştik. Evinin her köşesinde Ahmet Kaya'nın kocaman fotoğrafları asılıydı halamın. Hâlâ öyledir. Kuzenim Ahmet Kaya'yı çok severdi. Kuzenim onu hâlâ çok sever. Yine teypte "Dosta Düşmana Karşı" albümü çalıyordu. Ağabeyim yaşından büyük bir cümle kurmuştu o an. "Bu teröristi neden dinliyorsunuz?" Kuzenimin çok sinirlendiğini hatırlıyorum. Ağabeyime 'Ahmet Kaya terörist mi?' diye soruşumu bir de.

Bundan sonra devamlı duyduğum "vatan haini" lafları aldı yürüdü. Tüm gazetelerin ilk sayfalarında, haberlerde, her yerdeydi. Artık bu kocaman sakallı adamı, ilerde rakının yanında "olmazsa olmaz" olacak, herkesin en az bir şarkısında içini titreten bu adamı o kadar çok sevmediğimi düşünüyordum. Zaten klipleri de öyle çok görünmüyordu ekranlarda. Çocuklar çabuk unutuyordu. Kendi çocukları da unutmuş muydu?

Haberlerde bir şeyler anlatılıyordu. Ahmet Kaya tutuklanacaktı. 13,5 yıl hapsi isteniyordu. Ve savunmasında şunları söyleyecekti: "Başka bir dilden, örneğin İtalyanca, Arapça ya da İngilizce şarkı söyleyeceğimi açıklasaydım, yine vatan haini ilan edilir miydim? Her an yanı başımızda duyduğumuz ve konuşulan bu dili ben bilmediğim halde, bilen ve konuşan milyonlarca insanla aynı topraklarda yaşıyor olmam gibi nesnel bir gerçekten yola çıkarak bu dilden bir tek şarkı söyleme isteğim, bütün bir Türkiye halkı ve çocuklarımın önünde 'Vatan Haini' olarak suçlanmamı mı gerektiriyor sizce?"

Aklın ve mantığın olduğu topraklarda herhangi bir dilde şarkı söylemek bir insanı vatan haini yapmamalıydı.

Bu olayların hemen ardından Fransa'ya gitti Ahmet Kaya. İçten içe artık şarkı söylemeyecek diye üzülüyordum. Zaten bu gidiş, hiç dönmeyişinin ilk adımı olacaktı. Koca sakallı adam 90'lara damgasını vurmuştu, 90'ların sonunda hain olarak ülkesinden ayrılmıştı. Çok kısa bir süre sonra da dilini bilmediği bir ülkede mezarı olacaktı. Ölümünü kızından dinlemiştim. Benden dört yaş büyük olan, yaşıtlarından çok önce büyüyen bir çocuğun ağzına yakışmıyordu 'baba ölümü'.

Ölümünden 5 yıl sonra bulunduğum üniversite yurdunda öğrenciler uykusundan uyandırılacak "Bak güzel kardeşim, Ahmet Kaya dinlemeyeceksin" denecekti. Daha sonra bazı gazete yazarları "attığımız

manşetler biraz ağırdı" diyecekti. Zamanında okuduğu bir şiir yüzünden hapse girdiğinde desteklemiş olduğu Başbakan, onun görüntülerini izlediğinde ağlayacaktı.

Ben Ahmet Kaya'yı çok severim. O çocukluğumun kocaman sakallı adamıdır.

Yaşarken de, öldüğünde de, ölümünden yıllar sonra da rakıya hiç kimse onun gibi eşlik edemeyecektir. Kulağın yolu da birdir. Bu topraklarda ırkı, dili, dini ve siyasi görüşü ne olursa olsun her kişinin kulağına bir Ahmet Kaya melodisi değecektir.

Kırmızı Pabuçlar

Sevinç Erbulak

90'lar hakkında yazıyorsanız, o günleri yazabilecek kadar hatırlıyorsanız, doğum tarihlerimiz birbirine pek de uzak olmasa gerek...

Ben o yıllarda 15 yaşımdaydım. O yıllarda 15 yaşında olan bütün kız çocuklarının büyürken en az bir tane kırmızı pabucu olmuştur. Hele bir de İstanbul'da yaşıyorsanız, kapısından girdiğinizde başınızı döndürecek kadar büyük olan ya da o zamanlar çocuk ölçeklerimizle öyle zannettiğimiz o 'pabuççu'nun taa arkasındaki cam kafesin içindeki maymunu da hatırlıyorsunuzdur kız çocukları. Ama ben size o maymunu anlatmayacağım şimdi. O başka bir hikâyenin konusu. Başka bir güzel hikâyenin...

Düztabandım ben çocukken... Sanırım oyunculuk okuduğum yıllara kadar hiç şıpıdık terliğim, cırt cırtlı ya da burnu açık ayakkabım olmadı benim. Varsa yoksa o ayak bileklerine kadar uzanan botlar... Lacivert, siyah, bağcıklı hapishanelerim benim... Düşlerimde de Kırmızı Pabuçlar...

Küçük hapishanelerimin üzerine, gözleri oynayan çıkartmalar yapıştıran bir babam vardı ... 90'lı yıllarda artık benimle olmayan, koca göbekli, koca yürekli, koca kahkahalı, küçücük bir babam vardı. Benimle o ayakkabıcıya gelirdi, birlikte maymunu severdik saatlerce... Zaman ellerimizden kayıp giderken, günün birinde babamın da ellerimden kayabileceğini hiç düşünmezdim, sadece kırmızı pabuçların hayalini kurardım ben... Benim olmayan, olamayan, dünyanın en güzel rengine sahip

sihirli pabuçların hayalini. Babam da bana biraz daha büyüdüğümde, tabanlıklarım çıktığı zaman, istersem bin tane kırmızı pabuç alabileceğini söylerdi her defasında... İnanırdım ona... Çünkü babamın söyledikleri hep gerçek olurdu.

90'lar benim için erken büyüme, bir anda büyüme yılları... Ne yazmalı diye düşünürken kendimi bu satırları yazarken buluverdim. Bazı çocuklar hızlı büyürler, bazı çocuklar hiç büyümezler ya, ben 90'lı yıllarda takılı kaldım galiba. Bir yerim hep o günlere asılı kaldı. O yıllarda hapishanelerim çıktı ayağımdan, çıkartmalı ayakkabılarımın oynak gözlerinin teki hep yere düştü ben yürüdükçe... Büyüdüm, elbette büyüdüm ama o "durdum ben" diyen tarafım 90'larda kaldı galiba.

Kırmızı pabuçlarım oldu sonra, kırmızı topuklu pabuçlarım da oldu ama babam yoktu yanımda. Kız çocukları ilk aşklarını babalarında yaşarlar, bütün kız çocukları bilmez bunu belki, belki de hepsi o kadar şanslı olmaz. Ama bilenler anlar ne demek istediğimi.

90'larda aşksız, vaktinden önce büyümüş de küçülmüş bir kız çocuğuydum ben. Çalışmaya yeni başlayan, para kazanmayı öğrenen, kazandığı parayı harcamayı öğrenen, maymunlu ayakkabıcı dükkânının aslında hatırladığımız kadar kocaman bir yer olmadığının farkına varan, annesinin hem kızı hem annesi olan bir kız çocuğuydum. İyi ki bu mesleği seçtim, iyi ki evime döndüğümde özlediğim bir işim var dediğim mesleğimle de o yıllarda tanıştım... Tiyatro sahnesiyle, televizyonla tanıştım. Zamansız acılardan doğan başarılarla tanıştım. Yaratmak içinde her şeyi, ama en çok acıyı barındırıyor, seviyor onu beslemeyi. Hayal gücümle tanıştım. O yılları sayfa sayfa yazdım koca kahkahalı babama, usul usul not ettim defterlere... günlükler, saatlikler tuttum.

Şimdi kim bilir neler okuyacağım bu kitabın içinde, hepimizin 90'larını, bir yanda cumartesi annelerini, diğer yanda Sivas Katlini, dinlediğimiz, dinlerken kendimizden geçtiğimiz müzikleri, haksızlıkları, ölümleri, doğumları okuyacağım. Ben okurken hayat devam edecek, babam gittiğinden beri hiçbir gidişe aldırış etmeden ettiği gibi...

Birlikte biriktireceğiz, sevineceğiz, öfkeleneceğiz, değişeceğiz, not edeceğiz, görmezden geleceğiz, unutacağız, unutamadığımız için çıldıra-

cağız... ama o devam edecek.

Ben de çok sevdiğim bir şairin şu cümlesini hatırlatacağım kendime;

90'lar çocuk kalbimin mühürlendiği yıllar...

"Her ölüm erken ölümdür"...

90'lar benim için hâlâ, sanki 'dün'dür...

O Zamanlar Vampirler Özeldi, Bizlerse "Garip"

Sibel Tekyıldız

Vampirlere olan tutkumu başlatan ne idi tam hatırlamıyorum ama coşturan *Vampirle Görüşme* filmiydi. Ben ve yakın arkadaşım Yelda, büyük bir heyecanla filmi izledik. Sonra tekrar izledik. Kitabı varmış, bulduk aldık. Kitabı başta biraz yabancılasak da, okuduktan sonra -ki üç günde bitti; gittik bir daha izledik filmi... Bu arada devam eden vampir araştırmalarımızda Kontes Bathory'e varmıştık. Transilvanya yaşımız tuttuğunda gidilecek ilk yerdi -o dönem tek engel aile otoritesiydi, para da neymiş!- Kont Dracula'yı mezarında ziyaret edecek ve başında bekleyecektik. Araştırdıkça öğreniyor, öğrendikçe etkileniyorduk. O zamanlar, vampirler gün ışığına çıkmazdı şimdiki gibi... Sayıları azdı, belki de bu yüzden birbirlerini yemezlerdi bugünkü benzerlerinin aksine... En güzeli de, dizi konusu olamayacak kadar özeldiler. Bir araya gelmemeye çalışır, davet edilmedikleri eve girmezlerdi. Ben ve Yelda açık pencerelerden karanlıklara seslenerek davetimizi yineledik durduk. Kaç soğuk gece niye cam açık uyuduğumuzu, niye kendimizi hasta etmek pahasına inat edip beklediğimizi bir biz biliriz. Çünkü "O" gelecek ve üstümüzü örtecekti. Eğer şanslıysak belki bizi ısırırdı bile, sonrasında üşümek mi... Birimizi ısırsa da yeterdi, birbirimize sözümüz vardı.

Bizim inatçı bekleyişimiz yıllara rağmen sürerken, Satanizm altın çağına girmişti. Yeni nesil yüksek sesle "Ben Satanistim!" diyebiliyordu. Siyah giyerlerdi, garip sakallı, uzun saçlıydılar -dazlak pek yoktu o zamanlar-. Hep birlikte gezer, seyrek duş alırlardı. Yerleşik hayatları ol-

madığından olsa gerek giysilerin yıkanabilirliğine dair de pek bir bilgileri yoktu. Aslında böyle şeylere ilgileri yoktu desem daha doğru... Haksızlık etmek istemem, onlara çok önyargılı davranıldı zaten ama benim bildiklerim böyle insanlardı... Boş vermişlerdi. Karanlıktılar. Sokakta içerlerdi, barlarda içerlerdi, sahilde içerlerdi... Ama hep içerlerdi... Neresi denk gelirse orada uyurlardı. Yine de en azından oldukları gibi görünürlerdi. Muhteşem müzik zevkleri ayrı bir yana, onlarda takdir ettiğim yegâne yan budur... Bilirdiniz, tanınırlardı. Kimseyi kandırmadılar. Yaklaşmak ya da uzak durmak kişinin tercihiydi. Kendileri belliydi. Adresleri belliydi. Göze batıyorlardı. Belki de bu yüzden kolay avdılar...

Detaylarını çok da bilmediğim bir "Şehriban" olayı vardır ki, hâlâ hatırlarım. Bu olay beni ve Yelda'yı bile etkilemişti.

İsmini beynimize kazıdıkları, Şehriban adlı kız, 3 genç tarafından işlenen cinayetin kurbanı oldu. İddialara göre bu gençler Satanisttiler ve sorgularında Şehriban'ı şeytana kurban ettiklerini itiraf ettiler. Ettiler etmesine de, kıza kimin adına tecavüz ettikleri açıklanamadı. Üstelik faillerden biri, bir başka genç kızdı. Olay medyaya yansıdı ve Türkiye tarihinin en geniş kapsamlı satanist avı, yurdun en popüler şehir merkezlerinde başlatıldı. Çünkü olayı Reha Muhtar sahiplendi. Günlerce bırakmadı. Çocukların cinayetten önce kedi kestikleri fotoğrafları bulundu. Bir ellerinde kedinin başı diğer ellerinde gövdesi, canice sırıtan iki genç oğlan fotoğrafını da beynimize kazıdılar... Nerdeydi bu çocukların aileleri? Hiçbir şey fark etmemişler miydi? Bu kadar mı bihaberdiler, diye sordu Reha Muhtar. Günlerce...

Sanırım ailelerin polisi arayıp, çocuklarını toplattırmalarını bekliyordu; eve gelmeme, saç uzatma, sadece siyah giyme ve yüksek sesle müzik dinleme suçlarından...

Sonuçta, Reha Muhtar'ın arzu ettiği oldu; ekrandan ailelere ulaştı. Yelda'nın ailesine ve benim aileme de tabii... Yaşanan tam bir cadı avıydı; kafeler ve barlara keyfi baskınlar yapılıyor, farklı görünen kim varsa içeri alınıyordu. Gözaltına alınanlar terörist muamelesi görüyordu. Seviniyordu herkes. Toplum temizleniyordu.

İşte o günlerde Yelda, ben ve bizim gibiler; siyah giymesek de, siyah

oje sürmesek de durumdan nasiplendirildik. Çünkü "Muhtar" uyarmıştı. Takibe alındık; çocukla ilgilenmeyi onun eşyalarını karıştırmak, çocuğa sahip çıkmayı onu eve kapatmak sanan zihniyet tarafından... Öğütlenen buydu, öğütlenen uygulandı. Ailelerimize göre bizler gariptik. Meraklıydık. Heyecanlıydık. Ee tabii bu heyecana eşlik eden çeşitli (yani birden çok) Dracula posterlerinin artistik katkısı büyüktü. Sadece duvarlarıma değil, durumuma da ayrı bir renk kattı. Parçalar birleştiğinde beklenen soru geldi "Satanist misin kızım?" ve tesellisi arkasında: "Biz seni biliyoruz da onlar yanlış anlar..."

Yaşananlar, okullarda veli toplantılarına bile konu oldu. Sonra unutuldu. Reha Muhtar da unuttu. Siyah kapüşonlu kız, hapishanede tövbe edip "kelimeişehadet" getirdi, "pişmanım" dedi. Bizimkiler unuttu.

Aile mahkemesinde yargılandık, zaman aşımından dava düştü. Aklanamadık. Tüm özelimiz ortaya döküldü, yine yetmedi. Deşifre edemediler. Karşılıklı güvenler sarsıldı. Zaten bir gariptik ya biz... Şeytanla işbirliği yapar bir halimiz yoktu da, kime çalıştığımız belli değildi.

Sonraları benim hevesim kaçtı. Yelda'yı bilmiyorum.

Keşke Reha Muhtar hep Atina'dan bildirseydi.

Kim Bilir O Büyük Gün Belki Bugündü...

Suat Başkır

Metal heart - Metal heart
Lifeless piece of steel!

...Kot pantolon, balıkçı yaka kazak üstü (fear of the dark) sweat ve son olarak fermuarlı polarım vardı SS subaylarınınkine benzer tarzda dikilmiş deri pardösümün altında. Tahmin edeceğiniz gibi hava oldukça soğuktu ama ben fazla iplemiyordum; çünkü bayramın birinci günü evden erkenden kaytarabilmiştim, evin aydınlık temiz salonundaki sıkıcı yapmacık kah kah kih kih'lerdense, tek ayaklı masa, kıytırık tahta sandalyeler, loş, pis, dumanlı ahşap parkelerin üzerinde sarhoş yeni yetmeler ve kadrolu metalci leş kardeşlerimle sarhoş olacak olmak bana daha zevkli geliyordu. Ah tabii bir b.k yemeden orta dünya kaçkını bir savaşçı edalarıyla hatun kesecek olmak da cabası, içip tayfayla tepişmekten ziyade metalcinin milli takımına seçileceğim o büyük günü bekliyordum kısacası. Kim bilir belki o büyük gün bugündü...

90'lı yıllardaki Caravan'ı hatırlayanlar iyi bilir. Üst katından da izlenebilen böyle daracık bir sahnesi vardı arkasındaki aynalarla daha genişçe gözükürdü. İşte en sevdiğim yeri o sahnenin önündeki masalardı. Bir çeşit terapi mabedi gibi gördüğüm barda aşağıdaki sahaflardan topladığım ucuz felsefe ya da tasavvuf kitaplarıyla gider, boş sahneye doğru ayaklarımı uzatır, gerçekten kitap okur bira içerdim. Tabii megalomanlığımdan ötürü de arada aynaya dalar gider; ulan ne karizmatik herifim

be der çalan iyi bir şarkıya eşlik eder kimi zaman da kafa sallardım. Açıkçası içinde bir miktar karıya kıza hava atma dürtüsü olsa da çok kitap bitirmiş ya da hikâye yazmışımdır barın tahta masalarında. Yine böyle deli desem deli değil, akıllı desem hiç değil günlerimin birinde, yanıma bir kız yanaştı, tabii kesmesem de göz ucuyla yok mu bana bakan edalarımın arasında fark etmiştim kendisini, buyurun diye elimle çakmağı gösterdim. Yaktı gitti. Ha..s..tir dedim içimden. Kitabıma devam ettim. Sonra bir daha geldi ne okuyorsun diye yanıma yaklaştı. Risale-i Kuşeyri vardı elimde. Açıkçası şundan rivayet olunur ki, kaldı ki o da şundan rivayet etmiştir ki, bunun bundan duyduğuna göre taraflarını anca geçmiş olduğum kitabı gösterdim büyük bir gururla. *"Aa bunu sağlam kafayla anlayanını bulmak zordur, bravo valla böyle bir yerde bunu okuyosuun"* dedi. Daha fazla şişinmeme neden olan bu yaklaşımdan fazlasıyla hoşnuttum, *"ben de bi bok anlamadım"* zaten diye geçiştirdim. Dışardan bu ağır duruşuma karşın, içerde tilt makinesinin ışıkları yanıp sönüyordu, "ulen ne zampara herifsin Suaaat!" diye diye... "Ha ha biliyordum oğlum artık ben de boş değilim. Peki, sen kitabını okumaya devam et zaten benim de çıkmam lazım" dedi kız. "Buradaysan akşam tekrar geleceğim, görüşürüz" dedi ve gitti. Çok mu ağır yapmıştım acaba? Karmaşık duygular içinde kalmıştım, ulan şimdi kızı tavlamış mıydık ya da o beni fark etmez, böyle mi oluyordu bu işler? Neyse kitabımı okumaya devam ettim. Bu arada çevre masalar da dolmaya başlamıştı. Manowar'ımın tişörtlerinden giyinmiş yaklaşık on beş kişi çevreye yayılmış ölü balık gibi etrafa bakıyorlardı. Bir tanesi kalktı ve yanıma geldi, ayağımı uzattığım sandalyeyi alacak gibi oldu, "dolu kardeşim görmüyor musun" diye tersledim, baktı gitti. Artık tüm ölü balık bakışlı arkadaşların hepsi bana bakıyordu. Derken;

"By moonlight, we ride - ten thousand side by side With swords drawn, held high - our whips and armour shine Hail to thee, our infantry - still brave beyond the grave
All sworn the eternal vow, the time to strike — is NOW!"

...duydum. Ve şu son bir saat içinde yaşadığım duyguların etkisiyle

coşku içinde Battle Hymn'le avaz avaz (Kill! Kill!!) kendimden geçtim. Şarkı bittiğinde masama bir bira geldi. Ölü balıkların elebaşı (Barış) bardağını kaldırmış bana selam veriyordu, ben de onu selamladım. Sonra tüm Manowar fanlarıyla kanka olduk. Hatta o zamanlar adı Gandalf olan kat arasındaki daracık talihsiz barı da bir Manowar partisi etkinliğinde yıkmaya gidecek kadar da hukukumuzu ilerlettik. Gerçi çoğunlukla tek tabanca bir Manowarcı olarak yaşamımı sürdürdüm o da ayrı.

Caravan'da da ucuz olmasına karşılık biranın neredeyse küçük su fiyatına satıldığı tek yer eski 45'likti. Genelde eğlenceye başlamadan önce ya Ekol, ya Haydar ya da 45'likte bulabilirdiniz tayfayı, bu daracık mekânda müzik pek tatmin etmese de, hafif çakırlaşana kadar Red Hot ya da Cobain'le mayışır, elemanın insafına göre belki bir Guns ya da Bon Jovi yakalarım diye dua ederdiniz. Arkaya, kuytuya; taş, tuğla duvarların kenarına bir masaya yanaştım. Bir, iki, üç bira derken arka tarafta yiyişen bir iki yeni yetmeden başka gelen giden yoktu.

You won't hear me, but you'll feel me...
How your heart beats, when you run for cover
Your cant retreat i spy like no other.

Judas eşliğinde Köprüaltı'ndan (K6) içeri süzüldüm, kafam hafif eğik sigaramı yere atıp bara yanaştım. Barın arkasındaki uzun boylu, asık suratlı, tabii saçlı sakallı adamdan (sonraları "Hassicktherʺi işleten Ozzy'den başkası değil) bir bira istedim. Hemen akabinde de o zamanların en keyifli şeyi olan DJ'in başına ekşime (abi bi Maiden olsa da dinlesek ya da happy happy Helloween) geleneğinin bir parçası olarak bangır bangır kolonların dibinden elemanın yanına yaklaştım. "*Abi hevi bişiler çalsan ya*" diyiverdim. "*E bu ne!"* dedi. *Diamond Head... Am I Evil* çalıyordu. Ama o benim Heavy Metal anlayışımın o an için dört – beş gruptan ibaret olduğunu nereden bilecekti ki. Kızdım. Haydar'a geçtim. Türkü bardan bozma o duvara monte tahta sıralardan birine mabadımı yerleştiriverdim. Her yıl bu dönemler olduğu gibi "Olm yaza Iron Maiden geliyormuş, biliyon mu" geyiklerinin içinde bir süre takıldım. Fakat tek kalmak istemiyordum bu gece. Çünkü artık tek kalmak

istemeyen, çiftleşme hayalleri kuran ergen ruhum ağır basıyordu. Bir avcı gibi Guitar'a yöneldim. Acil Servis akşamıydı, aslan adam'a benzeyen vokalleri (Ertan) ve güçlü, eğlenceli bir repertuvarları vardı. Diğerlerine nazaran daha havalı olan mekân tıka basa doluydu. Üst kata çıkan merdivenlerin kenarına oturdum. Az sonra yanımda oturan hatunu fark ettim. Çaresiz kurtulmaya çalışır bir havası vardı; kız bir an durdu, *"Senden bir şey isteyeceğim"* dedi. *"Ne?"* dedim. *"Beni buradan çıkarır mısın?", "Neden ?"* dedim. *"Sen çıkar işte"* dedi. Ne güzel bir gündü, bir anda iki gol atma şansına sahip olmuştum. *"Çarpıktır dişleri fırçalamaz onları..."* derken Ertan, biz çıktık. Yolda çaktırmadan dikkatlice süzdüm, güzelce bir kızdı. Alt Kemancı'ya girdik, Giger çizimi ahtapot kollu robot kadının altına oturduk. *"Elinde şıringa vardı"* dedi. *"Hoppala ne şıringası"* dedim. *"Dans ederken fark ettim. Var böyle tipler"* dedi. *"Ne varmış şıringada"* dedim. *"Aids ya da ne bileyim bir hastalık işte. Ben onu çok iyi tanırım, bugün ayrıldık. O böyle şeyler yapmayı iyi bilir."* "Lan nereye düştük" dedim kendi kendime, kız hiç tekin değildi. Nasıl etsem de şu hatundan bir sıyrılsam diyerek arnavutkaldırımı taşları saymaya başlamıştım ki, hemen arkamdan *"Suat!!!"* diye bir ses duydum. Döndüm ve Caravan'daki kızla karşılaştım. Sevinir gibi olmuştum, bir yanımdakine bir bana baktı "yazıklar olsun sana!" dedi ve çıktı gitti. "Noluyo len nikâhımıza mı aldık seni" dememe kalmadan arıza hatun da onun peşinden çıkıp gitmesin mi? İkisini de iyi bir sopalayacak gibi kalktım. Wasting Love doldurdu bir anda bütün Alt Kemancı'yı...

Dream on brother. While you can Dream on sister. I hope you will find the one

All of our lives, covered up quickly by the tides of time

Bizdeki şansın ben taaaa....! derken, sakince bara döndüm ve bir bira istedim, barın karşısında hınzırca gülen kızla göz göze gelmeden önce... Ulan Taksim'de yine olmadı acaba Hangar'a mı gitsem, yoksa Kadıköy'e geçip, Aygır, Zincir ya da Akmar'da mı şansımı denesem diye düşünüyordum.

Biliyorum o büyük gün bugündü? ...?

Çiçekçi Zeki

Şahin Özbay

Galata Köprüsü'ndeyim, daha yanmamış sanki... Misket, Kemancı, Gıcırtı; hâlâ yan yana duruyor. İçenler, kusanlar, Ahmet Kaya, Iron Maiden, Müslüm Gürses... Masadan kalktım, Kadıköy'e son vapuru Karaköy'den kalkmadan yakalamam gerek. Üstümde vişneçürüğü tişörtüm ve kıç cebinden kesilmiş kottan şortum var, saçlar da uzun. Derken 5–6 düğmesi açık gömleğinin arasından çıkan kıllarının üstünde kocaman altın madalyonu gözüken, muhteşem bıyıklı ve iri amcam yolumu kesiyor. Boynumu 90 derece yukarı kaldırınca gözlerini görüyorum. "Yavrum dansöz gibi de giyinmişin, gıvırta gıvırta nereye gidiyon böle?" Bir an duruyorum, sonra aynı çizgi filmlerde olduğu gibi, hızlı bir şekilde iki adımda yana kayıp koca adamı anca sollayabiliyorum. Adam arkamdan bir şeyler demeye devam ederken hızlı adımlarla iskeleye doğru yürüyorum. Vapuru yakaladım. Oh be! Vapur yarım saatte Kadıköy'de. Köyüme döndüm, evime geldim hissi; her İstanbul'dan Kadıköyü'ne geçişte aynı his...

Artık bu evin eski kiracılarındanım. Eskiyen duvarlarına bakıyorum, çatlaklarına, dökülen sıvalarına, yıkılmış köşelerine. Ne kadar da eskimiş, eskidikçe bozulmuş. Evin her köşesinde birileri olurdu eskiden, cep telefonu kullanmadan birbirini bulan. Şimdi herkesin cep telefonu var, ama görüşen yok. Görüşecek yer de yok aslında. Bütün mekânlar yalnızca paraya dönmüş, yalnızca mekânlar mı insanlar da... Paran ol-

masa da oturup bir bira içebileceğin, birkaç kişiyi görüp muhabbet edeceğin neresi var ki artık? 90'ları düşünüyorum ve mekânları.

Önce artık olmayanları: Çiçek Pasajı, Hamburg 2 Birahanesi, eski TAV, Salpa Bar, Sempati Çay Ocağı, Woodstock Cafe, Nostalji Cafe, Nekropol Bar, Triada Cafe, Atlantik Bar, Tekaüt Meyhanesi, Saçak Bar, Hasırlar, Mendirek, Şato, Avam Kamarası... Sonra hâlâ olanları ama olsa da ne yazarları: Fasıl, Mercan, Rock Pub, Karga, Zincir, Yazı Kitabevi, Promete, Akmar, Evrensel, Panorama, Son Gemi, Akdeniz, Villa, Arena, Münih, Benusen, Beksav, Güğüm, Dilo, Çatı, Sığınak, Belfast, Mephisto, Kallavi, Shaft ve Ali Baba...

Ali Baba-Özlem Birahanesi şimdi çarşının içinde var yalnızca. Asıl yeri Rıhtım Caddesi'ndeydi, çarşıdaki sonradan açıldı. Ucuza içilecek birahanelerden biriydi, Yeldeğirmeni'nin esnafı, memuru, bitirimi, öğrencisi gelir takılırdı. Yeni yerinin ayarıysa, yeni Kadıköy'e göre... Alkole abandığım bir gece, Ali Baba'da defterimi ve bir şiir kitabını unutmuşum. Ertesi gün gittiğimde orada çalışan Hasan Abi'ye görüp görmediğini sordum. Çiçekçi Zeki'nin aldığını söyledi. Çiçekçi Zeki de kimdi ya? Neyse artık gelince tanışırdık. Akşama doğru mekâna ufak tefek, burnunun ucu kırmızı, sevimli, güleç ve acılı yüzlü, paltolu bir adam geldi, Hasan Abi adama beni gösterdi. Evet, Çiçekçi Zeki oydu. Masaya oturdu. Tanıştıktan sonra, defteri ve kitabı sordum. "Evet, bende," dedi. Anlatmaya başladı. Defteri ve kitabı o akşam beraberinde eve götürmüş, sonra açıp okumaya başlamış. Bir de ufak rakı açmış yanına. Okudukça içlenmiş, hatta ağlamış. Çiçekçi Zeki, Haldun Taner Sahnesi'nin önünde çiçek satardı. Arada çiçeklerini yanına alır Rıhtım'daki birahaneleri dolaşırdı, severdi çiçeklerini. Çingeneydi, Küçük Bakkalköy'de yaşardı, evli ve çocukluydu. Askerliğini Kasımpaşa'da bahriyeli olarak yapmıştı. Okuma-yazmayı komutanı öğretmişti. O günden beri eline ne geçerse okurdu. Kitap, gazete, dergi... Eski tarihliymiş falan hiç fark etmezdi, okusun yeter ki. Ona başka kitaplar da götürdüm sonrasında, özellikle şiir kitapları... Çok içerdi. Akşamları evine gidemez duruma geldiğinde, Yeldeğirmeni'ndeki sahipsiz, işgal edilmiş eski bir köşkte kalırdı, evsizlerle birlikte. Köşkte muhabbet güzeldi. Sinyal yapıp şarabını, birasını alan takılırdı. Sonradan orası da

bozuldu; birisi öldürüldü. Diğer işgal köşkleri gibi oranın da kapısı mühürlendi, kalaslar çakıldı. Zeki'nin oğlu evlenecekti. Bakkalköy'de, Carrefour'un arkasına düşen arazide yaşayan Çingenelerin barınaklarında yapılacaktı düğün. Beni de çağırdı gidemedim. Zeki'yle Ali Baba'da, sokakta, köşkte denk geldikçe içiyorduk. Çocukları ve eşiyle de tanışmıştım Kadıköy sokaklarında. Bir gün Zeki'yi ortalarda göremedim. Sokakta oğluyla karşılaştım, Zeki hastanedeydi. Karlı bir günde, kafası güzel bir halde, kalasların arasından köşke girmeye çalışınca mermer zemine düşüp bacağını kırmıştı. "Geçmiş olsun," deyip, selam söyledim ve ayrıldım yanından. Hastaneye ziyaretine gidecektim. Ertesi gün Ali Baba'ya gittiğimde ortak tanıdıklardan birine Zeki'nin son durumunu sordum. Çiçekçi Zeki ölmüştü. İnanamadım. Hastaneye yattıktan sonra doktorlara rakı içmek istediğini söylemiş, doktorlar da tabii ki, "Olmaz," demiş. Bunun üzerine Zeki de bütün akrabalarına ve tanıdıklarına "Gelirken bana kolonya getirin," demiş. Ve akşam herkes gittikten sonra da açmış bütün kolonyaları içmiş. Sonuç; alkol zehirlenmesi ve Zeki'nin çiçeklerinin öksüz kalışı... Elinde kırmızı gülleri, gülleri gibi kırmızı burnu, yerlerde sürüklenen paltosu, o güleç ve acılı, yanık ve esmer yüzüyle Çiçekçi Zeki gitmişti. Kurallar onu öldürmüştü. Seviyordu çiçeklerini ve okumayı, en çok da içip ağlamayı... Ne oğlunun düğününe gidebildim ne de hastaneye ziyaretine. Hoş, hastaneye gitsem bir şişe kolonya da ben alırdım ona.

Kadıköy'ün en uzun ve en büyük açık hava barına gidip içiyorum yine. Her tarafta uzun saçlısı, kısa saçlısı, bitirimi, keşi, alkoliği, kızı, erkeği bir sürü insan. Çaka Bey'le Çavlı Bey mavi mavi fır dönüyorlar barın etrafında, denizi yararak. Haydarpaşa karşıdan bara bakıp bakıp iç çekiyor, "Muhabbete katılamıyorum," diye. Polisler gelip muhabbeti bozmaya çalışıyor, ama terslenince defolup gidiyorlar. Gece olunca lağım fareleri doluyor bara, sızanların üstünde dolaşıyorlar. Arada birileri ateşler yakıyor, başına üşüşüyor üşüyenler. Türküler, şarkılar yükseliyor her yerden. Parası biten sinyale çıkıyor, içkisi biten yan masalara salça oluyor. Kimsenin kimseden rahatsız olduğu yok ama. Su aygırları da gelmişler bara, Adalar'a bakan tarafına kurulmuşlar. Yaşları 60 dolayları hepsinin. Emekli aygırlar bunlar, barın en eski müdavimleri... Yaz kış

fark etmez atlıyorlar suya. Bir de yazı yazmışlar duvara "Su Aygırları" diye ki barın o kısmı onlara kalsın, yeni nesil onları rahat bıraksın. Kadıköy mendirek burası, yalnızca Kadıköy'ün değil İstanbul'un da en uzun ve en büyük açık hava barı... 1998'e gelindiğinde insanlar girmesin diye etrafına teller çekilip başına da bekçi kondu. 1992'de yakılan Köprüaltı'nın kader arkadaşı, son kurtarılmış bölgelerden biriydi mendirek. Önce polisler her gün basıp içkileri insanların kafasından aşağı döktüler, sonra da etrafını kuşatıp orada takılmayı tamamen engellediler. Bir işgal daha böylece bitmiş oldu, kapısına kalas çakılan işgal köşkleri gibi...

Paramız yoktu ama köşklerimiz ve bir de Şato'muz vardı, kulesinde sabahları domates, peynir, rakıyla kahvaltı yapılan, akşamlarıysa gün batımına karşı şarap içilip cigara tüttürülen. Camları kırık, duvarları yıkık, odaları çiş kokan... Size çirkinse bize çok güzel. Vapur yanaşmazdı o zamanlar Moda İskelesi'ne, tek yanaşan Avam Kamarası'ydı. O da akşama doğru yanaşırdı, sonra da toplar avamı Adalar'a doğru açılırdı. Rock müzik eşliğinde deniz sefası, ama avamca. İçen, sıçan, kusan... Toplanmış mendirek denize açılmış. Açılan tekneye polis ne yazar? Takılıyordu herkes her türlü kafasına göre. Olur mu ama denetlenmeden? Polissiz mekân olmaz, tarih tekerrürden ibaretmiş. Avam Kamarası uzak denizlere yol aldı, Şato da yeniden iskele oldu, altında lüks bir mekânla.

Kadıköy'müş. Peh!

MÜSAADENİZLE ÇOCUKLAR

Tanem Sivar

90'lı yıllara girerken yaramaz sayılabilecek 10 yaşında küçük bir kız çocuğuydum.

90'lar bittiğinde ise artık ergenlik döneminin tüm arayışlarını, zorluklarını, üzüntü ve güzelliklerini geride bırakarak 20 yaşına girmeye hazırlanan genç bir yetişkin. Yanlışıyla, doğrusuyla, iyisi ve kötüsüyle beni ben yapan tüm düşlerimi ve düşüncelerimi 1990'larda kaptım ben.

10 yaşında girip 20 yaşında çıktığım o yıllar hakkında bir yazı yazmam istendiğinde yazılabilecek çok şey geçti aklımdan; çünkü bugün beni ben yapan duyguları, tecrübeleri, alışkanlıkları ve seçimleri o yıllarda edinmiştim ben. Herbirinin kalbimdeki ve aklımdaki yeri hâlâ capcanlı ve çok kuvvetli.

Bir süre düşündükten sonra yazacak bir şeye değil; birine karar verdim. Sadece bana değil bir kuşağa birikimini, bilgisini, kültürünü ve sevgisini şarkıları ve programları ile aktarmış ve paylaşmış birine..

Kendisine karşı tarifi zor bir bağ hissettiğim küçüklük kahramanım Barış Manço'yu ve benim için ne demek olduğunu paylaşmak istiyorum bu yazımda müsaadenizle.

Hayatı ve insanı koca bir kuşağa şarkıları ile öğretip, sevdiren Barış Manço'nun şarkıları gibi unutulmaz programı 7'den 77'ye ve Adam Olacak Çocuk bölümü o yıllarda eminim benim gibi, milyonlarca akranım üzerinde çok etkili olmuştur.

Benim için öyle etkiliydi ki küçük yaşta televizyon-sinema okumaya

karar verişimde bile Barış Manço'nun katkısı vardır.

Tam neydi, nasıl olurdu ya da ne olacaktı bilmiyordum ama tek bildiğim bana önce insan sonra televizyon sevgisi aşılayan Barış Manço gibi televizyonun içinde olmak istediğimdi.

Kardeşim ve ben, hatta annem ve dedem yıllarca hep birlikte oturup hep yüzümüzde bir tebessüm ile Barış Manço'yu izledik. Her gün dişlerimizi fırçalamamız gerektiğini, emniyet kemeri takmanın önemini, bol meyve yemeyi, yaşlılara saygılı olmayı, iyi olanı, güzel olanı öğretip öğütlüyordu her hafta. Ama hiç kızarak, azarlayarak değil, hep sevgiyle, şefkatle, upuzun saçlarını omzunun arkasına atarak anlatıyordu defalarca hiç bıkıp usanmadan.

O hepimizin gurur duyduğu, başarılarımızı, öğrendiklerimizi koşup göstermek ve paylaşmak istediğimiz Barış Manço'muzdu. Dünyayı gezerdi ve bizi de yanında alıp götürürdü, Japonya'da çocuklara "Arkadaşım Eşşek"i söyletirdi biz de evde televizyonun karşısında onlara eşlik ederdik. Evde bağıra bağıra "Kara Sevda" ve "Domates Biber Patlıcan"ı söylerdik kardeşimle. Annem ise bizi bayram sabahları "Bugün Bayram Erken Kalkın Çocuklar" diyerek uyandırdı.

Biz çocuklara olan sevgisini, saygısını, güvenini ve bizi hep koruyup şampiyon ilan edişini beklerdik...10 puan 10 puan 10 puan 100 puan ile ŞAMPİYON.

Bizim için Barış Manço'yu öğrendiğimiz, alışıp bağlandığımız yıllar, yine ondan ayrılışımız, kopuşumuz olan 90'larda yaşandı ne yazık ki... Hem de 90'ların son senesi 1999'da. Ocak ayının sonuydu benim üniversite sınavlarına hazırlandığım, deneme sınavlarından bunaldığım bir seneydi.

Sabah kahvaltımızı yaparken televizyonun karşısında yine ben, annem ve kardeşim vardı ama bu sefer yüzümüzde bir tebessüm değil yanaklarımızdan süzülen gözyaşları vardı. O sabahı, sofrayı, havayı, üstümdeki gömleği bile hatırlıyorum. Saatlerce Barış Manço'nun ölüm haberini seyrettik, cenazesini izledik, sevenlerini dinledik ve milyonlarla ağladık.

Barış Manço'ya olan sevgi seli, onunla büyüyen öğrenen ve yetişen bir jenerasyonun, annelerinin hatta anneannelerinin gözyaşlarıyla geçen

bir sabahtı o…

90'larda bizim için bütün güzellikleri isteyen Barış Manço'muz bizi büyütüp veda etmişti… Halbuki biz daha ona ondan aldığımızı gösteremiş 10puanlarımızı kapamamıştık… Ama onu çok sevmiştik ve çok özlüyoruz. O bizim hep şampiyonumuz olacak… 7'den 77'mize kadar.

Bizi Dinlemeye Devam Edin

Tijen Bolulu Güler

Tam 18 yıl önce, kızımı dünyaya getirdiğim günlerdi... Türkiye'de benimle yaşıt TRT'den sonra, ilk kez özel radyoların sesi duyulmaya başlamıştı. Müzik, hayatımın büyük bir parçasıdır, müzisyen olmamama rağmen bir yaşam biçimidir benim için. Bu yüzden yeni doğum yapmış olmama rağmen radyom yanı başımdaydı hep. Hiç unutmam o zamanlar en favori kanalım Number One FM'di. En favori DJ'im de ne yazık ki artık aramızda olmayan Emre Kuytu. Emre'nin akşamüzeri partisi, İngiltere top 40 listesi, Emre ile pembe dakikalar ise en sevdiğim programlardı. Hastaneden eve döndüğüm ilk günlerde bebeğimle ilgilenirken bile hep radyom açıktı. Hatta kızımın yatağının altına da bir radyo yerleştirmiştim. Yo ben hamileyken kulaklığı karnıma dayayıp çocuğuma klasik müzik dinleten annelerden değilim, onun kendi tarzını yakalamasını tercih ettim hep; ama daha hastanedeyken bebek odasında radyonun açık olduğunu fark edince bunu evde de uygulamak istedim. Çünkü bu yolla bebekler daha sakin ve güzel uyuyorlardı. Sistem evde de çalıştı, kısık bir sesle radyo 24 saat açıktı.

Aynı yıllarda yayın hayatına başlayan özel TV'lerin varlığı beni radyomdan uzaklaştıramadı hiçbir zaman. Radyo başka bir tat oldu hep. Doğumdan sonra eski formumu yakalamak için gittiğim spor salonunda bir radyo istasyonunu ilk kez yakından gördüm. O zamanlar kazancı yokuşunda bulunan Vakko-Gym ve içindeki Power FM stüdyoları. Radyocular mutlaka anımsayacaklardır, Cem Ceminay ve Memduh'un

patladığı zamanlara denk gelir anlattıklarım. İşte mikrofonun önüne oturma rüyasının da içimde ilk filizlendiği zamanlardır.

Giderek artan kanallar yayın kalitesini biraz düşürse de ilk göz ağrım Number One FM'in yanına Metro FM, Power FM de eklenmişti o yıllarda. Hatta bir ara tam olarak içeriğini hatırlayamadığım bir nedenden dolayı özel radyolara gelen yayın yasağını haftalarca otomobillerimizin radyo antenlerine (o zaman anten ön camın içinde değil, otomobilin tavanında bulunuyordu) bağladığımız siyah kurdelelerle protesto ettik.

Sanki daha bir duyarlıydık o yıllarda, giderek her şeyi kabullenir oluşumuz başlamamıştı henüz. Power FM Stüdyoları'nı ilk görüşümde içime düşen mikrofon rüyası, yine o yıllarda aynı zamanda Vakko-Gym'de step dersleri veren Türkiye'nin ilk kadın vücut geliştirme sporcusu Zeynep Everi'nin hazırlayıp sunduğu bir müzik programı ile daha da alevlendi... Zeynep gibi bir müzik programı yapmak rüyası içimdeki mikrofon aşkını alevlendirdi.

Ama nasıl ve ne şekilde olacaktı, öyle ya durup dururken olmazdı ki bu işler. Mutlaka bir vesile gerekliydi. İşte o vesile beni Fenerbahçe-Chealsea maçının devre arasında Fenerbahçe Şükrü Saraçoğlu Stadyumu'nda buldu. Tesadüfler zincirini takiben kendimi Yaşam Radyo'da buluverdim. Önceleri asistanlıkla başlayan radyo günlerim, metinlerini hazırladığım program sunucusun canlı yayına geç kalması üzerine kendimi canlı yayında spor programını sunarken bulmamla devam etti. Artık bir programım vardı: "Spor Tezgâhı". *Spor Tezgâhı* haftanın spor olaylarını yorumlayan ve adı üzerinde tezgâha yatıran, ama teknik yorumlardan çok kadın gözüyle dikkatlerden kaçan yönlerin işlendiği bir format içeriyordu. O yıllardaki sevgili yayın yönetmenim Hayal Hanoğlu tek programla bırakmadı beni. Ve bunun üzerine de sosyal konuların konuşulduğu, gündemin yorumlandığı ve herkesin konuşamadığı gerçeklerle yüzleşen Hayatın 3. Sayfası mikrofonla buluştu.

Yaşam Radyo ile başlayan radyo günlerim şimdilerde Cem Radyo'da bu kez sevgili Başak İkiz'in yayın yönetmenliğinde haftada üç ayrı programla devam ediyor. Bu arada yıllar önce hayalini kurduğum müzik programını artık "Müziğin Dili Yok" adı ile yaklaşık bir buçuk yıldır Cem Radyo'da sürdürmekteyim.

Radyo dinlemek çok farklı bir şey, bir yaşam biçimi. Hafta sonu kuşağım "Her Şeyden Biraz"da buluştuğum dinleyicilerim ile adeta her şeyimizi paylaşıyoruz. Bu o kadar farklı ve özel bir duygu ki... Dilerim uzun yıllar bu mesleği sürdürebilirim diye düşünüyorum. Radyo hem programcı hem de dinleyen için bambaşka bir dünya.

Eğer radyo dinleme alışkanlığınız yoksa hemen bir kulaklık edinin, inanın kısa sürede size yakın gelen frekansı keşfedecek ve de hayatınızda çok şeyin değiştiğini hissedeceksiniz.

Bütün radyocu meslektaşlarım adına; bizi dinlemeye devam edin...

90'LAR, BİR EFSANENİN VEDASI... BEŞİKTAŞ'IN 3 SİLAHŞORU'NUN VEDASI!

Tolga Yenigün

90'larda yıldız olmayı ve 90'ların Beşiktaşı'nı sorarak başladığımız sohbette ilk sözü alan Ali Gültiken, "90'lara gelene kadar önemli bir geçmiş var Beşiktaş'ta ve bizim futbol hayatımızda. Öncelikle, Beşiktaş'taki özkaynak düzeni ve altyapı felsefesinin hayata geçirilmesi ve bunun için de birçok oyuncunun yukarı doğru çıkarılması ve bu oyuncularda ısrar edilmesi düşüncesi vardı. 90'ların sonuna kadar gelen süreçte altyapıdan yetişmiş birçok oyuncu, profesyonel takımda görev aldı. Bu düşünce yapısının temelinde kendi içinden yetişmiş oyuncuları sürekli kılmak vardı. Bu, oyuncunun aidiyet duygusunu geliştiren bir şey. Bu süreçte gelen bütün oyuncularda, bu ortak özelliği net olarak görebilirsiniz" dedi.

Her zaman söylüyorum biz çok şanslıydık, Beşiktaş'ın en güzel zamanına denk geldik diyerek söze başlayan Feyyaz Uçar'a "Belki de dönemi bu kadar güzel yapan sizlerdiniz" diye sorunca şunları söyledi: "Dediğin bir yerde doğru Tolga. Belki biz böyle bir ortam yarattık, bu da bizim şansımıza oldu diye düşünüyorum. Beşiktaş'ın o anki şartlarında belki imkânsızlıklar... Güzel bir grubumuz vardı, arkadaşlığımız vardı. O zamanlar günümüz futbolcularından belki daha da popülerdik. Her açıdan çok keyifliydi, saha içinde, saha dışında olsun... Onun dışında asıl önemli olan futbol adına ne yaptığımıza bakarsanız; yurtdışı hariç, yurtiçinde her türlü başarıya imza attık. Tek eksiğimiz uluslararası

maçlarda Beşiktaş'ı yeteri kadar layık olduğu iyi yere götürememektir. Belki bu konuda yeterli desteği alamadığımız da söylenebilir. Ama onun dışında Beşiktaş'ın en güzel dönemini keyifle yaşadık. Yetenekli bir grup vardı, yaşıt ve kendini geliştirmeye açık bir grup vardı. Bizim takımımızda 4-5 tane üniversiteli vardı, bitiremeseler bile... Mesela biz tatile gidiyorduk, hep beraber yurtdışına. Belki de birliktelikle bu başarılar geldi. İşin maddi boyutuna bakarsan, o günkü şartlara. Biz Fulya'da çalıştık. Şeref Stadı'nın toprağını gördük, Fulya'nın önce toprağını, sonra çimini gördük. Bugünkü imkânlar, şartlar tabii ki çok daha iyi."

Metin Tekin ise o yılları şöyle anlattı: "90'larda Beşiktaş'ın transfer politikası mı diyelim, belki o da olabilir kulübün durumu. Ama o anki şartlar böyle bir takım oluşturdu. Transfer yapamamak, gençlere yatırım yapmak oldu. O kuşak şanslıydı. Feyyaz'ın kaldığı yerden uluslararası başarılar olmadı belki; ama o zamanlar maddi anlamda futbola bu kadar yatırım yoktu. Futbol sektörü bu kadar büyümemişti. Türkiye'de de bunun etkisi vardı. Artı o dönem Şampiyon Kulüpler Kupası vardı ve gerçekten çok zor kuralarla karşılaşıyorduk. Hâlâ içimizdedir Avrupa'da bir şey yapamadığımız... Ama nedenleri vardı.

O yıllarda daha iyiydi diyemem. Ama çok daha değişikti, futbola bakış da değişikti. Futbol kulübünde futbolcu olmak da farklıydı, daha birlikte olmak gerekiyordu. Şimdi oyuncular daha bireysel. Takım olmak gerekiyordu o dönemde, başarı anlamında demiyorum. Arkadaşlık anlamında söylüyorum. Çok paylaşılan, birlikte olunan bir ortamdı. Dışarıdan gördüğüm kadarıyla söylüyorum, şu an bireyselleşti işler. Biz o zamanlar çok eğlendik. Çok da keyif aldık... Hem başarı geliyordu hem diğer hayatımızdan da çok keyif alıyorduk."

O yıllarda futbol dışındaki hayatınızda neler yapardınız sorusuna ilk cevabı Sarı Fırtına verdi, "O dönemde dışarı çıkınca çok sık beraber oluyorduk. Değil mi arkadaşlar? Feyyaz az önce bahsetti, tatillere giderdik biz mesela... Devre arası ve yaz tatillerinde hep beraber. Tayland'a gittik, Fransa'ya gittik. Biz Ali'yle Brezilya'ya gittik."

Araya giren Feyyaz, Amsterdam'a da gittiklerini hatırlattıktan sonra Metin, "Böyle bir paylaşım vardı, yani futbol dışı. Tatillerde paylaşım

vardı, ama böyle çok renkli hayatlar yoktu tabii ki. Feyyaz'ın dediği çok doğru, sosyal statü anlamında; o zaman popçular bile yoktu, o pop furyası patlamamıştı daha. Bu kadar basın ve medya olmamasına rağmen. Daha göz önündeydi, daha popülerdik. Biz sadece 'Metin-Ali-Feyyaz' değil, yakın yaş grubunda daha büyük bir arkadaş grubuyduk" dedi.

'Metin-Ali-Feyyaz' tarihteki yerini aldı

O yıllarda kendini oyuncu olarak değil, bu işin sahibi olarak gören bir kadro yapısı ortaya çıktığını söyleyen Ali, şöyle devam etti: "Bu uzun süre beraber oynamanın sonucunda da istikrar ve kaliteli oyuncuların bir arada oluşu Beşiktaş'a müthiş bir başarı süreci getirdi. Tabii ki 'Metin-Ali-Feyyaz' olgusu o dönemi tarif eden bir cümle gibi tarihte yerini aldı. Bizim çok önemli istatistiklerimiz vardı başarı adına. 11 yıl Beşiktaş'ta oynadım en kötü derecem 1 kez üçüncülüktür! Onun dışında ya şampiyonduk ya da ikinciydik. Kupalar, namağlup şampiyonluklar, gol rekorları hep o dönem yaşandı... Yani bizi yıldız diye tabir ettirebilecek birçok başarıda imzamız vardı. Bir kere ile yetinmeyi düşünmezdik. 1-0 iken 2-0 olmalıydı. Şampiyonlukların devamı gelmeliydi. Hep daha fazlasını istiyorduk ve başarılı olduk.

Sosyal futbolcu topluluğu Beşiktaş

Geçmişin futbol kültürünü, alışkanlıklarını taşıyan; ama değişen futbol yapısını da ileriye taşıyan bir vizyona sahip, öncülük yapan bir takım vardı. Futbolun dışında da çok sağlam dostluklarımız oldu. Birlikte olmaktan keyif alıyorduk. Bir de o güne kadar pek görülmeyen derecede sosyal bir futbolcu topluluğuydu Beşiktaş. Yurtdışına birlikte tatile giden. Daha çok okuyan, daha kültürlü bir yapı vardı. Türkiye'de futbolcuya bakış açısını da değiştirdi bu kuşak."

Çok para aidiyet duygusunu veremedi

90'lar aynı zamanda futbolun spor olmaktan çıkıp, sektör olmaya başladığı dönemdi. Bu konu hakkında ilk sözü alan Ali, "Tabii ki 90'ların ikinci yarısından itibaren özellikle televizyon yayıncılığının

daha profesyonel bir yapıya kavuşması ve gelirlerin artması, reklamın artması çok şeyi değiştirdi. Bu da futbolda kolay transfer yapabilmeyi daha olabilir kıldı. 6 aylık kiralamalar gündeme geldi. Bu da futbolu çok çabuk değişen bir mecra haline getirdi. Aslında paranın futbolun içerisine girmesi çok önemli. Ama kullanım şekli çok ciddi sıkıntılar getirdi. 10 lira kazanırken, 15 lira harcanmaya başlandı. Hep gelirden çok, gider çıkardılar. Borçlanma çoğaldı. Aslında tam tersi olmalıydı. Bu da kulüp yöneticilerinin daha popülist, günü kurtarma zihniyetinde olmalarından kaynaklandı. Bugün kulüplerimize baktığımızda ne demek istediğimiz çok daha net anlaşılır. Aidiyet duygusu ve istikrarlı kadrolara da zarar verdi. Çok paraya sahip olmak bu özellikleri veremedi. Dünyanın başarılı kulüplerinde ManU, Barça, Arsenal'de temel bir felsefe vardır. O da aidiyet duygusudur. Uzun süreli yapılanma o kulüpleri ayakta tutar. Başarıları tesadüf değildir."

Futbolun sektörleştiği dönemi yakalayamadıklarını söyleyen Metin Tekin, "televizyonun futbola para pompaladığı dönemde ben futbolu bıraktım. Bizden bir tek Şifo yakaladı o dönemi" derken, Feyyaz'dan da onay geldi; "Ne Rıza ne ben, Şifo yakaladı yalnızca, Gökhan bile yakalayamadı."

Sektör büyüdükçe bunda en büyük payı bu işin esas figürü olan futbolcunun almasından daha mantıklı bir şey olmadığını söyleyen Sarı Fırtına, "Pasta büyüdü, sektörel hale geldi futbol. Oradan da kazanılan paralar, maddi kazançlarda büyüdü. Bundan da en büyük payı bu işi yapanın alması lazım. Futbolcularda o anlamda çok geniş imkânlarla, çok daha büyük transferler yapabiliyorlar" diye konuştu.

Fırtına'nın kaldığı yerden devam eden Feyyaz ise anlatmaya başladı; "Futbol öyle bir oyun ki her yaştan insana, ne bileyim her fiziksel özellikteki insana hitap eden bir oyun. Yani bir tane top iki tane taşı koydun mu zaten, oynayabiliyorsun onun için futbola herkesin ilgisi var. Futbola ilginin bu kadar çok olmasında, herkesin yapabileceği bir iş olmasının yanı sıra bir faktör daha var. Bizim dönemimizde mesela küçük yaşta biri başarılı oldu mu, o kişiye ilgin hayatın boyunca devam ediyordu. Aktif futbol hâkimdi ama şimdi pasif futbolsever çoğaldı. Adam hayatı boyunca top oynamamış ama devamlı Play Station'da futbol

oyunları oynuyor. Menajerlik oynuyor. Şimdi İddaa da geldi yani ilgili ilgisiz futbolu sevmeyen insanlar da ilgilenmeye başladılar. Yani onun için birdenbire müthiş bir sektör oldu. Geçiş süreci çok hızlıydı. 5-6 yıl içinde bir baktım bambaşka bir yere geldi. Ona bağlıyorum ben; mesela günümüzde çocuk, evinde belki obezite ya da hayatı boyunca futbol oynayamamış biri... Ama bizden iyi biliyor Milan ile Roma'nın kadrolarını. Avrupa'daki tüm takımları hatta. Bu menajer oyunları ile pasif insanlar da futbola katıldı." Ardından gelişen diyalogda, kahkahalar yükseldi.

Metin: Daha önce futbolla ilgilenenler mahallede futbolu oynayabilenlerdi.

Feyyaz: Şimdi mahallede oynamak önemli değil, oturdun mu Play Station'ın başına futbolcuların isimlerini bileceksin.

Metin: Kesinlikle Play Station oynayan çocukların bizden çok isim bilgisi var. Vallahi billahi şaşırıyorum, neleri biliyorlar. 4 koldan hayatımızı sardı, dünyada da böyle.

Konuyu taraftara açık idmanlara getirerek, antrenmanlarda 'Metin Ağabey' diye bağıranlardan birinin de kendim olduğunu söyleyip, o dönem taraftarla içi içe olan idmanları sorduğumda Sarı Fırtına tebessümle, "Taraftara bayağı açıktı. Taraftarla çok içi içe bir ortam vardı. Ben olumlu anlamda söylemiyorum, ama saptama oydu. Taraftarla çok iç içe, daha küçüktü yani. Nasıl anlatayım, belki profesyonel dünyada şimdiki yapılan doğrusu; ama o zamanlar taraftarla çok daha yakın temas vardı. Sana hesap soruyordu. Çok daha yakın temasa girebiliyordu. Küçük bir gruptu çünkü. Beşiktaş Çarşısı'nda her şey konuşuluyordu. Ama şimdi tabii ki koparıldı demeyeceğim takım taraftardan; ama daha profesyonel dünya içindeki, sektör içindeki yerini aldı. Daha mı iyiydi, bilemiyorum, tartışılır tabii ki. Bugün belki o dönemdeki şartlar sunulsa farklı yapılamaz duruma gelir. Çok büyüdü, herkes işin içine girdi artık. O anlamda ben profesyonelliği daha mantıklı buluyorum. Değişime mecburen ayak uyduruldu. Ben normal karşılıyorum" diyor.

Metin'e katıldığını söyleyen Feyyaz: Günümüz şartlarında biraz takımı soyutlamak lazım çünkü. Takım içinde de bazı sıkıntılar oluyor, saklanması gereken bazı şeyler oluyor. Medya da bu konuda kendini biraz sorgulamalı.

Metin: Eski dönemde futbolcu daha ulaşılabilirdi. Şimdi futbolcu daha ulaşılamaz bir yerde. Kontak kurmak koptu tabii ki.

Feyyaz: Senin hiç menajerin oldu mu Metin?

Metin: Hiç olmadı. Ben menajerle hiçbir imza atmadım.

Feyyaz: Ben de en son Erhan Önal'la son Antalya'daki transferimde çalıştım. Onun dışında hiç menajerle çalışmadık. O yıllarda arayan bizleri arıyordu, şimdi ise arayan önce menajeri arıyor. Sonra da basın danışmanını arıyor. (Gülerek)

Metin: Çok mu doğru. Değil, ama o dönem öyleydi. Bugün daha profesyonelleşmesi yol kat edildiğini gösterir. Değişmeden çok gelişme olarak görülebilir.

İki arkadaşına hak veren Ali, şöyle devam etti: "Her gün idmanın açık olması çok doğru bir şey değil. Ama tamamen kapalı olması da yanlış. Belirli günlerde taraftarın takımı ile iç içe olması önemlidir. Çünkü burada da bir aidiyet duygusu söz konusu. Bunun yanında baskı altında olunan dönemlerde taraftarla yakın olmak aslında oyuncunun da enerjisini arttırır. Doğru yönetildiği takdirde bunlar önemli."

Son imzasında para dahi konuşmadığını net hatırladığımı Sarı Fırtına'ya söyleyince, "Evet öyleydi galiba. Ama öyle aman aman futbol aşkıyla yapmamıştık, son dönemimize gelmiştik. Son transferimizdi. O yüzden onu öyle bambaşka bir yere çekmeye gerek yok. Bedava oynuyorduk diye... Paramızı kazanıyorduk tabii ki" cevabını verdi tüm samimiyetiyle.

Beni en etkileyen dönem olarak 90'lı yılların başındaki altyapı odaklı Beşiktaş hegemonyasının, 90'ların sonunda yerini Galatasaray'a bırakmasını sorduğum zaman efsanevi üçlü özellikle altyapıya gereken önemin verilmediğinin üzerinde durarak şu cevapları verdi:

Dönemin dominant takımıydık

Ali: Beşiktaş 93-94'e kadar hep dominant takımdı. Sürekli Beşiktaş vardı. Rekabetin içinde kim şampiyonluğa gidiyorsa Beşiktaş'la çekişirdi. Bizim kuşak 95'ten itibaren çekilince Galatasaray'ın kuşağı geldi. Fatih Hoca'yla başlayan, gençlerden oluşan yapı süreklilikle başarıyı getirdi. Futbolda başarı sonsuz değil. Beşiktaş şunu sorgulamalı: Bizim

kuşak daha yayvan şekilde revize edilip, gidenlerin yeri yavaş yavaş doldurulabilirdi. Bir süre rekabetin dışında bir takım gördük. Bence Beşiktaş benzeri sıkıntıları hâlâ yaşıyor. Geçiş doğru yapılamadı. Çalkantılar hâlâ devam ediyor. Bir örnek vermek gerekirse şu an Beşiktaş'ın borcu 500 milyonu buldu, kulüp fiilen iflas etmiş durumda...

Feyyaz: Beşiktaş'taki en büyük eksik; şu duruma gelene kadar çalışan insanlarla yollar ayrıldı. Serpil Hamdi Tüzün, gibi bir değer vardı... Bizim altyapımızdaki herkeste emeği vardır. Ziya'nın da, Rıza'nın da, benim de, Ali'nin de, Gökhan'ın da, Sergen'in bile ortaya çıkmasına sebep odur. Serpil Hamdi Tüzün'ün çalışma şekli çok farklıydı. O günümüz futbolunu o zaman yakalamıştı zaten. Neler yapılması gerektiğini... Mesela ben Beşiktaş A Takımı'nda oynarken haftada bir gün altyapıya gidiyordum. Oradaki gençlere birikimlerimi anlatmaya çalışıyordum. Mesela biz Oktay'la çok kez karşılıklı oturduk.

Öyle bir adamdı Serpil Hamdi Tüzün

Oktay yanımıza gelmeye başlamadan önce ben onu 16 yaş grubuyla oynarken tanıyordum. Öyle bir adamdı Serpil Hamdi Tüzün, onlarla yollar ayrıldı ki, şu an bile olsa inanın her sene 2-3 tane oyuncu verir A Takım'a. Belki bu değerlerin farkına varılmadığı için sandılar ki: 'Nasılsa altyapı, devamlı yetişiyor.' Bir de bir tezatlık var, mevcut yönetimin bir lafı var, 'Beşiktaş'ı birinci sayfaya taşıyacağız.' Beşiktaş'ı birinci sayfaya taşımak demek bazı şeyleri göz ardı etmek demek. Alt yapıyı geliştirerek, oradan oyuncu getirerek 1. sayfaya giremezsin. 1. sayfaya transfer, başarı lazım devamlı, sansasyon lazım!

Şu anda da Beşiktaş belki ön sayfada ama, tabelada maalesef üste değil. Alt yapıdan yetişen oyuncu sayısında maalesef çok geride. Bence bu biraz değişen yönetimlerin tavrından kaynaklanıyor. Alt yapıya eski öneminin verilmemesinden kaynaklanıyor. Ve çok enteresan bir şey var. Bugün Barcelona takımına bakıyorsun, birçok otorite tarafından bir numara gösteriliyor. Takımın -8 oyuncusu altyapıdan yetişmiş.

Eğitimciye yatırım yapılmadı

Metin: Çok büyük yatırım yapıyorlar. Yeni tarz o... Arsenal'in,

Barcelona'nın yaptığı, sadece kendi ülkesini değil, dünyayı tarıyor. Topluyor belli bir yaş grubunu, örneğin 12 yaş grubunu, yetiştiriyor onları. O kültürde, eğitimde yetiştiriyor. Feyyaz'ın dediği gibi eğitimin büyük rolü var altyapı dediğiniz zaman, eğitim çok ıskalandı artık. Eğitimci çok önemlidir. Mesela bir Serpil Hamdi Tüzün geldi, belli bir kuşak çıktı. Beşiktaş'ta hakikaten eğitimci çok önemli. Bizde çok eksik zaten, alt yapılarda eğitimcilik. Artı yabancı oyuncuların artmasının da bunda çok etkisi olmuştur. İlk 18'de 8'e kadar çıktı bu sayı. 6 artı 2 şeklinde. Bunlar da etkili oldu. Tesis olarak yapılan yatırım, eğitimci olarak yapılmadı bence. Tesisler muazzam gelişti Beşiktaş'ta, ama eğitimci olarak aynı yatırım yapılmadı. Bence sebep o.

Dönemin dünyadaki en büyük yıldız oyuncusunu sorduğum 3 efsane, bu konuda dönemin Hollanda futbolundan yana tavır koydular öne çıkan isim ise Van Basten oldu. Bu isme bir de Brezilyalı Romario'yu eklediler, yıldız oyuncu için gol kralı Feyyaz Uçar "Adam hâlâ oynuyor, biz 100'ler kulübüyle uğraşırken, adam bin tane gol attı" diyor gülerek ve ekliyor: "Şimdi o yıllara göre yıldız anlayışı değişti, Herkes kendi yörüngesinde yıldız oldu. Herkesin bir sitesi, hayran grubu var. Play Station'da menajerde bir değeri var."

Bir dönemin sonu...

Ve ayrılığı da konuştuk tabii ki Kara Kartal'ın 3 efsanesiyle... 90'lar Beşiktaş'ın 3 Silahşoru'nun vedasıydı aynı zamanda...

Feyyaz'la 94'te başlamıştı ilk ayrılık, en buruğu da bu olmuştu... Ayrılırken yaşanan süreç ve onu F.Bahçeli formayla görmek kendi adıma yıkımdı. Bunu ona söyledikten sonra, o dönemi Feyyaz anlattı: "Bir dönemin sonuna gelinmişti artık, bunun herkes farkındaydı. Hepimiz hissediyorduk. Kariyerimiz sonuna yaklaştı artık, bu takım bir şekilde dağılacak. Biraz daha güzel olabilirdi. Karşılıklı olarak o dönemde enteresan şeyler yaşadık. Metin, Vanspor'a gitti, askerliğini yapmak için de olsa... Ali, Kayseri'ye gitti. Ben sıkıntılı bir dönem yaşadım. Ki ortada bir şey yoktu aslında. Bir çekin arkasına yazdırmaktı bütün mevzu, aslında olay bir çek değildi. 3 tane çekin tarihi yanlıştı ama bunu kimse bilmedi. 3 tane çekin tarihi yanlıştı! Her gün açıklama yaptım iki satır

yayınlandı. Oradan yöneticinin biri 'Onu hapse attıracağım' deyince manşet oldu. Kimse gerçeği görmek istemiyordu o zamanlar. Daha bir anlayışlı davranılabilirdi. 'Çocuklar son günlere geldiniz, teşekkür ediyoruz' diye. Ne yapalım hayatımız boyunca Beşiktaş'ta oynayamayız ki. Bir kırgınlık olur tabii ki ama, her futbolcuda olur bu tarz kırgınlıklar..."

95 yılında ayrılık sırası Ali'deydi Kayserispor'a gidiyordu. Beşiktaş'ın 10 numarası sürece ilişkin şunları söyledi: "Futbolun da her şey gibi bir sonu var. Elbette hepimiz ayrılacaktık. Aslında zor elde edilen başarılar yakalamış olmamıza rağmen o zamanki başarının sürekliliği kolay elde edilirmiş izlenimine neden oldu. Bunları, gidecek her oyuncunun yerinin doldurulacağı düşüncesiyle, o anın fazla farkında olunmadan alınmış kararlar olarak görüyorum. Ama sonra görüldü ki çok kolay bir şey değilmiş. 1 şampiyonluk elde edebilirsiniz. Beşiktaş 2003'te ve 2008'de şampiyon oldu ama ikisinde de tekrar edemedi. Süreklilik sağlanamadı. Sürekli başarı getirecek bir kuşak oluşturmak zor bir iş. Beşiktaş buna sahipken yöneticiler çok fazla farkında olmadı düşüncesindeyim. Nitekim sonraki süreç de bu olayları doğruladı."

Biz futbolu değil, bir oyunu bıraktık...

Beşiktaş'ta her zaman yeri bende ayrı olan Sarı Fırtına'nın kendi ağzından ayrılık hikâyesi şöyle: "Futbolu bırakmak çok kolay değil. Nasıl bırakırsanız bırakın çok zor oluyor. Çok sevdiğiniz bir oyunu bırakıyorsunuz... İşi değil oyun oynamayı bırakıyorsunuz. Çok zor bir dönemdi. Tabii ki daha yumuşak bir geçiş olabilirdi Feyyaz'ın dediği gibi... Ama belki bizim de yanlışlarımız olmuştur. Kulüpte çok profesyonel baktı belki de olaya... Doğaldır profesyonel dünya içinde böyle kararlar verilebiliyor. Tamamen profesyonelleşti işler. Ama bugün bir İbrahim Üzülmez'in gönderilmesi nasıl problem olduysa...

Esasında aidiyetler vardır ve bunlar güzeldir. Daha yumuşak geçilseydi, bu jenerasyona teşekkür ederiz diyerek bırakılabilirdi. Ama bazen her şey istediğiniz gibi olmuyor. Profesyonel dünyada her şey istediğiniz gibi olmuyor, finali gönlünüze göre bitiremiyorsunuz. Ama biz çok güzel bir 10 sene geçirdik. Evet. Bırakış belki öyle olmadı ama, çok

güzel bir 10 sene yaşadık, o yüzden şanslıyız yani."

Sürecin kapanış cümleleri bizim takımın gol kralı Feyyaz'dan: "Ve bu hep böyle sürecek. Çok şanslı insanlarız aslında çocukken oynadığın oyun senin mesleğin oluyor ve hayatın boyunca ondan para kazanıyorsun. Bir mesleği bırakmak kolay oluyor; ama oyunu bırakıyorsun. En sevdiğin, hayatının oyuncağını... Senin için en fazla anlamı olan şeyi bırakıyorsun. Sancısı olacak, tabii ki. Biz de öyle bir dönem yaşadık, geldi gitti."

Dönem taraftarın hala İnönü Stadı'nda '1-2-3 gol yetmez 4-5-6 olsun' Metin-Ali-Feyyaz tezahüratlarına sarıldığını hatırlatınca ve Beşiktaşlı taraftarların o yıllara özlemini sorunca üç silahşörden şu cevapları aldım:

"Hiçbir futbolcunun adı bu hasretle söylenmemiştir"

Ali Gültiken: Bu bence güzel bir şey. Anılmak hoş. Futbol tarihinde böyle bir olay yok. Hiçbir futbolcunun adı tribünlerde bu şekilde hasretle söylenmemiştir. Bu bizler açısından büyük bir onur. Bizle birlikte takımdaki diğer arkadaşlarımız için de onurdur. Çünkü bu tezahüratların tekrarlanması o kuşağa duyulan özlemdir sonuçta, Rıza'sı, Zeki'si, Şenol'u, Ulvi'si, Gökhan'ı özleniyordur. Çünkü o dönemin oyuncu yapısı geçmiş dönem kültürünü yaşarken, aynı zamanda futbolcunun hem saha disiplinini hem de saha dışı disiplini ve davranışını olağandan çok farklı şekilde ortaya koyuyordu. Bunu görmek lazım.

"Beşiktaş taraftarı sağ olsun"

Feyyaz: Valla ben bu durumdan pek hoşnut olduğumu söylemem kendi adıma yani. Bizim dönemimizde de oldu. Takım ne zaman kötü giderse hep eski değerlerden bahsedilir. Bizim dönemimiz geçti artık. Sağ olsunlar. Belki sezon açılışları ve önemli günlerde 'Metin-Ali-Feyyaz'dan bahsedilmesi lazım, hatırlanması lazım, plakettir vs.. Ama, maç oynanırken 'Metin-Ali-Feyyaz' tezahüratının bizim takıma bir faydası olmayacak. Aksine zararı olacak diye düşünüyorum. Güzel bir dönem yaşadık, geçtik gittik... Zaten hatırlanıyoruz saha dışında. Sağ olsunlar Beşiktaş taraftarı bizi her yerde kucaklıyorlar. Her zaman o

sevgiyi, o saygıyı görebiliyoruz onlardan, ama stadyumda maç oynanırken hele benim pek hoşuma gitmiyor bu tezahürat.

Sezon açılışlarında hatırlanmak çok mutlu ediyor. Sokakta Beşiktaş camiasının insanı olmanın çok büyük keyfini yaşıyoruz, hâlâ hayatımız boyunca avantajlarını yaşıyoruz açıkçası... Hatırlanmak tabii ki herkes gibi beni de mutlu ediyor. Ama kötü giden bir şeyin simgesi olunca rahatsız ediyor insanı.

"Çok güzel bir 10 seneydi..."

Metin: Biz hakikaten iyi dönem geçirdik diyoruz ya Beşiktaş'ta, buna seyircinin katkısı da çok fazlaydı. Çok keyif aldık hem seyirci hem biz çok eğlendik, çok mutlu olduk. Çok güzel bir 10 sene oldu. Ama o artık Beşiktaş'ın tarihindeki yerini aldı. Yani bugün olumsuz giden bir durumu ifade etmek için güzel değil. Biz çok güzel bir 10 yıl yaşadık Beşiktaş'ta bu önemli. Taraftarla birlikte olmak da çok keyifliydi. Onlar da bize çok güzellikler yaşattılar. Ama olumsuz giden bir şeyin simgesi olmak istemiyorum. Feyyaz gibi ben de mutlu olmuyorum açıkçası. Kötü giden bir maçta bağırılması çok hoş değil.

"Her şeyin üzerinde Beşiktaş"

Beşiktaş'ın sembol isimlerine bir diğer sembol ismi onursal başkanımız Süleyman Seba'yı sormamak olmazdı. Efsane üçlüden ilk sözü alan Ali başladı Efsane Başkan'ı anlatmaya: "Sayın Süleyman Seba'nın Beşiktaş'a kazandırdığı birçok şey var. Rahmetli Mehmet Üstünkaya'nın oluşturduğu felsefe ve kadroyu yönetime geldikten sonra aynı şekilde devam ettirip, ısrar etmesi ve arkasında durması, futbolda istikrara inanması önemli şeylerdi o dönem için. Artı kulübün tesisleşme yönünden bugün sahip olduğu mal varlıklarına bakarsanız hepsi o dönem içerisinde kulübe kazandırılmış gayrimenkullerdir.

Erdemli, prensipli bir insandır sayın başkanımız. Aslında 'Her şeyin üzerinde Beşiktaş' diyerek hep geri planda kalarak kulübü yönetti. İnandığı felsefe uğrunda da kulübe çok şey kazandırdı. Elbette uzun süreçli iktidarlarda yanlışlar da yapılabilir. Onun da doğru olarak gördüğü ama ilerleyen süreçte yanlış olduğu anlaşılan kararları oldu.

Ama geriye dönüp değerlendirme yaparken her zaman Beşiktaş Kulübü adına, Süleyman Ağabey'i kulübe çok şey kazandıran iyi insan olarak hatırlıyorum."

Başkan inandığını yaptı

"Feyyaz biraz daha kırgın ayrıldı başkandan" diyerek söze başlayan Sarı Fırtına, "Süleyman Seba çok sevdiği Beşiktaş Kulübü'nde profesyonelce kararlar almıştı. Öyle bakmak lazım. Bu bizim aleyhimize olmuş olabilir, olumsuz olabilir. Ama başkanın gözüyle bakmak lazım... Beşiktaş Kulübü adına doğrusunun bu olduğuna inandığı şeylerdi yaptıkları..." dedi. Süleyman Seba'nın yaklaşık olarak 16 yıl başkanlık yaptığını hatırlatan Fırtına, tebessümle şunları söyledi: "Biz zaten bir Mehmet Üstünkaya'yı gördük, sonra Başkan'ı bir gördük, başka da başkan göremedik. Bizi gönderdi, bizden sonra da 3-4 yıl başkanlık yaptı. Ayrılış sürecimizde faydası olduğunu düşündüğü için yaptı. Yanılabilir ama öyle değerlendirmek lazım. Şimdi çok keyifle, beraber oluyoruz Başkan'la..."

Beşiktaş için yaptı

Efsane başkan hakkında düşüncelerini en çok merak ettiğim Feyyaz ise bu soruya şu yanıtı verdi: "Bizim şansımızdı bu. Çok başkan görmedik biz, çok fazla hoca da görmedik Gordon Milne 6 sene kaldı. Yani devamlı uyum göstermemiz gereken şeyler olmadı. Metin ve Ali'ye sorarak; "'Süleyman Seba idmana gelir miydi?' Belki senede 3 kere falan. Belki de doğru olan budur. Sayın Seba'yı televizyon programlarında kaç kere görmüşlerdir? Bizim zamanımızda işin güzelliği oydu. Başkan çok önemli mertebeydi. Hele Beşiktaş'ın Başkanı olmak... Hayatı boyunca doğru bildiği şeyleri yaptı, doğru bildiği şeylerle büyük başarılar yakaladı. Bizim ayrılışımızdan onun doğru bildiği, yani o anki hissettiğiydi... Yani Beşiktaş için yaptı. Zarar vermek için yapmadı."

İmkânınız olsa yeniden 90'ları mı yaşamak yoksa günümüzde mi kalmak istersiniz soruma Beşiktaş'ın 10 numarası, "O dönemi elbette yaşamak isterim. Çok farklı bir dönemdi. Ama en güzeli de o kadro ile bu dönemi yaşamak olurdu" şeklinde cevapladı.

Geçmişi özlemeyen adam

Ali'den biraz farklı düşünen Metin-Feyyaz ikilisinin arasında geçen diyaloglar ise şöyle:

Feyyaz: Ben bu anlamda geçmişini özlemeyen bir adam olarak tanımlayabilirim kendimi. Yaşandı bitti, bir daha keşke bugün futbolcu olsaydım diye gelmiyor. Yaşadık. Ya çok doyduk ya da aç kaldık.

Metin: Ben de aynı şekilde düşünüyorum. İnsanlar bunu sorarken 'A ne güzel o günlere bir dönsek' diyorlar. Ama ben öyle düşünmüyorum. O hakikaten bitti. Bugün ne yaparım futbol içinde ona bakıyorum. Belki de Feyyaz'ın dediği gibi tatmin de olduk. Şampiyonluklar sayesindedir belki, o da olabilir.

Feyyaz: Keşke bugün oynasaydım diye düşüncem yok.

Metin: Hiç öyle bir şey yok. Ama mesela Hakan Şükür'e verseniz o formayı çıkar oynar.

Feyyaz: Oynar valla. Bence bir insan hayatı boyunca yıldız, şöhret olmamalı. Şimdi sokakta rahat rahat yürüyebilmek de önemli bir şey. Şimdi çoğu tanımıyor, hasta Beşiktaşlıların dışında. Böyle çok daha rahatız. Zaman zaman tanınmamak da güzel tabii ki.

Metin: Şöhret olmak çok da keyifli bir şey değil yani, bedelleri tabii ki var.

Son olarak dönemin 3 yıldızı 90'lı yıllardaki Beşiktaşlı çocukları ve taraftarlıklarını anlattı:

90'lı çocuklar son gruptu

Feyyaz: Sor bakalım Tolga, Beşiktaş'tan herhangi bir futbolcuya; taraftarlardan kaç kişinin ismini söyleyebilir. O zaman sadece futbol takımı olarak değil, taraftar olarak da daha böyle sıcak, bir iç içe, daha bir yakındık. Biz onlardan çok büyük saygı da gördük. Destek de gördük. Bazen ters düştüğümüz konular da oldu, ama onun dışında bizi acayip desteklediler. Şunu söylüyorum 90'lı yılların çocukları çok daha farklıydı... Şöyle farklıydı: Yeni nesil enteresan bir şekilde geliyor. Belki bu 90'h çocuklar en son gruptu. Biraz bazı şeylerin farkında olmayan, sevgiye saygıya biraz uzak, iki tane siteye giriyor, iki şey öğreniyor diye

kendini diğerlerinden üstün gören. Büyüğe saygı kalmadı. Yani o zamanki futbolcu hayranlığı çok farklıydı bence. Hakikaten çok enteresan şeyler yaşıyorduk. Şimdi adamı hayran yapmak için site kuruyorlar (Gülerek)... 90'lar daha doğal, daha gerçekti.

90'larda bir çocuğun hayranlığı gerçekti

Metin: O yıllarda çok iç içe yaşadık taraftarla ve taraftar da bizim yaş grubumuzdaydı. Çarşı da zaten biz Beşiktaş'a geldiğimizde kurulmuştu. Aynı döneme denk geliyoruz. Daha bir mahalle kültürü vardı. Hâlâ sanki mahallede oynanıyor gibi bir hava vardı o yıllarda... Çok farklı bir şeydi. Optik Başkan vardı Allah rahmet eylesin, döner bıçaksız gelmezdi, Allah razı olsun. (Gülerek) Daha gerçek belki en güzel laf o. Samimi, birine hayranlık duyuyordu; 90'larda bir çocuğun hayranlık duyması gerçekti. Yani Ali ya da Feyyaz, süslenip, allanıp pullanıp sunulmuyordu taraftara. Şimdi baksana neler sunuluyor, siteler kuruluyor, fanları var. Hakikaten daha gerçekti o zamanlar. Birine hayranlık duyuyorsa 90'larda bir çocuk, daha gerçek yaşanıyordu. Bana öyle geliyor.

Benim en sevdiğim topçu Sarı Fırtına'ydı... Bunu söyleyince Metin Tekin'den aldığım cevap, "Tolga, sen demek gol atmayı sevmiyormuşsun" oldu.

O kuşak Beşiktaşlı oldu

Ali: O dönemde oyuncu kulübün sahibi durumundaydı. Tamamen sorumluluk alan isimler vardı. Bizim kuşakta 8-10 seneden az oynayan oyuncu yoktu. Herkesin ailesinden biri gibi olmuştuk. Dolayısıyla taraftar da onlara sahip çıkardı, taraftarların hayallerini büyüten, gerçekleştiren insanlar oluyordunuz. Onların Beşiktaşlılığının içinde oluyordunuz. Binlerce, on binlerce çocuk bugün o günkü futbolcuların adını taşıyor. Belki yüz binlerce çocuk o kuşak dolayısıyla Beşiktaşlı oldu. Zaten camialar böyle büyür. Başarılı kuşaklar taraftarı arttırıyor. Kulübün geliri artıyor, büyüyor. O nedenle doğru hedefler, doğru adımlar çok önemli. Transferde yalnızca bir futbolcu alınmıyor...

Ve birkaç anı...

Bir maçta Recep kırmızı kart görür ve soyunma odasına gider. Daha 5 dakika geçmeden arkasından Metin Tekin gelir...

Recep şaşırmıştır sorar Fırtına'ya; "Metin sen niye atıldın?"

Metin anlatır: "Hakeme sordum Recep'i neden attın diye... 'Anama küfretti' dedi."

Sarı Fırtına da cevabını söyler takım arkadaşına: "Hocam allahaşkına 30 bin kişi ediyor, Recep etmiş çok mu..."

Sonuç mu? Beşiktaş 9 kişi...

"Hoca, yarı sahana geç de başlayalım"

Beşiktaş'ın, Bursaspor'la oynadığı maçta Metin Tekin 3-1 geriye düştüklerinde hakemin yanlı tutumuna sinirlenmiştir...

Santrayı kullanmayarak beklemektedir. Hakem Serdar Çakman, "Metin hadi başlasana" diyerek tekrar düdük çaldığında, Sarı Fırtına'nın cevabıyla Beşiktaş yarı alanında durduğuna pişman olmuştur: "Kendi yarı sahana geç de başlayayım hoca..."

Bu kez Beşiktaş hâlâ 11 kişidir...

10-0 hikâyesi...

Henüz ligin 6. maçı. Sezon yeni başlamıştı. Ancak Siyah-Beyazlılar için hiç de iyi bir başlangıç değildir bu. İlk 5 maçta alınan 2 yenilgi ve 1 beraberlik, moralleri bozmuştur. Gordon Milne, 15 Ekim'de Ali Sami Yen Stadı'nda oynanan Adana Demirspor maçına tamamı Türklerden oluşan bir 11 çıkardı. Yabancılar kadroda yoktu. Herkes yeni oluşan ekibin yabancısız neler yapabileceğini merak ediyordu. Ve Beşiktaş o gün Türk Futbol Tarihi'ne geçecek bir skora imza attı. Yerli Kartal, Adana Demirspor ağlarına tam 10 gol bıraktı.

90 dakika bittiğinde Adana Demirspor ağlarında tam 10 gol vardı. İlk yarıda 4 gol yediği için çıkarılan Fatih'in yerine oyuna giren Haluk'un payına ise 6 gol düşmüştü.

Siyah-Beyazlı takımımızı, bu tarihi zafere götüren gollerin 4'ünde Ali'nin, 3'ünde Metin'in, 3'ünde de Feyyaz'ın imzaları vardı. Üstelik

Metin'in bir şutu direkten dönmüştü... Adana Demirspor galibiyeti ile moral bulan Beşiktaş'ın bu yeni kadrosu hızlı bir yükselişe geçecek ve uzun süre lider götürdüğü ligi zirvede bitirecekti. Bu aynı zamanda 3'lü şampiyonluk serisinin ilkiydi. Beşiktaş'ın o yılki kadrosu, "efsane kadro" olarak tarihteki yerini alırken, 10-0'lık maç da profesyonel futbol tarihimizin hâlâ kırılamayan rekoru olmayı sürdürüyor.

Beşiktaş: Engin İpekoğlu (dk. 64 Metin Akçevre), Recep Çetin, Gökhan Keskin, Ulvi Güveneroğlu, Kadir Akbulut, Rıza Çalımbay, Şenol Fidan, Zeki Önatlı, Feyyaz Uçar, Metin Tekin, Ali Gültiken.

Goller: Ali (2, 57, 61, 82), Feyyaz (12, 65, 85), Metin (24, 73, 76).

ERDAL İNÖNÜ

Turgay Yılmaz

Doksanlı yılların sert siyasetinde sıra dışı bir siyasetçi! Bu tür tanımlamaları hem yaşarken hem de öldüğünde sıkça duymuşsunuzdur. Bugünün burnundan kıl aldırmaz siyasetçilerini gördükten sonra insan ister istemez Erdal İnönü gibi sıra dışı siyasetçilere özlem duyuyor. Bu yazıda ben onun sıra dışılığını sıralamayacağım, sadece bir anımı sizinle paylaşacağım:

Dikmen-Kızılay dolmuşu, tıka basa dolu değil, tam on dört kişi oturarak Kızılay'a doğru geliyoruz. Kar lapa lapa olmasa da yağıyor, tipik bir Ankara şubatı, yıl 1992. Yaya yolları buzlu, belediye araç yollarını temizlemiş, tuzlamış, yolculuğun tehlikeli herhangi bir yanı yok. Kızılay durağına yaklaşırken sol tarafta yürüyen uzun boylu, kalın gözlüklü birine gözüm ilişiyor. Evet, doğru tahmin ettiniz, Erdal İnönü! Yalnız yürüyor, yakınında koruma olduğuna dair en ufak bir iz yok. Şaşırtıcı, zira terörün yoğun olduğu yıllar. Kendisini tanıyan vatandaşlarla selamlaşıyor, el sıkışıyor. Oldukça rahat. Dolmuş Kızılay durağına varıyor, iniyoruz. Hava soğuk ama buz gibi değil. Kızılay kalabalık, iğne atsan yere düşmez. İşim acil değil, takılıyorum Erdal İnönü'nün peşine, aramızda üç-beş metre, üçüncü göz beni onun korumasıyım zanneder, uzun siyah paltom başka türlü düşünmeye izin vermez. Adımları hızlı, onun bir adımı benim iki adımım, neredeyse koşar gibiyim peşinden, bir yandan da hafiften bir korku, yanlış anlaşılırsam diye. O Atatürk Bulvarı'na ulaşmıştı, ben soğuğa rağmen terlemiştim, imdada trafik ışıkları

yetişti, kırmızı yandı, ben soluk soluğa aradaki mesafeyi kapattım. Tam arkasındayım, dönse beni görecek, dönmesin diye dua ediyorum nedense, gizli takibimin bitmesini sadece bir merhaba ile bitirmek istemiyorum. O arada onlarca kişiyle selamlaştı, el sıkıştı, onu yalnız görenler benim gibi şaşkın. Yeşil yandı. Adımlar hızlandı. Bulvarı adeta uçarcasına geçti, Konur Sokağı'na yöneldi. Sokak başındaki merdivenleri ikişer ikişer atladı. Benim dilim dışarıda nefes nefeseyim. Ankara'da çok bilinen kitapevine giriyor, seviniyorum, ya Ankara'yı turlamaya karar verseydi halim nice olurdu? Yavaşlıyorum, soluklanıyorum, kitapevine girmeden bir sigara tüttürüyorum. Tüm gücümü toplayıp, derin bir nefes çekip içeri giriyorum. Birkaç adım atıp, etrafı gözlüyorum. Dünya Edebiyatı yazan bölümde, yavaş yavaş ilerliyorum. Zafer kazanmış komutan gibiyim. Tam yanına geldiğimde içimi heyecan dalgaları vuruyor. Komutan gitti, rütbesiz er geldi. Tüm gücümü toparlayıp; "Hocam merhaba," diyorum. "Merhaba," diyor. Uzattığım eli sıkıyor. Sımsıcak elleri, pamuk gibi değil, kemikli. "Nasılsınız," diyorum. "İyiyim," diyor. Konuşma tekli kelimelerle ilerlemiyor. Belli ki sıkıldı adam. "Hocam sizi Güvenpark'tan beri takip ediyorum, yalnızsınız, korumalarınız niye sizinle değil?" "Binanın arka kapısından çıkarak onları atlattım!" diyor. Gülümsüyor, gülümsüyorum. Elini sıkıp uzaklaşıyorum. Tüm gün yüzümde gülümseme. Erdal İnönü vefat ettiğinde de gülümsedim, yine arka kapıdan korumaları atlattı diye düşündüm...

Ben Eziğim Bebek - Ben Bir Sürüngenim

Yaprak Öz

90'larda çok gençtim. O kadar gençtim ki, insan ilk sevgilisiyle evlenip bir ömür boyu mutlu bir yaşam sürebilir sanıyordum. O kadar gençtim ki, o yıllar hiç bitmeyecek, hayatım hep okuldan eve, evden barlara, barlardan ders çalışılması gereken pazar günlerine uzayan o bulanık üçgen içinde sürecek sanıyordum. 90'lı yıllar bulanıktı. 80'lerdeki o cafcaflı, kitsch, karman çorman renklilik yoktu 90'larda. Metallica konserini bir gece önceden sabahlayarak bekleyen yirmili yaşlardaki gençlerin dünyasının dumanlı gece renkleri vardı o zamanlar. İstanbul Üniversitesi'nin taş duvarlarının soğuk renkleri vardı. Dersten çıktıktan sonra yürüdüğüm Beyazıt'ta, Doğu Bloku ülkelerinin akınına uğramaya başlamış dükkânların solgun ve acıklı renkleri vardı. Langırt oynanan üniversiteli kafelerinin izbe renkleri vardı. Tek rengârenk şey, okuldan eve dönünce hemen açtığım televizyonun ekranında beliren MTV görüntüleriydi. Biz MTV'yle doksanlarda tanışmış bir kuşaktık. Büyülenmiş gibi art arda videoları izlerdim. Daha önceleri, TRT'nin gençler için hazırladığı kibar müzik programlarında yahut yeni yeni türeyen özel kanalların deneme yayınlarında rastlayabileceğim müzik videoları, bu kanalda aralıksız yayınlanıyordu ve ben yeni tanıştığım bu sınırsızlıkla büyüleniyordum. O zamanlar MTV'yi, altın kolyeli, azmış rapçiler ve hiphopçılar sarmamıştı henüz. Britney Spears ve Christina Aguilera da daha çocuktu, ortada yoklardı neyse ki. Brit pop çiçek açmıştı. Nirvana, Radiohead, Soundgarden, Blur, Offspring videoları benimki gibi ruhları

beslemekteydi. O zamanlar bunlar en modaydı. Yeraltına doğru bir gidişat vardı, kendini bırakmış zavallıların modasıydı bu, babamın deyimiyle "zibidi"lerin.

Okuldan eve döndüğümde, ilk iş MTV'yi açıyordum. Bir süre hipnotize olmuş gibi izledikten sonra, fonda MTV seçkisiyle, birikmiş bulaşıkları yıkıyor, vizelere kadar bitirmem gereken kitapları okuyup notlar alıyor, tavşanım ve muhabbet kuşumla oyun oynuyor, ev arkadaşım eve geldiğinde onunla sohbet ediyor, "Doksanlı Yıllarda Sinemada Şiddet" konulu tezimde temel inceleme alanım olarak seçtiğim Quentin Tarantino adındaki yeni türemiş bir yönetmen hakkında topladığım bilgileri gözden geçiriyordum. Odam, *Pulp Fiction* ve *Reservoir Dogs* afişleriyle süslüydü ve her yerde tavşan bokları vardı. Kalbim kırıktı çünkü ilk sevgilim beni terk etmiş, sonra geri dönüp evlenme teklifi etmiş, sonra yine ortadan kaybolmuştu. Onu bulamıyordum çünkü ev telefonu cevap vermiyordu. İnternet ve cep telefonları henüz yoktu. Yani kalbim çok kırıktı. Her gün, en değerli ve tek kıyafetimiz olan Levi's 501'lerimizin paçalarındaki çamurları eski diş fırçalarımızla silerek çıkarmaya çalışıyorduk ev arkadaşımla. MTV fonda hep açıktı. Bir önceki ev sahibinden kalan solmuş duvar kâğıtlarının üzerine yansıyan televizyon ışıklarıyla doluydu öğrenci evimiz. Büyümeye çalışıyorduk, ama bir yanımız, 90'lara sinen o tuhaf boş vermişlik duygusuyla doluydu. Yahut ben bugün geriye dönüp baktığımda öyle görüyorum.

Bizim bölümdeki kızlar gibi değildim. Bir ara onlar gibi olmaya çalışmıştım. Ama değildim işte. Bende, o Radiohead şarkısını söyleyen böcek tipli çocuğun ruh hali vardı derinlerde. Kurt Cobain'in yağlı saçlarının hissettirdiği depresif ruh haline duyulan sempatiyi besliyordum zevk içinde. Aslında ben buydum, doksanlarda arada kalmış pek çok genç gibi, ben dışarıdan değil ama içeriden "ezik"tim. Farkında olmadan da ezikliğimle mutlu oluyordum.

İstanbul Üniversitesi'nde "kadırga" yeni kapanmıştı. En son çıkan olaylarda dincilerle solcular, yani Fen-Edebiyat Fakültesi'nin karmaşık yapısı içinde peş peşe dizilmiş bölümleriyle "Arap Dili Edebiyatçılar" ve "Sosyoloji-Felsefeciler", oraklar ve baltalarla birbirine girdikten sonra... Bizim bölümdeki az sayıda erkek öğrenciden birinin kafasına

balta saplanmıştı. "Ezik" bir tipti bölümdeki 200 kadar kızın gözünde. "Rockçı" takılan, garip bir çene sakalı olan sessiz ve utangaç bir tipti işte, bölümdeki havalı sarışın kızlar asla öyle biriyle çıkmazdı. Çocuk kurtarılmıştı. Şimdi, kafasına saplanan balta hikâyesiyle daha da bir ezik olmuştu. Bir tür kahramandı artık. Kızlar bu korkunç hikâyeyi durmadan birbirlerine anlatıyordu anfide. Bu hikâye konuşulurken yakışıklı Adnancı çocuklar, anfi kapısından kız kalabalığını süzüyor, en güzelleri, en marka giyinenleri bulmaya çalışıyordu. Beni sık sık "kesmelerine" rağmen asla yaklaşmazlardı. Eziktim çünkü ben derinlerde, bunu seziyorlardı.

O zaman "ezik" diye bir kavram yoktu tabii. Henüz varlığından haberdar değildik. İçgüdüsel olarak biliyorduk ezik olmak ne demek. Ben kendimi öyle hissediyordum da ad koyamıyordum. Derken bir gün, MTV şarkıları çalarken evde, bir şarkıyla aniden irkildim. "Hayatımda dinlediğim en güzel şarkılardan biri!" diyerek öylece durup izledim videoyu. Tuhaf, abuk subuk bir videoydu. Beck diye biri söylüyordu, adı "Loser"dı şarkının. Şarkı birdenbire müthiş ünlü olmuştu. Ezik olmayanlar bile şarkıdan söz ediyordu. "Loser" kavramıyla doksanlarda böyle tanışmıştık işte. Biz Türklerde daha önceden bu kadar bariz bir loser/winner kavramı yoktu, Amerikancada olduğu gibi. İşte buydu. Eksik olan şey buydu, biz kalbi kırıkların, biz yeraltına ait şeyleri sevenlerin, biz "çok zengin" olmayanların, biz "tuhaf" şarkılar dinleyenlerin adı buydu: Loser.

Artık ezik olduğumu biliyordum. Pek çok genç de biliyordu. Birden ezik olmak çok havalı bir şey olmuştu. Bunun için pek çok kız grunge tarzı etekler ve botlar giymeye başladı. Pek çok erkek daha da sefil, daha da siyah giyinmeye başladı. Kemancı bunlarla doluydu. Benim, markalı grunge etekleri alacak param yoktu, o kızlar gibi giyinemiyordum, dıştan ezik değildim, pek göze çarpmıyordu ezikliğim o yüzden, ancak benimle tanıştıktan sonra bir süre zaman geçirenler anlıyordu ki, gerçekten bir "tuhaflık" vardı. Dışarıdan "loser" olanlar pek bir fiyakalıydı. Herkes "loser" görünmeye başlamıştı birden.

Ben ise 90'larda bir sürüngendim. O Radiohead şarkısında olduğu gibi. Biz gerçek ezikler, aslında içten içe sürüngendik ve bununla da

mutluyduk. Sahte bir eziklik yaşamıyorduk çünkü. Kendimizi 90'larda bulmuştuk. Kendimizi, yani içten içe bir şeylere uyum sağlayamayanları, hayal kırıklığına çok pis uğramış ve kendini bırakmış olanları, gençlikleri sona erene dek de bu ruh halinden kurtulamayacak zavallıları... Belki orda bir yerlerde hâlâ ezik olanlar vardır, hey! Ben eziğim hâlâ bebek, ben bir sürüngenim ve bununla gurur duyuyorum. Eziğim çünkü hâlâ evlenmedim diye bana acıyanlar var çevremde, eziğim çünkü büyük bir şirkette kariyer yapmadım, eziğim çünkü şiir yazmakla falan uğraşıyorum, eziğim çünkü LV desenli çantalar yerine pazen kumaştan çantalar taşıyorum, gerçek bir sürüngenim ben bebek, bununla gurur duyuyorum. 90'lardan bana kalan en güzel duygu bu.

"Ayyy Yayyy Yayyy Lambada!"

Yeliz Aras

Çift sayılı yaşların ilkinin hükmünü sürüyordum... Televizyonun karşısına geçer içimi kıpır kıpır yapan bir şarkı çıktı mı izlemek yerine eşlik etmek için sabırsızlanırdım... O zamanlar büyümemiş olmanın tadıyla "içimizdeki çocuk" kavramıyla tanışmamıştık, içimiz dışımız birdi! Ve yine o zamanlar kumanda kavramıyla da haşır neşir olmadığımızdan taa odanın bir ucundaki televizyonun koşarak sesi açılırdı. İnce bir sopa ya da cetvel gibi yardımcı maddeler türetilir, oturduğumuz yerden televizyonun düğmelerine ulaşırdık. Ailenin en küçük çocuğu olmanın sorumluluğu olan 'bakkala gönderilmekten' sonraki kutsal görev olarak televizyonun sesini açıp kapardım. Yine öyle bir gündü ve görevimi yapmak üzere adım adım ilerlerken, tam televizyonun düğmesine basacaktım ki o bağrı yanık feryadı duydum! "Ayy yayy yayy Dançando Lambada!" Hayat yayıldı bir anda odaya, o dönemler televizyonun içinden ne geçerse geçsin, hayatımızdan da geçerdi, televizyon heyecandı. Bizim ev gözümde birden Rio Karnavalı'na dönüştü. Kendimden geçip eteğimi oraya buraya çekiştirerek Lambada'nın ilk rüzgârına kapıldım...

Herkesin Lambada'yla tanışma hikâyesi farklıydı. En çok eğlendiğim de herkesin şarkıyı kendi anladığınca söylemesiydi! "Chorando Se Foi Quem Um Dia Só Me Fez Chor" diye başlayan şarkının sözleri "Şoran dişi for keyumdiya şomi feşşoraaaa" diye anlaşılır ve sokaktaki çocuklar arasında akım akım yayılırdı. Şarkının ortasında sözlerin "Ahlıhh o Gorbaçov" diye bir çevrilişi vardı ki, yıllar geçse de üstünden, bu kalp

o sözü unutmaz!

Sadece şarkıyla değil, kliple de hayatımızdaki tabuları yoklamıştır... Sahilde başlayan klip etek boylarının hesaplanamayacak kadar mini minnacık olmasıyla şimdiki kliplerin habercisiymiş de bizim haberimiz yokmuş. O dönemin ayılıp bayılınan teması pespembe dizilerde olduğu gibi siyahi çocukla sarışın kızın aşkının konu alındığı klip, çok özlenir ve sabırsızlıkla beklenirdi. Aşkın engel tanımadığı ve dansın gücünün aşka kol kanat gerdiği heyecanları konu edinirdi! Ama kötü adam baba, bu aşka tokatla karşılık verirken, daha sonra 'yasak dans' Lambada ateşiyle yumuşar ve o ateşle ısınıverirdi. Hele hele klip sonunda ailecek "Haydin hep birlikte" havasında Lambada yapılması yok muydu, evde alkışlanası bir finaldi! O zamanların yasak dansında herkesin yapabileceği figürler yoktu, klibi yayınlandığında çok kez televizyonların kapanabilme ihtimali vardı, ama o zaman RTÜK yoktu!

En komik olanı aile fertleriyle toplanıp şarkı çıktığında cesaretini sırtlayıp dans etmeye kalkanlardı... Öyle arada 1 metre şeklinde dans ederlerdi ki! Görüntüyü siz hayal edin, ten teması olamaz, olmamalı...

Evin içindeki Lambada halleri dışarıda da devam ederdi Almanya'dan gelen gurbetçiler Mercedes arabalarında kasetleri teyplerine takar, kollarını da arabanın camından çıkarıp 'Lambada' yayardı sokağa... Lambada havaydı, Mercedes ise hava üstü bir şeydi!

Sokaktan taşan Lambada okullara da sıçradı! Çoğu okulda 23 Nisan - 19 Mayıs'larda törenlere hazırlananlar okul bahçelerini Lambada şarkısıyla inletti. Kızların etekleri rengârenk fırfırlarla süslü olurdu ve en çok kıvırabilen ön sıralarda yer alırdı; ama klibi örneklesek de sansür niyetine kızların mini eteklerinin altında ya tayt olurdu ya çorap giyilirdi ya da eteklerin boyu uzardı. Beş-altı renkli, fırfırlı eteklere "Lambada eteği" denirdi. Kızına Lambada eteği almamış anne tanımam, almasa da evinde kalan 3-5 renkli kumaş parçalarıyla kendi dikerdi, noktalı puantiyeli, ille de fırfırlı ille de fırfırlı... Lambada yaratıcılıktı!

Akım kıyafet ekolünden terliğe doğru da yol almış, gıda ürünlerine de sıçramış, Lambada çikleti ve çikolatası bile çıkmıştı! Nerede egzotik temalı bir ürün olsa etiketi hazırdı; "Lambada" etiketti!

"Lambada Gençlik Fırtınası" kült film olarak televizyonda da esti! Ya-

şar Alptekin'le Yasemin Evcim'li filmi unutmak mümkün değildi. O saçlar, ah o renkli taytlar! Sadece Yasemin Evcim'in giydiği değildi hafızada kalan, aynı model taytı Yaşar Alptekin de giyerdi! Finalde takım elbise ve kravatla dans edişi de pek şahaneydi! Lambada klibini sindiren zihinler, filmde tepkilerini gösterdiler, çok duymuşluğum vardır bıyıkların altından "Öyle dans mı olur canım? Tüüü yatakta dans edilseymiş daha iyiymiş" gibi... Lambada azıcık ayıptı!

Yazlık mekânlardan da Lambada duyulurdu ve hemen klip canlı canlı çekilirdi hayatımızda. En ağır ağabeylerin bile kafaları güzelleştiğinde dans ettiği şarkı haline gelirdi. İlk kez bir şarkıda "Hadi kızım, oğlum dans etsene" diye itilip kakılmazdı çocuklar. Lambada cesaretti! Oynamayıp kenarda bekleyen için ise iç kemiren bir meraktı; çünkü yanına dans etmek için eş bulmak ve orta yerde dansı icra etmek her babayiğidin harcı değildi! Lambada'nın herkese çağrıştırdığı farklıydı, birçok gencin hayalini süslerdi, o zaman dokunabilme mesafesi kadar yaklaşılmayan sevgililer için, sevgiliyle Lambada yapmak bir ütopyaydı!

Esprileri de tükenmezdi. "Alaaddin'in cini nerede yaşar?" "Lambada!" esprisi kahkahaların arasına sıkıştırılıverirdi. Lambada güldürürdü!

Düğünlerde eğlencenin doruğunda şarkı çalar ve en cesaretli kızlar, erkekler eş olur, en despot anne babalar bile "Samanyolu" şarkısındaki esnekliğini coşturarak pistlerde yerini alırdı. Trenler yapılır öne en kıvrak hatun geçer, art arda dizilerek dans edilirdi, Lambada birlikti!

Şarkının Türkçe versiyonları da yapılmıştı. Rüya Çağla'nın Lambada'sının nakaratı Türkçe sözlerle "Sar kolunu, dola dola boynuma, yapalım seninle Lambada" olarak söylenirdi. Lambada yerliydi!

Mart'ın 3'ü Unutulan Şehir

Yeşim Gökmen

Herkes için sakin bir akşam geçeceğine benziyordu, saatler 19.45'i gösterdiğinde ise akıllara ilk gelen bu sarsıntının ancak ve ancak deprem olabileceğiydi. Ancak Kozlu Kömür İşletmesi'ne ait maden ocağında yaşananları kimse tahmin edemezdi, kömür madeninde zincirleme olarak meydana gelen grizu patlaması, tüm şehri titretmeye yetmişti. Siren sesleriyle tüm şehir inliyordu. Zonguldak kömür madenlerinin 150 yıllık tarihinde en büyük kayıpların verildiği bu kazada 263 maden işçisi maalesef hayatını kaybetti. Akıllara mart ayı "uğursuz" ay olarak işlendi, ne yazık ki 7 Mart 1983 tarihinde Zonguldak-Armutçuk kömür madeninde yaşanan kazada 103 evladını şehit eden Zonguldak, bu felaketle bir kez daha kaderiyle baş başaydı. 3 Mart 1992 yılında yaşanan bu facia, kimilerinin başını döndürdü ve maden ocaklarının özelleştirilmesi çalışmalarına ivedilikle başlanması gerekliliğini gündeme getirdi. Maden ocaklarının bakımsızlığı, eğitimsizlik bir anda unutuldu. Madencilik asil bir meslektir, risklidir, bilgi ve denetim vazgeçilmezdir; ancak ülkemizde, pek çok meslek grubunda olduğu gibi madencilikte de ölümle sonuçlanan kazalara "kader" olarak bakılır. 1992 yılında yaşanan bu faciada 2 maden işçisinin bedenine 1997 yılında ulaşılmıştı, *ne yazık ki* 17 Mayıs 2010 tarihinde yaşanan faciada da madencilerimiz Engin Düzcük ve Dursun Kartal'a da 19 Ocak 2011'de ulaşılabildi.

Zonguldak unutulan bir şehirdir, yapayalnızdır, kış aylarında üzerinde kara bir bulutla yürür, ağlayan bir çocuk hüznü kaplar şehri, her

evde bir maden şehidi ya da yakını vardır, her ev bir ağıt saklar duvarlarında. İsimleri unutulan binlerce isimsiz şehit madenciler kenti, emek kentidir.

Evet, alın teri kapkara olsa da, yürekler tertemizdir bu şehirde, hüzünler ve gözyaşları saklanır.

Çünkü birazdan gece vardiyasına gidecek oğluna her gece hayır duası okuyan bir anne güçlü gözükmelidir. Sabaha kadar uyuyamasa da, sabah tekrar oğlunu karşılamanın verdiği o tarifsiz mutluluğa değerdir. Kimilerimiz için sıradan gelebilir, ancak ülkemizde her kazaya "kader" denmesi acıtmalı bizleri. Yanlış yönetimler, bakımsız madenler olmamalı, eline kazma tutulmuş madencilerimiz körü körüne indirilmemelidir ki madenlere; kaderleriydi demeyelim.

Maden ocaklarında şehit olmuş binlerce madencimize selam olsun.

Fırıldaklı Yıllar

Zerrin Soysal

Kişisel tarihimde 90'lı yıllar dışa açılma, farklı coğrafyaları, kültürleri keşfetme dönemidir. Hemen her yıl iki üç yurtdışı seyahati... İlk Uzakdoğu yolculuğumda beni en çok etkileyen ne egzotik meyveler, ne ilginç giysiler ne de yalınayak yoksulluğun ortasında yükselen altın kaplı tapınaklardı. Hükümetin çalışmalarını, politikacıların neler söylediğini takip etmeden de yaşanabileceğini görüp hayretler içinde kalmıştım. İnsanlar gazete okumadan, televizyonda hükümet üyelerinin açıklamalarını izlemeden yaşayıp gidiyor; hayata keyifle, gülümseyerek bakıyorlardı.

Dehşete kapılmış, kendi safdilliğime acısam mı gülsem mi bilememiştim. Nasıl kapılmayayım?

Sorumlu bir vatandaş olarak her gün en az iki gazete okuyor, televizyonda haberleri iki elim kanda olsa kaçırmıyordum. Çevremdeki -kendini sorumlu birer vatandaş sayan- bütün insanlar da aynısını yapıyordu. Ne zaman bir araya gelsek, Başbakan ne dedi, muhalefet nasıl yanıtladı, hükümetin ömrü ne kadar, bugün hangi bakan gidecek vs... Ülkemizin nereye gittiğini anlamak için politikacılarla yatıp kalkıyorduk. İki gün önce girdiği partiden istifa eden milletvekilleri, akşamdan sabaha değişen hükümetler, bakanlık pazarlıkları, yamalı bohça koalisyonlar... Bu gelişmeleri takip etmezsek görevimizi aksatmış, sorumluluğumuzu yerine getirmemiş sayılacaktık. Yönetenler fikrimizi zerre kadar önemsemese de Ankara'da olan bitenleri öğrenmek, bilgi sahibi olmak için çır-

pınıyorduk. Çoğu zaman bunlara kafa yormaktan asıl işimize ayıracak zamanımız kalmıyordu ama ne gam... Yurttaşlık bilinci bunu gerektiriyordu.

Yirminci yüzyılın son on yılı ülkemiz için politik açıdan çok hızlı bir dönemdi. Hükümetler o kadar sık değişiyordu ki sabah kalktığımızda birbirimize günaydın bile demeden, bugün başbakanımız kim, diye soruyorduk. Yıldırım Akbulut, Tansu Çiller, Mesut Yılmaz, Necmettin Erbakan, Bülent Ecevit... On yıla beş başbakan. Bu isimlerin bir de dönem dönem kendi aralarında dönüşümler yaşadığını düşünürsek... DYP-SHP Koalisyonu, iki sol partinin birleşmesiyle DYP-CHP ortaklığına dönüştü. Ardından ANAYOL, REFAHYOL, ANASOL-D hükümetleri... Bu hükümetlerin koalisyona katılan parti sayısına göre azalıp çoğalan bakanları, bakanlıkları... Ondan-Bundan-Şundan Sorumlu Devlet Bakanlığı kavramı 90'lı yılların yoğun hükümet değişikliği trafiğinin ürünüdür. Yurdum insanının bağrından çıkmış yurdum milletvekillerinin yaratıcı zekâsının sonuçları...

Turgut Özal'ın beklenmedik ölümüyle kendini Çankaya'da bulan Süleyman Demirel de bu hızlı değişimler sırasında payına düşeni yapıyordu. Cumhurbaşkanlarının partiler üstü konumlarını koruyarak, devlet adamı ciddiyetiyle, etliye sütlüye karışmadan oturma dönemi Özal'la sona ermişti zaten; ama Demirel ondan daha da ileriye gitti. Çoban Sülü adına yakışan bir tavırla, karikatürcüleri sevindirip, aklı başında herkesin ağzını bir karış açık bırakan söylem ve eylemlerle tarihe geçti. Hepimizi şaşırtan ama en çok da Çiller'le Erbakan'ı ters köşeye yatıran kararını 1997'de verdi. Erbakan'ın başbakanlık konutunu tarikat yuvasına çevirmesi yüzünden laiklik elden gidiyor feryatları arş-ı alaya çıkınca, iki ortak aralarında anlaşıp istifa ettiler. Onların hesabına göre, Demirel hükümeti kurma görevini Çiller'e verecek, REFAHYOL hükümeti YOL-REFAH ya da DOĞRUREFAH olarak yeniden kurulacaktı. Her şey buna göre planlanmış, artık hangi pazarlıklarla ikna edildiyse, BBP Başkanı Muhsin Yazıcıoğlu'nun desteği bile alınmıştı. Ama ne oldu? Çoban Sülü dudak uçuklatan bir manevrayla hükümeti kurma görevini ANAP Genel Başkanı Mesut Yılmaz'ın kucağına atıverdi. Erbakan Hoca giden başbakanlığına mı yansın, dibi yanan kadayıf tepsisine mi bilemedi de,

uzunca bir süre, nereden geldiğini bir türlü açıklayamadığı kilo kilo altıncıklarını sayarak avundu.

O neye uğradığını anlamaya çabalayadursun Yılmaz da partiler arasında mekik dokuyarak güvenoyu alacak bir hükümet kurma çalışmalarını sürdürüyordu. Her gün, her saat başka bir pazarlık... Otel lobilerinde gibi gizli buluşmalar, randevular... "Ben hükümeti desteklerim ama şu şu bakanlıkları isterim." "O olmaz, onu öbür partiye söz verdim ama size de şu bakanlığı kapatalım." "Say bakalım oğlum şimdi verebileceğimiz kaç bakanlık kaldı?" "Olmazsa şu bakanlığı ikiye bölelim, falanca genel müdürlüğü de öbürüne ekleyelim."

Milletvekillerinin pazarlığı düzineyle yapılıyor, partiler kelle hesabı para ediyor. Her gün televizyonda parti değiştiren milletvekili haberleri... Biz hangi hükümetle idare edildiğimizi şaşırırken parti başkanları da kuzularının sayısını anlamak için her dakika sayım yapıyor. Her seferinde başka rakam... Yaz sıcağında, bozkırın göbeğinde koştur Allah koştur. Emekler boşa gitmedi ama. Mesut Bey üç partinin koalisyonu, bir partinin de dışardan desteğiyle güvenoyu alıp, Berna Hanım'ı başbakan eşi yapmayı başardı.

O günlerde kimleri politika sahnesinde görmedik ki? Üç kişiyi bir araya getiren parti kuruyordu. Cem Boyner, Besim Tibuk gibi holding sahipleri bile o furyada parti başkanı oldular. Seksenli yılların yasaklı döneminin ardından herkes politika yapmaya öyle susamıştı ki seçimlerde kullanılacak oy pusulası destanlara taş çıkartıyordu. Katla katla bitmez, zarflara sığmaz listeler...

Bir de amblem meselesi vardı. Parti kurmak kolay da, o partinin savunduğu fikirleri temsil edecek hayvanı bulmak zor. Arı, at, balık kapılmış, öbürleri amaca hizmet etmiyor. Eşek, ayı, köpek, hepsi de güzel hayvanlar ama olmaz. Milletin ağzı torba değil ki büzesin. O zaman mecburen cansız nesneler... Yaprak, yıldız, ay vs. O dönemde öyle çok parti kuruldu, öyle çok ambleme gerek duyuldu ki 2001 de kurulan Adalet ve Kalkınma Partisi'ne kala kala ampul kaldı.

Özetlersek: Ülkemizin 90'lı yıllarına, akşamdan sabaha değişen yamalı bohça koalisyonlarla, Bizans entrikalarına taş çıkaran politik fırıldaklar damgasını vurdu.

90'LARDA YAŞLANMAK!

Zeynep Altıok Akatlı

"Önce ekmekler bozuldu."

90'ları anlatmam istendiğinde ne yazık ki kaybettiklerimden, kaybedilenlerden başka bir şey düşünemiyorum. Benim için 90'lar 'Yok oluşlar' anlamına geliyor.

Toplumsal kayma sürecinin temelleri 12 Eylül darbesiyle atıldıysa da büyük heyelan ve çöküşün yıllarıdır 90'lar. Cumhuriyetin ilk yıllarında, savaş sonrası, öncelikle yaraların sarıldığı iyileşme ve kalkınma çabalarının hemen ardından gelen aydınlanma ve modernleşme sürecinde kurgulanan eğitim anlayışı ülkeyi ne kadar ileri götürdüyse 12 Eylül sonrasında devletin eğitim politikalarındaki yanlış uygulamalar 90'larda yerleşik hale gelen yozlaşmanın en önemli sebebi olmuştur. 70'lere damgasını vuran devrimci hareketin aydınlık ve idealist gençleri ne kadar okuyor, doğuyu batıyı ayırmadan toplumsal olayları takip ediyorduysa 80'lerin para ve çıkar odaklı 'açılım'larıyla ve darbeci zihniyetin baskılarıyla apolitize edilen gençliği 90'larda kendilerine sunulan boş dünyanın belki de sistematik olarak amaçlandığı üzere okumayan, bilmeyen, merak etmeyen sığ çocuklarına dönüştüler.

90'lar; gerileme, suskunluk, susturulma, yozlaşma, sığlık, uzaklaşma, tepkisizleşme, yok oluşlar... Toplumsal bozulmayı bir cümleyle bu kadar güçlü ve net anlatmak Oktay Akbal'a mahsus elbette. Üstadın bir cümlesi belki benim tüm yazıda anlatmak istediğimi anlatıyor. El emeği,

her biri başka şekilde, kenarı kıtır, içi mis kokulu fırın ekmeği; fabrika üretimi içi gibi tadı da boş ince dilimli ekmeğe dönüştüğünden beri değişim her yerde... 90'lar bana hep kaybedişleri hatırlatıyor.

1993 yılında kara bir 2 Temmuz günü işte o demin bahsettiğim eğitimsizleşme sürecinin kafalara örümcek ağlarını yerleştirdiği sürecin bir sonucu olarak 'eyleme geçen cehalet' benim babamı ve 34 insanı bir otele kıstırıp yaktı. 8 saat boyunca otelin önündeki gözü dönmüş kalabalıkla birlikte tüm devlet mercileri sadece izledi bu şeriatçı kalkışmayı. Elbette orada müdahale etmeyen devlet sonra bu olayın ardındaki güçleri, suçluları yakalamayacaktı. O gün orada ben sadece babamı kaybetmedim. Özlük haklarımı, ülkeme olan inancımı, hukuka olan güvenimi, geleceğimi, en önemlisi kalabalıklarımı kaybettim. Bir de baktım öğrendiklerimi, inandıklarımı, bildiklerimi, doğrularımı paylaşacak kimse kalmamış. Benim gibi 'azınlık' bir avuç insan dışında ses çıkaran olmazmış. Vahşete seyirci kalana ses çıkaran, haklıya destek olan, hak arayan, tepki gösteren olmazmış. Yıllar geçtikçe daha da azalırmış insan. O zaman korkudan, umursamazlıktan şimdi katlanarak bilmemekten, gelişmemekten. Kendi başına gelmedikçe öğrenmeyişten ve öğretilmeyişten...

Peki bir ben miydim kaybeden bu kaybedenler ülkesinde? Olur mu hiç? 90'lar bazı güçlerin sistemli ve bilinçli tercihleriyle bizden aydınlığımızı, akımızı, sesimizi aldı. 1993 yılının Ocak ayında öldürülen Uğur Mumcu'nun acısı ailemin kalbine taş gibi oturmuştu. Çok değil 6 ay sonra aynı yüz binlerle benim babamı uğurlayacaklarını bilmeden. 80'lerde susturulanlara, kaybettiklerimize alışmamıştık elbet, 90'larda insanların sessizleştiridiğine, sessizleşmesine, kayıplara alışmalarına alışamadığımız gibi. 90'lar bizden Muammer Aksoy'u, Çetin Emeç'i, Turan Dursun'u, Bahriye Üçok'u, Musa Anter'i, Yusuf Ekinci'yi, Onat Kutar'ı, Yasemin Cebenoyan'ı, Hasan Ocak'ı, Metin Göktepe'yi, Ahmet Taner Kışlalı'yı da aldı. Sivas vahşetinde babamın arkadaşları Behçet Aysan, Nesimi Çimen, Asaf Koçak, Asım Bezirci Hasret Gültekin'le birlikte gencecik çocuklara kıyanları korudu. Ve yüz binlercemizi kaybetti, öldürdü. Ben 90'larda yaşlandım. Babamın öldüğü hafta bir anda saçlarıma düşen beyazlar, kalbime çöreklenen kar soğuğunun beyazlığıydı belki de...

Kalbim üşürken, her kayıpla azalırken, bir bir yolculadıklarımızın ardından duyduğum üzüntünün yaşadığım benzer acılardan değil o zamana kadar bana öğretilenlerden olduğunun bilincinde kayıp acısı yaşamayanların uzaklaşmasını izledim yıllarca. Ne zaman, daha önemlisi nasıl vaz geçtik yardımlaşmaktan, başkalarının acılarına kulak vermekten, paylaşmaktan? Ne zaman bu kadar tekil ve bencil olduk? Ne zaman ateş sadece düştüğü yeri yakar oldu bu memlekette?

Ben 80'lerin hatta 70'lerin çocuğuyum. Benim izlediğim çizgi filmler Heidi ve Marko çocuklara merhameti, sevgiyi öğretirken 90'ların çocukları Heman'lerle, Voltran'larla şiddeti öğrendiler. Küçük Ev, Flipper gibi bir dizi izlemediler. Ben Arkadaş Kitaplar serisinden Küçük Kara Balık, Bir Şeftali Bin Şeftali, Şeker Portakalı okurken onlar internette boş chat sohbetlerini öğrendiler. Ben kâğıt bebeklerime renkli kartonları katlayarak, mecmualardan kestiğim duvar saatlerini, mobilya resimleri yapıştırarak ev yaparken onlar Nintendo'larda Mario'ya engel atlattılar. Ben her hafta *Milliyet Çocuk* yolu gözlerken onlar televizyon ekranlarına mıhlandılar. Ben sokakta beş taş oynar, lastik atlarken onlar atari salonlarına hapsoldular. Gerçek olan her şey sanal bir uzaklık içinde küçülerek yok oldu. En çok da duygular, paylaşmalar. Ben bir "Berduş" kediye gönül verirken onlar her yaz okul hediyeleri olan bir başka yavruyu sokağa atarak terk ettiler. 90'ların popüler kültürü pompalana pompalana bambaşka bir kuşak oluştu. Düşünmeyen, her istediğine bin taksitli kredilerle kavuşan, her kesimden ve her yaştan çocuğun sığlığında yok oldu benim bildiğim tüm değerler. 90'larda ben yaşlandım.

"Biz büyüdük ve kirlendi dünya."

"CARTEEELL BİR NUMARA EN BÜYÜÜÜK!"

Zeynep Tüzün

Ergenliğimin nirvanasında çılgınlar gibi bir bunalımdan diğerine savrulduğum günlerdi. O zamanlar genelde burnumun iki yanında vardiyalı olarak baş gösteren sivilcelerimle ve vücudumdaki bir türlü anlam veremediğim değişiklerle boğuşuyordum. Kendi kendime çalmayı öğrendiğim gitar sayesinde bir gün rockçıydım, bir gün metalci, bir diğer gün de popçu. Özene bezene hazırladığım akor defterimin bir sayfasında Sezen'den "Şinanay" varsa, akabinde REM'den "Losing My Religion" falan gelirdi. Yalnız bir şeyler eksikti bunu hissediyordum. Üstümde başımda mı? Yoksa müziğimde mi? Karakterimde mi? Bir türlü bulamıyor, her yerde o kayıp parçayı arıyordum. Yani anlayacağınız, kendimi ne şekilde kabul edeceğimi bilemiyor, kayıp bir âlemde kâh İlhan İrem melankolisine kâh Ahmet Kaya isyanına karışıyordum. Önüme gelen her şeye karşıydım ve ben bu anarşik duyguyu bir türlü layıkıyla dile getirememenin huzursuzluğu içinde debeleniyordum. Ve bir gün anladım ki, bu kahrolası evrende yalnız değildim! Evet evet, böyle düşünen bir tek ben değildimmm! Benimle aynı gereksinimleri olan en az yedi kişi daha vardı dünya üzerinde görmüştüm! Alper Ağa, Kabus Kerim, Erci-E, Emali, Ichibaba, Ole, Çelik Bilek Apo. Bu gerçeğin farkına vardığımda televizyonda ilk defa yayınlanan Cartel rap grubunun ilk şarkısı çalıyordu. Şarkının klibini UFO gören masum köylü gibi hayretler içinde izlemiştim. Sanki gökyüzüne ulaşmış, fenafillah seviyesinde kanat çırpıyordum. Allahım işte buydu aradığım! Eksik parça buydu işte!

"Gel gel geeel Carteel'e gel bilmiyyyorsan sana öğretirler..." demek yoldaşlarında vasıf da aramıyorlar. Sen gel biz sana öğretiriz diyorlar! (Hani metalcilere "Kurt Cobain kim?" diye sorsan seni aralarına almaz bir de sana pis bir aşağılama gülüşü atarlar ya?) Beni böyle Mevlana gibi çağıran grup hakkında anladım ki demek rap'te deneyim aranmıyor. Allahım tam benlik bir kimlik. Hemen bürünülesi, bir daha içinden çıkılmayası.

"Zaten normalde de hızlı konuşuyorum, biçilmiş kaftanı giymemek olur artık rap söylememek" diyerek tez elden bayır aşağı Road Runner gibi koşarak kasetçiye ulaştım. Dükkânın içinde bangır bangır "Carteeeelll bir numaraaa en büyükkkk..." yankılanıyordu. Kapının önünde gruplar oluşmuş, herkes bu çekici şarkıyı dikkatle dinliyor, parası olan dükkâna dalıp kahvede çay ister gibi "Ver bir Cartel" diyordu. Odama kapanıp kaseti evire çevire dinledim ve üç dört saat içinde birkaç parçanın sözlerini ezberledim. Kapandığım odadan gururla çıkarken kendimce artık tam bir rapçiydim. İyi de benim imajım bu müzik için hiç de uygun değildi. Gardrobum gayet Türkçe Pop kokuyordu. Bir çift taşlanmış Bendeniz kotu, tüylü Deniz Arcak küpesi, desenli Çelik bandanası ve daha nicesi. Tek bol kıyafetim seneye de giyersin mantığıyla bir beden büyük alınmış okul önlüğümdü. Acilen bol kıyafetler edinmeliydim! Lakin isyanım dar kıyafetler içinde sıkışır kalırdı.

Ben bu ruh haliyle bir hafta kadar evde Cartel heyecanımı yaşarken sokakta olan bitenden bihaberdim. Haftasonu dışarı çıktığımda, benden birkaç fotokopiye daha bizim sokağın başında rastladım. Meğer Türk gençliği ne kadar da açmış böylesi bir protestoya aman Allahım! Abisinin pantolonunu giyen mi ararsınız, sokak köşelerinde "Yo! Yo!" diyerek rap yarışması yapan mı...

Ben evimde isyandayken, tüm gençliğin daracık buz mavisi kotları (zamanında Hakan Peker'den esinlenerek alınmıştır) çöpe gitmiş ve yerini bol, yandan cepli pantolonlar almış ve böylece geçmiş pop kültürümüze kalınca bir sünger çekilmiş. Hiç unutmam, elimize geçen uzun bir zinciri üç arkadaş parkta oturup üçe ayırmış, bol pantolonlarımıza takmıştık. Bakın o parktan çıkışım da ayrı bir klip tadındadır. Sanırsınız "Eye of the Tiger" çalıyor fonda.

Türkiye yepyeni bir akımla karşılaşmıştı Cartel'le birlikte. Yaptıkları müzikten çok ilettikleri felsefe daha çok çekiciydi. Tıpkı bir şarkılarının sözü gibi: "Kesme kesme kesme sesini kesme susma durma kesme sesini kesme!" "Susma, konuş, anlat gerekirse haykır" diyorlardı ve Türk gençliği normalde söyleyemediği, sayıp sövemediği ne varsa Cartel sayesinde dile getirebilmişti. Kimsenin de ağzına biber sürülmemişti o yıllarda ya da kimse hapse girmemişti. Herkes mutlu mesut akıtmıştı içini okullarda, parklarda, ara sokaklarda.

Türk yapımcılara sunulduğunda ilk başta "Bu Türkiye'de tutmaz" diye reddedilen Cartel, Avrupa'da kayda girerek Türkiye'de satışa sunulmuş ve aşılması güç bir satış rekoruna imza atmıştı. 90'larda genç ya da çocuk olup da Cartel'i dinlemedim diyenler yalan söylerler. Müzikal başarıları tartışılırdı ama o günler için gayet hoş geliyordu kulağa. Bu grubu bulunan ilk haberleşme aracı gibi değerlendirmek lazım. İlkel olabilir modern raple karşılaştırıldığında. Basit ya da kimilerince avam da olabilir amma velakin bugün Türkiye'de Ceza, Sagopa, graffiti kültürü ve breakdance varsa bu 1995 yılında Cartel'in cesur girişimine bağlıdır.

Sizin doğduğunuz yerlerde nasıl bir etkisi oldu Cartel'in bilmiyorum ama benim doğduğum küçük sahil kasabasında eğlenceli ve rahat kıyafetleri olan sokak dansçıları yarattı. Şehir meydanı müzik ve dansa doydu. Milliyetçi Hareket Partisi, Cartel sayesinde oylarını arttırdı ve gençlik kollarını güçlendirdi. Daha önce hiç görmediğim bir yazı ve resim tarzı olan graffiti ortaya çıktı. (Hatta benden hoşlanan bir rapçi arkadaşın geceleyin evimizin karşı duvarına yaptığı "Love to Zeynep" graffitisi zamanında başıma tatlı bir bela olmuştur.) Gençler ilgilenecek yeni uğraşlar buldular kendilerine ve özgürce bağırdılar gruplar halinde "Kaç kere söyledik biz çocuk sana bir türlü kulak asmadın lafımıza hadi bırak onları gel yanımıza gel gel gel Cartel'e gel bilmiyorsan sana öğretirler" – Nakaratlarda da halaya durdular, yüzlerinde kendini ifade edebilmenin ve aidiyetin verdiği haklı gururla.

yitiK ülkE yaYInLArı

80'lerde Çocuk Olmak

Hazırlayan: Kadir Aydemir

"Çocuk musun?"
"Artık kazık kadar oldun!"
"Bu yaşa geldin, hâlâ çocuk gibisin!"

Ah ne güzel şey bunları duymak. Demek ki şanslıyız ve doğru yoldayız, içimizdeki çocuk buralarda bir yerde...

Kadir Aydemir'in hazırladığı "80'lerde Çocuk Olmak" kitabının bir devamı olarak hazırlanan bu kitap yakın Türkiye tarihine ışık tutan bir kaynak kitap değil. Bir ansiklopedi değil. Bu, bizim kitabımız, bizim düşlerimiz ve yaşadıklarımız, yani çevrenizde gördüğünüz tüm üniversiteli/mezun ya da işsiz gençlerin, hayalleri yarım yamalak, 20'li 30'lu yaşlarda, orta yaşa yaklaşan insanların, kayıp kuşakların, hep çocuk kalanların kitabı... Bugünün insanının kitabı.

111 yazar bir araya geldik ve dev bir "Yitik Ülke" projesi olan "90'lar Kitabı"nda buluştuk. 90'lar sinemasından TV kültürüne, sokaktaki hayattan toplumsal mücadeleye, dershane yıllarından üniversiteye giriş macerasına, solcu ağabeylerle tanışmaktan 1 Mayıs'lara, imam hatipte okumaktan ilk aşklara, 90'larda yaşamımızı etkileyen ünlü insanlara, müzik kültüründen giyim kuşama ve 90'ların ev yaşamına dek, neredeyse her konuda samimi bir dille "kendimizi" yazdık. Sahi, neydi bu 90'lar, 80'lerin ardından Türkiye ve bizler nasıl-neden böyle hızla değiştik? Bu renkli yılların akıllarda bıraktığı tüm sorular ve "dürüst" cevapları bu kitapta saklı kalacak... Çünkü her sayfada bizimle birlikte "sen de vârsın"...

"90'lar Kitabı"ndaki herkes yüzlerce konuya farklı bir gözle bakıyor. Herkes kendi 90'larını, mutluluğunu, hatıralarını ve acılarını yazdı. Kitap adeta "anı defterimiz" gibi bir şey oldu.

Elinizdeki kitap 90'lar için bir dönüş bileti. "90'lar Kitabı - Çocuk mu Genç mi?" adını verdiğimiz neşeli ve düşündürücü zaman yolculuğumuza davetlisiniz.

ISBN: 978-9944-362-28-3

yitiK ülkE yaYınLarı